PREPARE FOR ADVENTURE.
COUNT ON REVENGE.
The Count of
Monte
Cristo

ALEXANDRE DUMAS

CONTELE DE MONTE-CRISTO

Volumul 3

Capitolul I Procesul verbal

Noirtier aştepta, îmbrăcat în negru şi instalat în jilţ. Când cele trei persoane la care se aştepta intrară, el privi uşa; valetul o închise imediat.

— Ia seama, îi şopti Villefort Valentinei, care nu-şi putea ascunde bucuria, dacă domnul Noirtier vrea să-ţi comunice lucruri ce ar putea împiedica proiectul căsătoriei, eu îţi interzic să–l înţelegi.

Valentine roşi, dar nu răspunse.

Villefort se apropie de Noirtier.

— Iată-l pe domnul Franz d'Épinay, îi spuse el; l-ai chemat, domnule şi el se supune dorinţelor dumitale. Fără îndoială, noi dorim de multă vreme întrevederea aceasta şi voi fi încântat dacă ea îţi va dovedi cât de puţin întemeiată era împotrivirea dumitale la căsătoria Valentinei.

Noirtier nu răspunse decât printr-o privire care îl înfioră pe Villefort.

Făcu semn Valentinei să se apropie.

Într-o clipă, graţie mijloacelor de care se slujea în conversaţiile cu bunicul, fata găsi cuvântul *cheie*.

Consultă atunci privirea paraliticului, care se fixă asupra sertarului unei mobile mici, plasată între ambele ferestre.

Deschise sertarul şi găsi într-adevăr o cheie.

După ce luă cheia şi după ce bătrânul îi făcu semn că într-adevăr pe aceea o cerea, ochii paraliticului se îndreptară spre un scrin vechi, uitat de ani de zile, care nu cuprindea, cel puţin aşa se crezuse, decât hârţoage inutile.

— Să deschid scrinul? întreabă Valentine.

— Da, făcu bătrânul.

— Să deschid sertarele?

Valentine îl deschise şi scoase un pachet.

— Asta doreşti, bunicule?

Ea scoase rând pe rând toate celelalte hârtii, până când nu mai rămase nimic în sertar.

— Dar sertarul e gol acum, spuse ea.

Ochii lui Noirtier erau fixaţi asupra dicţionarului.

— Da, bunicule, te înţeleg, glăsui fata.

Şi repetă una după alta fiecare literă a alfabetului; la S, Noirtier o opri. Ea deschise dicţionarul şi căută până la cuvântul *secret*.

— A, e un secret? întrebă Valentine.

— Da, făcu Noirtier.

— Şi cine cunoaşte secretul?

Noirtier privi uşa prin care ieşise servitorul.

— Barrois? întrebă ea.

— Da, făcu Noirtier.

— Să-l chem?

— Da.

Valentine se duse la uşă şi îl chemă pe Barrois. În vremea asta sudoarea şiroia pe fruntea lui Villefort, iar Franz stătea buimăcit de uimire.

Bătrânul servitor apăru.

— Barrois, spuse Valentine, bunicul mi-a cerut să iau cheia, să deschid scrinul şi să trag sertarul; sertarul are un secret pe care dumneata se pare că îl cunoşti; deschide-l.

Barrois se uită la bătrân.

— Supune-te, supuse ochiul inteligent al lui Noirtier.

Barrois se supuse; un fund dublu se deschise şi înfăţişă un teanc de hârtii, legat cu o panglică neagră.

— Acestea le doriţi, domnule? întrebă Barrois.

— Da, făcu Noirtier.

— Cui trebuiesc predate hârtiile, domnului de Villefort?

— Nu.

— Domnişoarei Valentine?

— Nu.

— Domnului Franz d'Épinay?

— Da.

Franz înaintă uimit.

— Mie, domnule? întrebă el.

— Da.

Franz primi hârtiile din mâna lui Barrois şi, aruncându-şi ochii asupra învelitoarei, citi:

"Să se depună, după moartea mea, la prietenul meu generalul Durand, care, în cazul când va muri şi el, va lăsa pachetul fiului său cu îndemnul de a-l păstra, deoarece cuprinde o hârtie de cea mai mare însemnătate."

— Ce vreţi, domnule, să fac cu hârtia aceasta? întrebă Franz.

— Fără îndoială s-o păstraţi pecetluită aşa cum este, spuse procurorul regal.

— Nu, nu, răspunse repede Noirtier.

— Doreşti poate ca domnul s-o citească? întrebă Valentine.

— Da, răspunse bătrânul.

— Auziţi, domnule baron, bunicul vă roagă să citiţi hârtia aceasta, spuse Valentine.

— Atunci să ne aşezăm, glăsui Villefort cu enervare, căci lectura va dura câtva timp.

— Aşezaţi-vă, făcu ochiul bătrânului.

Villefort luă loc, dar Valentine rămase în picioare alături de părintele ei, sprijinită de jilţ şi Franz rămase în faţa lui.

Ţinea în mână misterioasa hârtie.

— Citeşte-o, spuseră ochii bătrânului.

Franz desfăcu plicul şi o linişte mare se aşternu în cameră. Citi în mijlocul liniştii:

"Extras din procesele-verbale ale unei şedinţe a clubului bonapartist din strada Saint-Jaques, ţinută la 5 februarie 1815".

Franz se opri.

— 5 februarie 1815? E ziua când părintele meu a fost asasinat!

Valentine şi Villefort tăcură; numai ochiul bătrânului spuse limpede: Continuă!

— Tatăl meu a dispărut ieşind de la clubul acesta, continuă Franz.

Privirea lui Noirtier urmă să spună: Citeşte!

Franz reluă:

"Subsemnaţii Louis-Jaques Beaurepaire, locotenent-colonel de artilerie, Etienne Duchampy, general de brigadă şi Claude Lecharpal, director al apelor şi pădurilor.

Declară că la 4 februarie 1815 a sosit din insula Elba o scrisoare care recomanda bunăvoinţei şi încrederii membrilor clubului bonapartist pe generalul Flavien de Quesnel care, servind pe împărat între 1804 şi 1815, era, desigur, devotat cu totul dinastiei napoleoniene, în ciuda titlului de baron pe care Ludovic al XVIII-lea îl ataşase domeniului său Épinay.

În consecinţă a fost trimisă o scrisoare generalului de Quesnel prin care era rugat să asiste la şedinţa de a doua zi, 5 februarie. Scrisoarea nu indica nici strada, nici numărul casei unde urma să se ţină întrunirea; nu purta nici o semnătură, dar îl anunţa pe general că, dacă vrea să fie gata, îl va lua cineva la 9 seara.

Şedinţele aveau loc de la orele nouă seara până la miezul nopţii.

La orele 9, preşedintele clubului se prezentă la general. Generalul era gata; preşedintele îi spuse că una din condiţiile introducerii lui era că va ignora pe vecie locul întrunirii şi că va lăsa să i se lege ochii, jurând că nu va încerca să scoată legătura.

Generalul de Quesnel acceptă condiţia şi făgădui pe cuvânt de onoare că nu va căuta să vadă unde-i dus.

Generalul îşi pregătise trăsura, preşedintele îi spuse însă că nu se pot servi de ea, dat fiind că n-avea nici un rost legarea ochilor stăpânului dacă vizitiul rămânea cu ochii liberi şi recunoştea străzile prin care vor trece.

— Cum să facem atunci? întrebă generalul.

— Am trăsura mea, spuse preşedintele.

— Sunteţi aşa de sigur de vizitiul dumneavoastră încât îi încredinţaţi un secret pe care socotiţi imprudent să-l spuneţi vizitiului meu?

— Vizitiul nostru e un membru al clubului, glăsui preşedintele; vom fi conduşi de un consilier de stat.

— În cazul acesta, spuse generalul râzând, ne pândeşte alt risc: acela de a ne răsturna.

Consemnăm gluma aceasta ca dovadă că generalul nu a fost câtuşi de puţin silit să ia parte la şedinţă şi că a venit de bună voie.

După ce s-au urcat în trăsură, preşedintele i-a reamintit generalului făgăduiala că va lăsa să i se lege ochii. Generalul nu se opusese deloc formalităţii: un fular pregătit în acest scop în trăsură desăvârşi lucrul.

Pe drum, preşedintelui i se păru că generalul încerca să privească pe sub legătură: îi reaminti jurământul.

— A, da, adevărat! spuse generalul.

Trăsura se opri în dreptul unei alei din strada Saint-Jacques. Generalul coborî sprijinindu-se de braţul preşedintelui, a cărui demnitate nu o cunoştea şi pe care îl credea un simplu membru al clubului; străbătură aleea, urcară un etaj şi intrară în camera de deliberări.

Şedinţa începuse. Înştiinţaţi de prezentarea ce urma să aibă loc în seara aceea, membrii clubului se găseau în completul lor. Când ajunse în mijlocul sălii, generalul fu invitat să-şi scoată legătura. Se execută numaidecât şi păru foarte uimit găsind atât de multe figuri cunoscute într-o societate a cărei existenţă nu o bănuise până atunci.

Fu cercetat asupra sentimentelor sale, dar el mărgini să răspundă că scrisorile din insula Elba au vorbit, desigur, despre ele..."

Franz se întrerupse.

— Tatăl meu era regalist, glăsui el; n-aveau nevoie să-l întrebe asupra sentimentelor sale, căci ele erau cunoscute.

— Aşa se explică legătura mea cu părintele dumitale, dragă domnule Franz, spuse Villefort; oamenii se împrietenesc uşor când împărtăşesc aceleaşi păreri.

— Citeşte, continuă să spună ochiul bătrânului.

Franz continuă:

"Preşedintele luă atunci cuvântul, îndemnându-l pe general să se explice mai lămurit; dar domnul de Quesnel răspunse că dorea mai întâi să ştie ce vroiau de la el.

Se comunică atunci generalului scrisoarea din insula Elba care îl recomanda clubului ca pe un om pe al cărui concurs se putea conta. Un paragraf întreg expunea întoarcerea probabilă din insula Elba şi făgăduia o nouă scrisoare cu mai ample detalii la sosirea Faraonului, vas aparţinând armatorului Morrel din Marsilia, al cărui căpitan era trup şi suflet devotat împăratului. Câtă vreme ţinu lectura, generalul, pe care socotisem că se poate conta ca pe un frate, dădu dimpotrivă vădite semne de nemulţumire şi de dezgust.

După terminarea lecturii el rămase tăcut, cu sprâncenele încruntate.

— Ce aveţi de spus despre scrisoare, domnule general? întrebă preşedintele.

— Spun că e prea puţină vreme de când am jurat credinţă regelui Ludovic al XVIII-lea, ca să încalc jurământul în favoarea fostului împărat, răspunse el.

De data aceasta răspunsul era prea limpede pentru a ne mai putea înşela asupra sentimentelor lui.

— Generale, glăsui preşedintele, pentru noi nu există nici regele Ludovic al XVIII-lea, nici fostul împărat. Nu există decât Majestatea sa Împăratul, îndepărtat de zece luni din Franţa, statul său, prin violenţă şi trădare.

— Iertaţi-mă, domnilor, spuse generalul; se poate ca pentru dumneavoastră să nu existe un rege Ludovic al XVIII-lea, dar pentru mine e, deoarece m-a făcut baron şi mareşal; nu voi uita niciodată că datorez aceste două titluri fericitei sale reîntoarceri în Franţa.

— Domnule, spuse preşedintele cu ton cât se poate de serios şi sculându-se, luaţi seama la ce spuneţi; cuvintele ce rostiţi ne demonstrează limpede că cei din insula Elba s-au înşelat asupra dumneavoastră şi că ne-au înşelat pe noi. Comunicarea care vi s-a făcut se explică prin încrederea ce avem în dumneavoastră şi, în consecinţă, printr-un sentiment care vă onorează. Ne înşelăm noi: un titlu şi un grad v-au raliat noului regim pe care vrem să-l răsturnăm. Nu vă vom constrânge să ne daţi concursul dumneavoastră; nu vom înrola pe nimeni împotriva conştiinţei şi voinţei sale; dar vă vom constrânge să vă purtaţi ca un cavaler, chiar dacă nu aţi fi dispus.

— Numiţi cavalerism cunoaşterea conspiraţiei dumneavoastră şi nedezvăluirea ei? Eu numesc aceasta complicitate. Precum vedeţi, sunt mai sincer decât dumneavoastră..."

— O, tată! glăsui Franz îndepărtându-se, înţeleg acum de ce te-au asasinat.

Valentine nu se putu opri de a arunca o privire asupra lui Franz; tânărul era într-adevăr frumos în entuziasmul său filial.

Villefort se plimba în lung şi în lat dinapoia lui.

Noirtier urmărea din ochi expresia fiecăruia, păstrându-şi atitudinea demnă şi severă.

Franz reveni asupra manuscrisului şi continuă:

"Domnule, spuse preşedintele, aţi fost rugat să veniţi în sânul adunării. Nu v-a târât nimeni cu de-a sila; vi s-a propus să vi se lege ochii, aţi acceptat. Când aţi primit ambele invitaţii, ştiaţi perfect că nu ne vom ocupa de consolidarea tronului lui Ludovic al XVIII-lea, căci nu ne-am fi luat atâtea măsuri pentru a ne ascunde de poliţie. Înţelegeţi acum că ar fi prea comod să puneţi o mască pentru a surprinde secretul unor oameni şi pentru a nu avea apoi nevoie decât să scoateţi masca ca să-i nenorociţi pe cei ce s-au încrezut în dumneavoastră. Nu, nu; veţi spune mai întâi răspicat dacă sunteţi de partea regelui care întâmplător domneşte în momentul acesta, sau de partea Maiestăţii sale împăratul.

— Sunt regalist, răspunse generalul: am jurat lui Ludovic al XVIII-lea, îmi voi ţine jurământul.

Cuvintele fură urmate de un murmur general şi se putu vedea din privirile multor membri ai clubului că ei ar fi vrut să-l silească pe domnul d'Épinay să regrete imprudentele-i vorbe.

Preşedintele se ridică din nou şi impuse tăcere.

— Domnule, spuse el, sunteţi un om prea serios şi prea chibzuit pentru a nu înţelege consecinţele situaţiei în care ne aflăm unii faţă de alţii şi însăşi sinceritatea dumneavoastră ne dictează condiţiile pe care suntem obligaţi să le punem: veţi jura deci pe cuvânt de onoare că, nu veţi destăinui cele ce aţi auzit.

Generalul duse mâna la sabie şi strigă:

— Dacă vorbiţi de onoare, înseamnă că nu cunoaşteţi legile ei şi prin violenţă nu impuneţi nimic.

— Iar dumneavoastră, domnule, continuă preşedintele cu un calm mai grozav poate decât furia generalului, lăsaţi sabia; e sfatul ce vi-l dau.

Generalul învârti în jurul său priviri care trădau un început de nelinişte. Cu toate acestea, încă nu se plecă; dimpotrivă, adunându-şi toate puterile, spuse:

— Nu voi jura!

— În cazul acesta, domnule, veţi muri! răspunse liniştit preşedintele.

Domnul d'Épinay deveni foarte palid: mai privi o dată în juru-i; numeroşi membri ai clubului vorbeau în şoaptă şi căutau sub mantalele lor arme.

— Generale, declară preşedintele, fiţi liniştit; vă aflaţi printre oameni de onoare care vor încerca în tot chipul să vă convingă înainte de a se năpusti asupra dumneavoastră; dar, aţi spus singur, vă aflaţi printre conspiratori; posedaţi secretul nostru, sunteţi dator să ne garantaţi secretul.

O liniște plină de semnificație urmă acestor cuvinte; iar pentru că generalul nu răspundea nimic, președintele spuse ușierilor:

— Închideți ușile!

Aceeași liniște de moarte urmă cuvintelor sale.

Atunci generalul înaintă și, făcând o violentă sforțare, spuse:

— Am un fiu și sunt dator să mă gândesc la el când mă găsesc printre asasini.

— Generale, spuse cu noblețe șeful adunării, un om singur are întotdeauna dreptul să insulte cincizeci: este privilegiul slăbiciunii. Face însă rău că uzează de acest drept. Crede-mă, generale, jură și nu ne insulta.

Încă o dată îmblânzit de superioritatea șefului adunării, generalul șovăi un moment; dar apoi, înaintând până la biroul președintelui, întrebă:

— Care e formula?

— Iat-o:

"Jur pe onoare că nu voi trăda nimănui cele ce am văzut și auzit la 5 februarie 1815, între orele nouă și zece seara și declar că merit moartea dacă încalc jurământul."

Generalul păru stăpânit de o înfiorare nervoasă, care îl împiedică timp de câteva secunde să răspundă; în sfârșit, înfrânându-și un dezgust vădit, rosti jurământul, dar cu un glas așa de scăzut încât abia se auzi; de aceea câțiva membri cerură să-l repete cu glas mai tare și mai lămurit, ceea ce el făcu.

— Acum doresc să mă retrag, glăsui generalul; sunt, în sfârșit, liber?

Președintele se ridică, desemnă trei membri ai adunării pentru a-l însoți și se urcă în trăsură cu generalul, după ce îi legă ochii. Printre cei trei membri era vizitiul care îl adusese.

Ceilalți membri ai clubului se despărțiră în tăcere.

— Unde vreți să vă ducem? întrebă președintele.

— Oriunde voi putea să scap de prezența dumneavoastră! răspunse domnul d'Épinay.

— Domnule, declară atunci președintele, luați seama, nu vă mai găsiți în adunare, nu mai aveți a face decât cu oameni izolați; nu-i insultați, dacă nu vreți să fiți tras la răspundere pentru insultă.

Dar, în loc să priceapă limbajul acesta, domnul d'Épinay răspunse:

— Sunteți tot așa de brav în trăsură ca și la clubul dumneavoastră, pentru motivul, domnule, că patru oameni sunt întotdeauna mai tari decât unul singur.

Președintele dădu ordin să se oprească trăsura.

Se aflau în dreptul cheiului des Ormes, unde e scara care duce la râu.

— De ce opriți aici? întrebă domnul d'Épinay.

— Pentru că, domnule, spuse președintele, ați insultat un om, iar omul acesta nu vrea să mai facă un pas fără a vă cere în chip leal satisfacție.

— Un mod de asasinare, spuse generalul înălţând din umeri.

— Fără zgomot, domnule, răspunse preşedintele, dacă nu vreţi să vă privesc ca pe unul din oamenii pe care îi arătaţi adineauri, cu alte cuvinte ca pe un laş care face din slăbiciunea sa scut. Sunteţi singur; unul vă va răspunde; aveţi o spadă, am şi eu una în bastonul acesta; nu aveţi martori; unul din domni va fi martorul dumneavoastră. Acum, dacă vreţi, puteţi să scoateţi legătura.

Generalul îşi smulse îndată batista de la ochi.

— În sfârşit, spuse el, voi şti cu cine am a face.

Deschiseră uşa trăsurii: cei patru bărbaţi coborâră..."

Franz se întrerupse încă o dată. Îşi şterse sudoarea rece care îi curgea pe frunte; era un spectacol înfricoşător să-l vezi pe fiu, tremurând şi palid, citind cu glas tare amănuntele necunoscute până atunci ale morţii părintelui său.

Valentine îşi împreună mâinile, ca şi cum s-ar fi rugat.

Noirtier se uită la Villefort cu o expresie aproape de dispreţ şi orgoliu.

Franz continuă:

"Era, precum am spus, la 5 februarie. De trei zile îngheţul era între cinci şi şase grade; scara luneca din cauza sloiurilor; generalul era gras şi înalt, astfel că preşedintele îi oferi partea dinspre rampă ca să coboare.

Cei doi martori veneau în urmă.

Noaptea era întunecoasă, treptele scării umede de zăpadă şi chiciură, apa se vedea curgând neagră, adâncă, purtând câteva sloiuri pe ea.

Unul din martori se duse să caute o lanternă într-o corabie de cărbuni; la lumina lanternei, examinară armele.

Spada preşedintelui care era, precum s-a spus, o simplă spadă purtată într-un baston, era mai scurtă decât a adversarului şi n-avea gardă.

Generalul d'Épinay propuse ca ambele săbii să fie trase la sorţi: preşedintele răspunse însă că el a provocat şi că, provocând, a pretins ca fiecare să se servească de arma sa.

Martorii încercară să stăruie; preşedintele îi sili să tacă.

Puseră lanterna jos, adversarii se aşezară de o parte şi de alta lupta începu.

Lumina făcea din cele două spade două fulgere. Oamenii abia puteau fi zăriţi, într-atât de dens era întunericul.

Domnul general trecea drept unul dintre cei mai buni mânuitori de spadă. El fu însă luat aşa de repede încât dădu înapoi şi căzu.

Martorii îl crezură ucis; dar adversarul său, care ştia că nu l-a atins, îi oferi mâna pentru a-l ajuta să se ridice. În loc să-l calmeze, împrejurarea aceasta îl scoase din sărite pe general, care se năpusti la rându-i asupra adversarului.

Dar adversarul nu dădu înapoi deloc. De trei ori generalul se trase în urmă şi reveni la atac.

A treia oară căzu din nou.

Ceilalţi îşi închipuiră că a alunecat, aşa cum lunecase prima dată; văzând însă că nu se ridică, martorii se apropiară de el şi încercară să-l scoale; dar cel care îl luase în braţe simţi sub mână o căldură jilavă. Era sânge.

Generalul, care era aproape leşinat, îşi reveni.

— Mi s-a trimis un spadasin, un maestru de arme! spuse el.

Fără să răspundă, preşedintele se apropie de martorul care ţinea lanterna şi, ridicându-şi mâneca, îşi arătă braţul străpuns de două lovituri de spadă; apoi, desfăcându-şi haina şi vesta, arătă şoldul vătămat de-a treia lovitură.

Cu toate astea nu scoase măcar un oftat.

Generalul d'Épinay intră în agonie şi îşi dădu sufletul după cinci minute..."

Franz citi ultimele cuvinte cu o voce aşa de gâtuită încât abia se auziră, iar după ce le citi se opri trecându-şi mâna peste ochi ca pentru a alunga un nor.

După o clipă de tăcere, continuă:

"Preşedintele urcă scara după ce îşi băgă sabia în baston; o dâră de sânge însemna drumul său pe zăpadă. Nu ajunse încă sus când auzi un clipocit înăbuşit în apă: era corpul generalului, pe care martorii îl aruncară în râu după ce constatară moartea.

Generalul a sucombat, deci, într-un duel loial, iar nu într-o capcană, cum s-ar putea spune.

Drept care am semnat prezentul proces-verbal pentru a stabili adevărul faptelor, ca nu cumva vreunul dintre actorii acestei scene cumplite să fie acuzat într-o zi de crimă cu premeditare, sau de trădare a legilor onoarei.

Semnat: Beauregard, Duchampy şi Lecharpal".

După ce Franz sfârşi lectura aceasta aşa de cumplită pentru un fiu, după ce Valentine, palidă de emoţie, îşi şterse o lacrimă, după ce Villefort, tremurând ghemuit într-un colţ, încercase să înlăture furtuna adresând neînduplecatului bătrân priviri imploratoare:

— Domnule, îi spuse d'Épinay lui Noirtier, deoarece dumneavoastră cunoaşteţi istoria aceasta grozavă în toate amănuntele ei, deoarece aţi întărit-o prin semnături onorabile, deoarece, în sfârşit, îmi faceţi impresia că vă interesaţi de mine, deşi interesul dumneavoastră nu s-a manifestat încă decât prin durere, vă rog să nu-mi refuzaţi ultima satisfacţie: spuneţi-mi

numele preşedintelui clubului pentru a cunoaşte, în sfârşit, pe cel ce l-a ucis pe bietul meu părinte.

Villefort căută, buimăcit parcă, butonul uşii. Valentine, care înţelese cea dintâi răspunsul bătrânului şi care observase de multe ori pe antebraţul lui două urme de sabie, făcu un pas înapoi.

— Pentru numele lui Dumnezeu, domnişoară, spuse Franz adresându-se logodnicei sale, veniţi în sprijinul meu ca să aflu numele omului care m-a făcut orfan la doi ani.

Valentine rămase nemişcată şi mută.

— Crede-mă, domnule, spuse Villefort, nu mai prelungi scena aceasta oribilă, de altminteri numele au fost într-adins tăinuite. Nici părintele meu nu-l cunoaşte pe preşedinte, iar dacă îl cunoaşte, nu va putea să-l spună: numele proprii nu se găsesc în dicţionar.

— Ce nenorocire! exclamă Franz. Singura speranţă care m-a susţinut de-a lungul lecturii şi care mi-a dat puterea să merg până la capăt era că voi cunoaşte cel puţin numele celui ce l-a ucis pe părintele meu. Domnule, domnule, exclamă el întorcându-se spre Noirtier, pentru numele lui Dumnezeu, faceţi ce veţi putea... vă implor... pentru a-mi indica, pentru a mă face să înţeleg...

— Da, răspunse Noirtier.

— Domnişoară, domnişoară, strigă Franz, bunicul dumneavoastră a făcut semn că poate să mi-l arate... pe omul acela... Ajutaţi-mă... dumneavoastră îl înţelegeţi... daţi-mi concursul.

Noirtier privi dicţionarul.

Franz îl luă cu un tremur nervos şi pronunţă pe rând literele alfabetului până la E.

La litera aceasta bătrânul făcu semn că da.

— E, repetă Franz.

Degetul tânărului lunecă pe cuvinte; dar la toate cuvintele, Noirtier răspundea printr-un semn negativ.

Valentine îşi ascundea capul în mâini.

În sfârşit, Franz ajunse la cuvântul Eu.

— Da, făcu bătrânul.

— Dumneavoastră? exclamă Franz şi părul i se zbârli pe cap; dumneavoastră, domnule Noirtier, l-aţi ucis pe părintele meu?

— Da, răspunse Noirtier fixând asupra tânărului o privire impunătoare.

Franz căzu fără puteri într-un jilţ.

Villefort deschise uşa şi fugi, căci îi venise în minte să înăbuşe bruma de existenţă ce stăruia încă în inima cumplită a bătrânului.

Între timp, domnul Cavalcanti tatăl plecase să-şi reia serviciul, dar nu în armata Maiestăţii sale Împăratul Austriei, ci la ruleta din Lucca.

Se înţelege că ridicase cu cea mai scrupuloasă exactitate, până la ultima lăscaie, suma care îi fusese alocată pentru călătorie şi ca recompensă pentru chipul impunător, solemn, cu care îşi jucase rolul de părinte.

Domnul Andrea moştenise toate hârtiile care constatau că avea onoarea să fie fiul marchizului Bartolomeu şi al marchizei Leonora Corsinari.

Era deci ancorat în societatea pariziană, care primeşte cu atâta uşurinţă pe străini, tratându-i nu după ceea ce sunt, ci după ceea ce vor să fie.

De altminteri ce se cere unui tânăr la Paris? Să cunoască întrucâtva limba, să fie îmbrăcat convenabil, să fie un bun jucător şi să plătească în aur.

Se înţelege că lumea e mult mai puţin pretenţioasă cu un străin decât cu un parizian.

Andrea ocupase deci, în cincisprezece zile, o poziţie destul de frumoasă; i se spunea domnul conte, se vorbea despre el că are un venit de cincizeci de mii de lire şi se pomenea de comori imense al părintelui său, îngropate — zice-se — în carierele de la Saravezza.

Un avocat, în faţa căruia se menţiona această ultimă circumstanţă ca un fapt, declară că a văzut carierele în chestiune, ceea ce dădu o mare greutate aserţiunilor care plutiseră până atunci în stare de îndoială şi care, din momentul acela, căpătară consistenţa realităţii.

Lucrurile se găseau în stadiul acesta în cercul societăţii pariziene unde i-am introdus pe cititorii noştri, când Monte-Cristo veni într-o seară în vizită la domnul Danglars. Domnul Danglars ieşise, dar i se propuse contelui să fie introdus la baroană, care putea fi vizitată; el acceptă.

După masa de la Auteuil şi după evenimentele care au urmat, doamna Danglars nu putea auzi numele lui Monte-Cristo fără o anume tresărire nervoasă. Dacă prezenţa contelui nu urma rostirii numelui său, senzaţia dureroasă devenea mai intensă; dacă, dimpotrivă, contele se arăta, figura lui deschisă, ochii strălucitori, amabilitatea, galanteria sa faţă de doamna Danglars izgoneau curând ultimul rest de teamă; baroanei i se părea cu neputinţă ca un om aşa de fermecător la suprafaţă să poată nutri împotriva ei gânduri rele; de altminteri, inimile cele mai corupte nu pot crede în rău decât punându-l în legătură cu un interes oarecare; răul inutil şi fără cauză repugnă ca o anomalie.

Când Monte-Cristo intră în budoarul unde i-am mai introdus o dată pe cititorii noştri — şi unde baroana urmărea cu ochi neliniştiţi desenele pe care i le înmâna fiica ei, după ce le privise cu domnul Cavalcanti-fiul —

prezenţa lui îşi produse efectul obişnuit, astfel că baroana îl primi pe conte zâmbind, deşi numele lui o tulburase puţin.

La rându-i, acesta îmbrăţişă întreaga scenă dintr-o ochire.

Lângă baroană, aproape culcată pe o canapea mică stătea Eugénie, iar Cavalcanti se afla în picioare.

Îmbrăcat în negru ca un erou al lui Goethe, cu pantofi de lac şi cu ciorapi albi de mătase, Cavalcanti îşi trecea o mână îndeajuns de albă şi de îngrijită prin părul blond în care scânteia un diamant; în ciuda sfaturilor lui Monte-Cristo, vanitosul tânăr nu putuse rezista voinţei de a şi-l pune în degetul mic.

Mişcarea era însoţită de priviri asasine zvârlite domnişoarei Danglars şi de suspine trimise la aceeaşi adresă.

Domnişoara Danglars era neschimbată, adică frumoasă, rece şi ironică. Nu-i scăpa nici o privire, nici un suspin al lui Andrea; ai fi zis că ele lunecau pe platoşa de Minervă, platoşă despre care unii filozofi pretind că acoperea câteodată pieptul lui Sapho.

Eugénie îl salută pe conte cu răceală şi profită de începutul conversaţiei pentru a se retrage în salonul de studii, de unde două glasuri zglobii şi zgomotoase, amestecate cu primele acorduri ale unui pian, arătară lui Monte-Cristo că domnişoara Danglars preferase societăţii sale şi a domnului Cavalcanti tovărăşia domnişoarei Louise d'Armilly, profesoara ei de canto.

Abia atunci, în timp ce vorbea cu doamna Danglars şi părea cufundat în vraja conversaţiei, contele remarcă solicitudinea domnului Andrea Cavalcanti, modul lui de a se duce să asculte muzica la uşa prin care nu cuteza să treacă şi de a-şi manifesta admiraţia.

Bancherul reveni curând. Prima lui privire se adresă, e drept, lui Monte-Cristo, dar a doua se adresă lui Andrea.

Pe soţie o salută aşa cum unii soţi îşi salută femeia; celibatarii nu vor putea să-şi facă o idee despre acest mod de a saluta decât când se va publica un cod foarte întins al vieţii conjugale.

— Domnişoarele nu te-au invitat să faci muzică cu ele? îl întrebă Danglars pe Andrea.

— O, nu, domnule! răspunse Andrea cu un oftat mai remarcabil chiar decât celelalte.

Danglars înaintă numaidecât spre uşa de comunicaţie şi o deschise.

Fetele fură văzute atunci stând pe acelaşi scaun, în faţa aceluiaşi pian. Acompaniau fiecare cu o mână exerciţiul cu care se deprinseseră din fantezie şi în care deveniseră de o măiestrie deosebită.

Domnişoara d'Armilly, care se zărea acum, formând cu Eugénie, graţie cadrului uşii, unul din acele tablouri vivante care se fac deseori în Germania, era înzestrată cu o frumuseţe remarcabilă sau, mai bine zis, cu o drăgălăşenie gingaşă. Era o femeiuşcă subţirică şi blondă ca o zână, cu păr

buclat căzând pe gâtul ei cam prea lung, aşa cum Perugino face uneori gâtul fecioarelor sale şi cu ochi voalaţi de oboseală. Se spunea că e şubredă de piept şi că, asemeni Antoniei din *Vioara din Cremona*, va muri într-o zi cântând.

Monte-Cristo aruncă o privire repede, curioasă; o vedea pentru prima oară pe domnişoara d'Armilly despre care auzise aşa de des vorbindu-se în casă.

— Ei, ce e, noi suntem excluşi? o întrebă bancherul pe fiică.

Îl duse atunci pe tânăr în salonaş şi, fie din întâmplare, fie într-adins, uşa fu închisă în aşa fel ca, din locul unde stăteau, Monte-Cristo şi baroana să nu mai poată vedea nimic; deoarece însă bancherul îl urmase pe Andrea, doamna Danglars păru că nu remarcă faptul.

Curând după aceea contele auzi glasul lui Andrea răsunând în acordurile pianului şi acompaniind un cântec corsican.

În timp ce contele asculta, cu un zâmbet, cântecul care îl făcea să uite de Andrea şi să-şi reamintească de Benedetto, doamna Danglars lăuda faţă de Monte-Cristo tăria sufletească a soţului ei care, în chiar dimineaţa aceea, pierduse într-un faliment milanez trei sau patru sute de mii franci.

Şi într-adevăr, elogiul era meritat; căci dacă Monte-Cristo n-ar fi ştiut lucrul de la baroană, sau poate printr-unul din mijloacele pe care le avea de a afla totul, figura contelui nu i-ar fi trădat nimic.

"Bun! gândi Monte-Cristo. A ajuns în situaţia de a ascunde ce pierde; acum o lună se lăuda."

Apoi, cu glas tare:

— O, doamnă, spuse contele, domnul Danglars cunoaşte aşa de bine Bursa încât va câştiga totdeauna acolo ceea ce ar putea să piardă într-altă parte.

— Văd că împărtăşiţi eroarea comună, spuse doamna Danglars.

— Ce eroare? întrebă Monte-Cristo.

— Aceea că domnul Danglars joacă, în timp ce, dimpotrivă, nu joacă niciodată.

— A, da, este adevărat, doamnă; mi-aduc aminte că domnul Debray mi-a spus... Dar ce e cu domnul Debray? Nu l-am zărit de trei sau patru zile.

— Nici eu, glăsui doamna Danglars cu o prezenţă de spirit miraculoasă. Aţi început însă o frază care a rămas neterminată.

— Anume?

— Că domnul Debray v-a spus...

— A, da; domnul Debray mi-a spus că dumneavoastră eraţi aceea care aduceaţi jertfe demonului jocului.

— Am avut, mărturisesc, pasiunea aceasta câtva timp, însă nu o mai am, glăsui doamna Danglars.

— Şi faceţi rău, doamnă. Eh, şansele norocului sunt precare şi, dacă aş fi femeie, iar hazardul ar fi făcut din femeia aceasta soţia unui bancher,

oricâtă încredere aş avea în norocul soţului meu — căci în afaceri, ştiţi, totul e noroc şi nenoroc; ei bine, oricâtă încredere aş avea în norocul soţului meu, aş căuta totdeauna să-mi asigur o avere independentă, chiar de ar trebui să obţin averea încredinţând interesele mele în mâini necunoscute.

Doamna Danglars se roşi fără voie.

— Uite, spuse Monte-Cristo ca şi cum nu văzuse nimic, se vorbeşte de o lovitură frumoasă care a fost dată ieri cu bonurile Neapolelui.

— Eu nu le am şi nu le-am avut niciodată, glăsui repede baroana; dar să nu mai vorbim de Bursă, domnule conte, căci avem aerul unor agenţi de schimb; să vorbim mai bine despre bieţii Villefort pe care fatalitatea îi chinuieşte aşa de mult în momentul acesta.

— Dar ce li s-a întâmplat? întrebă Monte-Cristo cu perfectă naivitate.

— Ştiţi şi dumneavoastră; după ce l-au pierdut pe domnul de Saint-Méran, la trei sau patru zile după plecarea lui, au pierdut-o pe marchiză la trei sau patru zile după sosirea ei.

— A, da, glăsui Monte-Cristo, am aflat; dar, precum îi spune Clodius lui Hamlet, e o lege a naturii: părinţii lor muriseră înainte şi ei îi plânseră; ei vor muri înaintea fiilor lor şi fiii îi vor plânge.

— Dar asta nu e totul.

— Cum, nu e totul?

— Nu; ştiaţi că erau pe cale să-şi căsătorească fiica...

— Cu domnul Franz d'Épinay... Căsătoria a căzut?

— Ieri dimineaţă, după câte se pare, Franz şi-a retras cuvântul.

— Serios? Şi se cunosc cauzele rupturii?

— Nu.

— Extraordinar, doamnă... Dar cum primeşte domnul de Villefort toate aceste nenoro-ciri?

— Ca întotdeauna: filozofic.

În momentul acela Danglars se înapoie singur.

— Ei, îl laşi pe domnul Cavalcanti cu fiica dumitale? spuse baroana.

— Dar pe domnişoara d'Armilly drept cine-o iei? întrebă bancherul.

Apoi, întorcându-se spre Monte-Cristo:

— Încântător tânăr Cavalcanti, nu-i aşa domnule conte? Dar e cu adevărat prinţ?

— Eu nu garantez, glăsui Monte-Cristo. Părintele său mi-a fost prezentat ca marchiz, aşa că tânărul este probabil conte; mi se pare că nu ţine prea mult la titlul acesta.

— De ce? întrebă bancherul. Dacă e prinţ, face rău că nu se mândreşte. Fiecare cu dreptul său. Mie nu-mi place să-şi renege cineva originea.

— O, dumneavoastră sunteţi un democrat pur! glăsui Monte-Cristo zâmbind.

— Vezi însă la ce te expui, spuse baroana; dacă domnul de Morcerf ar

veni din întâmplare şi l-ar găsi pe domnul Cavalcanti într-o cameră unde el, logodnicul Eugéniei, n-a avut niciodată îngăduinţa să intre...

— Faci bine că spui din întâmplare, declară bancherul, căci îl vedem atât de rar încât s-ar putea spune că numai întâmplarea ni-l aduce.

— În sfârşit, dacă ar veni şi l-ar găsi pe tânăr lângă fiica dumitale, ar putea să fie nemulţumit.

— El? O, te înşeli, domnul Albert nu ne face onoarea de a fi gelos pe logodnica sa, nu o iubeşte îndeajuns pentru asta. De altminteri, ce-mi pasă dacă e nemulţumit sau nu?

— Cu toate acestea, în stadiul în care ne aflăm...

— Da, în stadiul în care ne aflăm: vrei să ştii în ce stadiu ne aflăm? La balul mamei sale a dansat o singură dată cu fiica mea, în timp ce domnul Cavalcanti a dansat de trei ori şi Albert nici n-a băgat de seamă.

— Domnul viconte Albert de Morcerf! anunţă valetul.

Baroana se ridică repede.

Vroia să treacă în salonul de studii pentru a-şi înştiinţa fiica, dar Danglars o apucă de braţ.

— Las-o! zise el.

Ea îl privi uimită.

Monte-Cristo se prefăcu a nu fi văzut jocul de scenă.

Albert intră; era foarte frumos şi foarte vesel. Salută pe baroană cu dezinvoltură, pe Danglars cu familiaritate, pe Monte-Cristo cu afecţiune; apoi, întorcându-se spre baroană:

— Îmi daţi voie, doamnă, îi spuse el, să vă întreb cum se simte domnişoara Danglars?

— Cât se poate de bine, domnule, răspunse Danglars repede; face în momentul acesta muzică în salonaşul ei cu domnul Cavalcanti.

Albert îşi păstră aerul calm şi indiferent; încerca poate oarecare ciudă lăuntrică, dar simţea fixată asupra lui privirea lui Monte-Cristo.

— Domnul Cavalcanti are o foarte frumoasă voce de tenor, spuse el şi domnişoara Eugénie e o magnifică soprană, fără a mai pune la socoteală că, la pian, cântă ca Thalberg. E, desigur, un concert fermecător.

— Fapt este că se acordă de minune, spuse Danglars.

Albert nu arată că a remarcat echivocul, aşa de grosolan totuşi, în timp ce doamna Danglars roşi.

— Şi eu sunt muzician, cel puţin după câte spun profesorii mei, continuă tânărul; ei bine, lucru ciudat, n-am putut încă să-mi acord vocea cu altă voce, iar cu vocile de soprană mai puţin decât cu altele.

Danglars schiţă un zâmbet care însemna: hai, supără-te.

— De aceea, spuse el nădăjduind fără îndoială că va ajunge la scopul pe care îl dorea, prinţul şi fiica mea au stârnit ieri admiraţia generală. N-aţi fost ieri, domnule de Morcerf?

— Care prinţ? întrebă Albert.

— Prinţul Cavalcanti, reluă Danglars, încăpăţânându-se să dea tânărului titlul acesta.

— A, iertaţi-mă, spuse Albert, nu ştiam că e prinţ. Aşadar, prinţul Cavalcanti a cântat ieri cu domnişoara Eugénie? De bună seamă că a fost ceva încântător şi îmi pare foarte rău că nu am auzit. N-am putut însă răspunde invitaţiei dumneavoastră, căci am fost nevoit s-o conduc pe doamna Morcerf la baroana de Château-Renaud-mama, unde cântau germanii.

Apoi, după o pauză şi ca şi cum n-ar fi fost vorba de nimic:

— Mi se va îngădui, repetă Morcerf, să prezint omagiile mele domnişoarei Danglars?

— O, aşteptaţi, aşteptaţi, vă rog, spuse bancherul oprindu-l pe tânăr; ia auziţi delicioasa cavatină: ta-ta-ta-ti-ta-ti-ta-ta... E încântătoare... O singură secundă: perfect! bravo! bravi! brava!

Şi bancherul începu să aplaude cu frenezie.

— Într-adevăr, spuse Albert, e ceva excepţional şi e cu neputinţă să înţeleagă cineva mai bine muzica ţării sale decât o înţelege prinţul Cavalcanti. Aţi spus prinţ, — va fi făcut; în Italia este lucru uşor. Dar, ca să revenim la adorabilii noştri cântăreţi, ar trebui să ne faceţi o plăcere, domnul Danglars: fără s-o înştiinţaţi că-i aci un străin, ar trebui să rugaţi pe dom-nişoara Danglars şi pe domnul Cavalcanti să înceapă altă bucată. E aşa delicios să te bucuri de muzică mai departe, într-o penumbră, fără să fii văzut, fără să vezi şi, în consecinţă, fără să-l stânjeneşti pe muzician, care se poate astfel lăsa cu totul în voia geniului, sau a elanului inimii sale.

De data aceasta Danglars fu dezarmat de calmul tânărului.

Îl luă pe Monte-Cristo la o parte.

— Ei, ce spuneţi de îndrăgostitul nostru? îl întrebă el.

— Hm, de netăgăduit, îmi face impresia că e rece; dar ce vreţi? sunteţi angajat.

— Fără îndoială, sunt angajat, dar obligaţia mea e să o dau pe fiica mea unui om care o iubeşte, nu unuia care nu o iubeşte. Îl vedeţi pe el, rece ca o marmură şi orgolios ca părintele său; dacă măcar ar fi bogat, dacă ar avea averea Cavalcanţilor, treacă-meargă. La drept vorbind nu am consultat-o pe fiica mea, însă dacă ea ar avea gust...

— O, nu ştiu dacă prietenia mea pentru el mă orbeşte, glăsui Monte-Cristo, dar vă asigur că domnul de Morcerf e un tânăr fermecător care o va face fericită pe fiica dumneavoastră şi care, mai curând sau mai târziu, va ajunge la ceva în viaţă; căci, la urma urmei, situaţia părintelui său este excelentă.

— Hm! făcu Danglars.

— De ce vă îndoiţi?

— Eh, e trecutul... trecutul acela obscur.

— Dar trecutul părintelui nu-l priveşte pe fiu.

— Ba da, ba da.

— Nu vă aprindeţi; acum o lună proiectul căsătoriei vi se părea excelent. Înţelegeţi, sunt deznădăjduit; pe tânărul Cavalcanti, pe care nu-l cunosc, vă repet, l-aţi văzut la mine.

— Eu îl cunosc şi asta ajunge, spuse Danglars.

— Îl cunoaşteţi? Aţi cules informaţii asupra lui? întrebă Monte-Cristo.

— E nevoie oare de aşa ceva? Nu se vede de la început cu cine ai a face? În primul rând e bogat.

— Nu garantez.

— Cu toate acestea garantaţi pentru el.

— Pentru cincizeci de mii de lire, nimica toată.

— Are o educaţie distinsă.

— Hm! făcu la rându-i Monte-Cristo.

— E muzician.

— Toţi italienii sunt.

— Conte, nu sunteţi drept cu tânărul acesta.

— Ei da, mărturisesc, văd cu mâhnire că, deşi cunoaşte obligaţiile dumneavoastră faţă de Morcerf, el se pune de-a curmezişul şi abuzează de averea lui.

Danglars începu să râdă.

— O, ce puritan sunteţi! spuse el, dar lucrul ăsta se întâmplă în lume în fiecare zi.

— Nu puteţi totuşi să rupeţi astfel, scumpe domnule Danglars: Morcerfii contează pe căsătoria aceasta.

— Contează?

— Categoric.

— Atunci să se explice. Dragă conte, dumneavoastră, care sunteţi aşa de bine văzut acolo, ar trebui să strecuraţi două cuvinte părintelui.

— Eu? dar de unde naiba aţi văzut că sunt primit aşa bine?

— Eh, la balul lor! Contesa, mândră Mercédès, trufaşa catalană care abia catadicseşte să deschidă gura faţă de cele mai vechi cunoştinţe ale ei, v-a luat de braţ, a ieşit cu dumneavoastră în grădină, a pornit pe aleile discrete şi n-a reapărut decât după o jumătate de ceas.

— O, baroane, baroane, spuse Albert, ne împiedicaţi să ascultăm; pentru un meloman ca dumneavoastră, ce barbarie!

— Bine, bine, domnule ironic! spuse Danglars.

Apoi, întorcându-se spre Monte-Cristo:

— Vă însărcinaţi să-i spuneţi părintelui?

— Cu plăcere, dacă doriţi.

— Dar de data aceasta lucrul să se facă în mod explicit şi definitiv, în special să-mi ceară fiica, să fixeze un timp, să-şi precizeze condiţiile băneşti, în sfârşit, să ajungem la o înţelegere sau o ruptură; dar, înţelegeţi,

fără amânări.

— Bine, demersul va fi făcut.

— Nu vă voi spune că-l aştept cu plăcere, dar îl aştept: un bancher trebuie să fie sclavul cuvântului său.

Şi Danglars scoase unul din acele suspine pe care, cu o jumătate de ceas mai înainte, le scotea Cavalcanti-fiul.

— Bravi! bravo! brava! strigă Morcerf parodiindu-l pe bancher şi aplaudând sfârşitul bucăţii.

Danglars începea să se uite la Albert pieziş, când servitorul intră şi îi şopti două vorbe.

— Mă înapoiez, spuse bancherul lui Monte-Cristo, aşteptaţi-mă; poate că voi avea ceva să vă comunic.

Şi ieşi.

Baroana profită de absenţa soţului pentru a deschide uşa salonului de studii al fiicei sale şi atunci domnul Andrea, care stătea la pian cu domnişoara Eugénie, fu văzut zvâcnind ca un resort.

Albert o salută zâmbind pe domnişoara Danglars care, fără să pară, câtuşi de puţin tulburată, îi răspunse cu un salut rece, ca de obicei.

Cavalcanti păru vădit încurcat, îl salută pe Morcerf, care răspunse cu aerul cel mai impertinent.

Atunci Albert începu să se piardă în elogii cu privire la glasul domnişoarei Danglars şi la regretul pe care îl simţea, după ce-l auzise, că n-a asistat la serata din ajun...

Cavalcanti, lăsat în voia lui, îl luă pe Monte-Cristo de o parte.

— Haide, spuse doamna Danglars, ajunge cu muzica şi cu complimentele; veniţi la ceai.

— Vino, Louise, glăsui domnişoara Danglars adresându-se prietenei sale.

Trecură în salonul alăturat unde, într-adevăr, ceaiul era pregătit.

În momentul când lăsau, după maniera englezească, linguriţele în ceşti, uşa se redeschise şi Danglars reapăru vizibil agitat.

Monte-Cristo remarcă şi-l întrebă pe bancher din ochi.

— Am primit corespondenţa din Grecia, spuse Danglars.

— Aha, exclamă contele, de aceea v-au chemat?

— Da.

— Cum se simte regele Othon? întrebă Albert cu tonul cel mai năzdrăvan.

Danglars îl privi pieziş, fără să-i răspundă, iar Monte-Cristo întoarse capul pentru a-şi ascunde expresia de milă care se ivise pe chipul său şi care se şterse aproape numaidecât.

— Vom merge împreună, nu-i aşa? îl întrebă Albert pe conte.

— Da, dacă vrei, răspunse acesta.

Albert nu putea să priceapă nimic din privirea bancherului; de aceea,

întorcându-se spre Monte-Cristo care înţelesese perfect, îi spuse:

— Aţi văzut cum s-a uitat la mine?

— Da, răspunse contele; dar găsiţi ceva deosebit în privirea lui?

— Bineînţeles. Dar ce vrea să spună cu veştile din Grecia?

— De unde vrei să ştiu eu?

— Pentru că, după câte îmi închipui, aveţi legături în ţara aceasta.

Monte-Cristo zâmbi, aşa cum zâmbea totdeauna când nu voia să răspundă.

— Uite-l că se apropie de dumneavoastră, glăsui Albert; eu mă duc să o complimentez pe domnişoara Danglars pentru camera ei, în vremea asta părintele va avea timp să vă vorbească.

— Dacă e să-i faci complimente, fă-i cel puţin complimente pentru vocea ei, spuse Monte-Cristo.

— Nu, asta ar face-o toată lumea.

— Dragă viconte, glăsui Monte-Cristo, ai îngâmfarea impertinenţei.

Albert înaintă spre Eugénie, cu zâmbetul pe buze.

Între timp Danglars se aplecă la urechea contelui.

— Mi-aţi dat un sfat excelent, spuse el şi este o poveste oribilă în aceste cuvinte: Fernand şi Ianina.

— Hm! făcu Monte-Cristo.

— Da, vă voi povesti. Dar luaţi-l pe tânăr; mi-ar veni foarte greu să rămân cu el, acum.

— Ceea ce şi fac, deoarece mă însoţeşte; mai e nevoie să vi-l trimit pe părinte?

— Mai mult decât oricând.

— Bine.

Contele făcu un semn lui Albert.

Amândoi le salutară pe doamne şi ieşiră: Albert cu un aer perfect indiferent faţă de dispreţul domnişoarei Danglars, Monte-Cristo repetând doamnei Danglars sfaturile cu privire la prudenţa pe care trebuie s-o aibă o nevastă de bancher când e vorba de viitorul ei.

Domnul Cavalcanti rămase stăpân pe câmpul de bătaie.

Capitolul III Haydée

Abia cotiseră caii contelui bulevardul şi Albert se întoarse spre conte izbucnind într-un râs prea zgomotos ca să nu fie întrucâtva forjat.

— Vă voi întreba, spuse el, aşa cum regele Charles al IX-lea o întreba pe Catherina de Medicis după Sfântul Bartholomeu: cum găsiţi că am jucat micul meu rol?

— În legătură cu ce? întrebă Monte-Cristo.

— În legătură cu instalarea rivalului meu la domnul Danglars...

— Care rival?

— Eh, la naiba, care rival? protejatul dumneavoastră, domnul Andrea Cavalcanti.

— O, fără glume proaste, viconte; eu nu-l ocrotesc câtuşi de puţin pe domnul Andrea, cel puţin faţă de domnul Danglars.

— Tocmai reproşul acesta vi l-aş face dacă tânărul ar avea nevoie de protecţie. Din fericire însă pentru mine, el se poate lipsi.

— Cum, crezi că face curte?

— Vă garantez: rostogoleşte ochi de îndrăgostit şi modulează sunete amoroase; aspiră la mâna mândrei Eugénie. Uite, încep să fac poezie. Pe cuvântul meu, nu este vina mea. N-are a face, repet: aspiră la mâna mândrei Eugénie.

— Ce importanţă are dacă ei nu se gândesc decât la dumneata?

— Să nu mai spuneţi asta, dragă conte, sunt maltratat din ambele părţi.

— Cum din ambele părţi?

— Fără îndoială: domnişoara Eugénie abia mi-a răspuns, iar domnişoara d'Armilly, confidenta ei, nu mi-a răspuns deloc.

— Da, dar părintele te adoră, spuse Monte-Cristo.

— El? Dimpotrivă, mi-a înfipt o mie de pumnale în inimă, pumnale care, e drept, reintră în teacă, pumnale de teatru, dar pe care el le crede adevărate.

— Gelozia indică afecţiune.

— Da, dar eu nu-s gelos.

— E el.

— Pe cine? Pe Debray?

— Nu, pe dumneata.

— Pe mine? Mă prind că, până în opt zile, o să-mi închidă uşa în nas.

— Te înşeli, dragă viconte.

— Dovada.

— O vrei?

— Da.

— Sunt însărcinat să-l rog pe domnul conte de Morcerf să facă un demers definitiv pe lângă baron.

— De cine?

— Chiar de baron.

— O, nu veţi face asta, nu-i aşa, dragă conte? spuse Albert cu tot alintul de care era în stare.

— Te înşeli, Albert, mă voi executa, deoarece am făgăduit.

— S-ar părea că ţineţi cu orice preţ să mă însor, glăsui Albert oftând.

— Ţin să fiu bine cu toată lumea; dar, în legătură cu Debray, nu-l mai

văd la baroană.

— E certat.

— Cu doamna?

— Nu, cu domnul.

— A observat ceva?

— Nu, nu, gluma e bună!

— Crezi că bănuia? întrebă Monte-Cristo cu o naivitate fermecătoare.

— Hei, dar de unde veniţi dumneavoastră, dragă conte?

— Din Congo, dacă vrei.

— Nu e aşa departe.

— Ce, eu îi cunosc pe soţii voştri parizieni?

— Dragă conte, soţii sunt la fel pretutindeni. Din moment ce aţi studiat individul într-o ţară, cunoaşteţi rasa.

— Dar atunci ce motiv a putut să-i facă pe Danglars şi Debray să se certe? Păreau că se înţeleg foarte bine, spuse Monte-Cristo cu aceeaşi naivitate.

— O, aici intrăm în misterele lui Isis şi eu nu sunt iniţiat. Când domnul Cavalcanti-fiul va intra în familie, îl veţi întreba pe el.

Trăsura se opri.

— Iată-ne ajunşi, spuse Monte-Cristo, nu e decât zece şi jumătate, vino.

— Cu plăcere.

— Te va conduce trăsura mea.

— Nu, mulţumesc, cupeul meu ne-a urmat, desigur.

Intrară amândoi în casă; salonul era luminat; intrară în salon.

— Să ne faci ceai, Baptistin! porunci Monte-Cristo.

Baptistin ieşi fără să scoată un cuvânt. Peste două secunde reapăru cu o tavă gata pregătită, care, ca şi gustările din piesele feerice, ieşise parcă din pământ.

— Într-adevăr, spuse Morcerf, ceea ce admir la dumneavoastră, dragă conte, nu e bogăţia, căci poate sunt oameni şi mai bogaţi; nu e spiritul, căci Beaumarchais n-avea mai mult, dar avea tot atât; ci maniera de a fi servit fără să vi se răspundă un cuvânt, la minut, la secundă, ca şi cum s-ar ghici, din felul cum sunaţi, ce doriţi să aveţi şi ca şi cum ceea ce doriţi ar fi totdeauna gata.

— Cuvintele dumitale sunt întrucâtva adevărate. Se cunosc obiceiurile mele. Uite, vei vedea: nu doreşti ceva în timp ce bei ceaiul?

— Ba da, să fumez.

Monte-Cristo se apropie de placa de metal şi bătu o dată. Peste o clipă se deschise o uşă specială şi Ali apăru cu două ciubucuri.

— Minunat! spuse Morcerf.

— Ba nu, e foarte simplu, glăsui Monte-Cristo; Ali ştie că, atunci când iau ceaiul sau cafeaua, fumez de obicei; ştie că am cerut ceaiul, ştie că

am venit cu dumneata, aude că îl chem, bănuieşte cauza şi, deoarece se trage dintr-o ţară unde ospitalitatea începe cu pipa — în locul unui ciubuc aduce două.

— Desigur, e o explicaţie ca oricare alta; nu e însă mai puţin adevărat că numai la dumneavoastră... O, dar ce aud?

Şi Morcerf se înclină spre uşa prin care pătrundeau într-adevăr sunete asemănătoare cu acelea ale unei chitare.

— Dragă viconte, eşti sortit muzicii astă-seară; nu scapi de pianul domnişoarei Danglars şi nimereşti peste guzla Haydéei.

— Haydée! adorabil nume! Aşadar, există femei care se numesc într-adevăr Haydée şi în altă parte decât în poemele lordului Byron?

— Desigur; Haydée e un nume foarte rar în Franţa, dar destul de comun în Albania şi Epir; e ca şi cum ai spune, de exemplu, Castitate, Pudoare, Inocenţă. Un fel de nume de botez, cum spun parizienii dumitale.

— Ce încântător! spuse Albert. Cum aş vrea să le văd pe franţuzoaicele noastre numindu-se domnişoara Bunătate, domnişoara Tăcere, domnişoara Caritate creştină! Ia gândiţi-vă ce efect ar stârni, într-o publicaţie de stare civilă, dacă domnişoarei Danglars, în loc de Claire-Marie-Eugénie, cum se numeşte, i s-ar spune domnişoara Castitate-Pudoare-Inocenţă.

— Nebunule, nu glumi aşa tare, spuse contele; ar putea să te audă Haydée.

— Şi s-ar supăra?

— Nu, spuse contele cu aerul său mândru.

— E o fiinţă bună? întrebă Albert.

— La ea nu e bunătate, e datorie: o sclavă nu se supără în contra stăpânului.

— Haida-de, nu glumiţi nici dumneavoastră! Mai există sclave?

— Fără îndoială, de vreme ce Haydée e sclava mea.

— Într-adevăr, dumneavoastră nu faceţi nimic şi n-aveţi nimic asemănător altcuiva. Sclava domnului conte de Monte-Cristo — e o situaţie în Franţa. După felul cum vânturaţi aurul, locul valorează desigur o sută de mii de taleri pe an.

— O sută de mii de taleri? Biata copilă a posedat mai mult; ea a venit în lume culcată pe comori pe lângă care cele din *O mie şi una de nopţi* înseamnă prea puţin.

— E într-adevăr principesă?

— Exact şi chiar una dintre cele mai mari din ţara sa.

— Bănuisem eu. Dar cum de a devenit sclavă o mare principesă?

— Cum a devenit Denys Tiranul dascăl de şcoală? Dragă viconte, hazardul războiului, capriciul norocului.

— Şi numele ei e un secret?

— Pentru toată lumea, da; nu însă pentru dumneata, dragă viconte,

care îmi eşti prieten şi care vei şti să taci — nu-i aşa? — dacă îmi făgăduieşti că ai să taci.

— O, pe onoarea mea!

— Cunoşti istoria paşei din Ianina?

— A lui Ali-Tebelin? Nici vorbă, deoarece în serviciul lui şi-a făcut tatăl meu situaţie.

— Adevărat, uitasem.

— Ei bine, ce legătură este între Haydée şi Ali-Tebelin?

— Foarte simplu, e fiica lui.

— Cum? Fiica lui Ali Paşa?

— Şi a frumoasei Vasiliki.

— Şi ea e sclava dumneavoastră?

— O, da!

— Cum se face?

— Într-o zi, pe când treceam prin târgul din Constantinopol, am cumpărat-o.

— Splendid lucru! cu dumneavoastră, scumpe conte, omul nu trăieşte — visează. Ascultaţi, ceea ce vă întreb acum e indiscret.

— Spune.

— De vreme ce ieşiţi cu ea, de vreme ce o conduceţi la Operă...

— Continuă.

— Pot să mă încumet să vă cer ceva?

— Poţi să-ţi iei inima în dinţi şi să-mi ceri orice.

— Ei bine, dragă conte, prezentaţi-mă principesei dumneavoastră.

— Cu plăcere, dar cu două condiţii.

— Le accept dinainte.

— Prima, să nu destăinuieşti nimănui vreodată prezentarea aceasta.

— Foarte bine (Morcerf întinse mâna). Jur.

— A doua, să nu-i spui că părintele dumitale l-a servit pe al ei.

— Jur!

— Bravo viconte, n-ai să uiţi aceste jurăminte, nu-i aşa?

— O! făcu Albert.

— Foarte bine. Te ştiu om de onoare.

Contele bătu din nou în placa de aramă. Ali reapăru.

— Înştiinţeaz-o pe Haydée, îi spuse el, că voi veni să iau cafeaua la ea şi dă-i să înţeleagă că cer permisiunea de a-i prezenta pe un prieten al meu.

Ali se înclină şi ieşi.

— Vasăzică, ne-am înţeles; nici o întrebare directă, dragă viconte. Dacă doreşti să ştii ceva, întreabă-mă pe mine şi eu am s-o întreb pe ea.

— Ne-am înţeles.

Ali reapăru pentru a treia oară şi ţinu perdeaua ridicată, arătând stăpânului şi lui Albert că pot trece.

— Să intrăm, glăsui Monte-Cristo.

Albert îşi trecu o mână prin păr şi îşi răsuci mustaţa; contele îşi luă pălăria, îşi puse mănuşile şi îl precedă pe Albert în apartamentul pe care Ali îl păzea ca o santinelă şi pe care îl apărau, ca o redută, cele trei cameriste franceze comandate de Myrthe.

Haydée aştepta în prima încăpere care era salonul, cu ochi mari, dilataţi de surpriză; pentru întâia oară un alt bărbat în afară de Monte-Cristo pătrundea până la ea; stătea pe o sofa, într-un colţ, cu picioarele încrucişate sub dânsa şi îşi făcuse, pentru a spune astfel, un cuib în stofele de mătase, vărgate şi brodate, cele mai bogate din Orient. Lângă ea era in-strumentul ale cărui sunete o trădaseră; era încântătoare astfel.

Zărindu-l pe Monte-Cristo, se sculă cu zâmbetul de copilă şi amantă care nu-i aparţinea decât ei: Monte-Cristo veni spre ea şi întinse mâna pe care, ca de obicei, fata o sărută.

Albert rămase lângă uşă, sub vraja frumuseţii ciudate pe care o vedea pentru întâia oară şi pe care nu şi-o putea imagina în Franţa.

— Pe cine îmi aduci? întrebă în greaca modernă fata, pe Monte-Cristo; un frate, un prieten, o simplă cunoştinţă, sau un duşman?

— Un prieten, glăsui Monte-Cristo în aceeaşi limbă.

— Cum îl cheamă?

— Contele Albert; e cel pe care l-am scăpat din mâinile bandiţilor la Roma.

— În ce limbă vrei să-i vorbesc?

Monte-Cristo se întoarse spre Albert:

— Cunoşti greaca modernă? îl întrebă el pe tânăr.

— Din păcate nici greaca veche, dragă conte, spuse Albert; niciodată Homer şi Platon n-au avut un mai nepriceput şi, aş îndrăzni să spun, un mai dispreţuitor şcolar.

— Atunci, glăsui Haydée dovedind că înţelesese întrebarea lui Monte- Cristo şi răspunsul lui Albert, voi vorbi în franţuzeşte sau în italieneşte, dacă stăpânul meu vrea să vorbesc.

Monte-Cristo medită o clipă:

— Vei vorbi în italieneşte, spuse el.

Apoi, întorcându-se spre Albert:

— Păcat că nu înţelegi greaca modernă sau greaca veche, pe care Haydée le vorbeşte admirabil; biata copilă va fi silită să-ţi vorbească în limba italiană, ceea ce îţi va da poate o idee greşită despre ea.

Făcu un semn Haydéei.

— Fie bine venit prietenul care vine cu seniorul şi cu stăpânul meu, glăsui fata într-o admirabilă toscană, cu acel dulce accent roman care face limba lui Dante la fel de sonoră ca limba lui Homer. Ali, cafea şi pipe!

Şi Haydée făcu un semn cu mâna lui Albert să se apropie, în timp ce Ali se retrăgea pentru a îndeplini ordinele tinerei sale stăpâne.

Monte-Cristo arătă lui Albert două scaune pliante şi fiecare se

îndreptă spre al său, apropiindu-se de o măsuţă în al cărei centru se afla o narghilea şi pe care o acopereau flori naturale, desene, albume de muzică.

Ali reintră, aducând cafeaua şi ciubucurile; lui Baptistin îi era interzisă partea aceasta a apartamentului.

Albert respinsese pipa prezentată de nubian.

— O, ia-o! spuse Monte-Cristo; Haydée e aproape tot aşa de civilizată ca şi o parizianã. Havana îi e dezagreabilă deoarece nu-i plac mirosurile urâte, dar tutunul oriental e un parfum.

Ali ieşi.

Ceştile de cafea erau pregătite; pentru Albert fusese adăugată o zaharniţă. Monte-Cristo şi Haydée gustau licoarea arabă în felul arabilor, adică fără zahăr.

Haydée întinse mâna şi luă cu vârful degetelor ei mici, trandafirii şi subţiri, ceaşca de porţelan japonez pe care o duse la buze cu plăcerea naivă a unui copil care bea sau mănâncă ceva dorit.

În acelaşi timp intrară două femei cu alte două tăvi, încărcate cu îngheţată şi cu şerbeturi, pe care le depuseră pe două mescioare.

— Scumpul meu amfitrion şi dumneavoastră signora, spuse Albert în italieneşte, scuzaţi-mi stupefacţia. Sunt cu totul buimăcit şi e foarte firesc; regăsesc Orientul, Orientul adevărat, din păcate nu aşa cum l-am văzut, ci cum l-am visat în sânul Parisului; adineauri auzeam huruitul omnibuzelor şi clopoţeii negustorilor de limonadă. O, signora, de ce nu ştiu greceşte? Conversaţia dumneavoastră, adăugată anturajului feeric, mi-ar oferi o seară pe care n-aş uita-o niciodată.

— Vorbesc destul de bine italiana ca să discut cu dumneavoastră, domnule, spuse Haydée liniştită şi îmi voi da toată silinţa, dacă vă place Orientul, să vă ajut să-l regăsiţi aci.

— Despre ce pot vorbi? îl întrebă Albert în şoaptă pe Monte-Cristo.

— Despre tot ce vei vrea: despre ţara, tinereţea, amintirile ei, apoi, dacă preferi, despre Roma, Neapole, Florenţa.

— E păcat să aibă cineva o grecoaică în faţă, spuse Albert, lăsaţi-mă să-i vorbesc despre Orient.

— Vorbeşte, dragă Albert. E, pentru ea, conversaţia cea mai plăcută.

Albert se întoarse spre Haydée.

— La ce vârstă a părăsit signora Grecia? întrebă el.

— La cinci ani, răspunse Haydée.

— Şi vă amintiţi de patria dumneavoastră? întrebă Albert.

— Când închid ochii revăd tot ce-am văzut. Sunt două priviri: privirea corpului şi privirea sufletului. Privirea corpului poate să uite uneori, dar aceea a sufletului îşi aminteşte întotdeauna.

— Şi care e timpul cel mai îndepărtat de care vă puteţi aminti?

— Abia mergeam; mama mea care se numeşte Vasiliki (Vasiliki înseamnă regală, adăugă fata înălţând capul), mama mă lua de mână şi,

acoperite amândouă cu un voal, după ce pusesem în pungă tot aurul pe care-l posedam, ne duceam să cerem pomană pentru prizonieri, spunând:

"Cine dă săracilor, împrumută pe Dumnezeu".

Apoi, după ce punga noastră era plină, ne înapoiam la palat şi fără a spune nimic părintelui meu, trimiteam toţi banii pe care îi căpătasem — fiind socotite nişte femei sărace — egumenului mănăstirii, care îi împărţea între prizonieri.

— Şi ce vârstă aveaţi pe atunci?

— Trei ani, spuse Haydée.

— În cazul acesta vă amintiţi despre tot ce s-a petrecut în jurul dumneavoastră de la vârstă de trei ani?

— Despre tot.

— Conte, şopti Morcerf lui Monte-Cristo, ar trebui să permiteţi signorei să ne povestească ceva din viaţa ei, Mi-aţi interzis să-i vorbesc despre părintele meu, dar poate îmi va vorbi ea şi vă închipuiţi cât de fericit aş fi să aud numele lui ieşind dintr-o gură aşa de frumoasă!

Monte-Cristo se întoarse spre Haydée şi, printr-un semn din sprâncene care îi recomanda să dea cea mai mare atenţie cuvintelor pe care le va spune, îi vorbi în greceşte:

— Povesteşte-ne despre soarta părintelui tău, dar fără numele trădătorului şi fără trădare.

Haydée scoase un lung oftat şi un nor posomorât trecu peste fruntea ei aşa de pură.

— Ce-i spuneţi? întrebă Morcerf în şoaptă.

— Îi repet că eşti prieten şi că n-are motive să se ascundă faţă de dumneata.

— Aşadar, întrebă Albert, pelerinajul de demult pentru prizonieri e prima amintire a dumneavoastră; care este alta?

— Alta? Mă văd la umbra sicomorilor, lângă un lac a cărui oglindă, tremurătoare parcă, o zăresc şi acum prin frunziş. Tatăl meu stătea rezemat pe perne, lângă cel mai bătrân şi mai stufos copac, iar eu, o copiliţă plăpândă, în timp ce mama era culcată la picioarele lui, mă jucam cu barba-i albă care cobora până pe piept şi cu hangerul al cărui mâner era cu diamante. Din când în când, venea la el un albanez care îi spunea câteva cuvinte, cărora nu le dam atenţie şi la care el răspundea cu acelaşi ton "Ucideţi!", sau "Iertaţi!"

— Ciudat! spuse Albert auzind cuvintele acestea ieşind din gura unei fete şi în altă parte decât la teatru. Nu e ficţiune. Cum vi se pare însă, cu orizontul acesta aşa de poetic, cu trecutul acesta minunat, — Franţa? întrebă Albert.

— Cred că e o ţară frumoasă, glăsui Haydée, dar eu văd Franţa aşa cum este, căci o văd cu ochi de femeie, în timp ce, dimpotrivă, am impresia că ţara mea, pe care n-am văzut-o decât cu ochi de copil, e totdeauna

învăluită într-o atmosferă luminoasă sau mohorâtă, după cum ochii mei fac din ea o patrie gingaşă, sau un loc de suferinţi amare.

— Signora, cum aţi putut să suferiţi, dumneavoastră, aşa de tânără? întrebă Albert, cedând fără să vrea banalităţii.

Haydée întoarse ochii spre Monte-Cristo, care murmură cu un semn imperceptibil:

— Povesteşte.

— Nimic nu alcătuieşte fondul sufletului mai mult decât primele amintiri şi, în afară de cele două pe care vi le-am povestit, toate amintirile tinereţii mele sunt triste.

— Vorbiţi, vorbiţi, signora, spuse Albert, jur că vă ascult cu o bucurie de negrăit.

Haydée zâmbi cu tristeţe.

— Vreţi să trec la celelalte amintiri ale mele? întrebă ea.

— Vă implor, spuse Albert.

— Ei bine, aveam patru ani când, într-o seară, am fost trezită de mama mea. Ne aflam în palatul de la Ianina; m-a luat de pe pernele unde dormeam şi, când am deschis ochii, am văzut ochii ei plini de lacrimi grele.

M-a luat cu ea fără să spună nimic.

Văzând-o plângând, îmi venea şi mie să plâng.

— Tăcere, copila mea! spuse ea.

De multe ori, în ciuda mângâierilor sau a ameninţărilor materne, capricioasă ca toţi copiii, continuam să plâng. De data aceasta, însă, era în glasul bietei mele mame o atare intonaţie de groază încât am tăcut numaidecât.

Mă ducea repede.

Văzui atunci că scoboram pe o scară largă, în faţa noastră toate femeile mamei mele coborau sau, mai bine zis, se îmbulzeau pe aceeaşi scară, ducând cufere, saci mici, obiecte de găteală, bijuterii, pungi cu aur.

Dinapoia femeilor venea o gardă de douăzeci de bărbaţi, înarmaţi cu puşti lungi şi cu pistoale şi îmbrăcaţi cu costumul acela pe care îl cunoaşteţi în Franţa de când Grecia a devenit iarăşi o naţiune.

Era ceva sinistru, credeţi-mă, adăugă Haydée clătinând din cap şi pălind la simpla aducere-aminte, era ceva sinistru în lungul şir de sclavi şi de femei pe jumătate amorţite de somn, sau cel puţin aşa îmi închipuiam eu care, buimăcită încă, îi credeam pe toţi ceilalţi adormiţi.

Pe scară goneau umbre gigantice pe care torţele de brad le făceau să tremure sub bolţi.

— Grăbiţi-vă, spuse o voce în fundul galeriei.

La auzul glasului toată lumea se încovoie, aşa cum vântul, trecând peste câmpie, frânge un lan de spice.

Am tresărit şi eu.

Glasul acela era al părintelui meu.

El venea cel din urmă, îmbrăcat în veşmintele-i splendide, ţinând în mână carabina pe care i-o dăduse împăratul dumneavoastră; şi, sprijinit de favoritul său Selim, ne îmboldea aşa cum un păstor îmboldeşte o turmă buimăcită.

Tatăl meu, spuse Haydée ridicând capul, era un om ilustru, pe care Europa l-a cunoscut sub numele de Ali-Tebelin, paşa din Ianina şi în faţa căruia Turcia se cutremura.

Fără să ştie de ce, Albert se înfioră auzind cuvintele acestea rostite cu un accent de mândrie şi demnitate. I se păru că în ochii fetei strălucea o lumină mohorâtă şi înfricoşătoare când, asemeni unei ghicitoare ce evocă un spectru, ea trezi amintirea sângeroasei figuri a cărei moarte cumplită o arăta gigantică în ochii Europei contemporane.

— Curând, continuă Haydée, şirul se opri, ne aflam jos, la scară, pe malul unui lac. Mama mă strângea la pieptul ei care zvâcnea, şi-l văzui pe tatăl meu la doi paşi în urmă aruncând, pretutindeni, priviri neliniştite.

În faţa noastră se întindeau patru trepte de marmură, iar lângă ultima treaptă se legăna o barcă.

Din locul unde ne aflam se vedea înălţându-se în mijlocul unui lac o formă neagră: era chioşcul spre care ne îndreptam.

Chioşcul mi se părea la o distanţă mare, poate din cauza întunericului.

Coborârăm în barcă. Mi-aduc aminte că lopeţile nu făceau nici un zgomot atingând apa, mă plecai să privesc: erau înfăşurate în brâiele palicarilor noştri.

În afară de vâslaşi nu se aflau în barcă decât femei, părintele meu, mama, Selim şi eu.

Palicarii rămăseseră pe marginea lacului, îngenuncheaţi pe ultima treaptă, făcându-şi, în cazul când ar fi fost urmăriţi, un meterez din celelalte trei.

Barca noastră mergea ca vântul.

— De ce merge aşa de iute barca? o întrebai pe mama.

— Sst, copila mea! spuse ea, pentru că fugim.

Nu pricepui. De ce fugea părintele meu, el, atotputernicul, el, în faţa căruia fugeau de obicei alţii, el, care îşi luase ca deviză: *Sunt duşmănit; aşadar le e teamă de mine*.

Într-adevăr, tatăl meu fugea. Mi s-a spus mai târziu că garnizoana castelului din Ianina, obosită de-un lung serviciu...

Aci Haydée îşi fixă privirea expresivă asupra lui Monte-Cristo ai cărui ochi nu o mai părăsiră. Fata continuă, deci, pe îndelete, ca şi când ar fi născocit sau ar fi suprimat ceva.

— Spuneaţi, signora, reluă Albert care dădea cea mai mare atenţie povestirii, că garnizoana din Ianina, obosită de un lung serviciu...

— Tratase cu seraskierul Kurşid, trimis de sultan să pună mâna pe părintele meu; atunci tata a luat hotărârea de a se retrage; după ce a trimis

sultanului un ofiţer francez în care avea toată încrederea, luă hotărârea de a se retrage în adăpostul pe care şi-l pregătise de multă vreme şi căruia îi spunea *catafigion*, adică refugiu.

— Vă reamintiţi numele acestui ofiţer, signora? întrebă Albert.

Monte-Cristo schimbă cu fata o privire iute ca un fulger şi pe care Morcerf n-o observă.

— Nu, spuse ea, nu mi-l reamintesc, poate însă că, mai târziu, am să-mi aduc aminte şi am să-l spun.

Albert se pregătea să rostească numele părintelui său, când Monte-Cristo ridică încetişor degetul în semn de tăcere; tânărul îşi aminti jurământul şi tăcu.

— Pluteam înspre chioşcul acela.

Un parter împodobit cu arabescuri, scăldându-şi terasele în apă şi un etaj care dădea spre lac — atâta oferea palatul, vizibil ochilor.

Dar sub parter, prelungindu-se în insulă, era o subterană, o peşteră întinsă, unde am fost duse mama, eu şi femeile noastre şi unde zăceau, formând un singur morman, şaizeci de mii de pungi şi două sute de butoaie, în pungi erau douăzeci şi cinci de milioane în aur şi în butoaie treizeci de livre de pulbere.

În apropierea butoaielor stătea Selim, favoritul părintelui meu, despre care v-am vorbit. El veghea zi şi noapte, cu o suliţă la capătul căreia ardea o feştilă. Avea ordin să arunce totul în aer, chioşcul, pe soldaţi, pe paşă, pe femei şi aurul, la primul semn al părintelui meu.

Mi-aduc aminte că sclavele noastre, cunoscând primejdioasa vecinătate, îşi petreceau zilele şi nopţile rugându-se, plângând, tânguindu-se.

Îl văd parcă şi acum pe tânărul soldat, cu obrazul palid şi cu ochi negri. Când îngerul morţii va coborî spre mine sunt sigură că am să-l recunosc pe Selim.

N-aş putea spune câtă vreme am rămas astfel; pe atunci nu ştiam încă ce este timpul. Câteodată, dar rar, tata ne chema, pe mama şi pe mine, pe terasa palatului; erau ceasuri de plăcere pentru mine care nu vedeam în subterană decât umbre tânguitoare şi suliţa învăpăiată a lui Selim. Stând în faţa unei mari deschizături, tata fixa o privire posomorâtă în largul orizontului, cercetând fiecare punct negru ce se arăta pe lac, în timp ce mama, pe jumătate culcată lângă el, îşi rezema capul de umărul lui, iar eu mă jucam la picioarele lor admirând — cu uimirile copilăriei care sporeşte totul — râpele Pindului ce se înălţa în zare, castelele Ianinei, răsărind albe şi colţuroase din apele albastre ale lacului, tufele imense de verdeaţă agăţate ca nişte licheni de stâncile muntelui care, de departe, păreau muşchiuri şi care, de aproape, sunt brazi gigantici şi mirţi imenşi.

Într-o dimineaţă, tata trimise după noi; îl găsirăm liniştit, dar mai palid decât de obicei.

— Ai răbdare, Vasiliki, azi se va sfârşi totul, soseşte azi firmanul stăpânului şi soarta mea se va hotărî. Dacă iertarea este întreagă, ne vom întoarce triumfători la Ianina, dacă vestea e rea, vom fugi în noaptea asta.

— Dar dacă nu ne lasă să fugim? întrebă mama.

— O, fii pe pace, răspunse Ali zâmbind. Selim şi suliţa lui aprinsă mă apără de ei. Ei ar vrea să fiu mort, dar nu cu condiţia să moară dimpreună cu mine.

Mama nu răspunse decât prin suspine la aceste consolări care nu porneau din inima tatălui meu.

Ea îi pregăti apă rece pe care el o sorbea în fiecare clipă căci, de când se retrăsese în chioşc, era mistuit de o febră arzândă, îi parfumă barba albă şi aprinse ciubucul al cărui fum el îl urmărea, uneori, ceasuri întregi, destrămându-se în aer.

Deodată făcu o mişcare aşa de bruscă încât mă speriai.

Apoi, fără să-şi abată ochii de la punctul care îi fixa atenţia, ceru ocheanul.

Mama i-l dădu, mai albă decât zidul de care se sprijinea.

Văzui cum mina părintelui meu tremura.

— O barcă... două... trei, murmură tata; patru!

Se ridică, punând mâna pe arme şi turnând — îmi aduc aminte — pulbere în butoiaşul pistoalelor sale.

— Vasiliki, spuse el mamei mele cu o tresărire vădită, iată momentul hotărâtor pentru noi, vom cunoaşte peste o jumătate de ceas răspunsul sublimului împărat, retrage-te în subterană cu Haydée.

— Nu vreau să te părăsesc, spuse Vasiliki, stăpâne, dacă mori, vreau să mor cu tine.

— Du-te lângă Selim! strigă tata.

— Adio, stăpâne! murmură mama supusă şi încovoiată ca de apropierea morţii.

— Luaţi-o pe Vasiliki! spuse tata palicarilor săi.

Dar eu fusesem trecută cu vederea aşa că alergai şi întinsei mâinile spre el, el mă văzu şi, aplecându-se spre mine, mă sărută pe frunte.

O, sărutarea aceasta a fost cea din urmă şi o simt încă pe frunte.

Zăream, coborând, printre împletiturile terasei, bărcile care creşteau pe lac şi care, asemănătoare mai înainte cu nişte puncte negre, păreau acum păsări plutind pe suprafaţa undelor.

În vremea asta, în chioşc, douăzeci de palicari aşezaţi la picioarele părintelui meu şi tăinuiţi de zidărie, spionau cu ochii însângeraţi sosirea bărcilor, ţinând pregătite puştile lor lungi cu încrustături de sidef şi argint. Numeroase cartuşe erau presărate pe podea, iar tata se uita la ceas şi se plimba neliniştit.

Am reţinut amănuntul acesta când m-am despărţit de părintele meu după ultima sărutare primită de la el.

Străbăturăm subterana, mama şi eu. Selim se afla la postul său, ne zâmbi cu tristeţe. Ne duserăm să căutăm nişte perne în partea cealaltă a peşterei şi ne aşezarăm apoi lângă Selim. În momentele de pericol mare, inimile devotate se caută şi, deşi copilă, simţeam instinctiv că deasupra capetelor noastre plutea o mare nenorocire.

Albert auzise deseori povestindu-se, nu de către părintele său care nu le pomenea niciodată, ci de către străini, ultimele momente ale vizirului din Ianina, citise diferite istorisiri cu privire la moartea lui, dar povestea de acum, devenită vie în persoana şi prin glasul fetei, accentul însufleţit şi jalnica elegie îl pătrundeau totodată cu un farmec şi o groază de negrăit.

În voia cumplitelor amintiri, Haydée tăcuse un moment. Fruntea ei, ca o floare ce se pleacă într-o zi cu furtună, se înclinase pe mână, iar ochii ei pierduţi vag păreau că văd, în zare, Pindul înflorit şi apele albastre ale lacului Ianina — oglindă magică ce răsfrângea mohorâtul tablou pe care îl schiţa.

Monte-Cristo o privea cu o indiscriptibilă expresie de interes şi milă.

— Continuă, copila mea, spuse contele în greaca modernă.

Haydée îşi înălţă fruntea ca şi cum sonoritatea cuvintelor rostite de Monte-Cristo, ar fi smuls-o dintr-un vis şi reluă:

— Erau ceasurile patru după-amiază; dar, cu toate că ziua era limpede şi strălucitoare afară, noi stăteam în umbra subteranei.

O singură licărire sclipea în peşteră ca o stea tremurândă pe un cer negru: feştila lui Selim. Mama era creştină şi se ruga. Selim repeta din când în când cuvintele acestea sacre:

— Dumnezeu este mare!

Mama mai nutrea o speranţă. Când a coborât i s-a părut că îl cunoaşte pe francezul trimis la Constantinopol şi în care avea toată încrederea, căci ştia că soldaţii sultanului francez sunt de obicei nobili şi generoşi. Înaintă câţiva paşi spre scară şi ascultă.

— Se apropie, spuse ea, numai de ar aduce pacea şi viaţa.

— De ce te temi, Vasiliki? răspunse Selim cu glasul lui aşa de suav şi totodată aşa de mândru; dacă nu aduc pacea, le vom da moartea.

Şi el înviora flacăra suliţei cu un gest care îl făcea să semene cu Dionysos din Creta antică.

Mie însă, care eram aşa de copilă şi de naivă, mi-era frică de curajul acesta ce-mi părea feroce şi smintit şi mă îngrozea gândul morţii năpraznice în aer şi în flăcări.

Mama încerca aceleaşi impresii, căci o simţeam înfiorându-se.

— Mamă, mamă, strigai eu, o să murim?

Şi, la glasul meu, plânsetele şi rugăciunile sclavelor se înteţiră.

— Copila mea, îmi spuse Vasiliki, să te păzească Dumnezeu de a ajunge să doreşti moartea de care te temi astăzi!

Apoi, în şoaptă:

— Selim, întrebă ea, care e porunca stăpânului?

— Dacă îmi trimite pumnalul înseamnă că sultanul nu vrea să-l ierte şi dau foc, dacă îmi trimite inelul, înseamnă că sultanul îl iartă şi predau pulberăria.

— Prietene, glăsui mama, dacă stăpânul îţi trimite pumnalul, atunci, în loc să ne ucizi pe amândouă prin moartea aceasta care ne înspăimântă, vom întinde spre tine pieptul şi ne vei ucide cu pumnalul acela.

— Da, Vasiliki, răspunse cu linişte Selim.

Deodată auzirăm parcă nişte strigăte, ascultarăm: erau strigăte de bucurie. Numele francezului care fusese trimis la Constantinopol răsuna, repetat de palicarii noştri, era vădit că aducea răspunsul sublimului împărat şi că răspunsul era favorabil.

— Şi nu vă amintiţi numele? întrebă Morcerf, gata să ajute memoria povestitoarei.

Monte-Cristo îi făcu un semn.

— Nu mi-l amintesc, răspunse Haydée.

Zgomotul creştea, paşi mai apropiaţi răsunară: coborau treptele subteranei.

Selim îşi pregăti suliţa.

Curând, o umbră se arătă în crepusculul albăstrui pe care îl formau razele zilei ce pătrundeau până la intrarea în subterană.

— Cine eşti? strigă Selim. Dar, oricine ai fi, să nu faci un pas mai mult!

— Slavă sultanului! spuse umbra. Vizirul Ali e iertat pe deplin; şi nu numai că i s-a dăruit viaţa, dar i se înapoiază averea şi bunurile.

Mama scoase un strigăt de bucurie şi mă strânse la piept.

— Stai! îi spuse Selim văzând că ea se năpustea să iasă, ştii că am nevoie de inel.

— Adevărat, glăsui mama şi căzu în genunchi ridicându-mă spre cer ca şi cum, în timp ce se ruga Domnului pentru mine, vroia să mă înalţe spre el.

Şi, pentru a doua oară, Haydée se opri înfrântă de o emoţie aşa de puternică, încât sudoarea curgea pe fruntea ei palidă, iar vocea-i sugrumată părea că nu mai poate trece dincolo de gâtlejul uscat.

Monte-Cristo turnă puţină apă rece într-un pahar şi i-l întinse, spunând cu o blândeţe în care străbătea nuanţa unei porunci:

— Curaj, copila mea!

Haydée îşi şterse ochii şi fruntea şi urmă:

— În vremea asta, ochii noştri, deprinşi cu întunericul, recunoscusem pe trimisul paşei: era un prieten.

Selim îl recunoscuse; dar bravul tânăr nu ştia decât un lucru: ascultarea.

— În numele cui vii? spuse el.

— În numele stăpânului nostru Ali-Tebelin.

— Dacă vii în numele lui Ali, ştii ce trebuie să-mi dai?

— Da, glăsui trimisul, ţi-aduc inelul lui.

Înălţă în acelaşi timp mâna deasupra capului, dar stătea prea departe şi nu era destulă lumină pentru ca, din locul unde ne aflam, Selim să poată distinge şi recunoaşte obiectul ce i se înfăţişa.

— Nu văd ce ţii în mână, spuse Selim.

— Apropie-te, glăsui mesagerul, sau mă apropii eu.

— Nici unul, nici altul, răspunse tânărul soldat: depune în locul unde eşti, sub raza asta de lumină, obiectul pe care mi-l arăţi şi retrage-te până îl voi vedea.

— Bine, spuse mesagerul.

Şi se retrase după ce depuse semnalul de recunoaştere la locul indicat.

Inima noastră bătea, căci obiectul ni se părea cu adevărat inel. Era însă inelul părintelui meu?

Cu mâna întruna pe feştila aprinsă, Selim veni la deschizătură, se înclină fericit sub raza de lumină şi ridică semnul.

— Inelul stăpânului! spuse el sărutându-l, e bine. Şi, trântind feştila la pământ, călcă pe ea şi o stinse. Mesagerul scoase un strigăt de bucurie şi bătu din palme. La semnalul acesta patru soldaţi ai seraskierului Kurşid alergară şi Selim căzu străpuns de cinci lovituri de pumnal. Fiecare îi dăduse câte una.

Beţi de crima lor, deşi încă palizi de frică, se repeziră în subterană, căutând peste tot dacă este foc şi năpustindu-se asupra sacilor cu aur.

În vremea asta mama mă luă în braţe şi, sprintenă, fugind prin întortocheri cunoscute numai de noi două, ajunse până la o scară tăinuită a chioşcului în care era o hărmălaie îngrozitoare.

Sălile scunde fuseseră năpădite de ciohodarii lui Kurşid, adică de duşmanii noştri.

În momentul când mama se pregătea să deschidă uşa cea mică, auzirăm răsunând cumplit şi ameninţător glasul paşei.

Mama îşi lipi ochiul de crăpăturile scândurilor; o deschizătură se afla din întâmplare în faţa mea şi privii.

— Ce vreţi? spunea tata unor oameni care ţineau în mână o hârtie cu litere de aur.

— Vrem să-ţi comunicăm voinţa înălţimii sale, răspunse unul. Vezi firmanul acesta?

— Îl văd, spuse tata.

— Ei bine, citeşte, cere capul tău.

Tata scoase un hohot de râs mai înfricoşător decât o ameninţare; nu tăcuse încă şi două focuri de pistol porniseră din mâinile sale, omorând doi oameni.

Palicarii care erau culcaţi în jurul părintelui meu se ridicară atunci şi

traseră; camera se umplu de zgomot, de flăcări şi de fum.

În clipa aceea focul începu din partea cealaltă, iar gloanţele găuriră scândurile în preajma noastră.

O, ce frumos, ce măreţ era vizirul Ali-Tebelin, tatăl meu, în mijlocul gloanţelor, cu iataganul în mână; cu chipul negru de pulbere! Cum fugeau duşmanii lui!

— Selim! Selim! striga el; paznic al focului, fă-ţi datoria!

— Selim e mort, răspunse un glas care ieşea parcă din adâncimile chioşcului, iar tu, stăpânul meu Ali, eşti pierdut!

În momentul acela o detunătură înăbuşită se auzi şi podeaua zbură în ţăndări în jurul părintelui meu.

Ciohodarii trăgeau prin podea. Trei sau patru palicari căzură izbiţi de jos în sus, cu răni care le sfârtecau tot corpul.

Tata mugi, îşi înfundă degetele în găurile făcute de gloanţe şi smulse o scândură întreagă.

Dar, în acelaşi timp, douăzeci de focuri răsunară prin deschizătură şi flacăra ieşind ca din carterul unui vulcan ajunse la tapetele pe care le mistui.

În mijlocul groaznicului tumult, printre strigătele cumplite, două lovituri mai puternice mă îngheţară. Ambele explozii îl izbiră mortal pe tatăl meu şi el scoase aceste două strigăte.

Rămăsese totuşi în picioare, agăţat de o fereastră. Mama zgâlţâia uşa pentru a se duce să moară cu el. Dar uşa era închisă pe dinăuntru.

În jurul lui, palicarii se frământau în zvârcolirile agoniei, doi sau trei care nu erau răniţi, ori aveau răni uşoare, fugiră pe ferestre. În acelaşi timp întreaga podea trosni. Tata căzu într-un genunchi, douăzeci de braţe se întinseră înarmate cu săbii, pistoale şi pumnale, douăzeci de lovituri izbiră deodată un singur om şi tata dispăru într-un vârtej de foc aţâţat de demonii care urlau ca şi cum infernul s-ar fi deschis la picioarele lor.

Simţii că mă rostogolesc; mama căzu leşinată.

Haydée îşi lăsă braţele în jos, scoţând un geamăt şi privindu-l pe conte ca pentru a-l întreba dacă e mulţumit de supunerea ei.

Contele se ridică, veni la ea, îi luă mâna şi îi spuse în romaică:

— Odihneşte-te; copilă dragă şi recapătă-ţi curajul gândindu-te că există un Dumnezeu care pedepseşte pe trădători.

— Înfricoşătoare istorie conte! spuse Albert înspăimântat de paloarea Haydéei şi îmi pare rău acum că am fost de o indiscreţie aşa de crudă.

— Nu e nimic, răspunse Monte-Cristo.

Apoi, punându-şi mâna pe capul fetei:

— Haydée, continuă el, este o femeie curajoasă, ea s-a simţit uşurată povestindu-şi durerile.

— Pentru că durerile mele îmi reamintesc binefacerile tale, stăpâne, spuse fata cu însufleţire.

Albert o privi, plin de curiozitate, căci ea nu istorisise încă ceea ce el

dorea mai mult decât orice să afle: cu alte cuvinte, cum a devenit ea sclava contelui.

Haydée văzu în acelaşi timp, în privirile contelui şi în ale lui Albert, aceeaşi dorinţă exprimată.

Continuă;

— Când mama îşi reveni în fire, spuse ea, ne aflam în faţa seraskierului.

— Ucide-mă, glăsui ea, dar cruţă onoarea văduvei lui Ali.

— Nu mie trebuie să mi te adresezi, spuse Kurşid.

— Dar cui?

— Noului tău stăpân.

— Care este el?

— Uite-l.

Şi Kurşid ni-l arătă pe unul dintre cei care contribuiseră mai mult decât toţi la moartea părintelui meu, continuă fata cu o mânie sumbră.

— Atunci aţi devenit proprietatea acelui om? întrebă Albert.

— Nu, răspunse Haydée, n-a îndrăznit să ne păstreze, ne-a vândut unor negustori de sclave care mergeau la Constantinopol. Străbăturăm Grecia şi ajunserăm, muribunde, la poarta imperială, înţesată de curioşi care se dădeau în lături spre a ne face drum — când deodată mama îşi îndreptă ochii în direcţia privirilor lor, scoase un strigăt şi căzu arătându-mi un cap deasupra porţii.

Dedesubtul capului erau scrise cuvintele:

"Acesta e capul lui Ali-Tebelin, paşa din Ianina."

Încercai, plângând, s-o scol pe mama: murise.

Am fost dusă la bazar, un armean bogat m-a cumpărat, m-a instruit, mi-a dat profesori, iar când am împlinit treisprezece ani m-a vândut sultanului Mahmud.

— De la care am răscumpărat-o eu, precum ţi-am spus, Albert — glăsui Monte-Cristo — pentru un smarald la fel cu acela în care îmi pun pastilele de haşiş.

— O, tu eşti bun, eşti mare, stăpâne şi sunt fericită că îţi aparţin ţie! declară Haydée sărutând mâna lui Monte-Cristo.

Albert rămăsese ameţit de cele ce auzise.

— Haide, isprăveşte-ţi ceaşca de cafea, îi spuse contele, istorisirea s-a sfârşit.

Capitolul IV Ni se scrie din Ianina

Franz ieşise din camera lui Noirtier aşa de buimăcit şi clătinându-se

aşa de tare încât Valentinei i se făcuse milă de el.

Villefort, care nu articulase decât câteva cuvinte fără şir şi care se refugiase în cabinetul său, primi peste două ceasuri următoarea scrisoare:

"După cele ce a destăinuit azi-dimineaţă domnul Noirtier de Villefort, nu se poate concepe că este cu putinţă o alianţă între familia sa şi aceea a domnului Franz d'Épinay. Domnul Franz d'Épinay se îngrozeşte la gândul că domnul de Villefort, care părea să cunoască evenimentele povestite azi-dimineaţă, nu l-a înştiinţat din timp".

Oricine l-ar fi văzut în momentul acesta pe magistrat, încovoiat sub lovitură, nu şi-ar fi închipuit că el o prevedea; într-adevăr nu se gândise niciodată că părintele său va împinge sinceritatea sau, mai bine zise, asprimea până la a povesti o astfel de întâmplare. E drept că niciodată domnul Noirtier, dispreţuind îndeobşte opinia fiului său, nu se sinchisise să lămurească faptul în ochii lui Villefort, încât acesta socotise totdeauna că generalul Quesnel sau baronul d'Épinay — numiţi-l cum veţi vrea, cu numele pe care şi-l făcuse sau cu numele care i se dăduse — a murit asasinat, iar nu ucis loial într-un duel.

Scrisoarea, aşa de severă a unui tânăr atât de respectuos până atunci, era ucigătoare pentru orgoliul unui om ca Villefort.

Abia venise în cabinet şi nevastă-sa intră.

Ieşirea lui Franz, chemat de domnul Noirtier, îi uimise într-atât pe toţi, încât situaţia doamnei de Villefort, rămasă cu notarul şi cu martorii, deveni dintr-un moment într-altul tot mai stânjenitoare. Atunci doamna de Villefort şi-a luat inima în dinţi şi a ieşit, anunţând că se duce să afle noutăţi.

Domnul de Villefort se mărgini să-i spună că, în urma unei explicaţii între el, domnul Noirtier şi domnul d'Épinay, căsătoria Valentinei cu Franz este ruptă.

Era greu să se comunice aceasta persoanelor care aşteptau, de aceea doamna de Villefort, revenind, spuse doar că, întrucât domnul Noirtier a avut la începutul discuţiei un atac de apoplexie, semnarea contractului era în mod firesc amânată pentru câteva zile.

Vestea sosea în chip aşa de ciudat, după alte două nenorociri de acelaşi fel, încât ascultătorii se priviră miraţi şi se retraseră fără a spune un cuvânt.

În vremea asta, fericită şi totodată înspăimântată, după ce-l îmbrăţişase pe firavul bătrân, care sfărâmase astfel cu o singură lovitură un lanţ, Valentine a cerut voie să se retragă la ea pentru a-şi veni în fire, iar Noirtier i-a acceptat dorinţa.

Dar, în loc să se retragă la ea, Valentine porni pe coridor şi, ieşind prin uşa cea mică, se năpusti în grădină. În mijlocul întâmplărilor care se grămădiseră unele peste altele, o spaimă înăbuşită îi încleştase inima.

Se aştepta dintr-un moment într-altul să-l vadă pe Morrel arătându-se,

palid şi ameninţător ca Ravenswood la nunta Luciei de Lammermoor.

Într-adevăr, era timpul ca ea să vină la grilaj. Maximilien, care bănuise cele ce se vor întâmpla când l-a văzut pe Franz plecând din cimitir cu domnul de Villefort, l-a urmărit; apoi, după ce-l văzuse intrând, l-a văzut ieşind şi înapoindu-se cu Albert şi cu Château-Renaud. Pentru el nu mai încăpea îndoială. Se refugiase atunci în curtea sa, pregătit pentru orice eveniment şi având certitudinea că, la primul moment de libertate pe care va putea să-l prindă, Valentine va alerga la el.

Nu se înşelase, ochii lui lipiţi de scânduri o văzură într-adevăr pe fata care, fără să mai ia vreuna din precauţiunile de rigoare, alerga la poartă. De la prima ochire Maximilien se linişti, de la primul cuvânt rostit de ea zvâcni plin de bucurie.

— Suntem salvaţi! spuse Valentine.

— Salvaţi? repetă Morrel neputându-şi închipui o fericire aşa de mare, dar de cine suntem salvaţi?

— De bunicul meu. O, să-l iubeşti din toată inima, Morrel!

Morrel jură că îl va iubi pe bătrân din tot sufletul şi nu-i venea greu să facă jurământul, căci în momentul acesta nu se mulţumea să-l iubească aşa cum ai iubi un prieten sau un părinte, ci îl adora ca pe un zeu.

— Dar cum s-a întâmplat, întrebă Morrel, ce mijloc ciudat a folosit?

Valentine deschise gura să povestească totul, dar se gândi că la mijloc era un secret cumplit, care nu aparţinea numai bunicului.

— Mai târziu îţi voi povesti totul, spuse ea.

— Dar când?

— Când voi fi soţia ta...

Conversaţia era, astfel, amânată pentru un moment, până când Morrel va putea să înţeleagă totul: de aceea el gândi că se cuvenea să se mulţumească cu ceea ce ştia şi că atâta ajungea pentru o zi. Nu consimţi totuşi să se retragă decât cu făgăduiala că va putea s-o vadă pe Valentine în seara următoare.

Valentine făgădui. Totul se schimbase în ochii ei şi, desigur, îi era mai puţin greu să creadă acum că se va mărita cu Maximilien decât crezuse cu un ceas înainte că nu se va mărita cu Franz.

În vremea asta doamna de Villefort urcase la Noirtier.

Noirtier o privi cu ochii aceia posomorâţi, severi, cu care o primea de obicei.

— Domnule, îi spuse ea, n-am nevoie să vă comunic că e ruptă căsătoria Valentinei deoarece ruptura a avut loc aici.

Noirtier rămase neclintit.

— Dar, continuă doamna de Villefort, ceea ce nu ştiţi, domnule, e că eu m-am împotrivit totdeauna acestei căsătorii, care se făcea fără de voia mea.

Noirtier o privi pe nora sa cu ochi care aşteaptă o explicaţie.

— Iar acum, când căsătoria pe care nu o puteaţi suferi este zădărnicită, vin să fac pe lângă dumneavoastră o intervenţie pe care nici domnul de Villefort, nici Valentine nu o pot face.

Ochii lui Noirtier întrebară despre ce anume intervenţie era vorba.

— Vin să vă rog, domnule, continua doamna de Villefort, ca singura care am dreptul, căci sunt singura căreia nu îi va reveni nimic; vin să vă rog să daţi, nu iubirea dumneavoastră — a avut-o întotdeauna — ci averea dumneavoastră nepoatei.

Ochii lui Noirtier rămaseră o clipă nesiguri: căuta, evident, motivele intervenţiei şi nu le putea găsi.

— Pot nădăjdui, domnule, spuse doamna de Villefort că intenţiile dumneavoastră erau de acord cu rugămintea pe care am venit să v-o fac?

— Da, făcu Noirtier.

— În cazul acesta, domnule, glăsui doamna de Villefort mă retrag totodată recunoscătoare şi fericită.

Şi, salutând pe domnul Noirtier, se retrase.

Într-adevăr, chiar a doua zi Noirtier ceru să fie chemat notarul. Primul testament fu rupt şi fu făcut unul nou prin care lăsa Valentinei toată averea, cu condiţia ca ea să nu fie despărţită de el.

Câteva persoane din societate calculară atunci că domnişoara de Villefort, moştenitoarea marchizului şi a marchizei de Saint-Méran, reintrată în graţia bunicului, va avea într-o zi un venit de aproape trei sute de mii de lire.

În timp ce în familia Villefort căsătoria se zădărnicea, domnul conte de Morcerf primise vizita lui Monte-Cristo, iar ca să-şi arate consideraţia pentru Danglars îşi pusese uniforma de locotenent-general pe care o împodobise cu toate crucile şi dădu ordin să fie înhămaţi cei mai buni cai. Gătit astfel, se duse în strada Chaussée-d'Antin şi se anunţă lui Danglars, care îşi încheia socotelile de sfârşit de lună.

Văzând înfăţişarea vechiului său prieten, Danglars luă un aer măreţ şi se înfipse în jilţ.

Atât de solemn de obicei, Morcerf împrumutase, dimpotrivă, un aer zâmbitor şi amabil; în consecinţă, aproape sigur că introducerea sa se va bucura de o bună primire, nu făcu nici o diplomaţie, ci spuse mergând direct la ţintă:

— Baroane, iată-mă. De multă vreme tot dăm târcoale în jurul cuvintelor noastre de altădată...

Morcerf se aştepta, rostind cuvintele acestea, să vadă figura bancherului luminându-se, căci punea posomorârea lui pe seama tăcerii; dar, dimpotrivă, lucru aproape de necrezut, figura lui Danglars deveni mai indiferentă şi mai rece.

De aceea Morcerf se oprise la jumătatea frazei.

— Ce cuvinte, domnule conte? întrebă bancherul ca şi cum căuta

zadarnic, în minte, explicaţia vorbelor generalului.

— O, spuse contele, eşti formalist, scumpe domn şi îmi reaminteşti că ceremonialul trebuie să se facă după toate ritualurile. Foarte bine. Iartă-mă; deoarece nu am decât un fiu şi deoarece mă gândesc pentru prima oară să-l însor, sunt încă stângaci: prin urmare mă execut.

Şi, cu un zâmbet forţat, Morcerf se ridică, făcu o plecăciune adâncă în faţa lui Danglars şi îi spuse:

— Domnule baron, am onoarea să cer mâna domnişoarei Danglars, fiica dumneavoastră, pentru fiul meu, vicontele Albert de Morcerf.

Dar, în loc să primească aceste cuvinte cu aprobarea la care Morcerf era îndreptăţit să nădăjduiască, Danglars îşi încruntă sprâncenele şi, fără să-l poftească pe conte, care rămăsese în picioare, să ia loc, îi spuse:

— Domnule conte, înainte de a vă răspunde aş avea nevoie să reflectez.

— Să reflectaţi? întrebă Morcerf tot mai uimit, n-aţi avut vreme să reflectaţi de aproape opt ani de când vorbim despre căsătoria aceasta?

— Domnule conte, spuse Danglars, se întâmplă în fiecare zi lucruri care ne silesc să revenim asupra reflecţiilor noastre.

— Cum adică? întrebă Morcerf, nu te mai înţeleg, baroane.

— Vreau să spun domnule că, în ultimele cincisprezece zile, împrejurări noi...

— Dă-mi voie, glăsui Morcerf, jucăm o comedie, sau nu?

— Ce-i aia comedie?

— Da, să ne explicăm categoric.

— Nici eu nu vreau altceva.

— L-ai văzut pe domnul de Monte-Cristo?

— L-am văzut foarte des, glăsui Danglars, e unul dintre prietenii mei.

— Ei bine, când l-ai văzut în ultimul timp, i-ai spus că eu păream uituc, nehotărât în legătură cu căsătoria.

— Adevărat.

— Ei bine, iată-mă. Precum vezi, nu sunt nici uituc, nici nehotărât, deoarece vin să te oblig să-ţi ţii făgăduiala.

Danglars nu răspunse.

— Ţi-ai schimbat aşa de repede părerea, adăugă Morcerf, ori ai provocat cererea mea doar pentru plăcerea de a mă umili?

Danglars înţelese că dacă discuţia va continua pe tonul de până atunci, lucrurile s-ar putea schimba în rău pentru el.

— Domnule conte, sunteţi de bună seamă, cu drept cuvânt, surprins de rezerva mea, înţeleg, de aceea vă rog să credeţi că eu, cel dintâi, sunt mâhnit, credeţi-mă, că ea îmi este impusă de împrejurări grave.

— Astea-s vorbe în vânt, scumpe domn şi cu care s-ar putea mulţumi primul venit, spuse contele, dar contele de Morcerf nu e primul venit şi când un om ca el vine la alt om să-i aducă aminte de cuvântul dat, iar omul

acesta nu îşi ţine cuvântul, are dreptul să pretindă a i se da măcar o justificare întemeiată.

Danglars era laş, dar nu vroia să pară: fu jignit de tonul lui Morcerf.

— De aceea justificarea întemeiată nu îmi lipseşte, replică el.

— Ce vreţi să spuneţi?

— Că am justificarea aceasta, dar că îmi vine greu s-o arăt.

— Înţelegeţi totuşi, spuse Morcerf, că nu mă mulţumesc cu reticenţele dumneavoastră. În orice caz, un lucru îmi pare limpede: acela că refuzaţi rudenia cu mine.

— Nu, domnule, glăsui Danglars, amân doar hotărârea.

— Nu aveţi totuşi pretenţia, presupun, de a crede că accept capriciile d-voastră până la a aştepta în linişte şi cu umilinţă revenirea bunei dispoziţii.

— În cazul acesta, domnule conte, dacă nu puteţi aştepta, e preferabil să considerăm proiectele noastre ca neavenite.

Contele îşi muşcă buzele până la sânge. Ca să nu izbucnească, aşa cum superbul şi iritabilul său caracter îl îndemna, înţelegând că în împrejurarea de faţă s-ar pune într-o situaţie ridicolă, pornise spre uşa salonului. Dar, deodată, îşi luă seama şi reveni.

Pe fruntea lui trecuse un nor, lăsând în locul orgoliului ofensat urma unei nelinişti vagi.

— Dragă Danglars, spuse el, ne cunoaştem de multă vreme şi deci se cuvine să avem anumite menajamente unul pentru celălalt. Îmi eşti dator o explicaţie, cel puţin aceea de a şti cărei nenorocite întâmplări datorează fiul meu pierderea bunelor dumitale intenţii faţă de el.

— N-am nimic personal cu vicontele, iată tot ce îţi pot spune, domnule, răspunse Danglars care devenea iarăşi impertinent văzând că Morcerf se îmblânzea.

— Dar cu cine? întrebă cu voce alterată Morcerf, a cărui frunte deveni palidă.

Danglars, căruia nu-i scăpa nimic, fixă asupra lui o privire mai sigură decât de obicei.

— Mulţumeşte-mi că nu-ţi explic mai mult, spuse el.

Un tremur nervos, care se datora fără îndoială unei mânii reţinute, îl zgâlţâia pe Morcerf.

— Am dreptul, răspunse el cu o sforţare violentă, am de gând să pretind o explicaţie; ai ceva împotriva doamnei de Morcerf? nu este de ajuns averea mea? e vorba de opiniile mele care fiind contrarii celor ale dumitale...

— Nimic din toate astea, domnule, spuse Danglars; n-aş avea nici o scuză, deoarece m-am angajat cunoscându-le. Nu, nu mai căuta, sunt ruşinat că te oblig să-ţi faci acest examen de conştiinţă, crede-mă, să ne oprim aci. Să luăm termenul mijlociu care nu e nici ruptură, nici angajament. În

definitiv nu văd graba. Fiica mea are şaptesprezece ani, fiul dumitale douăzeci şi unu. Cât va ţine popasul nostru timpul va merge singur, va lămuri evenimentele, lucrurile care par întunecate în ajun sunt uneori prea limpezi a doua zi; tot aşa, câteodată, cad într-o zi cele mai crude calomnii.

— Ai spus calomnii, domnule? exclamă Morcerf îngălbenindu-se. Sunt calomniat?

— Domnule conte, îţi spun că nu ne explicăm.

— Aşadar, domnule, sunt obligat să sufăr cu linişte refuzul dumitale?

— Care e cu deosebire penibil pentru mine, domnule. Da, mai penibil pentru mine decât pentru dumneata, căci contam pe onoarea înrudirii cu dumneata şi o căsătorie zădărnicită pricinuieşte totdeauna mai mult rău logodnicei decât logodnicului.

— Bine, domnule, să nu mai vorbim, spuse Morcerf. Şi, mototolindu-şi mănuşile cu furie, ieşi din apartament.

Danglars constată că nici un moment Morcerf nu a cutezat să întrebe dacă din cauza lui, a lui Morcerf, îşi retrăgea Danglars cuvântul.

Seara el avu o lungă discuţie cu mai mulţi prieteni, iar domnul Cavalcanti, care rămase tot timpul în salonul femeilor, ieşi cel din urmă din casa bancherului.

A doua zi, când se trezi, Danglars ceru ziarele; îi fură aduse numaidecât: dădu Ia o parte trei sau patru şi luă *Imparţialul.*

La acesta era Beauchamp redactor-şef.

Rupse repede banderola, îl deschise cu precipitare nervoasă, trecu dispreţuitor peste primul articol şi, ajungând la fapte diverse, se opri cu zâmbetu-i răutăcios asupra unei note care începea cu cuvintele:

Ni se scrie din Ianina.

— Bun, spuse el după ce îl citi, iată un articolaş asupra colonelului Fernand care, după toate probabilităţile, mă va scuti să dau domnului conte de Morcerf explicaţii.

În momentul acela, adică la nouă dimineaţa, Albert de Morcerf, îmbrăcat în negru, încheiat cu grijă, cu mersul agitat şi cu vorba răspicată, se înfăţişa la casa din Champs-Elysées.

— Domnul conte a ieşit acum vreo jumătate de ceas, spuse portarul.

— L-a luat şi pe Baptistin? întrebă Morcerf.

— Nu, domnule viconte.

— Cheamă-l pe Baptistin, vreau să-i vorbesc.

Portarul se duse după valet, şi, în clipa următoare, veni cu el.

— Prietene, îţi cer iertare pentru indiscreţia mea, spuse Albert, dar am vrut să te întreb dacă într-adevăr stăpânul dumitale a ieşit.

— Da, domnule, spuse Baptistin.

— Chiar pentru mine?

— Ştiu cât de bucuros este stăpânul meu să primească pe domnul şi m-aş păzi să-l confund pe domnul cu ceilalţi.

— Ai dreptate, căci trebuie să-i vorbesc într-o chestiune serioasă. Crezi că se va înapoia târziu?

— Nu, căci a comandat dejunul pentru orele zece.

— Bine, voi face o plimbare pe Champs-Elysées şi la zece voi fi aici. Dacă domnul conte soseşte înaintea mea, spune-i că îl rog să aştepte.

— Domnul poate fi sigur că n-am să uit.

Albert lăsă la poarta contelui trăsurica de piaţă pe care o luase şi plecă la plimbare pe jos.

Trecând prin dreptul Aleei Văduvelor, i se păru că recunoaşte caii contelui staţionând la poarta tirului lui Gosset; se apropie şi, după ce recunoscu caii, îl recunoscu şi pe vizitiu.

— Domnul conte este la tir? îl întrebă Morcerf.

— Da, domnule, răspunse vizitiul.

Într-adevăr, răsunară câteva împuşcături în timpul cât Morcerf se afla în împrejurimile tirului.

Intră.

În grădiniţă stătea servitorul.

— Iertaţi-mă, spuse acesta, dar domnul viconte e rugat să aştepte o clipă.

— De ce, Philippe? întrebă Albert care, fiind un client al tirului, se mira de obstacolul acesta neînţeles.

— Pentru că persoana care se exersează în momentul de faţă închiriază tirul numai pentru ea şi nu trage niciodată faţă de alţii.

— Nici faţă de dumneata, Philippe?

— Precum vedeţi, domnule, stau la uşa gheretei mele.

— Şi cine îi încarcă pistoalele?

— Servitorul lui.

— Un nubian?

— Un negru.

— El e.

— Îl cunoaşteţi pe senior?

— Pentru el am venit, mi-e prieten.

— Atunci se schimbă lucrul. Mă duc să-i dau de veste.

Şi împins de propria-i curiozitate, Philippe intră în şopronul de scânduri. În clipa următoare, Monte-Cristo apăru în prag.

— Iertaţi-mă că vă urmăresc până aici, dragă conte, spuse Albert, vă spun însă din capul locului că nu oamenii dumneavoastră sunt de vină şi că singurul indiscret sunt eu însumi. M-am înfăţişat la dumneavoastră; mi s-a spus că aţi plecat la plimbare, dar că vă veţi înapoia la zece pentru dejun. M-am plimbat şi eu, aşteptând să se facă orele zece şi plimbându-mă, am zărit caii şi trăsura dumneavoastră.

— Cuvintele dumitale îmi dau speranţa că vii să dejunezi cu mine.

— Nu, mulţumesc, nu e vorba de dejun la ora aceasta; poate că vom

dejuna mai târziu, dar într-o societate neplăcută.

— Ce naiba tot îmi spui?

— Dragul meu, mă bat astăzi.

— Dumneata? şi de ce?

— Aşa, ca să mă bat.

— Da, înţeleg, dar din ce cauză? Oamenii se bat pentru tot soiul de lucruri.

— Pentru onoare.

— A, este serios!

— Aşa de serios încât vin să vă rog să-mi faceţi un serviciu.

— Ce serviciu?

— Acela de a fi martorul meu.

— În cazul acesta lucrul devine grav, să nu mai vorbim nimic aci şi să ne întoarcem la mine. Ali, dă-mi apă.

Contele îşi sumese mânecile şi trecu în micul vestibul ce precedă tragerile şi unde trăgătorii se spală de obicei pe mâini.

— Poftiţi, domnule viconte, şopti Philippe, veţi vedea ceva nostim.

Morcerf intră. În loc de semne erau lipite cărţi de joc pe placă.

Lui Morcerf i se păru de departe că jocul era complet, adică de la as până la zece.

— Ah, jucaţi pichet? întrebă Albert.

— Nu, spuse contele, mă pregăteam să compun un joc de cărţi.

— Cum adică?

— Da, ceea ce vezi dumneata sunt cărţi de aşi şi doi; gloanţele mele au făcut însă dintr-însele cărţi de trei, cinci, şapte, opt, nouă şi zece.

Albert se apropie.

Într-adevăr, gloanţele înlocuiseră, cu linii perfect exacte şi cu distanţe perfect egale, semnele absente, găurind cartonul acolo unde el ar fi trebuit să fie colorat. Îndreptându-se spre placă, Morcerf culese şi două sau trei rândunele care făcuseră imprudenţa de a trece în bătaia pistolului şi pe care contele le doborâse.

— Drace! exclamă Morcerf.

— Ce vrei, dragă viconte? glăsui Monte-Cristo ştergându-şi mâinile cu prosopul adus de Ali, e nevoie să-mi umplu clipele de trândăvie; dar vino, te aştept.

Urcară amândoi în cupeul lui Monte-Cristo şi peste câteva clipe ajunseră la poarta cu No.30.

Monte-Cristo îl conduse pe Morcerf în cabinet şi îi arătă un scaun. Se aşezară.

— Acum să vorbim în linişte, spuse contele.

— Precum vedeţi, sunt perfect liniştit.

— Cu cine vrei să te baţi?

— Cu Beauchamp.

— Cu un prieten?

— Totdeauna cu prietenii ne batem.

— Dar e nevoie de un motiv.

— Am unul.

— Ce ţi-a făcut?

— Motivul există într-un ziar de aseară... Însă, poftim, citiţi.

Albert întinse lui Monte-Cristo o gazetă unde acesta citi următoarele:

"Ni se scrie din Ianina:

Un fapt necunoscut până acum sau, cel puţin, inedit, ni se aduce la cunoştinţă: castelele care apărau oraşul au fost predate turcilor de un ofiţer francez în care vizirul Ali-Tebelin îşi pusese toată încrederea şi pe care îl chema Fernand".

— Ei, ce vezi în asta ceva care să te supere? întrebă Monte-Cristo.

— Cum ce văd?

— Da. Ce-ţi pasă dumitale că un ofiţer cu numele Fernand a predat castelele din Ianina?

— Îmi pasă, deoarece tatăl meu, contele de Morcerf, se numeşte Fernand.

— Şi tatăl dumitale îl servea pe Ali-Paşa.

— Lupta adică pentru independenţa grecilor, aci e calomnia.

— O, dragă viconte, să vorbim cu judecată!

— Nici eu nu vreau mai mult.

— Spune-mi, te rog: cine dracu ştie în Franţa că ofiţerul Fernand e una şi aceeaşi persoană cu contele de Morcerf şi cine se ocupă acum de Ianina, care a fost cucerită, îmi pare, la 1822 sau 1823?

— Tocmai aci e perfidia: timpul a fost lăsat să treacă şi apoi se revine astăzi asupra unor evenimente uitate, pentru a stârni un scandal care poate să întunece o situaţie înaltă. Ei bine, eu, moştenitorul numelui părintelui meu, nu vreau ca asupra acestui nume să plutească umbra unei îndoieli. Îi voi trimite lui Beauchamp, al cărui ziar a publicat nota, doi martori şi el va retracta.

— Beauchamp nu va retracta nimic.

— Atunci ne vom bate.

— Nu, nu vă veţi bate căci îţi va răspunde că erau, poate, în armata greacă, cincizeci de ofiţeri cu numele de Fernand.

— Ne vom bate în ciuda acestui răspuns. Vreau să dispară orice bănuială... Tatăl meu, un soldat aşa de nobil, cu o carieră aşa de ilustră...

— Sau el va publica: "Suntem îndreptăţiţi să credem că acest Fernand nu are nimic comun cu domnul conte de Morcerf al cărui nume de botez e tot Fernand".

— Am nevoie de o retractare completă, nu mă voi mulţumi cu

aceasta.

— Şi îi vei trimite martori?

— Da.

— Faci rău.

— Aceasta înseamnă că-mi refuzaţi serviciul pe care veneam să vi-l cer.

— O, dumneata cunoşti teoria mea în privinţa duelului, ţi-am făcut profesia mea de credinţă la Roma, îţi aminteşti?

— Cu toate acestea, dragă conte, v-am găsit adineauri în exerciţiul unei îndeletniciri care nu se prea armonizează cu teoria.

— Pentru că, scumpe prieten, înţelegi, omul nu trebuie să fie exclusivist. Când trăim printre nebuni e nevoie să învăţăm a fi nebuni. Dintr-un moment într-altul vreun trăsnit, care nu va avea motive mai îndreptăţite să-mi caute gâlceavă decât ai dumneata să cauţi gâlceavă lui Beauchamp, va veni la mine pentru cine ştie ce nerozie, sau îmi va trimite martori, sau mă va insulta într-un loc public: ei bine, pe smintitul acesta va trebui să-l ucid.

— Admiteţi deci că vă veţi bate?

— Bineînţeles!

— Atunci de ce vreţi ca eu să nu mă bat?

— Nu spun că nu trebuie să te baţi, spun numai că un duel este un lucru grav, asupra căruia trebuie să meditezi.

— El a meditat insultându-mi părintele?

— Dacă n-a meditat şi îţi mărturiseşte aceasta, nu trebuie să-i porţi pică.

— O, dragă conte, sunteţi prea indulgent!

— Şi dumneata prea riguros. Uite, presupun... Ascultă bine, presupun... n-ai să te superi de cele ce-ţi voi spune?

— Ascult.

— Presupun că faptul relatat este adevărat...

— Un fiu nu trebuie să admită o atare supoziţie cu privire la onoarea părintelui său.

— Ei, Doamne, trăim într-o vreme când se admit atâtea...

— Acesta este viciul epocii.

— Ai pretenţia s-o reformezi?

— Da, întrucât mă priveşte.

— O, ce categoric eşti, dragul meu!

— Aşa sunt eu.

— Eşti inaccesibil sfaturilor bune?

— Nu, când ele vin de la un prieten.

— Mă consideri prietenul dumitale?

— Da.

— Ei bine, înainte de a trimite martori lui Beauchamp, informează-te.

— La cine?

— Uite, la Haydée, de exemplu.

— Să amestec o femeie în chestia aceasta? Ce poate ea să facă?

— Să-ţi declare că părintele dumitale n-are nicio vină în înfrângerea sau în moartea părintelui ei, de exemplu, sau să te lămurească în privinţa aceasta dacă, întâmplător, părintele ar fi avut nenorocirea...

— V-am mai spus, dragă conte, că n-aş putea admite o atare supoziţie.

— Refuzi deci mijlocul acesta?

— Îl refuz.

— Absolut?

— Absolut.

— În cazul acesta, încă un sfat.

— Fie, dar ultimul.

— Nu-l vrei?

— Dimpotrivă, îl cer.

— Nu trimite martori lui Beauchamp.

— Cum?

— Du-te dumneata singur.

— E contrar tuturor regulilor.

— Cazul dumitale e în afara cazurilor obişnuite.

— Dar de ce să mă duc eu?

— Pentru că, astfel, chestiunea rămâne între dumneata şi Beauchamp.

— Explicaţi-mi.

— Bineînţeles. Dacă Beauchamp e dispus să retracteze, trebuie să-i laşi meritul bunăvoinţei: retractarea va fi făcută. Dacă, dimpotrivă, refuză, vei avea timp să amesteci doi străini în taina dumitale.

— Nu vor fi doi străini, vor fi doi prieteni.

— Prietenii de astăzi sunt duşmanii de mâine.

— Ei nu...

— Dovadă Beauchamp.

— Prin urmare...

— Prin urmare, îţi recomand prudenţă.

— Aşadar, credeţi că e bine să mă duc eu însumi la Beauchamp?

— Da.

— Singur?

— Singur. Când vrei să obţii ceva de la amorul propriu al unui om, trebuie să-i cruţi amorului propriu al acestui om până şi aparenţa suferinţei.

— Îmi pare că aveţi dreptate.

— În sfârşit!

— Mă voi duce singur.

— Du-te, dar ai face mai bine dacă nu te-ai duce deloc.

— Cu neputinţă.

— Bine, du-te, va fi în orice caz mai bine decât ce vroiai să faci.

— Dar, în cazul când, în ciuda tuturor precauţiunilor mele şi a tuturor procedeelor, am un duel, îmi veţi servi de martor?

— Dragă viconte, spuse Monte-Cristo cu o gravitate supremă, ţi-ai dat seama desigur că, atunci când era nevoie, am fost cu totul al dumitale, dar serviciul ce-mi ceri iese din cercul acelora pe care ţi le pot face.

— De ce?

— Poate că vei ştii într-o zi.

— Dar până atunci?

— Îţi cer indulgenţă pentru secretul meu.

— Bine. Voi lua pe Franz şi pe Château-Renaud.

— Admirabil, ia pe Franz şi pe Château-Renaud.

— Dar, în sfârşit, dacă mă bat, îmi veţi da o mică lecţie de spadă sau pistol?

— Nu, e un lucru de asemeni imposibil.

— Ciudat om sunteţi! Aşadar, nu vreţi să aveţi nici un amestec?

— Absolut nici unul.

— Atunci să nu mai vorbim. Cu bine, conte.

— Cu bine, viconte.

Morcerf îşi luă pălăria şi ieşi.

Îşi regăsi la poartă cabrioleta şi, înfrânându-şi cât putu mânia, se duse la Beauchamp. Beauchamp era la gazetă, se afla într-un cabinet sumbru şi prăfuit, aşa cum sunt birourile ziarelor.

Îi fu anunţat Albert de Morcerf. Ceru să i se repete de două ori anunţarea, apoi, neconvins încă, strigă:

— Intră.

Albert se arătă. Beauchamp scoase o exclamaţie văzându-l pe prietenul său cum calcă stângaci peste teancurile de hârtie şi peste ziarele de toate mărimile care acopereau nu parchetul, ci podeaua roşie a biroului său.

— Pe aci, pe aci, dragă Albert, spuse el întinzând mâna tânărului; ce dracu te aduce? Te-ai rătăcit cumva? Ori vii pur şi simplu să mă chemi la dejun? Caută de găseşte un scaun; uite colo, lângă planta aceea, doar ea îmi aminteşte că există pe lume foi ce nu sunt foi de hârtie.

— Beauchamp, spuse Albert, vin să-ţi vorbesc despre ziarul tău.

— Tu Morcerf? ce doreşti?

— O rectificare.

— Tu, o rectificare? în legătură cu ce, Albert? Dar ia loc.

— Mulţumesc, răspunse Albert pentru a doua oară, cu un semn uşor din cap.

— Explică-mi.

— O rectificare cu privire la un fapt care atinge onoarea unui membru al familiei mele.

— Hei, dar ce fapt? întrebă Beauchamp uimit. Nu se poate.

— Faptul care v-a fost scris din Ianina.

— Din Ianina?
— Da, din Ianina. Nu zău, ai aerul că nu ştii ce mă aduce la tine?
— Pe onoarea mea... Baptist, un ziar de ieri! strigă Beauchamp.
— Nu-i nevoie, ţi-l dau pe-al meu.
Beauchamp citi bolborosind:

"Ni se scrie din Ianina" etc, etc.

— Înţelegi că faptul este grav, spuse Morcerf după ce Beauchamp termină.

— Aşadar, ofiţerul acesta este rudă cu tine? întrebă ziaristul.

— Da, glăsui Albert roşind.

— Şi ce vrei să fac pentru a-ţi fi agreabil? întrebă Beauchamp cu blândeţe.

— Aş vrea, dragă Beauchamp, să retractezi faptul.

Beauchamp îl privi pe Albert cu o luare-aminte care anunţa, desigur, multă bunăvoinţă.

— Chestia o să ne atragă într-o lungă discuţie, spuse el, căci întotdeauna o retractare este un lucru grav. Ia loc, să recitesc rândurile acestea.

Albert se aşeză şi Beauchamp reciti cu mai multă atenţie decât prima dată rândurile incriminate de prietenul său.

— Ei vezi? spuse Albert, cu ton răspicat, aspru chiar, a fost insultat în ziarul tău cineva din familia mea şi vreau o retractare.

— Vrei...

— Da vreau.

— Dă-mi voie să-ţi spun că nu eşti deloc parlamentar, dragă viconte.

— Nu vreau să fiu, răspunse tânărul ridicându-se; pretind retractarea unui fapt pe care l-ai enunţat ieri şi o voi obţine. Mi-eşti de-ajuns de prieten, continuă Albert cu buzele strânse, văzând că, la rându-i, Beauchamp începea să-şi înalţe capul trufaş; mi-eşti îndeajuns prieten şi ca atare mă cunoşti; nădăjduiesc că, îndeajuns, pentru a înţelege stăruinţa mea în împrejurarea aceasta.

— Morcerf, cu cuvinte ca acelea pe care le-ai rostii adineauri mă vei face să uit că-ţi sunt prieten... Dar să nu ne supărăm, sau, cel puţin, nu încă... Eşti neliniştit, iritat, jignit... Spune-mi, care rudă se numeşte Fernand?

— Pur şi simplu tatăl meu, glăsui Albert, domnul Fernand Mondego, conte de Morcerf, un militar bătrân care a văzut douăzeci de câmpuri de bătaie şi ale cărui nobile cicatrice ar vrea unii să le acopere cu noroiul murdar din şanţuri.

— Tatăl tău? întrebă Beauchamp, atunci se schimbă lucrul. Îţi înţeleg indignarea, dragă Albert... Să mai citim o dată...

Şi reciti nota, apăsând de data asta asupra fiecărui cuvânt.

— Dar unde vezi că Fernand din gazetă e părintele tău? întrebă Beauchamp.

— Nicăieri, ştiu bine, însă vor vedea alţii. De aceea vreau ca faptul să fie dezminţit.

La auzul cuvântului *vreau*, Beauchamp îşi ridică ochii asupra lui Morcerf şi, coborându-i aproape numaidecât, rămase o clipă îngândurat.

— Beauchamp, nu-i aşa că vei dezminţi faptul? repetă Morcerf cu furie crescândă, deşi tot reţinută.

— Da, spuse Beauchamp.

— Bravo! exclamă Albert.

— Dar după ce mă voi încredinţa că faptul este fals.

— Cum?

— Da, chestia merită să fie lămurită şi am s-o lămuresc.

— Dar ce vezi dumneata nelămurit în toate acestea, domnule? întrebă Albert scos din fire. Dacă nu crezi că e vorba de părintele meu, spune-mi numaidecât; dacă crezi că e el, arată-mi temeiul acestei păreri.

Beauchamp îl privi pe Albert cu zâmbetu-i caracteristic, care ştia să capete nuanţa tuturor pasiunilor.

— Domnule, glăsui el, pentru că acum vorbesc cu un domn, dacă aţi venit să-mi cereţi explicaţii, trebuia să-mi spuneţi de la început, iar nu să-mi vorbiţi despre prietenie şi despre alte lucruri de natura acelora pe care am răbdarea să le ascult de o jumătate de ceas. Vom merge prin urmare de acum încolo pe terenul acesta!

— Da, dacă nu retractaţi calomnia infamă!

— Un moment! Fără ameninţări, vă rog, domn Mondego, viconte de Morcerf, nu le sufăr de la nimeni şi cu atât mai puţin de la prieteni. Vreţi deci să dezmint ştirea cu privire la colonelul Fernand, ştire cu privire la care, pe onoarea mea, nu am nici un amestec?

— Da, vreau! spuse Albert a cărui minte începea să se tulbure.

— Altminteri, ne vom bate? continuă Beauchamp cu acelaşi calm.

— Da! declară Albert ridicând glasul.

— Bine! iată răspunsul meu, scumpe domn: ştirea nu a fost publicată de mine, n-o cunoşteam, dar, prin intervenţia dumneavoastră, mi-aţi atras atenţia asupra ei şi nu mai pot s-o uit, ea va rămâne deci până când va fi dezminţită sau confirmată de cei în drept.

— Domnule, spuse Albert ridicându-se, voi avea deci onoarea să vă trimit martorii mei, veţi discuta cu ei locul şi armele.

— Perfect, scumpe domn.

— Iar diseară, dacă vroiţi, sau cel mai târziu mâine ne vom întâlni.

— A, nu! Voi fi pe teren când va trebui şi, după părerea mea (am dreptul să o formulez deoarece eu primesc provocarea) şi, după părerea mea zic, ora nu e încă venită. Ştiu că mânuiţi foarte bine spada; întrucâtva o mânuiesc şi eu; ştiu că nimeriţi trei semne din şase; cam la fel nimeresc şi eu; ştiu că un duel între noi va fi un duel serios, deoarece dumneavoastră aveţi curaj şi deoarece... am şi eu... Nu vreau deci să mă expun a vă ucide sau a fi ucis fără motiv. La rându-mi voi pune eu chestiunea şi o voi pune ca-te-go-ric.

Ţineţi aşa de mult la o retractare încât sunteţi gata să mă ucideţi dacă n-o fac, deşi v-am spus, deşi vă repet, deşi vă afirm pe cuvânt de onoare că

nu cunoşteam faptul, deşi vă declar, în sfârşit, că e cu neputinţă ca altcineva afară de dumneavoastră să-l bănuiască pe domnul conte de Morcerf sub numele de Fernand?

— Ţin absolut.

— Ei bine, scumpe domn, consimt să mă bat cu dumneavoastră, dar vreau un răgaz de trei săptămâni; peste trei săptămâni vă voi spune: da, ştirea este falsă, o rectific; sau: da, ştirea este adevărată şi scot săbiile din teacă sau pistoalele din toc, după cum vreţi.

— Trei săptămâni? exclamă Albert. Dar trei săptămâni sunt trei veacuri, în răstimpul cărora mă simt dezonorat.

— Dacă mi-aţi fi prieten, v-aş fi spus: răbdare, prietene; aţi devenit duşmanul meu şi vă spun: ce-mi pasă mie, domnule?

— Bine, fie peste trei săptămâni! spuse Morcerf. Gândiţi-vă însă că, peste trei săptămâni, nu va mai exista nici o amânare, nici un subterfugiu care să vă poată scuti...

— Domnule Albert de Morcerf, spuse Beauchamp ridicându-se la rându-i, nu vă pot arunca pe fereastră decât peste trei săptămâni, adică peste douăzeci şi patru de zile şi nu aveţi dreptul să mă spintecaţi decât atunci. Ne aflăm în 29 august; deci, la 21 ale lunii septembrie. Până atunci este bine — şi vă dau un sfat de gentilom — să cruţăm lătrăturile dintre doi dulăi înlănţuiţi la distanţă.

Şi salutându-l cu gravitate pe tânăr, Beauchamp îi întoarse spatele şi trecu în tipografie.

Albert se răzbună pe un teanc de ziare pe care le împrăştie şfichiuindu-le cu cravaşa; plecă pe urmă, nu fără a întoarce capul de două sau trei ori spre uşa tipografiei.

În timp ce Albert dădea bice calului, după ce biciuise nevinovatele hârtii înnegrite, îl zări străbătând bulevardul pe Morrel care, cu nasul în vânt, cu ochii şi cu braţele degajate, trecea pe dinaintea băilor Chinois venind dinspre Porte Saint-Martin şi îndreptându-se spre Madeleine.

— Iată un om fericit! spuse el oftând.

Din întâmplare, Albert nu se înşela.

Capitolul V Limonada

Într-adevăr, Morrel era fericit.

Domnul Noirtier îl chemase şi se grăbea aşa de mult să afle pentru ce, încât nu luase nici trăsură, încrezându-se mult mai mult în picioarele sale decât în picioarele unui cal de piaţă; plecase deci în goană, din strada Meslay şi se ducea în foburgul Saint-Honoré. Morrel mergea cu pas de

sportiv, iar bietul Barrois se străduia să-l însoţească. Morrel avea treizeci şi unu de ani, Barrois şaizeci. Morrel era beat de dragoste, Barrois era însetat din cauza căldurii. Despărţiţi astfel prin interese şi vârstă, ambii bărbaţi semănau cu cele două linii ale unui triunghi: îndepărtate la bază, ele se împreună la vârf.

Vârful era Noirtier, care trimisese după Morrel, recomandându-i să vină grabnic, recomandaţie pe care Morrel o respecta întocmai, spre marea deznădejde a lui Barrois.

Când sosi, Morrel nu gâfâia măcar; dragostea dă aripi, dar Barrois, care de mult nu mai era îndrăgostit, se simţea lac de năduşeală.

Bătrânul servitor îl introduse pe Morrel prin uşa particulară, închise uşa cabinetului şi, curând, un foşnet de rochie pe parchet anunţă vizita Valentinei.

Valentine era încântătoare în veşmintele ei de doliu.

Visul devenea aşa de plăcut, încât Morrel aproape că s-ar fi lipsit să mai stea de vorbă cu Noirtier; dar jilţul bătrânului hurui în curând pe parchet, astfel că intră.

Noirtier primi cu o privire binevoitoare mulţumirile lui Morrel pentru minunata intervenţie care îi salvase, pe Valentine şi pe el, din ghearele deznădejdii. Apoi privirea lui Morrel o provocă pe fată, care, sfioasă, stând de o parte, aştepta să fie silită să vorbească.

Noirtier o privi la rându-i.

— Să spun cele ce m-ai obligat? întrebă ea.

— Da, făcu Noirtier.

— Domnule Morrel, spuse atunci Valentine adresându-se tânărului care o mistuia din ochi, bunul meu bunic Noirtier avea o mulţime de lucruri să vă spună şi pe care mi le-a spus mie în ultimele trei zile. Astăzi a trimis după dumneavoastră să vi le repet; vi le voi repeta deci, deoarece m-a ales ca interpretă, fără să schimb un cuvânt.

— O, ascult cu multă nerăbdare! răspunse tânărul; vorbiţi, domnişoară, vorbiţi.

Valentine îşi coborî ochii: sfială care îl încântă pe Morrel. Valentine nu era slabă decât în momente de fericire.

— Bunicul vrea să plece din casa aceasta, spuse ea. Barrois îi caută acum un apartament convenabil.

— Dar dumneata, domnişoară, glăsui Morrel, dumneata care eşti aşa de dragă şi de necesară domnului Noirtier?

— Eu nu-l voi părăsi pe bunicul meu, declară fata, e lucru stabilit între el şi mine. Apartamentul meu va fi lângă al său. Ori voi avea consimţământul domnului de Villefort ca să stau cu bunicul Noirtier, ori mi-l va refuza: în primul caz, plec de pe acum; în al doilea, aştept majoratul meu care se va împlini peste zece luni. Atunci am să fiu liberă, voi avea o situaţie independentă, şi...

— Şi? întrebă Morrel.

— Şi cu autorizaţia bunului meu bunic îmi voi respecta făgăduiala pe care v-am făcut-o.

Valentine rosti aşa de încet ultimele cuvinte, încât Morrel nu le-ar fi putut auzi dacă n-o asculta cu încordare.

— Nu-i aşa că am exprimat gândurile dumitale, bunicule? adăugă Valentine adresându-se lui Noirtier.

— Da, făcu bătrânul.

— Când voi fi la bunicul meu, adaugă Valentine, domnul Morrel va putea să mă vadă în prezenţa bunicului şi vrednicului meu protector. Dacă legătura pe care inimile noastre, neştiutoare poate, sau capricioase, începuseră s-o formeze, pare convenabilă şi oferă garanţii de viitoare fericire existenţei noastre (se zice că inimile înflăcărate de obstacole se răcesc atunci când capătă siguranţă) atunci domnul Morrel va putea să mă ceară, îl voi aştepta.

— O, exclamă Morrel ispitit să îngenuncheze în faţa bătrânului ca în faţa lui Dumnezeu, în faţa Valentinei ca în faţa unui înger, — o, ce-am făcut în viaţă pentru a merita atâta fericire?!

— Până atunci, continuă fata cu glasul ei inocent şi sever, vom respecta convenienţele, voinţa părinţilor noştri, cu condiţia ca această voinţă să nu tindă a ne despărţi pentru totdeauna; într-un cuvânt şi repet cuvântul nostru pentru că spune totul: vom aştepta.

— Iar eu vă jur, domnule, glăsui Morrel, că voi îndeplini jertfele impuse de acest cuvânt, nu cu resemnare, ci cu fericire.

— Aşadar, continuă Valentine cu o privire care fu un balsam pentru inima lui Maximilien, să nu mai faci imprudenţe, prietene, să n-o compromiţi pe aceea care, cu începere de astăzi, se consideră sortită să poarte cu neprihănire şi demnitate numele dumitale.

Morrel îi apăsă mâna pe inimă.

Noirtier îi privea pe amândoi cu dragoste. Barrois, care rămăsese în fundul camerei, ca unul căruia n-are ce să i se ascundă, zâmbea ştergându-şi broboanele de apă de pe fruntea pleşuvă.

— Vai ce cald îi este bunului Barrois! glăsui Valentine.

— Pentru că am alergat straşnic, domnişoară, spuse Barrois, recunosc însă că domnul Morrel gonea şi mai repede decât mine.

Noirtier arată din ochi o tavă pe care se aflau o carafă cu limonadă şi un pahar. Ceea ce lipsea din carafă băuse Noirtier cu o jumătate de ceas mai înainte.

— Haide, dragă Barrois, îndrăzneşte, îi spuse fata, căci văd că faci ochi dulci carafei începute.

— Adevărul e că mor de sete, spuse Barrois şi că aş bea cu poftă un pahar cu limonadă în sănătatea dumneavoastră.

— Bea şi vino numaidecât, glăsui Valentine.

Barrois luă tava şi, de îndată ce ajunse în coridor, fu văzut prin uşa pe care uitase s-o închidă, dând capul pe spate şi golind paharul umplut de Valentine.

Valentine şi Morrel îşi luau rămas-bun în prezenţa lui Noirtier, când se auzi răsunând pe scara lui Villefort soneria.

Era semnalul unei vizite.

Valentine se uită la pendulă.

— E douăsprezece, glăsui ea, astăzi e sâmbătă, bunicule şi cu siguranţă că vine doctorul.

Noirtier făcu semn că, de bună seamă, era doctorul.

— O să vină aci, e nevoie ca domnul Morrel să plece, nu-i aşa, bunicule?

— Da, răspunse bătrânul.

— Barrois! Barrois! vino încoace! strigă Valentine.

Glasul bătrânului servitor răspunse:

— Vin domnişoară.

— Barrois te va însoţi până la poartă, îi spuse Valentine lui Morrel; iar acum amin-teşte-ţi un lucru, domnule ofiţer: că bunul meu bunic te sfătuieşte să nu întreprinzi nimic de natură să primejduiască fericirea noastră.

— Am făgăduit că aştept şi voi aştepta, spuse Morrel.

În momentul acela Barrois intră.

— Cine a sunat? întrebă Valentine.

— Domnul doctor d'Avrigny, glăsui Barrois clătinându-se pe picioare.

— O, dar ce ai, Barrois? întrebă Valentine.

Bătrânul nu răspunse, se uita la stăpân cu ochi înfricoşaţi în timp ce, cu mâna crispată, căuta un sprijin pentru a se ţine pe picioare.

— Are să cadă! strigă Morrel.

Într-adevăr, tremurătura de care Barrois era cuprins sporea treptat-treptat, trăsăturile chipului, schimonosite de mişcările convulsive ale muşchilor feţei, vesteau un atac nervos cât se poate de grav.

Văzându-l pe Barrois tulburat, Noirtier îşi purta privirile de colo până colo, iar ochii lui, inteligenţi şi neliniştiţi, zugrăveau toate emoţiile care agită inima omului.

Barrois făcu câţiva paşi spre stăpânul său.

— O, Doamne, Doamne, ce am? glăsui el. Mi-e rău... nu mai văd. Ace de foc îmi trec prin cap. O, nu mă atingeţi, nu mă atingeţi!

Ochii deveneau holbaţi şi buimăciţi, capul se răsturna pe spate, în timp ce restul trupului înţepenea.

Valentine scoase un strigăt înspăimântat, Morrel o luă în braţe vrând parcă s-o apere de un pericol necunoscut.

— Domnule d'Avrigny! domnule d'Avrigny! ajutor! strigă Valentine cu glas înăbuşit.

Barrois se înturnă, făcu trei paşi de-a-ndăratelea, se împletici şi căzu la picioarele lui Noirtier, punând mâna pe genunchiul acestuia şi strigând:

— Stăpânul meu! bunul meu stăpân!

În momentul acela, atras de strigăte, domnul de Villefort se arătă în prag.

Morrel o lăsă pe Valentine aproape leşinată şi, fugind înapoi, se ascunse în ungherul camerei, unde dispăru dinapoia unei perdele.

Palid, ca şi când ar fi văzut un şarpe în faţa sa, privea cu ochi îngheţaţi spre nefericitul în agonie.

Noirtier clocotea de neastâmpăr şi de groază, sufletul său zbura în ajutorul bietului bătrân care îi era mai mult prieten decât servitor. Vedeai lupta cumplită dintre viaţă şi moarte pe fruntea lui, prin umflarea vinelor şi prin contractarea câtorva muşchi rămaşi vii în preajma ochilor.

Cu faţa crispată, cu ochii injectaţi de sânge, cu capul pe spate, Barrois zăcea bătând parchetul cu mâinile, în timp ce, dimpotrivă, picioarele-i ţepene păreau că mai degrabă se vor frânge decât se vor îndoi.

O spumă uşoară răsărea pe buze, gâfâia dureros.

Villefort rămase o clipă buimăcit, cu ochii fixaţi asupra tabloului care îi atrase privirile din momentul intrării sale în cameră.

Pe Morrel nu-l văzuse.

După o clipă de contemplare mută, în răstimpul căreia figura i se îngălbeni şi părul i se zbârli pe cap:

— Doctore! doctore! strigă el năpustindu-se spre uşă; vino! vino!

— Doamnă! doamnă! strigă Valentine chemându-şi mama vitregă şi izbindu-se de pereţii scării; vino, vino repede şi adu flaconul cu săruri!

— Dar ce e? întrebă vocea metalică şi reţinută a doamnei de Villefort.

— Oh, vino! vino!

— Unde e doctorul? strigă Villefort. Unde e?

Doamna de Villefort coborî încet; podeaua scârţâia sub paşii ei. Ţinea într-o mână batista cu care îşi ştergea faţa, iar în cealaltă un flacon cu săruri englezeşti.

Cea dintâi privire a ei, ajungând la uşă, fu pentru Noirtier al cărui chip, exceptând emoţia care era firească într-o asemenea împrejurare, trăda o sănătate neschimbată; privirea ei se întâlni cu a muribundului.

Se îngălbeni şi ochii îi alergară, putem spune, de la servitor la stăpân.

— Pentru numele lui Dumnezeu, doamnă, unde e doctorul? A intrat la dumneavoastră. Vedeţi bine, este o apoplexie; dacă i se ia sânge, e salvat.

— A mâncat ceva adineauri? întrebă doamna de Villefort ocolind întrebarea.

— Doamnă, spuse Valentine, nu a mâncat, dar a alergat mult în timpul dimineţii pentru a face un comision cu care îl însărcinase bunicul. Când s-a înapoiat, a băut numai un pahar cu limonadă.

— Aha; glăsui doamna de Villefort; dar de ce n-a băut vin? Limonada

e foarte rea.

— O avea la îndemână în carafa bunicului; bietului Barrois îi era sete, astfel că a băut ce-a găsit.

Doamna de Villefort tresări. Noirtier o învălui în privirea lui profundă.

— Doamnă, vă întreb unde e domnul d'Avrigny? glăsui Villefort. Pentru numele lui Dumnezeu, răspundeţi!

— Se găseşte în camera lui Edouard care-i cam suferind, spuse doamna de Villefort neputând să ocolească la infinit răspunsul.

Villefort se repezi pe scară în căutarea lui.

— Fără îndoială că i se va lua sânge, spuse tânăra femeie dând Valentinei flaconul. Mă duc la mine, căci nu pot suporta vederea sângelui.

Şi îşi urmă bărbatul.

Morrel ieşi din ungherul întunecos unde se retrăsese şi unde nu fusese văzut de nimeni, într-atât de preocupaţi erau toţi.

— Pleacă repede, Maximilien, îi spuse Valentine şi aşteaptă să te chem. Du-te.

Morrel îl consultă pe Noirtier printr-un gest. Noirtier, care îşi păstrase tot calmul, îi făcu semn că da.

Apăsă mâna Valentinei pe inimă şi ieşi prin coridorul secret.

Villefort şi doctorul intrau în momentul acela prin uşa opusă.

Barrois începea să-şi vină în fire: criza trecuse, cuvintele reveneau tânguitoare, se ridică într-un genunchi.

D'Avrigny şi Villefort îl aşezară pe Barrois într-un jilţ.

— Ce porunceşti, doctore? întrebă Villefort.

— Să mi se aducă apă şi eter. Aveţi eter în casă?

— Da.

— Să mi se caute repede ulei de terebentină şi emetic.

— Imediat, spuse Villefort.

— Iar acum toată lumea să se retragă!

— Şi eu? întrebă Valentine cu sfială.

— Da, în special dumneata, domnişoară, glăsui doctorul cu asprime.

Valentine îl privi mirată pe domnul d'Avrigny, îl sărută pe domnul Noirtier pe frunte şi ieşi.

În urma ei doctorul închise, posomorât, uşa.

— Doctore, uite, îşi revine, n-a fost decât un atac lipsit de importanţă.

Domnul d'Avrigny zâmbi cu un aer posomorât.

— Cum te simţi, Barrois? întrebă doctorul.

— Ceva mai bine, domnule.

— Poţi să bei paharul acesta de apă cu eter?

— Am să încerc, dar nu mă atingeţi.

— De ce?

— Pentru că mi se pare că, dacă m-aţi atinge măcar cu vârful

degetului, mi-ar reveni accesul.

— Bea!

Barrois luă paharul, îl apropie de buzele învineţite şi-l goli aproape pe jumătate.

— Unde te doare? întrebă doctorul.

— Peste tot; simt parcă nişte crampe groaznice.

— Ai ameţeli?

— Da.

— Vâjâituri în ureche?

— Groaznice.

— Când te-a apucat?

— Adineauri.

— Repede?

— Ca fulgerul.

— Ieri, alaltăieri, n-ai avut nimic?

— Nimic.

— Somnolenţă? greutate?

— Nu.

— Ce-ai mâncat astăzi?

— Nu am mâncat nimic: am băut numai un pahar din limonada domnului, atâta tot.

Şi Barrois făcu din cap un semn pentru a-l arăta pe Noirtier care, nemişcat în jilţu-i, privea năpraznica scenă fără să piardă o mişcare, fără să-i scape un cuvânt.

— Unde e limonada? întreabă repede doctorul.

— În carafă, jos.

— Unde jos?

— În bucătărie.

— Vrei s-o aduc eu, doctore? întrebă Villefort.

— Nu, rămâi aici şi încearcă de-i dă bolnavului restul paharului cu apă.

— Dar limonada?

— Mă duc eu.

D'Avrigny făcu un salt, deschise uşa, se năpusti pe scara de serviciu şi fu cât pe aci s-o trântească pe doamna de Villefort care cobora de asemeni la bucătărie.

Ea scoase un strigăt.

D'Avrigny nu-i dădu atenţie; purtat de puterea unei singure idei, sări ultimele trei sau patru trepte, se repezi în bucătărie şi zări carafa goală pe trei sferturi, pe-o tavă.

Se năpusti asupra ei ca un vultur asupra prăzii sale.

Urcă gâfâind la parter şi reintră în cameră.

Doamna de Villefort urca şi ea încet pe scara care ducea la

apartamentul ei.

— Carafa asta a fost aici? întrebă d'Avrigny.

— Da, domnule, doctor.

— Asta e limonada din care ai băut?

— Cred că da.

— Cum ţi s-a părut la gust?

— Un gust amar.

Doctorul turnă câteva picături de limonadă în podul palmei, le aspiră cu buzele şi, după ce-şi clăti gura aşa cum faci cu vinul pe care vrei să-l guşti, scuipă lichidul în cămin.

— E într-adevăr acelaşi, glăsui el. Aţi băut şi dumneavoastră, domnule Noirtier?

— Da, făcu bătrânul.

— Şi gustul vi s-a părut la fel de amar?

— Da.

— O, domnule doctor, m-apucă iar! strigă Barrois. Doamne, Dumnezeule, fie-ţi milă de mine!

Doctorul alergă la bolnav.

— Villefort, vezi dacă vine emeticul?

Villefort dădu buzna, strigând:

— Emeticul, emeticul a fost adus?

Nu răspunse nimeni. O înfricoşare profundă cuprinsese casa.

— Dacă aş avea un mijloc să-i insuflu aer în plămâni, spuse d'Avrigny privind în juru-i, poate că ar fi chip să previn asfixia. Dar nu am nimic.

— O, domnule, strică Barrois, mă lăsaţi să mor aşa, fără ajutor? Doamne, Doamne, îmi dau sufletul.

— O pană! o pană! ceru doctorul.

Zări una pe masă.

Încercă să introducă pana în gura bolnavului care, cuprins de convulsiuni, făcea sforţări zadarnice să vomite; fălcile erau însă aşa de încleştate încât pana nu putu să treacă.

Barrois era lovit de un atac nervos mai intens decât primul. Lunecase din jilţ şi înţepenise pe parchet.

Doctorul îl lăsă în prada accesului, neputând să-i aducă vreo uşurare şi se apropie de Noirtier.

— Cum vă simţiţi? îl întrebă el repede, cu glas şoptit; bine?

— Da.

— Cu stomacul uşor sau greu? uşor?

— Da.

— Ca atunci când luaţi pilula pe care v-o dau în fiecare duminică?

— Da.

— Barrois v-a preparat limonada?

— Da.

— Dumneavoastră l-aţi îndemnat să bea?

— Nu.

— Domnul de Villefort?

— Nu.

— Doamna?

— Nu.

— Atunci Valentine?

— Da.

Un suspin al lui Barrois, un căscat care făcea să-i trosnească oasele fălcilor, atraseră atenţia lui d'Avrigny: îl lăsă pe domnul Noirtier şi alergă la bolnav.

— Barrois, poţi să vorbeşti? întrebă doctorul.

Barrois îngăimă câteva cuvinte fără înţeles.

— Fă o sforţare, prietene.

Barrois redeschise ochii însângeraţi.

— Cine a făcut limonada?

— Eu.

— Ai adus-o stăpânului dumitale de îndată ce ai făcut-o?

— Nu.

— Ai lăsat-o undeva?

— La bucătărie; eram chemat.

— Cine a adus-o aici?

— Domnişoara Valentine.

D'Avrigny se lovi peste frunte.

— Doamne! Doamne! strigă Barrois simţind apropierea celui de al treilea acces.

— Nu se mai aduce o dată emeticul acela? strigă doctorul.

— Poftim un pahar preparat gata, spuse Villefort intrând.

— Preparat de cine?

— De farmacistul care a venit cu mine.

— Bea!

— Cu neputinţă, domnule doctor, e prea târziu: gâtlejul mi se strânge; mă înăbuş. O, inima mea! o capul meu... Ce iad... Mai sufăr mult aşa?

— Nu, nu, prietene, glăsui doctorul, în curând n-ai să mai suferi.

— A, vă înţeleg! exclamă nefericitul; Doamne, fie-ţi milă de mine!

Şi, scoţând un strigăt, căzu pe spate ca şi cum ar fi fost trăsnit.

D'Avrigny puse o mână pe inima lui, apropie de buze o oglindă.

— Ei, ce e? întrebă Villefort.

— Du-te la bucătărie şi spune să mi se aducă repede sirop de violete.

Villefort coborî îndată.

— Nu vă speriaţi, domnule Noirtier, glăsui d'Avrigny, îl duc pe bolnav într-altă cameră ca să-i iau sânge; într-adevăr, atacurile acestea sunt un spectacol groaznic.

Şi, apucându-l pe Barrois de subsuori, îl târî într-o cameră alăturată; dar, îndată după aceea, reintră la Noirtier să ia restul limonadei.

Noirtier închidea ochiul drept.

— Valentine, nu-i aşa? O vreţi pe Valentine? Voi spune să fie trimisă la dumneavoastră.

Villefort se înapoia. D'Avrigny îl întâlni pe coridor.

— Ce e? întrebă el.

— Vino încoa, spuse d'Avrigny.

Şi îl luă în cameră.

— Este tot leşinat? întrebă procurorul regal.

— E mort.

Villefort se trase trei paşi, îşi duse mâinile la cap şi, cu o compătimire sinceră:

— A murit aşa de repede? glăsui el privind cadavrul.

— Da, foarte repede, nu-i aşa? întrebă d'Avrigny; lucrul să nu te mire însă: domnul şi doamna de Saint-Méran au murit tot aşa de repede. O, se moare iute în casa dumitale, domnule de Villefort!

— Cum, exclamă, magistratul cu un accent de groază şi de consternare; revii la ideea aceea cumplită?

— Da, domnule, spuse d'Avrigny cu solemnitate; ea nu m-a părăsit un moment; şi ca să te încredinţez că de data aceasta nu mă înşel, ascultă, domnule de Villefort.

Villefort tremura convulsiv.

— E o otravă care ucide aproape fără să lase urmă. Cunosc otrava asta: am studiat-o în toate accidentele pe care le pricinuieşte, în toate fenomenele pe care le produce. Am recunoscut adineaori otrava asta la bietul Barrois, aşa cum o recunoscusem la doamna de Saint-Méran. Există un mijloc de a recunoaşte prezenţa ei: ea restabileşte culoarea albastră a hârtiei de turnesol înroşită cu un acid şi colorează în verde siropul de violete. Nu avem hârtie de turnesol; uite însă că a adus siropul de violete pe care l-am cerut.

Într-adevăr, pe coridor se auzeau paşi; doctorul întredeschise uşa, luă din mâinile cameristei un vas pe fundul căruia se aflau două-trei linguri de sirop şi închise uşa.

— Priveşte, spuse el procurorului regal, a cărui inimă bătea aşa de tare încât ai fi putut s-o auzi; în ceaşca aceasta este sirop de violete şi în carafă restul limonadei din care domnul Noirtier şi Barrois au băut o parte. Dacă limonada e curată şi inofensivă, siropul îşi va păstra culoarea; dacă limonada e otrăvită, siropul va deveni verde. Priveşte!

Doctorul turnă încetişor câteva picături de limonadă, din carafă în ceaşcă şi îndată un nor se formă pe fundul ceştii; norul căpătă mai întâi o nuanţă albăstruie, apoi, de la safir trecu la opal şi de la opal la smarald.

Când ajunse la ultima culoare, se fixă aici, ca să spunem aşa;

experienţa nu îngăduia nici o îndoială.

— Nenorocitul Barrois a fost otrăvit cu falsă angustură şi cu nuca sfântului Ignaţiu, declară d'Avrigny; aş garanta acum în faţa oamenilor şi în faţa lui Dumnezeu.

Villefort nu spuse nimic, dar îşi înălţă braţele la cer, deschise nişte ochi buimaci şi căzu fulgerat într-un jilţ.

Capitolul VI Acuzarea

Domnul d'Avrigny fu nevoit să-l trezească pe magistrat, care părea un al doilea cadavru în camera funebră.

— Oh, în casa mea este moartea! strigă Villefort.

— Spune mai bine crimă! răspunse doctorul.

— Domnule d'Avrigny, exclamă Villefort, nu pot să-ţi exprim tot ce se petrece în mine în momentul acesta; spaimă, durere, nebunie.

— Da, glăsui domnul d'Avrigny cu calm impunător: cred însă că e timpul să intrăm în acţiune; cred că e timpul să opunem o stavilă torentului de mortalitate. Întrucât mă priveşte, nu mă mai simt în stare să păstrez atari secrete fără speranţa de a prilejui în curând răzbunarea, pentru societate şi pentru victime.

Villefort aruncă în juru-i o privire posacă.

— În casa mea? murmură el; în casa mea?

— Haide, magistratule, fii bărbat! spuse d'Avrigny; interpret al legii, onorează-te printr-o jertfire completă.

— Doctore, mă înfiori; o jertfire?

— Am spus.

— Bănuieşti pe cineva?

— Nu bănuiesc pe nimeni; moartea bate la uşa dumitale, intră, pleacă, dar nu ca o oarbă, ci inteligentă, din cameră în cameră. Sunt pe urma ei, îi recunosc drumul; adopt înţelepciunea celor vechi: dibuiesc; căci prietenia mea pentru familia dumitale, căci respectul meu pentru dumneata sunt două legături puse pe ochii mei; ei bine...

— O, vorbeşte, vorbeşte, doctore; voi avea curaj!

— Domnule, ai la dumneata, în casa dumitale, în familia dumitale poate, unul din acele groaznice fenomene care se produc o dată la un secol. Locusta şi Agrippina, trăind în acelaşi timp, sunt o excepţie ce dovedeşte furia Providenţei în a prăbuşi imperiul roman pângărit de atâtea crime. Brunchaut şi Frédégonde sunt rezultatele muncii penibile a unei civilizaţii la geneza sa, când omul învăţa să domine spiritul chiar prin trimisul beznelor. Ei bine, toate aceste femei fuseseră, sau erau încă, tinere şi

frumoase. Înflorise pe fruntea lor, sau încă înflorea, aceeaşi floare a nevinovăţiei ce se găseşte şi pe fruntea vinovatei din casa dumitale.

Villefort scoase un strigăt, îşi împreună mâinile şi-l privi pe doctor cu un gest implorator.

Dar acesta continuă fără milă:

— Caută cui foloseşte crima, spune o axiomă de jurisprudenţă.

— Doctore, exclamă Villefort, doctore, de câte ori nu s-a înşelat justiţia omenească cu cuvintele acestea funeste. Nu ştiu, dar cred că crima...

— Vasăzică, mărturiseşti, în sfârşit, că crima există?

— Da, recunosc. Ce vrei? Se impune: dar lasă-mă să continui. Cred, spun, că această crimă cade numai asupra mea şi nu asupra victimelor. Bănuiesc un dezastru pentru mine sub toate aceste ciudate dezastre.

— O, omul! murmură d'Avrigny; cel mai egoist dintre toate animalele, cea mai egocentrică dintre toate făpturile, care crede totdeauna că pământul se învârteşte, că soarele străluceşte, că moartea coseşte doar pentru el; furnică ce adresează blesteme lui Dumnezeu, de pe un fir de iarbă. Dar cei care şi-au pierdut viaţa nu au pierdut nimic? Domnul de Saint-Méran, doamna de Saint-Méran, domnul Noirtier...

— Cum? Domnul Noirtier?

— Ei, da! Crezi oare că i se purta pică servitorului ăsta nenorocit? Nu, nu: ca şi Polonius al lui Shakespeare, a murit pentru altul. Limonada urma să fie băută de Noirtier; potrivit ordinii logice a lucrurilor, Noirtier a băut-o: n-a băut-o altcineva decât din întâmplare; şi, cu toate că Barrois a murit, trebuia să moară Noirtier.

— În cazul acesta cum de nu a sucombat tatăl meu?

— Ţi-am mai spus într-o seară, în grădină, după moartea doamnei de Saint-Méran; pentru că trupul său e învăţat cu otrava aceasta; pentru că doza, neînsemnată pentru el, era ucigătoare pentru altcineva; pentru că, în sfârşit, nu ştie nimeni, nici măcar asasinul, că de un an de zile eu tratez cu brucină paralizia domnului Noirtier, în timp ce asasinul ştie şi s-a convins prin experienţă că brucina este o otravă violentă.

— Doamne! Doamne! murmură Villefort frământându-şi mâinile.

— Urmează drumul criminalului: îl ucide pe domnul de Saint-Méran.

— O, Doamne!

— Aş jura; simptomele care mi-au fost descrise se potrivesc cât se poate de bine cu cele ce am văzut personal.

Villefort nu se mai împotrivi, ci scoase un geamăt.

— Îl ucide pe domnul de Saint-Méran, repetă doctorul, o ucide pe doamna de Saint-Méran: o dublă moştenire.

Villefort îşi şterse sudoarea de pe frunte.

— Ascultă bine.

— Nu-mi scapă un cuvânt, unul singur, îngăimă Villefort.

— Domnul Noirtier, reluă domnul d'Avrigny cu glas neînduplecat,

domnul Noirtier făcuse altădată un testament împotriva dumitale, împotriva familiei dumitale, în sfârşit, în favoarea săracilor; domnul Noirtier e cruţat, nu se mai aşteaptă nimic de la el. Dar abia şi-a distrus primul testament, abia a făcut un al doilea şi de teamă să nu facă, probabil, un al treilea, e lovit. Testamentul datează de alaltăieri, mi se pare; precum vezi nu e timp de pierdut.

— O, fie-ţi milă, domnule d'Avrigny!

— Nici o milă, domnule; medicul are o misiune sfântă pe pământ; de aceea, ca să şi-o îndeplinească, el a mers până la izvoarele vieţii şi a coborât în tenebrele misterioase ale morţii. Când crima a fost săvârşită şi când Dumnezeu, înspăimântat desigur, îşi abate privirea de la criminal, medicul are datoria să spună; uite-l!

— Fie-ţi milă de fiica mea, domnule! murmură Villefort.

— Vezi bine că ai numit-o chiar dumneata, părintele ei!

— Îndură-te de Valentine! Ascultă, este cu neputinţă; aş prefera de o mie de ori să mă acuzi pe mine. Valentine, o inimă de aur, un crin al inocenţei...

— Nici o îndurare, domnule procuror regal; crima este flagrantă: domnişoara de Villefort a împachetat singură medicamentele care au fost trimise domnului de Saint-Méran şi domnul Saint-Méran a murit.

Domnişoara de Villefort a preparat ceaiurile doamnei de Saint-Méran şi doamna de Saint-Méran a murit.

Domnişoara de Villefort a luat din mâinile lui Barrois, trimis afară, carafa cu limonadă pe care bătrânul o bea de obicei dimineaţa şi bătrânul n-a scăpat decât ca prin minune.

Domnişoara de Villefort e vinovată, e otrăvitoare. Domnule procuror regal, v-o denunţ pe domnişoara de Villefort; faceţi-vă datoria!

— Doctore, nu mai rezist, nu mă mai împotrivesc, te cred; dar fie-ţi milă, cruţă-mi viaţa, onoarea!

— Domnule de Villefort, declară doctorul cu putere crescândă, sunt împrejurări când trec peste toate limitele neroadei circumspecţii umane. Dacă fiica dumneavoastră ar fi săvârşit numai prima crimă şi aş fi văzut-o plănuind-o pe a doua, v-aş fi spus: Avertizaţi-o, pedepsiţi-o, să-şi petreacă restul vieţii în vreo mănăstire, plângând, rugându-se! Dacă ar fi săvârşit a doua crimă, v-aş fi spus: "Domnule de Villefort, iată aici o otravă care n-are antidot cunoscut, promptă ca gândul, repede ca fulgerul, ucigătoare ca trăsnetul; daţi-i otrava asta, recomandându-i sufletul în seama lui Dumnezeu şi salvaţi-vă astfel onoarea şi zilele, căci şi pe dumneavoastră vă urmăreşte. Şi o văd apropiindu-se de căpătâiul dumneavoastră cu zâmbete făţarnice, cu vorbele-i dulci! Nenorocire dumneavoastră, domnule de Villefort, dacă nu vă grăbiţi să loviţi cel dintâi!" Iată ce v-aş spune dacă ea n-ar fi ucis decât două persoane; dar a văzut trei agonii, a contemplat trei muribunzi, a îngenuncheat lângă trei cadavre; otrăvitoarea să fie predată călăului!

călăului! Vorbiţi despre onoare; faceţi ce vă spun şi nemurirea vă aşteaptă!

Villefort căzu în genunchi.

— Ascultaţi, spuse el; n-am puterea pe care o aveţi dumneavoastră sau, mai bine zis, pe care n-aţi avea-o dacă în loc de fiica mea Valentine, ar fi vorba de fiica dumneavoastră, Madeleine.

Doctorul se îngălbeni.

— Doctore, orice om e născut pentru suferinţă şi moarte; doctore, voi suferi şi voi aştepta moartea.

— Luaţi seama, spuse domnul d'Avrigny, moartea aceasta va fi lentă; o veţi vedea apropiindu-se după ce a lovit pe părinte, pe femeia, pe fiul dumneavoastră, poate.

Villefort strânse, înăbuşindu-se, braţul doctorului.

— Ascultaţi-mă! strigă el; deplângeţi-mă, ajutaţi-mă... Nu, fiica mea nu e vinovată... Târâţi-mă în faţa unui tribunal, voi repeta; nu, fiica mea nu e vinovată... nu e nici o crimă în casa mea... Nu vreau — auziţi? — să fie vreo crimă în casa mea; căci când crima intră pe undeva, ca este ca şi moartea, nu vine singură!... Îmi sunteţi prieten? sunteţi un om? aveţi o inimă? Nu; sunteţi medic! Ei bine, vă spun: fiica mea nu va fi târâtă de mine în mâinile călăului... Mă mistuie însă o idee, mă îndeamnă să-mi sfâşii pieptul ca un nebun, cu unghiile... Dar dacă te înşeli, doctore? Dacă altcineva e de vină? Dacă, într-o zi, aş veni, palid ca un spectru, să-ţi spun: "Asasinule, tu ai ucis-o pe fiica mea?" Domnule d'Avrigny, sunt creştin, dar dacă s-ar întâmpla asta, m-aş omorî.

— Bine, glăsui doctorul după o clipă de tăcere. Voi aştepta.

Villefort îl privi ca şi cum s-ar fi îndoit încă de cuvintele lui.

— Dar, continuă d'Avrigny cu glas tărăgănat şi solemn, dacă cineva din casa dumitale se îmbolnăveşte, dacă dumneata însuţi te simţi lovit, să nu mă chemi, căci nu voi mai veni. Vreau să împărtăşesc cu dumneata secretul cumplit, dar nu vreau ca ruşinea şi remuşcarea să sporească în conştiinţa mea, aşa cum crima şi nenorocirea vor spori în casa dumitale.

— Aşadar, mă părăseşti, doctore?

— Da, căci nu pot să te urmez mai departe şi nu mă opresc decât la piciorul eşafodului. O altă revelaţie va veni, aducând după sine sfârşitul grozavei tragedii. Adio!

— Doctore, te implor!

— Toate ororile care îmi pângăresc cugetul fac să-mi pară casa dumitale odioasă şi fatală. Adio, domnule!

— Un cuvânt, numai un cuvânt, doctore! Pleci lăsându-mi toată grozăvia situaţiei, grozăvie pe care ai sporit-o prin cele ce mi-ai destăinuit. Ce să spun însă despre moartea instantanee, subită, a bietului servitor bătrân?

— Adevărat, glăsui domnul d'Avrigny; însoţiţi-mă.

Doctorul ieşi cel dintâi, domnul de Villefort îl urmă; servitorii stăteau,

neliniştiţi, pe coridoare şi pe scările pe unde urma să treacă medicul.

— Domnule, spuse d'Avrigny lui Villefort vorbind cu glas tare pentru ca toată lumea să-l audă, bietul Barrois era prea sedentar în ultimii ani; el, căruia îi plăcea atâta, ca şi stăpânului său, să alerge călare sau cu trăsura, prin cele patru colţuri ale Europei, a murit din cauza serviciului monoton, îndeplinit în jurul unui jilţ. Sângele a devenit greoi. Era prea gras, avea gâtul gros şi scurt, a fost lovit de o apoplexie fulgerătoare şi mi s-a dat de veste prea târziu.

"Ai grijă să arunci ceaşca cu violete în cenuşă", adăugă el în şoaptă.

Şi, fără să atingă mâna lui Villefort, fără să revină o singură clipă asupra spuselor sale, doctorul ieşi escortat de lacrimile şi de tânguirile oamenilor casei.

În seara aceea toţi servitorii lui Villefort, care se adunaseră în bucătărie discutând îndelung între ei, veniră să ceară doamnei de Villefort îngăduinţa de a pleca. Nici o stăruinţă, nici o propunere de sporire a salariului nu-i putu reţine: la toate cuvintele răspundeau:

— Vrem să plecăm pentru că moartea şi-a făcut cuib în casă.

Plecară deci, în ciuda rugăminţilor, mărturisind că le venea greu să se despartă de nişte stăpâni aşa de buni şi în special de domnişoara Valentine, care era aşa de bună, de milostivă şi de blândă.

La auzul cuvintelor acestea, Villefort o privi pe Valentine.

Ea plângea.

Ciudat! În emoţia pe care i-o stârniră lacrimile ei, el se uită şi la doamna de Villefort şi i se păru că un zâmbet fugar, posomorât, trecuse peste buzele ei subţiri, asemeni meteorilor pe care îi vedem lunecând siniştri printre doi nori, pe fondul unui cer furtunos.

Capitolul VII Camera brutarului retras din afaceri

În seara zilei când contele de Morcerf ieşise de la Danglars, cu un simţământ de ruşine şi furie explicat prin răceala bancherului, domnul Andrea Cavalcanti, cu părul încreţit şi lucios, cu mustăţile ascuţite, cu mănuşi albe prin care i se cunoşteau unghiile, intrase — stând aproape. În picioare în faetonul său — în curtea bancherului din Chaussée-d'Antin.

După o conversaţie de zece minute în salon, izbutise să-l conducă pe Danglars în intrândul ferestrei şi acolo, după o introducere abilă, istorisise necazurile vieţii sale de la plecarea nobilului părinte. După plecarea acestuia găsise, spunea el, în familia bancherului, unde a fost primit cu bunăvoinţă, ca un fiu, toate garanţiile de fericire pe care un bărbat e dator să le caute înaintea capriciilor pasiunii — iar în ce priveşte pasiunea, avusese

norocul s-o constate în ochii frumoşi ai domnişoarei Danglars.

Danglars asculta cu cea mai profundă atenţie — aştepta de două sau trei zile această declaraţie — iar când ea se produse în sfârşit, ochii i se dilatară în măsura în care se acoperiseră şi se posomorâseră ascultându-l pe Morcerf.

Nu vru totuşi să primească propunerea tânărului fără a-i face câteva observaţii.

— Domnule Andrea, îi spuse el, nu eşti prea tânăr pentru a te gândi la căsătorie?

— O, nu, domnule! declară Cavalcanti; cel puţin nu mi se pare; în Italia marii seniori se căsătoresc de obicei tineri; e un obicei logic. Viaţa e aşa de schimbătoare încât suntem datori să prindem norocul de îndată ce trece pe lângă noi.

— Acum, domnule, glăsui Danglars, admiţând că propunerile dumitale, care mă onorează, sunt acceptate de soţia şi de fiica mea, cu cine vom discuta chestiunile materiale? Tratativele sunt importante şi numai părinţii ştiu să discute cum trebuie, în interesul fericirii copiilor lor.

— Domnule, tatăl meu e un om înţelept. El a prevăzut împrejurarea probabilă că voi simţi dorinţa de a mă stabili în Franţa: mi-a lăsat deci, la plecare, o dată cu hârtiile care constată identitatea mea, o scrisoare prin care îmi asigură, în cazul când voi realiza o partidă pe placul său, un venit de o sută cincizeci de mii de lire, începând din ziua căsătoriei mele. Este, după câte îmi pot da seama, un sfert din venitul părintelui meu.

— Eu am avut totdeauna intenţia de a da fiicei mele cinci sute de mii de franci, măritând-o; ea e de altminteri singura mea moştenitoare.

— Chestiunea, precum vedeţi, este cât se poate de simplă, presupunând că cererea mea nu va fi respinsă de doamna baroană Danglars şi de domnişoara Eugénie. Dispunem de un venit de o sută şaptezeci şi cinci de mii de lire. Să presupunem un lucru: că obţin de la marchiz ca, în loc de rentă, să-mi dea capitalul (nu e lucru uşor, ştiu bine, dar s-ar putea); dumneavoastră aţi întrebuinţa aceste două sau trei milioane şi două sau trei milioane în mâini iscusite pot să producă totdeauna zece la sută.

— Eu nu iau niciodată decât cu patru şi chiar trei şi jumătate, spuse bancherul. Dar, de la ginerele meu aş lua cu cinci şi am împărţi beneficiile.

— De minune, tată socrule! exclamă Cavalcanti lăsându-se târât de firea sa întrucâtva vulgară şi care, din când în când, în ciuda eforturilor ce depunea, izbucnea de sub lustrul aristocrat cu care încerca s-o acopere.

Dar, înfrânându-se numaidecât:

— O, iertaţi-mă, domnule, glăsui el; precum vedeţi, speranţa îmi ia aproape minţile; ce o să fie când va deveni realitate?

— Dar, spuse Danglars care, la rându-i, nu băga de seamă cât de repede intra în raza afacerilor conversaţia aceasta la început dezinteresată, — există desigur o parte din averea dumitale pe care părintele nu ţi-o poate

refuza.

— Care? întrebă tânărul.

— Aceea care vine de la mama dumitale.

— Desigur, aceea care vine de la mama mea Leonora Corsinari.

— Şi la cât poate să se urce partea aceasta de avere?

— O, vă asigur, domnule, că nu m-am gândit niciodată la chestia aceasta, dar o evaluez pe puţin la două milioane, spuse Andrea.

Danglars simţi sufocarea voioasă pe care o încearcă avarul când regăseşte o comoară pierdută, sau omul gata să se înece când întâlneşte sub picioare pământ solid în locul vidului.

— Aşadar, domnule, pot nădăjdui? spuse Andrea salutându-l pe bancher cu un respect afectuos.

— Domnule Andrea, glăsui Danglars, nădăjduieşte şi fii sigur că, dacă dinspre partea dumitale vreun obstacol nu va opri mersul afacerii, ea va fi încheiată. Dar, întrebă Danglars aducându-şi aminte, cum se face că domnul conte de Monte-Cristo, patronul dumitale în lumea pariziană, nu a venit cu dumneata să ne facă cererea aceasta?

Andrea roşi uşor.

— Vin de la conte, domnule, spuse el; de netăgăduit, e un om fermecător, însă de o originalitate care nu se poate concepe; m-a aprobat din suflet, mi-a spus chiar că nu-şi închipuie că tatăl meu va şovăi o clipă să-mi dea capitalul în locul rentei; mi-a făgăduit influenţa sa pentru a mă ajuta să-l conving pe tata; dar mi-a declarat că, personal, nu a luat niciodată şi nu va lua asupră-i răspunderea unei cereri în căsătorie. Recunosc însă că el a binevoit să adauge că, dacă a avut vreodată motive să-şi deplângă repulsia aceasta, era în legătură cu mine, deoarece socotea că legătura proiectată va fi fericită şi potrivită. De altminteri, dacă nu vrea să facă nimic oficial, îşi rezervă dreptul de a vă răspunde, — mi-a spus el, — când îi veţi vorbi.

— A, foarte bine!

— Acum, spuse Andrea cu cel mai fermecător zâmbet, am terminat de vorbit socrului şi mă adresez bancherului.

— Ei, ce vrei cu el? întrebă Danglars râzând.

— Poimâine urmează să ridic de la dumneavoastră patru mii de franci; contele a înţeles însă că prima lună de şedere la Paris va prilejui poate un spor de cheltuieli cărora micul meu venit de burlac nu va putea să le facă faţă şi de aceea n-aş putea să spun că mi-a dat, însă mi-a oferit un bon de douăzeci de mii de franci. Precum vedeţi, este semnat de mâna lui; sunteţi de acord?

— Adu-mi astfel de bonuri şi pentru un milion: le iau! spuse Danglars băgând bonul în buzunar. Dă-mi o oră pentru mâine şi funcţionarul meu va trece pe la dumneata cu o chitanţă de douăzeci şi patru de mii de franci.

— La zece dimineaţa, dacă vreţi; cu cât mai devreme cu atât mai bine: aş vrea să merg mâine la ţară.

— Bine, la zece, la hotel des Princes, nu-i aşa?

— Da.

A doua zi, cu o exactitate care onora punctualitatea bancherului, cei douăzeci şi patru de mii de franci erau la tânăr, care plecă într-adevăr, lăsând două sute de franci pentru Caderousse.

Plecarea avea pentru Andrea scopul principal de a-l evita pe primejdiosul său prieten; de aceea se înapoie seara cât putu mai târziu.

Abia puse însă piciorul în curte şi se pomeni cu portarul hotelului care îl aştepta cu şapca în mână.

— Domnule, spuse el, a venit omul acela.

— Care om? întrebă Andrea cu neglijenţă, ca şi cum l-ar fi uitat pe cel de care, dimpotrivă, îşi amintea prea bine.

— Cel căruia Excelenţa voastră îi dă un ajutor.

— A, da, spuse Andrea, fostul servitor al părintelui meu. Ei, i-ai dat cei două sute de franci pe care îi lăsasem pentru el?

— Da, Excelenţă.

Andrea pretindea să i se spună Excelenţă.

— Dar, continuă portarul, n-a vrut să le ia.

Andrea îngălbeni; pentru că însă era noapte, nu observă nimeni.

— Cum n-a vrut să-i ia? întrebă el cu glasul uşor tulburat.

— Nu; vroia să vorbească cu Excelenţa voastră. I-am răspuns că aţi ieşit; a stăruit. În cele din urmă însă a părut că se lasă convins şi mi-a dat scrisoarea aceasta pe care o adusese pecetluită gata.

— Să vedem, spuse Andrea.

Citi la lanterna faetonului:

"Ştii unde stau; te aştept mâine dimineaţă la nouă".

Andrea cercetă pecetea ca să vadă dacă nu a fost ruptă şi dacă nu cumva priviri indiscrete au putut să pătrundă înlăuntrul scrisorii; ea însă era îndoită în aşa fel încât, pentru a o citi, trebuia să rupi pecetea, iar pecetea era perfect intactă.

— Foarte bine, spuse el. Bietul om! Este o fiinţă admirabilă.

Şi-l lăsă pe portar liniştit de aceste cuvinte, dar neştiind pe cine trebuia să admire mai mult: pe tânărul stăpân sau pe bătrânul servitor?

— Deshamă repede şi vino la mine, îi spuse Andrea groom-ului.

Din două sărituri tânărul intră în camera sa şi arse scrisoarea lui Caderousse, împrăştiind până şi cenuşa.

Mântuia operaţia aceasta când intră servitorul.

— Pierre, tu eşti de aceeaşi înălţime cu mine, îi spuse el.

— Am această onoare, Excelenţă, răspunse tânărul.

— Desigur că ai o livrea nouă, care ţi-a fost adusă ieri.

— Da, domnule.

— Am treabă cu o fetişcană căreia nu vreau să-i spun nici titlul, nici situaţia mea. Împrumută-mi livreaua şi adu-mi hârtiile tale ca să pot, la

nevoie, să mă culc într-un han.

Pierre se supuse.

Peste cinci minute, complet deghizat, Andrea ieşea din hotel, fără să fie recunoscut, luă o cabrioletă şi cerea să fie dus la hanul "Calul Roşu" din Picpus.

A doua zi, ieşi de la hanul "Calul Roşu" aşa cum ieşise de la Hôtel des Princes, adică fără să fie remarcat; coborî în foburgul Saint-Antoine, o luă pe bulevard până în strada Ménilmontant şi se opri la poarta celei de a treia case, pe stânga, căutând pe cineva de la care, în absenţa portarului, să ceară informaţii.

— Pe cine cauţi, frumuşelule? îl întrebă fructăreasa din faţă.

— Pe domnul Pailletin, băbuşco, răspunse Andrea.

— Un brutar retras din afaceri? întrebă fructăreasa.

— Întocmai.

— În fundul curţii, pe stânga, a treia uşă.

Andrea merse pe drumul indicat şi, la a treia uşă, găsi un clopot pe care îl scutură cu un sentiment de indispoziţie, care se resimţi asupra mişcării precipitate a soneriei.

În clipa, următoare figura lui Caderousse apăru la zăbrelele fixate în uşă.

— A, eşti punctual! glăsui acesta.

Şi trase zăbrelele.

— Bineînţeles, spuse Andrea intrând.

Şi zvârli şapca de valet care, greşind scaunul, căzu jos, rostogolindu-se în jurul camerei.

— Haide, haide, nu te supăra, micule! spuse Caderousse. Uite, m-am gândit la tine, am preparat o gustare plăcută; numai lucruri care îţi plac ţie.

Andrea simţi într-adevăr, inspirând, un miros de bucătărie ale cărei arome grosolane nu erau lipsite de un anumit farmec pentru un stomac flămând. Era amestecul acela de grăsime proaspătă şi de usturoi care trădează bucătăria provensală, de calitate inferioară; mai era un miros de peşte şi apoi, mai presus de toate, parfumul aspru al tămâiosului şi al cuişoarelor. Toate acestea se înălţau din două vase adânci şi acoperite, puse pe două ochiuri de plită şi dintr-o tingire care sfârâia în cuptorul unei sobe de tuci.

În camera alăturată Andrea văzu o masă destul de curată, împodobită cu două tacâmuri, cu două sticle de vin, având, una pecete verde, cealaltă pecete galbenă, cu o carafă cu rachiu şi cu amestec de fructe într-o frunză mare de varză, pusă cu artă pe o farfurie de faianţă.

— Ce zici de aroma asta plăcută, micule? spuse Caderousse. Eh, tu ştii că eram bucătar bun: ţi-aminteşti cum îşi lingeau toţi degetele? Iar tu, cel dintâi ai gustat din sosurile mele şi, după câte îmi amintesc, nu le dispreţuiai.

Şi Caderousse începu să cureţe un supliment de cepe.

— Bun, bun! glăsui Andrea îmbufnat; dar dacă m-ai deranjat ca să mănânc cu tine, atunci să te ia dracu!

— Fiul meu, rosti Caderousse cu ton sentenţios, oamenii discută când mănâncă; şi apoi, nerecunoscătorule, nu simţi plăcerea de a mai vedea pe prietenul tău? Mie îmi vine să plâng de bucurie.

Caderousse plângea într-adevăr; ar fi fost însă greu să se spună dacă bucuria sau cepele operau asupra glandei lacrimale a fostului hangiu de la *Pont du Gard*.

— Taci din gură, făţarnicule! spuse Andrea; mă iubeşti?

— Da, să mă ia dracu dacă nu te iubesc; ştiu bine că e o slăbiciune, dar e mai puternică decât mine, spuse Caderousse.

— Ceea ce nu te împiedică să mă chemi pentru cine ştie ce perfidie.

— Haida-de! glăsui Caderousse ştergându-şi cuţitul de şorţ; dacă nu te-aş iubi, aş îndura oare viaţa mizerabilă pe care mi-o faci? Ia te uită, porţi haina servitorului tău, ai prin urmare un servitor; eu n-am şi sunt silit să-mi curăţ singur legumele; îmi dispreţuieşti bucătăria pentru că tu cinezi la Hôtel des Princes sau la Café de Paris. Ei bine, aş putea să am şi eu un servitor; aş putea să am şi eu o trăsurică; aş putea să mănânc şi eu unde aş vrea; ei bine, de ce mă lipsesc de toate astea? Ca să nu fac greutăţi micului meu Benedetto. Haide, mărturiseşte că aş putea, nu-i aşa?

Şi o privire perfect limpede a lui Caderousse sublinie sensul frazei.

— Bine, spuse Andrea, să zicem că mă iubeşti: de ce pretinzi atunci să dejunez cu tine?

— Ca să te văd, micule.

— La ce bun să mă vezi, devreme ce am stabilit dinainte condiţiile noastre?

— Ei, dragul meu, există oare testamente fără codiciluri? întrebă Caderousse. Dar ai venit să dejunezi mai întâi, nu-i aşa? Haide, ia loc şi să începem cu sardele şi cu unt proaspăt, pe care l-am pus pe foi de viţă pentru tine, răutăciosule! A, da; priveşte camera mea, aste patru scaune de paie, pozele cu ramă de trei franci. Ei, ce vrei? Aici nu e Hôtel des Princes.

— Văd că eşti dezgustat acum; nu mai eşti fericit, tu care nu cereai decât să pari un brutar retras din afaceri.

Caderousse oftă.

— Ei, ce ai de spus? ţi-ai văzut visul realizat.

— Am de spus că totul e un vis; un brutar retras din afaceri, bietul meu Benedetto, e bogat, are venituri.

— Păi, ai şi tu venituri.

— Eu?

— Da, pentru că îţi aduc cele două sute de franci.

Caderousse înălţă din umeri.

— E umilitor, glăsui el, să primesc astfel bani, daţi fără tragere de

inimă, bani trecători, care pot să-mi lipsească de la o zi la alta. Vezi bine că sunt obligat să fac economii pentru cazul când prosperitatea ta nu ar dura. Dragul meu, norocul e nestatornic, cum spunea duhovnicul... regimentului. Ştiu că prosperitatea ta e imensă, ticălosule; te însori cu fata lui Danglars.

— Cum? a lui Danglars?

— Desigur, a lui Danglars! Sunt obligat să spun a baronului Danglars? E ca şi cum aş spune a contelui Benedetto. Danglars mi-era prieten şi, dacă n-ar avea memoria aşa de slabă, ar trebui să mă invite la nunta ta... dat fiind că şi el a venit la a mea... Da, da, da, la a mea! Eh, pe vremea aceea nu era aşa de mândru; era un funcţionar la bunul domn Morrel. Am mâncat de multe ori cu el şi cu contele de Morcerf... Precum vezi, am cunoştinţe frumoase. Şi, dacă aş vrea să le cultiv puţintel, ne-am întâlni în aceleaşi saloane.

— Invidia te face să vezi curcubee, Caderousse.

— Benedetto mio, ştim ceea ce spunem. Poate că, într-o zi, ne vom îmbrăca şi noi în veşminte de sărbătoare şi ne vom duce să spunem dinaintea unei porţi: "Deschideţi, vă rog". Deocamdată ia loc şi să mâncăm.

Caderousse dădu exemplu şi începu să mănânce cu poftă, aducând laude tuturor bucatelor pe care le servea musafirului său.

Acesta păru că se resemnează, destupă cu bravură sticlele şi atacă *bouillabaissa* şi morunul prăjit cu usturoi şi undelemn.

— Camarade, s-ar părea că te împaci cu vechiul tău bucătar! spuse Caderousse.

— Pe cuvântul meu, da, răspunse Andrea a cărui poftă — tânăr şi viguros cum era — punea pe al doilea plan pentru moment toate celelalte chestiuni.

— Îţi sunt pe plac, ticălosule?

— Aşa de mult încât nu înţeleg cum poate să i se pară viaţa rea unui om care pregăteşte şi mănâncă lucruri aşa de bune.

— Pentru că toată fericirea mea e zădărnicită de un singur gând, spuse Caderousse.

— Care?

— Că trăiesc pe contul unui prieten, eu care mi-am câştigat totdeauna cu vrednicie viaţa.

— O, n-are a face! glăsui Andrea; nu te simţi stânjenit: am de ajuns pentru noi amândoi.

— Nu, crede-mă că am remuşcări la fiecare sfârşit de lună.

— Bunul meu Caderousse!

— Aşa de mult că, ieri, n-am vrut să iau cei două sute de franci.

— Da, vroiai să-mi vorbeşti; dar simţi, într-adevăr, remuşcări?

— Remuşcări sincere; şi apoi îmi venise o idee.

Andrea se înfioră; totdeauna îl înfiorau ideile lui Caderousse.

— E lucru jalnic, vezi tu — continuă acesta — să stai totdeauna în

aşteptarea sfârşitului de lună.

— Eh, ce vrei, viaţa nu se lasă şi ea aşteptată? glăsui Andrea cu ton filozofic, hotărât să vadă unde vrea să ajungă tovarăşul său. Parcă eu fac altceva? Aştept.

— Da, pentru că în loc să aştepţi două mizerabile sute de franci, aştepţi cinci sau şase mii, poate zece, poate chiar douăsprezece; căci tu eşti un viclean; aveai totdeauna mici economii, puşculiţe pe care încercai să le sustragi de ochii bietului tău prieten Caderousse. Noroc că prietenul Caderousse avea nasul fin.

— Începi iar să baţi câmpii pomenind întruna de trecut! spuse Andrea. La ce bun să mai trăncănim despre asta, te întreb?

— Ei, tu ai douăzeci şi unu de ani şi poţi să uiţi trecutul; eu am cincizeci şi sunt silit să-mi amintesc de el. Dar n-are a face, să revenim la afaceri.

— Da.

— Vroiam să spun că dacă aş fi în locul tău...

— Ei?

— Aş realiza...

— Cum? Ai realiza...

— Da, aş cere venitul pe un semestru sub pretext că vreau să intru în politică, aşa că ar trebui să-mi cumpăr o moşie; apoi, cu banii pe un semestru, aş şterge-o.

— Da, da, poate că planul nu e aşa de prost.

— Dragă prietene, spuse Caderousse, ospătează-te din bucatele mele şi urmează-mi poveţele; n-ai să te simţi mai prost din punct de vedere fizic şi moral.

— De ce nu urmezi însă tu sfatul pe care îl dai? întrebă Andrea. De ce nu iei înainte venitul pe un semestru, pe un an chiar şi nu te retragi la Bruxelles? În loc să ai aerul unui brutar retras din afaceri, ai avea aerul unui falit în exerciţiul funcţiunii.

— Dar cum dracu să mă retrag cu o mie două sute de franci?

— Ce pretenţios devii tu, Caderousse! spuse Andrea. Acum două luni mureai de foame.

— Pofta vine mâncând, glăsui Caderousse arătându-şi colţii ca o maimuţă care râde, sau ca un tigru care mârâie. De aceea, adăugă el retezând cu aceiaşi colţi foarte albi şi foarte ascuţiţi, în ciuda vârstei, un dumicat enorm de pâine, — am făurit un plan.

Planurile lui Caderousse îl înspăimântau pe Andrea mai mult chiar decât ideile lui; ideile nu erau decât germenul, planul era realizarea.

— Să vedem planul, spuse el; e desigur frumos.

— De ce nu? De la cine venea planul, graţie căruia noi am părăsit stabilimentul domnului Cutare, dacă nu de la mine? Cred că nu era tocmai rău, din moment ce ne găsim aci.

— Nu zic ba, răspunse Andrea; ai câteodată idei bune; dar să-ţi vedem planul.

— Uite, urmă Caderousse, tu poţi, fără să dai un gologan, să-mi ajuţi ca să am cincisprezece mii de franci... Nu, cincisprezece mii de franci n-ajung, nu vreau să devin om cumsecade pentru mai puţin de treizeci de mii de franci.

— Nu, nu pot! răspunse Andrea cu ton sec.

— Se pare că nu m-ai înţeles, răspunse Caderousse rece şi calm; ţi-am spus: fără să dai un gologan.

— Nu vrei cumva să fur ca să zădărnicesc toată afacerea şi pe a ta dimpreună cu a mea şi să ajungem iarăşi acolo?

— Mie mi-e egal dacă mă înhaţă; ştii bine că mă plictisesc uneori departe de oamenii mei; nu sunt ca tine, răule, care ai vrea să nu-i mai vezi niciodată.

De data aceasta Andrea nu se mai înfioră: se îngălbeni.

— Caderousse, nu mai spune prostii! glăsui el.

— Haide, linişteşte-te, micul meu Benedetto; arată-mi un mijloc ca să câştig treizeci de mii de franci fără ca tu să ai vreun amestec; lasă-mă doar pe mine să mă descurc.

— Bine, am să văd, am să caut, spuse Andrea.

— Până atunci sporeşte-mi renta la cinci sute de franci; am o manie: aş vrea să iau o servitoare.

— Bine, o să capeţi cinci sute de franci, spuse Andrea. Dar îmi vine greu, bietul meu Caderousse... abuzezi...

— Eh, din moment ce scoţi din cufere fără fund...

S-ar fi părut că Andrea se aştepta ca tovarăşul său să ajungă aici, căci ochii îi sclipiră într-o fulgerare care, e drept, se stinse numaidecât.

— Adevărat, răspunse Andrea, iar protectorul meu e foarte bun cu mine.

— Admirabil protector! glăsui Caderousse; cât îţi dă pe lună?

— Cinci mii de franci, spuse Andrea.

— Atâtea mii câte sute îmi dai tu mie, reluă Caderousse; nu zău, numai bastarzii au noroc. Cinci mii de franci pe lună. Ce dracu poţi să faci cu atâţia bani?

— Ei, se cheltuiesc repede; şi apoi sunt ca tine: aş vrea să am şi eu un capital.

— Un capital... Da... Înţeleg... Toată lumea ar vrea să aibă un capital.

— Şi o să am.

— Dar cine o să ţi-l facă? prinţul tău?

— Da, prinţul meu; din nenorocire trebuie să aştept.

— Ce să aştepţi? întrebă Caderousse.

— Moartea lui.

— Moartea prinţului tău?

— Da.
— Cum adică?
— Pentru că m-a pus în testament.
— Adevărat?
— Pe cuvânt de onoare!
— Cu cât?
— Cu cinci sute de mii.
— Nu cred.
— E cum îţi spun.
— Haida-de! nu se poate.
— Caderousse, îmi eşti prieten?
— Mai întrebi? Pe viată şi pe moarte.
— Uite, am să-ţi spun un secret.
— Spune.
— Dar ascultă.
— Ne-am înţeles: mut ca un peşte.
— Uite, eu cred...
Andrea se opri şi se uită juru-i.
— Ce crezi?... Haide nu-ţi fie frică, suntem singuri.
— Cred că l-am găsit pe părintele meu.
— Pe părintele tău adevărat?
— Da.
— Nu e Cavalcanti?
— Nu, pentru că acela a plecat; pe cel adevărat.
— Şi cine este el?
— Caderousse, e contele de Monte-Cristo.
— Eh!
— Da; înţelegi? totul se explică acum. După cât se pare, el nu poate să-mi mărturisească cu glas tare, dar mă recunoaşte prin domnul Cavalcanti căruia îi dă cincizeci de mii de franci pentru asta.
— Cincizeci de mii de franci ca să fie părintele tău? Eu aş fi acceptat pentru cincisprezece mii. Cum de nu te-ai gândit la mine, ingratule?
— Parcă eu ştiam? Totul s-a pus la cale pe când noi ne aflam acolo.
— A, da! Şi zici că prin testamentul lui...
— Îmi lasă cinci sute de mii de lire.
— Eşti sigur?
— Mi l-a arătat; dar asta nu e totul.
— Există un codicil, cum spuneam adineauri.
— Probabil.
— Şi prin codicilul acela...
— Mă recunoaşte.
— Ce părinte bun, ce părinte de treabă! glăsui Caderousse învârtind în aer o farfurie.

— Mai spune acum că am secrete faţă de tine!

— Nu şi încrederea ta te onorează în ochii mei. Aşadar, părintele tău princiar e bogat?

— Bineînţeles. Nici nu îşi cunoaşte averea.

— Să fie cu putinţă?

— Îmi dau seama, eu, care sunt primit la el în orice oră. Deunăzi un funcţionar de bancă îi aducea cincizeci de mii de franci într-o geantă cât şervetul tău; ieri, un bancher îi aducea o sută de mii de franci în aur.

Caderousse era năucit; i se părea că vorbele tânărului au sunetul metalului şi că aude rostogolindu-se cascade de ludovici.

— Şi te duci în casa aceea? exclamă el cu naivitate.

— Oricând vreau.

Caderousse rămase îngândurat o clipă. Vedeai cu uşurinţă că frământa în minte un gând profund.

Apoi, deodată:

— Cât aş vrea să văd şi eu toate astea, exclamă el; ce frumoase or fi!

— Fapt e că este ceva măreţ, spuse Andrea.

— Şi nu locuieşte în avenue de Champs-Elysées?

— Da. No. 30.

— Aha, la No. 30? întrebă Caderousse.

— Da, o casă frumoasă, izolată între curte şi grădină; tu nu cunoşti decât atât.

— Se poate. Dar nu exteriorul mă interesează, ci interiorul: mobilele frumoase. Spune-mi, are lucruri frumoase?

— Ai văzut vreodată Tuileries?

— Nu.

— Ei bine, e frumos.

— Ascultă, Andrea, merită să se aplece cineva când bunului Monte-Cristo îi cade punga?

— Nu face să aştepţi momentul acela, spuse Andrea; banii se găsesc în casa asta ca fructele într-o livadă.

— Ar trebui să mă iei într-o zi cu tine.

— Crezi că se poate? Şi cu ce titlu?

— Ai dreptate; dar vorbele tale m-au făcut să-mi lase gura apă; trebuie neapărat să văd; am să găsesc un mijloc.

— Să nu faci prostii, Caderousse!

— Mă voi prezenta ca lustruitor de parchete.

— Sunt peste tot covoare.

— În cazul ăsta trebuie să mă mulţumesc să văd totul cu mintea.

— Crede-mă, e mai bine.

— Caută cel puţin să mă faci să înţeleg cam cum e casa.

— În ce fel?

— Nimic mai uşor. E mare?

— Nici prea mare, nici prea mică.

— Dar cum e împărţită?

— Eh, aş avea nevoie de cerneală şi de hârtie ca să fac un plan.

— Iată, spuse Caderousse cu vioiciune.

Se duse şi luă de pe un scrin vechi o foaie de hârtie albă, cerneală şi o pană.

— Na, desenează-mi pe hârtie, fiul meu, spuse Caderousse.

Andrea luă pana cu un zâmbet imperceptibil şi începu.

— Casa, precum ţi-am spus, este între curte şi grădină; uite aşa.

Şi Andrea făcu schiţa grădinii, a curţii şi a casei.

— Ziduri înalte?

— Nu, opt sau cel mult zece picioare.

— Nu e lucru prudent, spuse Caderousse.

— În curte, portocali, peluze, răsaduri de flori.

— Şi nici o capcană?

— Nu.

— Grajdurile?

— Pe ambele părţi ale grilajului; uite aşa.

Şi Andrea continuă planul.

— Să vedem parterul, spuse Caderousse.

— La parter, sufrageria, două saloane, sala de biliard, scară în vestibul şi o scară mică, secretă.

— Ferestre?

— Ferestre minunate, aşa de frumoase, de mari, încât cred că un om de talia ta ar putea să treacă prin fiecare ochi.

— De ce dracu au scări când sunt astfel de ferestre?

— Ei, ce vrei: lux!

— Dar obloane?

— Da, obloane, însă nu se servesc niciodată de ele. Contele ăsta de Monte-Cristo e un original căruia îi place să vadă cerul chiar şi noaptea.

— Şi servitorii unde se culcă?

— Oh, ei au casa lor! Închipuieşte-ţi un şopron frumos, când intri pe dreapta, unde se strâng scările. Deasupra şopronului, un şir de camere pentru servitori, cu sonerii care răspund la odăi.

— Aha, sonerii!

— Ai spus ceva?

— Nu, nimic. Spun că punerea soneriilor costă foarte scump; şi la ce servesc ele?

— Altădată era un câine care se plimba noaptea prin curte, dar a fost dus la casa din Auteuil; ştii, aceea unde ai venit tu.

— Da.

— Îi spuneam, nu mai departe decât ieri; "E o imprudenţă din partea dumneavoastră, domnule conte; căci când vă duceţi la Auteuil şi luaţi

servitorii cu dumneavoastră, casa rămâne singură. Ei, şi? a întrebat el. S-ar putea întâmpla ca, într-o bună zi, să fiţi jefuit".

— Ce-a răspuns el?

— Ce-a răspuns?

— Da.

— A răspuns: "Ei, şi? ce-mi pasă dacă sunt jefuit?"

— Andrea, e vreun scrin cu mecherezuri?

— Cum adică?

— Da, unul care îl înhaţă pe hoţ şi cântă o arie. Mi s-a spus că erau de astea la ultima expoziţie.

— Are un scrin de mahon a cărui cheie am văzut-o întotdeauna.

— Şi vizitatorii nu îl fură?

— Nu, oamenii care îl servesc îi sunt toţi devotaţi.

— De bună seamă că în dulapul acela este bănet, — ce zici?

— Poate că da... cine ştie...

— Şi unde e?

— La întâiul.

— Ia fă-mi şi planul etajului întâi, micule, aşa cum mi l-ai făcut pe al parterului.

— Lucru uşor.

Şi Andrea reluă pana.

— La întâiul, vezi tu, e anticamera, salonul; la dreapta salonului, biblioteca şi cabinetul de lucru; la stânga salonului, o cameră de culcare şi un cabinet de toaletă. În cabinetul de toaletă este scrinul faimos.

— Şi e o fereastră la cabinetul de toaletă?

— Două, aici şi aici.

Şi Andrea desenă două ferestre la încăperea care, pe plan, se afla în colţ, închipuind un pătrat mai mic, adăugat pătratului mai mare al dormitorului.

Caderousse căzu pe gânduri.

— Şi se duce des la Auteuil? întrebă el.

— De două-trei ori pe săptămână; mâine, bunăoară, urmează să petreacă acolo ziua şi noaptea.

— Eşti sigur?

— M-a poftit să vin la masă.

— Bravo, frumoasă existenţă! glăsui Caderousse; casă la oraş, casă la ţară.

— Asta înseamnă să fii bogat.

— Şi te duci la masă?

— Probabil.

— Când cinezi acolo, te şi culci?

— Când îmi face plăcere. Mă simt la conte ca la mine acasă.

Caderousse îl privi pe tânăr ca pentru a-i smulge adevărul din inimă.

Dar Andrea scoase o cutie cu ţigări din buzunar, luă o havană, o aprinse liniştit şi începu s-o fumeze fără mofturi.

— Când vrei cei cinci sute de franci? îl întrebă pe Caderousse.

— Chiar acu, dacă îi ai.

Andrea scoase douăzeci şi cinci de ludovici din buzunar.

— Gălbiori? spuse Caderousse; nu, mulţumesc.

— Ce, îi dispreţuieşti?

— Dimpotrivă, îi preţuiesc; dar nu-i vreau.

— Ai să câştigi la schimb, nătărăule: aurul e cotat mai mult.

— Exact şi pe urmă agentul de schimb îl va pune în urmărire pe prietenul Caderousse şi după aceea îl va înhăţa şi apoi el va trebui să spună care sunt fermierii ce-i plătesc câştigurile în aur. Să nu facem prostii, micule: bani pur şi simplu, monede rotunde cu chipul unui monarh. Toată lumea poate să aibă o piesă de cinci franci.

— Înţeleg că nu am cinci sute de franci la mine: ar fi trebuit să iau un comisionar,

— Ei bine, lasă-i la tine la portar — e un om cumsecade — şi o să-i iau de la el.

— Astăzi?

— Nu, mâine; astăzi n-am timp.

— Bine, fie şi mâine; îi las înainte de a pleca la Auteuil.

— Pot să contez?

— Absolut.

— Pentru că, vezi tu, îmi angajez dinainte servitoarea.

— Angajeaz-o. Dar cu asta s-a isprăvit — nu-i aşa — n-o să-mi mai baţi capul?

— Niciodată.

Caderousse devenise aşa de mohorât încât Andrea se temu că va fi nevoit să remarce schimbarea. Se arătă deci mai voios şi mai nepăsător.

— Ce vesel eşti! spuse Caderousse; s-ar zice că ai şi pus mâna pe moştenire.

— Nu, din nefericire. Dar în ziua când o să pun mâna pe ea...

— Ei?

— O să-mi amintesc de prieteni; te-asigur.

— Da, cu memoria ta bună...

— Ce vrei? credeam că urmăreşti să mă sfănţuieşti.

— Eu? ce idee! Eu care, dimpotrivă, vreau să-ţi mai dau un sfat prietenesc.

— Anume?

— Să laşi aici diamantul pe care îl porţi pe deget. Vrei să ne înhaţe pe amândoi? vrei să dăm de dracu amândoi cu prostiile tale?

— De ce? întrebă Andrea.

— Cum? iei o livrea, te deghizezi ca servitor şi păstrezi în deget un

diamant de patru-cinci mii de franci?

— Drace, îl evaluezi exact! De ce nu te faci agent la mezat?

— Mă pricep la diamante; le-am avut.

— Nu te mai lăuda, spuse Andrea care, fără să se burzuluiască aşa cum se temea Caderousse, din cauza noii jecmăneli, îi dădu inelul.

Caderousse îl privi cu atâta luare-aminte încât Andrea nu se îndoi că examina dacă e veritabil.

— Diamantul e fals, spuse Caderousse.

— Haida-de, glumeşti? făcu Andrea.

— O, nu te supăra, se poate vedea.

Şi Andrea se duse la fereastră unde trecu diamantul pe geam; sticla se auzi scrâşnind.

— La naiba, mă înşelam, spuse Caderousse băgând diamantul în degetul mic; dar hoţii de bijutieri imită aşa de bine pietrele încât nu mai îndrăzneşti să furi ceva din dughenele lor. Încă o ramură de industrie paralizată!

— Ei, gata? întrebă Andrea. Mai ai ceva să-mi ceri? Vrei vesta mea? Vrei şapca? Nu te jena.

— Nu, tu eşti un tovarăş bun în fond. Nu te mai ţin, am să caut să mă vindec de ambiţia mea.

— Ia seama însă ca, vânzând diamantul, să nu ţi se întâmple ceea ce te temeai că ţi s-ar putea întâmpla cu aurul.

— Nu-l vând, fii liniştit.

"Cel puţin de nu l-ai vinde poimâine", gândi tânărul.

— Ticălosule norocos! spuse Caderousse; tu te duci din nou la lacheii, la trăsura şi logodnica ta.

— Ei da, spuse Andrea.

— Nădăjduiesc că o să-mi faci un cadou frumos în ziua când ai să te însori cu fiica prietenului meu Danglars.

— Ţi-am mai spus că ţi-ai băgat în cap o închipuire.

— Ce zestre are?

— Dar îţi repet...

— Un milion?

Andrea înalţă din umeri.

— Fie şi un milion, glăsui Caderousse; n-o să ai niciodată atâta cât îţi doresc eu.

— Mulţumesc, spuse tânărul.

— O, e din inimă! adăugă Caderousse hohotind. Stai să te însoţesc.

— Nu e nevoie.

— Ba da.

— De ce?

— Pentru că uşa are un mic secret, o măsură de precauţie pe care am socotit cu cale s-o adopt — broasca Huret şi Fichet, revăzută şi corijată de

Gaspard Caderousse. O să-ţi confecţionez una la fel când ai să fii capitalist.

— Mulţumesc, spuse Andrea; am să-ţi dau de veste cu opt zile înainte.

Se despărţiră. Caderousse rămase pe palier până când îl văzu pe Andrea nu numai coborând cele trei etaje, dar străbătând şi curtea. Atunci se înapoie repede, încuie uşa cu grijă şi începu să studieze ca un arhitect expert planul lăsat de Andrea.

— Cred că scumpul meu Benedetto, glăsui el, n-o să se supere de moştenire şi că cel care va grăbi ziua când el va pipăi cele cinci sute de mii franci nu va fi prietenul său cel mai rău!

Capitolul VIII Spargerea

În ziua următoare aceleia când a avut loc conversaţia povestită de noi, contele de Monte-Cristo plecase într-adevăr la Auteuil, cu Ali, cu mai mulţi servitori şi cu câţiva cai pe care vroia să-i pună la încercare.

Plecarea, la care nu se gândise în ajun şi la care nici Andrea nu se gândise, fusese determinată de sosirea lui Bertuccio care, înapoindu-se din Normandia, aducea ştiri privitoare la casă şi la corvetă. Casa era gata, iar corveta, sosită de opt zile şi ancorată într-un mic golf unde se afla cu echipajul ei de şase oameni, după ce îndeplinise toate formalităţile de rigoare, aştepta să pornească în larg.

Contele lăudă sârguinţa lui Bertuccio şi-l îndemnă să se pregătească pentru o plecare urgentă, întrucât şederea sa în Franţa nu avea să dureze mai mult de o lună.

— Acum, îi spuse el, voi avea nevoie să merg într-o noapte de la Paris la Tréport; vreo opt staţii, eşalonate astfel pe drum încât să-mi permită să fac cincizeci de leghe în zece ore.

— Excelenţa voastră manifestase mai de mult dorinţa aceasta, răspunse Bertuccio şi caii sunt gata. I-am cumpărat şi i-am cantonat eu însumi în locurile cele mai comode, adică în sate unde nimeni nu se opreşte de obicei.

— Bine, glăsui Monte-Cristo; eu rămân aci încă o zi sau două, aşa că aranjează-te în consecinţă.

În momentul când Bertuccio se pregătea să iasă pentru a da ordine în legătură cu şederea la Auteuil, Baptistin deschise uşa; aducea o scrisoare pe o tavă lăcuită.

— Ce cauţi aci? întrebă contele văzându-l plin de praf; mi se pare că nu te-am chemat.

Fără să răspundă, Baptistin se apropie de conte şi îi prezentă

scrisoarea.

— Importantă şi urgentă, glăsui el.

Contele desfăcu Scrisoarea şi citi:

"Domnul de Monte-Cristo e prevenit că, în noaptea aceasta, un om se va introduce în casa de pe Champs-Elysées pentru a sustrage nişte hârtii pe care le crede închise în scrinul din cabinetul de toaletă; domnul conte de Monte-Cristo e cunoscut ca un om destul de curajos pentru a nu recurge la intervenţia poliţiei, intervenţie ce ar putea să compromită foarte mult pe acela care îi anunţă aceasta. Fie printr-o deschizătură ce va da din camera de culcare în cabinet, fie ascunzându-se în cabinet, domnul conte va putea să-şi ia satisfacţie singur. Mulţi oameni şi precauţiuni bătătoare la ochi l-ar îndepărta desigur pe răufăcător şi l-ar face pe domnul de Monte- Cristo să piardă prilejul de a cunoaşte un duşman care, întâmplător, a fost descoperit de persoana ce atrage atenţia contelui, atenţie pe care n-ar avea poate ocazia s-o repete dacă, după eşuarea primei încercări, răufăcătorul ar pune altă lovitură la cale".

În primul moment contele se gândi la o şiretenie de hoţ, capcană grosolană care îi semnala un pericol relativ pentru a-l expune unui pericol mai grav. Se pregătea deci să trimită scrisoarea unui comisar de poliţie, în ciuda sfatului şi poate chiar din cauza sfatului prietenului anonim, când deodată îi veni ideea că s-ar putea într-adevăr să fie vorba de vreun duşman personal pe care numai el l-ar putea recunoaşte şi de care s-ar putea folosi la nevoie, aşa cum făcuse Fiesco cu Maurul care a vrut să-l asasineze. Îl cunoaşteţi pe conte; n-avem deci nevoie să spunem că el era un spirit plin de cutezanţă şi vigoare, care înfrunta imposibilul cu energia ce caracterizează oamenii superiori. Prin viaţa pe care o dusese, prin hotărârea pe care o luase şi pe care o respectase de a nu da înapoi de la nimic, contele ajunsese să guste voluptăţi necunoscute în luptele pe care le întreprindea, uneori împotriva naturii, adică împotriva lui Dumnezeu şi împotriva lumii — care poate să fie asemănată cu diavolul.

— Ei nu vor să-mi fure hârtiile, spuse Monte-Cristo; vor să mă ucidă: nu sunt hoţi, sunt asasini. Nu vreau ca domnul prefect al poliţiei să se amestece în chestiunile mele particulare. Sunt destul de bogat ca să scutesc de cheltuiala asta bugetul administraţiei sale.

Contele îl rechemă pe Baptistin, care ieşise din cameră după ce adusese scrisoarea.

— Întoarce-te la Paris şi adu aci pe toţi servitorii care au rămas acolo, spuse el. Am nevoie de toată lumea la Auteuil.

— Dar să nu rămână nimeni acasă, domnule conte? întrebă Baptistin.

— Ba da, portarul.

— Domnul conte să nu uite că e departe de la ghereta portarului până

la casă.

— Şi?

— Şi s-ar putea ca toată locuinţa să fie jefuită fără ca el să audă vreun zgomot.

— De cine?

— De hoţi.

— Eşti un nătărău, domnule Baptistin; chiar dacă hoţii ar jefui întreaga locuinţă, ei nu-mi vor pricinui niciodată neplăcerea pe care mi-ar pricinui-o un serviciu rău făcut.

Baptistin se înclină.

— M-ai înţeles? glăsui contele; adu-i pe toţi tovarăşii dumitale, de la primul până la ultimul; totul să rămână însă în starea obişnuită; ai să închizi doar obloanele parterului.

— Dar cele de la primul etaj?

— Ştii că ele nu se închid niciodată. Du-te.

Contele anunţă că va mânca singur în apartamentul său şi că nu vroia să fie servit decât de Ali.

Cină cu liniştea şi cu sobrietatea de totdeauna, iar după masă, făcând semn lui Ali să-l urmeze, ieşi prin portiţă, ajunse în Bois de Boulogne ca şi cum s-ar fi plimbat, porni cu naturaleţe pe drumul Parisului şi, pe înnoptate, ajunse în faţa casei sale de pe Champs-Elysées.

Totul era întunecat; numai o luminiţă slabă ardea în ghereta portarului aflată la patruzeci de paşi de casă, aşa cum spusese şi Baptistin.

Monte-Cristo se rezemă de un arbore şi, cu ochii săi care se înşelau aşa de rar, scrută aleea dublă, îi examină pe drumeţi şi îşi afundă privirea pe străzile vecine ca să vadă dacă nu era nimeni ascuns. După zece minute se încredinţă că nu-l pândea nimeni. Alergă îndată la portiţă cu Ali, intră repede şi, prin scara de serviciu a cărei cheie o avea, se duse în camera de culcare, fără a deschide sau a clinti o singură perdea, fără ca portarul să poată bănui că, în casa pe care o credea goală, stăpânul revenise.

Când ajunse în dormitor, contele îi făcu semn lui Ali să se oprească, apoi trecu în cabinetul pe care îl examină; totul era în starea obişnuită: preţiosul scrin la locul lui şi cheia în scrin. Îl încuie de două ori, luă cheia, reveni la uşa dormitorului, smulse zăvorul şi reintră.

În vremea asta Ali punea, pe o masă, armele cerute de conte, adică o carabină scurtă şi o pereche de pistoale duble ale căror ţevi suprapuse permiteau să ocheşti cu ele tot aşa de sigur ca şi cu pistoalele de tir.

Înarmat astfel, contele putea ţine viaţa a cinci oameni în mâinile sale.

Erau orele cam vreo nouă şi jumătate; contele şi Ali mâncară în grabă o bucată de pâine şi băură un pahar cu vin de Spania; apoi Monte-Cristo lăsă jos unul din panourile mobile care îi permiteau să vadă dintr-o încăpere într-alta. Avea la îndemână pistoalele şi carabina, iar Ali, în picioare, lângă el, ţinea una din acele mici securi arabe care nu şi-au mai schimbat forma

de când cu cruciadele.

Printr-o fereastră a dormitorului, paralelă cu a cabinetului, contele putea să vadă în stradă.

Trecură astfel două ceasuri; era întuneric beznă şi totuşi Ali, graţie naturii sale sălbatice, iar contele, graţie fără îndoială unei calităţi dobândite, distingeau noaptea chiar cele mai slabe legănări ale copacilor din curte.

De mult luminiţa din ghereta portarului se stinsese.

Se putea presupune că atacul, dacă într-adevăr fusese pus la cale un atac, se va produce prin scara de la parter, iar nu printr-o fereastră. Monte-Cristo era convins că răufăcătorii vroiau viaţa, nu banii lui. Ca atare ei vor da buzna în dormitor şi vor ajunge în dormitor fie pe scara secretă, fie prin fereastra cabinetului.

Îl aşeză pe Ali în dreptul uşii de la scară, iar el continuă să supravegheze cabinetul.

Sunară orele unsprezece şi trei sferturi la orologiul de la Domul Invalizilor; vântul de miazănoapte aducea, pe răbufnirile lui jilave, vibraţia lugubră a celor trei bătăi.

În momentul când ultima lovitură se stingea, contelui i se păru că aude un zgomot uşor în direcţia cabinetului; primul zgomot sau, mai bine zis, scrâşnet, fu urmat de al doilea, apoi de al treilea; la al patrulea contele era lămurit. O mână sigură şi expertă tăiase cu un diamant cele patru părţi ale unui geam.

Contele simţi că inima îi bate mai repede. Oricât de întăriţi în primejdii ar fi oamenii, oricât de preveniţi în privinţa pericolului ar fi — ei înţeleg totdeauna, după bătaia inimii şi după înfiorarea cărnii, deosebirea enormă care există între vis şi realitate, între proiect şi înfăptuire.

Cu toate acestea Monte-Cristo nu făcu decât un semn pentru a-i da de veste lui Ali; acesta, pricepând că pericolul era în direcţia cabinetului, făcu un pas apropiindu-se de stăpân.

Monte-Cristo era dornic să ştie cu ce duşmani şi cu câţi duşmani avea a face.

Fereastra la care se lucra era în faţa deschizăturii prin care contele îşi afunda privirea în cabinet. Ochii săi fixară deci fereastra: văzu o umbră desenându-se, mai întunecată, pe fondul de întuneric, apoi un ochi de geam deveni deodată opac, ca şi cum s-ar fi lipit de afară o foaie de hârtie pe el, apoi geamul trozni fără să cadă. Prin deschizătura făcută trecu un braţ căutând mânerul; în clipa următoare, fereastra se mişcă în ţâţâni şi un om intră.

Omul era singur.

— Îndrăzneţ pungaş! murmură contele.

În momentul acela simţi că Ali îl atingea pe umăr; se întoarse: Ali arăta fereastra camerei în care se aflau şi care dădea spre stradă.

Monte-Cristo făcu trei paşi spre fereastră. Cunoştea ascuţimea

simţurilor credinciosului servitor. Văzu într-adevăr pe un alt om desprinzându-se din umbra unei porţi şi — urcându-se pe o piatră — căuta să vadă ce se petrece la conte.

— Bun, spuse el, sunt doi: unul lucrează, altul pândeşte.

Îi făcu semn lui Ali să nu piardă din ochi pe omul din stradă şi reveni la acela din cabinet.

Omul care tăia geamuri intrase şi se orienta cu braţele întinse înainte.

Păru în sfârşit că îşi dă seama de situaţie; cabinetul avea două uşi; trase zăvoarele la amândouă.

Când se apropie de uşa dormitorului, Monte-Cristo îşi închipui că vrea să intre şi îşi pregăti un pistol; auzi numai zgomotul zăvoarelor lunecând în verigele de metal. O precauţie, atâta tot; neştiind că Monte-Cristo scosese belciugele, vizitatorul nocturn se putea crede acum în siguranţă.

Sigur şi liber pe mişcările sale, omul scoase atunci din buzunaru-i larg un obiect pe care contele nu-l putu distinge, puse obiectul pe o mescioară, apoi se duse de-a dreptul la scrin, pipăi broasca şi observă că, în ciuda aşteptării sale, cheia lipsea.

Dar tăietorul de geamuri era un om precaut care prevăzuse totul; contele auzi în curând zornăitul acela pe care îl produce legătura de chei informe, aduse de lăcătuşi când sunt chemaţi să deschidă o uşă şi cărora hoţii le-au dat numele de *ciocârlii*, fără îndoială datorită plăcerii pe care o simt auzind cântarea lor nocturnă când forţează o broască.

— Aha, murmură Monte-Cristo cu un zâmbet dezamăgit, nu e decât un hoţ!

Dar, în întuneric, omul nu putea să aleagă obiectul potrivit. Recurse la acela pe care îl pusese pe mescioară; mişcă un resort şi, îndată, o lumină palidă, însă destul de vie ca să poată vedea, îşi trimise răsfrângerea aurie pe mâinile şi pe chipul străinului.

— Ia uite, exclamă Monte-Cristo, dându-se înapoi cu o mişcare de surpriză; e...

Ali ridică securea.

— Nu mişca, îi şopti Monte-Cristo; lasă securea jos; nu mai avem nevoie de arme.

Adăugă apoi câteva cuvinte, coborând şi mai mult glasul căci, oricât de slabă fusese exclamaţia pe care uimirea i-o smulsese contelui, ea l-a făcut pe omul de alături să tresară. Contele dăduse ordin, căci Ali se depărtă în vârful picioarelor, desprinse de pe peretele alcovului un veşmânt negru şi o pălărie triunghiulară. În vremea asta Monte-Cristo îşi scotea repede redingota, vesta şi cămaşa, şi, graţie razei de lumină ce se filtra prin crăpătura panoului, puteai să recunoşti pe pieptul contelui una din acele suple şi fine tunici de oţel dintre care ultima fusese purtată, poate — în Franţa aceasta unde azi nu te mai temi de pumnale — de Ludovic al XVI-

lea, care se temea de cuţit şi care a murit sub secure.

Tunica dispăru curând sub o lungă sutană, aşa cum părul contelui dispăru sub o perucă cu tonsură; pălăria triunghiulară pusă peste perucă îl schimbă complet pe conte în abate.

Nemaiauzind nimic, omul se ridicase şi, în timp ce Monte-Cristo desăvârşea metamorfoza, se dusese drept la scrinul a cărui broască începea să scrâşnească, graţie *ciocârliei*.

— Bun! murmură contele, care se bizuia desigur pe vreun secret de lăcătuşerie, necunoscut poate spărgătorului de uşi, oricât de iscusit ar fi fost acesta; bun, ai de lucru câteva minute!

Şi se duse la fereastră.

Omul pe care l-a văzut urcându-se pe o piatră, coborâse şi se plimba pe stradă; ciudat însă, în loc să-l neliniştească cei care puteau să vină, fie prin avenue des Champs-Elysées, fie prin foburgul Saint-Honoré, el nu părea preocupat decât de ceea ce se petrecea la conte, iar mişcările sale urmăreau să vadă ce se întâmplă în cabinet.

Monte-Cristo se izbi deodată pe frunte, iar pe buzele-i întredeschise rătăci un râs tăcut.

Apoi, apropiindu-se de Ali:

— Rămâi aci, ascuns în întuneric, îi şopti el şi orice zgomot ai auzi, orice lucru s-ar întâmpla, nu intra şi nu te arăta decât dacă te chem pe nume.

Ali făcu semn din cap că a înţeles şi că se va supune.

Atunci Monte-Cristo scoase dintr-un dulap o lumânare aprinsă şi, în momentul când hoţul era mai ocupat decât oricând cu broasca, deschise încetişor uşa, având grijă ca lumina să se proiecteze în întregime asupra chipului său.

Uşa se mişcă aşa de încet încât hoţul n-auzi zgomotul. Dar, spre marea lui uimire, văzu deodată că odaia se luminează.

Se întoarse.

— Ei, bună seara, scumpe domnule Caderousse! glăsui Monte-Cristo; dar ce naiba cauţi aici la astfel de oră?

— Abatele Busoni! exclamă Caderousse.

Şi, neştiind cum venise până la el ciudata arătare, deoarece încuiase uşile, dădu drumul legăturii de chei false şi rămase neclintit, năuc.

Contele se aşeză între Caderousse şi fereastră, tăind astfel hoţului înmărmurit singurul mijloc de retragere.

— Abatele Busoni! repetă Caderousse, fixând asupra contelui ochi buimăciţi.

— Ei da, el în persoană, abatele Busoni! glăsui Monte-Cristo; şi îmi pare bine că mă recunoşti, scumpe domnule Caderousse; asta dovedeşte că avem o memorie bună amândoi căci, dacă nu mă înşel, nu ne-am văzut de aproape zece ani.

Calmul, ironia, puterea lui înfricoşară mintea lui Caderousse.

— Abatele! abatele! murmură acesta crispându-şi pumnii şi clănţănind din dinţi.

— Aşadar, vrem să-l furăm pe contele de Monte-Cristo? continuă pretinsul abate.

— Domnule abate, murmură Caderousse căutând să ajungă la fereastră, cale pe care i-o tăia nemilos contele, domnule abate, nu ştiu... vă rog să credeţi... vă jur...

— Un geam tăiat — continuă contele — o lanternă oarbă, o legătură de ciocârlii, un scrin pe jumătate forţat, — e limpede.

Caderousse se simţea sugrumat, căuta un ungher unde să se ascundă, o gaură pe unde să dispară.

— Haide, văd că eşti neschimbat, domnule asasin, glăsui contele.

— Domnule abate, de vreme ce ştiţi totul, ştiţi că nu eu, ci Carconta a fost de vină, lucru s-a constatat la proces deoarece nu m-au condamnat decât la galere.

— Ţi-ai făcut aşadar stagiul, de te văd pe cale să ajungi iarăşi acolo?

— Nu, domnule abate, am fost liberat de cineva.

— Acel cineva a făcut un admirabil serviciu societăţii.

— O, făgăduisem cu toate acestea...

— Vasăzică, ai evadat? îl întrerupse Monte-Cristo.

— O, da! glăsui Caderousse foarte neliniştit.

— Afurisită recidivă... Dacă nu mă înşel, ea te va duce în piaţa Grève. Atâta pagubă, atâta pagubă, diavolo! cum spun filfizonii din ţara mea.

— Domnule abate, m-am lăsat în voia unei porniri...

— Toţi criminalii spun asta.

— Nevoia...

— Nu mai vorbi! spuse Busoni cu dispreţ; nevoia te poate îndemna să ceri pomană, să furi o pâine de la uşa unui brutar, dar nu să forţezi un scrin într-o casă pe care o crezi nelocuită. Iar când bijutierul Joannes venea să-ţi numere patruzeci şi cinci de mii de franci în schimbul diamantului pe care ţi-l dădusem şi pe care l-ai ucis ca să ai şi diamantul şi banii, tot nevoie era?

— Iertaţi-mă, domnule abate, spuse Caderousse; m-aţi mai salvat o dată, salvaţi-mă şi a doua oară.

— Purtarea dumitale nu mă încurajează.

— Sunteţi singur, domnule abate? întrebă Caderousse împreunându-şi mâinile, ori aţi adus jandarmi care stau gata să mă înhaţe?

— Sunt absolut singur, spuse abatele, şi-mi va fi iarăşi milă de dumneata, iarăşi te voi lăsa să pleci, cu riscul altor nenorociri pe care le-ar putea pricinui slăbiciunea mea, dacă-mi făgăduieşti să-mi spui întregul adevăr.

— O, domnul abate! strigă Caderousse împreunându-şi mâinile şi apropiindu-se cu un pas de Monte-Cristo; pot să vă spun că sunteţi salvatorul meu!

— Declari că te-a liberat cineva din ocnă?

— O, da, pe cuvântul lui Caderousse, domnule abate.

— Cine e acela?

— Un englez.

— Cum îl chema?

— Lordul Wilmore.

— Îl cunosc; am să ştiu dacă minţi.

— Domnule abate, spun adevărul adevărat.

— Vasăzică englezul acela te ocrotea?

— Nu pe mine, ci pe un tânăr corsican care era tovarăşul meu de lanţ.

— Cum îl chema pe tânărul corsican?

— Benedetto.

— Acesta e un nume de botez.

— N-avea altul, era un copil găsit.

— În cazul acesta tânărul a evadat cu dumneata?

— Da.

— Cum?

— Lucram la Saint-Mandrier, lângă Toulon. Aveţi idee de Saint-Mandrier?

— Îl cunosc.

— Ei bine, în timp ce oamenii dormeau între douăsprezece şi unu după-amiază...

— Ocnaşi care îşi fac siesta! Şi noi care îi deplângem! spuse abatele.

— Nu se poate lucra întruna, oamenii nu sunt câini, rosti Caderousse.

— Din fericire pentru câini, spuse Monte-Cristo.

— Aşadar, pe când ceilalţi îşi făceau siesta, noi ne-am depărtat puţintel, ne-am tăiat fiarele cu o pilă pe care ne-o trimisese englezul şi am fugit înot.

— Dar ce a devenit Benedetto?

— Nu ştiu nimic.

— Cu toate acestea trebuie să ştii.

— Nu, credeţi-mă. Ne-am despărţit la Hyères.

Şi, pentru a da mai multă greutate vorbelor sale, Caderousse făcu încă un pas spre abate, care rămase neclintit, calm şi cercetător.

— Minţi! spuse abatele Busoni cu un accent de irezistibilă autoritate.

— Domnul abate...

— Minţi! Omul acela ţi-este încă prieten şi te serveşti, poate, de el, ca de un complice.

— O, domnule abate...

— Cum ai trăit de când ai părăsit Toulonul? răspunde!

— Cum am putut.

— Minţi! repetă pentru a treia oară abatele cu un accent şi mai imperativ.

Caderousse îl privi înmărmurit pe conte.

— Ai trăit, glăsui acesta, din banii care ţi-au fost daţi de el.

— Este adevărat, spuse Caderousse; Benedetto a devenit un fiu de mare nobil.

— Cum poate el să fie fiul unui mare nobil?

— Fiu natural.

— Şi cum îl cheamă pe nobilul acesta?

— Contele de Monte-Cristo, acela la care ne aflăm.

— Benedetto, fiul contelui? întrebă Monte-Cristo, uimit la rândul său.

— E de crezut aşa ceva, deoarece contele i-a găsit un părinte fals, deoarece îi dă patru mii de franci pe lună, deoarece îi lasă cinci sute de mii de franci prin testament.

— Aha! exclamă abatele, care începea să înţeleagă: şi ce nume poartă, până una alta; tânărul?

— Îl cheamă Andrea Cavalcanti.

— În cazul acesta e tânărul pe care prietenul meu, contele de Monte-Cristo, îl primeşte în casă şi care se va însura cu domnişoara Danglars?

— Exact.

— Şi îţi pare rău, ticălosule, ţie, care îi cunoşti viaţa şi mârşăviile?

— De ce credeţi că vreau să împiedic pe un tovarăş să izbutească? întrebă Caderousse.

— Tocmai de aceea, nu dumneata ai datoria să-l înştiinţezi pe domnul Danglars, ci eu.

— Să nu faceţi asta, domnule abate!

— De ce?

— Pentru că vom pierde pâinea de toate zilele.

— Şi crezi că, pentru a păstra unor ticăloşi ca voi pâinea, mă voi face unealta şireteniei lor, complicele crimelor lor?

— Domnule abate... spuse Caderousse apropiindu-se şi mai mult.

— Voi spune totul.

— Cui?

— Domnului Danglars.

— N-ai să faci asta! strigă Caderousse scoţând un cuţit din vestă şi izbindu-l pe conte drept în piept; n-ai să spui nimic, abate!

Spre marea uimire a lui Caderousse, pumnalul, în loc să pătrundă în pieptul contelui, se îndoi ştirbit.

În acelaşi timp, contele apucă pumnul asasinului cu mâna stângă şi-l răsuci cu atâtea putere încât cuţitul căzu din degetele înţepenite, iar Caderousse scoase un strigăt de durere.

Dar, fără să se oprească la strigătul acesta, contele continuă să răsucească pumnul banditului până când, cu braţul dislocat, căzu mai întâi în genunchi, apoi cu faţa în jos.

Contele îşi puse piciorul pe capul lui şi spuse:

— Nu ştiu cine mă opreşte să-ţi zdrobesc ţeasta, sceleratule!

— Îndurare! îndurare! strigă Caderousse.

Contele îşi retrase piciorul.

— Ridică-te, spuse el.

Caderousse se ridică.

— Doamne, ce pumn aveţi, domnule abate! spuse Caderousse mângâindu-şi braţul amorţit de cleştele de carne care-l strânsese; doamne, ce pumn!

— Tăcere! Dumnezeu îmi dă puterea să îmblânzesc o fiară ca tine; lucrez în numele acestui Dumnezeu; aminteşte-ţi de asta, ticălosule, şi, dacă te cruţ în momentul de faţă înseamnă că ascult încă o dată de gândurile Domnului.

— Uf! făcu Caderousse îndurerat.

— Ia pana şi hârtia şi scrie ce-ţi dictez.

— Nu ştiu să scriu, domnule abate.

— Minţi: ia pana şi scrie!

Subjugat de puterea aceasta superioară, Caderousse se aşeză şi scrise:

"Domnule, omul pe care îl primiţi la dumneavoastră şi căruia o destinaţi pe fiica dumneavoastră e un fost ocnaş evadat cu mine de la Toulon; el purta No. 59, iar eu 58.

Se numea Benedetto; adevăratul nume nu-l ştie nici el singur, căci nu şi-a cunoscut niciodată părinţii".

— Semnează! continuă contele.

— Vreţi să mă nenorociţi?

— Dacă aş vrea să te nenorocesc, nătărăule, te-aş târî până la primul corp de gardă; de altminteri, în ceasul când biletul va fi dus la adresă, probabil nu vei mai avea motive să te temi de nimic; semnează.

Caderousse semnă.

— Adresa: *Domnului baron Danglars, bancher, str. Chaussée-d'Antin*.

Caderousse scrise adresa.

Abatele luă biletul.

— Acum, spuse el, bine; pleacă.

— Pe unde?

— Pe unde ai venit.

— Vreţi să ies pe fereastră?

— Pe acolo ai intrat.

— Domnule abate, plănuiţi ceva contra mea?

— Nătărăule, ce vrei să plănuiesc?

— De ce nu-mi deschideţi poarta?

— La ce bun să-l trezesc pe portar?

— Domnule abate, spuneţi-mi că nu vreţi moartea mea.

— Vreau ce vrea Dumnezeu.

— Dar juraţi-mi că nu mă veţi lovi când am să cobor.

— Prost şi laş ce eşti!

— Ce vreţi să faceţi cu mine?

— Asta te întreb şi eu. Am încercat să fac un om fericit şi n-am făcut decât un asasin.

— Domnule abate, mai faceţi o încercare! spuse Caderousse.

— Fie! glăsui contele. Ascultă, ştii că eu sunt om de cuvânt?

— Da, spuse Caderousse.

— Dacă te întorci acasă teafăr...

— De cine m-aş putea teme afară de dumneavoastră?

— Dacă te întorci la tine teafăr, părăseşte Parisul, părăseşte Franţa, şi, oriunde te vei afla, câtă vreme te vei purta cinstit, am să-ţi trimit o mică pensie; căci dacă te întorci la tine teafăr, atunci...

— Atunci? întrebă Caderousse înfiorat.

— Atunci îmi voi închipui că te-a iertat Dumnezeu şi te voi ierta şi eu.

— Pe cuvântul meu de creştin, îngăimă Caderousse retrăgându-se, mă înspăimântaţi.

— Haide, pleacă! spuse contele arătând cu degetul fereastra lui Caderousse.

Încă neîndeajuns liniştit de făgăduiala lui Monte-Cristo, Caderousse încălecă şi puse piciorul pe scară.

Aci se opri, tremurând.

— Haide, coboară! spuse abatele încrucişându-şi braţele.

Caderousse începu să înţeleagă că nu avea a se teme de nimic dinspre partea aceasta şi coborî.

Atunci contele se apropie cu lumânarea în aşa fel încât să poată fi observat, dinspre Champs-Elysées, omul care cobora de la o fereastră luminat de alt om.

— Ce faceţi, domnule abate? întrebă Caderousse; dacă ar trece o patrulă?

Şi suflă în lumânare. Continuă apoi coborâşul; dar, abia când simţi pământul din grădină sub picioare, se linişti complet.

Monte-Cristo reintră în dormitor şi, aruncând o ochire din grădină în stradă, îl văzu mai întâi pe Caderousse care, după ce coborâse, făcea un ocol prin grădină şi îşi proptea scara la capătul zidului ca să poată ieşi printr-alt loc decât prin acela pe unde intrase.

Apoi, mutându-şi privirea din grădină în stradă, îl văzu pe omul care părea să aştepte alergând paralel şi aşezându-se dinapoia colţului pe unde Caderousse urma să coboare.

Caderousse urcă încetişor pe scară şi, când ajunse la ultimele trepte,

înălţă capul peste zid ca să se încredinţeze că strada e pustie.

Nu se vedea nimeni, nu se auzea nici un zgomot.

Sună ora unu la Domul Invalizilor.

Atunci Caderousse încălecă peste peron şi, trăgând spre el scara, o trecu peste zid, pe urmă se apucă să coboare sau, mai bine zis, lunecă, — manevră pe care o îndeplini cu o iscusinţă ce dovedea deprinderea lui în acest exerciţiu.

Pornit însă pe pantă, nu se mai putu opri. Zadarnic văzu pe cineva năpustindu-se în întuneric, în momentul când era la jumătatea drumului; zadarnic văzu un braţ ridicându-se în momentul când atingea pământul; mai înainte de a putea să se pună în poziţie de apărare, braţul îl izbi cu atâta furie în spate, încât dădu drumul scării, strigând:

— Ajutor!

A doua lovitură îl izbi aproape imediat în şold, încât căzu strigând:

— Săriţi, asasinul!

În sfârşit, în momentul când se rostogolea la pământ, adversarul îl apucă de păr şi îi dădu a treia lovitură în piept.

De data aceasta Caderousse vru să strige din nou, dar nu putu să scoată decât un geamăt; trei şuvoaie de sânge ieşeau din cele trei răni ale sale.

Văzându-l că nu mai striga, asasinul îl apucă de păr şi îi înalţă capul; Caderousse avea ochii închişi şi gura strâmbă. Asasinul îl crezu mort, îi dădu drumul la pământ şi dispăru.

Atunci, simţindu-l că se îndepărtează, Caderousse se ridică într-un cot şi cu glas muribund, strigă într-un suprem efort:

— Săriţi! asasinul! mor! ajutor, domnule abate!

Chemarea lugubră străpunse întunericul nopţii. Se deschise uşa scării secrete, apoi portiţa grădinii, iar Ali şi stăpânul său alergară cu lumini.

Capitolul IX Mâna lui Dumnezeu

Caderousse continua să strige cu glas tânguitor:

— Ajutor, domnule abate! ajutor!

— Ce e? întrebă Monte-Cristo.

— Ajutor! repetă Caderousse; m-a asasinat!

— Uite că am venit: curaj!

— O, s-a sfârşit; veniţi prea târziu; veniţi ca să mă vedeţi murind; ce lovituri! cât sânge!

Şi leşină.

Ali şi stăpânul său îl luară pe rănit şi îl transportară într-o cameră.

Aci Monte-Cristo făcu semn lui Ali să-l dezbrace şi examină rănile grozave pe care le primise.

— Doamne, spuse el, răzbunarea ta se lasă uneori aşteptată; cred că atunci când ea coboară din cer e cu atât mai deplină.

Ali îşi privi stăpânul ca pentru a întreba ce este de făcut.

— Du-te la domnul procuror regal Villefort, care locuieşte în foburgul Saint-Honoré şi adu-l aci. În trecere, scoală-l pe portar şi spune-i să cheme un medic.

Ali se supuse şi-l lăsă pe falsul abate singur cu Caderousse, care era tot leşinat. Când nenorocitul redeschise ochii, contele, stând la câţiva paşi de el, îl privea cu o expresie sumbră de milă, iar buzele, care i se mişcau, murmurau parcă o rugăciune.

— Un chirurg, domnule abate, un chirurg! spuse Caderousse.

— S-a dus după unul, răspunse abatele.

— Ştiu că e degeaba în ce priveşte viaţa, dar poate că o să-mi dea puteri, căci vreau să am timp să fac o declaraţie.

— Cu privire la ce?

— Cu privire la asasinul meu,

— Vasăzică, îl cunoşti?

— Ba bine că nu: e Benedetto.

— Tânărul corsican?

— Chiar el.

— Tovarăşul dumitale?

— Da. După ce mi-a dat planul casei contelui, nădăjduind desigur c-o să-l ucid şi că el o să devină astfel moştenitorul lui, sau c-o să mă ucidă şi că va scăpa astfel de mine, m-a aşteptat în stradă şi m-a asasinat.

— În timp ce am trimis la medic, am trimis şi la procurorul regal.

— Poate că o să vină prea târziu, prea târziu, spuse Caderousse; simt că tot sângele se scurge din mine.

— Aşteaptă, glăsui Monte-Cristo.

Ieşi şi se întoarse după cinci minute cu un flacon.

Ochii muribundului, destul de sticloşi, nu se abătuseră în lipsa lui de la uşa prin care ghicea instinctiv c-o să vină un ajutor.

— Grăbiţi-vă, domnule abate, grăbiţi-vă, spuse el; simt că iarăşi leşin.

Monte-Cristo se apropie şi turnă pe buzele vinete ale rănitului trei sau patru picături din licoarea flaconului.

Caderousse scoase un suspin.

— O, spuse el, îmi turnaţi viaţă; mai daţi-mi! mai daţi-mi!

— Două picături, mai mult te-ar ucide, răspunse abatele.

— O, de-ar veni cineva să-l pot denunţa pe ticălos!

— Vrei să scriu eu depoziţia dumitale? dumneata ai s-o iscăleşti.

— Da... da... spuse Caderousse, ai cărui ochi scânteiau la gândul răzbunării postume.

Monte-Cristo scrise:

"Mor asasinat de corsicanul Benedetto, tovarăşul meu de lanţ la Toulon sub nr.59".

— Grăbiţi-vă! spuse Caderousse; n-o să mai pot iscăli.

Monte-Cristo îi întinse pana lui Caderousse, care îşi adună puterile, iscăli şi recăzu pe pat, spunând:

— Să povestiţi dumneavoastră restul, domnule abate; să spuneţi că şi-a dat numele de Andrea Cavalcanti, că locuieşte la Hôtel des Princes, că... O, Doamne, Doamne, mor!

Şi Caderousse leşina pentru a doua oară.

Abatele îi dădu să respire mirosul din flacon; rănitul redeschise ochii.

Dorinţa de răzbunare nu-l părăsise în timpul leşinului.

— O să spuneţi toate astea, nu-i aşa, domnule abate?

— Da, toate astea şi chiar altele.

— Ce o să spuneţi?

— Că el ţi-a dat, fără îndoială, planul casei în speranţa că domnul conte te va ucide. Am să spun că l-a înştiinţat pe conte printr-un bilet; am să spun că, întrucât contele lipsea, am primit eu biletul şi te-am aşteptat.

— Şi o să fie ghilotinat, nu-i aşa? întrebă Caderousse. Îmi făgăduiţi c-o să fie ghilotinat? Mor cu nădejdea asta; ea o să mă ajute să mor.

— Am să spun, continuă contele, că a venit în urma dumitale, că te-a pândit tot timpul: că, atunci când te-a văzut ieşind, a alergat la colţul zidului şi s-a ascuns.

— Aţi văzut dumneavoastră toate acestea?

— Adu-ţi aminte vorbele mele: "Dacă te întorci la tine teafăr, îmi voi închipui că Dumnezeu te-a iertat, şi-am să te iert şi eu".

— Şi nu mi-aţi dat de veste? exclamă Caderousse încercând să se salte în cot; ştiaţi că o să fiu ucis ieşind de aici şi nu mi-aţi dat de veste?

— Nu, căci în mâna lui Benedetto eu vedeam dreptatea lui Dumnezeu şi mi s-ar fi părut că săvârşesc un sacrilegiu împotrivindu-mă scopurilor Providenţei.

— Nu-mi mai vorbiţi de dreptatea lui Dumnezeu, domnule abate: dacă ar fi o dreptate a lui Dumnezeu, ştiţi mai bine decât oricine că sunt oameni care ar trebui pedepsiţi şi nu sunt.

— Răbdare! glăsui abatele cu un ton care îl înfioră pe muribund; răbdare.

Caderousse îl privi uimit.

— Şi apoi, spuse abatele, Dumnezeu e plin de îndurare cu toţi, aşa cum a fost cu tine: e părinte înainte de a fi judecător.

— O, dumneavoastră credeţi în Dumnezeu? întrebă Caderousse.

— Dacă aveam nenorocirea să nu fi crezut până în prezent, spuse

Monte-Cristo, aş crede văzându-te pe tine.

Caderousse îşi înălţă pumnii încleştaţi.

— Ascultă, spuse abatele întinzând mâna asupra rănitului ca pentru a-i porunci credinţă, iată ce a făcut pentru tine Dumnezeul acesta pe care nu vrei să-l recunoşti în ultimul moment: ţi-a dat sănătate, putere, o muncă sigură, prieteni chiar, în sfârşit viaţa aşa cum ea trebuie să se înfăţişeze omului pentru a fi plăcută, cu liniştea conştiinţei şi cu satisfacţia dorinţelor naturale; în loc să foloseşti darurile acestea ale Domnului, aşa de rar hărăzite de el în plinătatea lor, uite ce ai făcut: te-ai dedat trândăviei, beţiei, iar la beţie ai trădat pe unul dintre cei mai buni prieteni ai tăi.

— Ajutor, strigă Caderousse; n-am nevoie de un preot, ci de un medic; poate că nu sunt rănit de moarte, poate că n-o să mor încă, poate c-o să fiu salvat.

— Eşti aşa de grav rănit încât, fără cele trei picături pe care ţi le-am dat adineauri, ai fi fost mort acum. Ascultă!

— O, ce preot ciudat sunteţi dumneavoastră, care îi scoateţi pe muribunzi din fire, în loc să-i mângâiaţi! murmură Caderousse.

— Ascultă, continuă abalele; când l-ai trădat pe prietenul tău, Dumnezeu n-a început să te lovească, ci să-ţi atragă luarea-aminte; ai căzut în mizerie şi ai îndurat foamea; ţi-ai trăit jumătate din viaţă pizmuind în loc să cucereşti şi te gândeai de pe atunci la crimă, acordându-ţi scuza necesităţii, când Dumnezeu a făcut pentru tine o minune, când prin mâna mea Dumnezeu a trimis în cuibul mizeriei tale o avere strălucitoare pentru tine, nenorocitule, care n-avuseseşi niciodată ceva. Dar averea aceasta neaşteptată, nesperată, extraordinară nu-ţi mai ajunge din momentul când o ai; vrei s-o dublezi; prin ce mijloc? printr-o crimă. O dublezi şi atunci Dumnezeu ţi-o smulge, ducându-te în faţa justiţiei omeneşti.

— Nu eu am vrut să-l ucid pe evreu, ci Carconta, spuse Caderousse.

— Da, glăsui Monte-Cristo; de aceea Dumnezeu, totdeauna milos, a îngăduit ca judecătorii tăi să fie mişcaţi de cuvintele tale şi să-ţi lase viaţa.

— Eh, ca să mă trimită la ocnă pe viaţă: frumoasă îndurare!

— Ticălosule, când ţi-a fost dată, o socoteai ca o îndurare pentru inima ta laşă, care tremura în faţa morţii şi care a tresăltat de bucurie la vestea unei ruşini pe viaţă, căci ţi-ai spus ca toţi ocnaşii: Ocna are o poartă, dar mormântul nu are. Şi aveai dreptate, căci poarta ocnei s-a deschis pentru tine într-un chip neaşteptat: un englez vizitează Toulonul; îşi pro-pusese să smulgă din ticăloşie doi oameni: alegerea lui cade asupra ta şi asupra tovarăşului tău; un al doilea noroc coboară pentru tine din cer, recapeţi în acelaşi timp averea şi liniştea, poţi să reîncepi a trăi viaţa tuturor oamenilor, tu care fuseseşi osândit s-o trăieşti pe-a ocnaşilor; atunci, ticălosule, te-ai apucat să-l pui la încercare pe Dumnezeu pentru a treia oară. N-am de ajuns, ţi-ai spus tu, când aveai mai mult decât posedaseşi vreodată şi săvârşeşti a treia crimă, fără motiv, fără scuză. Dumnezeu a obosit. Dumnezeu te-a pedepsit.

Caderousse slăbea văzând cu ochii.

— Daţi-mi să beau, spuse el; mi-e sete... mă arde!

Monte-Cristo îi dădu un pahar cu apă.

— Mârşavul de Benedetto va scăpa de toate acestea, spuse Caderousse înapoind paharul.

— Caderousse, te asigur că nu va scăpa nimeni... Benedetto va fi pedepsit.

— Atunci veţi fi pedepsit şi dumneavoastră, glăsui Caderousse; că nu v-aţi făcut datoria de preot... Trebuia să-l împiedicaţi pe Benedetto să mă ucidă.

— Eu să-l împiedic pe Benedetto să te ucidă în momentul când tu izbiseşi cu cuţitul pavăza care îmi acoperea pieptul? spuse contele cu un zâmbet care îl îngheţă pe muribund. Da, poate că, dacă te-aş fi văzut umil şi pocăit, l-aş fi împiedicat pe Benedetto să te ucidă; te-am văzut însă trufaş şi sângeros şi am lăsat să se îndeplinească voia lui Dumnezeu.

— Nu cred în Dumnezeu! urmă Caderousse; nu crezi nici tu... minţi... minţi!

— Taci, spuse abatele, că faci să ţâşnească din trupul tău ultimele picături de sânge... Nu crezi în Dumnezeu; şi mori lovit de Dumnezeu... Nu crezi în Dumnezeu şi Dumnezeu care nu cere totuşi decât o rugăciune, decât un cuvânt, o lacrimă ca să te ierte... Dumnezeu care putea să îndrume pumnalul asasinului în aşa fel încât să mori pe dată... Dumnezeu ţi-a dăruit un sfert de ceas pentru a te pocăi... Reintră în tine, nenorocitule şi pocăieşte-te.

— Nu, spuse Caderousse, nu mă pocăiesc; nu există Dumnezeu, nu există Providenţă, nu există decât întâmplarea.

— Există o Providenţă, există un Dumnezeu, spuse Monte-Cristo şi dovada e că zaci aici, deznădăjduit, tăgăduindu-l pe Dumnezeu, iar eu stau în picioare în faţa ta, bogat, fericit, sănătos, împreunând mâinile dinaintea acestui Dumnezeu în care tu încerci să nu crezi şi în care cu toate acestea crezi din adâncul inimii.

— Dar cine sunteţi dumneavoastră? întrebă Caderousse aţintindu-şi ochii muribunzi asupra contelui.

— Priveşte-mă bine, spuse Monte-Cristo luând lumânarea şi apropiind-o de figura sa.

— Da, abatele... abatele Busoni...

Monte-Cristo îşi ridică peruca şi dădu drumul părului frumos, negru, care îi încadra aşa de armonios chipul palid.

— O, dacă n-ar fi părul acesta negru, spuse înfricoşat Caderousse, aş spune că sunteţi englezul, aş spune că sunteţi lordul Wilmore.

— Nu sunt nici abatele Busoni, nici lordul Wilmore, glăsui Monte-Cristo; priveşte mai bine, mai departe, în primele tale amintiri.

În cuvintele contelui era o vibraţie magnetică ce însufleţi pentru ultima oară simţurile istovite ale ticălosului.

— Da, spuse el, îmi pare că v-am văzut, că v-am cunoscut altădată.

— Da, Caderousse; da, m-ai văzut; da, m-ai cunoscut.

— Dar cine sunteţi dumneavoastră? şi de ce, dacă m-aţi văzut, dacă m-aţi cunoscut, de ce mă lăsaţi să mor?

— Pentru că nimic nu te poate salva, Caderousse; pentru că rănile tale sunt mortale. Dacă puteai să fii salvat, aş fi văzut într-asta o ultimă îndurare a Domnului şi aş fi încercat — îţi jur pe mormântul părintelui meu — să te redau vieţii şi pocăinţei.

— Pe mormântul părintelui tău? spuse Caderousse însufleţit de o supremă scânteie, ridicându-se să-l vadă mai de aproape pe omul care îi făcuse jurământul acesta sacru pentru toţi oamenii. Cine eşti tu?

Contele urmărise întruna progresul agoniei. Înţelese că elanul acesta de viaţă era ultimul; se apropie de muribund şi, învăluindu-l într-o privire calmă şi totodată tristă:

— Eu sunt..., îi spuse el la ureche; eu sunt...

Şi buzele lui abia deschise lăsară să treacă un cuvânt rostit aşa de încet încât nici contelui nu i se păru că îl aude.

Caderousse, care se ridicase în genunchi, întinse braţele, făcu o sforţare pentru a se da înapoi, apoi, împreunându-şi mâinile şi înălţându-le cu o sforţare supremă:

— Doamne, Doamne, iartă-mă că te-am tăgăduit! spuse el; exişti într-adevăr, eşti părintele oamenilor în cer şi judecătorul oamenilor pe pământ. Doamne, Stăpâne, multă vreme n-am vrut să te cunosc! Doamne, Dumnezeule, iartă-mă, primeşte-mă la tine!

Şi, închizând ochii, Caderousse căzu pe spate cu un ultim strigăt şi un ultim suspin.

Sângele se opri îndată pe marginea rănilor sale mari.

Murise.

— Unul! spuse misterios contele cu ochii fixaţi asupra cadavrului desfigurat de moartea oribilă.

Peste zece minute medicul şi procurorul regal sosiră, aduşi unul de portar, altul de Ali şi fură primiţi de abatele Busoni care se ruga lângă mort.

Capitolul X Beauchamp

Timp de cincisprezece zile nu se vorbi în Paris decât despre tentativa de furt pusă la cale cu atâta cutezanţă, la conte. Muribundul iscălise o declaraţie care îl indica pe Benedetto drept asasin al său. Poliţia fu invitată să-şi trimită toţi agenţii pe urmele ucigaşului.

Cuţitul lui Caderousse, lanterna oarbă, legătura de chei şi hainele, minus vesta care nu putu fi găsită, au fost depuse la grefă; corpul fu dus la morgă.

Contele răspunse tuturora că întâmplarea avusese loc în timp ce el se afla la casa din Auteuil şi că nu ştia prin urmare decât ce-i spusese abatele Busoni care, în seara aceea, printr-un hazard extraordinar, i-a cerut permisiunea să petreacă noaptea la el pentru a face cercetări în câteva cărţi preţioase din biblioteca sa.

Singur Bertuccio pălea ori de câte ori numele de Benedetto era pronunţat în prezenţa sa; nu era însă nici un motiv ca paloarea lui Bertuccio să fie remarcată de cineva.

Chemat să constate crima, Villefort îşi asumase instruirea ei şi desfăşura acea înflăcărare pasionată pe care o depunea în toate cauzele criminale unde era chemat să-şi spună cuvântul.

Dar trecuseră trei săptămâni fără ca totuşi cele mai active cercetări să dea vreun rezultat, astfel că lumea începea să uite încercarea de furt săvârşită la conte şi asasinarea hoţului de către complice, pentru a se ocupa de apropiata căsătorie a domnişoarei Danglars cu contele. Andrea Cavalcanti.

Căsătoria era aproape oficială, tânărul era primit la bancher cu titlul de logodnic.

Se scrisese domnului Cavalcanti-tatăl care aprobase din suflet căsătoria şi care, exprimând toate regretele că serviciul îl împiedecă să părăsească Parma unde se afla, declara că este de acord să dea capitalul rentei de o sută cincizeci de mii de lire.

Se stabilise că cele trei milioane vor fi plasate la Danglars care le va fructifica; unele persoane încercaseră să sugereze tânărului îndoieli asupra soliditătii situaţiei viitorului socru care, de câtva timp, suferea la Bursă pierderi repetate; dar, cu o dezinteresare şi cu o încredere sublime, tânărul respinse toate aceste cuvinte zadarnice pe care avu delicateţea să nu le împărtăşească baronului.

De aceea baronul îl adora pe contele Andrea Cavalcanti.

Nu tot aşa era cazul cu domnişoara Eugénie Danglars. În ura ei instinctivă împotriva căsătoriei, îl acceptase pe Andrea ca un mijloc de a-l îndepărta pe Morcerf. Acum însă, când căsătoria cu Andrea se apropia tot mai mult, începea să simtă pentru el o repulsie vădită.

Poate că baronul observase; dar, pentru că el nu putea pune repulsia decât în seama unui capriciu, se prefăcuse că nu vede nimic.

Între timp, termenul cerut de Beauchamp era aproape epuizat. De altminteri Morcerf a putut aprecia valoarea sfatului lui Monte-Cristo când acesta i-a spus să lase lucrurile în voia lor; nimeni nu relevase nota cu privire la general şi nu se gândise să recunoască în ofiţerul care predase castelul din Ianina pe nobilul conte din Camera Pairilor.

Albert nu se simţea mai puţin insultat căci, de bună seamă, intenţia ofensei exista în cele câteva rânduri care îl jigniseră. În afară de asta, modul în care Beauchamp încheiase discuţia a lăsat o amintire amară în inima lui. Mângâia deci în minte ideea duelului al cărui motiv real nădăjduia, cu bunăvoinţa lui Beauchamp, să-l ascundă chiar martorilor săi.

Beauchamp nu mai fusese văzut din ziua când Albert i-a făcut vizita; iar tuturor celor care întrebau de el li se răspundea că e plecat într-o călătorie de câteva zile.

Unde se afla? Nu ştia nimeni.

Într-o dimineaţă, Albert fu deşteptat de valetul său care i-l anunţa pe Beauchamp.

Albert se frecă la ochi, porunci ca Beauchamp să fie introdus în salonaşul de fumat al parterului, se îmbrăcă repede şi coborî.

Îl găsi pe Beauchamp plimbându-se în lung şi în lat; când îl zări, Beauchamp se opri.

— Domnule, demersul pe care îl faceţi venind dumneavoastră la mine, fără să aşteptaţi vizita pe care aveam de gând să v-o fac astăzi, îmi pare de bun augur, spuse Albert. Haide, spuneţi-mi repede, trebuie să vă întind mâna glăsuind: Beauchamp, mărturiseşti o greşeală şi îmi păstrez un prieten? Ori să vă întreb pur şi simplu: Care sunt armele dumneavoastră?

— Albert, spuse Beauchamp cu o tristeţe care îl buimăci pe tânăr, să ne aşezăm mai întâi şi să vorbim.

— Cred însă, dimpotrivă, domnule, că, înainte de a ne aşeza, sunteţi obligat să-mi răspundeţi.

— Albert, spuse ziaristul, sunt împrejurări când dificultatea stă tocmai în răspuns.

— Vi-o uşurez eu, domnule, repetând întrebarea: vreţi să retractaţi, sau nu?

— Morcerf, nu ne putem mulţumi cu răspunsul *da* sau *nu* la anumite întrebări care privesc onoarea, poziţia socială, viaţa unui om ca domnul locotenent-general conte de Morcerf, pair de Franţa.

— Ce-i de făcut atunci?

— Ce am făcut eu, Albert. Se zice: Banul, timpul şi oboseala nu înseamnă nimic atunci când e vorba de reputaţia şi de interesele unei întregi familii; se zice: E nevoie mai mult decât de probabilităţi, e nevoie de certitudini pentru a accepta un duel pe moarte cu un prieten; se zice: Dacă încrucişez spada sau dacă trag cu pistolul asupra unui om căruia, timp de trei ani i-am strâns mâna, trebuie să ştiu cel puţin de ce fac un astfel de

lucru, pentru a veni pe teren cu inima şi cu conştiinţa liniştite, conştiinţa aceea de care cineva are nevoie când braţul său trebuie să-i salveze viaţa.

— Ei bine, ei bine, ce înseamnă asta? întrebă Morcerf cu nerăbdare.

— Asta înseamnă că sosesc din Ianina.

— Din Ianina? dumneata?

— Da, eu.

— Cu neputinţă!

— Dragă Albert, iată paşaportul; priveşte vizele: Geneva, Milano, Veneţia, Triest, Delvino, Ianina. Dai crezare poliţiei unei republici, unui regat şi unui imperiu?

Albert îşi aruncă ochii asupra paşaportului şi apoi îi ridică, uimiţi, asupra lui Beauchamp.

— Ai fost la Ianina? întrebă el.

— Albert, dacă ai fi fost un străin, un necunoscut, un simplu lord ca englezul acela care a venit să-mi ceară socoteală acum trei sau patru ani şi pe care l-am ucis ca să scap de el, înţelegi că nu mi-aş fi dat atâta osteneală; am socotit însă că îţi eram dator semnul acesta de consideraţie. Mi-au trebuit opt zile la ducere, opt zile la întoarcere, plus patru zile de ca-rantină şi patruzeci şi opt de ore de şedere; exact trei săptămâni. Am sosit azi-noapte şi iată-mă.

— Doamne, Doamne, câte ocoluri, Beauchamp şi cum întârzii să-mi spui ce aştept de la dumneata.

— Pentru că, la drept vorbind, Albert...

— S-ar părea că eziţi.

— Da, mi-e frică.

— Ţi-e frică să mărturiseşti că te-a înşelat corespondentul dumitale? O, fără amor propriu, Beauchamp; mărturiseşte, Beauchamp, curajul dumitale nu poate fi pus la îndoială.

— Nu e vorba de asta, murmură ziaristul; dimpotrivă...

Albert se îngălbeni groaznic: încercă să vorbească, dar cuvântul i se stinse pe buze.

— Dragul meu, glăsui Beauchamp cu cel mai afectuos ton, crede-mă că aş fi fericit să-ţi cer scuze şi că ţi le-aş cere din toată inima; dar, vai...

— Dar ce?

— Nota era întemeiată, dragul meu.

— Cum, ofiţerul acela francez...

— Da.

— Fernand acela...

— Da.

— Trădătorul care a predat castelele omului în al cărui serviciu era...

— Iartă-mă că îţi spun cele ce-ţi spun, dragul meu; omul acela e părintele dumitale.

Albert schiţă o mişcare furioasă pentru a se năpusti asupra lui

Beauchamp; dar acesta îl reţinu mai mult cu o privire blândă decât cu mâna întinsă.

— Iată, dragul meu, dovada, spuse el scoţând o hârtie din buzunar.

Albert desfăcu hârtia; era un certificat scris de patru notabilităţi din Ianina şi prin care se constata că colonelul Fernand Mondego, colonel instructor în serviciul vizirului Ali-Tebelin, a predat castelul din Ianina pentru două mii de pungi.

Iscăliturile erau legalizate de consul.

Albert se clătină şi căzu zdrobit într-un jilţ.

De data aceasta nu mai încăpea îndoială, numele de familie era complet.

De aceea, după un moment de tăcere mută şi îndurerată, îşi simţi inima năpădită, venele gâtului se umflară, un torent de lacrimi ţâşni din ochii săi.

Beauchamp, care îl privise pe tânăr cu o profundă milă, se apropie de el.

— Albert, îi spuse, mă înţelegi acum, nu-i aşa? Am vrut să văd totul, să judec totul prin mine, cu nădejdea că explicaţia va fi favorabilă părintelui dumitale şi că voi putea să-ţi dau toată satisfacţia. Dar, dimpotrivă, informaţiile culese constată că ofiţerul instructor, că Fernand Mondego ridicat de Ali-Paşa la titlul de general-guvernator, nu e altul decât contele Fernand de Morcerf: atunci m-am înapoiat, amintindu-mi de onoarea pe care mi-ai făcut-o acordându-mi prietenia dumitale şi am alergat aici.

Lungit în jilţ, Albert îşi ţinea mâinile pe ochi ca şi cum ar fi vrut să împiedice lumina să ajungă până la el.

— Am alergat la dumneata, continuă Beauchamp, ca să-ţi spun: Albert, greşelile părinţilor noştri, în timpurile acestea de acţiune şi reacţiune, nu pot atinge pe copii. Albert, prea puţini au trecut prin revoluţiile acestea, în toiul cărora ne-am născut noi, fără ca vreo pată de noroi sau de sânge să nu fi pângărit uniforma lor de soldat sau roba lor de judecător. Albert, acum când am toate dovezile, când îţi cunosc secretul, nimeni pe lume nu mă poate sili la o luptă pe care conştiinţa dumitale, sunt sigur, ţi-ar reproşa-o ca pe o crimă: dar ceea ce dumneata nu-mi mai poţi cere, vin să-ţi ofer eu. Vrei să dispară dovezile, revelaţiile, atestările pe care numai eu le posed? Vrei ca groaznicul secret să rămână între dumneata şi mine? Ai încredere în cuvântul meu de onoare, nu va ieşi niciodată din gura mea; spune-mi, vrei, Albert? spune-mi, vrei, prietene?

Albert se năpusti la gâtul lui Beauchamp.

— Uite-le, zise Beauchamp întinzând lui Albert hârtiile.

Albert le luă cu o mână convulsivă, le strânse, le mototoli, se gândi să le rupă; dar, tremurând la gândul că cel mai mic crâmpei luat de vânt îl va izbi într-o zi peste frunte, se duse la lumânarea aprinsă pentru ţigări şi le mistui.

— Scump prieten, admirabil prieten! murmură Albert arzând hârtiile.

— Totul să fie uitat ca un vis rău, spuse Beauchamp; să dispară ca ultimele scântei care gonesc pe hârtia înnegrită, să se risipească aşa cum se risipeşte dâra de fum ce scapă din cenuşa mută.

— Da, da, spuse Albert şi să nu rămână decât prietenia veşnică pe care o datorez salvatorului meu, prietenie pe care copiii mei au s-o transmită copiilor dumitale, prietenie care îmi va reaminti totdeauna că sângele din venele mele, viaţa din corpul meu, onoarea numelui meu, ţi le datorez; şi dacă lucrul acesta ar fi fost cunoscut — o, Beauchamp — îţi declar că-mi zburam creierii; sau nu, căci n-aş fi vrut s-o ucid pe biata mea mamă cu aceeaşi lovitură: mă expatriam.

— Dragul meu Albert! glăsui Beauchamp.

Dar tânărul ieşi curând din bucuria neaşteptată şi, putem spune, exaltată, recăzând mai adânc în tristeţea sa.

— Ei, ce mai este, dragul meu? întrebă Beauchamp.

— Ceva s-a zdrobit în inima mea, spuse Albert. Ascultă, Beauchamp, nu ne putem despărţi astfel, într-o clipă, de respectul, de încrederea şi orgoliul pe care îl inspiră unui fiu numele fără pată al părintelui său. Beauchamp! Beauchamp! cum să mă mai înfăţişez acum părintelui meu? Să-mi retrag fruntea de care el îşi va apropia buzele, mâna de care el îşi va apropia mâna? Beauchamp, sunt cel mai nefericit dintre oameni! O, mamă, biata mea mamă, glăsui Albert privind prin ochii înecaţi de lacrimi portretul mamei sale, cât vei fi suferit tu dacă ai ştiut asta!

— Haide, curaj, prietene! spuse Beauchamp luându-i ambele mâini.

— Dar de unde venea prima notă inserată în ziarul dumitale? întrebă Albert; se ascunde aci o duşmănie necunoscută, un vrăjmaş invizibil.

— Un motiv în plus, spuse Beauchamp. Curaj, Albert! nici o urmă de emoţie pe chipul dumitale: poartă-ţi durerea în suflet, aşa cum norul poartă în sine ruina şi moartea, secret fatal pe care nu-l înţelegem decât în momentul când furtuna izbucneşte; haide, prietene, rezervă-ţi forţele pentru momentul când furtuna se va produce.

— Crezi că nu suntem la capăt? întrebă Albert înspăimântat.

— Nu cred nimic, prietene; în sfârşit, însă, totul e cu putinţă. Ascultă...

— Ce e? întrebă Albert văzând că Beauchamp ezita.

— Te mai însori cu domnişoara Danglars?

— În legătură cu ce mă întrebi asta acum, Beauchamp?

— Pentru că, în mintea mea, ruptura sau înfăptuirea acestei căsătorii se leagă de obiectul ce ne interesează.

— Cum, crezi că domnul Danglars?... exclamă Albert a cărui frunte se învăpăie.

— Te întreb numai în ce stadiu e căsătoria dumitale. La naiba, nu vedea în cuvintele mele altceva decât vreau eu să spun şi nu le da mai multă

importanţă decât au ele.

— Nu, spuse Albert, căsătoria e ruptă.

— Bine, glăsui Beauchamp.

Apoi, văzând că tânărul cădea iarăşi în melancolie:

— Uite, Albert, îi spuse el, hai să ieşim; o plimbare în pădure cu faetonul sau pe cal te va distra; ne vom înapoia pe urmă să luăm masa undeva şi te vei duce după aceea la treburile dumitale, iar eu la ale mele.

— Cu plăcere, spuse Albert, dar să ieşim pe jos: cred că puţină oboseală îmi va face bine.

— Fie, spuse Beauchamp.

Şi, ieşind pe jos, prietenii o luară pe bulevard. Când ajunseră la Madeleine, Beauchamp spuse:

— Ascultă, deoarece suntem în drum, hai să ne abatem puţin pe la domnul de Monte-Cristo; te va distra; e un om admirabil pentru refacerea spiritelor, deoarece nu pune întrebări niciodată; iar după părerea mea, oamenii care nu pun întrebări sunt cei mai iscusiţi consolatori.

— Fie, spuse Albert; haidem la el: mi-e drag.

Capitolul XI Călătoria

Monte-Cristo scoase un strigăt de bucurie văzându-i pe tineri împreună.

— Bravo! spuse el. Nădăjduiesc că totul s-a sfârşit, s-a aranjat.

— Da, glăsui Beauchamp; zvonuri absurde care s-au spulberat singure şi care, dacă s-ar repeta acum, ar avea în mine cel dintâi duşman. Prin urmare să nu mai vorbim despre asta.

— Albert îţi va spune, declară contele, că acesta e sfatul pe care i-l dădusem şi eu. Uite, adăugă el, mă găsiţi terminând cea mai detestabilă îndeletnicire pe care cred că am avut-o vreodată.

— Dar ce faceţi? întrebă Albert. Îmi pare că puneţi ordine în hârtii.

— O, nu în hârtiile mele, căci în ele a fost totdeauna, slavă Domnului, o ordine minunată, dat fiindcă cu nu am hârtii, — ci în acelea ale domnului Cavalcanti.

— Ale domnului Cavalcanti? întrebă Beauchamp.

— Ei da, nu ştii că el e un tânăr pe care contele îl lansează? întrebă Morcerf.

— A, nu, să fim înţeleşi! răspunse Monte-Cristo. Eu nu lansez pe nimeni şi pe domnul Cavalcanti mai puţin decât pe oricare altul.

— Dar care se va căsători cu domnişoara Danglars în locul meu; ceea ce, continuă Albert începând să zâmbească, precum poţi să bănuieşti, dragă

Beauchamp, mă mâhneşte nespus de mult.

— Cum, Cavalcanti se însoară cu domnişoara Danglars? întrebă Beauchamp.

— Ei, dar dumneata vii de la capătul lumii? glăsui Monte-Cristo; dumneata, un ziarist reputat? Tot Parisul nu vorbeşte decât despre asta.

— Şi dumneavoastră, conte, aţi pus la cale căsătoria? întrebă Beauchamp.

— Eu? O, te rog să taci, domnule gazetar, să nu spui aşa ceva. Eu să pun la cale o căsătorie? Nu, nu mă cunoşti; dimpotrivă, eu m-am opus din tot sufletul şi am refuzat să fac cererea.

— A, înţeleg, din cauza prietenului nostru Albert, spuse Beauchamp.

— Din cauza mea? exclamă tânărul. O, nu, te rog! Contele va mărturisi, dimpotrivă, că eu l-am rugat întruna să zădărnicească proiectul acesta care, din fericire, este zădărnicit. Contele pretinde că nu lui îi datorez mulţumiri; fie, voi înălţa, asemenea strămoşilor, un altar Dumnezeului necunoscut.

— Ascultă, spuse Monte-Cristo, rolul meu e aşa de redus încât sunt în termeni reci cu socrul şi cu tânărul; numai domnişoara Eugénie, care nu-mi face impresia a avea o vocaţie profundă pentru căsătorie, văzând cât de puţin dispus eram eu s-o fac să renunţe la scumpa ei libertate, mi-a păstrat toată afecţiunea.

— Şi spuneţi că mariajul e pe cale să se facă?

— O, da, în ciuda celor ce am putut spune. Eu nu-l cunosc pe tânăr; se pretinde că e bogat şi de bună familie, dar pentru mine lucrurile acestea sunt un simplu *se zice*. Am repetat toate astea până la saturaţie domnului Danglars; el însă e îndrăgostit la toartă de tânărul din Lucca. Am mers până la a-i împărtăşi o împrejurare care, pentru mine, era mai gravă: tânărul a fost răpit la o vârstă fragedă de ţigani, sau rătăcit de preceptorul său — bine nu ştiu. Ceea ce ştiu însă e că părintele său l-a pierdut din vedere de mai bine de zece ani, aşa că a trăit în aceşti zece ani o viaţă pribeagă, singur Dumnezeu ştie cum. Ei bine, nimic nu l-a putut zdruncina. M-a însărcinat să scriu maiorului, să-i cer acte; priviţi hârtiile. Le trimit, dar, ca şi Pilat, spălându-mă pe mâini.

— Dar domnişoara d'Armilly? întrebă Beauchamp; cum vă priveşte pe dumneavoastră, care îi răpiţi eleva?

— Nu prea ştiu cum; se pare însă că pleacă în Italia. Doamna Danglars mi-a vorbit despre ea şi mi-a cerut scrisori de recomandaţie pentru impresari; i-am dat un cuvânt pentru directorul Teatrului Valle, care mi-e întrucâtva obligat. Dar ce ai, Albert? Îmi pari foarte mâhnit; nu cumva, fără să-ţi dai seama, eşti îndrăgostit de domnişoara Danglars?

— Nu, după câte ştiu, spuse Albert zâmbind cu tristeţe.

Beauchamp se apucă să privească tablourile.

— Dar, în sfârşit, continuă Monte-Cristo, nu eşti în apele dumitale.

Haide, ce ai? Spune-mi.

— Mă doare capul, spuse Albert.

— În cazul acesta, dragă viconte, îţi propun un remediu sigur; remediu care mi-a izbutit şi mie ori de câte ori am încercat o indispoziţie.

— Anume? întrebă tânărul.

— Deplasarea.

— Serios?

— Da; şi uite, deoarece în momentul acesta sunt şi eu extrem de indispus, plec. Vrei să plecăm împreună?

— Dumneavoastră indispus, conte? întrebă Beauchamp; şi de ce?

— Eh, îţi e uşor să vorbeşti; aş vrea să te văd ce ai face când, în casa dumitale, s-ar desfăşura o anchetă.

— O anchetă? Ce anchetă?

— Aceea pe care domnul de Villefort o face împotriva simpaticului meu asasin, un tâlhar scăpat din ocnă după câte se pare.

— A, da, glăsui Beauchamp; am citit în ziare. Ce-i cu acest Caderousse?

— Pare-se că e un provensal. Domnul de Villefort a mai auzit despre el când era la Marsilia şi domnul Danglars îşi aminteşte că l-a văzut. De aceea domnul procuror regal depune tot interesul în această afacere, astfel că l-a sesizat pe prefectul poliţiei şi, graţie acestui interes pentru care sunt cât se poate de recunoscător, mi se trimit aci, de cincisprezece zile, toţi bandiţii ce pot fi procuraţi la Paris şi prin împrejurimi, sub pretextul că ar fi asasinii domnului Caderousse; dacă lucrurile continuă astfel, n-o să mai existe, în frumosul regat al Franţei, hoţ sau asasin care să nu cunoască pe degete planul casei mele; de aceea m-am hotărât să le-o las întreagă şi să plec cât voi putea mai departe. Hai cu mine, viconte, te iau.

— Cu plăcere.

— Prin urmare, ne-am înţeles?

— Da, dar unde?

— Ţi-am spus: unde aerul e curat, unde zgomotul adoarme, unde, oricât de orgolios ai fi, te simţi umil şi te vezi mic. Îmi place micşorarea aceasta, mie, despre care se spune că sunt, ca şi August, stăpânul Universului.

— În sfârşit, unde mergeţi?

— Pe mare, viconte, pe mare. Sunt un marinar, precum vezi; de copil am fost legănat în braţele bătrânului ocean şi la sânul frumoasei Amphitrita; m-am jucat cu mantia verde a unuia şi cu rochia azurie a alteia; iubesc marea, aşa cum iubeşti o metresă şi, când n-am văzut-o de multă vreme, îmi este dor de ea.

— Haide, conte, să mergem!

— Pe mare?

— Da.

— Accepţi?

— Accept.

— Bine, viconte. Astă-seară va fi în curtea mea o trăsură de călătorie în care ne putem întinde ca într-un pat; la trăsură vor fi înhămaţi patru cai de poştă. Domnule Beauchamp, este loc pentru patru. Vrei să vii cu noi? Te iau.

— Mulţumesc, vin de pe mare.

— Cum? Vii de pe mare?

— Da, sau cam aşa ceva. Am făcut un mic voiaj în insulele Borromee.

— Ce are a face? Haidem, spuse Albert.

— Nu, dragă Morcerf, ai să înţelegi că, din moment ce refuz, înseamnă că mi-e cu neputinţă. De altminteri, este necesar — adaugă el coborând vocea — să rămân la Paris măcar pentru a supraveghea cutia ziarului.

— Eşti un bun şi admirabil prieten, spuse Albert; da, ai dreptate, veghează, supraveghează, Beauchamp şi caută de îl descoperă pe duşmanul căruia i se datorează destăinuirea.

Albert şi Beauchamp se despărţiră: ultima lor strângere de mână închidea toate înţelesurile pe care buzele nu puteau să le exprime faţă de un străin.

— Excelent băiat Beauchamp! spuse Monte-Cristo după plecarea ziaristului, nu e aşa, Albert?

— O, da, un om de inimă, vă asigur; de aceea îl iubesc din tot sufletul. Dar acum, când suntem singuri, încotro mergem? — măcar că lucrul mi-e aproape egal.

— În Normandia, dacă vrei.

— De minune! Suntem cu totul la ţară, nu-i aşa? Fără societate, fără vecini?

— Suntem între noi, cu cai pentru curse, cu câini pentru vânătoare şi cu o barcă pentru pescuit; atâta tot.

— E ceea ce îmi trebuie; îi dau de veste mamei şi sunt la ordinele dumneavoastră.

— Dar ţi se va îngădui? întrebă contele.

— Ce?

— Să vii în Normandia.

— Mie? Nu sunt liber oare?

— Să mergi unde vrei singur, ştiu, deoarece te-am întâlnit hoinărind prin Italia.

— Ei, şi?

— Dar să pleci cu omul căruia i se spune contele de Monte-Cristo?

— Aveţi memorie slabă, conte.

— Cum aşa?

— Nu v-am spus câtă simpatie vă poartă mama?

— Deseori femeia se schimbă, a spus Francisc I, femeia e ca unda, a spus Shakespeare: unul era un mare rege, altul un mare poet şi fiecare cunoştea desigur femeia.

— Da, femeia; dar mama nu-i femeia: e o femeie.

— Îi îngădui unui biet străin să nu înţeleagă perfect toate subtilităţile limbii dumitale?

— Vreau să spun că mama e zgârcită cu sentimentele ei, dar că, atunci când le dăruieşte, e pentru totdeauna.

— Aha, glăsui Monte-Cristo oftând; şi crezi că ea îmi face onoarea altui sentiment decât al celei mai perfecte indiferenţe?

— V-am mai spus şi vă repet, declară Morcerf; cu siguranţă că dumneavoastră sunteţi un om foarte ciudat şi mult superior.

— O!

— Da, căci mama s-a lăsat prinsă, nu de curiozitate, ci de interesul pe care i-l inspiraţi. Când suntem singuri, nu vorbim decât despre dumneavoastră.

— Şi ea îţi spune să te păzeşti de Manfred?

— Dimpotrivă, îmi spune: "Morcerf, îl cred pe conte un caracter nobil; caută să te faci iubit de el".

Monte-Cristo îşi abătu privirile şi scoase un oftat.

— Serios? spuse el.

— Încât, înţelegeţi, continuă Albert, în loc să se opună călătoriei mele, o va aproba din tot sufletul deoarece intră în recomandările pe care mi le face în fiecare zi.

— Bine, glăsui Monte-Cristo; pe deseară. Să fii aici la cinci; vom ajunge la miezul nopţii sau la ora unu.

— Cum, la Tréport?

— La Tréport sau în împrejurimi.

— Nu vă trebuiesc decât opt ore pentru a face patruzeci şi opt de leghe?

— Opt ore înseamnă încă mult, declară Monte-Cristo.

— Hotărât, sunteţi omul minunilor şi veţi izbuti nu numai să întreceţi drumul de fier, ceea ce nu e tocmai greu, în special în Franţa, dar să mergeţi mai iute decât telegraful.

— Până una alta, viconte, deoarece tot aveam nevoie de şapte sau opt ceasuri ca să ajungem, fii punctual.

— Fiţi pe pace, nu am altceva de făcut decât să mă pregătesc.

— Atunci, la cinci.

— La cinci.

Albert ieşi. După ce îi făcuse, zâmbind, un semn din cap, Monte-Cristo rămase un moment pe gânduri, absorbit parcă într-o meditare profundă. În sfârşit, trecându-şi mâna peste frunte ca pentru a alunga

reveria, se duse la placa de metal şi bătu de două ori.

Bertuccio intră.

— Meştere Bertuccio, îi spuse el, nu mâine, nu poimâine, cum proiectasem la început, ci astă-seară plec în Normandia; până la orele cinci ai timp mai mult decât este nevoie; vei da de veste rândaşilor de la primul popas; domnul de Morcerf mă însoţeşte. Du-te.

Bertuccio se supuse şi un argat alergă la Pontoise să anunţe că trăsura va trece pe acolo la şase fix. Rândaşul din Pontoise trimise la popasul următor un argat care, la rându-i, trimise altul; şi, în şase ceasuri, toate haltele întocmite în drum erau înştiinţate.

Înainte de plecare contele se duse la Haydée, o anunţă că pleacă, îi spuse unde merge şi puse toată casa la ordinele ei.

Albert fu exact. Călătoria, posomorâtă la început, se lumină curând prin efectul fizic al iuţelii. Morcerf nu putuse concepe o atare viteză.

— Într-adevăr, spuse Monte-Cristo, cu poştalionul vostru care face două leghe pe oră, cu legea stupidă care interzice unui călător să treacă înaintea altuia fără a-i cere permisiunea, astfel că un călător bolnav sau cârcotaş poate înlănţui în urma lui pe călătorii veseli şi sănătoşi, nu e nici o plăcere; eu evit acest neajuns călătorind cu trăsura mea proprie şi cu caii mei; nu-i aşa, Ali?

Şi, trecându-şi capul prin uşă, contele scotea un mic strigăt de îndemn care dădea aripi cailor; nu mai alergau, ci zburau. Trăsura gonea ca un tunet pe pavaj şi lumea întorcea capul ca să vadă meteorul învăpăiat. Repetând strigătul, Ali zâmbea, îşi arăta dinţii albi, strângea în mâinile robuste frâiele înspumate, îmboldindu-şi caii a căror coamă frumoasă flutura în vânt; Ali, copilul deşertului, se regăsea în elementul său şi, cu chipu-i negru, cu ochii înflăcăraţi, cu burnusul alb ca zăpada, părea în mijlocul pulberii pe care o stârnea geniul simunului şi zeul uraganului.

— Iată o voluptate pe care nu o cunoşteam, spuse Morcerf, voluptatea vitezei.

Şi ultimii nori de pe frunte se împrăştiau ca şi cum aerul pe care îl spinteca ar fi luat norii cu el.

— Dar unde naiba găsiţi astfel de cai? întrebă Albert. Îi creşteţi într-adins?

— Exact, spuse contele. Acum şase ani am găsit în Ungaria un armăsar faimos, renumit pentru viteza lui; l-am cumpărat, nu mai ştiu cu cât: a plătit Bertuccio. În acelaşi an a avut treizeci şi doi de mânji. Vom trece acum în revistă întreaga progenitură a acelui părinte: sunt toţi la fel, negri, fără o singură pată, afară de o stea în frunte, căci pentru privilegiatul hergheliei iepele au fost alese aşa cum se aleg pentru paşă favoritele.

— Admirabil! Dar spuneţi-mi, conte, ce faceţi cu toţi caii aceştia?

— Precum vezi, călătoresc cu ei.

— Dar nu veţi călători totdeauna...

— Când n-o să mai am nevoie, Bertuccio îi va vinde; şi susţine că va câştiga treizeci sau patruzeci de mii de franci cu ei.

— N-o să existe însă nici un rege în Europa îndeajuns de bogat ca să vi-i cumpere.

— Atunci îi va vinde vreunui simplu vizir din Orient, care îşi va goli tezaurul ca să-i plătească şi care îl va umple la loc administrând lovituri de beţe la talpa supuşilor săi.

— Conte, vreţi să vă comunic un gând ce mi-a venit?

— Spune.

— Acela că, după dumneavoastră, domnul Bertuccio e desigur, cel mai bogat particular din Europa.

— Te înşeli viconte. Sunt sigur că, dacă ai întoarce buzunarele lui Bertuccio pe dos, n-ai găsi nici zece gologani la un loc.

— De ce? întrebă tânărul. Domnul Bertuccio e un fenomen oare? O, dragă conte, nu mă duceţi prea departe în lumea închipuirilor căci, vă înştiinţez, nu vă mai cred.

— Nu e nici o minune cu mine, Albert; cifre şi raţiune, atâta tot. Logica e aceasta: un administrator fură, dar de ce fură?

— Eh, pentru că e în firea lui, spuse Albert; fură ca să fure.

— Nu, te înşeli: fură pentru că are o femeie, copii, dorinţi ambiţioase pentru el, pentru familia sa; fură mai ales pentru că nu e sigur de stăpânul său şi vrea să-şi facă un viitor. Ei bine, domnul Bertuccio este singur pe lume: scoate din punga mea fără să-mi dea socoteală şi e sigur că nu mă va părăsi niciodată.

— De ce?

— Pentru că n-aş găsi unul mai bun.

— Vă învârtiţi într-un cerc vicios: acela al probabilităţilor.

— O, nu; mă menţin în certitudini. Servitorul bun e pentru mine acela asupra căruia am drept de viaţă şi de moarte.

— Şi aveţi drept de viaţă sau de moarte asupra lui Bertuccio? întrebă Albert.

— Da, răspunse contele cu răceală.

Sunt cuvinte care închid conversaţia ca o poartă de fier. *Da*-ul contelui era unul din aceste cuvinte.

Restul călătoriei decurse cu aceeaşi iuţeală; cei treizeci şi doi de cai împărţiţi în opt popasuri făcură patruzeci şi opt de leghe în opt ore. Ajunseră la miezul nopţii la poarta unui parc frumos. Portarul stătea în picioare şi ţinea poarta deschisă. Fusese înştiinţat de rândaşul ultimului post.

Erau orele două şi jumătate noaptea. Morcerf fu condus la apartamentul său. Găsi baia şi cina gata. Servitorul care făcuse drumul pe scaunul de la spatele trăsurii era la ordinele lui; Baptistin, care făcuse drumul pe scaunul din faţă, era la ordinele contelui.

Albert făcu o baie, mâncă şi se culcă. Toată noaptea fu legănat de susurul melancolic al valului. Când se sculă, se duse ţintă la fereastră, o deschise şi se pomeni pe o mică terasă unde avea în faţă marea, adică imensitatea, iar în spate un parc drăguţ dând într-o pădurice.

Într-un golf de o anumită mărime se legăna o corvetă micuţă având un pavilion cu stema lui Monte-Cristo, stemă reprezentând un munte de aur pe o mare de azur, cu o cruce purpurie în vârf, ceea ce putea să fie tot aşa de bine o aluzie la numele său care reamintea Calvarul şi din care pătimirile lui Christ au făcut un munte mai preţios decât aurul, precum şi crucea infamă, sfinţită de sângele său divin, cât şi la vreo amintire personală de suferinţă şi de regenerare, îngropată în noaptea trecutului misterios. În jurul goeletei erau mai multe bărcuţe aparţinând pescarilor din satele vecine şi care păreau nişte supuşi umili la ordinele reginei lor.

Aci, ca şi în toate locurile unde Monte-Cristo se oprea măcar pentru două zile, viaţa era organizată la nivelul celui mai mare confort; de aceea viaţa devenea imediat plăcută.

Albert găsi în anticameră două puşti şi toate ustensilele necesare unui vânător; o încăpere mai înaltă, de la parter, era consacrată acelor ingenioase aparate pe care englezii, mari pescari pentru că sunt răbdători şi leneşi, n-au izbutit încă să le impună pescarilor îndărătnici din Franţa.

Ziua trecu în aceste felurite exerciţii în care, de altminteri, Monte-Cristo excela: uciseră o duzină de fazani în parc, pescuiră tot atâţia păstrăvi în râuri, luară masa într-un chioşc care dădea spre mare şi li se servi ceaiul în bibliotecă.

A treia zi, pe înserate, zdrobit de oboseala unei vieţi care părea pentru Monte-Cristo o jucărie, Albert dormea într-un jilţ lângă fereastră, în timp ce contele întocmea cu arhitectul său planul unei sere, când tropotul unui cal ce sfărâma pietrişul de pe drum îl sili pe tânăr să ridice capul; se uită pe fereastră şi, cu o foarte neplăcută surpriză, îl văzu în curte pe valetul său de care nu vrusese să fie însoţit pentru a nu-l incomoda pe Monte-Cristo.

— Florentin aici? exclamă el sărind din jilţ; nu cumva mama o fi bolnavă?

Şi dădu buzna spre uşa camerei.

Monte-Cristo îl urmări din ochi şi-l văzu adresându-se valetului care, gâfâind încă, scoase din buzunar un pacheţel pecetluit. Pacheţelul cuprindea un ziar şi o scrisoare.

— De la cine-i scrisoarea? întrebă Albert repede.

— De la domnul Beauchamp, răspunse Florentin.

— Te trimite Beauchamp?

— Da, domnule. M-a chemat la el, mi-a dat banii trebuitori pentru călătorie, mi-a adus un cal de poştă şi m-a obligat să-i făgăduiesc că nu voi poposi până n-ajung la domnul: am făcut drumul în cincisprezece ore.

Albert desfăcu scrisoarea, înfiorându-se: de la primele rânduri scoase

un strigăt şi apucă ziarul cu un tremur vădit.

Deodată ochii i se întunecară, picioarele i se tăiară şi, gata să cadă, se sprijini de Florentin care întindea braţele să-l susţină.

— Bietul băiat! murmură Monte-Cristo cu glas aşa de încet încât nici el nu-şi auzi cuvintele de compătimire; e scris deci ca greşeala părinţilor să cadă asupra copiilor până la a treia şi-a patra generaţie.

În vremea asta Albert îşi recăpătase puterile şi, continuând să citească, îşi scutură părul muiat de sudoare; mototoli scrisoarea şi ziarul:

— Florentin, spuse el, calul dumitale e în stare să facă drumul înapoi la Paris?

— E un biet căluţ cotonog, de poştă.

— O, Doamne. Şi cum era casa când ai plecat?

— Destul de calmă; înapoindu-mă însă de la domnul Beauchamp, am găsit-o pe doamna în lacrimi; mă chemase, vrând să ştie când vă înapoiaţi. I-am spus atunci că plec la dumneavoastră din partea domnului Beauchamp. A făcut o mişcare ca pentru a întinde braţul să mă oprească; dar, după un moment de gândire, a spus: "Da, du-te Florentin şi să vină".

— Da, mamă, da, murmură Albert; vin, fii liniştită, va fi vai de netrebnic... În primul rând însă, trebuie să plec.

Porni înapoi spre camera unde îl lăsase pe Monte-Cristo.

Cinci minute fuseseră de ajuns pentru a opera o tristă metamorfoză; ieşise într-o stare de calm, se înapoia cu glasul alterat, cu chipul brăzdat de îmbujorări febrile, cu ochi scânteietori sub pleoape încercănate şi cu mersul şovăitor al unui om beat.

— Conte, glăsui, el, vă mulţumesc pentru buna dumneavoastră ospitalitate de care aş fi vrut să mă bucur mai îndelung, dar trebuie să mă întorc la Paris.

— Cum? ce s-a întâmplat?

— O mare nenorocire; îngăduiţi-mi însă să plec, e vorba de ceva cu mult mai preţios decât viaţa mea. Nici o întrebare, conte, vă rog însă daţi-mi un cal.

— Caii mei sunt la dispoziţia dumitale, viconte, spuse Monte-Cristo; ai să te istoveşti, însă, de oboseală gonind călare; ia o caleaşcă, un cupeu, o trăsură.

— Nu; ar dura prea mult şi apoi am nevoie de oboseala aceasta de care vă temeţi: îmi va face bine.

Albert înainta câţiva paşi, învârtindu-se ca un om izbit de un glonţ şi căzu într-un scaun de lângă uşă.

Monte-Cristo nu văzu al doilea acces de slăbiciune: se afla la fereastră şi striga:

— Ali! un cal pentru domnul de Morcerf! Repede, e urgent!

Cuvintele îl readuseră la viaţă pe Albert; se năpusti din cameră; contele îl urmă.

— Vă mulţumesc, murmură tânărul aruncându-se în şa. Florentin, înapoiază-te şi dumneata cât mai repede. E vreun cuvânt de ordine ca să mi se dea cai la staţiile de schimb?

— Nimic altceva decât să-l predai pe cel cu care eşti: se va pune şaua imediat pe altul.

Albert se pregătea să-şi facă vânt; se opri.

— Poate că plecarea mea o să vi se pară ciudată, nesăbuită, spuse tânărul. Nu puteţi înţelege cum câteva rânduri scrise într-un ziar aruncă pe cineva în deznădejde; ei bine, adăugă el zvârlindu-i ziarul, citiţi acestea numai după ce am să plec, pentru ca să nu mă vedeţi roşind.

Şi, în timp ce contele ridica ziarul, el îşi înfundă pintenii care îi fuseseră prinşi la cizme în burta calului, iar acesta uimit că se găseşte un călăreţ care crede că-i nevoie, cu el, de un astfel de stimulent, porni ca o săgeată.

Contele îl urmări din ochi pe tânăr, cu un sentiment de compasiune infinită şi abia după ce acesta dispăru complet, abătându-şi privirile asupra gazetei, citi următoarele:

"Ofiţerul francez din serviciul lui Ali, paşa din Ianina, despre care vorbea acum trei săptămâni ziarul Imparţialul şi care nu numai că a predat castelele din Ianina, dar l-a vândut şi pe binefăcătorul său turcilor, se numea într-adevăr, pe atunci Fernand, aşa cum a spus onorabilul nostru confrate; între timp, însă, el a adăugat numelui său de botez un titlu de noblеţe şi un nume de domeniu.

Se numeşte astăzi domnul conte de Morcerf şi face parte din Camera Pairilor".

Aşadar, secretul cumplit, pe care Beauchamp îl îngropase cu atâta generozitate, reapărea ca o fantomă înarmată şi un alt ziar, informat cu cruzime, publicase a treia zi după plecarea lui Albert în Normandia cele câteva rânduri care fuseseră cât pe aci să ia mintea nefericitului tânăr.

Capitolul XII Judecata

La opt dimineaţa, Albert căzu la Beauchamp ca un trăsnet. Deoarece valetul era prevenit, îl introduse pe Morcerf în camera stăpânului care intrase în baie.

— Ei, ce e? îl întrebă Albert.

— Bietul meu prieten, răspunse Beauchamp, te aşteptam.

— Iată-mă. Nu-ţi voi spune, Beauchamp, cât de loial şi de bun te cred

ca să-mi închipui că ai pomenit despre chestiunea aceea cuiva; nu, dragul meu. De altminteri, mesajul pe care mi l-ai trimis e pentru mine chezăşia afecţiunii dumitale. Aşadar, să nu pierdem timpul cu introduceri: ai vreo idee din partea cui vine lovitura?

— Îţi voi spune în două cuvinte, numaidecât.

— Da, dar mai înainte, dragul meu, povesteşte-mi în toate amănuntele istoria netrebnicei trădări.

Şi Beauchamp istorisi tânărului, zdrobit de ruşine şi de durere, faptele pe care le vom repeta în toată simplitatea lor.

În dimineaţa de alaltăieri articolul apăruse într-alt ziar decât *Imparţialul* şi — ceea ce dădea mai multă gravitate afacerii — într-un ziar despre care se spunea că aparţine guvernului. Beauchamp dejuna, când nota i-a sărit în ochi; a trimis îndată după o cabrioletă şi, fără să termine prânzul, a alergat la ziar. Deşi profesând sentimente politice cu totul opuse acelora ale conducătorului gazetei acuzatoare, Beauchamp era — aşa cum se întâmplă câteodată, ba chiar deseori — prieten intim cu el.

Când ajunse la el, directorul ţinea în mână ziarul său şi părea cufundat într-un articol cu privire la trestia de zahăr.

— Dragul meu, spuse Beauchamp, deoarece tocmai eşti cu gazeta în mână, n-am nevoie să-ţi spun ce mă aduce.

— Nu cumva eşti partizanul trestiei de zahăr? întrebă conducătorul ziarului guvernamental.

— Nu, răspunse Beauchamp, sunt absolut străin de chestie; de aceea vin pentru altceva.

— Pentru ce vii?

— Pentru articolul Morcerf.

— Aha: nu-i aşa că chestia e curioasă?

— Aşa de curioasă încât rişti un proces foarte neplăcut de calomnie.

— Câtuşi de puţin; o dată cu nota am primit toate piesele doveditoare şi suntem perfect convinşi că domnul de Morcerf va fi cuminte; de altminteri, facem un serviciu ţării denunţându-i pe ticăloşii nevrednici de onoarea ce li s-a acordat.

Beauchamp rămase uluit.

— Dar cine v-a informai aşa de bine? întrebă el; căci ziarul meu, care dăduse alarma, a fost silit să se abţină, din lipsă de dovezi şi totuşi noi suntem mai interesaţi decât voi să-l demascăm pe domnul de Morcerf, deoarece e pair de Franţa, iar noi facem opoziţie.

— O, Doamne, foarte simplu; nu am alergat după scandal, a venit scandalul la noi. A sosit ieri un om din Ianina, aducând formidabilul dosar şi, deoarece şovăiam să dăm curs acuzării, ne-a anunţat că, în caz de refuz, articolul va apare într-alt ziar. Beauchamp, dumneata ştii ce înseamnă o ştire importantă; n-am vrut s-o pierdem. Acum lovitura a pornit; e grozavă şi va răsuna până la capătul Europei.

Beauchamp înţelese că nu-i mai rămânea de făcut decât să-şi plece capul şi ieşi deznădăjduit pentru a trimite un curier la Morcerf.

Ceea ce însă el n-a putut să-i scrie lui Albert, căci lucrurile pe care le vom povesti se întâmplaseră după plecarea curierului, e că, în ziua aceea, în Camera Pairilor s-a manifestat, în grupurile de obicei aşa de calme ale înaltei adunări, o mare agitaţie. Fiecare sosise înainte de vreme şi discuta sinistrul eveniment care va reţine atenţia publică, fixând-o asupra unuia dintre cei mai cunoscuţi membri ai ilustrului corp.

Unii citeau cu glas încet articolul, alţii făceau comentarii şi schimbau amintiri care precizau şi mai bine faptele. Contele de Morcerf nu era iubit de colegi. Ca toţi parveniţii fusese nevoit, pentru a se menţine în rang, să profeseze un exces de trufie. Marile aristocraţii râdeau de el; talentele îl repudiau; gloriile pure îl dispreţuiau instinctiv. Contele ajunsese în situaţia neplăcută a victimei ispăşitoare. Arătat de degetul Domnului pentru sacrificiu, fiecare se pregătea să-l huiduiască.

Numai contele de Morcerf nu ştia nimic. Nu primea ziarul unde se găsea ştirea defăimătoare şi îşi petrecuse dimineaţa scriind scrisori şi încercând un cal.

Veni deci la ora obişnuită, cu capul sus, cu ochii semeţi, cu mersul sfidător, coborî din trăsură, străbătu coridoarele si intră în sală fără să remarce ezitările uşierilor şi jumătăţile de salut ale colegilor.

Când Morcerf a intrat, şedinţa era deschisă de mai bine de o jumătate de oră.

Neştiutor, precum am spus, de tot ce se întâmplase, contele nu arăta nimic schimbat în aerul şi în mersul său, acestea părură tuturora mai trufaşe decât de obicei, iar prezenţa lui în această împrejurare făcu o impresie aşa de agresivă adunării, orgolioasă de onoarea ei, încât toţi văzură o necuviinţă, mai mult, o sfidare, câţiva o insultă.

Era vădit că întreaga Cameră ardea de nerăbdare să aducă în discuţie cazul.

Gazeta acuzatoare se afla în mâinile tuturora; ca de obicei însă, fiecare ezita să-şi asume răspunderea atacului. În sfârşit, unul dintre onorabilii nobili, duşman făţiş al contelui de Morcerf, urcă la tribună cu o solemnitate care anunţa că momentul aşteptat sosise.

Se aşternu o tăcere înspăimântătoare; numai Morcerf nu ştia cauza atenţiei profunde ce se acorda, de data aceasta, unui orator care nu era ascultat cu atâta bunăvoinţă.

Contele trecu liniştit peste introducerea prin care oratorul anunţa că va vorbi despre un lucru aşa de grav, aşa de vital pentru Cameră, încât reclamă atenţia colegilor.

De la primele cuvinte despre Ianina şi colonelul Fernand, contele de Morcerf se îngălbeni aşa de groaznic încât un fior străbătu întreaga adunare ale cărei priviri se îndreptau spre el.

Rănile morale au particularitatea că se ascund, dar nu se închid; totdeauna dureroase, totdeauna gata să sângereze când le atingi, ele rămân vii şi deschise în inimă.

După citirea articolului, în mijlocul aceleiaşi linişti tulburată de o rumoare ce încetă îndată când oratorul păru dispus să ia din nou cuvântul, acuzatorul înfăţişă scrupulul său şi preciză cât de anevoioasă îi era sarcina; pretindea că apără, provocând o discuţie cu privire la chestiuni personale, arzătoare întotdeauna, onoarea domnului de Morcerf şi a întregii Ca-mere. În sfârşit, încheie cerând ordonarea unei anchete, cât mai repede, pentru a nărui calomnia mai înainte ca ea să aibă timp să se întindă şi pentru a-l repune pe domnul de Morcerf, răzbunându-l, în situaţia pe care opinia publică i-o crease de multă vreme.

Morcerf era aşa de copleşit, aşa de tremurând în faţa imensei şi neaşteptatei catastrofe, încât abia putu să îngâne câteva cuvinte, privindu-şi cu ochi buimaci confraţii. Timiditatea aceasta care, de altminteri, putea să ţină tot aşa de bine de uimirea nevinovatului ca şi de ruşinea culpabilului, îi aduse câteva simpatii. Oamenii cu adevărat generoşi sunt totdeauna gata să devină compătimitori atunci când nenorocirea duşmanului depăşeşte limitele urii lor.

Prezidentul puse ancheta la vot; se votă pentru ea.

Contele fu întrebat cât timp îi trebuie pentru a-şi pregăti apărarea.

Lui Morcerf îi revenise curajul din momentul când simţi că a supravieţuit groaznicei lovituri.

— Domnilor pairi, răspunse el, nu cu timpul se respinge un atac de natura aceluia pe care îl îndreaptă, în momentul acesta, în contra mea, vrăjmaşi necunoscuţi, rămaşi în umbra obscurităţii lor; ci pe dată, printr-o lovitură de trăsnet se impune să răspund fulgerului care m-a orbit o clipă; de ce nu-mi este dat ca, în locul unei atari apărări, să-mi vărs sângele pentru a dovedi colegilor mei că sunt vrednic de ei?

Cuvintele făcură o impresie favorabilă pentru acuzat.

— Cer deci, spuse el, ca ancheta să aibă loc cât mai curând posibil şi voi furniza Camerei toate piesele necesare.

— Ce zi fixaţi? întrebă prezidentul.

— Mă pun chiar de astăzi la dispoziţia Camerei, răspunse contele.

Prezidentul mişcă clopoţelul.

— Camera este de acord ca ancheta să aibă loc chiar astăzi? întrebă el.

— Da! răspunse unanim adunarea.

Se numi o comisie de doisprezece membri pentru examinarea pieselor furnizate de Morcerf. Ora primei şedinţe fu fixată pentru orele opt seara, în birourile Camerei. Oricât de multe şedinţe vor trebui să se ţină, ele vor avea loc la aceeaşi oră şi în acelaşi loc.

După luarea acestei hotărâri, Morcerf ceru permisiunea de a se

retrage; avea de cercetat piesele adunate de multă vreme de el, pentru a face faţă furtunii. Caracteru-i viclean şi neînduplecat o prevăzuse.

Beauchamp istorisi tânărului toate lucrurile pe care le-am spus şi noi: atât numai că istorisirea lui a avut, în comparaţie cu a noastră, avantajul însufleţirii lucrurilor vii asupra răcelii lucrurilor moarte.

Albert îl ascultă, înfiorat de speranţă, de mânie, de ruşine; căci, prin destăinuirea lui Beauchamp, ştia că părintele său e vinovat şi se întreba cum va izbuti — vinovat fiind — să-şi dovedească inocenţa.

Când ajunse în punctul unde ne aflăm noi, Beauchamp se opri.

— Pe urmă? întrebă Albert.

— Pe urmă? repetă Beauchamp.

— Da.

— Dragul meu, cuvintele acestea mă pun într-o situaţie oribilă. Vrei să ştii urmarea?

— Trebuie s-o ştiu cu orice preţ, prietene şi prefer s-o cunosc din gura dumitale decât dintr-a altuia.

— Ei bine, înarmează-te cu curaj, Albert! reluă Beauchamp; niciodată n-ai avut mai multă nevoie de el.

Albert îşi trecu o mână pe frunte pentru a se încredinţa de propria-i tărie, aşa cum un om care se pregăteşte să-şi apere viaţa, încearcă platoşa şi îndoaie lama sabiei.

Se simţi tare, căci confunda febra cu energia.

— Spune! glăsui el.

— Veni seara, continuă Beauchamp. Tot Parisul era în aşteptarea evenimentului. Mulţi susţineau că era de ajuns ca părintele dumitale să se arate, pentru a nărui acuzarea; mulţi, de asemeni, spuneau că nu se va prezenta; unii asigurau că l-au văzut plecând la Bruxelles, iar câţiva merseră la poliţie să întrebe dacă este adevărat, precum se spunea, că şi-a scos paşapoartele.

Îţi voi mărturisi că am făcut tot ce mi-a stat în putinţă, continuă Beauchamp, să obţin de la unul din membrii comisiunii, un tânăr pair, prieten al meu, favoarea de a fi introdus într-o tribună. La orele şapte el veni să mă ia şi, mai înainte ca vreo altă persoană să fi sosit, mă recomandă unui uşier, iar acestea mă zăvorî într-un fel de lojă. Eram mascat de o coloană şi pierdut într-un întuneric complet; puteam nădăjdui că am să văd şi am să aud, de la un capăt la altul, cumplita scenă care urma să se desfăşoare.

La orele opt fix toată lumea sosise.

Domnul de Morcerf intră la ultima bătaie a orologiului. Ţinea în mână câteva hârtii şi părea calm; împotriva obiceiului său, mersul îi era firesc, atitudinea controlată şi severă; şi, conform deprinderii foştilor militari, haina îi era încheiată de sus până jos.

Prezenţa sa produse cel mai bun efect: comisia nu era câtuşi de puţin răuvoitoare, iar câţiva membri veniră la conte şi-i dădură mâna.

Albert simţi că inima i se frângea auzind toate aceste amănunte şi totuşi, în durerea sa, se strecura un simţământ de recunoştinţă. Ar fi vrut să-i poată îmbrăţişa pe oamenii care arătaseră părintelui său semnul acesta de stimă, într-o împrejurare aşa de grea.

În momentul acesta intră un uşier şi înmână preşedintelui o scrisoare.

"Aveţi cuvântul, domnule de Morcerf", spuse preşedintele, dezlipind scrisoarea.

Contele îşi începu apologia şi îţi afirm, Albert — continuă Beauchamp — că a fost de o elocvenţă şi de o abilitate extraordinară. Produse piese care dovedeau că vizirul din Ianina îl cinstise până în ultimul ceas cu toată încrederea sa, deoarece îi dăduse misiunea unor tratative pe viaţă şi pe moarte cu împăratul. Arătă inelul, semn de comandă şi cu care Ali-Paşa îşi pecetluia de obicei scrisorile, inel pe care acesta i-l dăduse pentru ca, la întoarcere, indiferent dacă era zi sau noapte şi dacă s-ar fi găsit în harem, să poată răzbi până la el. Din nefericire, spuse domnul de Morcerf, tratativele eşuară, iar când a venit să-şi apere binefăcătorul, acesta era mort. Dar, glăsui contele, Ali-Paşa îi arătă atât de multă încredere încât, murind, îi încredinţase metresa favorită şi fiica.

Albert tresări căci, pe măsură ce Beauchamp vorbea, întreaga poveste a Haydéei revenea în cugetul tânărului şi îşi reamintea ce spusese frumoasa grecoaică despre mesaj, despre inel şi despre chipul cum a fost vândută şi dusă în sclavie.

— Şi ce efect a produs discursul contelui? întrebă cu încordare Albert.

— Mărturisesc că m-a mişcat şi că, o dată cu mine, a mişcat întreaga comisiune, spuse Beauchamp.

Între timp preşedintele îşi zvârli cu neglijenţă ochii asupra scrisorii ce i se adusese; dar, de la primele rânduri, atenţia sa se trezi; o citi, o reciti şi, fixându-şi ochii asupra domnului de Morcerf, spuse:

— Domnule conte, ne-aţi spus că vizirul din Ianina v-a încredinţat pe femeia şi pe fiica lui?

— Da, domnule, răspunse Morcerf, dar şi aci ca şi în celelalte împrejurări nenorocirea mă urmărea. Când m-am înapoiat, Vasiliki şi fiica ei, Haydée, dispăruseră.

— Le cunoşteaţi?

— Intimitatea mea cu paşa şi încrederea supremă pe care o avea în fidelitatea mea, îmi îngăduiseră să le văd de mai bine de douăzeci de ori.

— Aveţi vreo idee despre ce au devenit?

— Da, domnule. Am auzit că sucombaseră din cauza mâhnirii şi poate a mizeriei. Nu eram bogat, viaţa mea trecea prin mari primejdii, astfel că, spre marele meu regret, n-am putut să le caut.

Preşedintele îşi încruntă în mod imperceptibil sprâncenele.

— Domnilor, spuse el, aţi auzit şi aţi urmărit pe domnul conte de

Morcerf în explicaţiile sale. Domnule conte, puteţi să ne furnizaţi vreun martor în sprijinul relatării dumneavoastră?

— O, nu, domnule! răspunse contele; toţi cei care îl înconjurau pe vizir şi care m-au cunoscut la curtea lui, sunt sau morţi, sau împrăştiaţi; singur eu, dintre compatrioţii mei — cel puţin aşa cred — am supravieţuit groaznicului război; nu am decât scrisori de la Ali-Tebelin şi le-am pus sub ochii dumneavoastră; nu am decât inelul, garanţia voinţei sale şi vi-l arăt; am în sfârşit, dovada cea mai convingătoare, pe care o pot furniza, adică după un atac anonim: absenţa oricărei mărturii împotriva cuvântului meu de om cinstit şi neprihănirea întregii mele vieţi militare.

Un murmur de aprobare se auzi în rândurile adunării; în momentul acela, Albert, dacă nu survenea nici un incident, cauza părintelui dumitale era câştigată.

Nu mai rămânea decât să se meargă la vot, când preşedintele luă cuvântul.

— Domnilor — spuse el — şi dumneavoastră, domnule conte, nu vă veţi supăra, îmi închipui, dacă veţi auzi un martor foarte important, după câte asigură şi care s-a înfăţişat singur: nu ne îndoim, după cele ce ne-a spus contele, că martorul acesta va putea dovedi perfecta nevinovăţie a colegului nostru. Iată scrisoarea pe care am primit-o în această privinţă; doriţi să vă fie citită, sau hotărâţi să trecem peste ea şi să nu ne oprim la acest incident?

Domnul de Morcerf păli şi-şi crispă mâinile pe hârtiile pe care le ţinea şi care foşniră între degetele sale.

Răspunsul comisiunii fu pentru lectură: contele stătea pe gânduri, neavând de formulat nici o părere.

Preşedintele citi, în consecinţă, următoarea scrisoare:

"Domnule preşedinte,

Pot să furnizez comisiunii de anchetă, însărcinată să examineze conduita domnului locotenent general conte de Morcerf, în Epir şi în Macedonia, informaţiile cele mai pozitive".

Preşedintele făcu o scurtă pauză.

Contele de Morcerf se îngălbeni, preşedintele îi cercetă pe auditori cu privirea.

— Continuaţi! strigară din toate părţile.

Preşedintele reluă:

"Eram la faţa locului, când Ali Paşa a murit; am asistat la ultimele lui clipe; ştiu ce au devenit Vasiliki şi Haydée; stau la dispoziţia comisiunii, ba chiar cer onoarea de a fi ascultată; voi fi în vestibulul Camerei în momentul când vi se va înmâna biletul acesta".

— Şi cine e martorul sau, mai bine zis, duşmanul acesta? întrebă contele cu un glas în care se remarca lesne o profundă alterare.

— Vom afla, domnule, răspunse preşedintele. Comisiunea e de părere să asculte acest martor?

— Da, da! spuseră în acelaşi timp toate glasurile.

Uşierul fu chemat.

— Uşier, întrebă preşedintele, aşteaptă cineva în vestibul?

— Da, domnule preşedinte.

— Cine e?

— O femeie însoţită de un servitor.

Toţi se priviră.

— Să intre femeia, glăsui preşedintele.

Uşierul reapăru peste cinci minute; toţi ochii erau fixaţi asupra uşii şi eu însumi, spuse Beauchamp, împărtăşeam aşteptarea şi încordarea tuturora.

În urma uşierului venea o femeie învăluită într-un voal mare care o ascundea cu totul. Se ghicea, după formele trădate de voal şi după parfumurile care se desprindeau, prezenţa unei femei tinere şi elegante, însă atâta tot.

Preşedintele o rugă pe necunoscută să-şi dea voalul la o parte şi se putu vedea atunci că femeia era îmbrăcată greceşte; în afară de asta era de o frumuseţe supremă.

— Aha, spuse Morcerf, era ea!

— Cum, ea?

— Da, Haydée.

— Cine ţi-a spus?

— Bănuiesc. Dar urmează, Beauchamp, te rog; vezi că sunt calm şi tare. Şi, cu toate acestea, ne apropiem desigur de deznodământ.

— Domnul de Morcerf, continuă Beauchamp, o privea pe femeie cu uimire şi spaimă. Pentru el viaţa sau moartea aveau să iasă din gura aceea încântătoare. Pentru toţi ceilalţi aventura era aşa de ciudată şi de plină de curiozitate, încât salvarea sau pierzania domnului de Morcerf nu mai intrau decât ca un element secundar.

Preşedintele oferi cu mâna un scaun tinerei femei; ea însă făcu un semn din cap că va sta în picioare. Contele recăzuse în jilţ şi era vădit că picioarele refuzau să-l mai ţină.

— Doamnă, spuse preşedintele, aţi scris comisiunii pentru a-i da informaţii asupra afacerii din Ianina, ba aţi declarat că aţi fost martora oculară a evenimentelor.

— Am fost într-adevăr, răspunse necunoscuta cu glas plin de o tristeţe fermecătoare, vibrând de acea sonoritate particulară glasurilor orientale.

— Cu toate acestea, reluă preşedintele, îngăduiţi-mi să vă spun că eraţi foarte tânără pe atunci.

— Aveam patru ani; deoarece însă evenimentele prezentau pentru

mine o însemnătate supremă, nici un amănunt nu a ieşit din mintea mea, nici o particularitate n-a scăpat memoriei mele.

— Dar ce însemnătate aveau pentru dumneavoastră evenimentele acestea şi cine sunteţi pentru ca marea catastrofă să fi produs asupra dumneavoastră o impresie aşa de profundă?

— Era vorba de viaţa sau de moartea părintelui meu, răspunse fata; mă numesc Haydée, fiica lui Ali-Tebelin, paşa din Ianina şi a lui Vasiliki, soţia lui adorată.

Îmbujorarea, modestă şi mândră totodată, care împurpura obrajii tinerei femei, focul din privirea ei şi măreţia destăinuirii produseră asupra adunării o impresie de negrăit.

Contele n-ar fi fost mai zdrobit dacă trăsnetul, căzând, ar fi deschis o prăpastie la picioarele lui.

— Doamnă, glăsui preşedintele după ce se înclină cu respect, permiteţi-mi o simplă întrebare, care nu înseamnă o îndoială, iar întrebarea aceasta va fi ultima: puteţi justifica autenticitatea afirmaţiilor dumneavoastră?

— Pot, domnule, spuse Haydée scoţând de sub voal o pungă de atlas parfumat, căci iată actul meu de naştere întocmit de părintele meu şi semnat de ofiţerii lui principali; o dată cu actul de naştere, iată actul meu de botez, deoarece părintele meu consimţise să fiu crescută în religia mamei, act pe care marele primat din Macedonia şi Epir l-a învestit cu sigiliul său; iată în sfârşit (şi acesta e cel mai important, fără îndoială) actul prin care eu şi mama am fost vândute negustorului armean El-Kobbir de ofiţerul francez care, în infama lui târguială cu Poarta, îşi rezervase ca parte de pradă pe fiica şi pe femeia binefăcătorului său, vânzându-le pentru suma de o mie de pungi, adică aproximativ pentru patru sute de mii de franci.

O paloare verzuie năpădi obrajii contelui de Morcerf şi ochii săi se injectară de sânge la rostirea cumplitelor învinuiri pe care adunarea le primi cu o tăcere lugubră.

Tot calmă, dar mult mai ameninţătoare în calmul ei decât alta cuprinsă de mânie, Haydée întinse preşedintelui actul de vânzare redactat în limba arabă.

Deoarece se bănuise că unele piese produse au să fie redactate în arabă, în greacă, sau în turcă, interpretul Camerei fusese prevenit: îl chemară. Unul dintre nobilii pairi, căruia limba arabă învăţată în decursul sublimei campanii din Egipt îi era familiară, urmări lectura pe care traducătorul o făcu cu glas tare:

"Eu, El-Kobbir, negustor de sclave şi furnizor al Înălţimii sale, recunosc că am primit, pentru a preda sublimului împărat, de la seniorul francez conte de Monte-Cristo, un smarald preţuit la două mii de pungi ca preţ pentru o tânără sclavă, creştină, în vârstă de 11 ani, cu numele

Haydée, fiică necunoscută a defunctului senior Ali-Tebelin, paşa din Ianina şi a Vasilikăi, favorita lui; care mi-a fost vândută acum şapte ani, o dată cu mama ei, moartă când a sosit la Constantinopol, de un colonel francez din serviciul vizirului Ali-Tebelin, cu numele de Fernand Mondego.

Sus-zisa vânzare mi-a fost făcută pentru Înălţimea sa, de la care aveam mandat, în schimbul sumei de o mie de pungi.

Făcut la Constantinopol, cu învoirea Înălţimii sale, în anul 1247 al Hegirei.

Semnat: El Kobbir.

Pentru a-i da toată crezarea şi toată autenticitatea, prezentul act va fi învestit cu sigiliul imperial, pe care vânzătorul se obligă să-l pună".

Lângă semnătura negustorului se vedea, într-adevăr, sigiliul sublimului împărat.

Lecturii şi vederii îi urmă o linişte cumplită; contele nu mai avea decât privirea şi privirea aceasta, aţintită aproape fără voie asupra lui Haydée, părea de foc şi sânge.

— Doamnă, întrebă preşedintele, n-am putea să-l interogăm pe contele de Monte-Cristo, care se găseşte la Paris, în apropierea dumneavoastră, după câte îmi pare?

— Domnule, răspunse Haydée, contele de Monte-Cristo, al doilea părinte al meu, e de trei zile în Normandia.

— În cazul acesta, doamnă, întrebă preşedintele, cineva v-a sfătuit să faceţi acest demers pentru care curtea vă mulţumeşte şi care, de altminteri, este foarte firesc, având în vedere naşterea şi nenorocirile dumneavoastră?

— Domnule, răspunse Haydée, demersul mi-a fost recomandat de respectul şi de durerea mea. Deşi creştină — Dumnezeu să mă ierte — m-am gândit totdeauna să-l răzbun pe ilustrul meu părinte. Când am pus piciorul în Franţa, când am aflat că trădătorul locuia la Paris, ochii şi urechile mele au rămas neîncetat deschise. Trăiesc retrasă în casa nobilului meu protector, dar trăiesc astfel pentru că mi-e dragă umbra şi tăcerea care îmi permit să trăiesc în gândul şi în reculegerea mea. Dar domnul conte de Monte-Cristo mă înconjoară cu îngrijiri părinteşti şi nimic din ce formează viaţa lui nu-mi e străin; nu accept, însă, decât zgomotul depărtat. Astfel citesc toate ziarele, aşa cum mi se trimit toate albumele, cum primesc toate melodiile; şi urmărind, fără să mă amestec într-însa, viaţa altora, am ştiut ce se petrecuse astăzi dimineaţă la Camera Pairilor şi ce urma să se petreacă astă-seară... Atunci am scris.

— Prin urmare, întrebă preşedintele, domnul conte de Monte-Cristo nu are nici un rol în intervenţia dumneavoastră?

— Nu ştie nimic despre ea, domnule, iar eu nu am decât o teamă: că o va dezaproba când are să o afle; cu toate acestea, continuă fata înălţând o privire înflăcărată, pentru mine este o zi frumoasă aceasta când găsesc, în

sfârşit, prilejul de a-mi răzbuna părintele.

În tot timpul acesta contele nu rostise o vorbă; colegii îl priveau şi deplângeau, desigur, situaţia sfărâmată de suflul parfumat al unei femei; nenorocirea se zugrăvea puţin câte puţin în trăsături sinistre pe chipul lui.

— Domnule de Morcerf, glăsui preşedintele, recunoaşteţi în doamna pe fiica lui Ali-Tebelin, paşa din Ianina?

— Nu, spuse Morcerf, făcând o sforţare să se ridice şi e o urzeală a duşmanilor mei.

Haydée, care stătea cu ochii aţintiţi spre uşă, ca şi cum aştepta pe cineva, se întoarse deodată şi, văzându-l pe conte în picioare, scoase un strigăt cumplit:

— Nu mă recunoşti? exclamă ea; ei bine, din fericire eu te recunosc. Eşti Fernand Mondego, ofiţerul francez care instruia trupele nobilului meu părinte. Tu ai predat castelele din Ianina! Tu, trimis de el la Constantinopol, să tratezi direct cu împăratul, viaţa sau moartea binefăcătorului tău, ai venit cu un firman fals care acorda graţia întreagă! Cu firmanul acesta ai obţinut inelul paşei, graţie căruia Selim, paznicul focului, urma să se supună! Tu l-ai înjunghiat pe Selim! Tu ne-ai vândut, pe mama şi pe mine negustorului El-Kobbir. Asasinule! asasinule! asasinule! ai încă pe frunte sângele stăpânului tău! Priviţi!

Cuvintele fuseseră rostite cu atâta elan de adevăr încât toţi ochii se întoarseră spre fruntea contelui şi el însuşi duse mâna la frunte ca şi cum ar fi simţit, cald încă, sângele lui Ali.

— Recunoaşteţi în chip pozitiv că domnul de Morcerf e una şi aceeaşi persoană cu ofiţerul Fernand Mondego?

— Dacă îl recunosc? exclamă Haydée. O, mamă, tu mi-ai spus: "Erai liberă, aveai un părinte pe care îl iubeai, erai sortită să fii ca o regină. Priveşte-l bine pe omul acesta, el te-a făcut sclavă, el a ridicat în vârful unei suliţi capul părintelui tău, el ne-a vândut, el ne-a predat! Priveşte-i bine mâna dreaptă, aceea cu o cicatrice mare; dacă i-ai uita chipul, îl vei recunoaşte după mâna în care au căzut, una după alta, piesele de aur ale negustorului El-Kobbir". Dacă îl recunosc? Să spună el acum dacă nu mă recunoaşte.

Fiecare cuvânt cădea ca un cuţit asupra lui Morcerf şi reteza câte o bucată din energia lui; la ultimele cuvinte el îşi ascunse repede la piept, fără să vrea, mâna mutilată într-adevăr de-o rană şi căzu în jilţ, prăbuşit într-o deznădejde posomorâtă.

Scena învârtejise spiritele adunării, aşa cum frunzele, desprinse din trunchi, gonesc purtate de vântul puternic de la Nord.

— Domnule conte de Morcerf, spuse preşedintele, nu vă lăsaţi abătut; răspundeţi: justiţia curţii e supremă şi egală pentru toţi, ca aceea a lui Dumnezeu; nu vă va lăsa zdrobit de duşmani fără să vă dea putinţa de a-i combate. Vreţi o nouă anchetă? vreţi să ordon ca doi membri ai Camerei să

facă o călătorie la Ianina? Vorbiţi!

Morcerf nu răspunse nimic.

Atunci toţi membrii comisiei se priviră parcă înfricoşaţi. Caracterul energic şi violent al contelui era cunoscut. Numai o cumplită năucire putea să anihileze împotrivirea acestui om: se putea bănui, în sfârşit, că tăcerii care semăna cu somnul, îi va urma o trezire care va semăna trăsnetului.

— Ei bine, ce hotărâţi? îl întrebă preşedintele.

— Nimic! spuse contele cu glas înăbuşit, ridicându-se.

— Aşadar, fiica lui Ali-Tebelin a spus adevărul? Ea a fost, într-adevăr, martora cumplită căreia culpabilul nu îndrăzneşte niciodată să-i răspundă: nu? Aţi săvârşit într-adevăr toate faptele de care vă acuză?

Contele aruncă în juru-i o privire a cărei expresie deznădăjduită ar fi mişcat inima tigrilor, dar care nu putea să-i dezarmeze pe judecători; apoi îşi înălţă ochii spre boltă şi îi coborî îndată, ca şi cum s-ar fi temut că, prin bolta deschisă, va scânteia cel de al doilea tribunal ce se numeşte cer şi celălalt judecător care se numeşte Dumnezeu.

Atunci, cu o mişcare bruscă, îşi smulse nasturii hainei închise, care îl înăbuşea şi ieşi din sală ca năuc; o clipă paşii săi răsunară lugubru sub bolta sonoră, apoi huruitul trăsurii care îl ducea în galop zdruncină porticul edificiului florentin.

— Domnilor, întrebă preşedintele după ce liniştea se restabili, domnul conte de Morcerf e într-adevăr vinovat de felonie, trădare şi josnicie?

— Da! răspunseră într-un glas, unanim, toţi membrii comisiei de anchetă.

Haydée stătuse până la sfârşitul şedinţei. Auzi sentinţa dată contelui, fără ca o trăsătură a figurii sale să exprime bucurie sau milă.

Atunci, acoperindu-şi din nou chipul, salută cu demnitate pe consilieri şi ieşi cu pasul acela cu care Virgiliu spunea că merg zeiţele.

Capitolul XIII Provocarea

— Atunci, continuă Beauchamp, am profitat de tăcerea şi de întunericul sălii pentru a ieşi fără să fiu văzut. Uşierul care mă introdusese mă aştepta la uşă. Mă conduse prin coridoare până la o portiţă care dădea în strada Vaugirard. Ieşii cu sufletul zdrobit şi totodată încântat — iartă-mi expresia, Albert — zdrobit pentru dumneata, încântat de nobleţea fetei care urmărea răzbunarea paternă. Da, îţi jur, Albert, de oriunde ar veni reve-laţia — chiar dacă ea vine de la un duşman — duşmanul acesta nu e decât omul Providenţei.

Albert îşi ţinea capul în palme; îşi înălţă chipul împurpurat de ruşine

şi scăldat în lacrimi şi apucând braţul lui Beauchamp:

— Prietene, îi spuse el, viaţa mea e sfârşită: îmi rămâne, nu să spun ca dumneata că Providenţa mi-a dat lovitura, dar să-l caut pe omul care mă urmăreşte cu vrăjmăşia lui; apoi, după ce îl voi cunoaşte, îl voi ucide sau mă va ucide el; mă bizui pe prietenia dumitale ca să mă ajuţi, Beauchamp, dacă nu cumva dispreţul a ucis-o.

— Dispreţul, dragul meu? întrucât te atinge nenorocirea? Nu, slavă Domnului, nu mai suntem pe vremea când o prejudecată nedreaptă îi făcea pe fii răspunzători de faptele părinţilor. Treceţi toată viaţa în revistă, Albert: ea datează de ieri — este drept — dar niciodată aurora unei zile frumoase nu a fost mai pură decât răsăritul dumitale. Nu, Albert, crede-mă, eşti tânăr, eşti bogat, părăseşte Franţa: totul se uită repede în acest mare Babilon cu existenţă agitată şi cu gusturi schimbătoare; vei reveni peste trei sau patru ani, te vei însura cu vreo prinţesă rusă şi nimeni nu se va mai gândi la ce a fost ieri; cu atât mai mult la ce s-a întâmplat acum şaisprezece ani.

— Îţi mulţumesc, dragul meu Beauchamp, îţi mulţumesc pentru intenţia admirabilă care îţi dictează cuvintele, dar asta nu se poate; ţi-am spus dorinţa mea şi acum, dacă trebuie, voi schimba cuvântul *dorinţă* în acela de *voinţă*. Înţeleg că, interesat cum sunt în afacere, nu pot vedea lucrurile din punctul de vedere al dumitale. Ceea ce dumitale ţi se pare că vine dintr-o sursă cerească, mie mi se pare că vine dintr-o sursă mai puţin pură. Providenţa mi se pare că este, îţi mărturisesc, străină de toate acestea şi este un noroc, căci în locul mesagerului invizibil şi impalpabil al răsplătirilor şi al pedepselor cereşti, voi găsi o fiinţă palpabilă şi vizibilă împotriva căreia mă voi răzbuna — o, îţi jur — pentru tot ce sufăr de o lună de zile. Acum, îţi repet, Beauchamp, ţin să reintru în viaţa umană şi materială, iar dacă mai eşti, precum spui, prietenul meu, ajută-mă să descopăr mâna care a dat lovitura.

— Bine, fie! spuse Beauchamp; dacă ţii cu orice preţ să cobor pe pământ, voi coborî. Dacă ţii să porneşti în căutarea unui duşman, voi porni şi eu cu dumneata. Şi-l voi găsi căci onoarea mea e aproape la fel de interesată ca şi a dumitale în a-l descoperi.

— Beauchamp, înţelegi, e nevoie să începem pe dată fără întârziere investigaţiile. Fiecare minut de întârziere pentru mine e o eternitate; denunţătorul nu-i încă pedepsit. Nădăjduieşte poate că nu va fi; şi, pe onoarea mea, dacă nutreşte speranţa aceasta se înşală.

— Ascultă-mă, Morcerf.

— Beauchamp, văd că ştii ceva; îmi redai viaţa.

— Nu spun că e o realitate, Albert, dar e cel puţin o lumină în noapte; poate că, urmărind lumina aceasta, ne va duce la ţintă.

— Spune-mi. Ard de nerăbdare, precum vezi.

— Uite, îţi voi povesti ce n-am vrut să-ţi spun când m-am înapoiat din Ianina.

— Vorbeşte.

— Iată ce s-a petrecut, Albert; m-am dus, fireşte, la cel dintâi bancher din oraş, ca să iau informaţii; de la primul cuvânt pe care l-am spus în legătură cu cazul, mai înainte de a rosti numele părintelui dumitale, a spus:

— A, foarte bine, ghicesc ce vă aduce!

— Cum şi de ce?

— Pentru că abia acum cincisprezece zile am fost întrebat în aceeaşi privinţă.

— De cine?

— De un bancher din Paris, corespondentul meu.

— Cum îl cheamă?

— Domnul Danglars.

— El? exclamă Albert; într-adevăr el îl urmăreşte de multă vreme pe bietul meu părinte, cu ura lui invidioasă; el, omul aşa-zis popular, care nu poate ierta contelui de Morcerf că e pair de Franţa. Şi uite, ruptura aceea nemotivată a căsătoriei; da, el e!

— Informează-te, Albert (dar nu te aprinde dinainte) informează-te, îţi spun, iar dacă lucrul este adevărat...

— O, da, dacă lucrul este adevărat, îmi va plăti pentru tot ce am suferit! exclamă tânărul.

— Ia seama, Morcerf, e un om bătrân.

— Voi avea menajamente pentru vârsta lui aşa cum a avut şi el pentru onoarea familiei mele; dacă îi purta pică părintelui meu, de ce nu îl lovea pe părintele meu? O, nu! i-a fost frică să se găsească în faţa unui bărbat.

— Albert, nu te condamn, nu fac decât să te reţin; Albert, procedează cu prudenţă.

— O, să nu-ţi fie frică; de altminteri mă vei însoţi, Beauchamp, căci chestiunile solemne trebuiesc tratate de faţă cu martori. Până deseară, dacă domnul Danglars e vinovat, domnul Danglars nu va mai trăi, sau voi muri eu. Beauchamp, vreau să fac onoarei mele funeralii frumoase.

— Când atari hotărâri sunt luate, ele trebuiesc puse în aplicare imediat, Albert. Vrei să mergem la domnul Danglars? Haidem!

Trimiseră după o cabrioletă de piaţă. Când intrară în palatul bancherului, zăriră faetonul şi pe servitorul domnului Andrea la poartă.

— Bun, toate sunt în ordine, spuse Albert cu voce mohorâtă. Dacă domnul Danglars nu vrea să se bată cu mine, îi voi ucide ginerele. Un Cavalcanti e dator să se bată.

Tânărul fu anunţat bancherului care, auzind de numele lui Albert şi ştiind ce se petrecuse în ajun, dădu ordin să se încuie uşa. Era însă prea târziu. Albert venise în urma lacheului; auzi ordinul, forţă uşa şi pătrunse urmat de Beauchamp în cabinetul bancherului.

— Domnule, exclamă acesta, nu mai e omul liber să primească la el pe cine vrea sau pe cine nu vrea? Cred că uitaţi regulile politeţii.

— Nu, domnule, spuse cu răceală Albert; sunt împrejurări — şi dumneavoastră vă aflaţi într-una din acestea — când trebuie, exceptând circumstanţa laşităţii (vă ofer acest refugiu) să fie acasă, cel puţin pentru anumite persoane.

— Ce poftiţi, domnule?

— Vreau, spuse Morcerf apropiindu-se fără să dea atenţie lui Cavalcanti care stătea rezemat de cămin, vreau să vă propun o întâlnire într-un ungher depărtat, unde nu ne va deranja nimeni, timp de zece minute; mai mult nu vă cer; unde din doi bărbaţi care s-au întâlnit, unul va rămâne sub frunziş.

Danglars păli. Cavalcanti făcu o mişcare. Albert se întoarse spre tânăr:

— A, dacă vreţi, veniţi dumneavoastră, domnule conte! spuse el; aveţi dreptul, faceţi aproape parte din familie şi dau aceste întâlniri tuturor celor care vor fi dispuşi să le accepte.

Cavalcanti se uită cu aer buimăcit la Danglars care, cu o sforţare, se ridică şi înaintă între cei doi tineri. Atacul lui Albert împotriva lui Andrea îl plasase pe alt teren şi nădăjduia că vizita lui Albert avea altă cauză decât aceea pe care o bănuise la început.

— A, dacă veniţi să căutaţi pricină dumnealui pentru că l-am preferat dumneavoastră, vă previn că voi face din aceasta o chestiune de parchet, spuse el lui Albert.

— Vă înşelaţi, domnule, glăsui Morcerf cu un zâmbet posac; nu mă refer câtuşi de puţin la căsătorie şi nu mă adresez domnului Cavalcanti decât pentru că mi s-a părut că o clipă a avut intenţia să intervină în discuţia noastră. De altminteri, aveţi dreptate, spuse el; caut astăzi pricină întregii lumii; fiţi însă pe pace, domnule Danglars, prioritatea vă aparţine.

— Domnule, răspunse Danglars palid de mânie şi teamă, vă înştiinţez că, atunci când am nenorocirea să întâlnesc în cale un câine turbat, îl ucid şi că departe de a mă crede culpabil, cuget că am făcut un bine societăţii. Iar dacă dumneavoastră sunteţi turbat şi aţi încercat să mă muşcaţi, vă previn că vă voi ucide fără milă. Sunt eu de vină dacă părintele dumneavoastră este dezonorat?

— Da, mizerabile, strigă Morcerf, e vina ta!

Danglars făcu un pas înapoi.

— Vina mea? spuse el; eşti nebun! Cunosc eu istoria grecească? am călătorit cu prin părţile acelea? l-am sfătuit eu pe părintele dumitale să vândă castelele din Ianina? să trădeze...

— Tăcere! porunci Albert cu glas înăbuşit. Nu, nu dumneata direct ai provocat scandalul şi ai pricinuit nenorocirea; ci în mod ipocrit.

— Eu?

— Da, dumneata. De unde vine destăinuirea?

— Cred însă că ziarul ţi-a spus: din Ianina!

— Cine a scris la Ianina?

— La Ianina?

— Da. Cine a scris, cerând informaţii asupra părintelui meu?

— Cred că toată lumea poate să scrie la Ianina.

— Cu toate acestea o singură persoană a scris.

— Una singură?

— Da şi persoana aceea eşti dumneata.

— Am scris, fără îndoială; cred că, atunci când cineva îşi mărită fata cu un tânăr, poate să ia informaţii asupra familiei tânărului; nu e numai un drept, e şi o datorie.

— Ai scris, domnule, ştiind perfect răspunsul pe care îl vei primi, spuse Albert.

— Eu? Îţi jur, strigă Danglars cu o încredere şi o siguranţă care nu porneau, poate, atât din teamă, cât din interesul pe care îl simţea în inimă pentru nefericitul tânăr; îţi jur că niciodată nu mi-ar fi trecut prin minte să scriu la Ianina. Cunoşteam eu oare catastrofa lui Ali-Paşa?

— Atunci te-a îndemnat cineva să scrii?

— Desigur.

— Te-a îndemnat?

— Da.

— Cine? Termină... spune...

— Eh, nimic mai simplu; vorbeam despre trecutul părintelui dumitale, spuneam că sursa norocului său a rămas totdeauna tăinuită. Persoana cu care vorbeam m-a întrebat unde a făcut părintele dumitale averea. Am răspuns: în Grecia. Atunci mi-a spus: Ei bine, scrie la Ianina!

— Şi cine ţi-a dat sfatul acesta?

— Contele de Monte-Cristo, prietenul dumitale.

— Contele de Monte-Cristo ţi-a spus să scrii la Ianina?

— Da şi am scris. Vrei să vezi corespondenţa mea? Ţi-o arăt.

Albert şi Beauchamp se priviră.

— Domnule, glăsui atunci Beauchamp, care nu rostise încă nimic, cred că îl acuzaţi pe conte care lipseşte din Paris şi nu se poate justifica în momentul acesta.

— Nu acuz pe nimeni, domnule, spuse Danglars; povestesc numai şi voi repeta în faţa domnului conte de Monte-Cristo cele pe care le-am spus în faţa dumneavoastră.

— Şi contele ştie ce răspuns aţi primit?

— I l-am arătat.

— Ştia că numele de botez al părintelui meu e Fernand şi că numele de familie e Mondego?

— Da, îi spusesem de multă vreme; n-am făcut cu aceasta decât ceea ce oricine altul ar fi făcut în locul meu, ba poate mai puţin. Când, a doua zi după primirea răspunsului, îndemnat de domnul de Monte-Cristo, părintele

dumitale a venit s-o ceară pe fiica mea în mod oficial, eu am refuzat categoric, e drept, dar fără explicaţii, fără scandal. De ce aş fi făcut scandal? Ce mă priveşte pe mine onoarea sau dezonoarea domnului de Morcerf? Lucrul acesta nu contribuia nici la urcarea, nici la scăderea rentei.

Albert simţi că fruntea i se îmbujorează; nu mai încăpea îndoială, Danglars se apăra cu josnicie, dar cu siguranţa unuia care spune, dacă nu întregul adevăr, cel puţin o parte, nu din conştiinţă, e drept, dar de frică. De altminteri ce căuta Morcerf? Nu vinovăţia mai mare sau mai mică a lui Danglars sau a lui Monte-Cristo, ci un om care să răspundă pentru ofensa, uşoară sau gravă, un om care să se bată şi era vădit că Danglars nu se va bate.

Apoi fiecare detaliu, uitat sau neobservat, redevenea vizibil în ochii săi, sau prezent în amintirea sa. Monte-Cristo ştia totul deoarece o cumpărase pe fiica lui Ali-Paşa; ştiind totul, îl sfătuise pe Danglars să scrie la Ianina. După ce a cunoscut răspunsul, satisfăcuse dorinţa exprimată de Albert de a fi prezentat Haydéei; când s-a aflat în faţa ei a adus vorba despre moartea lui Ali, neîmpotrivindu-se povestirii Haydéei (dar dându-i desigur fetei, în cele câteva cuvinte romanice pe care le rostise, instrucţiuni care n-au îngăduit lui Morcerf să-şi identifice părintele); de altminteri nu l-a rugat el pe Morcerf să nu pronunţe numele părintelui în faţa Haydéei? În sfârşit, l-a luat pe Albert în Normandia în momentul când ştia că scandalul cel mare se va produce. Nici vorbă, totul era calculat şi, fără îndoială, Monte-Cristo se găsea în înţelegere cu duşmanii părintelui său.

Albert îi luă pe Beauchamp într-un colţ şi îi împărtăşi toate ideile.

— Ai dreptate, spuse acesta; domnul Danglars n-are, în tot ce s-a întâmplat, decât partea brutală şi materială; domnului de Monte-Cristo eşti dator să-i ceri o explicaţie.

Albert se întoarse.

— Domnule, îi spuse el lui Danglars, vei înţelege că încă nu mă despart de dumneata în mod definitiv, rămâne să aflu dacă acuzaţiile dumitale sunt întemeiate şi mă voi adresa domnului conte de Monte-Cristo.

Îl salută pe bancher şi ieşi cu Beauchamp, fără să pară că dă lui Cavalcanti vreo atenţie.

Danglars îi însoţi până la uşă, iar acolo îl încredinţă încă o dată pe Albert că nici un motiv de ură personală nu-l însufleţea împotriva domnului conte de Morcerf.

Capitolul XIV Insulta

La poarta bancherului, Beauchamp îl opri pe Morcerf.

— Ascultă, glăsui el. Ţi-am spus adineauri la domnul Danglars că trebuie să ceri o explicaţie domnului de Monte-Cristo.

— Da şi mergem la el.

— O clipă, Morcerf; înainte de a merge la conte, reflectează.

— La ce vrei să reflectez?

— La gravitatea demersului.

— E mai grav decât acela făcut la domnul Danglars?

— Da; domnul Danglars este un om al banului şi ştii că oamenii banului preţuiesc prea mult capitalul pe care îl riscă pentru a se bate cu uşurinţă. Celălalt, dimpotrivă, e gentilom, în aparenţă cel puţin; nu te temi că sub gentilom vei găsi asasinul de profesie?

— Nu mă tem decât de un lucru; că voi găsi un om care nu se bate.

— O, fii pe pace, spuse Beauchamp; acesta se va bate. Mi-e teamă chiar de un lucru; să nu se bată prea bine. Ia seama!

— Prietene, asta cer şi eu, glăsui Morcerf cu un zâmbet fioros; iar fericirea cea mai mare care mi se poate întâmpla, e să fiu ucis pentru părintele meu: ne va salva pe toţi.

— Mama dumitale va muri!

— Biata mamă, spuse Albert trecându-şi mâna peste ochi; ştiu; dar e mai bine să moară din cauza aceasta, decât să moară de ruşine.

— Eşti hotărât, Albert?

— Da.

— Atunci, haidem! Crezi însă că-l vom găsi?

— Urma să se înapoieze la câteva ore după mine şi cu siguranţă că a sosit.

Urcară şi porunciră să fie duşi în avenue des Champs-Elysées, No. 30.

Beauchamp vroia să coboare singur, dar Albert îi atrase atenţia că, întrucât cazul ieşea din regulile obişnuite, putea să se abată de la eticheta duelului.

Tânărul lupta pentru o cauză aşa de sfântă, încât Beauchamp era dator să-i satisfacă toate dorinţele: cedă deci lui Morcerf şi se mărgini să-l urmeze.

Dintr-un salt Albert ajunse, de la ghereta portarului, pe peron. Îl primi Baptistin.

Contele sosise într-adevăr, dar se găsea în baie şi interzisese primirea oricui.

— Dar după baie? întrebă Morcerf.

— Domnul va lua masa.

— Şi după masă?

— Domnul va dormi un ceas.

— Apoi?

— Apoi va merge la operă.

— Eşti sigur? întrebă Albert.

— Absolut sigur; domnul a comandat caii pentru opt fix.

— Prea bine, răspunse Albert; atât vroiam să ştiu.

Şi, întorcându-se spre Beauchamp:

— Beauchamp, dacă ai vreo treabă, termin-o îndată; dacă ai vreo întâlnire astă-seară, amân-o pe mâine. Înţelegi că mă bizui pe dumneata pentru a merge la operă. Dacă poţi, adu-l şi pe Château-Renaud.

Beauchamp profită de permisiune şi se despărţi de Albert după ce-i făgădui că va veni să-l ia la opt fără un sfert.

Când se înapoie acasă, Albert înştiinţă pe Franz, pe Debray şi pe Morrel că ar vrea să-i vadă în seara aceea la Operă.

Făcu apoi o vizită mamei sale care, după întâmplările din ajun, îşi zăvorâse uşa şi stătea în cameră. O găsi la pat, zdrobită de durerea umilirii publice.

Vederea lui Albert produse asupra ei efectul firesc; strânse mâna fiului ei şi izbucni în suspine. Cu toate acestea, lacrimile o uşurară.

Albert rămase o clipă în picioare, tăcut, lângă mama sa.

Vedeai, după figura-i palidă şi după sprâncenele încruntate, că hotărârea răzbunării clocotea tot mai mult în inima lui.

— Mamă, o întrebă Albert, cunoşti vreun duşman al domnului de Morcerf?

Mercédès tresări; remarcase că tânărul n-a spus: al tatălui meu.

— Dragul meu, glăsui ea, oamenii ajunşi în situaţia contelui numără mulţi duşmani pe care nu-i cunosc. De altminteri, duşmanii pe care îi cunoaştem nu sunt cei mai periculoşi. Ştii aceasta.

— Da, ştiu şi de aceea apelez la toată pătrunderea dumitale. Mamă, eşti o femeie aşa de superioară, încât nimic nu-ţi scapă.

— De ce îmi spui aceasta?

— Pentru că ai remarcat, bunăoară, că, din seara balului pe care l-am dat, domnul de Monte-Cristo n-a vrut să ia nimic la noi.

Sprijinându-se, tremurând, pe braţul ars de febră, ea exclamă:

— Domnul de Monte-Cristo? Dar ce legătură este între el şi întrebarea pe care mi-o pui?

— Ştii, mamă, că domnul de Monte-Cristo e aproape un oriental şi că, pentru a-şi păstra toată libertatea de răzbunare, orientalii nu mănâncă şi nici nu beau la duşmanii lor.

— Domnul de Monte-Cristo, duşmanul nostru, Albert? exclamă Mercédès devenind mai palidă decât postavul care o acoperea. Cine ţi-a spus? De ce? Eşti nebun, Albert! Domnul de Monte-Cristo n-a avut pentru noi decât politeţe. Domnul de Monte-Cristo ţi-a salvat viaţa; tu însuţi ni l-ai prezentat. O, te rog, fiul meu, dacă ai o astfel de idee, alung-o, iar dacă e să-ţi dau un sfat — mai mult decât atât: dacă e să-ţi adresez o rugăminte — poartă-te frumos.

— Mamă, replică tânărul cu o privire posomorâtă, dumneata ai

motive speciale când îmi spui să-l menajez pe omul acesta.

— Eu? exclamă Mercédès roşind cu iuţeala cu care pălise şi redevenind apoi mai palidă aproape decât înainte.

— Da, fără îndoială şi motivul este — nu e aşa? — că el poate să ne facă rău, glăsui Albert.

Mercédès se înfioră; şi aţintind asupra fiului ei o privire pătrunzătoare:

— Îmi vorbeşti într-un mod ciudat, îi spuse ea lui Albert şi ai bănuieli curioase. Ce ţi-a făcut contele? Acum trei zile te aflai cu el în Normandia; acum trei zile îl priveam şi îl priveai şi tu, ca pe cel mai bun prieten.

Un zâmbet ironic flutură pe buzele lui Albert. Mercédès văzu zâmbetul şi cu instinctu-i de femeie şi mamă, ghici totul; dar, prudentă şi tare, îşi ascunse tulburarea şi înfiorările.

Albert curmă conversaţia; după o clipă o reluă contesa:

— M-ai întrebat cum îmi este, glăsui ea; îţi voi răspunde deschis dragul meu, că nu mă simt bine. Ar trebui să te muţi aci, Albert: mi-ai ţine tovărăşie; am nevoie să nu fiu singură.

— Mamă, spuse tânărul, aş fi la ordinele dumitale şi ştii cu câtă fericire — dacă o chestiune urgentă şi importantă nu m-ar sili să lipsesc de lângă dumneata toată seara.

— A, foarte bine! răspunse Mercédès cu un suspin; du-te, Albert, nu vreau să te fac sclavul pietăţii tale filiale.

Albert se prefăcu că nu auzi, o salută pe mamă şi ieşi.

Tânărul abia închisese uşa şi Mercédès chemă pe un servitor de încredere, poruncindu-i să-l urmărească pe Albert toată seara şi să-i raporteze numaidecât.

O sună apoi pe cameristă şi, cu toate că era slăbită, se îmbrăcă să fie gata pentru orice întâmplare.

Misiunea dată lacheului nu era anevoioasă. Albert reveni la el şi se îmbrăcă cu o eleganţă severă. La opt fără un sfert sosi Beauchamp: îl văzuse pe Château-Renaud, care-i făgăduise că va fi în stal înainte de ridicarea cortinei.

Urcară amândoi în cupeul lui Albert care, neavând nici un motiv să tăinuiască unde merge, spuse cu glas tare:

— La operă!

În nerăbdarea lui venise înainte de ridicarea cortinei. Château-Renaud se află la locul său; deoarece Beauchamp îl prevenise, Albert nu avea de dat nici o explicaţie. Purtarea fiului, care căuta să-şi răzbune părintele, era aşa de simplă încât Château-Renaud nu încercă deloc să-l facă să renunţe, ci se mulţumi să-i repete asigurarea că-i stă la disp-oziţie.

Debray nu sosise încă, însă Albert ştia că el pierde foarte rar un spectacol al operei. Albert hoinări prin teatru până la ridicarea cortinei. Nădăjduia să-l întâlnească pe Monte-Cristo, fie pe culoar, fie pe scară.

Soneria îl chemă la locul său şi se aşeză între Château-Renaud şi Beauchamp.

Dar ochii nu se dezlipeau de loja dintre coloane care, cât ţinu primul act, păru că se încăpăţânează să rămână închisă.

În sfârşit, la începutul actului al doilea, în momentul când, pentru a suta oară, Albert îşi consulta ceasul, uşa lojii se deschise şi Monte-Cristo intră, îmbrăcat în negru, rezemându-se de rampă spre a privi în sală; Morrel îl urma, căutându-şi din ochi sora şi cumnatul. Îi zări într-o lojă de rangul al doilea şi le făcu semn.

Zvârlind o ochire prin sală, contele zări un cap palid şi nişte ochi scânteietori care păreau că vor cu lăcomie să-i atragă privirile: îl recunoscu pe Albert, dar expresia pe care o remarcă pe chipul tulburat îl sfătui, desigur, să n-arate că l-a văzut. Fără să facă vreo mişcare care să-i trădeze cugetul, se aşeză, îşi scoase ocheanul din cutie şi privi într-altă parte.

Dar, fără să pară că-l vede pe Albert, contele nu-l pierdea din ochi, iar când cortina căzu peste sfârşitul actului al doilea, privirea sa sigură îl urmări pe tânăr ieşind din sală dimpreună cu cei doi prieteni.

Apoi acelaşi cap reapăru la ochiul de geam al unei loji din faţa sa. Contele simţea că vine înspre dânsul furtuna, iar când auzi cheia întorcându-se în broasca lojii sale, deşi vorbea în momentul acela cu Morrel în modul cel mai voios, ştia la ce are să se aştepte şi era pregătit.

Uşa se deschise.

Abia atunci Monte-Cristo întoarse capul şi-l zări pe Albert, livid şi tremurând. Dinapoia lui erau Beauchamp şi Château-Renaud.

— A, iată-l pe călăreţul meu ajuns la ţintă! exclamă el, cu acea binevoitoare politeţe care se deosebea de banalităţile lumii bune. Bună seara, domnule de Morcerf!

Şi figura omului acesta, aşa de stăpân pe sine, exprima cea mai desăvârşită cordialitate.

Morrel îşi reaminti abia atunci de scrisoarea pe care o primise de la viconte şi prin care, fără vreo explicaţie, acesta îl ruga să fie la operă; înţelese că se va petrece un lucru grozav.

— N-am venit să schimbăm amabilităţi ipocrite sau semne mincinoase de prietenie, spuse tânărul: venim să vă cerem o explicaţie, domnule conte.

Glasul tremurând al tânărului străbătea cu greu printre dinţii încleştaţi.

— O explicaţie la operă? întrebă contele cu tonul acela aşa de calm şi cu privirea aceea aşa de pătrunzătoare care caracterizează pe omul permanent stăpân pe sine. Oricât de puţin familiarizat aş fi cu obiceiurile pariziene, nu mi-aş fi închipuit, domnule, că explicaţiile se cer aci.

— Cu toate acestea, când oamenii se zăvoresc, spuse Albert, când nu poţi să pătrunzi la ei sub pretextul că sunt în baie, la masă sau în pat, trebuie

să te adresezi lor acolo unde îi întâlneşti.

— Nu e o problemă să fiu întâlnit, glăsui Monte-Cristo, căci dacă nu mă înşel, abia ieri, domnule, aţi fost la mine.

— Ieri, domnule, spuse tânărul, a cărui minte se împăienjenea, mă aflam la dumneavoastră deoarece nu ştiam cine sunteţi.

Şi, rostind cuvintele acestea, Albert ridicase glasul pentru ca persoanele din lojile învecinate să-l audă şi de asemeni, aceia care treceau pe culoar. De aceea persoanele din loji întoarseră capul, iar cele de pe culoar se opriră dinapoia lui Beauchamp şi-a lui Château-Renaud, auzind gălăgie.

— Dar de unde veniţi, domnule? întrebă Monte-Cristo, fără să trădeze ce mai mică emoţie. Am impresia că nu sunteţi în stare normală.

— Pentru a înţelege perfidiile dumneavoastră, domnule, a vi le arunca în obraz şi a vroi să mă răzbun, voi fi totdeauna cu judecata întreagă, spuse Albert furios.

— Domnule, nu vă înţeleg, replică Monte-Cristo şi chiar dacă v-aş înţelege, n-aveţi dreptul să ridicaţi tonul. Mă găsesc aci la mine acasă, domnule şi eu singur am dreptul să vorbesc mai tare decât ceilalţi. Ieşiţi, domnule!

Şi Monte-Cristo arătă lui Albert uşa, cu un admirabil gest de comandă.

— Vă voi face eu să ieşiţi de la dumneavoastră, reluă Albert mototolind în mâinile-i convulsive mănuşa pe care contele n-o pierdea din vedere.

— Bine, bine, spuse Monte-Cristo flegmatic; văd că îmi căutaţi pricină, domnule; dar îţi dau un sfat, viconte şi nu-l uita: obiceiul de a face zgomot, provocând, e un obicei prost. Nu pe toată lumea o prinde zgomotul, domnule de Morcerf.

La auzul acestui nume, un murmur de uimire străbătu ca un fior printre auditorii scenei. Din ajun numele de Morcerf era în toate gurile.

Mai mult decât toţi şi primul dintre toţi, Albert înţelese aluzia şi făcu un gest pentru a zvârli în obrazul contelui mănuşa; dar Morrel îi prinse mâna, în timp ce Beauchamp şi Château-Renaud, temându-se că scena va depăşi limita unei provocări, îl ţineau de la spate.

Dar Monte-Cristo, fără să se ridice, înclinându-şi scaunul, întinse numai mâna şi, apucând dintre degetele crispate ale tânărului mănuşa umedă şi mototolită:

— Domnule, glăsui el cu accent cumplit, consider mănuşa dumitale aruncată şi ţi-o voi trimite înfăşurată în jurul unui glonţ. Acum pleacă, de nu vrei să chem servitorii să te dea afară.

Ameţit, înspăimântat, cu ochii scăpărând, Albert făcu doi paşi înapoi.

Morrel profită de prilej pentru a închide uşa.

Monte-Cristo îşi reluă ocheanul şi începu să privească de parcă nimic

extraordinar nu s-ar fi petrecut.

Omul avea o inimă de bronz şi-o figură de marmură. Morrel se plecă la urechea lui.

— Ce i-aţi făcut? îl întrebă.

— Eu? nimic. Cel puţin lui personal, răspunse Monte-Cristo.

— Totuşi scena aceasta ciudată are, desigur, o cauză.

— Aventura contelui de Morcerf îl exasperează pe bietul tânăr.

— Aveţi vreun amestec?

— Camera a fost lămurită prin Haydée asupra trădării părintelui lui.

— Într-adevăr, glăsui Morrel, mi s-a spus, dar n-am vroit să cred că sclava greacă pe care am văzut-o cu dumneavoastră, aci, în chiar loja aceasta, era fiica lui Ali-Paşa.

— Cu toate acestea este adevărat.

— Atunci înţeleg totul, iar scena era premeditată, spuse Morrel.

— Cum adică.

— Da, Albert mi-a scris să fiu astă-seară la Operă; vroia să mă facă martorul insultei pe care îşi propunea să vi-o arunce.

— Probabil, glăsui Monte-Cristo cu liniştea sa neclintită.

— Ce o să faceţi acum cu el?

— Cu cine?

— Cu Albert.

— Cu Albert? reluă Monte-Cristo cu acelaşi ton. Ce o să fac cu el, Maximilien? După cum e adevărat că dumneata eşti aci şi că îţi strâng mâna, tot aşa de adevărat e că îl voi ucide mâine înainte de zece dimineaţa. Iată ce am să fac.

La rândul său, Morrel luă mâna lui Monte-Cristo într-ale sale şi se înfioră simţind-o rece şi calmă.

— O, conte, spuse el, părintele lui îl iubeşte aşa de mult!

— Nu-mi spune astea, exclamă Monte-Cristo cu prima pornire de furie pe care păru că o simte; îl voi face să sufere.

Morrel lăsă buimăcit mâna lui Monte-Cristo.

— Conte, conte! glăsui el.

— Dragă Maximilien, îl întrerupse contele, ia ascultă cât de adorabil cântă Duprez fraza aceasta:

O Matilda, idolul sufletului meu!

— Ştiu, eu l-am ghicit cel dintâi pe Duprez la Neapole şi l-am aplaudat întâiul. Bravo! Bravo!

Morrel îşi dădu seama că nu mai avea ce să spună şi aşteptă.

Cortina care se ridicase la sfârşitul scenei lui Albert, recăzu aproape numaidecât. Se auzi o bătaie în uşă.

— Intră, spuse Monte-Cristo fără ca glasu-i să trădeze cea mai mică

emoţie.

Beauchamp se arătă.

— Bună seara, domnule Beauchamp, glăsui Monte-Cristo ca şi cum îl vedea pe ziarist pentru prima oară în timpul serii; ia loc.

Beauchamp salută, intră şi se aşeză.

— Domnule, îi spuse el lui Monte-Cristo, îl însoţeam adineauri, precum aţi putut să vedeţi, pe domnul de Morcerf.

— Ceea ce înseamnă, declară Monte-Cristo râzând, că aţi luat masa probabil împreună. Mă bucur văzând, domnule Beauchamp, că dumneata eşti mai sobru decât el.

— Domnule, spuse Beauchamp, Albert a făcut, recunosc, greşeala de a se înfuria şi vin în numele meu să vă cer scuze. După ce v-am cerut scuzele mele, domnule conte, vin să vă spun că vă cred prea amabil pentru a refuza să-mi daţi o explicaţie asupra relaţiilor dumneavoastră cu oamenii din Ianina; după aceea voi adăuga două cuvinte cu privire la tânăra grecoaică.

Monte-Cristo făcu din buze şi din ochi un semn mic care impunea tăcere.

— Speranţele mele sunt distruse, cum văd, adăugă el râzând.

— De ce? întrebă Beauchamp.

— Nici vorbă, vă grăbiţi să-mi faceţi o reputaţie de excentric: după dumneavoastră, eu sunt un Lara, un Manfred, un lord Ruthwen; apoi năruiţi figura şi încercaţi să faceţi din mine un om banal. Mă vreţi comun, vulgar; în sfârşit, îmi cereţi explicaţii. Haida-de, domnule Beauchamp, vrei să râzi!

— Cu toate acestea, reluă Beauchamp cu mândrie, sunt împrejurări când probitatea cere...

— Domnule Beauchamp, îl întrerupse ciudatul om, cel care porunceşte domnului conte de Monte-Cristo este domnul conte de Monte-Cristo. Aşadar, nici un cuvânt în privinţa aceasta, te rog. Fac ce vreau, domnule Beauchamp, şi, crede-mă, fac totdeauna cât se poate de bine.

— Domnule, răspunse tânărul, oamenilor cinstiţi nu li se plăteşte cu moneda aceasta; onoarea are nevoie de garanţii.

— Domnule, eu sunt o garanţie vie, reluă Monte-Cristo netulburat, însă în ochii săi se aprindeau fulgere ameninţătoare. Avem amândoi în vine sânge pe care ţinem să-l vărsăm; iată garanţia noastră naturală. Comunică răspunsul acesta vicontelui şi spune-i că mâine până la zece am să văd culoarea sângelui său.

— Nu-mi mai rămâne, spuse Beauchamp, decât să stabilim modalităţile luptei.

— Chestiunea îmi este perfect indiferentă, domnule, glăsui contele de Monte-Cristo; era deci inutil să mă deranjaţi la spectacol pentru atâta tot. În Franţa oamenii se bat, cu spada, cu pistolul; în colonii au carabina; în Arabia, pumnalul. Spune-i clientului dumitale, că, deşi insultat, dar pentru a

rămâne excentric până la capăt, îi las alegerea armelor şi că voi accepta totul fără discuţie, fără tăgadă; totul, auzi? totul, chiar şi lupta prin tragere la sorţi care e totdeauna stupidă. Cu mine însă e altceva; sunt sigur că am să câştig.

— Sunteţi sigur de câştig? întrebă Beauchamp privindu-l pe conte cu ochi înfricoşaţi.

— Eh, nici vorbă! spuse Monte-Cristo înălţând uşor din umeri. Altminteri nu m-aş bate cu domnul de Morcerf. Îl voi ucide, trebuie să-l ucid, aşa se va întâmpla. Comunică-mi numai, printr-un cuvânt, în seara aceasta, acasă, arma şi ora; nu-mi place să fiu aşteptat.

— Cu pistolul, la ora opt dimineaţa, în pădurea Vincennes, spuse Beauchamp uluit, neştiind dacă avea a face cu un fanfaron extraordinar sau cu o fiinţă supranaturală.

— Bine, domnule, spuse Monte-Cristo. Acum, că totul este în ordine, dă-mi voie, te rog, să ascult spectacolul şi spune-i prietenului dumitale, Albert, să nu mai vină în seara asta: şi-ar face rău cu brutalităţile lui de prost gust. Să se ducă acasă şi să doarmă.

Beauchamp ieşi în culmea uimirii.

— Acum, glăsui Monte-Cristo întorcându-se spre Morrel, contez pe dumneata, nu e aşa?

— Desigur, spuse Morrel, puteţi să dispuneţi de mine conte; cu toate acestea...

— Ce?

— Ar fi necesar, conte, să cunosc adevărata cauză...

— Adică mă refuzi?

— Nu.

— Adevărata cauză, Morrel? întrebă contele; însuşi tânărul acesta merge orbeşte şi n-o cunoaşte. Adevărata cauză nu e cunoscută decât de mine şi de Dumnezeu. Îţi dau însă cuvântul meu de onoare, Morrel, că Dumnezeu, care o cunoaşte, va fi de partea noastră.

— Îmi este de ajuns, conte, spuse Morrel. Cine e al doilea martor al dumneavoastră?

— Nu cunosc pe altcineva la Paris, căruia să-i acord onoarea aceasta, în afară de dumneata, Morrel şi de cumnatul dumitale Emmanuel. Crezi că Emmanuel va vrea să-mi facă acest serviciu?

— Conte, vă garantez pentru el ca pentru mine.

— Bine, mai mult nu-mi trebuie. Mâine la şapte dimineaţa, la mine, nu-i aşa?

— Vom fi.

— Sst! uite că se înalţă cortina; să ascultăm. Sunt deprins să nu pierd o notă din opera aceasta; muzica la Wilhelm Tell e încântătoare!

Domnul de Monte-Cristo aşteptă, potrivit obiceiului său, până când Duprez cântă faimosul *Urmează-mă*! şi abia atunci se sculă şi ieşi.

La uşă Morrel se despărţi, repetând făgăduiala că va fi cu Emmanuel a doua zi dimineaţa la şapte fix. Se urcă pe urmă în cupeu, calm, zâmbitor. Peste cinci minute era acasă. Ar fi trebuit să nu-l cunoşti însă pe conte pentru a te lăsa înşelat de expresia cu care el spuse lui Ali când intră:

— Ali, pistoalele cu toc de fildeş!

Ali aduse cutia stăpânului, iar acesta începu să examineze armele cu o luare-aminte firească pentru un om ce-şi încredinţează viaţa crâmpeiului de fier şi plumb. Erau pistoale speciale pe care Monte-Cristo le comandase pentru a trage la ţintă în apartamentele sale. O capsulă ajungea să izgonească glonţul şi, din camera de alături, n-ar fi putut să bănuiască nimeni că, aşa cum se zice în termeni de tir, contele se îndeletnicea cu exersarea mâinii. Luase arma în mână şi căuta punctul de ochire pe o placă mică de tablă care îi servea de ţintă, când uşa cabinetului se deschise şi Baptistin intră.

Mai înainte însă ca el să deschidă gura, contele zări prin uşa rămasă deschisă, în penumbra încăperii vecine, o femeie voalată care venise după Baptistin.

Ea l-a zărit pe conte cu pistolul în mână, a văzut două spade pe masă şi a înaintat repede.

Baptistin îşi consulta stăpânul cu privirea. Contele făcu un semn. Baptistin ieşi şi închise uşa în urma lui.

— Cine sunteţi dumneavoastră, doamnă? întrebă contele pe femeia voalată.

Necunoscuta zvârli o privire în juru-i, pentru a se încredinţa că e singură, apoi, înclinându-se ca şi cum ar fi vrut să îngenuncheze şi împreunându-şi mâinile spuse, cu accentul disperării:

— Edmond, să nu-l ucizi pe fiul meu!

Contele făcu un pas înapoi, scoase un strigăt uşor, iar arma îi căzu din mână.

— Ce nume aţi rostit, doamnă de Morcerf? întrebă el.

— Numele dumitale, exclamă ea dându-şi în lături voalul, singurul pe care poate, nu l-a uitat, Edmond — nu doamna de Morcerf care vine la dumneata, ci Mercédès.

— Mercédès a murit, doamnă, glăsui Monte-Cristo şi nu mai cunosc pe altcineva cu acest nume.

— Mercédès trăieşte, domnule, Mercédès îşi aduce aminte, căci numai ea te-a recunoscut când te-a văzut şi, chiar fără să te fi văzut, după

glasul dumitale, Edmond, după accentul glasului dumitale; iar de atunci ea te urmăreşte pas cu pas, te supraveghează, se teme de dumneata şi n-a avut nevoie să caute mâna de unde pornea lovitura care îl izbea pe domnul de Morcerf.

— Vreţi să spuneţi Fernand, doamnă, glăsui Monte-Cristo cu ironie amară; devreme ce suntem pe cale să ne reamintim numele, să ni le reamintim pe toate.

Şi Monte-Cristo rostise numele de Fernand cu atâta ură încât Mercédès simţi fiorul spaimei prin tot corpul.

— Edmond, vezi bine că nu m-am înşelat, exclamă Mercédès şi că am dreptate să-ţi spun: Cruţă-mi fiul!

— Dar cine v-a spus, doamnă, că am ceva împotriva fiului dumneavoastră?

— Vai, nimeni, însă o mamă e înzestrată cu dublă vedere. Am ghicit totul; l-am urmărit astă-seară la operă şi, tăinuită într-o lojă, am văzut totul.

— Atunci, dacă aţi văzut totul, aţi văzut că fiul lui Fernand m-a insultat în mod public, spuse Monte-Cristo cu un calm cumplit.

— O, fie-ţi milă!

— Aţi văzut, continuă contele, că mi-ar fi aruncat mănuşa în faţă dacă un prieten al meu, domnul Morrel, nu-i oprea braţul.

— Ascultă-mă. Fiul meu a ghicit de asemeni; îţi pune în seamă nenorocirile care îl lovesc pe părintele lui.

— Confundaţi, doamnă, spuse Monte-Cristo: nu sunt nenorociri, ci este o pedeapsă. Nu eu lovesc pe domnul de Morcerf. Providenţa îl pedepseşte.

— Şi de ce te substitui Providenţei? exclamă Mercédès. De ce îţi aduci aminte, când ea uită? Ce-ţi pasă dumitale, Edmond, de Ianina şi de vizirul ei? Ce rău ţi-a făcut Fernand Mondego trădându-l pe Ali-Tebelin?

— De aceea, doamnă, răspunse Monte-Cristo, chestiunea aceasta priveşte pe căpitanul francez şi pe fiica lui Vasiliki. Aveţi dreptate, nu-i treaba mea, iar dacă am jurat să mă răzbun, nu am jurat să mă răzbun nici pe căpitanul francez, nici pe contele de Morcerf, ci pe pescarul Fernand, soţul catalanei Mercédès.

— Ce răzbunare grozavă, domnule, pentru o vină pe care fatalitatea m-a silit s-o săvârşesc! exclamă contesa. Căci vinovata sunt eu, Edmond, iar dacă vrei să te răzbuni pe cineva, răzbună-te pe mine, deoarece mie mi-a lipsit tăria în lipsa dumitale şi în izolarea mea.

— Dar de ce lipseam eu? strigă Monte-Cristo. De ce erai dumneata izolată?

— Pentru că te-au arestat. Edmond, pentru că erai prizonier.

— Şi de ce eram arestat? de ce eram prizonier?

— Nu ştiu, spuse Mercédès.

— Da, nu ştiţi, doamnă; nădăjduiesc cel puţin. Ei bine, vă voi spune.

Eram arestat, eram prizonier pentru că, sub umbrarul de la Réserve, în chiar ajunul zilei când urma să mă căsătoresc cu dumneata, un om cu numele Danglars a scris scrisoarea aceasta pe care pescarul Fernand s-a însărcinat s-o pună la cutie.

Şi, ducându-se la un scrin, Monte-Cristo deschise un sertar de unde luă o hârtie care îşi pierduse culoarea iniţială şi a cărei cerneală căpătase culoarea ruginei; o puse sub ochii femeii.

Era scrisoarea lui Danglars către procurorul regal pe care, în ziua când i-a plătit cei două sute de mii de franci domnului de Boville, contele de Monte-Cristo, deghizat în mandatar al casei Thomson şi French, a sustras-o din dosarul lui Edmond Dantès.

Mercédès citi cu spaimă următoarele rânduri:

"Domnul procuror regal este înştiinţat de un prieten al tronului şi al religiei că numitul Edmond Dantès, secund pe vasul Faraonul sosit azi-dimineaţă din Smirna, după ce oprise la Neapole şi la Porto-Ferrajo, a fost însărcinat de către Murat cu o scrisoare pentru uzurpator şi de uzurpator cu o scrisoare pentru comitetul bonapartist din Paris.

Veţi avea dovada crimei arestându-l, căci scrisoarea se va găsi sau asupra lui, sau la părintele său, sau în cabina sa de la bordul Faraonului"

— O, doamne, făcu Mercédès trecându-şi mâna pe fruntea muiată de sudoare; şi scrisoarea aceasta...

— Am cumpărat-o cu două sute de mii de franci, doamnă, spuse Monte-Cristo; dar încă este ieftină, deoarece îmi permite astăzi să mă disculp în ochii dumneavoastră.

— Şi rezultatul scrisorii?

— Îl ştiţi, doamnă: a fost arestarea mea; dar ceea ce nu ştiţi, doamnă, e cât a durat arestarea. Ceea ce nu ştiţi e că am stat paisprezece ani la un sfert de leghe de dumneavoastră, într-o carceră a castelului If. Ceea ce nu ştiţi e că, zilnic, în aceşti patrusprezece ani, am repetat jurământul de răzbunare pe care îl făcusem din prima zi şi totuşi nu ştiam că v-aţi căsătorit cu Fernand, denunţătorul meu şi că tatăl meu era mort de foame!

— Sfinte Dumnezeule! exclamă Mercédès clătinându-se.

— Am aflat însă asta ieşind din închisoare, după patrusprezece ani. Şi pe Mercédès care trăia şi pe părintele meu mort, am jurat că mă voi răzbuna pe Fernand; şi... mă răzbun.

— Şi, eşti sigur că nefericitul Fernand a făcut asta?

— Pe sufletul meu, doamnă, aşa cum vă spun: de altminteri nu e mult mai odios decât alte fapte ale lui: fiind francez prin adopţiune, să treacă în lagărul englezilor; spaniol prin naştere, să lupte în contra spaniolilor; plătit de Ali, să-l trădeze şi să-l asasineze pe Ali. Faţă de atari fapte ce înseamnă scrisoarea pe care aţi citit-o? O mistificare galantă, iertată — mărturisesc şi

înţeleg — de femeia care l-a luat de soţ pe omul acesta, dar pe care n-o iartă iubitul ce urma s-o ia de soţie. Ei bine, francezii nu s-au răzbunat pe trădător, spaniolii nu l-au împuşcat pe trădător, Ali, culcat în mormânt, l-a lăsat nepedepsit pe trădător; eu însă, trădat, asasinat, zvârlit de asemeni într-un mormânt, am ieşit din mormânt prin graţia lui Dumnezeu şi îi datorez lui Dumnezeu răzbunarea; mă trimite pentru aceasta şi iată-mă.

Biata femeie îşi lăsă capul în mâini; picioarele se frânseră sub ea şi căzu în genunchi.

— Iartă, Edmond, spuse ea, iartă pentru mine care te iubesc încă!

Demnitatea soţiei opri elanul iubitei şi al mamei... Fruntea i se înclină până aproape de covor.

Contele se repezi la ea şi o ridică.

Atunci, stând într-un jilţ, Mercédès putu să privească printre lacrimi chipul bărbătesc al lui Monte-Cristo, pe care durerea şi ura întipăreau încă un caracter ameninţător.

— Să nu strivesc neamul acesta blestemat? murmură el; să nu dau ascultare lui Dumnezeu care m-a stârnit pentru pedeapsa lui? cu neputinţă doamnă, cu neputinţă!

— Edmond, glăsui biata mamă punând la contribuţie toate mijloacele; de ce, când eu îţi spun Edmond, nu îmi spui Mercédès?

— Mercédès? repetă Monte-Cristo: Mercédès? Ei bine, da, ai dreptate, mi-e drag încă să rostesc acest nume şi, pentru prima oară după atâta timp, el răsună limpede ieşind de pe buzele mele. O, Mercédès, am rostit numele dumitale cu suspinele melancoliei, cu gemetele durerii, cu horcăitul deznădejii: l-am rostit îngheţat de frig, ghemuit pe paiele carcerii mele; l-am rostit devorat de căldură, tăvălindu-mă pe lespezile temniţei. Mercé-dès, trebuie să mă răzbun, căci paisprezece ani am suferit, paisprezece ani am plâns, am blestemat; acum — îţi spun, Mercédès — trebuie să mă răzbun.

Şi, tremurând de teamă că va ceda rugăminţilor aceleia pe care o iubise atâta, contele îşi chema amintirile în ajutorul urii.

— Răzbună-te, Edmond, strigă biata mamă, dar răzbună-te asupra vinovaţilor; răzbună-te pe el, răzbună-te pe mine, dar nu te răzbuna pe fiul meu.

— E scris în Cartea Sfântă, răspunse Monte-Cristo, că "greşelile părinţilor vor cădea asupra copiilor până la a treia şi a patra generaţie". Deoarece Dumnezeu a dictat cuvintele acestea profetului său, de ce aş fi eu mai bun decât Dumnezeu?

— Pentru că Dumnezeu are timpul şi eternitatea, aceste două lucruri care scapă oamenilor.

Monte-Cristo scoase un oftat care semăna cu un muget şi îşi înfipse mâinile în păru-i frumos.

— Edmond, continuă Mercédès cu braţele întinse spre conte;

Edmond, de când te cunosc, am adorat numele dumitale, ţi-am respectat memoria. Edmond, dragul meu, nu mă sili să întunec imaginea aceasta nobilă şi pură, răsfrântă neîncetat în oglinda inimii mele. Edmond, dacă ai ştii toate rugăciunile pe care le-am adresat pentru dumneata lui Dumnezeu, câtă vreme am nădăjduit că eşti în viaţă şi apoi după ce te-am crezut mort — da, mort! Îmi închipuiam cadavrul dumitale înmormântat în vreun turn mohorât; îmi închipuiam trupul dumitale aruncat în adâncul vreuneia din prăpăstiile unde temnicerii dau drumul prizonierilor morţi şi plângeam. Ce puteam să fac eu pentru dumneata, Edmond, decât să mă rog sau să plâng? Ascultă-mă; timp de zece ani am avut în fiecare noapte acelaşi vis. S-a spus că ai vrut să fugi, că ai luat locul unui prizonier, că te-ai furişat în giulgiul unui mort şi că, atunci, cadavrul viu a fost aruncat de la înălţimea castelului If; şi că numai strigătul pe care l-ai scos, zdrobindu-te de stânci, a trădat ciocl ilor dumitale deveniţi călăii dumitale, substituirea. Ei bine, Edmond, timp de zece ani am văzut în fiecare noapte oameni care legănau ceva inform şi necunoscut pe înălţimea unei stânci; timp de zece ani, în fiecare noapte, am auzit un strigăt grozav care m-a trezit înfiorată şi îngheţată. Şi eu, Edmond, oricât de criminală am fost, da, crede-mă, am suferit şi eu mult.

— L-aţi simţit pe părintele dumneavoastră murind în lipsa dumneavoastră? exclamă Monte-Cristo înfundându-şi mâinile în păr: aţi văzut-o pe femeia pe care o iubeaţi întinzând mâna rivalului dumneavoastră, în timp ce gemeaţi în fundul prăpastiei?

— Nu, întrerupse Mercédès; dar l-am văzut pe cel pe care îl iubeam, gata să devină ucigaşul fiului meu!

Mercédès rosti cuvintele acestea cu o durere aşa de puternică, cu un accent aşa de deznădăjduit, încât un suspin sfâşie gâtlejul contelui.

Leul era îmblânzit; răzbunătorul era învins.

— Ce ceri dumneata? întrebă el; ca fiul dumitale să trăiască? Ei bine, va trăi!

Mercédès scoase un strigăt care smulse două lacrimi de sub pleoapele lui Monte-Cristo, dar lacrimile dispărură aproape imediat căci, fără îndoială, Dumnezeu trimisese un înger să le culeagă, ele fiind mult mai preţioase în ochii Domnului decât cele mai bogate perle.

— O, exclamă ea apucând mâna contelui şi ducând-o la buze; o, îţi mulţumesc, îţi mulţumesc, Edmond! Eşti într-adevăr aşa cum te-am visat, aşa cum te-am iubit totdeauna. O, acum pot să spun!

— Cu atât mai mult cu cât bietul Edmond nu va mai avea mult timp să fie iubit de dumneata, răspunse Monte-Cristo. Moartea va reintra în mormânt, fantoma va reintra în noapte.

— Edmond, ce spui?

— Spun că, deoarece dumneata porunceşti, Mercédès, se impune să mor.

— Să mori? Şi cine spune asta? cine vorbeşte de moarte? de unde îţi vin ideile acestea?

— Nu-ţi închipui doar că, ultragiat în mod public în faţa unei săli întregi, în prezenţa prietenilor dumitale şi a acelora ai fiului dumitale, provocat de un copil care se va mândri cu iertarea mea ca de o victorie, nu-ţi închipui, spun, că voi mai avea o clipă dorinţa să trăiesc. Ceea ce am iubit mai mult după dumneata, Mercédès, am fost eu, adică demnitatea mea, adică forţa care mă făcea superior altor oameni; forţa aceasta era viaţa mea. O zdrobeşti cu un cuvânt. Mor.

— Dar duelul nu va avea loc, Edmond, devreme ce ierţi.

— Va avea loc, doamnă, spuse Monte-Cristo solemn: atât numai că, în locul sângelui fiului dumitale pe care urma să-l soarbă pământul, va curge al meu.

Mercédès scoase un strigăt puternic şi se repezi spre Monte-Cristo; deodată se opri.

— Edmond, glăsui ea, există un Dumnezeu deasupra noastră, deoarece dumneata trăieşti, deoarece te-am revăzut şi mă încredinţez lui din tot sufletul. În aşteptarea sprijinului său, mă încred în cuvântul dumitale. Ai spus că fiul meu va trăi; va trăi, nu-i aşa?

— Da, doamnă, va trăi, declară Monte-Cristo uimit că, fără vreo exclamaţie, fără vreo mirare, Mercédès acceptase jertfa eroică ce i se oferea.

Mercédès întinse contelui mâna.

— Edmond, spuse ea în timp ce ochii i se umpleau de lacrimi privindu-l pe cel căruia îi vorbea; cât de frumos, cât de măreţ este ceea ce ai făcut, cât de sublim e că ţi-a fost milă de o biată femeie care se dăruia dumitale, cu toate şansele potrivnice speranţelor ei. Vai, sunt îmbătrânită mai mult de necazuri decât de vârstă şi nu pot să i-o mai reamintesc dragului meu Edmond, printr-un zâmbet, printr-o privire, pe acea Mercédès pe care altădată el a contemplat-o de atâtea ori. Crede-mă, Edmond, ţi-am spus că am suferit şi eu mult; îţi repet, e amar să vezi cum viaţa trece fără să-ţi aminteşti o singură bucurie, fără să păstrezi o singură speranţă; dar asta dovedeşte că nu s-a sfârşit pe pământ totul. Nu, nu s-a sfârşit totul, simt după ce mi-a mai rămas în inimă. Îţi repet, Edmond, e frumos, e măreţ, e sublim să ierţi, aşa cum ai iertat dumneata!

— Asta o spui dumneata. Mercédès; dar ce ai spune dacă ai ştii întinderea sacrificiului pe care îl fac? Închipuieşte-ţi că stăpânul suprem, după ce a creat lumea, după ce a fertilizat haosul, s-ar fi oprit la a treia parte din opera sa, pentru a cruţa unui înger lacrimile pe care crimele noastre le-ar fi stârnit cândva în ochii lui nemuritori; închipuieşte-ţi că, după ce a pregătit totul, după ce a plămădit, după ce a fecundat totul, în momentul când să-şi admire opera, Dumnezeu ar fi stins soarele şi ar fi zvârlit cu piciorul lumea în noaptea veşnică; atunci vei avea o idee sau, mai bine zis, nu, încă nu-ţi vei putea face o idee despre ce pierd, pierzându-mi viaţa în momentul

acesta.

Mercédès îl privi pe conte cu un aer care zugrăvea totodată uimirea, admiraţia, recunoştinţa.

Monte-Cristo îşi rezemă fruntea în mâinile-i arzânde, ca şi cum fruntea nu mai putea să poarte singură povara gândurilor.

— Edmond, glăsui Mercédès, nu mai am a-ţi spune decât un cuvânt.

Contele zâmbi cu amărăciune.

— Edmond, continuă ea, vei vedea că dacă fruntea mea e palidă, că dacă ochii mei sunt stinşi, dacă frumuseţea mea e pierdută, dacă, în sfârşit, Mercédès nu mai seamănă cu ea însăşi în ce priveşte trăsăturile chipului, vei vedea că are aceeaşi inimă... Te-am revăzut tot aşa de nobil şi de mare ca altădată. Adio, Edmond... adio şi îţi mulţumesc!

Dar contele nu răspunse.

Mercédès deschisese uşa cabinetului şi dispăruse mai înainte ca el să-şi fi revenit din reveria dureroasă, profundă, în care îl cufundase răzbunarea pierdută.

Suna ora unu la orologiul Domului Invalizilor când trăsura care o ducea pe doamna de Morcerf, huruind pe caldarâmul de pe Champs-Elysées, îl sili pe contele de Monte-Cristo să înalţe capul.

— Nechibzuit ce am fost, glăsui el, că nu mi-am smuls inima în ziua când hotărâsem să mă răzbun!

Capitolul XVI Întâlnirea

După plecarea ei, totul intră în umbră; în jurul şi înlăuntrul lui. Gândirea-i se opri; spiritu-i energic adormi aşa cum adoarme corpul după o oboseală supremă.

"Cum, îşi spunea Monte-Cristo în timp ce lampa şi lumânările se mistuiau cu tristeţe, iar servitorii aşteptau cu nerăbdare în anticameră; cum, edificiul aşa de încet pregătit, înălţat cu atâta trudă şi atâtea griji, e năruit deodată cu un singur cuvânt, sub o adiere? Cum, eu care mă credeam ceva, de care eram aşa de mândru, care mă văzusem aşa de mic în carcerele castelului If şi ştiusem să devin aşa de mare, voi fi mâine un pumn de ţărână? Oh, nu regret moartea trupului; nimicirea principiului vital nu e oare odihna spre care totul tinde, spre care orice nefericit năzuieşte, calmul materiei după care am oftat atât de îndelung, spre care mă îndrumam pe

drumul dureros al foamei, când Faria s-a ivit în celula mea? Ce e moartea? O treaptă mai mult în calm şi poate două în linişte. Nu, nu existenţa regret, ci năruirea proiectelor mele, aşa de încet elaborate, aşa de harnic făurite. Providenţa, pe care o crezusem de partea lor, era, aşadar, potrivnică! Dumnezeu nu vroia ca ele să se înfăptuiască.

Povara pe care am ridicat-o, apăsătoare aproape cât o lume şi pe care îmi închipuisem c-o duc până la capăt, era conformă cu dorinţa, nu şi cu forţa mea; conformă cu voinţa, nu cu puterea mea, astfel că voi fi silit s-o depun abia la jumătatea drumului. Oh, voi deveni deci fatalist, eu, pe care patrusprezece ani de deznădejde şi zece ani de speranţă, mă făcuseră providenţial?

Şi toate acestea, Doamne, pentru că inima mea pe care o credeam moartă nu era decât amorţită; pentru că ea s-a trezit, pentru că a bătut, pentru că am cedat durerii acestei bătăi stârnită în adâncul pieptului meu de un glas de femeie."

"Şi cu toate acestea, continuă contele prăbuşindu-se tot mai mult în perspectiva zilei de mâine, acceptată de Mercédès, cu toate acestea e cu neputinţă ca femeia cu o inimă aşa de nobilă să fi consimţit din egoism să mă las ucis, eu, plin de forţă şi de viaţă! E cu neputinţă ca ea să ducă aşa de departe iubirea sau, mai bine zis, delirul matern. Sunt virtuţi a căror exagerare ar fi o crimă. Nu; ea va fi pus la cale o scenă patetică, ea va veni să se arunce între săbii şi spectacolul, sublim aici, va fi ridicol pe teren".

Îmbujorarea orgoliului coloră obrajii contelui.

"Ridicol, repetă el şi ridicolul se va revărsa asupra mea... Eu, ridicol? A, nu, prefer să mor." Şi exagerând dinainte neplăcerile zilei de mâine la care se condamnase făgăduind mamei că-i va lăsa fiul în viaţă, contele se pomeni spunându-şi:

"Prostie, prostie, prostie! să fii generos aşezându-te ca o ţintă inertă în bătaia pistolului acestui tânăr. Niciodată el nu va crede că moartea mea este o sinucidere şi, cu toate acestea, se impune pentru onoarea memoriei mele... (nu e o vanitate, Doamne, ci o mândrie întemeiată); se impune pentru onoarea memoriei mele ca lumea să ştie că am consimţit de bună voie, prin voinţa liberului meu arbitru, să opresc braţul ridicat pentru a lovi şi că eu, cu acest braţ înarmat aşa de puternic în contra altora, m-am lovit singur: trebuie şi o voi face."

Luă o pană, scoase o hârtie din sertarul secret al biroului şi scrise dedesubtul hârtiei care nu era altceva decât testamentul său făcut în momentul sosirii la Paris, un fel de codicil prin care lăsa să se înţeleagă moartea sa oamenilor clarvăzători.

"Fac asta, Doamne, spuse el cu ochii înălţaţi la cer, atât "pentru onoarea Ta, cât şi pentru a mea. Doamne, m-am socotit de zece ani de zile trimisul răzbunării tale şi nu trebuie ca alţi ticăloşi, în afară de acest Morcerf, nu trebuie ca un Danglars, un Villefort, în sfârşit, ca şi acest

Morcerf să-şi închipuie că hazardul i-a scăpat de duşmanul lor. Să ştie dimpotrivă că Providenţa, care decretase pedepsirea lor, a fost corijată prin singura putere a voinţei mele; că pedeapsa, evitată pe lumea aceasta, îi aşteaptă pe lumea cealaltă şi că n-au schimbat timpul decât cu eternitatea."

În timp ce plutea între sumbrele incertitudini — coşmarul omului trezit de durere — ziua înălbi geamurile şi lumina sub mâinile lui hârtia palidă, azurie, pe care aşternuse justificarea supremă a Providenţei.

Era cinci dimineaţa.

Deodată un zgomot uşor îi ajunse la ureche. Lui Monte-Cristo i se păru că a auzit un suspin înăbuşit; întoarse capul, privi în juru-i şi nu văzu pe nimeni. Dar zgomotul se repetă destul de lămurit pentru ca îndoielii să-i ia loc certitudinea.

Atunci contele se ridică, deschise încetişor uşa salonului şi, într-un jilţ, cu braţele molatece în jos, cu capul frumos, palid, dat pe spate, o văzu pe Haydée care se aşezase de-a-curmezişul uşii pentru ca el să nu poată ieşi fără s-o vadă, dar pe care somnul, aşa de puternic în contra tinereţii, o prinsese după oboseala unei îndelungi vegheri.

Zgomotul uşii deschise nu putu s-o trezească pe Haydée.

Monte-Cristo fixă asupra ei o privire plină de blândeţe şi de regret.

"Ea şi-a amintit că are un fiu, spuse el şi eu am uitat că am o fiică."

Apoi, clătinând cu tristeţe din cap:

— Biata Haydée! spuse el; a vrut să mă vadă, a vrut să-mi vorbească, s-a temut sau a ghicit ceva... O, nu pot să plec fără a-i spune adio, nu pot să mor fără a o încredinţa cuiva.

Se întoarse încetişor la locul lui şi scrise dedesubtul primelor rânduri:

"Las lui Maximilien Morrel, căpitan de spahii şi fiul fostului meu patron Pierre Morrel, armator din Marsilia, suma de douăzeci de milioane, din care o parte va fi oferită de el surorii sale Julia şi cumnatului său Emmanuel, dacă nu crede totuşi că acest surplus de avere va dăuna fericirii lor. Cele douăzeci de milioane sunt îngropate în peştera mea de pe Monte-Cristo, al cărei secret îl cunoaşte Bertuccio.

Dacă inima lui e liberă şi vrea să se însoare cu Haydée, fiica lui Ali-Paşa din Ianina, pe care am crescut-o cu iubirea unui părinte şi care a avut pentru mine dragostea unei fiice, va îndeplini, nu ultima mea voinţă, ci ultima-mi dorinţă.

Prezentul testament a făcut-o pe Haydée moştenitoarea restului averii mele, formată din terenuri, din rente asupra Angliei, Austriei şi Olandei, din mobilier în diversele mele palate şi case şi care, în afară de cele douăzeci milioane, precum şi diferitele legate făcute servitorilor mei, vor putea să se urce la şaizeci de milioane".

Scrisese ultimul rând, când un strigăt scos dinapoia lui îl făcu să dea drumul condeiului din mână.

— Haydée, glăsui el, ai citit?

Într-adevăr, tânăra femeie, trezită de lumina care bătuse în pleoapele ei, se sculase şi se apropiase de conte fără ca paşii ei uşori, înăbuşiţi de covor, să fi fost auziţi.

— O, stăpâne, glăsui ea împreunându-şi mâinile, de ce scrii astfel, la o atare oră? De ce-mi laşi toată averea ta, stăpâne? Mă părăseşti?

— Fac o călătorie, înger scump, spuse Monte-Cristo cu o expresie de melancolie şi de duioşie infinită şi dacă mi s-ar întâmpla o nenorocire...

Contele se opri.

— Ei bine? întrebă fata cu un accent de autoritate, pe care contele nu i-l cunoştea şi care îl făcu să tresară.

— Ei bine, dacă mi se întâmplă o nenorocire, reluă Monte-Cristo, vreau ca fiica mea să fie fericită.

Haydée zâmbi cu tristeţe, clătinând din cap.

— Stăpâne, te gândeşti să mori? întrebă ea.

— E un gând mântuitor acesta, copila mea, a spus înţeleptul.

— Dacă mori, glăsui ea, lasă-ţi averea altora, căci dacă mori... n-o să mai am nevoie de nimic.

Şi, luând hârtia, o rupse în patru bucăţi pe care le zvârli în mijlocul salonului. Apoi, pentru că energia aceasta, aşa de puţin obişnuită la o sclavă, îi istovise forţele, căzu de data aceasta, nu adormită, ci leşinată pe parchet.

Monte-Cristo se plecă spre ca, o ridică în braţe; şi văzându-i chipul palid, frumos, ochii frumoşi închişi, corpul frumos neînsufleţit, parcă abandonat, se gândi pentru întâia oară că ea îl iubea poate altfel decât aşa cum o fiică îşi iubeşte părintele.

"O, murmură el cu profundă descurajare, aş fi putut aşadar să mai fiu fericit!"

O duse apoi pe Haydée până la apartamentul ei, o încredinţă leşinată în mâinile femeilor; şi întorcându-se în cabinetul său pe care îl zăvorî de data aceasta, retranscrise testamentul distrus.

În momentul când termina, se auzi huruitul unei cabriolete intrând în curte. Monte-Cristo se apropie de fereastră şi îi văzu pe Maximilien şi pe Emmanuel coborând.

— Bun, spuse el, era timpul!

Şi aplică pe testament trei peceţi.

În clipa următoare auzi un zgomot de paşi în salon. Se duse să deschidă singur. Morrel apăru în prag.

Venise mai devreme cu aproape douăzeci de minute.

— Vin prea devreme poate, domnule conte, glăsui el; vă mărturisesc însă sincer că n-am putut să dorm un minut şi că tot aşa n-a dormit toată casa. Aveam nevoie să vă văd pentru ca, în faţa siguranţei dumneavoastră curajoase, să redevin stăpân pe mine.

Monte-Cristo nu putu să reziste acestei dovezi de afecţiune, astfel că

nu întinse spre tânăr mâna, ci îşi deschise ambele braţe.

— Morrel, îi spuse el cu glas mişcat, e o zi frumoasă pentru mine, aceasta când mă simt iubit de un om ca dumneata. Bună dimineaţa, domnule Emmanuel. Maximilien, vii cu mine?

— V-aţi îndoit cumva? întrebă tânărul căpitan.

— Dacă totuşi m-aş fi îndoit...

— Ascultaţi; v-am privit ieri în tot timpul scenei aceleia de provocare, m-am gândit la siguranţa dumneavoastră toată noaptea şi mi-am spus că dreptatea era, desigur, de partea dumneavoastră, dacă nu cumva chipul oamenilor nu mai prezintă nici un temei.

— Morrel, cu toate acestea, Albert e prietenul dumitale.

— O simplă cunoştinţă, conte.

— L-ai văzut pentru întâia oară în ziua când m-ai văzut şi pe mine.

— Da, e adevărat; dar ce vreţi? trebuia să-mi amintiţi dumneavoastră ca să-mi reamintesc şi eu.

— Îţi mulţumesc, Morrel.

Apoi, bătând o dată în placa de metal:

— Ascultă, îi spuse el lui Ali, care se arătă numaidecât, du asta la notarul meu. Morrel, e testamentul meu. Dacă mor, te vei duce să iei cunoştinţă de conţinutul lui.

— Cum să muriţi dumneavoastră? exclamă Morrel.

— Eh, nu trebuie prevăzut totul, dragă prietene? Dar ce ai făcut aseară, după ce te-ai despărţit de mine?

— Am fost la Tortoni unde, precum mă aşteptam, am găsit pe Beauchamp şi pe Château-Renaud. Vă mărturisesc că îi căutam.

— De ce, dacă totul era stabilit?

— Conte, afacerea e gravă, inevitabilă.

— Te îndoiai?

— Nu. Ofensa a fost publică şi toată lumea vorbea de ea.

— Ei, şi?

— Nădăjduiam să schimb armele, să înlocuiesc pistolul cu spada. Pistolul este orb.

— Ai izbutit? întrebă repede Monte-Cristo cu o licărire imperceptibilă de speranţă.

— Nu, căci se cunoaşte măiestria dumneavoastră în spadă.

— Eh, cine m-a trădat?

— Maeştrii de arme pe care i-aţi bătut.

— Şi ai eşuat?

— Au refuzat categoric.

— Morrel, întrebă contele, m-ai văzut vreodată trăgând cu pistolul?

— Niciodată.

— Ei bine, avem timp; priveşte.

Monte-Cristo luă pistoalele pe care le ţinea când Mercédès intrase şi,

lipind un as de treflă pe placă smulse rând pe rând, din patru lovituri, cele patru ramuri ale treflei.

La fiecare lovitură, Morrel se îngălbenea.

Examină gloanţele cu care Monte-Cristo execută turul de forţă şi văzu că nu erau mai mari decât nişte alice.

— E groaznic, spuse el; ia te uită, Emmanuel!

Apoi, întorcându-se spre Monte-Cristo:

— Conte, pentru numele Cerului nu-l ucideţi pe Albert! Nefericitul are o mamă!

— Într-adevăr, glăsui Monte-Cristo; iar eu nu am.

Cuvintele fură rostite cu o intonaţie care îl înfioră pe Morrel.

— Dumneavoastră sunteţi cel ofensat, conte.

— Fără îndoială: şi ce înseamnă asta?

— Că trageţi cel dintâi.

— Eu trag întâiul?

— Am obţinut sau, mai bine zis, am pretins asta; le făceam destule concesii pentru ca şi ei să ne facă una.

— Şi de la câţi paşi?

— De la douăzeci.

Un zâmbet înfricoşător trecu peste buzele contelui.

— Morrel, glăsui el, nu uita ce-ai văzut.

— De aceea, spuse tânărul, nu mă gândesc decât la emoţia dumneavoastră pentru ca Albert să fie salvat.

— Eu, emoţionat? întrebă Monte-Cristo.

— Sau pe generozitatea dumneavoastră, prietene; sigur de lovitură cum sunteţi, pot să vă spun un lucru care ar fi ridicol dacă l-aş spune altuia.

— Anume?

— Frângeţi-i un braţ, răniţi-l, dar nu-l ucideţi.

— Morrel, ascultă ce-ţi mai spun, glăsui contele; n-am nevoie să fiu îndemnat pentru a-l menaja pe domul de Morcerf; te anunţ că domnul de Morcerf va fi aşa de bine menajat încât se va înapoia liniştit cu ambele mâini, în timp ce eu...

— Da, dumneavoastră...

— Cu mine e altceva: eu voi fi transportat.

— Haida-de! exclamă Maximilien scos din fire.

— Aşa cum te anunţ, dragul meu Morrel; domnul de Morcerf mă va ucide.

Morrel se uită la conte, buimăcit.

— Conte, ce vi s-a întâmplat între timp?

— Ce i s-a întâmplat lui Brutus în ajunul bătăliei: am văzut o fantomă.

— Şi fantoma?

— Morrel, fantoma mi-a spus că am trăit destul.

Maximilien şi Emmanuel se priviră; Monte-Cristo îşi scoase ceasul.

— Să plecăm, spuse el; e şapte şi cinci, iar întâlnirea e fixată pentru orele opt fix.

O trăsură aştepta înhămată; Monte-Cristo se urcă împreună cu martorii.

Străbătând coridorul, Monte-Cristo se oprise să asculte în faţa unei uşi, iar Maximilien şi Emmanuel care, din discreţie, făcuseră câţiva paşi mai departe, avură impresia că-l aud răspunzând unui hohot de plâns printr-un suspin.

La opt fix erau la întâlnire.

— Iată-ne sosiţi, glăsui Morrel scoţând capul prin uşă şi suntem cei dintâi.

— Domnul mă va scuza, spuse Baptistin care îşi urmase stăpânul cu o spaimă de negrăit, dar văd parcă sub arbori o trăsură.

Monte-Cristo sări sprinten din caleaşca şi dădu mâna lui Emmanuel şi lui Maximilien, ajutându-i să coboare.

Maximilien reţinu mâna contelui într-ale sale.

— Bravo, spuse el, iată o mână aşa cum îmi place s-o văd la un bărbat a cărui viaţă stă în bunătatea cauzei sale!

— Într-adevăr, zăresc doi tineri care se plimbă în aşteptare parcă, spuse Emmanuel.

Monte-Cristo îl trase pe Morrel, nu la o parte, ci un pas sau doi în urma cumnatului său.

— Maximilien, îl întrebă el, inima dumitale e liberă?

Morrel îl privi pe Monte-Cristo cu uimire.

— Nu-ţi cer o confidenţă, dragul meu, îţi adresez o simplă întrebare. Răspunde-mi da sau nu. Atâta tot.

— Conte, iubesc o fată.

— O iubeşti mult?

— Mai mult decât viaţa mea.

— Încă o speranţă care se spulberă! murmură Monte-Cristo.

Apoi, cu un oftat:

— Biata Haydée!

— Conte, dacă v-aş cunoaşte mai puţin, v-aş crede mai puţin curajos decât sunteţi, exclamă Morrel.

— Oftez pentru că mă gândesc la o fiinţă pe care o las. Haida-de, Morrel, aşa de puţin se pricepe un soldat în materie de curaj? Crezi că eu regret viaţa? Ce înseamnă pentru mine, care am trăit douăzeci de ani între viaţă şi moarte, viaţa sau moartea? De altminteri, fii pe pace, Morrel, slăbiciunea aceasta, dacă e slăbiciune, este numai faţă de dumneata. Ştiu că lumea e un salon din care trebuie să ieşi politicos şi cinstit, adică salutând şi plătindu-ţi datoriile de joc.

— Bravo, spuse Morrel, îmi place! Aţi adus armele?

— Eu? de ce? nădăjduiesc că domnii le au pe ale lor.

— Mă duc să mă informez, spuse Morrel.

— Da, dar fără tratative, mă înţelegi?

— O, fiţi pe pace!

Morrel înaintă spre Beauchamp şi Château-Renaud. Aceştia, văzând mişcarea lui Maximilien, făcură câţiva paşi în întâmpinarea lui.

Cei trei salutară, dacă nu cu afabilitate, cel puţin cu curtoazie.

— Iertaţi-mă, domnilor, spuse Morrel, însă nu-l zăresc pe domnul de Morcerf.

— Ne-a înştiinţat azi-dimineaţă, răspunse Château-Renaud, că va veni singur pe teren.

— Aha! făcu Morrel.

Beauchamp îşi scoase ceasul.

— Opt fără cinci; nu e târziu, domnule Morrel, spuse el.

— O, nu cu gândul acesta întrebam! răspunse Maximilien.

— De altminteri, întrerupse Château-Renaud, uite o trăsură.

Într-adevăr, o trăsură înainta în trap mare, pe una din aleile ce duceau la răspântia unde se aflau ei.

— Domnilor, desigur că sunteţi prevăzuţi cu pistoale, glăsui Morrel. Domnul de Monte-Cristo declară că renunţă la dreptul de a se servi de ale sale.

— Noi am prevăzut delicateţea aceasta din partea contelui, domnule Morrel, răspunse Beauchamp şi am adus arme pe care eu le cumpărasem acum opt sau zece zile crezând că o să am nevoie pentru o afacere asemănătoare. Sunt perfect noi şi încă n-au servit nimănui. Vreţi să le vedeţi?

— O, domnule Beauchamp, spuse Morrel înclinându-se; atunci când mă asiguraţi că domnul de Morcerf nu cunoaşte armele acestea, vă închipuiţi, nu-i aşa, că îmi este de ajuns cuvântul dumneavoastră.

— Domnilor, spuse Château-Renaud, nu Morcerf a sosit cu trăsura, ci Franz şi Debray.

Într-adevăr, cei doi înaintară.

— Dumneavoastră aici, domnilor? spuse Château-Renaud schimbând cu fiecare o strângere de mână; prin ce întâmplare?

— Pentru că, spuse Debray, Albert ne-a rugat în dimineaţa asta să fim pe teren.

Beauchamp şi Château-Renaud se priviră uimiţi.

— Îmi pare că înţeleg, domnilor, glăsui Morrel.

— Să auzim.

— Ieri după-amiază am primit o scrisoare din partea domnului de Morcerf, care mă ruga să fiu la operă.

— Şi eu, spuse Debray.

— Şi eu, spuse Franz.

— Şi noi, declarară Château-Renaud şi Beauchamp.

— Vroia să fiţi prezenţi la provocare, spuse Morrel, vrea să fiţi prezenţi şi la luptă.

— Da, glăsuiră tinerii, asta este, domnule Maximilien; după toate probabilităţile, aţi ghicit.

— Cu toate acestea, murmură Château-Renaud, Albert nu vine; e în întârziere cu zece minute.

— Iată-l, spuse Beauchamp; e călare; priviţi, vine în goană urmat de servitorul său.

— Ce imprudenţă, spuse Château-Renaud, să vină călare pentru a se bate cu pistolul. Şi eu care îi predasem aşa de bine lecţia!

— Şi apoi, uite-l, spuse Beauchamp, cu guler la cravată, cu haina deschisă, cu vesta albă; de ce nu şi-a desenat şi un punct pe stomac? Ar fi fost mai simplu şi s-ar fi sfârşit mai repede.

Albert ajunse în vremea asta la zece paşi de grupul celor cinci tineri; îşi opri calul, sări jos şi zvârli hăţul în mâna servitorului.

Se apropie.

Era palid, avea ochii roşii şi umflaţi. Se vedea că nu dormise o clipă toată noaptea.

Pe întreaga lui figură era o nuanţă de gravitate tristă, neobişnuită.

— Vă mulţumesc, domnilor, spuse el, că aţi binevoit să răspundeţi invitaţiei mele; vă rog să credeţi că sunt nespus de recunoscător pentru dovada aceasta de prietenie.

La apropierea lui Morcerf, Morrel se dăduse cu vreo zece paşi înapoi şi stătea deoparte.

— Şi dumitale, domnule Morrel, glăsui Albert, se adresează mulţumirile mele. Apropie-te, nu eşti de prisos.

— Domnule, glăsui Maximilien, uiţi că eu sunt martorul domnului de Monte-Cristo?

— Nu eram sigur, dar bănuiam. Foarte bine; cu cât vor fi mai mulţi oameni de onoare aci, cu atât voi fi mai mulţumit.

— Domnule Morrel, spuse Château-Renaud, poţi să-l anunţi pe domnul conte de Monte-Cristo că domnul de Morcerf a sosit şi că stăm la dispoziţia domniei sale.

Morrel făcu o mişcare pentru a se achita de misiunea sa.

În vremea asta Beauchamp scotea cutia cu pistoale din trăsură.

— Aşteptaţi, domnilor, spuse Albert, am două cuvinte de spus domnului conte de Monte-Cristo.

— În particular? întrebă Morrel.

— Nu, domnule, faţă de toată lumea.

Martorii lui Albert se priviră nespus de uimiţi; Franz şi Debray schimbară câteva cuvinte în şoaptă, iar Morrel, bucuros de incidentul neaşteptat, se duse la conte care se plimba pe o altă alee cu Emmanuel.

— Ce doreşte? întrebă Monte-Cristo.

— Nu ştiu, dar vrea să vă vorbească.

— O, să nu încerce cumva un nou ultragiu! exclamă Monte-Cristo.

— Nu cred că asta îi e intenţia, spuse Morrel.

Contele înaintă, însoţit de Maximilien şi de Emmanuel; chipu-i calm şi senin contrasta foarte mult cu chipul turburat al lui Albert care se apropia la rându-i, urmat de cei patru tineri.

Când ajunseră la trei paşi unul de altul, Albert şi contele se opriră.

— Domnilor, spuse Albert, apropiaţi-vă; doresc ca nici un cuvânt din cele ce voi avea onoarea să spun domnului conte de Monte-Cristo să nu se piardă; căci ce voi avea onoarea să-i spun trebuie repetat de dumneavoastră oricui va vrea să audă, oricât de ciudate vi se vor părea cuvintele mele.

— Aştept, domnule, spuse contele.

— Domnule, spuse Albert cu o voce tremurând la început, dar care deveni din ce în ce mai sigură; domnule, vă reproşam că aţi divulgat purtarea domnului de Morcerf în Epir; căci, oricât de vinovat ar fi fost domnul conte de Morcerf, nu credeam că dumneavoastră aveaţi dreptul să-l pedepsiţi. Astăzi însă, domnule, ştiu că aveaţi dreptul. Nu trădarea lui Fernand Mondego faţă de Ali-Paşa mă îndeamnă cu atâta grabă să vă scuz, ci trădarea pescarului Fernand faţă de dumneavoastră şi nenorocirile groaznice care au fost urmarea acestei trădări. De aceea spun, de aceea proclam cu glas tare: da, domnule aţi avut dreptate că v-aţi răzbunat pe părintele meu şi eu, fiul lui, vă mulţumesc.

Dacă trăsnetul ar fi căzut în mijlocul spectatorilor neaşteptatei scene, nu i-ar fi uimit mai mult decât declaraţia lui Albert.

Ochii lui Monte-Cristo se înălţaseră încet spre cer, cu o expresie de recunoştinţă infinită şi nu putea să admire îndestul cum firea furtunoasă a lui Albert, al cărui curaj îl cunoscuse în mijlocul bandiţilor romani, se încovoiase deodată pentru atâta umilire. De aceea recunoscu influenţa mamei lui şi înţelese că inima lui nobilă nu se împotrivise jertfei pe care ea o bănuia, desigur, inutilă.

— Acum, domnule, spuse Albert, dacă socotiţi că scuzele pe care vi le-am cerut sunt îndestulătoare, daţi-mi mâna vă rog. După meritul aşa de rar al certitudinii, care pare să fie cel dintâi dintre toate meritele dumneavoastră, următorul e de a şti să-şi mărturisească cineva greşeala. Mărturia aceasta mă priveşte, însă, numai pe mine. Procedăm în conformitate cu oamenii, dar dumneavoastră aţi procedat în conformitate cu Dumnezeu. Numai un înger putea să salveze pe unul dintre noi de la moarte şi îngerul a coborât din cer, dacă nu pentru a face din noi doi prieteni, — oh, fatalitatea interzice lucrul acesta! — cel puţin pentru a face doi oameni care se stimează.

Cu ochii umezi, cu pieptul palpitând, emoţionat, Monte-Cristo întinse lui Albert o mână pe care acesta o apucă şi o strânse cu un simţământ ce

semăna unei respectuoase înfricoşări.

— Domnilor, spuse el, domnul de Monte-Cristo binevoieşte să primească scuzele mele. Mă purtasem necugetat cu domnia sa. Graba este un sfetnic rău: am procedat greşit. Vina mea este reparată acum. Nădăjduiesc că lumea nu mă va socoti un laş fiindcă am făcut ceea ce mi-a poruncit conştiinţa. În orice caz însă, dacă cineva s-ar înşela asupra mea, adăugă tânărul înălţând capul cu mândrie ca şi cum ar fi adresat o sfidare şi prietenilor şi duşmanilor, voi căuta să modific părerile.

— Dar ce s-a petrecut azi-noapte? întrebă Beauchamp pe Château-Renaud; am impresia că jucăm un rol trist.

— Într-adevăr, fapta lui Albert este foarte josnică sau foarte frumoasă, răspunse baronul.

— Ce înseamnă asta? întreabă Debray pe Franz. Cum? contele de Monte-Cristo îl dezonorează pe domnul de Morcerf şi în ochii fiului acestuia el a avut dreptate? Eu puteam să am zece Ianine în familia mea şi nu m-aş fi crezut obligat decât la un lucru: să mă bat de zece ori.

Cu fruntea plecată, cu braţele ţepene, strivit sub povara a douăzeci şi patru de ani de amintiri, Monte-Cristo nu se gândea nici la Albert, nici la Beauchamp, nici la Château-Renaud, nici la altcineva de acolo: se gândea la curajoasa femeie care venise să-i ceară viaţa fiului ei, căreia el i-o oferise pe-a sa şi care îl salvase prin destăinuirea cumplită a unui secret de familie în stare să ucidă pentru de-a pururi, la tânăr, sentimentul pietăţii filiale.

— Tot Providenţa! murmură el; o, abia de astăzi am siguranţa că sunt trimisul Domnului!

Capitolul XVII Mama şi fiul

Contele de Monte-Cristo îi salută pe cei cinci tineri cu un zâmbet plin de melancolie şi demnitate şi se urcă din nou în trăsura sa, împreună cu Maximilien şi cu Emmanuel.

Albert, Beauchamp şi Château-Renaud rămaseră singuri pe câmpul de bătaie.

Tânărul aţinti asupra martorilor o privire care, fără a fi timidă, le cerea parcă părerea asupra scenei de adineauri.

— Scumpe prieten — glăsui Beauchamp cel dintâi, fie că era mai sensibil, fie că era mai spontan — dă-mi voie să te felicit: iată un deznodământ neaşteptat la o afacere destul de neplăcută.

Albert rămase mut şi concentrat în reveria sa. Château-Renaud se mulţumi să-şi bată cizma cu cravaşa.

— Nu plecăm? întrebă el după tăcerea aceasta stânjenitoare.

— Când vreţi, răspunse Beauchamp; lăsaţi-mi numai răgazul de a aduce laude domnului de Morcerf; a făcut azi dovada unei generozităţi aşa de cavalereşti... de rare!

— O, da! spuse Château-Renaud.

— E minunat lucru, continuă Beauchamp, să poţi păstra asupra ta o stăpânire aşa de mare!

— De bună seamă: în ceea ce mă priveşte, eu n-aş fi fost în stare, declară Château-Renaud cu o răceală cât se poate de semnificativă.

— Domnilor, întrerupse. Albert, cred că n-aţi înţeles că între domnul de Monte-Cristo şi mine s-a petrecut ceva foarte grav...

— Ba da, ba da, spuse imediat Beauchamp, dar nu toate hahalerele noastre vor fi capabile să înţeleagă eroismul dumitale şi, mai curând sau mai târziu, vei fi nevoit să le explici într-un mod mai energic decât îi convine sănătăţii trupului dumitale şi duratei vieţii dumitale. Vrei să-ţi dau un sfat prietenesc? Pleacă la Neapole, la Haga sau la Saint-Petersburg, unde oamenii sunt mai inteligenţi în ce priveşte onoarea decât parizienii noştri smintiţi şi revino apoi în Franţa, peste câţiva ani, sau destul de uitat, sau destul de respectabil pentru a-ţi recăpăta liniştea. Nu-i aşa, domnule de Château-Renaud că am dreptate?

— Aceasta e şi părerea mea, spuse nobilul. Nimic nu atrage mai mult duelurile serioase decât un duel fără rezultat.

— Vă mulţumesc, domnilor, răspunse Albert cu un zâmbet rece; voi urma sfatul dumneavoastră, nu pentru că mi-l daţi, dar pentru că aveam de gând să părăsesc Franţa. Vă mulţumesc de asemeni pentru serviciul ce mi-aţi făcut, slujindu-mi de martori. El e săpat adânc în inima mea de vreme ce, după cuvintele pe care le-am auzit, nu-mi mai aduc aminte decât de el.

Château-Renaud şi Beauchamp se priviră. Impresia produsă asupra amândurora era aceeaşi, iar accentul cu care Morcerf mulţumise trăda o atare hotărâre încât situaţia ar fi devenit delicată pentru toţi în cazul când conversaţia continua.

— Cu bine, Albert, glăsui deodată Beauchamp întinzând cu neglijenţă mâna tânărului fără ca acesta să pară ieşit din letargie.

Într-adevăr, nu răspunse nimic mâinii întinse.

— Cu bine, spuse la rându-i Château-Renaud, ţinând în mâna stângă cravaşa şi salutând cu dreapta.

Buzele lui Albert murmurară slab: Cu bine! Privirea lui era mai explicită: ea închidea un poem de mânii reţinute, de dispreţuri trufaşe, de indignare generoasă.

După ce martorii săi se urcară în trăsură, mai stătu câtva timp în atitudinea-i neclintită şi melancolică: apoi, deodată, dezlegându-şi calul de arbustul în jurul căruia servitorul înfăşurase căpăstrul, sări sprinten în şa şi porni în galop spre Paris. Peste un sfert de oră intra în palatul din strada Helder.

Când coborî de pe cal i se păru că zăreşte în spatele perdelei de la camera de culcare a contelui chipul palid al părintelui său.

Albert întoarse capul cu un suspin şi intră în micul său pavilion.

Zvârli aci o ultimă privire asupra tuturor bogăţiilor care îi făcuseră viaţa aşa de plăcută şi de fericită până atunci; privi încă o dată tablourile ale căror figuri păreau că îi zâmbesc şi ale căror peisaje se însufleţiră parcă.

Scoase apoi, din rama de stejar, portretul mamei sale pe care îl înfăşură, lăsând goală şi neagră rama aurită.

Îşi puse după aceea în ordine armele-i frumoase turceşti, puştile englezeşti, porţelanurile japoneze, cupele, bronzurile artistice semnate de Feauchères sau Barye; inspectă dulapurile şi puse chei la fiecare; zvârli într-un sertar al biroului său, pe care îl lăsă deschis, toţi banii din buzunar şi adăugă bijuteriile fanteziste, nenumărate, care-i populau cupele, casetele, etajerele; făcu un inventar exact şi precis şi puse inventarul în locul cel mai la vedere al unei mese, după ce curăţă masa de cărţile şi de hârtiile care o încărcau.

La începutul operaţiei, în ciuda ordinului pe care Albert i l-a dat să-l lase singur, servitorul intrase în cameră.

— Ce vrei? îl întrebă Morcerf cu un accent mai mult trist decât mâniat.

— Iertaţi-mă, domnule, spuse valetul; e adevărat că domnul mi-a interzis să-l deranjez, dar m-a chemat domnul conte de Morcerf.

— Ei şi? întrebă Albert.

— N-am vrut să mă duc la domnul conte fără să primesc ordinele domnului.

— De ce?

— Pentru că domnul conte ştie, desigur, că l-am însoţit pe domnul pe teren.

— Probabil, spuse Albert.

— Şi mă cheamă, fără îndoială, ca să mă întrebe ce-a fost acolo. Ce să-i răspund?

— Adevărul.

— Îi voi spune atunci că întâlnirea n-a avut loc?

— Îi vei spune că am cerut scuze domnului conte de Monte-Cristo; du-te.

Valetul se înclină şi ieşi.

Albert se apucă din nou de inventar.

În momentul când termina lucrul, îi atrase atenţia tropotul unor cai în curte şi roţile unei trăsuri care zguduiau geamurile; se apropie de fereastră şi-l văzu pe părintele său urcându-se în caleaşcă şi plecând.

De îndată ce poarta palatului se închise în urma contelui, Albert porni spre apartamentul mamei sale şi, deoarece n-avea cine să-l anunţe, pătrunse până în dormitorul ei; se opri în prag, cu inima zvâcnindu-i de cele ce vedea

şi ghicea.

Ca şi cum acelaşi suflet ar fi pus în mişcare ambele trupuri, Mercédès făcea la ea ce făcuse Albert la el.

Totul era pus în ordine: dantelele, podoabele, bijuteriile, rufăria, banii se orânduiau pe fundul sertarelor ale căror chei contesa le aduna cu grijă.

Albert văzu preparativele, înţelese tâlcul lor şi strigând: "Mamă", îşi înfăşură braţele pe după gâtul ei.

Pictorul care ar fi putut să redea expresia ambelor figuri, ar fi realizat desigur un tablou frumos.

— Ce faci? o întrebă el.

— Tu ce făceai? răspunse ea.

— O, mamă! exclamă Albert neputând să vorbească de emoţie, cu dumneata nu e acelaşi lucru! Nu, nu poţi să iei hotărârea pe care am luat-o eu, deoarece eu vin să te anunţ că spun rămas-bun casei dumitale şi... dumitale.

— Şi eu, Albert, răspunse Mercédès, plec şi eu. Nădăjduisem, mărturisesc, că fiul meu mă va însoţi; m-am înşelat?

— Mamă, spuse Albert cu tărie, nu te pot face să împărtăşeşti soarta pe care mi-o hărăzesc: de acum încolo trebuie să trăiesc fără nume şi fără avere; pentru a începe ucenicia acestei existenţe aspre, trebuie să împrumut de la un prieten pâinea pe care voi mânca-o până în momentul când am să câştig alta. Aşadar, bună mamă, eu mă duc la Franz să-l rog să-mi împrumute mica sumă pe care am socotit-o necesară.

— Tu, bietul meu copil, să suferi mizeria, foamea? exclamă Mercédès. O, nu spune asta, mi-ai zdrobi toate hotărârile!

— Nu însă pe-ale mele, mamă, răspunse Albert. Sunt tânăr, sunt puternic, cred că sunt curajos; şi am învăţat de ieri de ce-i în stare voinţa. O, mamă, sunt oameni care au suferit atâta şi care nu numai că n-au murit, dar au ridicat o nouă avere pe ruina tuturor făgăduielilor de fericire pe care li le făcuse cerul, pe rămăşiţele tuturor speranţelor care li le dăduse Dumnezeu. Am aflat asta, mamă şi am văzut pe oameni; ştiu că, din adâncul prăpastiei, unde-i cufundase duşmanul, s-au ridicat cu atâta vigoare şi atâta glorie încât l-au dominat pe învingătorul de ieri şi l-au zvârlit la rându-le în abis. Nu, mamă, nu; începând de astăzi am rupt cu trecutul şi nu mai accept nimic, nici măcar numele meu, deoarece, — înţelegi, mamă, nu e aşa? — fiul dumitale nu poate să poarte numele unui om care e obligat să roşească în faţa altui om.

— Albert, copilul meu, spuse Mercédès, acesta e sfatul pe care ţi l-aş fi dat dacă aveam o inimă mai tare; conştiinţa ta a vorbit când glasul meu stins tăcea; ascultă-ţi conştiinţa, fiul meu. Albert, aveai prieteni; rupe cu ei, pentru moment, dar nu deznădăjdui. Viaţa e încă frumoasă la vârsta ta, dragul meu Albert, căci abia ai douăzeci şi doi de ani; şi, deoarece unei inimi curate ca a ta îi trebuie un nume fără pată, ia-l pe al părintelui meu: îl

chema Herrera. Te cunosc, Albert; orice carieră vei urma, ai să faci curând numele acesta ilustru. Atunci, dragul meu, revino în lume şi vei străluci şi mai mult prin nenorocirile tale de altădată; iar dacă, în ciuda tuturor prevederilor mele, nu va fi aşa, lasă-mi cel puţin speranţa mie, care nu voi mai avea decât acest gând, mie, care nu mai am viitor şi pentru care mormântul începe în pragul acestei case.

— Îţi voi face pe plac, mamă, glăsui tânărul; da, împărtăşesc speranţa dumitale: mânia cerului nu ne va urmări, pe dumneata aşa de pură, pe mine aşa de inocent. Dar, deoarece suntem hotărâţi — să procedăm cu grabă! Domnul de Morcerf a plecat acum o jumătate de ceas; prilejul, precum vezi, este favorabil pentru a evita zgomotul şi explicaţia.

— Te aştept, fiul meu, spuse Mercédès.

Albert alergă îndată până în bulevard, de unde aduse o trăsură care avea să-i scoată din palat; îşi amintea de o căsuţă mobilată în strada Saint - Pères unde mama lui va găsi adăpost modest, dar decent; reveni deci la contesă.

În momentul când trăsura se opri în dreptul uşii şi Albert cobora, un om se apropie de el înmânându-i o scrisoare.

Albert îl recunoscu pe administrator.

— Din partea contelui, spuse Bertuccio.

Albert luă scrisoarea, o deschise, o citi.

După ce o citi, îl căută din ochi pe Bertuccio, dar, în timp ce tânărul citea, Bertuccio dispăruse.

Atunci, cu lacrimile în ochi, cu pieptul zvâcnind de emoţie, Albert intră la Mercédès şi, fără să rostească un cuvânt, îi prezentă scrisoarea.

Mercédès citi:

"Albert,

Arătându-ţi că am ghicit proiectul în voia căruia eşti pe punctul de a te lăsa, cred că îţi arăt că îţi înţeleg delicateţea. Eşti liber, părăseşti palatul contelui şi te retragi cu mama dumitale, liberă ca şi dumneata; gândeşte-te însă, Albert, că-i datorezi mai mult decât îi poţi plăti — biată inimă nobilă ce eşti. Păstrează pentru dumneata lupta, reclamă pentru dumneata suferinţa, dar cruţă-i prima mizerie care va însoţi inevitabil cele dintâi sforţări ale dumitale; căci ea nu merită nici măcar răsfrângerea nenorocirii care o izbeşte astăzi şi Providenţa nu vrea ca nevinovatul să plătească pentru vinovat.

Ştiu că veţi părăsi amândoi casa din strada Helder fără să luaţi ceva. Nu căuta să descoperi cum am aflat.

Ştiu; atâta tot.

Ascultă, Albert.

Acum douăzeci şi patru de ani mă înapoiam voios şi mândru în patria mea. Aveam o logodnică, Albert, o fată sfântă pe care o adoram şi aduceam

logodnicei mele o sută cincizeci de ludovici agonisiţi cu greu printr-o muncă fără preget. Banii erau pentru ea, îi hărăzeam ei şi, ştiind cât de perfidă e marea, îngropasem comoara noastră în grădiniţa casei părintelui meu, la Marsilia, pe Allée de Meilhan.

Albert, mama dumitale cunoaşte bine căsuţa dragă şi săracă.

De curând, venind la Paris, am trecut prin Marsilia, m-am dus să văd casa cu amintiri dureroase; iar seara, cu un hârleţ în mână, am cercetat ungherul unde îngropasem comoara. Caseta de fier era încă acolo, nu se atinsese nimeni de ea; se găseşte în unghiul pe care un smochin frumos, plantat de părintele meu în ziua când m-am născut, îl acoperă cu umbra lui.

Albert, banii aceştia care altădată aveau să ajute la viaţa şi la liniştea femeii pe care o adoram — astăzi, printr-o întâmplare ciudată şi dureroasă, şi-au regăsit aceeaşi întrebuinţare. Înţelege-mi bine gândul; eu, care aş putea să ofer milioane bietei femei, îi dau numai bucata de pâine neagră uitată sub bietul meu acoperiş din ziua când am fost despărţit de aceea pe care o iubeam.

Eşti un om generos, Albert, dar poate eşti orbit de mândrie sau de resentiment; dacă mă refuzi, dacă ceri altuia ceea ce am dreptul să-ţi ofer, voi spune că e foarte puţin generos din partea dumitale să refuzi mamei viaţa oferită de un om pe al cărui părinte, părintele dumitale, l-a lăsat să moară în grozăviile foamei şi deznădejdii".

După sfârşitul lecturii, Albert rămase palid şi nemişcat, aşteptând hotărârea mamei.

Mercédès înălţă spre cer o privire în care era o expresie cu neputinţă de redat.

— Accept, spuse ea; are dreptul să plătească zestrea pe care o voi duce într-o mănăstire.

Şi, punând scrisoarea pe inimă, luă braţul fiului său şi, cu paşi mai siguri decât se aştepta, poate, porni pe scară.

Capitolul XVIII Sinuciderea

Între timp Monte-Cristo se înapoiase şi el în oraş, cu Emmanuel şi cu Maximilien.

Întoarcerea fu veselă. Emmanuel nu-şi ascundea bucuria de a fi văzut pacea urmând războiului, şi-şi destăinuia cu glas tare înclinările filantropice. Într-un colţ al trăsurii, Morrel lăsa ca voioşia cumnatului său să se evapore în cuvinte, păstrând pentru sine o bucurie tot aşa de sinceră, dar care strălucea numai în priviri.

Îl întâlniră la bariera Trône pe Bertuccio: el aştepta acolo, neclintit ca o santinelă la post.

Monte-Cristo îşi scoase capul prin uşă, schimbă cu el câteva cuvinte în şoaptă şi administratorul dispăru.

— Domnule conte, spuse Emmanuel ajungând în dreptul pieţei Royale, lăsaţi-mă, vă rog, la poarta mea pentru ca soţia mea să nu aibă un singur moment de nelinişte, nici pentru dumneavoastră, nici pentru mine.

— Dacă n-ar fi ridicol să facem paradă de triumf, spuse Morrel, l-aş invita pe domnul conte la noi; dar şi domnul conte are, desigur, câteva inimi tremurânde care trebuie liniştite. Emmanuel, am ajuns; să-l salutăm pe prietenul nostru şi să-l lăsăm să-şi continue drumul.

— Un moment, spuse Monte-Cristo, nu mă lipsiţi dintr-o dată de doi tovarăşi; dumneata du-te la încântătoarea dumitale soţie, căreia te rog să-i prezinţi complimentele mele, iar dumneata, Morrel, însoţeşte-mă până la Champs-Elysées.

— Admirabil! spuse Maximilien; cu atât mai mult cu cât am treabă în cartierul dumneavoastră, conte.

— Să te aşteptăm la masă? întrebă Emmanuel.

— Nu, spuse tânărul.

Uşa se închise, trăsura îşi continuă drumul.

— Vedeţi că eu v-am adus noroc, glăsui Morrel când fu singur cu contele. Nu v-aţi gândit niciodată la asta?

— Ba da, spuse Monte-Cristo şi de aceea aş vrea să te am totdeauna lângă mine.

— Miraculos lucru! continuă Morrel răspunzând propriilor sale gânduri.

— Ce? întrebă Monte-Cristo.

— Ce s-a întâmplat.

— Da, răspunse contele cu un zâmbet; ai spus bine, Morrel: miraculos.

— Căci, în sfârşit, reluă Morrel, Albert e curajos.

— Foarte curajos, spuse Monte-Cristo; l-am văzut dormind cu pumnalul suspendat deasupra capului.

— Şi eu ştiu că s-a bătut de două ori şi că s-a bătut foarte bine, spuse Morrel. Cum se împacă asta cu purtarea de azi-dimineaţă?

— Tot influenţa dumitale, spuse Monte-Cristo zâmbind.

— E o fericire pentru Albert că nu-i deloc soldat, glăsui Morrel.

— De ce?

— Cine a mai pomenit scuze pe teren? făcu tânărul căpitan clătinând din cap.

— Haida-de! spuse contele cu blândeţe; nu cumva o să cazi şi dumneata în prejudecăţile oamenilor de rând, Morrel? Nu recunoşti că, întrucât Albert e curajos, el nu poate fi laş? Că, de bună seamă, a avut vreun motiv să procedeze aşa cum a procedat azi-dimineaţă şi că, prin urmare, conduita lui este mai degrabă eroică decât altfel?

— Fără îndoială, fără îndoială, răspunse Morrel; dar voi spune ca spaniolul: a fost mai puţin viteaz astăzi decât ieri.

— Iei masa cu mine, nu e aşa, Morrel? întrebă contele pentru a curma conversaţia.

— Nu; la zece vă părăsesc.

— Aşadar, întâlnirea dumitale era pentru dejun?

Morrel zâmbi şi clătină din cap.

— În sfârşit, undeva trebuie să iei masa...

— Cu toate acestea, dacă nu mi-e foame? glăsui tânărul.

— O, eu nu cunosc decât două sentimente care taie astfel pofta, spuse contele: durerea (şi cum din fericire te văd foarte vesel, nu e asta) şi dragostea. Iar după cele ce mi-ai spus în legătură cu inima dumitale, mi-este permis să cred...

— Conte, replică Morrel cu voioşie, nu zic ba.

— Şi nu-mi povesteşti mie, Maximilien? întrebă contele cu ton aşa de viu încât se vedea cât de curios e să cunoască secretul.

— V-am arătat azi-dimineaţă că am o inimă, nu e aşa, conte?

În locul oricărui alt răspuns Monte-Cristo întinse tânărului mâna.

— Ei bine, continuă Morrel, din momentul când inima aceasta nu mai e cu dumneavoastră în pădurea Vincennes, este în altă parte şi mă duc după ea.

— Du-te, spuse contele cu glas tărăgănat, du-te dragul meu prieten; dar dacă întâmpini vreun obstacol, aminteşte-ţi că eu am o oarecare putere pe lumea asta, că sunt fericit s-o pun în serviciul oamenilor pe care îi iubesc şi că pe dumneata eu te iubesc, Morrel.

— Bine, spuse tânărul, îmi voi aminti, aşa cum copiii egoişti îşi aduc aminte de părinţii lor când au nevoie de ei. Când voi avea nevoie de dumneavoastră, — şi poate că momentul acela va veni — am să mă adresez dumneavoastră, conte.

— Bine, reţin cuvântul dumitale. La revedere.

— La revedere.

Ajunseră la poarta casei din Champs-Elysées. Monte-Cristo deschise uşa, Morrel sări.

Bertuccio aştepta pe peron. Morrel dispăru pe avenue de Marigny, iar Monte-Cristo porni repede în întâmpinarea lui Bertuccio.

— Ei, ce e? întrebă el.

— Ce să fie? răspunse administratorul; părăseşte casa.

— Şi fiul ei?

— Florentin, valetul lui, gândeşte că şi el va face la fel.

— Vino încoace.

Monte-Cristo îl luă pe Bertuccio în cabinet, scrise scrisoarea pe care am văzut-o şi o dădu administratorului.

— Du-te degrabă, îi spuse el; ascultă, înştiinţeaz-o pe Haydée că am venit.

— Iată-mă, spuse fata care, auzind zgomotul trăsurii, coborâse şi a cărei figură strălucea de bucurie revăzându-l pe conte teafăr.

Bertuccio ieşi.

Haydée încercă toate elanurile unei fiice care îşi revede părintele drag, toate delirurile unei amante care îşi revede amantul, în primele clipe ale reîntoarcerii aşteptată de ea cu atâta nerăbdare.

Desigur că, deşi mai puţin expansivă, bucuria lui Monte-Cristo nu era mai puţin mare; bucuria pentru inimile care au suferit îndelung se aseamănă cu roua pentru pământurile uscate de soare: inima şi pământul absorb ploaia binefăcătoare ce cade peste ele şi nimic nu se vede pe dinafară. Monte-Cristo înţelegea în ultimele zile un lucru: un lucru pe care, de multă vreme, nu mai îndrăznea să-l creadă: că există două Mercédès pe lume, că el mai putea să fie fericit.

Ochii aprinşi de fericire se scufundau cu nesaţ în privirile umede ale Haydéei, când uşa se deschise deodată. Contele încruntă sprâncenele.

— Domnul de Morcerf! spuse Baptistin ca şi cum cuvântul acesta cuprindea o scuză.

Într-adevăr, chipul contelui se lumină.

— Care? întrebă el; vicontele sau contele?

— Contele.

— O, nu s-a isprăvit încă? exclamă Haydée.

— Nu ştiu dacă s-a isprăvit, copilă adorată, spuse Monte-Cristo luând mâinile fetei, dar ceea ce ştiu e că tu n-ai nici un motiv de teamă.

— Cu toate acestea, mizerabilul...

— Omul acesta nu îmi poate face nimic, Haydée, spuse Monte-Cristo; trebuia să mă tem numai când aveam de-a face cu fiul lui.

— De aceea n-o să-ţi închipui niciodată, stăpâne, cât am suferit, spuse fata.

Monte-Cristo zâmbi.

— Îţi jur pe mormântul părintelui meu, glăsui Monte-Cristo întinzând mâna pe capul fetei, că, dacă se întâmplă o nenorocire, nu eu am să fiu victima.

— Te cred, stăpâne, ca şi cum Dumnezeu mi-ar vorbi, spuse fata întinzându-şi fruntea spre conte.

Monte-Cristo depuse, pe fruntea aşa de candidă şi de frumoasă, o

sărutare care făcu două inimi să bată în acelaşi timp: una cu violenţă, alta înăbuşit.

— O, Doamne, murmură contele, îmi îngădui tu să mai pot iubi? Pofteşte-l în salon pe domnul conte de Morcerf! îi spuse el lui Baptistin în timp ce o conducea pe frumoasa grecoaică spre o scară secretă.

Un cuvânt de explicaţie cu privire la vizita aceasta aşteptată poate de Monte-Cristo, dar fără îndoială, neaşteptată pentru cititorii noştri.

În timp ce, precum am arătat, Mercédès făcea în apartamentul ei inventarul pe care Albert îl făcuse la el, în timp ce ea îşi punea în ordine bijuteriile, îşi închidea sertarele, aduna cheile pentru a lăsa totul în perfectă ordine, Mercédès nu băgase de seamă că un cap palid şi sinistru se arătase în geamul unei uşi prin care lumina pătrundea în coridor; de aci nu numai că se putea vedea, dar se şi putea auzi. Cel care privea astfel, după toate probabilităţile, văzu deci şi auzi, fără ca el să fie văzut sau auzit, tot ce se petrecea la doamna de Morcerf.

De la uşa de sticlă omul cu chipul palid se transportă în camera de culcare a contelui de Morcerf şi ajungând aci, ridică cu o mână contractată perdeaua unei ferestre care dădea spre curte. Rămase acolo zece minute, nemişcat, mut, ascultându-şi bătăile inimii. Pentru el zece minute însemnau mult.

Atunci, înapoindu-se de la întâlnire, Albert l-a zărit pe părintele său care îi pândea întoarcerea de după o perdea şi a întors capul.

Ochii contelui se dilatară: ştia că insulta adresată de Albert lui Monte-Cristo fusese grozavă, că în toate ţările lumii o astfel de insultă aducea după sine un duel pe moarte. Dar Albert se înapoiase teafăr; prin urmare, contele era răzbunat.

Un fulger de negrăită bucurie lumină chipul lugubru, asemeni unei ultime raze de soare, înainte de a se pierde în norii care nu par atât culcuşul, cât mormântul lui.

Dar, am spus, el aşteptă zadarnic ca tânărul să vină în apartamentul lui şi să-i povestească triumful. Că, înainte de a se bate, tânărul n-a vroit să-l vadă pe părintele a cărui onoare pleca să o răzbune, se înţelege; dar după ce răzbunase onoarea părintelui, de ce nu venea fiul să se arunce în braţele sale?

Atunci, neputând să-l vadă pe Albert, contele trimise după servitorul acestuia. Se ştie că Albert l-a autorizat pe servitor să nu ascundă contelui nimic.

Peste zece minute generalul de Morcerf apăru pe peron, îmbrăcat cu o redingotă neagră, cu guler militar, cu pantaloni negri, cu mănuşi negre. Dăduse, după câte se pare, ordine anterioare; căci abia ajunse pe ultima treaptă a peronului şi trăsura sa, înhămată gata, ieşi din şopron, oprindu-se în faţa lui.

Valetul aruncă în trăsură o manta cu glugă în care erau înfăşurate

două săbii; apoi, se aşeză lângă vizitiu.

Vizitiul se plecă dinaintea caleştii pentru a aştepta ordinul.

— În Champs-Elysées, spuse generalul, la contele de Monte-Cristo. Repede!

Caii se năpustiră sub lovitura de bici care îi învălui; peste cinci minute se opriră în faţa casei contelui.

Domnul de Morcerf deschise singur uşa şi sări din mers, ca un tânăr, sună şi dispăru prin poarta căscată, împreună cu servitorul său.

În clipa următoare Baptistin anunţa domnului de Monte-Cristo pe contele de Morcerf, iar Monte-Cristo, după ce o conduse pe Haydée, porunci să fie introdus contele de Morcerf în salon.

Generalul măsura pentru a treia oară salonul în toată lungimea lui, când, întorcându-se, îl zări pe Monte-Cristo în prag.

— A, domnul de Morcerf! spuse liniştit Monte-Cristo; mi se păruse că nu am auzit bine.

— Da, eu, glăsui contele cu o înfricoşătoare contracţie a buzelor, care îl împiedica să articuleze precis.

— Nu-mi mai rămâne decât să aflu acum motivul care-mi oferă plăcerea de a vedea, la o oră aşa de matinală, pe domnul conte de Morcerf, spuse Monte-Cristo.

— Domnule, aţi avut azi-dimineaţă o întâlnire cu fiul meu, spuse generalul.

— Ştiţi asta, răspunse contele.

— Şi mai ştiu că fiul meu avea motive temeinice să se bată cu dumneavoastră şi să-şi dea toate silinţele pentru a vă ucide.

— Într-adevăr, avea motive foarte temeinice. Vedeţi însă că, în ciuda acestor motive, nu m-a ucis şi nici măcar nu s-a bătut.

— Şi cu toate acestea vă socotea drept cauza dezonorării părintelui său, drept cauza năpraznicei ruini care, în momentul de faţă, îmi copleşeşte casa.

— Într-adevăr, domnule, spuse Monte-Cristo cu liniştea-i cumplită; dar cauza secundară, nu principală.

— Fără îndoială, i-aţi cerut scuze sau i-aţi dat o explicaţie.

— Nu i-am dat nici o explicaţie şi, dimpotrivă, scuze mi-a cerut el.

— Dar cărui motiv atribuiţi aceasta?

— Probabil convingerii că, în întâmplarea prezentă, există un om mai vinovat decât mine.

— Şi cine era omul acesta?

— Părintele lui.

— Fie! spuse contele îngălbenindu-se; ştiţi însă că vinovatului nu-i place să-şi recunoască vinovăţia.

— Ştiu... De aceea mă aşteptam la scena de acum.

— Vă aşteptaţi ca fiul meu să fie un laş? exclamă contele.

— Domnul Albert de Morcerf nu e un laş, spuse Monte-Cristo.

— Un om care ţine o spadă în mână, un om care are în faţa acestei spade un duşman de moarte — dacă nu se bate, omul acesta este un laş! Păcat că nu e aci să-i spun!

— Domnule, răspunse Monte-Cristo cu răceală, nu-mi închipui că aţi venit la mine să-mi povestiţi micile dumneavoastră chestii de familie. Spuneţi-i acestea domnului Albert; el va şti poate ce să vă răspundă.

— O, nu, nu! glăsui generalul cu un zâmbet care apăru şi dispăru îndată; nu, aveţi dreptate, n-am venit pentru asta! Am venit să vă spun că şi eu vă privesc ca pe duşmanul meu. Am venit să vă spun că vă urăsc din instinct, că am impresia că v-am cunoscut totdeauna şi v-am urât totdeauna. Şi că, în sfârşit, din moment ce tinerii veacului nostru nu se mai bat, e de datoria noastră să ne batem... Sunteţi de aceeaşi părere, domnule!

— Absolut! De aceea, când v-am spus că am prevăzut scena de acum, mă refeream la onoarea vizitei dumneavoastră.

— Foarte bine... V-aţi făcut toate preparativele?

— Ele sunt totdeauna puse la punct.

— Ştiţi că ne vom bate până când unul dintre noi va muri? întrebă generalul cu dinţii încleştaţi de furie.

— Până când unul dintre noi va muri, repetă contele de Monte-Cristo cu o uşoară înclinare din cap.

— Atunci să plecăm, nu avem nevoie de martori.

— Într-adevăr, spuse Monte-Cristo, e de prisos: ne cunoaştem aşa de bine.

— Dimpotrivă, spuse contele, nu ne cunoaştem.

— Hm, ia să vedem! glăsui Monte-Cristo cu acelaşi calm nimicitor. Nu sunteţi dumneavoastră soldatul Fernand care a dezertat în ajunul bătăliei de la Waterloo? Nu sunteţi dumneavoastră locotenentul Fernand care a servit de călăuză şi de spion armatei franceze în Spania? Nu sunteţi dumneavoastră colonelul Fernand care a trădat, a vândut, a asasinat pe binefăcătorul său, Ali? Şi toţi aceşti Fernanzi la un loc n-au dat pe locotenentul-general, conte de Morcerf, pair de Franţa?

— O, exclamă generalul, izbit de cuvintele acestea ca de un fier roşu; o, mizerabile care îmi reproşezi ruşinea în momentul poate când mă vei ucide, nu, n-am spus că-ţi sunt necunoscut; ştiu bine, demonule, că ai pătruns în noaptea trecutului şi ai citit în ea, la lumina nu ştiu cărei făclii; fiecare pagină a vieţii mele. Dar poate că e mai multă onoare în mine, în oprobiul meu, decât în tine, sub aparenţele tale pompoase. Nu, nu, ştiu că îţi sunt cunoscut, însă nu te cunosc eu pe tine, aventurierule, doldora de aur şi nestemate. Ţi-ai spus, la Paris, Contele de Monte-Cristo; în Italia, Simbad marinarul; la Malta, nu mai ştiu, am uitat. Dar te întreb de numele tău real, vreau să ştiu adevăratul tău nume dintre cele o sută, ca să-l pot rosti pe terenul luptei, în momentul când îţi voi înfunda spada în inimă.

Contele de Monte-Cristo păli într-un mod groaznic; ochii lui fură aprinşi de un foc mistuitor; făcu un salt spre cabinetul de alături şi, în mai puţin de-o secundă, smulgându-şi cravata, redingota şi vesta, îmbrăcă o mică haină de marinar şi îşi puse pe cap o pălărie de matelot sub care se desfăcu păru-i negru şi lung.

Reveni astfel, înfricoşător, implacabil, cu braţele încrucişate, în faţa generalului care nu înţelesese motivul dispariţiei, care îl aştepta şi care, simţind că dinţii îi clănţănesc şi că picioarele i se taie, se trase înapoi şi nu se opri decât când găsi o masă ca punct de sprijin pentru mâna crispată.

— Fernand! îi strigă el; din cele o sută de nume ale mele n-aş avea nevoie să-ţi spun decât unul singur pentru a te trăsni; dar tu ghiceşti numele acesta, nu e aşa? Sau, mai bine zis, îţi aminteşti de el? Căci, în ciuda tuturor necazurilor mele, a tuturor chinurilor mele, îţi arăt astăzi o figură pe care bucuria răzbunării o întinereşte, o figură pe care, desigur, ai văzut-o de multe ori în visele tale, după căsătoria... cu Mercédès, logodnica mea.

Cu capul pe spate, cu mâinile întinse, cu privirea fixă, generalul mistui în tăcere groaznicul spectacol; apoi, îndreptându-se spre perete pentru a căuta un reazim, se strecură încetişor până la uşa prin care ieşi de-a-ndăratelea, lăsând să-i scape un singur strigăt lugubru, jalnic, sfâşietor:

— Edmond Dantès.

Apoi, cu hohotiri care n-aveau nimic omenesc, se târî până în peristilul casei, străbătu curtea ca un om beat şi căzu în braţele valetului său, murmurând cu glas împleticit doar atât:

— La palat! la palat!

Pe drum, aerul proaspăt şi ruşinea pe care i-o stârnea atenţia oamenilor săi îl repuseră în starea de a-şi aduna ideile; dar cursa fu scurtă şi, pe măsură ce se apropia de casă, contele simţea că durerile pun din nou stăpânire pe el.

La câţiva paşi de casă contele dădu ordin să oprească şi coborî. Poarta palatului era dată în lături; o trăsură de piaţă, care pentru prima oară se afla chemată la o asemenea splendidă locuinţă, stătea în mijlocul curţii; contele se uită la trăsură cu spaimă, dar fără să îndrăznească să întrebe pe cineva şi se năpusti în apartamentul său.

Două persoane coborau scara; abia a avut timp să se refugieze într-un cabinet pentru a le evita.

Era Mercédès, rezemată de braţul fiului ei şi amândoi părăseau palatul.

Trecură la doi paşi de nenorocitul care, ascuns după perdeaua de damasc, fu atins parcă de rochia de mătase a femeii şi care simţi răsuflarea caldă a cuvintelor rostite de fiul său:

— Curaj, mamă! Vino, vino, aici nu mai suntem la noi.

Cuvintele se stinseră, paşii se depărtară.

Generalul tresări, suspendat cu mâinile crispate de perdea; îşi

stăpânea cel mai năpraznic hohot de plâns care a ieşit vreodată din pieptul unui părinte părăsit în acelaşi timp de soţie şi de fiu.

Auzi curând pocnetul uşii de fier a trăsurii, apoi glasul birjarului, apoi huruitura birjei greoaie zgudui geamurile; se năpusti atunci în dormitorul său ca să vadă încă o dată tot ce iubise pe lume; dar trăsura plecă fără ca Mercédès sau Albert să întoarcă capul spre casa pustiită pentru a-i dărui ei, pentru a-i dărui părintelui şi soţului părăsit, ultima privire, rămasul- bun şi regretul, adică iertarea.

De aceea, în momentul când roţile trăsurii zguduiau caldarâmul, o detunătură răsună şi o dâră de fum cenuşiu ieşi printr-unul din geamurile ferestrei dormitorului, spartă de puterea detunăturii.

Capitolul XIX Valentine

Aţi ghicit unde avea treabă Morrel şi la cine se ducea.

De aceea, despărţindu-se de Monte-Cristo, Morrel porni agale spre casa Villefort.

Spunem agale pentru că Morrel avea mai mult de o jumătate de oră în faţa sa pentru a străbate cinci sute de paşi; dar, cu toate că timpul îi era mai mult decât îndestulător, se grăbise să se despartă de Monte-Cristo, ţinând mult să rămână singur cu gândurile sale.

Îşi cunoştea ora, ora la care Valentine, asistând la dejunul lui Noirtier, era sigură că nu va fi tulburată. Noirtier şi Valentine îi dăruiseră două vizite pe săptămână şi el venea să profite de dreptul acordat.

Sosi. Valentine îl aştepta. Neliniştită, aproape buimăcită, ea îi luă mâna şi îl duse în faţa bunicului.

Neliniştea, împinsă precum spuneam aproape până la buimăcire, se explica prin vâlva pe care cazul Morcerf o stârnise în societate; se ştia (lumea ştie întotdeauna) întâmplarea de la operă. În casa Villefort nu se îndoia nimeni că un duel va fi consecinţa fatală a întâmplării; Valentine ghicise, cu instinctul ei de femeie, că Morrel va fi martorul lui Monte-Cristo şi se temea, ţinând seamă de curajul bine cunoscut al tânărului, de prietenia profundă a acestuia pentru conte, că el n-o să aibă puterea de a se mărgini la rolul pasiv ce-i era rezervat.

E explicabil deci cu câtă lăcomie amănuntele fură cerute, date şi primite, iar Morrel putu să citească o bucurie de negrăit în ochii iubitei sale când ea află că grozava afacere avusese un deznodământ deopotrivă de fericit şi neaşteptat.

— Acum, spuse Valentine făcând semn lui Morrel să ia loc alături de bătrân şi aşezându-se la rându-i pe taburetul pe care se odihneau picioarele

lui, acum, ca să vorbim puţin despre ale noastre. Maximilien, ştii că bunicul avusese un moment ideea de a pleca din casă şi de a lua un apartament în afară de palatul domnului de Villefort?

— Da, desigur, spuse Maximilien, mi-aduc aminte de proiectul acesta, ba chiar îl aplaudasem din suflet.

— Ei bine, glăsui Valentine, aplaudă-l încă o dată, Maximilien, căci bunicul revine la el.

— Bravo! spuse Maximilien.

— Şi ştii ce motiv invocă bunicul pentru a părăsi casa? întreabă Valentine.

Noirtier îşi privea nepoata pentru a-i impune tăcere din ochi; Valentine nu se uita însă la Noirtier; ochii, privirea, zâmbetul ei, totul era pentru Morrel.

— Oricare ar fi motivul domnului Noirtier, strigă Morrel, declar că este bun.

— Admirabil! spuse Valentine; susţine că aerul din foburgul Saint-Honoré nu-mi face bine.

— Într-adevăr, glăsui Morrel; ascultă, Valentine, domnul Noirtier ar putea să aibă dreptate: constat că în ultimile cincisprezece zile sănătatea dumitale e zdruncinată.

— Da, întrucâtva este drept, răspunse Valentine; de aceea bunicul şi-a luat rolul de medic şi, deoarece bunicul ştie totul, am cea mai mare încredere în el.

— Dar e adevărat că suferi, Valentine? întrebă Morrel repede.

— O, Doamne, asta nu se cheamă suferinţă: simt o indispoziţie generală, atâta tot; am pierdut pofta de mâncare şi am impresia că stomacul meu dă o luptă pentru a se obişnui cu ceva.

Noirtier nu pierdea un cuvânt din spusele Valentinei.

— Şi ce tratamente urmezi pentru boala asta necunoscută?

— O, foarte simplu! glăsui Valentine; iau în fiecare dimineaţă o linguriţă din medicamentul care se aduce pentru bunicul; când spun o lingură, înseamnă că am început cu una şi că acum sunt la patru. Bunicul pretinde că e o doctorie cu efecte universale.

Valentine zâmbea, dar în zâmbetul ei era ceva trist şi suferind.

Ameţit de iubire, Maximilien o privea în tăcere; ea era tare frumoasă, dar paloarea ei căpătase un ton mat, ochii scânteiau mai aprinşi decât de obicei, iar mâinile-i, care altădată erau de un alb de sidef, păreau mâini de ceară pe care o nuanţă gălbuie le năpădeşte cu timpul.

De la Valentine tânărul îşi îndreptă ochii spre Noirtier; acesta o examina, cu inteligenţa-i bizară şi profundă, pe fata absorbită în dragostea ei; dar şi el, ca şi Morrel, urmărea semnele unei suferinţe înăbuşite, aşa de puţin vizibilă, de altminteri, încât scăpase privirii tuturora afară de a părintelui şi a iubitului.

— Dar eu credeam că doctoria din care ai ajuns să iei patru linguri e preparată pentru domnul Noirtier.

— Ştiu că e foarte amară, glăsui Valentine, aşa de amară încât tot ce beau pe urmă îmi pare a avea acelaşi gust.

Noirtier îşi privi nepoata cu ton cercetător.

— Da, bunicule, aşa e, glăsui Valentine. Adineauri, înainte de a coborî la dumneata, am băut un pahar cu apă îndulcită; ei bine, am lăsat jumătate din ea, într-atât mi s-a părut de amară.

Noirtier se îngălbeni şi făcu semn că vrea să vorbească.

Valentine se ridică să ia dicţionarul.

Noirtier o urmărea din ochi cu o vădită nelinişte.

Într-adevăr, sângele urca în capul fetei, obrajii ei se colorară.

— Ia uite ce curios este: am ameţeală! exclamă fără să piardă nimic din voioşia sa. Nu cumva soarele m-a lovit în ochi?

Şi se rezemă de fereastră.

— Nu e soare, spuse Morrel neliniştit mai mult de expresia figurii lui Noirtier decât de indispoziţia Valentinei.

Şi alergă la Valentine.

Fata zâmbi.

— Linişteşte-te, bunicule, îi spuse ea lui Noirtier; linişteşte-te, Maximilien, nu e nimic, mi-a trecut; dar ascultaţi; nu se aude în curte huruitul unei trăsuri?

Deschise uşa lui Noirtier, alergă la o fereastră din coridor şi se întoarse repede.

— Da, spuse ea, e doamna Danglars şi fiica ei care vin în vizită. La revedere, fug căci au să vină să mă caute; domnule Maximilien, dumneata rămâi lângă bunicul meu; îţi făgăduiesc că n-am să le reţin.

Morrel o urmări din ochi, o văzu închizând uşa şi o auzi urcând pe scara mică ce ducea în acelaşi timp la doamna de Villefort şi la ea.

De îndată ce Valentine dispăru, Noirtier făcu semn lui Morrel să ia dicţionarul. Morrel se supuse; îndrumat de Valentine, se deprinsese repede să-l înţeleagă pe bătrân.

Cu toate acestea, oricât de obişnuit era, deoarece trebuia să treacă în revistă o parte din cele douăzeci şi patru de litere ale alfabetului şi să găsească fiecare cuvânt în dicţionar, abia după zece minute izbuti să tălmăcească gândirea bătrânului prin aceste cuvinte:

"Caută paharul de apă şi carafa din camera Valentinei".

Morrel sună îndată pe servitorul care luase locul lui Barrois şi îi dădu ordin în numele lui Noirtier.

Servitorul reveni în clipa următoare.

Carafa şi paharul erau absolut goale.

Noirtier făcu semn că vrea să vorbească.

— De ce sunt goale paharul şi carafa? întrebă el. Valentine spusese că

n-a băut decât jumătate de pahar.

Tălmăcirea noii întrebări luă încă cinci minute.

— Nu ştiu, spuse servitorul; dar camerista e în apartamentul domnişoarei Valentine; poate l-a golit ea.

— Întreab-o, spuse Morrel traducând de data aceasta gândirea lui Noirtier din privire.

Servitorul ieşi şi reveni aproape imediat.

— Domnişoara Valentine a trecut prin camera sa pentru a se duce în camera doamnei de Villefort; şi în treacăt, deoarece îi era sete, a băut restul paharului; cât priveşte carafa, a golit-o domnul Edouard ca să facă un heleşteu pentru raţele sale.

Noirtier înălţă ochii la cer ca un jucător care pune pe o lovitură tot ce posedă.

Din momentul acela ochii bătrânului se fixară asupra uşii şi nu mai părăsiră direcţia.

Valentine văzuse, într-adevăr, pe doamna Danglars şi pe fiica acesteia: le condusese în camera doamnei de Villefort care spusese că le va primi la ea, camera sa nefiind despărţită de a mamei sale vitrege decât prin aceea a lui Edouard.

Cele două femei intrară în salon cu rigiditatea oficială care dă de gândit că este vorba de o comunicare.

Între oamenii din aceeaşi lume o nuanţă este îndată prinsă. Doamna de Villefort răspunse solemnităţii prin solemnitate. În momentul acela intră Valentine şi reverenţele reîncepură.

— Scumpă prietenă, glăsui baroana în timp ce fetele îşi luau mâinile, veneam cu Eugénie să-ţi anunţăm, înaintea tuturora, foarte apropiata căsătorie a fiicei mele cu prinţul Cavalcanti.

Danglars menţinuse titlul de prinţ. Bancherul popular găsise că titlul acesta face o mai bună impresie decât cel de conte.

— În cazul acesta, daţi-mi voie să vă adresez complimentele mele sincere, răspunse doamna de Villefort. Prinţul Cavalcanti pare un tânăr înzestrat cu rare calităţi.

— Ascultă, glăsui baroana zâmbind; dacă vorbim ca două prietene, sunt datoare să-ţi spun că prinţul nu ni se pare încă să fie ce va fi. Are în el ceva din ciudăţenia aceea care ne dă putinţă nouă, francezilor, să recunoaştem de la prima vedere un nobil italian sau german. Cu toate acestea anunţă o inimă foarte bună, multă fineţe de spirit, iar în ce priveşte convenienţele, domnul Danglars susţine că averea e maiestuoasă; acesta e cuvântul lui.

— Şi apoi, spuse Eugénie frunzărind albumul doamnei de Villefort, adăugaţi, doamnă, că aveţi o înclinare specială pentru tânărul acesta.

— N-am nevoie să te întreb dacă împărtăşeşti această înclinare, spuse doamna de Villefort.

— Eu? răspunse Eugénie cu dârzenia ei obişnuită; o, câtuşi de puţin, doamnă; vocaţia mea nu era să intru în jugul unui menaj sau în al capriciilor unui bărbat, oricare ar fi fost acesta. Vocaţia mea era să fiu artistă şi, în consecinţă, liberă pe inima, pe persoana şi pe gândirea mea.

Eugénie rosti cuvintele acestea cu un accent aşa de vibrant şi de categoric încât figura Valentinei se împurpură. Sfioasa fată nu putea înţelege firea viguroasă a Eugéniei, care nu părea să aibă nici una din timidităţile femeii.

— De altminteri, continuă ea, deoarece sunt sortită să mă mărit de voie sau nevoie, trebuie să mulţumesc Providenţei care mi-a dăruit cel puţin dispreţul domnului Albert de Morcerf; de nu era Providenţa, aş fi fost astăzi soţia unui om dezonorat.

— Cu toate acestea, aşa e, spuse baroana cu acea naivitate ciudată pe care o găsim uneori la doamnele din lumea înaltă; cu toate acestea, este adevărat; dacă Morcerfii nu ezitau, fiica mea se mărita cu domnul Albert; generalul ţinea mult, ba chiar venise să forţeze mâna domnului Danglars; am scăpat ieftin.

— Dar ruşinea părintelui se revarsă asupra fiului? întrebă Valentine cu timiditate. Cred că domnul Albert nu e câtuşi de puţin vinovat de trădările generalului.

— Pardon, scumpă prietenă, spuse neînduplecata fată; domnul Albert îşi reclamă şi îşi merită partea: se pare că după ce l-a provocat ieri pe domnul de Monte-Cristo la operă, i-a cerut astăzi scuze pe teren.

— Cu neputinţă, spuse doamna de Villefort.

— O, scumpă prietenă, lucrul e sigur, glăsui doamna Danglars cu naivitatea pe care am mai semnalat-o; ştiu de la domnul Debray care era de faţă în momentul explicaţiei.

Ştia şi Valentine adevărul, însă nu răspundea. Cu gândul, ea se regăsea în camera lui Noirtier, unde o aştepta Morrel.

Cufundată în contemplarea lăuntrică, Valentine nu mai lua parte la conversaţie; i-ar fi fost cu neputinţă să repete ce se spusese în ultimele minute când, deodată, mâna doamnei Danglars, rezemându-se de braţul ei, o scoase din reverie.

— Ce e, doamnă? întrebă Valentine tresărind la atingerea degetelor doamnei Danglars ca la o atingere electrică.

— Draga mea Valentine, desigur, nu ţi-e bine, zise baroana.

— Mie? întrebă fata trecându-şi mâna peste fruntea care îi ardea.

— Da, uită-te în oglindă; te-ai îmbujorat şi te-ai îngălbenit de trei patru ori într-un minut.

— Într-adevăr, exclamă Eugénie, eşti foarte palidă!

— O, nu te nelinişti, Eugénie; sunt aşa de câteva zile.

Şi, oricât de puţin şireată ar fi fost, fata înţelese că avea ocazia să iasă. De altminteri doamna de Villefort îi veni în ajutor:

— Retrage-te, Valentine, îi spuse ea: într-adevăr, nu te simţi bine şi doamnele vor binevoi să te ierte; bea un pahar cu apă curată şi îţi vei reveni.

Valentine o îmbrăţişă pe Eugénie, o salută pe doamna Danglars care se sculase să plece şi ieşi.

— Biata copilă, spuse doamna de Villefort după ce Valentine dispăru, mă îngrijorez în chip serios şi nu m-aş mira să i se întâmple vreun accident grav.

În vremea asta, stăpânită de o exaltare de care nu-şi dădea seama, Valentine străbătuse camera lui Edouard, fără a răspunde unei răutăţi a copilului şi, din camera ei, ajunse la o scară mică. Coborâse toate treptele, afară de ultimele trei; auzea glasul lui Morrel când, deodată, un nor trecu pe dinaintea ochilor ei, picioru-i ţeapăn pierdu treapta, mâinile-i nu mai avură puterea să se ţină de rampă şi, atingând peretele, mai mult se rostogoli de pe ultimele trei trepte decât le coborî.

Morrel nu făcu decât un salt: deschise uşa şi o găsi pe Valentine lungită pe palier.

Repede ca fulgerul o luă în braţe şi o aşeză într-un jilţ. Valentine redeschise ochii.

— O, ce neîndemânatecă sunt! spuse ea cu volubilitate înfrigurată; nu mai ştiu să merg, uit că până la palier sunt trei trepte.

— Poate te-ai rănit, Valentine? exclamă Morrel. O Doamne, Doamne!

Valentine privi în jurul ei: văzu spaima cea mai profundă zugrăvită în ochii lui Noirtier.

— Linişteşte-te, bunicule, spuse ea încercând să zâmbească; nu e nimic, nu e nimic... am avut numai o ameţeală.

— Iarăşi ameţeală! spuse Morrel împreunându-şi mâinile. O, Valentine, te implor, ia seama!

— Ba nu, spuse Valentine, îţi spun că a trecut şi că nu mai e nimic. Lasă-mă acum să-ţi comunic o veste. Eugénie se mărită peste opt zile, iar peste trei zile e un fel de petrecere, un ospăţ de logodnă. Suntem invitaţi cu toţii, tata, doamna de Villefort şi eu... din câte am înţeles cel puţin.

— Când o să vină şi rândul nostru să ne ocupăm de amănuntele acestea? O, Valentine, dumneata care ai atâta influenţă asupra bunicului nostru, convinge-l să-ţi răspundă *curând*.

— Contezi aşadar pe mine pentru a stimula încetineala şi a trezi memoria bunicului? întrebă Valentine.

— Da, exclamă Morrel. O, repede, te rog! Câtă vreme nu vei fi a mea, Valentine, mă voi teme totdeauna că-mi scapi.

— Nu, zău, Maximilien, răspunse Valentine cu o mişcare convulsivă, eşti prea fricos pentru un ofiţer, pentru un soldat despre care se zice că nu a cunoscut niciodată teama. Ha ha ha!

Şi izbucni într-un râs strident şi dureros; braţele îi înţepeniră şi se chircirăă, capul i se răsturnă peste jilţ şi rămase nemişcată.

Strigătul de groază pe care Dumnezeu îl înlănţuia pe buzele lui Noirtier ţâşni din privirea lui.

Morrel înţelese; trebuia să cheme în ajutor.

Tânărul se năpusti la sonerie; camerista, care se afla în apartamentul Valentinei şi servitorul care înlocuise pe Barrais, alergară în acelaşi timp.

Valentine era aşa de palidă, de rece, de neînsufleţită încât fără să asculte ce li se spunea, îi cuprinse spaima care domnea mereu în casa aceasta blestemată şi dădură buzna pe coridoare strigând după ajutor.

Doamna Danglars şi Eugénie ieşeau în momentul acela; mai putură să afle cauza panicii.

— Vă spuneam eu! exclamă doamna de Villefort; biata copilă!

Capitolul XX Mărturisirea

În momentul acela se auzi glasul domnului de Villefort, care striga din cabinetul său:

— Ce este?

Morrel îl consultă cu privirea pe Noirtier care îşi recăpătase tot sângele rece şi care, cu un semn din ochi îi arătă cabinetul unde se mai refugiase o dată, într-o împrejurare aproape la fel.

Abia a avut timp să-şi ia pălăria şi să se năpustească acolo, gâfâind. Paşii procurorului regal se auzeau pe coridor.

Villefort dădu buzna în cameră, alergă la Valentine şi o luă în braţe.

— Un medic! un medic! Domnul d'Avrigny! strigă Villefort. Sau nu — mă duc eu.

Şi ieşi în goană din apartament.

Pe uşa cealaltă dădea buzna Morrel.

Fusese izbit în inimă de o amintire năpraznică: discuţia dintre Villefort şi doctor, pe care o auzise în noaptea când doamna de Saint-Méran a murit, îi revenea în memorie; simptomele de acum, ajunse la un grad mai puţin înfricoşător, erau aceleaşi care precedaseră moartea lui Barrois.

În acelaşi timp i se păruse că aude la ureche glasul lui Monte-Cristo care i-a spus abia acum două ceasuri:

— Dacă ai nevoie de ceva, Morrel, vino la mine; eu pot multe.

Mai repede decât gândul, el se năpusti deci, din foburgul Saint-Honoré în strada Matignon şi din strada Matignon în avenue des Champs-Elysées.

În vremea asta domnul de Villefort sosea, într-o trăsură de piaţă la poarta domnului d'Avrigny; sună cu atâta violenţă, încât portarul veni înfricoşat să deschidă. Villefort se repezi pe scară, fără să aibă puterea de a

spune ceva. Portarul îl cunoştea, astfel că îl lăsă să treacă, strigând numai:

— În cabinet, domnule procuror regal, în cabinet!

Villefort împingea uşa sau, mai bine zis, se năpustea în ea.

— A, dumneata eşti? glăsui doctorul.

— Da, spuse Villefort închizând uşa în urma lui; da, doctore, eu sunt şi te întreb la rândul meu dacă ne aflăm singuri. Doctore, casa mea e o casă blestemată!

— Ce, mai ai pe cineva bolnav? întrebă acesta, rece în aparenţă, dar cu profundă emoţie lăuntrică.

— Da, doctore, strigă Villefort apucându-şi cu o mână convulsivă câteva şuviţe de păr; da!

Privirea lui d'Avrigny arătă:

— Ţi-am prezis eu!

Apoi buzele lui accentuară, pe îndelete, cuvintele acestea:

— Dar cine moare la dumneata şi care nouă victimă ne va acuza de slăbiciune în faţa Domnului?

Un hohot dureros ţâşni din inima lui Villefort; se apropie de medic şi apucându-i braţul:

— Valentine! spuse el; e rândul Valentinei!

— Fiica dumitale? strigă d'Avrigny cuprins de durere şi uimire.

— Precum vezi, te înşelai, murmură magistratul; vino s-o vezi şi cere-i iertare, pe patul ei de durere, că ai bănuit-o.

— Ori de câte ori mi-ai dat de veste, spuse domnul d'Avrigny, era prea târziu: n-are a face, merg; dar să ne grăbim, domnule; cu duşmanii care bat la uşa dumitale nu e timp de pierdut.

— O, de data asta, doctore, nu-mi vei mai lua în nume de rău slăbiciunea. De data asta îl voi cunoaşte pe asasin şi îl voi lovi!

— Înainte de a ne gândi la răzbunare, să încercăm să salvăm victima, spuse d'Avrigny. Haidem.

Şi cabrioleta cu care Villefort venise îl readuse în goană, însoţit de d'Avrigny, chiar în momentul când, la rându-i, Morrel bătea la uşa lui Monte-Cristo.

Contele se afla în cabinetul său şi citea foarte îngrijorat un bilet pe care Bertuccio i-l trimisese în grabă.

Auzind că e anunţat Morrel, care se despărţise de el abia acum două ceasuri, contele înălţă capul.

Pentru Morrel ca şi pentru conte se petrecuseră în aceste două ceasuri multe lucruri, căci tânărul care îl părăsise cu zâmbetul pe buze revenea cu chipul descompus.

Se ridică şi veni repede în întâmpinarea lui Morrel.

— Ce e, Maximilien? îl întrebă; eşti palid şi fruntea îţi este lac de sudoare.

Morrel mai mult căzu într-un jilţ decât se aşeză.

— Da, spuse el, am venit repede, aveam nevoie să vă vorbesc

— Toţi ai dumitale sunt bine? întrebă contele cu un ton de bunăvoinţă afectuoasă de a cărei sinceritate nu s-ar fi îndoit nimeni.

— Vă mulţumesc, conte, vă mulţumesc, spuse tânărul vădit încurcat; da, toţi ai mei se simt bine.

— Mă bucur; cu toate acestea ai a-mi spune ceva, reluă contele tot mai îngrijorat.

— Da, spuse Morrel aşa e, am ieşit dintr-o casă unde intrase moartea ca să alerg la dumneavoastră.

— Vii, vasăzică, de la domnul de Morcerf? întrebă Monte-Cristo.

— Nu, spuse Morrel; a murit cineva la domnul de Morcerf?

— Generalul şi-a zburat creierii, răspunse Monte-Cristo.

— Ce nenorocire groaznică! exclamă Maximilien.

— Nu pentru contesă şi nici pentru Albert, spuse Monte-Cristo; e preferabil un părinte şi un soţ mort, unui părinte şi unui soţ dezonorat; sângele va spăla ruşinea.

— Biata contesă! spuse Maximilien; pe ea, o femeie aşa de nobilă, o plâng îndeosebi.

— Plânge-l şi pe Albert, Maximilien; căci, crede-mă, el e vrednicul fiu al contesei. Dar să revenim la dumneata: mi-ai spus că ai alergat la mine; am cumva norocul să-ţi fiu de folos?

— Da, am nevoie de dumneavoastră, adică mi-am închipuit ca un smintit că aţi putea să-mi veniţi în ajutor, într-o împrejurare unde numai Dumnezeu mă poate ajuta.

— Ia spune-mi! răspunse Monte-Cristo.

— Nu ştiu dacă mi-e îngăduit să destăinuiesc un astfel de secret, dar fatalitatea mă împinge, necesitatea mă constrânge, conte, glăsui Morrel.

Se opri ezitând.

— Crezi că te iubesc? întrebă Monte-Cristo luând cu dragoste mâna tânărului într-ale sale.

— O, mă încurajaţi şi apoi ceva îmi spune (Morrel duse mâna la inimă) că nu trebuie să am secrete faţă de dumneavoastră.

— Ai dreptate, Morrel; Dumnezeu vorbeşte inimii dumitale şi inima dumitale îţi vorbeşte. Repetă-mi ce-ţi spune inima.

— Conte, îmi permiteţi să trimit pe Baptistin ca să ceară din partea dumneavoastră veşti de la o persoană pe care o cunoaşteţi?

— Sunt la dispoziţia dumitale şi cu atât mai mult îi pun pe servitorii mei.

— O, nu pot trăi câtă vreme n-o să am certitudinea că ea se simte mai bine!

— Vrei să-l sun pe Baptistin?

— Nu, mă duc să-i vorbesc eu.

Morrel ieşi, chemă pe Baptistin şi îi spuse ceva în şoaptă.

Valetul plecă în goană.

— Ei, s-a făcut? întrebă Monte-Cristo văzându-l pe Morrel reapărând.

— Da şi voi fi ceva mai liniştit.

— Ştii că aştept, spuse Monte-Cristo zâmbind.

— Da şi eu vorbesc. Ascultaţi; într-o seară mă găseam într-o grădină; stăteam ascuns în spatele unui pâlc de arbori şi nimeni nu putea bănui că sunt acolo.

Două persoane au trecut pe lângă mine; daţi-mi voie să nu spun deocamdată numele lor; vorbeau în şoaptă şi, cu toate acestea, mă interesa aşa de mult să aud ce vorbesc, încât nu pierdeam un cuvânt din spusele lor.

— Povestea se anunţă lugubră, dacă e să ţin seama de paloarea şi de înfiorarea dumitale, Morrel.

— O, da, foarte lugubră, prietene! Murise cineva la stăpânul grădinii unde mă găseam; una dintre persoanele a căror conversaţie o ascultam era stăpânul grădinii, cealaltă era medicul. Cel dintâi destăinuia celui de al doilea temerile şi durerile sale; căci pentru a doua oară, într-o lună de zile, moartea se abătea fulgerătoare şi neprevăzută asupra casei sale, care părea arătată de către un înger distrugător mâniei Domnului.

— Aha! spuse Monte-Cristo privindu-l fix pe tânăr şi întorcându-şi jilţul printr-o mişcare imperceptibilă, astfel ca să stea în umbră, în timp ce lumina cădea peste chipul lui Maximilien.

— Da, continuă acesta, într-o lună de zile moartea intrase de două ori în casa aceea.

— Şi ce răspundea doctorul? întrebă Monte-Cristo.

— Răspundea... răspundea că moartea nu era naturală şi că trebuia pusă...

— Pusă?

— În seama otrăvii.

— Serios? întrebă Monte-Cristo cu tusea aceea uşoară care, în momentele de supremă emoţie, îi servea să-şi deghizeze fie roşeala, fie paloarea, fie atenţia cu care asculta; serios, Maximilien, ai auzit lucrurile acestea?

— Da, dragă conte, le-am auzit şi doctorul a adăugat că, dacă întâmplarea se repetă, va fi nevoit să anunţe justiţia.

Monte-Cristo asculta sau părea că ascultă cu cel mai mare calm.

— Ei bine, spuse Maximilien, moartea a lovit pentru a treia oară şi nici stăpânul casei, nici doctorul n-au spus nimic: poate că moartea va lovi pentru a patra oară. Conte, în ce fel credeţi că mă angajează cunoaşterea acestui secret?

— Scumpe prieten, glăsui Monte-Cristo, am impresia că povesteşti o întâmplare pe care cu toţii o cunoaştem pe dinafară. Ştiu casa unde ai auzit-o sau, cel puţin, cunosc una la fel; o casă unde au fost trei decese ciudate şi neaşteptate. Uită-te la mine, eu care nu am interceptat nici o confidenţă şi

care cunosc totuşi întâmplarea tot aşa de bine ca dumneata, — îţi închipui că am scrupule de conştiinţă? Nu, lucrul nu mă priveşte. Spui că un înger nimicitor pare să arate casa aceasta mâniei Domnului; cine îţi spune că supoziţia dumitale nu-i o realitate? Nu te uita la lucrurile pe care nu vor să le vadă cei ce au interes s-o facă. Maximilien, dacă justiţia şi nu mânia lui Dumnezeu se plimbă prin casa aceasta, întoarce capul şi lasă să treacă justiţia Domnului.

Morrel se înfioră. În accentul contelui era ceva totodată lugubru, solemn şi grozav.

— De altminteri, continuă el cu o schimbare în glas aşa de pronunţată încât ai fi spus că ultimele cuvinte nu ieşeau din gura aceluiaşi om, de altminteri, cine îţi spune că lucrul se va repeta?

— Se repetă, conte, exclamă Morrel şi de aceea alerg la dumneavoastră.

— Ce vrei se fac eu, Morrel? Nu cumva să dau de veste domnului procuror regal?

Monte-Cristo articulă ultimele cuvinte aşa de răspicat şi cu un accent aşa de vibrant, încât Morrel strigă ridicându-se deodată:

— Conte, conte, ştiţi despre cine vreau să vorbesc, nu e aşa?

— O, da, bunul meu prieten şi îţi voi dovedi punând accentul pe i sau, mai bine zis, pe numele oamenilor. Te-ai plimbat într-o seară prin grădina domnului de Villefort; după cele ce mi-ai spus, îmi închipui că a fost în seara morţii doamnei de Saint-Méran. L-ai auzit pe domnul de Villefort vorbind cu domnul d'Avrigny despre moartea domnului de Saint-Méran şi despre aceea nu mai puţin uimitoare a marchizei. Domnul d'Avrigny spunea că crede într-o otrăvire şi chiar în două; şi dumneata, om cumsecade prin excelenţă, te preocupi din momentul acela să-ţi pipăi inima, să-ţi întrebi conştiinţa pentru a şti dacă e bine să destăinuieşti secretul, sau nu. Scumpe prieten, nu mai suntem în evul mediu; ce naiba vrei să ceri acestor oameni? Conştiinţă? cum spune Sterne. Dragul meu, lasă-i să doarmă dacă dorm, lasă-i să plătească în insomniile lor dacă au insomnii şi pentru numele lui Dumnezeu, dormi — dumneata care nu ai remuşcări care să-ţi împiedice somnul.

O durere năprasnică se întipări în trăsăturile lui Morrel; apucă mâna lui Monte-Cristo.

— Dar lucrul se repetă, vă spun.

— Bine, lasă-l, să se repete, glăsui contele uimit de insistenţa pe care nu o înţelegea. Şi, privindu-l pe Maximilien cu atenţie, zise: Familia asta e o familie de Atrizi; Dumnezeu i-a condamnat şi vor suferi sentinţa; au să dispară toţi, asemenea figurilor acelea pe care copiii le întocmesc din cărţi de joc şi care cad, unele după altele, la suflarea creatorului lor, chiar de ar fi două sute la număr. Acum trei luni era rândul domnului de Saint-Méran; acum două luni rândul doamnei de Saint-Méran; deunăzi Barrois; astăzi

bătrânul Noirtier sau tânăra Valentine.

— Ştiţi? strigă Morrel într-un atare paroxism de groază încât Monte-Cristo, pe care şi prăbuşirea cerului l-ar fi lăsat netulburat, tresări; ştiaţi şi nu spuneaţi nimic?

— Dar ce-mi pasă mie? glăsui Monte-Cristo înălţând din umeri; ce, eu îi cunosc pe oamenii aceia şi sunt obligat să arunc pierzaniei pe unul şi să salvez pe altul? O, nu, căci între vinovat şi victimă nu prefer pe nici unul.

— Dar eu eu iubesc pe cineva! strigă Morrel urlând de durere.

— Pe cine iubeşti? exclamă Monte-Cristo năpustindu-se în picioare şi apucând mâinile pe care Morrel le înălţa încleştate spre cer.

— Iubesc nebuneşte, iubesc ca un smintit, ca unul ce şi-ar da tot sângele ca să-i cruţe o lacrimă; o iubesc pe Valentine de Villefort care-i asasinată în momentul acesta, auziţi? O iubesc şi întreb pe Dumnezeu şi pe dumneavoastră cum pot să o salvez!

Monte-Cristo scoase un strigăt sălbatic despre care îşi pot face o idee numai cei care au auzit mugetul leului rănit.

— Nenorocitule! strigă el frângându-şi mâinile la rândul său; nenorocitule, o iubeşti pe Valentine? pe fata unui neam blestemat?

Niciodată Morrel nu văzuse o expresie la fel; niciodată ochi mai grozavi nu pâlpâiseră în faţa sa, niciodată geniul groazei pe care îl văzuse de atâtea ori, fie pe câmpurile de bătaie, fie în nopţile ucigătoare din Algeria, nu stârnise în juru-i lumini mai sinistre.

Se trase înapoi înspăimântat.

După izbucnirea aceea Monte-Cristo închise un moment ochii, orbit parcă de fulgerări lăuntrice: se reculese cu atâta putere încât vedeai cum se domoleşte, puţin câte puţin, mişcarea unduioasă a pieptului umflat de furtuni, aşa cum vezi topindu-se sub soare valurile turbulente şi spumegânde.

Liniştea, reculegerea, lupta, durară cam douăzeci de secunde.

Contele îşi înălţă apoi fruntea palidă.

— Vezi, spuse el cu glasul uşor tulburat, vezi, scumpe prieten, cum ştie Dumnezeu să pedepsească pentru indiferenţa lor pe oamenii cei mai fanfaroni şi pe cei mai reci în faţa spectacolelor cumplite date de el? Eu, care priveam, impasibil şi curios, desfăşurarea lugubrei tragedii; eu care, asemeni îngerului rău, râdeam de răul pe care îl fac oamenii, adăpostit dinapoia secretului (iar bogaţii şi puternicii pot păstra cu uşurinţă secretul), iată că la rândul meu mă simt muşcat de şarpele al cărui mers întortocheat îl priveam — muşcat de inimă.

Morrel scoase un geamăt surd.

— Haide, haide, continuă contele, destul cu tânguirile; fii bărbat, fii tare, fii plin de speranţă, căci eu sunt aici şi veghez asupra dumitale.

Morrel clătină cu tristeţe din cap.

— Îţi spun să nădăjduieşti, mă înţelegi? exclamă Monte-Cristo. Află

că eu niciodată nu mint, că niciodată nu mă înşel. E la amiază, Maximilien; mulţumeşte cerului că ai venit la amiază în loc să vii deseară, în loc să vii mâine de dimineaţă. Ascultă deci ce-ţi spun, Morrel; e la amiază; dacă Valentine nu a murit în ceasul acesta, nu va muri.

— Doamne! Doamne! exclamă Morrel; eu, care am lăsat-o muribundă...

Monte-Cristo îşi duse o mână la frunte.

Ce s-a petrecut în capul aşa de plin de groaznice secrete? Ce a spus minţii lui, neînduplecată şi în acelaşi timp omenească, îngerul luminos sau îngerul tenebrelor?

Numai Dumnezeu ştie.

Monte-Cristo înălţă din nou fruntea şi, de data aceasta, era calm ca un copil care se trezeşte din somn.

— Maximilien, glăsui el, întoarce-te liniştit la dumneata; îţi ordon să nu faci un pas, să nu încerci o intervenţie, să nu laşi să fluture pe chipul dumitale umbra vreunei preocupări; îţi voi comunica veşti; du-te.

— Doamne! Doamne! mă înspăimântaţi, conte, cu sângele dumneavoastră rece, spuse Morrel. Puteţi face ceva în contra morţii? Sunteţi mai mult decât un om? Sunteţi un înger? Sunteţi un Dumnezeu?

Şi tânărul, care nu dăduse înapoi din faţa nici unui pericol, dădea înapoi, cuprins de o groază de negrăit, în faţa lui Monte-Cristo.

Dar Monte-Cristo îl privi cu un zâmbet totodată aşa de melancolic şi de blând, încât Maximilien simţi că îl podidesc lacrimile.

— Pot mult, dragul meu, răspunse contele. Du-te, am nevoie să fiu singur.

Subjugat de autoritatea prodigioasă pe care Monte-Cristo o exercita asupra tuturora, Morrel nu încercă să i se sustragă. Strânse mâna contelui şi ieşi.

Dar, la poartă, el se opri să-l aştepte pe Baptistin care apăruse la colţul străzii Matignon şi care venea în goană.

Între timp Villefort şi d'Avrigny sosiseră. La venirea lor, Valentine era încă leşinată, iar medicul o examinase pe bolnavă cu atenţia pe care o cereau împrejurările şi cu o profunzime dublată de cunoaşterea secretului.

Suspendat de privirea şi de buzele lui, Villefort aştepta rezultatul examenului. Mai palid decât fata, mai nerăbdător decât Villefort, Noirtier aştepta de asemeni şi totul într-însul devenea inteligenţă şi sensibilitate.

În sfârşit, d'Avrigny murmură agale:

— Trăieşte încă.

— Încă? exclamă Villefort; o, doctore, ce cuvânt cumplit ai pronunţat?

— Da, spuse medicul, repet fraza: trăieşte încă şi mă mir foarte mult.

— Dar e salvată? întrebă tatăl.

— Da, din moment ce trăieşte.

În clipa aceea privirea lui d'Avrigny întâlni ochii lui Noirtier: ei scânteiau de o bucurie aşa de extraordinară, de un gând într-atâta de bogat şi fecund, încât medicul fu izbit.

O lăsă în jilţ pe fata ale cărei buze abia se desenau, într-atât de palide şi de albe erau, deopotrivă de altminteri cu figura şi rămase nemişcat, privindu-l pe Noirtier pentru care orice mişcare a doctorului era aşteptată şi comentată.

— Domnule, îi spuse atunci d'Avrigny lui Villefort, cheam-o, te rog, pe camerista domnişoarei Valentine.

Villefort lăsă jos capul fetei şi alergă s-o cheme pe cameristă.

De îndată ce Villefort închise uşa, d'Avrigny se apropie de Noirtier.

— Aveţi ceva să-mi spuneţi? întrebă el.

Bătrânul clipi expresiv din ochi; era, vă amintiţi, singurul semn afirmativ pe care îl putea face.

— Numai mie?

— Da, făcu Noirtier.

— Bine, voi rămâne cu dumneavoastră.

În momentul acela Villefort reintră, urmat de cameristă; în urma cameristei venea doamna de Villefort.

— Dar ce e cu scumpa mea copilă? exclamă ea. A ieşit de la mine şi s-a plâns într-adevăr că este indispusă, dar nu-mi închipuiam că e ceva serios.

Şi tânăra femeie se apropie cu lacrimile în ochi, cu toate dovezile de afecţiune ale unei mame adevărate, de Valentine, luându-i mâna.

D'Avrigny continua să-l privească pe Noirtier; văzu că ochii bătrânului se dilată şi se rotunjesc, că obrajii lui se învineţesc şi tremură; sudoarea îi îmbrobonă fruntea.

— Aha! făcu el fără de voie, urmărind direcţia privirii lui Noirtier, adică aţintindu-şi ochii asupra doamnei de Villefort care repeta:

— Biata copilă se va simţi mai bine în pat. Vino, Fanny, s-o culcăm.

Domnul d'Avrigny, care vedea în propunerea aceasta mijlocul de a rămâne singur cu Noirtier, aprobă din cap, dar interzise categoric să se dea bolnavei altceva decât va porunci el.

O luară pe Valentine care îşi venise în fire, dar care era incapabilă să facă ceva şi aproape să vorbească, într-atât de zdrobită era din cauza zguduiturii prin care trecuse. Avu totuşi puterea să-l salute cu o privire pe bunicul ei al cărui suflet părea că se smulge din piept în clipa când o luau.

D'Avrigny o urmă pe bolnavă, termină prescripţiile, porunci lui Villefort să ia o cabrioletă, să se ducă în persoană la farmacist pentru a-i cere să prepare în faţa lui doctoriile din reţetă, să le aducă singur şi să-l aştepte în camera fiicei sale.

Apoi, după ce repetă recomandaţia de a nu i se da nimic Valentinei, coborî la Noirtier, încuie uşile şi, după ce se încredinţă că nu asculta nimeni:

— Haide, glăsui el, ştiţi ceva cu privire la boala nepoatei dumneavoastră?

— Da, făcu bătrânul.

— Ascultaţi, n-avem timp de pierdut; eu voi întreba şi dumneavoastră îmi veţi răspunde.

Noirtier făcu semn că-i gata să răspundă.

— Aţi prevăzut accidentul care s-a întâmplat astăzi Valentinei?

— Da.

D'Avrigny medită o clipă; apoi, apropiindu-se de Noirtier:

— Iertaţi-mă pentru cele ce vă voi spune, adăugă el, dar în situaţia cumplită în care ne găsim nu trebuie neglijat nici un indiciu. L-aţi văzut pe bietul Barrois murind?

Noirtier înălţă ochii la cer.

— Ştiţi din ce cauză a murit? întrebă d'Avrigny punând mâna pe umărul lui Noirtier.

— Da, răspunse bătrânul.

— Credeţi că moartea lui a fost naturală?

Umbra unui zâmbet se schiţă pe buzele ţepene ale lui Noirtier.

— V-aţi gândit atunci că Barrois a fost otrăvit?

— Da.

— Credeţi că otrava îi era destinată lui?

— Nu.

— Vă închipuiţi acum că mâna care l-a lovit pe Barrois, vrând să lovească pe altcineva, loveşte astăzi pe Valentine?

— Da.

— Va sucomba şi ea? întrebă d'Avrigny fixându-şi privirea profundă asupra lui Noirtier.

Şi aşteptă efectul frazei.

— Nu, răspunse bătrânul cu un aer de triumf care ar fi putut să deruteze deducţiile celui mai iscusit vraci.

— În cazul acesta nădăjduiţi? întrebă d'Avrigny cu mirare.

— Da.

— Ce nădăjduiţi?

Bătrânul arătă din ochi că nu putea răspunde.

— A, da, aşa e! murmură d'Avrigny.

Apoi revenind la Noirtier:

— Nădăjduiţi, spuse el, că asasinul va renunţa?

— Nu.

— Atunci nădăjduiţi că otrava nu va avea efect asupra Valentinei?

— Da.

— Căci eu nu vă comunic nici o noutate — nu-i aşa — spunându-vă că s-a încercat otrăvirea ei? adăugă d'Avrigny.

Bătrânul făcu semn din ochi că nu avea nici o îndoială în această privinţă.

— În cazul acesta cum nădăjduiţi că Valentine va scăpa?

Noirtier rămase cu privirea fixată într-o direcţie; d'Avrigny urmări direcţia cu ochii şi văzu că privirea bătrânului era fixată asupra unei sticle în care se afla doctoria ce i se aducea în toate dimineţile.

— Aha! exclamă d'Avrigny izbit de o idee subită; v-aţi gândit cumva...

Noirtier nu-l lăsă să termine.

— Da, făcu el.

— S-o imunizaţi împotriva otrăvii...

— Da.

— Deprinzând-o puţin câte puţin.

— Da, da, da, făcu Noirtier că este înţeles.

— M-aţi auzit spunând că în doctoriile pe care vi le dau se găseşte brucină?

— Da.

— Şi, obişnuind-o cu otrava aceasta, aţi vrut să neutralizaţi efectele unei otrăvi?

Aceeaşi bucurie triumfă pe chipul lui Noirtier.

— Şi într-adevăr aţi izbutit! exclamă d'Avrigny. Dacă n-aţi fi luat măsura aceasta de precauţiune, Valentine era ucisă astăzi, ucisă fără să i se mai poată da vreun ajutor, ucisă fără milă: zguduitura a fost aşa de violentă însă ea a fost doar zdruncinată, astfel că cel puţin de data aceasta Valentine nu va muri.

O bucurie supraomenească lumină ochii bătrânului, înălţaţi la cer cu o expresie de infinită recunoştinţă.

Villefort reintră in momentul acela.

— Poftim, doctore, ce ai cerut, spuse el.

— Doctoria a fost preparată în faţa dumitale?

— Da, răspunse procurorul regal.

— Nu i-ai dat drumul din mână?

— Nu.

D'Avrigny luă sticla, turnă câteva picături în podul palmei şi le

înghiţi.

— Bine, spuse el, să urcăm la Valentine; voi da instrucţiuni tuturor, iar dumneata, domnule de Villefort, vei veghea ca nimeni să nu se abată de la ele.

În momentul când d'Avrigny intra, însoţit de Villefort, în camera Valentinei, un preot italian, cu ţinută severă, cu vorbe calme şi hotărâte, închiria casa învecinată cu palatul domnului de Villefort.

Nu s-a putut afla pe temeiul cărei tranzacţii cei trei locatari ai casei se mutară după două ore; se zvoni însă în cartier că imobilul nu era clădit solid pe temelii şi că ameninţa cu ruina, ceea ce nu îl împiedică pe noul locatar să se mute acolo cu modestul lui mobilier, în chiar ziua aceea, pe la cinci. Contractul fu făcut pe trei, pe şase sau pe nouă ani, de noul locatar care, în conformitate cu cererea proprietarilor, plăti înainte pe şase luni; noul locatar care, precum am spus, era italian, se numea il signor Giacomo Busoni.

Fură chemaţi îndată nişte lucrători şi, în chiar noaptea aceea, rarii drumeţi întârziaţi prin foburg vedeau cu mirare cum dulgherii şi zidarii consolidează casa.

Capitolul XXI Tatăl şi fiica

Am văzut în capitolul precedent că doamna Danglars venise să anunţe oficial doamnei de Villefort căsătoria apropiată a domnişoarei Eugénie Danglars cu domnul Andrea Cavalcanti.

Anunţarea oficială, care indica sau părea să indice o hotărâre luată de toate persoanele interesate, fusese totuşi precedată de o scenă pe care o vom relata cititorilor noştri.

Îi rugăm deci să facă un pas înapoi şi să se transporte, în dimineaţa zilei aceleia cu mari catastrofe, în frumosul salon aurit despre care le-am vorbit şi care constituia orgoliul proprietarului său, domnul baron Danglars.

În salonul acesta, pe la zece dimineaţa, se plimba de câteva minute, îngândurat şi vizibil îngrijorat, privind la fiecare uşă şi oprindu-se la fiecare zgomot, însuşi baronul.

După ce capacitatea sa de răbdare s-a consumat, îl chemă pe valet.

— Etienne, îi spuse el, ia vezi pentru ce m-a rugat domnişoara Eugénie s-o aştept în salon şi interesează-te de ce mă face să aştept atâta.

După răbufnirea de ciudă, baronul deveni mai calm.

Într-adevăr, după ce se trezise, domnişoara Danglars a cerut o audienţă părintelui ei şi a fixat salonul ca loc de întâlnire. Ciudăţenia intervenţiei, cu deosebire caracterul ei oficial, îl uimise pe bancher, care satisfăcuse imediat dorinţa fiicei sale venind cel dintâi în salon.

Etienne se înapoie curând.

— Camerista domnişoarei m-a anunţat că domnişoara termină toaleta şi că vine fără întârziere, glăsui el.

Danglars făcu un semn din cap arătând că este mulţumit. Faţă de lume şi chiar faţă de oamenii săi, Danglars ţinea să se arate ca un om binevoitor şi ca un părinte slab; era o faţetă a rolului pe care şi-l impusese în comedia populară ce juca. O fizionomie pe care o adoptase şi care i se părea potrivită, aşa cum profilurilor din dreapta ale măştilor străbunilor teatrului antic le stătea bine să aibă buza sumeasă şi zâmbitoare, în timp ce partea stângă avea buza lăsată şi plângăreaţă.

Ne grăbim să spunem că, în intimitate, buza sumeasă şi zâmbitoare cobora la nivelul buzei lăsate şi plângăreţe; astfel că, de cele mai multe ori, omul binevoitor dispărea făcând loc soţului brutal şi părintelui neînduplecat.

— De ce dracu nebuna asta, care vrea să-mi vorbească, după cum pretinde, murmura Danglars, nu vine pur şi simplu în cabinetul meu? Şi despre ce o fi vrând să-mi vorbească?

Frământa pentru a douăzecea oară gândul acesta, îngrijorător, în minte, când uşa se deschise şi Eugenie apăru, îmbrăcată într-o rochie neagră de satin şi flori mate, de aceeaşi culoare şi înmănuşată ca şi cum s-ar fi pregătit să ia loc în fotoliul ei de la Teatrul Italian.

— Ei, ce este, Eugénie? exclamă părintele; şi de ce salonul solemn, când e aşa de bine în cabinetul meu particular?

— Aveţi perfectă dreptate, domnule, răspunse Eugénie făcând semn tatălui ei că poate să se aşeze, aţi pus două întrebări ce rezumă dinainte întreaga conversaţie pe care o vom avea. Am să răspund deci amândurora; şi, împotriva legilor obişnuite, mai întâi celei de a doua, deoarece e mai puţin complexă. Am ales salonul, domnule, ca loc de întâlnire pentru a evita impresiile dezagreabile şi influenţele cabinetului unui bancher. Registrele de casă, oricât de poleite ar fi, sertarele închise ca nişte porţi de fortăreţe, teancurile de bancnote care vin nu se ştie de unde şi scrisorile care vin din Anglia, din Olanda, din Spania, din Indii, din China şi din Peru influenţează de obicei ciudat asupra spiritului unui părinte şi-l fac să uite că există pe lume un interes mai mare şi mai sacru decât acela al poziţiei sociale şi al opiniei clienţilor săi. Am ales deci salonul acesta unde vezi, zâmbitoare şi fericite, în ramele lor splendide, portretele dumitale, al meu, al mamei şi tot felul de peisaje pastorale, înduioşătoare. Mă încred mult în puterea impresiilor exterioare. Poate că, în special faţă de dumneata, este o greşeală: Dar ce vrei? n-aş fi artistă dacă nu mi-ar rămâne câteva iluzii.

— Foarte bine, răspunse domnul Danglars, care ascultase tirada cu netulburat sânge rece, dar fără să înţeleagă o iotă, cufundat cum era, ca orice om plin de gânduri ascunse, să caute firul propriei sale idei în ideile interlocutorului.

— Iată deci al doilea punct lămurit, sau aproape! glăsui Eugénie fără cea mai mică tulburare, cu acel curaj bărbătesc care-i caracteriza gestul şi cuvântul; am impresia că sunteţi mulţumit de explicaţie. Să revenim acum la primul. M-aţi întrebat de ce am solicitat audienţa; domnule, vă voi spune în două cuvinte: nu vreau să mă mărit cu domnul conte Andrea Cavalcanti.

Danglars făcu un salt din fotoliu, ridicând în acelaşi timp ochii şi braţele la cer.

— O, da, domnule, continuă Eugénie la fel de calmă. Sunteţi uimit, văd bine, căci de când mica afacere e pusă pe tapet eu nu am manifestat nici o împotrivire, fiind sigură, aşa cum sunt întotdeauna că, atunci când va veni momentul, mă voi împotrivi categoric oamenilor care nu m-au consultat şi lucrurilor care displac unor voinţe făţişe şi absolute. Totuşi, de data aceasta, liniştea, pasivitatea mea, cum spun filozofii, aveau alt tâlc; ca fiică supusă şi devotată... (un zâmbet uşor se schiţă pe buzele împurpurate ale fetei) încercam să mă deprind cu supunerea.

— Ei şi? întrebă Danglars.

— Domnule, reluă Eugénie, am încercat până la capătul forţelor mele, iar acum, când a sosit momentul, în ciuda sforţărilor pe care le-am făcut, mă simt incapabilă de supunere.

— Dar, în sfârşit, motivul refuzului acesta, Eugénie, motivul? întrebă Danglars care, spirit inferior, părea de la început năucit sub povara logicii nemiloase.

— Motivul? răspunse fata. O, Doamne, nu e acela că bărbatul ar fi mai urât, mai prost sau mai antipatic decât altul; nu, domnul Andrea Cavalcanti poate să treacă drept un model destul de frumos în ochii celor care privesc oamenii după figură şi după statură; nici pentru că inima mea e mai puţin atinsă de acesta decât de altul; nu iubesc absolut pe nimeni, domnule, ştiţi bine, nu-i aşa? Nu văd deci pentru ce, fără o necesitate absolută, mi-aş încurca viaţa cu un tovarăş veşnic. Nu a glăsuit undeva înţeleptul: "Nimic de prisos"; iar în altă parte: "Poartă totul cu tine"? Am învăţat aceste două aforisme şi în latină şi în greacă: unul e, mi se pare, de Phedru şi altul de Bias. Ei bine, dragă tată, în naufragiul vieţii, căci viaţa e un naufragiu veşnic al speranţelor noastre, arunc în mare bagajul inutil şi rămân cu voinţa mea, hotărâtă să trăiesc absolut singură, şi, în consecinţă, absolut liberă.

— Nefericito! nefericito! murmură Danglars îngălbenindu-se, căci el cunoştea printr-o lungă experienţă tăria obstacolului pe care îl întâlnea aşa de brusc.

— Nefericită? nefericită, ai spus, domnule? glăsui Eugénie. O, nu şi exclamaţia mi se pare teatrală şi afectată. Din contră, fericită, căci te întreb: ce-mi lipseşte? Lumea mă găseşte frumoasă; e ceva pentru a fi primită în chip favorabil. Îmi plac primirile bune: ele înfrumuseţează chipurile, iar persoanele din jurul meu îmi par mai puţin urâte. Sunt înzestrată cu

oarecare spirit şi cu o anume sensibilitate care îmi permite să iau din existenţa generală şi să introduc într-a mea ceea ce găseşte bun, aşa cum face maimuţa când sparge nuca verde pentru a-i scoate miezul. Sunt bogată, căci ai una dintre cele mai frumoase averi din Franţa, căci sunt unica dumitale fiică şi nu eşti încăpăţânat aşa cum sunt părinţii din Porte-Saint-Martin şi Gaîté care îşi dezmoştenesc fiicele pentru că ele nu vor să le dăruiască nepoţi. De altminteri legea prevăzătoare ţi-a răpit dreptul de a mă dezmoşteni, cel puţin pe de-a-ntregul, aşa cum ţi-a răpit puterea de a mă constrânge să mă căsătoresc cu domnul cutare sau cutare. Aşadar, frumoasă, spirituală, împodobită cu oarecare talent, cum se zice în operele comice şi bogată — asta e fericirea, domnule! De ce îmi spui nefericită?

Văzându-şi fiica zâmbitoare şi trufaşă până la obrăznicie, Danglars nu-şi putea stăpâni o mişcare de brutalitate care se trădă printr-o explozie a glasului, însă numai atât. Sub privirea scrutătoare a fiicei, în faţa sprâncenelor negre, frumoase, încruntate întrebător, el se întoarse cu prudenţă şi se potoli îndată, îmblânzit de mâna de fier a prevederii.

— Într-adevăr, copila mea, răspunse el cu un zâmbet, eşti tot ce te lauzi că eşti, afară de un singur lucru, copila mea; nu vreau să-ţi spun cu prea multă brutalitate care. Prefer să te las să ghiceşti.

Eugénie îl privi pe Danglars, nespus de uimită că i se contestă una din florile cununei de orgoliu pe care şi-o pusese aşa de superb pe cap.

— Copila mea, continuă bancherul, mi-ai explicat perfect care sentimente prezidează hotărârile unei fete ca tine când ea a decis să nu se mărite. E rândul meu să-ţi spun acum care sunt motivele unui părinte ca mine când el a decis ca fiica lui să se mărite.

Eugénie se înclină, dar nu ca o fiică supusă care ascultă, ci ca un adversar gata să discute, care aşteaptă.

— Copila mea, continuă Danglars, când un părinte cere fiicei sale să ia un soţ, el are totdeauna un motiv pentru a dori căsătoria ei. Unii sunt atinşi de mania pe care o admiteai adineauri: adică de a se vedea retrăind în nepoţii lor. Îţi spun de la început: cu nu am această slăbiciune, bucuriile de familie îmi sunt aproape indiferente. Pot mărturisi lucrul acesta unei fiice pe care o ştiu de ajuns de filozoafă ca să înţeleagă indiferenţa şi să nu-mi facă din ea o crimă.

— Minunat! glăsui Eugénie; să vorbim deschis, domnule; prefer.

— Vezi deci, spuse Danglars, că, fără a împărtăşi ca teză generală simpatia ta pentru sinceritate, mă conformez ei atunci când cred că împrejurarea îmi dă ghes. Voi continua. Ţi-am propus un soţ, nu pentru tine căci, la drept vorbind, nu mă gândeam câtuşi de puţin la tine în momentul acela — preferi sinceritatea, poftim sinceritate! — ci pentru că aveam nevoie ca tu să-l iei pe soţul acesta cât mai curând posibil, în interesul anumitor combinaţii comerciale pe care le pun la cale în momentul de faţă.

Eugénie făcu o mişcare.

— E aşa cum am onoarea să-ţi spun, copila mea şi nu trebuie să-mi iei în nume de rău, căci mă sileşti; fără să vreau, înţelegi, intru în aceste explicaţii aritmetice cu o artistă ca tine, care se teme să intre în cabinetul unui bancher pentru a primi impresii sau senzaţii neplăcute şi antipatice.

Dar în cabinetul de bancher, în care totuşi, scumpă domnişoară, ai binevoit să intri alaltăieri pentru a-mi cere cei o mie de franci pe care ţi-i acord în fiecare lună pentru fanteziile dumitale, se învaţă foarte multe lucruri pentru uzul tinerelor persoane care nu vor să se mărite. Se află, de exemplu — şi, din menajament pentru susceptibilitatea dumitale nervoasă, îţi voi comunica lucrul acesta aci în salon, — se află că creditul unui bancher este viaţa lui fizică şi morală, că creditul îl susţine pe om aşa cum respiraţia însufleţeşte corpul, iar domnul de Monte-Cristo mi-a ţinut într-o zi, în privinţa aceasta, un discurs pe care nu l-am uitat. Se află că pe măsură ce creditul e retras, corpul devine cadavru şi că aceasta se va întâmpla în foarte scurtă vreme bancherului care se onorează a fi părintele unei fete care e o aşa de bună logiciană.

Dar, în loc să se încovoaie, Eugénie zvâcni sub lovitură.

— Ruinat? exclamă ea.

— Ai găsit expresia justă, copila mea, expresia cea bună, spuse Danglars scormonindu-şi pieptul cu unghiile şi păstrând pe figura-i aspră zâmbetul omului fără inimă, însă nu fără spirit. Ruinat, acesta e cuvântul!

— A! făcu Eugénie.

— Da, ruinat! Iată deci că secretul acesta, plin de grozăvie, cum spune poetul tragic, e cunoscut. Acum, copila mea, află de la mine cum prin tine poate să devină mai mică nenorocirea asta, nu voi spune pentru mine, ci pentru tine.

— O, eşti slab analist, domnule, dacă îţi închipui că eu deplâng pentru mine catastrofa pe care mi-o înfăţişezi! exclamă Eugénie. Eu ruinată? Ei şi? Nu-mi rămâne talentul? Nu pot ca la Pasta, ca Malibran, ca Grisi, să-mi creez ceea ce dumneata nu mi-ai fi dat niciodată, indiferent de averea pe care ai fi avut-o, adică un venit de o sută, de o sută cincizeci de mii de livre şi care, în loc să-mi vină, cum îmi veneau cele douăsprezece mii de franci amărâţi pe care mi-i dădeai cu priviri îmbufnate şi cu mustrări că sunt risipitoare, îmi vor veni însoţit de aclamaţii şi de flori? Iar când nu va avea talentul acesta de care, prin zâmbetul dumitale văd că te îndoieşti, nu-mi va rămâne furioasa dragoste de independenţă care îmi va ţine întotdeauna loc de comori şi care domină în mine până şi instinctul conservării?

Nu, nu pentru mine mă întristez; eu voi şti totdeauna să ies din încurcătură; cărţile, creioanele, pianul, lucruri care nu costă scump şi pe care voi putea oricând să mi le procur, îmi vor rămâne. Îţi închipui poate că mă întristez pentru doamna Danglars; te înşeli încă o dată: ori eu mă înşel grosolan, ori mama şi-a luat toate precauţiunile împotriva catastrofei care te ameninţă şi care n-o va atinge. S-a pus la adăpost nădăjduiesc şi nu veghind

asupra mea a putut să se distragă de la preocupările ei băneşti; căci, slavă Domnului, mi-a lăsat toată independenţa sub pretextul că-mi place libertatea.

O, nu, domnule, am văzut de când eram copilă petrecându-se prea multe lucruri în jurul meu; le-am înţeles pe toate prea bine pentru ca nenorocirea să mă impresioneze mai mult decât trebuie; de când mă cunosc nu am fost iubită de nimeni. Atâta pagubă! Asta m-a îndemnat în mod firesc să nu iubesc pe nimeni. Cu atât mai bine! cunoşti acum profesia mea de credinţă.

— Aşadar, domnişoară, stăruieşti în a vrea să-mi desăvârşeşti ruina? întrebă Danglars plin de o mânie care nu-şi găsea izvorul în iubirea paternă ofensată.

— Ruina dumitale? Eu să-ţi desăvârşesc ruina? întrebă Eugénie. Ce vrei să spui? Nu pricep.

— Cu atât mai bine, îmi rămâne o rază de speranţă; ascultă.

— Ascult, glăsui Eugénie privindu-l pe părintele ei aşa de fix încât fu nevoit să facă o sforţare pentru a nu-şi pleca ochii sub privirea puternică a fetei.

— Domnul Cavalcanti, continuă Danglars, te ia de soţie şi căsătorindu-se cu tine îţi aduce o zestre de trei milioane pe care o plasează la mine.

— A, foarte bine! făcu Eugénie cu dispreţ suveran, netezindu-şi mănuşile una de alta.

— Îţi închipui că te voi păgubi cu aceste trei milioane? întrebă Danglars; câtuşi de puţin; cele trei milioane au să producă cel puţin zece. Am obţinut împreună cu un confrate al meu, bancher, concesiunea unui drum de fier, singura industrie care, în zilele noastre, prezintă şanse fabuloase de succes imediat. Până în opt zile sunt dator să depun, pe numele meu, patru milioane. Aceste patru milioane, îţi spun, vor produce zece sau douăsprezece.

— Dar cu prilejul vizitei pe care ţi-am făcut-o alaltăieri, domnule şi de care binevoieşti să-ţi aduci aminte, reluă Eugénie, te-am văzut încasând — aceasta e termenul, nu e aşa? — cinci milioane şi jumătate; mi-ai arătat chiar suma în două bonuri asupra Tezaurului şi te mirai că o hârtie de o aşa de mare valoare nu-mi ia ochii ca un fulger.

— Da, dar cele cinci milioane şi jumătate nu sunt ale mele, ci constituie numai o dovadă a încrederii de care mă bucur; titlul meu de bancher popular mi-a atras încrederea spitalelor şi cele cinci milioane şi jumătate sunt ale spitalelor. În orice altă împrejurare n-aş ezita să mă servesc de ele, dar astăzi se cunosc pierderile mari pe care le-am suferit şi, precum ţi-am spus, creditul începe să mă lase. Dintr-un moment într-altul administraţia poate reclama depozitul, iar dacă i-am dat altă întrebuinţare sunt nevoit să fac o bancrută ruşinoasă. Nu dispreţuiesc bancrutele, te

asigur, însă acele care îmbogăţesc, nu care ruinează. Dacă te măriţi cu domnul Cavalcanti, dacă încasez zestrea de trei milioane sau măcar se crede că o încasez, creditul meu se reîntăreşte, iar averea mea care, de o lună sau două, s-a prăbuşit în prăpăstii săpate sub paşii mei de o fatalitate neînchipuită, se restabileşte. Mă înţelegi?

— Perfect; mă pui în gaj pentru trei milioane, nu-i aşa?

— Cu cât suma este mai mare, cu atât e mai măgulitoare. Îţi dă o idee despre valoarea ta.

— Mulţumesc. Un ultim cuvânt, domnule; îmi făgăduieşti că te vei servi cât vei vrea de cifra zestrei domnului Cavalcanti, dar că nu te vei atinge de sumă? Nu e o chestiune de egoism, ci de delicateţă. Primesc să ajut la refacerea averii dumitale, dar nu vreau să fiu complicea dumitale în ruinarea altora.

— Dar dacă îţi spun, exclamă Danglars, că cu aceste trei milioane...

— Crezi că vei ieşi din încurcătură, domnule, fără să ai nevoie să te atingi de aceste trei milioane?

— Nădăjduiesc, însă cu condiţia ca, făcându-se căsătoria, să-mi consolideze creditul.

— Vei putea să plăteşti domnului Cavalcanti cele cinci sute de mii de franci pe care mi le dai la căsătorie?

— Le va încasa când va veni de la primărie.

— Bine!

— Cum bine? ce vrei să spui?

— Vreau să spun că, cerând semnătura mea, îmi permiteţi să rămân liberă pe mine, nu e aşa?

— Absolut.

— Atunci, *bine*; precum îţi spuneam, domnule, sunt gata să mă mărit cu domnul Cavalcanti.

— Dar ce proiecte ai?

— A, acesta este secretul meu. Unde ar fi superioritatea mea dacă, având secretul dumitale, ţi l-aş preda pe-al meu?

Danglars îşi muşcă buzele.

— Aşadar, spuse el, eşti gata să faci cele câteva vizite oficiale care sunt absolut indispensabile?

— Da, răspunse Eugénie.

— Şi să semnezi contractul peste trei zile?

— Da.

— În cazul acesta e rândul meu să-ţi spun: bine!

Şi Danglars luă mâna fiicei sale, strângând-o.

Dar, lucru extraordinar, strângându-i mâna, părintele nu îndrăzni să spună: "Îţi mulţumesc, copila mea"; fata nu avu un zâmbet pentru părintele ei.

— S-a sfârşit conferinţa? întrebă Eugénie ridicându-se.

Danglars făcu un semn din cap că nu mai are nimic de spus.

Peste cinci minute pianul răsuna sub degetele domnişoarei d'Armilly, iar domnişoara Danglars cânta blestemul lui Brabantio adresat Desdemonei.

La sfârşitul bucăţii Etienne intră şi o anunţă pe Eugénie că trăsura e pregătită şi că baroana o aşteaptă pentru a pleca în vizită.

Le-am văzut pe cele două femei ducându-se la Villefort de unde au ieşit pentru a-şi continua cursele.

Capitolul XXII Contractul

La trei zile după scena pe care am povestit-o, adică pe la orele cinci, în după-amiaza zilei fixată pentru semnarea contractului dintre domnişoara Eugénie Danglars şi Andrea Cavalcanti pe care bancherul se încăpăţânase să-l menţină prinţ, când o adiere răcoroasă înfiora frunzele grădiniţei din faţa casei contelui de Monte-Cristo, pe când acesta se pregătea să iasă, iar caii îl aşteptau nechezând, ţinuţi în frâu de mâna vizitiului urcat de un sfert de ceas pe capră, elegantul faeton cu care am mai făcut în câteva rânduri cunoştinţă, şi, mai cu seamă, în seara de la Auteuil, coti repede unghiul porţii şi mai mult îl zvârli decât îl depuse, pe treptele peronului, pe domnul Andrea Cavalcanti care era tot aşa de aurit, de strălucitor, de parcă s-ar fi însurat cu o prinţesă.

Se interesă de sănătatea contelui cu familiaritatea care îi era obişnuită şi, urcând sprinten la primul etaj, îl întâlni chiar pe acesta în capul scării.

Când îl văzu pe tânăr, contele de opri. Andrea Cavalcanti îşi luase însă vânt, iar când îşi lua vânt nu-l mai oprea nimic.

— Hei, bună ziua, scumpe domnule de Monte-Cristo! îi spuse el contelui.

— A, domnul Andrea! glăsui acesta cu glasu-i semibatjocoritor; cum te simţi?

— De minune, precum vedeţi. Vin să vorbesc cu dumneavoastră despre o mulţime de lucruri; dar, în primul rând, ieşeaţi sau soseaţi?

— Ieşeam, domnule.

— În cazul acesta, ca să nu vă reţin, voi urca dacă binevoiţi, în caleaşca dumneavoastră, iar Tom ne va urma, conducând faetonul meu în urmă.

— Nu, spuse cu un imperceptibil zâmbet de dispreţ contele, care nu ţinea câtuşi de puţin să fie în tovărăşia tânărului; nu, prefer să-ţi acord audienţă aici, scumpe domnule Andrea. Se vorbeşte mai bine într-o cameră, iar vizitiul nu poate să prindă cuvintele din zbor.

Contele reintră deci într-un salonaş de la primul etaj, se aşeză şi,

încrucişându-şi picioarele, făcu semn tânărului să ia loc.

Andrea adoptă aerul cel mai zâmbitor.

— Ştiţi, scumpe conte, glăsui el, că ceremonia are loc astă-seară; la orele nouă se semnează contractul la socrul meu.

— Serios? întrebă Monte-Cristo.

— Cum, vă comunic o noutate? Domnul Danglars nu vă înştiinţase în privinţa solemnităţii?

— Ba da, glăsui contele, am primit o scrisoare din partea lui, ieri; îmi pare însă că ora nu era indicată.

— Se poate; socrul meu s-o fi bizuit pe notorietatea publică.

— Domnule Cavalcanti, iată-te fericit, exclamă Monte-Cristo: contractezi o căsătorie cât se poate de convenabilă; şi apoi domnişoara Danglars e drăguţă.

— O, da! răspunse Cavalcanti cu un accent plin de modestie.

— În special este foarte bogată, după câte cred cel puţin, spuse Monte-Cristo.

— Foarte bogată? credeţi? repetă tânărul.

— Fără îndoială; se zice că domnul Danglars ascunde cel puţin jumătate din averea sa.

— Şi el mărturiseşte cincisprezece sau douăzeci de milioane, spuse Andrea cu o privire scânteietoare de bucurie.

— Unde mai pui, adăugă Monte-Cristo, că este gata să intre într-un gen de speculaţie întrucâtva uzitat în Statele Unite şi Anglia, dar cu totul nou în Franţa.

— Da, da, ştiu despre ce vreţi să vorbiţi: drumul de fier a cărui adjudecare a obţinut-o, nu e aşa?

— Exact; va câştiga — cel puţin aceasta e părerea generală — zece milioane.

— Zece milioane? credeţi? E minunat! exclamă Cavalcanti care ameţea la sunetul metalic al cuvintelor aurite.

— Fără a pune la socoteală, reluă Monte-Cristo, că toată averea aceasta îţi va reveni şi că este drept să-ţi revină deoarece Eugénie e unica lui fiică. De altminteri averea dumitale — cel puţin aşa mi-a spus părintele dumitale — e aproape egală cu a logodnicei. Dar să lăsăm un moment chestiunile băneşti. Domnule Andrea, ştii că ai pus pe roate chestia aceasta destul de sprinten şi de isteţ?

— Da, nu prea rău, glăsui tânărul; nu mă născusem ca să fiu diplomat.

— Ei bine, ai să intri în diplomaţie; diplomaţia nu se învaţă; e ceva instinctiv... Inima e, aşadar, cucerită?

— La drept vorbind mi-e frică, răspunse Andrea cu tonul cu care îi auzise la Teatrul francez pe Dorante sau Valère răspunzând Alcestei.

— Te iubeşte întrucâtva?

— Trebuie să mă iubească, devreme ce mă ia de soţ, spuse Andrea cu

un zâmbet biruitor. Să nu uităm totuşi un lucru important.

— Care?

— Că am fost foarte mult ajutat în toate acestea.

— Eh!

— Desigur.

— De împrejurări?

— Nu, de dumneavoastră.

— De mine? Ia taci din gură, principe! spuse Monte-Cristo apăsând cu afectare asupra titlului. Ce am putut să fac eu pentru dumneata? Numele, poziţia socială şi meritul dumitale n-ajungeau oare?

— Nu, spuse Andrea, nu; şi orice aţi spune, domnule conte, eu susţin că situaţia unui om ca dumneavoastră a făcut mai mult decât numele, poziţia mea socială şi meritul meu.

— Abuzezi complet, domnule, spuse Monte-Cristo care simţi iscusinţa perfidă a tânărului şi înţelese tâlcul vorbelor lui; protecţia mea nu ţi-a fost acordată decât după ce m-am informat asupra influenţei şi averii părintelui dumitale; căci, în definitiv, cine mi-a procurat mie, care nu te văzusem niciodată, nici pe dumneata, nici pe ilustrul autor al zilelor dumitale, fericirea de a vă cunoaşte? Doi buni prieteni ai mei, lordul Wilmore şi abatele Busoni. Cine m-a încurajat, nu să-ţi servesc de garanţie, dar să te patronez? Numele părintelui dumitale, aşa de cunoscut şi de onorat în Italia; personal nu te cunosc.

Calmul, naturaleţea desăvârşită a contelui îi arătară lui Andrea că deocamdată era strâns de o mână mai tare decât a sa şi că strângerea nu putea să fie cu uşurinţă frântă.

— Aşadar, părintele meu are cu adevărat o avere mare, domnule conte?

— Pare-se că da, domnule, răspunse Monte-Cristo.

— Nu ştiţi, cumva, dacă zestrea pe care mi-a făgăduit-o a sosit?

— Am primit scrisoarea de aviz.

— Dar cele trei milioane?

— Cele trei milioane sunt pe drum, după toate probabilităţile.

— Le voi încasa într-adevăr?

— O, dar cred că nici până acum, domnule, n-ai dus lipsă de bani, glăsui contele.

Andrea fu aşa de uimit încât nu se putu împiedica de-a visa un moment.

— În cazul acesta, spuse el smulgându-se din reverie, îmi rămâne, domnule, să vă adresez o întrebare chiar dacă ea v-ar fi dezagreabilă.

— Vorbeşte, spuse Monte-Cristo.

— Am intrat în legătură, graţie averii mele, cu mulţi oameni distinşi şi am, cel puţin deocamdată, o sumedenie de prieteni, Dar, căsătorindu-mă aşa cum mă căsătoresc eu, în prezenţa întregii societăţi pariziene, trebuie să

fiu susţinut de un nume ilustru şi, în lipsa mâinii paterne, e nevoie să mă însoţească la altar o mână puternică; iar tatăl meu nu vine la Paris, nu-i aşa?

— E bătrân, acoperit de răni şi suferă de moarte ori de câte ori călătoreşte.

— Înţeleg. Ei bine, vin să vă fac o cerere.

— Mie?

— Da, dumneavoastră.

— Vai şi anume?

— Uite, să-l înlocuiţi.

— O, scumpe domn, după numeroasele relaţii pe care am avut fericirea să le am cu dumneata, cum mă cunoşti aşa de puţin încât să îmi faci o astfel de cerere? Cere-mi să-ţi împrumut o jumătate de milion şi, pe onoarea mea, cu toate că un astfel de împrumut e rar, mă vei vedea mai puţin stânjenit. Află deci, îmi închipuiam că ţi-am mai spus, că în participarea morală, mai cu seamă la chestiunile lumeşti, contele de Monte-Cristo n-a încetat niciodată să aducă scrupule, ba chiar superstiţiile unui oriental. Eu, care am un serai la Cairo, unul la Smirna şi unul la Constantinopol — să prezidez o căsătorie? Niciodată!

— Aşadar, mă refuzaţi?

— Categoric: şi te-aş refuza chiar de-ai fi fiul sau fratele meu.

— O, dar cum să fac atunci? exclamă dezamăgit Andrea.

— Spuneai singur că ai o sută de prieteni.

— De acord, dar dumneavoastră m-aţi prezentat domnului Danglars.

— Câtuşi de puţin! Să restabilim faptele în adevărul lor: eu ţi-am dat prilejul să cinezi cu el la Auteuil şi te-ai prezentat singur; drace, asta e cu totul altceva.

— Da, dar aţi ajutat la căsătoria mea...

— Eu? Câtuşi de puţin, te rog să mă crezi; aminteşte-ţi ce ţi-am răspuns când ai venit să mă rogi să fac cererea: "Dragă principe, eu nu fac niciodată căsătorii, este un principiu al meu."

Andrea îşi muşcă buzele.

— Dar, în sfârşit, glăsui el, veţi lua parte măcar?

— Va lua parte întreaga societate?

— O, desigur!

— Ei bine, am să particip şi eu ca întreaga societate, spuse contele.

— Veţi semna în contract?

— Nu văd nici un inconvenient în asta, iar scrupulele mele nu merg aşa departe.

— În sfârşit, de vreme ce nu vreţi să-mi acordaţi mai mult, sunt nevoit să mă mulţumesc cu ce-mi daţi. Dar, un ultim cuvânt, conte.

— Cum ai spus?

— Un sfat.

— Ia seama; un sfat e mai mult decât un serviciu.

— O, pe acesta puteţi să mi-l daţi fără a vă compromite.

— Spune.

— Zestrea soţiei mele e de cinci sute de mii de livre.

— Mi-a anunţat şi mie domnul Danglars suma aceasta.

— Trebuie s-o primesc, sau s-o las în mâinile notarului?

— Iată cum se petrec în genere lucrurile, când vrei ca ele să se petreacă în chip galant: cei doi notari ai dumitale îşi dau întâlnire la contract, pentru a doua sau a treia zi; a doua sau a treia zi ei schimbă ambele dote pentru care dau reciproc chitanţă; apoi, după celebrarea cununiei, pun milioanele la dispoziţia dumitale ca şef al căminului.

— Mie mi s-a părut că îl aud pe socrul meu spunând, glăsui Andrea cu o nelinişte rău ascunsă, că are de gând să plaseze bunurile noastre în faimoasa afacere de drum de fier despre care mi-aţi vorbit adineauri.

— O, dar acesta este, după câte asigură toată lumea — spuse Monte-Cristo — un mijloc ca bunurile dumitale să fie triplate într-un an. Domnul baron Danglars e bun părinte şi se pricepe la socoteli.

— În cazul acesta, spuse Andrea, totul e în regulă, afară de refuzul dumneavoastră care îmi străpunge inima.

— Nu îl pune decât în seama unor scrupule foarte fireşti într-o împrejurare ca aceasta.

— Facă-se precum vreţi, glăsui Andrea; deseară la nouă.

— Deseară.

Şi, în ciuda unei uşoare rezistenţe a lui Monte-Cristo, ale cărui buze păliră, dar care îşi păstra zâmbetul de ceremonie, Andrea apucă mâna contelui, o strânse, sări în faeton şi dispăru.

Andrea întrebuinţă cele patru sau cinci ore, care îi rămâneau până la nouă, în curse, în vizite destinate să convingă pe prietenii despre care pomenise să vină la bancher cu tot luxul echipajelor lor.

Într-adevăr, la opt şi jumătate seara, salonul principal a lui Danglars, galeria legată de salon şi celelalte trei saloane ale etajului erau pline de o mulţime parfumată, pe care o atrăgea prea puţin simpatia, dar foarte mult nevoia irezistibilă de a fi acolo unde se ştie că este ceva nou.

Un academician ar spune că seratele elitei sunt colecţii de flori care atrag fluturi nestatornici, albine înfometate şi bondari bâzâitori.

Se înţelege, saloanele scânteiau de lumânări, lumina rostogolea valuri aurii pe tapetele de mătase — şi tot prostul gust al mobilierului, care nu avea decât meritul bogăţiei, strălucea.

Domnişoara Eugénie era îmbrăcată cu cea mai elegantă simplitate: o rochie albă de mătase, cu flori albe, un trandafir alb pierdut pe jumătate în părul negru alcătuiau întreaga ei găteală pe care n-o îmbogăţea nici cea mai mică bijuterie.

Se putea însă citi, în ochii ei, siguranţa aceea desăvârşită, destinată să desmintă ceea ce toaleta candidă avea, o notă vulgar de feciorelnică în chiar

ochii ei.

La treizeci de paşi de ea doamna Danglars vorbea cu Debray, cu Beauchamp şi cu Château-Renaud. Debray îşi făcuse reintrarea în casă cu prilejul acestei mari solemnităţi, însă ca toată lumea şi fără nici un privilegiu particular.

Înconjurat de deputaţi, de oameni de finanţe, domnul Danglars explica o teorie de contribuţii noi pe care se gândea s-o pună în exerciţiu atunci când împrejurările vor constrânge guvernul să-l cheme la minister.

La braţ cu unul dintre cei mai năbădăioşi dandy ai Operei, Andrea îi explica în termeni destul de impertinenţi, deoarece avea nevoie să fie îndrăzneţ pentru a părea la largul său, proiectele de viitor şi progresele de lux pe care plănuia să le impună eleganţei pariziene cu venitul său de o sută şaptezeci şi cinci de mii de lire.

Mulţimea se rostogolea prin saloane ca un flux şi reflux de turcoaze, de rubine, de smaralde, de opaluri şi de diamante.

Ca pretutindeni, se observa că femeile cele mai bătrâne erau cele mai gătite, iar cele mai urâte se arătau cu mai multă îndărătnicie.

Dacă exista vreun crin alb, vreo roză suavă şi parfumată, trebuia s-o cauţi şi s-o descoperi, tăinuită în vreun ungher de o mamă cu turban sau de o mătuşă cu "pasărea paradisului".

În fiecare clipă, în mijlocul gloatei, al zumzetului, al râsetelor, glasul uşierilor lansa un nume cunoscut în finanţe, respectat în armată, sau ilustru în literatură. Atunci o slabă mişcare printre grupuri întâmpina numele.

Dar, pentru unul care avea privilegiul de a înfiora oceanul de valuri omeneşti, nenumăraţi treceau, primiţi cu indiferenţă sau cu rânjetul dispreţului.

În momentul când acul pendulei masive — pendulă reprezentându-l pe Endymion — arăta orele nouă pe un cadran de aur şi când sunetul, reproducător fidel al gândirii maşinii, răsuna de nouă ori — numele contelui de Monte-Cristo răsuna la rându-i şi, ca împinsă de flacăra electrică, întreaga adunare se întoarse spre uşă.

Contele era îmbrăcat în negru, cu simplitatea lui obişnuită; haina-i albă desena pieptul lat şi frumos; gulerul negru părea de o frăgezime ciudată, scos în evidenţă de paloarea masculină a tenului; în locul oricărei alte bijuterii purta un lanţ aşa de fin, încât firul subţire de aur abia se vedea pe pieptul alb.

Se făcu îndată un cerc în jurul uşii.

Dintr-o singură ochire contele zări pe doamna Danglars la un capăt al salonului, pe domnul Danglars la altul şi pe domnişoara Eugénie în faţa lui.

Se apropie mai întâi de baroană care vorbea cu doamna de Villefort ce venise singură — Valentine fiind încă suferindă; şi fără să se abată, deoarece drumul se deschidea singur în faţa lui, trecu de la baroană la Eugénie, complimentând-o în termeni aşa de repezi şi rezervaţi încât mândra

artistă fu izbită.

Lângă ea se afla domnişoara Louise d'Armilly care mulţumi contelui pentru scrisorile de recomandare date cu atâta graţie pentru Italia şi de care nădăjduia să se folosească în curând.

Despărţindu-se de ele se întoarse şi se pomeni lângă Danglars, care se apropiase să-i dea mâna.

După îndeplinirea acestor trei datorii sociale, Monte-Cristo se opri plimbând în juru-i o privire sigură, pătrunsă de acea expresie caracteristică oamenilor dintr-o anumită lume, privire care părea a spune:

"Am făcut ce eram dator; acum să facă şi alţii ce-mi datorează".

Andrea, care se afla într-un salon de alături, simţi înfiorarea pe care Monte-Cristo o imprimase mulţimii şi alergă să-l salute pe conte.

Îl găsi înconjurat complet; cuvintele lui erau discutate, aşa cum se întâmplă totdeauna cu oamenii care vorbesc puţin şi nu spun niciodată un cuvânt fără valoare.

Notarii intrară în momentul acela şi îşi aşezară pancartele mâzgălite pe catifeaua brodată cu aur care acoperea masa preparată pentru semnătură — o masă de lemn poleit.

Unul dintre notari se aşeză, celălalt rămase în picioare.

Urma să se procedeze la citirea contractului pe care jumătate din societatea pariziană la solemnitate avea să-l iscălească.

Luară loc cu toţii sau, mai bine zis, femeile făcură un cerc, în vreme ce bărbaţii, mai indiferenţi faţă de *stilul energic*, cum spune Boileau, comentară agitaţia febrilă a lui Andrea, atenţia domnului Danglars, impasibilitatea Eugéniei şi sprinteneala cu care baroana trata importanta afacere.

Contractul fu citit în mijlocul unei tăceri profunde. Dar, de îndată ce lectura fu încheiată, zvonul reîncepu în saloane încă o dată pe atât mai mare decât înainte: sumele strălucitoare, milioanele care se rostogoleau în viitorul ambilor tineri şi care completau expoziţia ce fusese făcută într-o cameră consacrată exclusiv trusoului miresei şi diamantelor tinerei femei, răsunaseră cu tot prestigiul lor în auzul adunării invidioase.

Farmecele domnişoarei Danglars se dublau în ochii tinerilor şi deocamdată ele ştergeau strălucirea soarelui.

Se înţelege că, deşi pizmuind milioanele, femeile nu credeau că, întrucât le priveşte, au nevoie de ele pentru a fi frumoase.

Îmbrăţişat de prieteni, complimentat, măgulit, începând să creadă în realitatea visului, Andrea era pe punctul de a-şi pierde capul.

Notarul luă cu solemnitate pana, o ridică deasupra capului şi spuse:

— Domnilor, să iscălim contractul.

Baronul urma să semneze cel dintâi, apoi împuternicitul domnului Cavalcanti-tatăl, apoi baroana, apoi viitorii soţi cum se spune în acel groaznic stil care îşi are locul pe hârtia timbrată.

Baronul luă pana şi semnă, apoi semnă şi împuternicitul.

Baroana se apropie de braţul doamnei de Villefort.

— Dragul meu, spuse ea lui Danglars, luând pana, nu-i aşa că e un lucru sfâşietor acesta? Un incident neaşteptat, întâmplat în chestiunea de asasinat şi de furt a cărei victimă era să cadă domnul conte de Monte-Cristo, ne lipseşte de plăcerea de a-l vedea pe domnul de Villefort.

— O, da! făcu Danglars cu tonul cu care ar fi spus: lucrul îmi este indiferent!

— Mi-e teamă, spuse Monte-Cristo apropiindu-se, că eu sunt cauza involuntară a acestei absenţe.

— Cum, dumneavoastră conte? întrebă doamna Danglars semnând. Dacă este aşa, luaţi seama, nu vă voi ierta niciodată.

Andrea ciuli urechile.

— Nu e totuşi vina mea, glăsui contele; ţin să constat.

Lumea îl asculta cu aviditate; Monte-Cristo, care îşi descleşta aşa de rar buzele, începea să vorbească.

— Vă amintiţi, spuse contele în mijlocul celei mai profunde tăceri, că la mine a murit nenorocitul care venise să mă fure şi care, ieşind din casa mea, a fost ucis, pare-se, de complicele său?

— Da, spuse Danglars.

— Ei bine, ca să i se dea ajutor a fost dezbrăcat, iar hainele lui fuseseră zvârlite într-un ungher de unde justiţia le-a ridicat; dar, luând haina şi pantalonii ca să le depună la grefă, justiţia uitase vesta.

Andrea se îngălbeni în chip vădit şi se trase uşurel spre uşă; vedea apărând un nor la orizont şi avea impresia că norul închide în el furtuna.

— Ei bine, vesta aceea nenorocită a fost găsită astăzi, plină de sânge şi găurită în dreptul inimii.

Femeile scoaseră un strigăt, iar două sau trei se pregătiră să leşine.

— Mi-a a fost adusă. Nu putea să bănuiască nimeni de unde venea zdreanţă; numai eu m-am gândit că, probabil, era vesta victimei. Deodată, scotocind cu dezgust şi prudenţă relicva funebră, valetul meu a simţit o hârtie în buzunar şi a scos-o: era o scrisoare adresată, — cui? dumitale, baroane.

— Mie? exclamă Danglars.

— O, da, dumitale, am izbutit să-ţi citesc numele sub sângele care murdărise hârtia, răspunse Monte-Cristo în exclamaţiile de surpriză generală.

— Dar care-i explicaţia că lucrurile astea îl împiedică pe domnul de Villefort? întrebă doamna Danglars privindu-şi bărbatul cu nelinişte.

— E foarte simplă, doamnă, răspunse Monte-Cristo; vesta şi scrisoarea erau ceea ce se cheamă piese de vinovăţie; am trimis domnului procuror regal scrisoarea şi vesta. Dragă baroane, înţelegi, în cazuri de acţiuni criminale, calea legală e cea mai sigură: poate că era vreo uneltire în

contra dumitale.

Andrea îl privi ţintă pe Monte-Cristo şi dispăru în salonul al doilea.

— Se poate, spuse Danglars; nu cumva omul asasinat era un fost ocnaş?

— Da, răspunse contele, un fost ocnaş cu numele Caderousse.

Danglars păli uşor. Andrea părăsi al doilea salon şi ajunse în anticameră.

— Dar semnaţi, vă rog, semnaţi, glăsui Monte-Cristo; observ că povestirea mea a emoţionat toată lumea şi vă cer cu smerenie iertare, dumneavoastră, doamnă baroană şi domnişoară Danglars.

Baroana care semnase dădu notarului pana.

— Domnul prinţ Cavalcanti, spuse notarul; domnule prinţ Cavalcanti, unde sunteţi?

— Andréa! Andrea! repetară mai multe voci de tineri care ajunseră cu nobilul italian la gradul de intimitate al chemării pe numele de botez.

— Dar chemaţi-l pe prinţ, înştiinţaţi-l că trebuie să semneze! strigă Danglars unui uşier.

Însă în aceeaşi clipă mulţimea se dădu înapoi, înmărmurită, în salonul principal, ca şi cum în apartament intrase un monstru înfricoşător, *quaerens, quem devoret*[1].

Într-adevăr, lumea avea motive să se tragă înapoi, să se înfricoşeze, să strige.

Un ofiţer de jandarmerie punea câte doi jandarmi la uşa fiecărui salon şi înainta spre Danglars, precedat de un comisar de poliţie încins cu eşarfa.

Doamna Danglars scoase un strigăt şi leşină.

Danglars, care se credea ameninţat (unele conştiinţe nu sunt niciodată calme), înfăţişă ochilor musafirilor săi un chip descompus de groază.

— Dar ce este, domnilor? întrebă Monte-Cristo venind în întâmpinarea comisarului.

— Care dintre dumneavoastră, domnilor, întrebă magistratul fără să răspundă contelui, se numeşte Andrea Cavalcanti?

Un strigăt de buimăcire porni din toate colţurile salonului. Căutară, întrebară.

— Dar cine-i acest Andrea Cavalcanti? întrebă Danglars aproape rătăcit.

— Un fost ocnaş evadat din ocna de la Toulon.

— Şi ce crimă a comis?

— E învinuit, spuse comisarul cu voce impasibilă, că a asasinat pe individul Caderousse, fostul lui tovarăş de lanţ, în momentul când ieşea de la contele de Monte-Cristo.

Monte-Cristo azvârli o privire fulgerătoare în juru-i.

Andrea dispăruse.

Capitolul XXIII Drumul spre Belgia

La câteva clipe după scena de confuzie produsă în saloanele domnului Danglars, prin apariţia neaşteptată a brigadierului de jandarmerie şi prin destăinuirea ce urmase, vastul palat se golise cu o iuţeală asemănătoare aceleia pe care ar fi pricinuit-o anunţarea unui caz de ciumă sau holeră printre invitaţi: în câteva minute, prin toate uşile, pe toate scările, prin toate ieşirile, lumea se grăbise să se retragă sau, mai bine zis, să fugă; căci era una din acele împrejurări când nu eşti obligat nici măcar să încerci a exprima banalele consolări care în marile catastrofe fac inoportuni pe cei mai buni prieteni.

În palatul bancherului Danglars, încuiat în cabinetul său, îşi făcea depoziţia în faţa ofiţerului de jandarmerie; doamna Danglars sta înmărmurită în budoarul pe care-l cunoaştem şi Eugénie care, cu ochi semeţi şi cu buze dispreţuitoare, se retrăsese în camera sa cu tovarăşa ei nedespărţită, Louise d'Armilly.

Numeroşii servitori, mai numeroşi încă în seara aceea decât de obicei, căci li se adăugaseră, în vederea serbării, cofetarii, bucătarii şi chelnerii de la Café de Paris, îndreptând împotriva stăpânilor furia aşa-zisului afront făcut lor, staţionau în grupuri la oficiu, la bucătării, în camere, sinchisindu-se prea puţin de serviciul care, de altminteri, era în mod cât se poate de natural întrerupt.

Printre diferitele personaje care fremătau sub imperiul diverselor interese, numai două merită să ne ocupăm de ele; domnişoara Eugénie Danglars şi domnişoara Louise d'Armilly.

Tânăra logodnică, am spus, se retrăsese cu aerul trufaş, cu buzele dispreţuitoare şi cu mersul unei regine ofensate, urmată de tovarăşa ei, mai palidă şi mai tulburată decât ea.

Când ajunse în camera sa, Eugénie încuie uşa pe dinăuntru, în timp ce Louise cădea pe un scaun.

— O, Doamne!. Doamne! oribil lucru! spuse tânăra muziciană; cine putea să-şi închipuie? Domnul Andrea Cavalcanti... un asasin... un evadat din ocnă... un ocnaş...

Un zâmbet ironic crispă buzele Eugéniei.

— Eram predestinată, spuse ea. Nu scap de Morcerf decât ca să dau peste Cavalcanti!

— O, nu confunda pe unul cu altul, Eugénie!

— Taci! Toţi bărbaţii sunt nişte ticăloşi şi mă bucur că pot face mai mult decât să îi detest; acum îi dispreţuiesc.

— Ce facem? întrebă Louise.

— Ce facem? Ceea ce urma să facem peste trei zile: să plecăm.

— Aşadar, cu toate că nu te mai măriţi, rămâi la aceeaşi hotărâre?

— Ascultă, Louise, mi-e groază de viaţa aceasta ordonată, afectată, liniată ca notele noastre de muzică. Ceea ce am dorit totdeauna, ceea ce am năzuit, am vrut, e viaţa de artistă, viaţa liberă, independentă, unde nu te ridici decât prin tine, unde nu ai a da socoteală decât ţie. Pentru ce să rămân? Pentru ca, după o lună, să încerc a mă căsători din nou; cu cine? Poate cu domnul Debray, aşa cum fusese vorba o clipă. Nu, Louise, nu; aventura de astă-seară îmi va fi o scuză: n-o căutam, n-o ceream: Dumnezeu mi-o trimite şi e bine venită.

— Cât de puternică şi curajoasă eşti tu! spuse blonda şi firava fată tovarăşei ei brune.

— Nu mă cunoşteai încă? Haide, Louise, să discutăm despre chestiunile noastre. Trăsura...

— Din fericire este cumpărată de trei zile.

— Ai dat ordin să fie dusă acolo unde urma s-o luăm?

— Da.

— Paşaportul nostru?

— Iată-l.

Şi cu energia ei obişnuită; Eugénie desfăcu o hârtie şi citi:

— "Domnul Léon d'Armilly, în vârstă de douăzeci de ani, de profesie artist, păr negru, ochi negri, călătorind cu sora lui".

— Bravo! Prin cine ţi-ai procurat paşaportul?

— Ducându-mă să cer domnului Monte-Cristo scrisori pentru directorii teatrelor din Roma şi Neapole, i-am exprimat temerile mele de a călători ca femeie; el le-a înţeles perfect, s-a pus la dispoziţia mea pentru a-mi face rost de un paşaport de bărbat, iar peste două zile l-am primit pe acesta şi am adăugat cu mâna mea: *Călătorind cu sora lui*.

— Bine, spuse Eugénie cu voioşie; nu ne mai rămâne decât să ne facem bagajele; vom pleca în seara semnării contractului, în loc să plecăm în seara nunţii. Atâta tot.

— Chibzuieşte bine, Eugénie.

— O, am chibzuit îndeajuns! Sunt sătulă de a nu auzi vorbindu-se decât despre reporturi, încheieri de lună, hausse, baisse, bonuri-spaniole, efecte haitiene. În loc de toate astea, Louise — înţelegi tu — aerul, libertatea, cântecul păsărilor, câmpiile Lombardiei, canalele Veneţiei, palatele Romei, plaja din Neapole. Cât avem Louise?

Fata scoase dintr-un scrin încrustat un mic portofel cu încuietoare, pe care o deschise; numără douăzeci şi trei de bancnote.

— Douăzeci şi trei de mii de franci, spuse ca.

— Şi cel puţin tot pe atâtea perle, diamante şi alte bijuterii, glăsui Eugénie. Suntem bogate. Cu patruzeci şi cinci de mii de franci putem trăi ca nişte principese doi ani de zile sau, în mod convenabil, patru. Dar, până în

şase luni, tu cu muzica ta, eu cu glasul meu, vom dubla capitalul. Haide, ia banii, eu iau caseta cu bijuterii; astfel că dacă una dintre noi ar avea nenorocirea să piardă comoara, cealaltă va rămâne cu a sa. Acum valiza: să ne grăbim, valiza.

— Aşteaptă, spuse Louise ducându-se să asculte la uşa doamnei Danglars.

— De ce te temi?

— Să nu ne prindă cineva.

— Uşa e încuiată.

— Să nu ni se spună să deschidem.

— Să ni se spună dacă vor; nu vom deschide.

— Eugénie, eşti o adevărată amazoană!

Şi fetele începură cu o minunată vrednicie să îngrămădească într-un geamantan toate obiectele de călătorie de care îşi închipuiau că vor avea nevoie.

— Acum, în timp ce eu schimb costumul, glăsui Eugénie, tu închide valiza.

Louise apăsă cu toată puterea mânuţelor ei albe pe capacul cufărului.

— Dar nu pot, spuse ea, nu sunt destul de tare; închide-l tu.

— A, aşa e! glăsui Eugénie râzând; uitasem că eu sunt Hercule şi că tu nu eşti decât palida Omphala.

Şi, apăsând cu genunchiul pe cufăr, fata îşi întţepeni braţele albe şi musculoase până când ambele compartimente ale valizei se împreunară, iar domnişoara d'Armilly vârî lacătul între cele două verigi.

După terminarea acestei operaţii, Eugénie deschise un scrin a cărui cheie o avea la ea şi scoase dinăuntru o manta de călătorie de mătase violetă, vătuită.

— Uite, vezi că m-am gândit la toate? spuse ea; cu mantaua asta n-o să-ţi fie frig.

— Dar tu?

— O, mie nu mi-e niciodată frig, ştii bine; de altminteri, cu hainele astea bărbăteşti...

— Te îmbraci aici?

— Evident.

— Dar o să ai timp?

— Nu-mi duce nici o grijă, fricoaso; oamenii noştri sunt ocupaţi cu scandalul. De altminteri, ce este de mirare, când se ţine seama de deznădejdea în care desigur, mă găsesc, ca eu să mă fi zăvorât aci?

— Nu, într-adevăr, mă linişteşti.

— Haide, ajută-mă.

Şi, din sertarul din care scosese mantaua dată domnişoarei d'Armilly şi cu care aceasta îşi acoperise umerii, mai scoase un costum bărbătesc, complet, de la încălţăminte până la redingotă, cu o provizie de lenjerie unde

nimic nu era de prisos, dar unde se găsea strictul necesar.

Atunci, cu o promptitudine care arăta că, fără îndoială, nu pentru prima dată a îmbrăcat în glumă vestmintele celuilalt sex, Eugénie se încălţă, trase pantalonii, încheie până la gât o vestă şi îmbrăcă o redingotă care îi scotea în relief talia plină şi cambrată.

— O, foarte bine! nu zău, foarte bine! spuse Louise privind-o cu admiraţie; dar o să stea sub pălăria bărbătească, pe care o zăresc aci, părul negru, frumos, cozile minunate care stârneau oftatul de invidie al tuturor femeilor?

— Ai să vezi, spuse Eugénie.

Şi, apucând cu mâna stângă părul des pe care degetele ei subţiri abia îl cuprindeau, luă cu dreapta o pereche de foarfeci lungi şi, în curând, oţelul scrâşni în podoaba splendidă şi bogată care căzu întreagă la picioarele fetei, ce se dădu pe spate pentru a-şi feri redingota.

Apoi, după ce coada principală căzu, Eugénie trecu la şuviţele de pe tâmple pe care le doborî rând pe rând, fără cea mai mică părere de rău; dimpotrivă, ochii ei sclipiră mai scânteietori şi mai voioşi decât de obicei, sub sprâncenele negre ca abanosul.'

— O, minunat păr! exclamă Louise cu regret.

— Nu sunt de o sută de ori mai bine aşa? strigă Eugénie netezindu-şi buclele răvăşite ale părului şi nu ţi se pare că sunt mai frumoasă astfel?

— O, tu eşti frumoasă, totdeauna frumoasă! exclamă Louise. Şi acum, unde mergem?

— La Bruxelles, dacă vrei; este frontiera cea mai apropiată. Vom ajunge la Bruxelles, la Liège, la Aix-la-Chapelle; vom urca pe Rin până la Strasbourg, vom străbate Elveţia şi vom coborî în Italia prin Saint-Gothard. Îţi convine?

— Da.

— La ce te uiţi?

— La tine. Serios, eşti admirabilă aşa; s-ar zice că mă răpeşti.

— Ei, la dracu; şi pe bună dreptate!

— Mi se pare că ai înjurat, Eugénie?

Şi fetele, pe care oricine le-ar fi putut bănui cufundate în lacrimi, una pentru propria-i soartă, alta din devotament pentru prietena ei, izbucniră în râs, ascunzând urmele mai vizibile ale dezordinii care însoţise în chip firesc pregătirile de evadare.

Apoi, după ce stinseră luminile, cu ochi cercetători, cu urechea la pândă, cu gâtul încordat, deschiseră uşa unui cabinet de toaletă ce dădea spre o scară de serviciu care cobora până la curte, Eugénie mergând înainte şi ţinând cu un braţ valiza pe care domnişoara d'Armilly abia o ridica cu ambele mâini.

Curtea era pustie. Bătea miezul nopţii.

Portarul veghea încă.

Eugénie se apropie încetişor şi-l văzu pe vrednicul portar dormind în fundul gheretei, lungit în jilţ.

Se întoarse spre Louise, apucă din nou valiza pe care o pusese un moment jos şi amândouă, ocrotite de umbra pe care o proiecta peretele, ajunseră sub boltă.

Eugénie o ascunse pe Louise în ungherul porţii, astfel ca portarul, dacă îi va veni cumva gustul să se trezească, să nu vadă decât o persoană.

După aceea, hazardându-se în bătaia lămpii care lumina curtea:

— Poarta! strigă ea cu frumosu-i glas de contraaltă, bătând în geam.

Portarul se sculă, aşa cum Eugénie prevăzuse şi făcu chiar câţiva paşi pentru a recunoaşte persoana care ieşea; dar, văzând un tânăr care şfichiuia nerăbdător cu cravaşa peste pantaloni, deschise îndată.

Louise se strecură numaidecât, ca o şopârlă, prin poarta întredeschisă şi ţâşni repede afară. Calmă în aparenţă, deşi, după toate probabilităţile, inima ei număra mai multe pulsaţii decât în stare obişnuită, Eugénie ieşi la rându-i.

Trecea un comisionar. Îl încărcară cu valiza, apoi, indicându-i ca ţintă a cursei lor strada Victoire nr. 36, fetele merseră în urma omului a cărui prezenţă o liniştea pe Louise; Eugénie era însă curajoasă ca o Judith sau o Dalilă.

Ajunseră la numărul indicat. Eugénie porunci comisionarului să pună jos valiza, îi dădu câteva monede şi, după ce bătu în oblon, îl concedie.

Oblonul în care Eugénie bătuse era de la casa unei cusătorese înştiinţată mai înainte: aceasta nu se culcase încă, deschise.

— Domnişoară, spuse Eugénie, pune-l pe portar să scoată caleaşca din şopron şi trimite-l după cai. Poftim cinci franci pentru osteneala lui.

— Nu zău, spuse Louise, te admir, ba aş spune chiar că te respect.

Cusătoreasa se uita cu mirare; deoarece se stabilise însă că va căpăta douăzeci de ludovici, nu făcu cea mai mică observaţie.

Peste un sfert de ceas portarul se înapoia cu surugiul şi cu caii care, cât ai clipi, fură înhămaţi la trăsura pe care portarul legă valiza cu o frânghie.

— Poftim paşaportul, spuse surugiul; ce drum apucăm, tinere burghez?

— Drumul Fontainebleau, răspunse Eugénie cu voce aproape masculină.

— Ce tot spui? întrebă Louise.

— Îmi iau măsurile de prevedere, glăsui Eugénie; femeia căreia îi dăm douăzeci de ludovici ar putea să ne trădeze pentru patruzeci: vom lua pe bulevard altă direcţie.

Şi fata se aruncă în trăsura confortabilă, aproape fără să atingă scara.

— Eugénie, tu ai totdeauna dreptate, spuse profesoara de canto luând loc lângă prietena ei.

Peste un sfert de ceas surugiul, readus pe calea cuvenită, trecea pocnind din bici dincolo de bariera Saint-Martin.

— O, iată-ne în sfârşit ieşite din Paris! glăsui Louise respirând.

— Da, draga mea şi răpirea este consumată de-a binelea, răspunse Eugénie.

— Da, dar fără violenţe, spuse Louise.

— Mă voi prevala de aceasta ca de o circumstanţă atenuantă.

Cuvintele se pierdură în huruitul pe care îl făcea trăsura gonind pe caldarâmul şoselei Villette.

Domnul Danglars îşi pierduse fiica.

Capitolul XXIV Hanul "La Clopotul şi Clondirul"

Şi acum s-o lăsăm pe domnişoara Danglars să gonească împreună cu prietena ei pe drumul spre Bruxelles şi să ne întoarcem la bietul Andrea Cavalcanti, oprit în chip aşa de nefericit pe drumul carierei sale.

În ciuda tinereţii, el era un flăcău foarte îndemânatic şi inteligent.

De aceea l-am văzut, după primele zvonuri care pătrunseseră în salon, apropiindu-se treptat-treptat de uşă, străbătând o cameră sau două şi, în sfârşit, dispărând.

O împrejurare pe care am uitat s-o menţionăm şi care totuşi nu trebuie omisă, e că într-una din camerele străbătute de Cavalcanti se afla expus trusoul miresei, caseta cu diamante, şaluri din caşmir, dantele de Valenciennes, voaluri din Anglia, tot ce alcătuieşte, în sfârşit, lumea obiectelor ispititoare la al căror nume inima fetelor tresaltă de bucurie.

Trecând prin camera aceasta, fapt care dovedeşte că Andrea era nu numai un flăcău foarte inteligent şi foarte îndemânatic, dar şi prevăzător, el puse mâna pe cea mai bogată dintre podoabele expuse.

Înzestrat cu această pleaşcă, Andrea se simţise pe jumătate mai uşor sărind prin fereastră şi furişându-se printre mâinile jandarmilor.

Înalt şi sprinten ca un luptător antic, vânjos ca un spartan, Andrea gonise un sfert de ceas fără să ştie încotro merge, cu singurul scop de a se depărta de locul unde era să fie prins.

Pornind din strada Mont-Blanc se pomenise, cu instinctul acela al barierelor pe care hoţii îl posedă aşa cum iepurele are instinctul cuibului, la capătul străzii Lafayette.

Aici, sufocat, gâfâind, se opri.

Era absolut singur şi avea la stânga terenul Saint-Lazare, vast şi pustiu, iar la dreapta Parisul în toată profunzimea lui.

— Sunt pierdut? se întrebă el. Nu, dacă pot fugi mai repede decât

duşmanii mei.

În momentul acela zări venind dinspre partea de sus a foburgului Poissoinière o cabrioletă de piaţă al cărei vizitiu posac, fumându-şi pipa, se înapoia pare-se, în foburgul Saint-Denis unde, fără îndoială, îşi avea staţia.

— Ei, prietene! strigă Benedetto.

— Ce e, burghezule? întrebă vizitiul.

— Ţi-este ostenit calul?

— Ostenit? Cum naiba să fie dacă n-a făcut nimic toată ziulica? Patru amărâte de curse şi un franc bacşiş, cu totul şapte franci; trebuie să-i duc patronului zece.

— Vrei ca, pe lângă aceşti franci, să mai câştigi douăzeci?

— Cu plăcere, burghezule; douăzeci de franci nu sunt de lepădat. Ce trebuie să fac pentru asta? Să auzim.

— Un lucru uşor în cazul când calul dumitale nu este ostenit.

— Vă spun că o să meargă ca un zefir: totul este să spuneţi încotro să apuce.

— Spre Luvru.

— Aha, am înţeles.

— Întocmai. E vorba pur şi simplu să prind pe un prieten al meu cu care urmează să vâneze la Chapelle-en-Serval. Trebuia să mă aştepte aici cu cabrioleta lui până la unsprezece şi jumătate: e miezul nopţii; o fi obosit aşteptându-mă şi a plecat singur.

— De bună seamă.

— Vrei să încerci să-l ajungem?

— Nici nu vreau altceva.

— Dar dacă nu-l ajungem până la Bourget, capeţi douăzeci de franci; dacă nu-l ajungem până la Luvru, treizeci.

— Şi dacă îl ajungem?

— Patruzeci, apuse Andrea care şovăise un moment, dar care chibzuise că nu riscă nimic făgăduind.

— Bun! spuse vizitiul. Urcaţi-vă — şi la drum.

Andrea se urcă în cabrioleta care străbătu în goană foburgul Saint-Denis, o luă de-a lungul foburgului Saint-Martin, trecu dincolo de barieră şi apucă pe nesfârşita Violette.

N-avea nici un interes să-şi ajungă himericul prieten; cu toate acestea, din când în când, Cavalcanti se adresa drumeţilor întârziaţi sau cârciumilor deschise încă, întrebând dacă n-a fost văzută o cabrioletă verde cu un cal murg-cafeniu; iar pentru că pe şosea circulă multe cabriolete şi pentru că, din zece cabriolete, nouă sunt verzi, lămuririle plouau la fiecare pas.

Totdeauna o văzuse cineva; nu era cu mai mult de cinci sute, de două sute, de o sută de paşi înainte; în sfârşit, treceau pe lângă ea.

Într-un rând, porni înaintea cabrioletei un alt vehicul; era o caleaşcă purtată în galop de doi cai de poştă.

— Dacă aş avea caleaşca asta, caii ei zdraveni şi mai cu seamă paşaportul celor dinăuntru! îşi spuse Cavalcanti.

Şi oftă adânc.

În caleaşcă se găseau domnişoara Danglars şi domnişoara d'Armilly.

— La drum! la drum! spuse Andrea; nu se poate să nu-l ajungem.

Şi bietul cal reluă trapul înverşunat cu care mergea de la barieră, ajungând lac de năduşeală la Luvru.

— Hotărât lucru, glăsui Andrea, văd că n-o să-l mai ajung pe prietenul meu şi c-o să-ţi omor calul. Prin urmare e mai bine să mă opresc. Poftim treizeci de franci; mă duc să mă culc la "Calul Roşu" şi, în prima trăsură unde voi găsi un loc, am să mă urc. Bună seara, prietene.

Şi, după ce puse şase piese a câte cinci franci în palma vizitiului, Andrea sări sprinten pe caldarâm.

Vizitiul înşfăcă plin de bucurie banii şi se înapoie la pas pe şoseaua Parisului; Andrea se prefăcu a intra la hotelul *Calul Roşu*; dar, după ce se oprise o clipă lângă poartă, auzind zgomotul cabrioletei care pornea şi se pierdea în zare, îşi reluă cursa şi, în pas de atlet, făcu vreo două leghe.

Apoi se odihni; se găsea, de bună seamă, foarte aproape de Chapelle-en-Serval unde spusese că merge.

Nu oboseala îl oprea pe Andrea Cavalcanti, ci nevoia de a lua o hotărâre, necesitatea de a adopta un plan.

Să se urce în diligenţă era cu neputinţă. Pentru a călători, într-un fel sau într-altul, un paşaport este absolut necesar.

Să rămână în departamentul Oise, adică într-unul din departamentele cele mai descoperite şi supravegheate ale Franţei, era un lucru iarăşi cu neputinţă, în special pentru un om expert ca Andrea în materie de ilegalităţi.

Andrea se aşează pe marginea şanţului, îşi lăsă capul în palme şi chibzui.

Peste zece minute înălţă capul; hotărârea sa era luată.

Acoperi cu ţărână o parte a paltonului pe care avusese timpul să-l smulgă din antecameră şi să-l îmbrace peste toaleta de bal şi, ajungând la Chapelle-en-Serval, bătu cu îndrăzneală în uşa singurului han de prin partea aceea.

Hangiul veni să deschidă.

— Prietene, spuse Andrea, mergeam de la Montrefontaine la Senlis când calul meu, care e un animal nărăvaş, m-a trântit. Trebuie să ajung în noaptea asta la Compiègne, altminteri familia mea o să fie foarte neliniştită. Poţi să-mi închiriezi un cal?

Bun sau rău, un hangiu are totdeauna un cal.

Hangiul din Chapelle-en-Serval chemă argatul, îi porunci să pună şaua pe *Bălan* şi îşi trezi fiul, un copil de şapte ani, care urma să încalece la spatele domnului şi să aducă înapoi patrupedul.

Andrea dădu douăzeci de franci hangiului, iar când îi scoase din

buzunar lăsă o carte de vizită.

Cartea de vizită era a unuia dintre prietenii săi de la Café de Paris; astfel că hangiul, după ce Andrea plecă, ridică de jos cartonul căzut şi fu încredinţat că închiriase calul său domnului conte de Mauléon, strada Saint-Dominique, 25; numele şi adresa aceasta se găseau pe cartea de vizită.

Bălanul nu mergea repede, însă mergea cu paşi egali şi stăruitori; în trei ceasuri şi jumătate Andrea făcu cele două leghe care îl despărţeau de Compiègne; sunau orele patru la orologiul primăriei când ajunse în piaţa unde se opresc diligenţele.

La Compiègne se găseşte un hotel admirabil de care îşi aduc aminte chiar şi cei care nu au tras la el decât o dată...

Andrea, care mai poposise aici cu prilejul uneia din cursele pe care le făcuse prin împrejurimile Parisului, îşi aminti de hotelul "La clopotul şi clondirul"; se îndreptă într-acolo, văzu la lumina unui felinar firma indicatoare şi după ce concedie copilul dându-i toate monedele mărunte pe care le avea la el, bătu în uşă socotind cu multă dreptate că dispunea de trei sau patru ceasuri şi că lucrul cel mai bun era să se pregătească, printr-un somn bun şi o cină bună, împotriva oboselilor de mâine.

Deschise un servitor.

— Prietene, spuse Andrea, vin de la Saint-Jean-au-Bois unde am prânzit; socoteam să iau trăsura de la miezul nopţii; dar m-am rătăcit ca un prost şi de patru ceasuri tot umblu prin pădure. Dă-mi una din cămăruţele frumoase dinspre curte şi trimite-mi un pui rece şi o sticlă cu vin de Bordeaux.

Servitorul nu avu nici o bănuială: Andrea vorbea cu liniştea cea mai desăvârşită, ţinea ţigara în gură si mâinile în buzunarele paltonului; hainele lui erau elegante, barba îngrijită, cizmele fără cusur; avea aerul unui vecin întârziat, atâta tot.

În timp ce servitorul îi pregătea camera, gazda se sculă; Andrea o întâmpină cu cel mai fermecător zâmbet şi o întrebă dacă nu poate să aibă numărul 3 pe care îl mai avusese când a trecut ultima oară prin Compiègne; din nefericire, numărul trei era ocupat de un tânăr care călătorea cu sora lui.

Andrea părea deznădăjduit; nu se mângâie decât când gazda îl asigură că numărul 7 care i se pregătea avea întru totul aceeaşi aşezare ca şi numărul 3; în timp ce îşi încălzea picioarele şi vorbea despre ultimele curse de la Chantilliy, aşteptă să i se anunţe că odaia e gata.

Andrea nu pomenise fără motiv de apartamentele drăguţe care dădeau spre curte; curtea hotelului "La clopotul", cu întreitul ei şir de galerii care îi dau aerul unei săli de spectacol, cu iasomiile şi clematitele care urcă de-a lungul coloanelor sale, sprintenă ca o decoraţie naturală, e una dintre cele mai încântătoare intrări de han ce există pe lume.

Puiul era fraged, vinul era vechi, focul scăpăra: Andrea se pomeni cinând cu tot atâta poftă de parcă nu i se întâmplase nimic.

Pe urmă se culcă şi adormi aproape numaidecât somnul acela neînduplecat pe care omul îl găseşte totdeauna la douăzeci de ani, chiar când are remuşcări.

Suntem nevoiţi să mărturisim că Andrea ar fi putut să aibă remuşcări, însă nu avea.

Iată planul lui Andrea, plan care îi dăruise cea mai mare parte din liniştea sa.

O dată cu venirea zilei, el se va scula, va ieşi din hotel după ce va plăti cu scrupulozitate datoria; va ajunge în pădure, va cere, sub pretext că face studii de pictură, ospitalitatea unui ţăran; îşi va cumpăra un costum de tăietor şi o secure, va da jos îmbrăcămintea elegantă şi o va lua pe a lucrătorului; apoi, cu mâinile pline de pământ, cu părul făcut castaniu graţie unui pieptene de plumb, cu obrazul bronzat graţie unui preparat a cărui reţetă i-o dăduseră foştii lui tovarăşi, va ajunge, dintr-o pădure într-alta, până la frontiera cea mai apropiată, mergând noaptea, adormind ziua prin păduri sau prin cariere şi neapropiindu-se de locurile cu oameni decât pentru a-şi cumpăra din când în când o pâine.

După ce va trece frontiera, Andrea îşi va transforma diamantele în bani, va transforma banii în zece bancnote pe care le va purta totdeauna la el în caz de accident şi se va afla astfel posesorul unei sume de cincizeci de mii de lire, ceea ce filozofiei sale nu i se părea o situaţie de moment prea aspră.

Se bizuia de altminteri, mult, pe interesul Danglarsilor de a potoli larma neplăcerii lor.

De aceea, abstracţie făcând de oboseală, Andrea adormi aşa de repede şi de bine.

De altminteri, pentru a se trezi mai devreme, nu închise obloanele şi se mulţumise doar să tragă zăvoarele uşii şi să păstreze, pe masa de noapte, un cuţit foarte ascuţit de care nu se despărţea niciodată.

Pe la şapte dimineaţa Andrea fu deşteptat de o rază de soare, care licărea călduţă şi strălucitoare pe chipul lui.

În orice minte bine organizată ideea dominantă — şi există întotdeauna una — ideea dominantă, spuneam, e aceea care, după ce a adormit cea din urmă, iluminează cea dintâi trezirea gândirii.

Andrea nu deschise încă pe deplin ochii şi gândul dominant îl stăpânea, şoptindu-i la ureche că a dormit prea mult.

Sări din pat şi alergă la fereastră.

Un jandarm străbătea curtea.

Jandarmul este unul dintre cele mai izbitoare creaturi de pe lume, chiar pentru ochiul unui om liniştit: dar pentru o conştiinţă fricoasă şi care are anumite motive să fie, galbenul, albastrul şi albul din care se compune uniforma lui capătă tonuri înfricoşătoare.

— De ce un jandarm? se întrebă Andrea.

Îşi răspunse pe dală, cu logica pe care cititorul a mai remarcat-o desigur la el:

— Un jandarm n-are de ce să stârnească mirare la un han; dar să ne îmbrăcăm.

Şi tânărul se îmbrăcă cu o repeziciune pe care valetul său nu i-o răpise în cele câteva luni de viaţă elegantă trăită la Paris.

— Bun, glăsui Andrea îmbrăcându-se, am să aştept până pleacă şi, după ce o pleca, mă furişez.

Şi, spunând cuvintele acestea, Andrea, încălţat şi îmbrăcat, se duse binişor la fereastră unde ridică pentru a doua oară perdeaua de muselină.

Nu numai că primul jandarm nu plecase, dar tânărul zări încă o uniformă albastră, galbenă şi albă la piciorul scării, singura pe care putea coborî, în timp ce al treilea jandarm, călare şi cu arma în mână, stătea de santinelă la poarta dinspre stradă, singura pe unde putea ieşi.

Al treilea jandarm era cât se poate de incomod; căci dinaintea lui se desfăşura un semicerc de curioşi care astupau ermetic poarta hotelului.

— Drace, mă caută! fu primul gând al lui Andrea.

Paloarea năpădi fruntea tânărului; privi cu încordare în juru-i.

Camera lui, ca toate celelalte de la etaj, nu răspundea decât spre galeria exterioară, deschisă tuturor privirilor.

— Sunt pierdut! fu al doilea cuvânt al său.

Într-adevăr, pentru un om în situaţia lui Andrea, arestarea însemna: juraţii, judecata, moartea — moartea fără milă şi fără amânare.

Îşi strânse o clipă, convulsiv, capul în mâini.

Simţi în clipa asta că e pe punctul de a înnebuni de frică.

Dar curând, din lumea de gânduri care se ciocneau în capu-i, ţâşni un gând de speranţă; un zâmbet palid se desenă pe buzele lui vinete şi pe obrajii crispaţi.

Privi în juru-i; obiectele pe care le căuta se aflau laolaltă pe marmura unui birou; o pană, cerneală şi o hârtie.

Muie pana în cerneală şi scrise, cu o mână căreia îi porunci să fie fermă, următoarele rânduri pe prima foaie de caiet:

"N-am bani să plătesc, dar nu sunt un om necinstit; las ca amanet acul acesta care preţuieşte de zece ori mai mult decât suma ce datorez. Rog să fiu iertat că am fugit în zori; mi-era ruşine!"

Scoase acul din cravată şi-l puse pe hârtie.

După aceea, în loc să lase zăvoarele în uşă, le trase înapoi, ba chiar întredeschise uşa ca şi cum ar fi ieşit din cameră uitând s-o închidă şi, strecurându-se în cămin ca unul deprins cu acest fel de gimnastică, trase spre el paravanul de hârtie reprezentând pe Achille la Deidame, şterse cu picioarele urma paşilor în cenuşă şi începu să se caţere pe coşul ce îi oferea singura cale de salvare în care nădăjduia încă.

În momentul acela primul jandarm, care izbise vederea lui Andrea,

urca scara, precedat de comisarul poliţienesc şi susţinut de al doilea jandarm care păzea partea de jos a scării şi care, la rându-i, putea să aştepte ajutorul celui ce staţiona la poartă.

Iată cărei împrejurări Andrea datora vizita aceasta pe care cu atâta trudă el se pregătea s-o primească în felul său.

În zorii zilei telegrafele bătuseră în toate direcţiile şi fiecare localitate, înştiinţată aproape imediat, trezise autorităţile punând forţa publică pe urma ucigaşului lui Caderousse.

Compiègne, reşedinţă regală, Compiègne, oraş de vânătoare, Compiègne, oraş de garnizoană este înzestrat din belşug cu autorităţi, jandarmi şi comisari; vizitele începuseră deci îndată după sosirea ordinului telegrafic, iar pentru că hotelul "La clopotul şi clondirul", era primul hotel al oraşului, se începuse în mod firesc cu el.

De altminteri, după raportul santinelelor care făcuseră de gardă în noaptea aceea la primărie (primăria este învecinată cu hanul "La clopotul"), după raportul santinelelor, spuneam, se constatase că mai mulţi călători au tras în timpul nopţii la hotel.

Santinela, care fusese schimbată la şase dimineaţa îşi amintea chiar că, în momentul când a fost pusă la post, adică la patru şi câteva minute, văzuse un tânăr călare pe un cal alb, cu un copil de ţăran în spate şi că tânărul coborâse în piaţă, dăduse drumul ţăranului şi calului şi a bătut la hotelul a cărui uşă se deschisese în faţa lui şi se închisese în urma lui.

Bănuielile se opriseră asupra acestui tânăr întârziat în mod aşa de curios.

Iar tânărul nu era altul decât Andrea.

Întemeiaţi pe aceste date, comisarul de poliţie şi jandarmul, care era un brigadier, se îndreptau spre uşa lui Andrea; uşa era întredeschisă.

— Hm, uşa deschisă e semn rău! spuse brigadierul, vulpe bătrână, hrănită cu vicleşugurile meseriei; aş prefera-o închisă cu trei rânduri de zăvoare.

Într-adevăr, scrisorica şi acul lăsate de Andrea pe masă confirmară sau, mai bine zis, sprijiniră tristul adevăr. Andrea fugise.

Spuneam sprijiniră, deoarece brigadierul nu era omul care să se lase convins de-o singură dovadă.

Privi în juru-i, îşi afundă ochii sub pat, întoarse perdelele pe dos, deschise dulapurile şi în sfârşit, se opri la cămin. Graţie precauţiunilor lui Andrea, nu rămăsese în cenuşă nici o urmă despre trecerea sa.

Cu toate acestea căminul însemna o ieşire, iar în împrejurările de faţă orice ieşire trebuia să fie obiectul unei serioase investigaţii.

Brigadierul ceru deci să i se aducă un tăciune şi nişte paie; îndopă căminul aşa cum ar fi făcut cu un tun şi dădu foc.

Pereţii de cărămidă trosniră; o coloană opacă de fum se întinse prin coş şi urcă spre cer ca o sumbră ţâşnire de vulcan, dar prizonierul nu căzu

precum se aştepta.

Aceasta pentru că Andrea preţuia încă, din tinereţea sa trăită în luptă cu societatea, cât un jandarm, chiar dacă jandarmul acesta ar fi fost ridicat la rangul respectabil de brigadier; prevăzând prin urmare incendiul, ajunsese pe acoperiş şi stătea ghemuit lângă burlan.

Nădăjdui o clipă că e salvat căci îl auzi pe brigadier chemându-i pe ceilalţi doi jandarmi şi strigându-le cu glas tare:

— Nu mai este!

Dar, întinzând binişor gâtul, văzu că, în loc să se retragă aşa cum era natural, cei doi jandarmi iscodeau cu mai multă luare aminte.

La rându-i privi în jur-împrejur: primăria, o construcţie colosală din secolul al XVI-lea, se înălţa ca o fortăreaţă sumbră; la dreapta, prin deschizăturile edificiului, te puteai cufunda în toate ungherele acoperişului aşa cum, de pe înălţimile unui munte, te cufunzi în vale.

Andrea înţelese că va vedea în curând ivindu-se capul brigadierului de jandarmerie la vreuna din aceste deschizături.

Descoperirea însemna şi pierzania; o vânătoare pe acoperişuri nu-i oferea nici o şansă de succes.

Se hotărî deci să coboare, nu pe unde venise, ci pe un drum analog.

Cercetă din ochi coşul din care nu vedea ieşind nici un fum, ajunse la el târându-se pe acoperiş şi dispăru prin gaura lui, fără să-l fi văzut cineva.

În clipa aceea se deschidea o ferestruică a primăriei şi, prin ferestruică, ieşea capul brigadierului din jandarmerie.

Capul rămase un moment nemişcat, ca unul din reliefurile de piatră care decorează clădirea; apoi, cu un oftat lung de dezamăgire, dispăru.

Calm şi demn ca legea al cărei reprezentant era, brigadierul trecu fără să răspundă nenumăratelor întrebări ale mulţimii îngrămădite în piaţă şi reintră în hotel.

— Ei, ce e? întrebară la rândul lor cei doi jandarmi.

— Ce să fie, băieţi! răspunse brigadierul; de bună seamă tâlharul a şters-o cu adevărat, din zori; vom trimite însă în urmărirea lui pe şoseaua Villers-Cotterets, pe şoseaua Noyon şi vom scotoci pădurea unde îl vom înhăţa negreşit.

Onorabilul slujbaş abia rostise, cu intonaţia caracteristică brigadierilor din jandarmerie, adverbul acesta sonor, când un strigăt prelung de spaimă, urmat de ţârâitul unei sonerii, răsună în curtea hotelului.

— O, ce e asta? exclamă brigadierul.

— Un călător care pare tare grăbit, spuse hotelierul. La ce număr se sună?

— La nr. 3.

— Ia aleargă, băiete!

În momentul acela strigătele şi zgomotul soneriei se înteţiră. Servitorul porni în goană.

— A, nu! spuse brigadierul oprindu-l; cel care sună îmi face impresia că cere pe altcineva decât pe servitor, astfel că îi vom pune la dispoziţie un jandarm. Cine stă la nr. 3?

— Tinerelul sosit cu sora lui azi noapte şi care a cerut o cameră cu două paturi.

Soneria răsună pentru a treia oară cu o intonaţie plină de nelinişte.

— Încoa, domnule comisar! strigă brigadierul; urmaţi-mă şi grăbiţi pasul.

— O clipă, glăsui hotelierul; la camera nr. 3 sunt două scări: una exterioară, una interioară.

— Bun, spuse brigadierul; eu apuc pe cea interioară, este departamentul meu. Carabinele sunt încărcate?

— Da, domnule brigadier.

— Ei bine, voi vegheaţi la scara de afară şi, dacă vrea să fugă, trageţi; după câte spune telegraful, e un criminal periculos.

Brigadierul dispăru îndată, urmat de comisar, pe scara interioară; îl însoţea larma pe care destăinuirile cu privire la Andrea o stârniseră în mulţime.

Iată ce se întâmplase:

Andrea coborâse cu foarte multă îndemânare până la două treimi din coş, dar, ajungând aci, piciorul îi scăpase, astfel că a venit jos cu mai multă viteză şi în special cu mai mult zgomot decât ar fi vroit. Nu era nimic dacă odaia ar fi fost pustie; din păcate, însă, ea era locuită.

Două femei dormeau într-un pat; zgomotul le trezise.

Privirile lor se aţintiseră asupra punctului de unde venea zgomotul şi văzuseră, prin deschizătura căminului, apărând un bărbat.

Una dintre cele două femei, femeia blondă, scosese strigătul cumplit care a cutremurat toată casa, pe când cealaltă, care era brună, repezindu-se la şnurul soneriei, dăduse alarma scuturându-l din toate puterile.

Pe Andrea îl păştea, după cum se vede, nenorocirea.

— Fie-vă milă, strigă el palid, buimăcit, fără să vadă persoanele cărora li se adresa; fie-vă milă, nu chemaţi, salvaţi-mă! Nu vreau să vă fac rău.

— Andrea, asasinul! strigă una dintre tinerele femei.

— Eugénie! domnişoara Danglars! murmură Cavalcanti trecând de la înfricoşare la buimăcire.

— Ajutor! ajutor! strigă domnişoara d'Armilly luând soneria din mâinile ţepene ale Eugéniei şi sunând cu mai multă putere chiar decât tovarăşa ei.

— Salvaţi-mă, sunt urmărit! spuse Andrea împreunându-şi mâinile; fie-vă milă, nu mă predaţi.

— E prea târziu, se aud paşi! răspunse Eugénie.

— Ascundeţi-mă undeva; o să spuneţi că v-aţi speriat fără vreun

motiv; veţi îndepărta bănuielile şi îmi veţi fi salvat viaţa.

Strânse una într-alta, înfăşurându-se în pături, femeile rămaseră mute în faţa glasului implorator; toate temerile, toate dezgusturile se ciocneau în mintea lor.

— Bine, fie! spuse Eugénie; întoarce-te pe unde ai venit, nenorocitule; pleacă şi nu vom spune nimic.

— Uite-l! uite-l! strigă un glas pe palier. Uite-l, îl văd!

Într-adevăr, brigadierul îşi apropiase ochiul de broască şi îl zărise pe Andrea în picioare, implorând.

O lovitură violentă cu patul puştii zvârli în lături broasca, alte două aruncară zăvoarele; uşa sfărâmată căzu înăuntru.

Andrea alergă la cealaltă uşă care dădea spre galeria curţii şi o deschise, gata să se năpustească pe acolo.

Cei doi jandarmi se aflau la pândă cu carabinele lor şi îl luară la ochi.

Andrea încremenise; palid, cu trupul dat puţin pe spate, ţinea cuţitul inutil în mâna crispată.

— Fugi! strigă domnişoara d'Armilly în inima căreia intra mila pe măsură ce ieşea spaima; fugi!

— Sau omoară-te! spuse Eugénie cu tonul şi cu poza uneia dintre vestalele care, în circ, porunceau cu degetul gladiatorului victorios să dea adversarului lovitura de graţie.

Andrea se înfioră şi o privi pe fată cu un zâmbet de dispreţ care dovedi că ticăloşia lui nu înţelegea cruzimea sublimă a onoarei.

— Să mă omor? întrebă el aruncând cuţitul; de ce?

— Ai spus singur, exclamă domnişoara Danglars, că te vor condamna la moarte, că te vor executa ca pe cel mai decăzut criminal.

— Eh, avem prieteni! răspunse Cavalcanti încrucişându-şi braţele.

Brigadierul înaintă spre el cu sabia în mână.

— Haide, haide, glăsui Cavalcanti; bagă sabia în teacă, prietene; nu e nevoie de atâta tămbălău, devreme ce mă predau.

Şi îşi întinse mâinile spre cătuşe.

Fetele priveau cu groază metamorfoza hidoasă care se desfăşura sub ochii lor; omul de lume lepădându-şi aparenţele şi devenind iarăşi omul din ocnă.

Andrea se întoarse spre ele şi întrebă cu un zâmbet obraznic:

— Domnişoară Eugénie, ai vreun comision pentru părintele dumitale? Căci, după toate probabilităţile, mă înapoiez la Paris.

Eugénie îşi ascunse capul în palme.

— O, n-aveţi de ce vă ruşina şi nu vă iau în nume de rău că v-aţi urcat în trăsură ca să alergaţi după mine, spuse Andrea. Nu eram eu aproape soţul dumitale?

Şi Andrea ieşi după ce plasă ironia aceasta, lăsându-le pe fugare în prada suferinţelor, ruşinii şi a comentariilor mulţimii.

Peste un ceas, îmbrăcate amândouă în straiele lor de femei, se urcau în caleaşca de călătorie.

Poarta hotelului fusese închisă pentru a le pune la adăpost de privirile lumii; cu toate acestea, când poarta fu redeschisă, trebuiră să treacă printre două rânduri de curioşi cu ochi învăpăiaţi, cu buze murmurânde.

Eugénie coborî perdelele; dar dacă nu mai vedea, auzea totuşi, iar sunetul batjocurilor răzbea până la ea.

— O, de ce nu e lumea un pustiu? exclamă dânsa aruncându-se în braţele domnişoarei d'Armilly cu ochi care scânteiau de ciuda aceea care îl făcea pe Neron să dorească un singur cap lumii romane pentru a-l tăia dintr-o singură lovitură.

A doua zi trăgeau la hotelul Flandra din Bruxelles.

Andrea fusese întemniţat din ajun la Conciergerie.

Capitolul XXV Legea

Aţi văzut cu câtă linişte putuseră îndeplini domnişoara Danglars şi domnişoara d'Armilly transformarea şi fuga lor: fiecare din casă era prea ocupat cu treburile-i proprii ca să se mai gândească la ale lor.

Îl vom lăsa pe bancher, cu sudoarea pe frunte, să înşire, în faţa fantomei bancrutei, coloanele enorme ale pasivului şi o vom însoţi pe baroana care, după ce a rămas zdrobită un moment, sub violenţa loviturii, se dusese la consilierul ei obişnuit, adică la Lucien Debray.

Baroana îşi pusese, într-adevăr, speranţe în căsătoria fetei, pentru a scăpa în sfârşit de o tutelă care, având de-a face cu un caracter ca al Eugéniei, era cât se poate de stânjenitoare; în contractele tacite care menţin linia ierarhică a familiei, mama nefiind, la drept vorbind, stăpâna fiicei sale decât cu condiţia de a fi în permanenţă pentru ca un exemplu de cuminţenie şi un model de perfecţiune.

Iar doamna Danglars se temea de pătrunderea Eugéniei şi de sfaturile domnişoarei d'Armilly; surprinse anumite priviri dispreţuitoare zvârlite de fiica ei lui Debray, priviri care păreau să arate că fata cunoştea întregul mister al relaţiilor amoroase şi pecuniare cu secretarul intim. Dar o interpretare mai pătrunzătoare şi mai aprofundată ar fi demonstrat, dimpotrivă, baroanei că Eugénie îl detesta pe Debray, nu pentru că el era în casa părintească o piatră de obstacol şi de scandal, ci pentru că îl punea pur şi simplu în categoria acelor bipezi pe care Diogene încerca să nu-i mai numească oameni şi pe care Platon îi desemna, prin perifrază, animale cu două picioare şi fără pene.

Din punctul ei de vedere şi, din păcate, în lumea aceasta fiecare are

punctul său de vedere care îl împiedică să vadă punctul de vedere al altora, doamna Danglars regreta infinit că nunta Eugéniei a fost zădărnicită, nu pentru că nunta era convenabilă şi urma să asigure fericirea copilei sale, ci pentru că mariajul îi dădea ei libertatea.

Alergă deci, după cum am spus, la Debray care, după ce asistase ca toţi ceilalţi la semnarea contractului şi la scandalul ce se stârnise apoi, s-a grăbit să se retragă la club unde discuta cu câţiva prieteni despre evenimentul care, în momentul de faţă, constituia subiectul de conversaţie pentru trei sferturi din oraşul acesta eminamente intrigant, ce se numeşte capitala lumii.

În momentul când, îmbrăcată cu o rochie neagră şi ascunsă sub un voal, doamna Danglars urca scara apartamentului lui Debray, în ciuda asigurărilor date de portar că tânărul nu este acasă, Debray respingea insinuările unui prieten care încerca să-l convingă că, după scandalul cumplit care avusese loc, era de datoria lui ca prieten al casei să se însoare cu domnişoara Eugénie Danglars şi cu cele două milioane ale ei.

Debray se împotrivea, asemeni omului care n-ar vrea decât să fie învins; căci de multe ori se gândise şi el la aceasta; apoi, deoarece o cunoştea pe Eugénie şi îi ştia caracterul independent şi mândru, lua din când în când o atitudine absolut defensivă, spunând că legătura era cu neputinţă, dar lăsându-se în taină gâdilat de ideea răutăcioasă care, după spusa tuturor moraliştilor, preocupă neîncetat pe omul cel mai corect şi mai curat — idee ce veghează în adâncul sufletului aşa cum Satan veghează dinapoia crucii. Ceaiul, jocul, conversaţia — interesantă precum vedeţi deoarece se discutau chestiuni aşa de grave — ţinură până la ora unu noaptea.

În vremea asta, introdusă de valetul lui Lucien, doamna Danglars aştepta voalată şi palpitândă în salonaşul verde, între două coşuri cu flori trimise chiar de ea în timpul dimineţii şi pe care Debray — trebuie să recunoaştem — le orânduise, le plivise cu o grijă care o făcu pe biata femeie să îi ierte absenţa.

La unsprezece şi patruzeci de minute, sătulă de aşteptare inutilă, doamna Danglars se urcă din nou în trăsură şi se înapoie acasă.

Femeile dintr-o anumită lume au comun cu cochetele bine situate faptul că, de obicei, nu se înapoiază acasă după miezul nopţii! Baroana reintră în palat cu exact precauţiunile pe care Eugénie le luase la plecare; urcă încetişor, cu inima strânsă, scara apartamentului ei, învecinat, după cum ştim, cu acela al Eugéniei.

Se temea aşa de mult să nu provoace vreun comentariu; credea aşa de puternic, biata femeie — respectabilă cel puţin din acest punct de vedere — în inocenţa fiicei sale şi în fidelitatea ei pentru căminul părintesc!

Ascultă la uşa Eugéniei, apoi, neauzind nici un zgomot, încercă să intre; dar zăvoarele erau puse.

Doamna Danglars îşi închipui că, obosită de emoţiile cumplite ale

serii, Eugénie se culcase şi că dormea.

O chemă pe cameristă şi o cercetă.

— Domnişoara Eugénie a intrat în apartamentul ei cu domnişoara d'Armilly, răspunse camerista; pe urmă au luat ceaiul împreună; după aceea m-au concediat spunându-mi că nu mai au nevoie de mine.

Din momentul acela camerista se dusese la oficiu şi îşi închipuia, ca toată lumea, că fetele se găsesc în apartament.

Doamna Danglars se culcă deci fără vreo umbră de bănuială; dar, liniştită asupra fiinţelor, mintea ei reveni asupra evenimentului.

Pe măsură ce ideile se limpezeau în cap, proporţiile scenei contractului sporeau; nu mai era un scandal, era un vacarm; nu mai era o ruşine, era o ticăloşie.

Atunci, fără să vrea, baroana îşi reaminti că a fost fără milă cu biata Mercédès, lovită altădată prin soţul şi fiul ei de o nenorocire la fel de mare.

— Eugénie e pierdută, îşi spuse ea şi noi de asemeni. Chestiunea, aşa cum va fi prezentată, ne acoperă de ruşine; căci, într-o societate ca a noastră, anumite lucruri ridicole sunt plăgi vii, sângerânde, de nelecuit.

"Ce noroc, murmură ea, că Dumnezeu a dăruit Eugéniei caracterul acela ciudat de care eu m-am cutremurat de atâtea ori!

Şi privirea i se înălţă recunoscătoare spre cerul a cărui misterioasă providenţă orânduieşte totul dinainte, potrivit cu evenimentele care urmează să se întâmple şi pe care un cusur, un viciu chiar, le transformă câteodată în fericire.

Gândul ei străbătu apoi spaţiul — aşa cum face, întinzându-şi aripile, pasărea peste o prăpastie — şi se opri asupra lui Cavalcanti.

"Acest Andrea era un mizerabil, un hoţ, un asasin; şi totuşi Andrea poseda maniere care arătau o semi educaţie, dacă nu o educaţie completă; Andrea se înfăţişase în lume cu aparenţele unei mari averi, cu sprijinul unor nume onorabile."

Cum să vadă limpede în acest labirint? Cui să se adreseze pentru a ieşi din cruda situaţie?

Debray, la care alergase cu primul elan al femeii ce caută un sprijin în omul pe care îl iubeşte şi care uneori o duce la pierzanie, Debray nu putea să-i dea decât un sfat: altuia mai puternic decât el trebuia să se adreseze.

Baroana se gândi atunci la domnul de Villefort.

Domnul de Villefort a vrut să-l aresteze pe Cavalcanti; domnul de Villefort a adus, fără milă, tulburarea în familia ei, ca şi cum ar fi fost o familie străină.

Dar nu; cugetând bine, procurorul regal nu era un om fără milă; era magistrat, sclav al îndatoririlor sale, un prieten loial şi ferm care, brutal dar cu mână sigură, înfipsese scalpetul în corupţie: nu era un călău, ci un chirurg, un chirurg care a vrut să izoleze în ochii lumii onoarea Danglarsilor de ticăloşia tânărului pierdut pe care ei îl prezentaseră în lume ca pe

ginerele lor.

Din moment ce domnul de Villefort, prietenul familiei Danglars, proceda astfel, nu se mai putea presupune că procurorul regal a ştiut ceva dinainte şi că s-a pretat la vreuna din manoperele lui Andrea.

Reflectând bine, purtarea lui Villefort i se înfăţişa prin urmare baroanei într-o lumină favorabilă lor.

Dar inflexibilitatea procurorului regal trebuia să se oprească aici; se va duce a doua zi la el şi îl va convinge, dacă nu să se abată de la îndatoririle sale de magistrat, cel puţin să le lase latitudinea indulgenţei.

Baroana va invoca trecutul; va reîmprospăta amintirile lui, va implora în numele unui timp vinovat, dar fericit; domnul de Villefort va cocoloşi afacerea sau cel puţin va lăsa (iar pentru aceasta n-avea decât să-şi întoarcă ochii într-altă parte) cel puţin îl va lăsa pe Cavalcanti să fugă şi nu va urmări crima decât socotindu-l pe criminal în contumacie.

Abia atunci ea adormi ceva mai liniştită.

A doua zi, la nouă, se sculă şi, fără să-şi sune camerista, fără să dea un semn de viaţă cuiva, se îmbrăcă şi — înveşmântată cu aceeaşi simplitate ca şi în ajun — coborî scara, ieşi din palat, merse până în strada Provence, urcă într-o trăsură şi ceru să fie dusă la casa domnului de Villefort.

De o lună de zile casa blestemată prezenta aspectul lugubru al unui lazaret unde se declarase ciuma: câteva apartamente erau închise pe dinăuntru şi pe dinafară; obloanele lăsate nu se deschideau decât o clipă, ca să intre aerul; vedeai atunci apărând la fereastră capul înfricoşat al unui lacheu; apoi fereastra se închidea, aşa cum lespedea unui mormânt recade, iar vecinii îşi şopteau:

— Nu cumva o să vedem astăzi ieşind încă un sicriu din casa domnului procuror regal?

Doamna Danglars fu cuprinsă de un fior văzând înfăţişarea casei pustii, coborî din trăsură şi, cu genunchii tăiaţi, se apropie de poarta încuiată şi sună.

Abia după ce soneria, al cărei zornăit lugubru părea că participă la tristeţea generală, răsună pentru a treia oară, apăru un portar, întredeschizând poarta atât cât să poată spune un cuvânt.

Văzu o femeie, o femeie de lume, o femeie elegant îmbrăcată şi, cu toate acestea, poarta continuă să rămână aproape închisă.

— Dar deschide o dată! spuse baroana.

— Mai întâi, doamnă, cine sunteţi? întrebă portarul.

— Cine sunt? dar mă cunoşti îndeajuns.

— Nu mai cunoaştem pe nimeni, doamnă.

— Dar eşti nebun, prietene!

— De unde veniţi?

— O, asta e prea mult!

— Doamnă, aşa e ordinul, scuzaţi-mă; numele dumneavoastră...

— Doamna baroană Danglars. M-ai văzut de douăzeci de ori până acum.

— Se poate, doamnă; ce doriţi?

— Eşti tare ciudat şi am să mă plâng domnului de Villefort de obrăznicia oamenilor săi.

— Doamnă, nu e obrăznicie, e precauţie: nimeni nu intră aici fără un cuvânt din partea domnului d'Avrigny, sau fără a avea de vorbit cu domnul procuror regal.

— Tocmai că am treabă cu domnul procuror regal.

— Chestiune urgentă?

— Desigur că îţi dai seama, din moment ce nu m-am urcat încă în trăsura mea. Dar să sfârşim; uite cartea mea de vizită, du-o stăpânului dumitale.

— Doamna va aştepta până mă întorc?

— Da, du-te.

Portarul încuie poarta, lăsând-o pe doamna Danglars în stradă.

E drept, baroana n-aşteptă mult; în clipa următoare poarta se redeschise îndeajuns pentru a se lăsa loc baroanei să treacă: ea intră şi poarta se încuie în urma ei.

În curte portarul scoase, fără să piardă din vedere poarta o clipă, un fluier din buzunar şi fluieră.

Valetul domnului de Villefort se arătă pe peron.

— Doamna îl va scuza pe om, spuse acesta venind în întâmpinarea baroanei, dar ordinele lui sunt precise, iar domnul de Villefort m-a însărcinat să spun doamnei că portarul nu putea face altfel decât a făcut.

În curte era un furnizor introdus cu aceleaşi precauţiuni şi ale cărui mărfuri erau examinate.

Baroana urcă pe peron: se simţea impresionată profund de tristeţea care lărgea, pentru a spune astfel, cercul tristeţii sale şi — călăuzită de valet — fu introdusă, fără ca ghidul s-o piardă din vedere, în cabinetul magistratului.

Oricât ar fi fost de preocupată doamna Danglars de motivul care o aducea, modul cum o primeau slugile i se păruse aşa de nedemn încât începu prin a se plânge.

Villefort îşi ridică însă capul îngreunat de durere şi o privi cu un zâmbet aşa de trist încât tânguirile i se stinseră pe buze.

— Scuzaţi-i pe servitorii mei de o înfricoşare pe care nu le-o pot lua în nume de rău: sunt bănuiţi şi au devenit bănuitori.

Doamna Danglars auzise de multe ori, în lume, vorbindu-se de înfricoşarea pe care o inspira magistratul; n-ar fi putut însă niciodată să creadă, dacă nu constata cu proprii ei ochi, că sentimentul acesta poate fi dus aşa de departe.

— Vrasăzică şi dumneata eşti nefericit? întrebă ea.

— Da doamnă, răspunse magistratul.

— În cazul acesta mă deplângi?

— Cu toată sinceritatea, doamnă.

— Şi înţelegi ce mă aduce la dumneata?

— Veniţi să-mi vorbiţi despre cele ce vi s-au întâmplat, nu-i aşa?

— Da, domnule, o nenorocire groaznică.

— Adică o neplăcere.

— O neplăcere? exclamă baroana.

— O, doamnă, răspunse procurorul regal cu calmul său netulburat; am ajuns să nu consider nenorocire decât lucrurile ireparabile.

— Domnule, crezi că se va uita?

— Doamnă, totul se uită, spuse Villefort; căsătoria fiicei dumneavoastră se va face mâine, dacă nu se face azi, sau peste opt zile dacă nu se face mâine. Şi nu cred că regretaţi pe pretendentul domnişoarei Eugénie.

Doamna Danglars îl privi pe Villefort, buimăcită că vede la el liniştea aceasta aproape batjocoritoare.

— Am venit oare la un prieten? întrebă ea cu un ton plin de dureroasă demnitate.

— Doamnă, ştiţi că da, răspunse Villefort ai cărui obraji se colorară, rostind asigurarea aceasta, cu o roşeaţă uşoară.

Asigurarea făcea aluzie la alte întâmplări decât la acelea care îi preocupau în momentul acesta pe baroană şi pe el.

— În cazul acesta, spuse baroana, fii mai afectuos, dragă Villefort; vorbeşte-mi ca prieten, iar nu ca magistrat şi când mă simt profund nefericită nu-mi spune că trebuie să fiu veselă.

Villefort se înclină.

— Doamnă, când aud vorbindu-se despre nenorociri, glăsui el, am luat de trei luni neplăcutul obicei de a mă gândi la ale mele şi atunci egoista operaţie a paralelei se face în mintea mea fără să vreau. De aceea, alături de nenorocirile mele, ale dumneavoastră îmi păreau o simplă neplăcere; de aceea, alături de situaţia mea funestă, a dumneavoastră mi se părea vrednică de invidie; dar asta vă indispune; se schimbăm vorba. Spuneaţi, doamnă...

— Vin să aflu de la dumneata, prietene, glăsui baroana, în ce stadiu este chestiunea impostorului.

— Impostor? repetă Villefort; hotărât lucru, doamnă, v-aţi propus să atenuaţi anumite lucruri şi să exageraţi altele; impostor domnul Andrea Cavalcanti sau, mai bine zis, domnul Benedetto? Vă înşelaţi, doamnă; domnul Benedetto este pur şi simplu un asasin.

— Domnule, nu tăgăduiesc justeţea rectificării dumitale; dar, cu cât te vei înarma în chip mai sever împotriva nenorocitului, cu atât vei lovi mai tare în familia noastră. Haide, uită-l pentru un moment; în loc să-l urmăreşti, lasă-l să fugă.

— Veniţi prea târziu, doamnă; ordinele au şi fost date.

— Ei bine, dacă îl arestează... Crezi că îl vor aresta?

— Nădăjduiesc.

— Dacă îl arestează (ascultă, aud spunându-se întruna că închisorile sunt arhipline), lasă-l în închisoare.

Procurorul regal făcu o mişcare negativă.

— Cel puţin până când fiica mea se mărită.

— Cu neputinţă, doamnă; justiţia are formalităţi de îndeplinit.

— Chiar pentru mine? întrebă baroana pe jumătate zâmbind, pe jumătate serioasă.

— Pentru toţi, răspunse Villefort; şi pentru mine ca şi pentru ceilalţi.

— Aha! făcu baroana fără să adauge în cuvinte ceea ce gândul ei trădase prin exclamaţie.

Villefort o privi cu uitătura aceea cu care el sonda gândurile.

— Da, ştiu ce vreţi să spuneţi, reluă el; faceţi aluzie la zvonurile grozave răspândite în lume că toate decesele care, de trei luni, mă îndoliază, că moartea din care Valentine a scăpat ca prin minune, nu sunt naturale.

— Nu mă gândeam câtuşi de puţin la asta, spuse doamna Danglars cu însufleţire.

— Ba da, vă gândeaţi, doamnă şi aveţi dreptate, căci nu puteaţi face altfel decât să vă gândiţi şi vă spuneţi în gând: "Tu care urmăreşti crima, răspunde: De ce rămân în jurul tău crime nepedepsite?"

Baroana păli.

— Spuneţi asta, nu-i aşa, doamnă?

— Ei da, mărturisesc.

— Vă voi răspunde.

Villefort îşi apropie fotoliul de scaunul doamnei Danglars; apoi, sprijinindu-şi mâinile de birou şi cu o voce mai înăbuşită decât de obicei:

— Sunt crime care rămân nepedepsite, spuse el, deoarece criminalii nu-s cunoscuţi şi deoarece ne temem să lovim un cap nevinovat pentru un cap culpabil; dar când criminalii vor fi cunoscuţi (Villefort întinse mâna spre un crucifix aşezat în faţa biroului), când criminalii vor fi cunoscuţi — repetă el — vă jur, doamnă, că oricine ar fi aceştia, vor muri. Acum, după jurământul pe care l-am făcut şi pe care îl voi respecta doamnă, mai îndrăzniţi să-mi cereţi îndurare pentru ticălosul acela ?

— Domnule, glăsui doamna Danglars, eşti sigur că el este vinovat aşa cum se spune?

— Ascultaţi dosarul lui: Benedetto, condamnat mai întâi la cinci ani de galere pentru fals la vârsta de 16 ani; tânărul făgăduia, precum vedeţi; apoi evadat, apoi asasin.

— Şi cine e nenorocitul acesta?

— Cine ştie? un vagabond, un corsican.

— Nu a fost reclamat de nimeni?

— De nimeni; nu i se cunosc părinţii.

— Dar omul care venise din Lucca?

— Un alt escroc, poate complicele lui.

Baroana îşi împreună mâinile.

— Villefort? spuse ca cu intonaţia cea mai blândă şi mai mângâietoare.

— Pentru Dumnezeu, doamnă! răspunse procurorul regal cu o tărie care nu era lipsită de uscăciune; pentru Dumnezeu, nu-mi cereţi graţie pentru vinovat. Ce sunt eu? Legea. Are ochi legea să vadă tristeţea dumneavoastră? Are urechi legea să audă glasul dumneavoastră blând? Are o memorie ca s-o aplice delicatelor dumneavoastră gânduri? Nu, doamnă, legea porunceşte, iar când legea a poruncit, loveşte.

Îmi veţi spune că eu sunt o fiinţă vie, nu un cod; un om, nu un volum. Priviţi-mă, doamnă, priviţi în jurul meu: oamenii m-au tratat ca pe-un frate? m-au iubit? m-au menajat? m-au cruţat? a cerut cineva graţie pentru domnul de Villefort şi s-a acordat cuiva graţierea domnului de Villefort? Nu, nu, nu! Am fost lovit, am fost totdeauna lovit!

Stăruiţi, ca o femeie, adică sirenă ce sunteţi, în a-mi vorbi cu ochii fermecători şi expresivi care mi-aduc aminte că trebuie să roşesc. Ei da, să roşesc de ceea ce ştiţi şi poate şi de altceva.

Dar, de când am devenit eu însumi — şi poate mai profund decât alţii — de atunci am scuturat veşmintele altuia pentru a găsi răul şi l-am găsit întotdeauna, ba, mai mult, am găsit cu plăcere, cu bucurie, pecetea slăbiciunii sau perversităţii omeneşti.

Căci fiecare om pe care îi recunoşteam vinovat şi fiecare vinovat pe care îl loveam, mi se părea o dovadă vie, o dovadă nouă că eu nu sunt o excepţie hidoasă! Da, doamnă, toată lumea e rea; să-l dovedim şi să-l lovim pe cel rău!

Villefort rosti ultimele cuvinte cu o înverşunare înfrigurată care dădea limbajului său o elocvenţă feroce.

— Dar, reluă doamna Danglars încercând o ultimă sforţare, spui că tânărul e vagabond, orfan, părăsit de toţi?

— Cu atât mai rău, cu atât mai rău, sau mai degrabă; cu atât mai bine; Providenţa l-a creat astfel ca nimeni să nu aibă a-l plânge.

— Asta înseamnă să te năpusteşti asupra celui slab, domnule.

— A celui slab care asasinează!

— Dezonoarea lui se va revărsa asupra casei mele.

— Eu n-am avut moartea în casa mea?

— O, domnule, eşti fără milă cu alţii! strigă baroana. Ei bine, îţi spun că şi alţii vor fi fără milă cu dumneata!

— Fie! spuse Villefort înălţând cu un gest de ameninţare braţul la cer.

— Amână cel puţin cazul nenorocitului, dacă e arestat, pentru sesiunea viitoare; vom avea astfel şase luni pentru ca lumea să uite.

— Nu, spuse Villefort; mai am cinci zile; instrucţia e făcută; cinci zile sunt mai mult decât îmi trebuie; de altminteri nu înţelegeţi, doamnă, că şi eu am nevoie să uit? Ei bine, când lucrez — şi lucrez zi şi noapte — sunt momente care mă fac să nu-mi mai amintesc de nimic, sunt fericit aşa cum sunt morţii: e preferabil, însă, decât să sufăr.

— Domnule, el a fugit, lasă-l să fugă, inerţia este o clemenţă lesnicioasă.

— Dar v-am spus că e prea târziu. În zorii zilei telegraful a funcţionat, iar în momentul acesta...

— Domnule, spuse valetul intrând, un soldat aduce depeşa acesta de la Ministerul Internelor.

Villefort luă scrisoarea şi o desfăcu repede. Doamna Danglars se înfioră de groază, Villefort tresări de bucurie.

— E arestat! strigă Villefort; l-au arestat la Compiègne; s-a sfârşit.

Doamna Danglars se ridică rece şi palidă.

— Adio, domnule, glăsui ea.

— Adio, doamnă, răspunse procurorul regal aproape voios, conducând-o până la uşă.

Pe urmă, revenind la birou:

— Aveam un fals, spuse el bătând scrisoarea cu dosul mâinii drepte, aveam trei furturi, aveam trei incendii; nu-mi mai lipsea decât un asasinat; iată-l: sesiunea va fi frumoasă.

Capitolul XXVI Apariţia

Aşa cum procurorul regal declarase doamnei Danglars, Valentine nu se reîntremase încă.

Zdrobită de oboseală, ea stătea într-adevăr în pat. În camera ei şi din gura doamnei de Villefort, a aflat ea întâmplările pe care le-am povestit, adică fuga Eugeniei şi arestarea lui Andrea Cavalcanti sau, mai bine zis, a lui Benedetto, precum şi acuzaţia de asasinat adusă contra lui.

Dar Valentine era aşa de slabă încât istorisirea nu produse poate întregul efect pe care l-ar fi produs asupra ei în stare de sănătate normală.

Abia câteva idei vagi, câteva forme nelămurite, învălmăşite cu idei ciudate şi cu fantome fugare, pâlpâiau în creierul ei bolnav, sau treceau pe dinaintea ochilor; în curând totul se şterse, iar senzaţiile personale recăpătară întreaga lor putere.

În timpul zilei Valentine era încă menţinută în realitate de prezenţa lui Noirtier care cerea să fie dus la nepoata lui şi rămânea acolo învăluind-o pe Valentine în privirea lui paternă; apoi, când se înapoia de la Palatul Justiţiei,

petrecea şi Villefort un ceas sau două între părinte şi copil.

La orele şase, Villefort se retrăgea în cabinet; la opt sosea domnul d'Avrigny care îi aducea doctoria de noapte, preparată pentru fată; apoi Noirtier era luat.

O supraveghetoare, aleasă de doctor, înlocuia pe toţi şi nu se retrăgea decât când, pe la orele zece sau unsprezece, Valentine adormea.

La plecare, supraveghetoarea înmâna domnului de Villefort în persoană cheile de la camera Valentinei, astfel că nu se putea intra la bolnavă decât străbătând apartamentul doamnei de Villefort şi camera micului Edouard.

Morrel venea în fiecare dimineaţă la Noirtier să se intereseze despre Valentine; dar, lucru extraordinar, Morrel părea din zi în zi mai liniştit.

În primul rând, din zi în zi, deşi în prada unei violente exaltări nervoase, Valentine se simţea mai bine; apoi nu i-a spus Monte-Cristo, atunci când a alergat năucit la el, că dacă Valentine nu moare în două ceasuri, va fi salvată?

Iar Valentine trăia încă şi de atunci se scurseseră patru zile.

Exaltarea nervoasă despre care am pomenit o urmărea pe Valentine chiar şi în somn sau, mai bine zis în starea de somnolenţă ce urma veghei: atunci, în liniştea nopţii şi a semiobscurităţii pe care o îngăduia veioza care se găsea pe cămin, arzând în învelişul ei de alabastru, vedea trecând umbrele acelea care populează camera bolnavilor şi pe care le zgâlţâie febra cu aripile ei înfiorate.

I se părea atunci că vede, când pe mama ei care o ameninţa, când pe Morrel care îi întindea braţele, când făpturi aproape străine de viaţa ei obişnuită ca, de exemplu, contele de Monte-Cristo. Până şi obiectele păreau în momentele de delir mişcătoare şi pribege; iar vedeniile durau astfel până la orele două sau trei noaptea, când un somn de plumb punea stăpânire pe fată şi ţinea până la ziuă.

În seara ce urmă dimineţii când Valentine aflase de fuga Eugéniei şi de arestarea lui Benedetto şi când, după ce se amestecară o clipă cu senzaţiile propriei sale existenţe, întâmplările acestea începură să iasă treptat-treptat din cuget. După retragerea lui Villefort, a lui d'Avrigny şi a lui Noirtier, în timp ce la Saint-Philippe du Roule sunau orele unsprezece — iar supraveghetoarea, care pusese la îndemâna bolnavei băutura preparată de doctor şi încuiase uşa, asculta înfiorată la oficiul unde se retrăsese comentariile servitorilor, reţinând în minte istoriile sumbre care de trei luni formau subiectul serilor în anticamera procurorului regal — o scenă neaşteptată se petrecea în camera aceasta, zăvorâtă cu atâta grijă.

Trecuseră cam zece minute de la plecarea supraveghetoarei.

De un ceas, în prada febrei care revenea în fiecare noapte, Valentine îşi lăsa capul, nesupus voinţei sale, să continue lucrul activ, monoton şi neînduplecat al creierului care se istoveşte, reproducând neîncetat aceleaşi

gânduri sau zămislind aceleaşi imagini.

Din fitilul veiozei ţâşneau nenumărate raze, desenând ramificaţii ciudate când, deodată, în răsfrângerea ei tremurătoare, Valentinei i se păru că vede biblioteca aşezată lângă cămin, într-o firidă a peretelui, deschizându-se încetişor, fără ca balamalele să scoată cel mai mic zgomot.

Într-alt moment Valentine ar fi apucat soneria şi ar fi tras şnurul de mătase, strigând după ajutor; dar, în situaţia în care se găsea, n-o mai mira nimic. Avea conştiinţa că toate viziunile care o înconjurau erau fiicele delirului ei şi convingerea îi venise din faptul că dimineaţa nu rămânea niciodată o urmă a fantomelor nopţii, care dispăreau o dată cu sosirea zilei.

De după uşă apăru o figură omenească.

Valentine era prea familiarizată, graţie febrei, cu arătările de felul acesteia, pentru a se înfricoşa; făcu numai ochii mari, nădăjduind că-l va recunoaşte pe Morrel.

Figura continuă să înainteze spre pat, pe urmă se opri şi păru că ascultă cu profundă luare-aminte.

În momentul acela o răsfrângere a veiozei licării pe chipul vizitatorului nocturn.

— Nu e el, murmură ea.

Şi aşteptă, convinsă că visa, că, aşa cum se întâmplă în vis, omul va dispare sau se va schimba în altă fiinţă.

Dar îşi pipăi pulsul şi, simţind că el bate cu violenţă, îşi aduse aminte că mijlocul cel mai nimerit de a alunga vedeniile inoportune, era să bea: răcoarea băuturii, compusă de altminteri cu scopul de a potoli agitaţiile de care Valentine se plânse doctorului, aducea, izgonind febra, o repetare a senzaţiilor creierului; după ce o bea, suferea un moment mai puţin.

Valentine întinse deci mâna ca să-şi ia paharul de pe tava de cristal pe care se afla; dar, în timp ce scotea din aşternut braţul înfiorat, arătarea făcu încă doi paşi spre pat, cu mai multă vioiciune decât până atunci şi ajunse aşa de aproape de fată încât ea îi auzi răsuflarea şi i se păru că simte apăsarea mâinii.

De data aceasta iluzia sau, mai bine-zis, realitatea depăşea tot ce Valentine încercase până atunci; începu să se creadă trează şi vie; îşi dădu seama că era în plinătatea judecăţii şi se înfioră.

Apăsarea pe care Valentine o simţise avea ca scop să oprească braţul.

Valentine şi-l retrase încetişor.

Atunci figura, de a cărei privire nu se putea desprinde şi care de altminteri părea mai degrabă ocrotitoare decât ameninţătoare, luă paharul, se apropie de veioză şi privi băutura ca şi cum ar fi vrut să-şi dea seama de transparenţa şi de limpezimea ei.

Dar primul examen nu ajunse.

Omul, sau mai bine zis fantoma, căci mergea aşa de uşurel încât covorul înăbuşea zgomotul paşilor săi, umplu o linguriţă cu băutura din

pahar şi o înghiţi. Valentine urmărea scena cu un sentiment profund de buimăcire.

Îşi închipuia că priveliştea e pe punctul să dispară pentru a face loc altui tablou; dar, în loc să se evaporeze ca o umbră, omul se apropie de ea şi, întinzând Valentinei paharul, spuse cu o voce plină de emoţie:

— Acum, bea!...

Valentine tresări.

Pentru prima oară una din vedeniile ei îi vorbea cu timbrul acesta viu.

Deschise gura să scoată un strigăt.

Omul duse un deget la buze.

— Domnul conte de Monte-Cristo! murmură ea.

După înfricoşarea care se zugrăvi în ochii fetei, după tremurătura mâinilor, după gestul grăbit pe care îl făcu pentru a se ghemui sub pături, se putea recunoaşte ultima luptă a îndoielii împotriva convingerii; cu toate acestea prezenţa lui Monte-Cristo la ea, la o astfel de oră, intrarea lui misterioasă, fantastică, inexplicabilă, printr-un perete, păreau imposibilităţi pentru mintea zdruncinată a Valentinei.

— Nu striga, nu te speria, spuse contele; nu avea nici măcar fulgerarea unei bănuieli sau umbra unei nelinişti; omul pe care îl vezi în faţa dumitale (căci de data aceasta ai dreptate, Valentine, nu este o iluzie), omul pe care îl vezi în faţa dumitale e cel mai afectuos părinte şi cel mai respectuos prieten pe care ai putea să-l visezi.

Valentine nu găsi ce să răspundă: îi era atât de frică de glasul care îi dezvăluia prezenţa reală a celui ce-i vorbea, încât se temea să-i asocieze şi glasul său; dar privirea ei înfricoşată vroia să spună: "Dacă ai intenţii curate, pentru ce eşti aci?"

Cu minunatu-i spirit de pătrundere, contele înţelese ce se petrecea în inima fetei.

— Ascultă-mă, spuse el, sau, mai bine zis, priveşte-mă: uită-te la ochii mei înroşiţi şi la chipul meu mai palid decât de obicei; de patru nopţi n-am închis ochii o clipă; de patru nopţi veghez asupra dumitale, te ocrotesc, te păstrez pentru prietenul nostru Maximilien.

Un val de sânge zglobiu urcă repede în obrajii bolnavei; căci numele rostit de conte alunga restul de neîncredere pe care i-l inspirase.

— Maximilien? repetă Valentine, într-atât de plăcut îi era să pronunţe numele acesta: Maximilien? V-a mărturisit totul?

— Totul. Mi-a spus că viaţa dumitale e viaţa lui şi i-am făgăduit că vei trăi.

— I-aţi făgăduit că voi trăi?

— Da.

— Într-adevăr, domnule, aţi vorbit despre vigilenţă şi protecţie. Sunteţi medic?

— Da şi cel mai bun pe care ţi-l poate trimite cerul în momentul

acesta, crede-mă.

— Spuneţi că aţi vegheat? întrebă Valentine îngrijorată. Unde? Nu v-am văzut.

Contele întinse mâna în direcţia bibliotecii.

— Eram ascuns dinapoia acestei uşi, spuse el, iar uşa răspunde în casa vecină pe care am închiriat-o.

Cu o mişcare de mândrie pudică, Valentine îşi abătu ochii şi spuse cu o înfricoşare suverană:

— Domnule, ceea ce aţi făcut dumneavoastră e de o demenţă fără asemănare, iar ocrotirea pe care mi-aţi acordat-o seamănă mult cu o insultă.

— Valentine, glăsui el, iată singurele lucruri pe care le-am văzut în timpul lungilor vegheri: ce oameni veneau la dumneata, ce alimente ţi se preparau, ce băuturi ţi s-au servit; apoi, când băuturile mi se păreau periculoase, intram cum am intrat acum, goleam paharul şi înlocuiam otrava cu o băutură binefăcătoare care, în locul morţii ce ţi se pregătea, făcea viaţa să circule în vinele dumitale.

— Otravă? moarte? exclamă Valentine crezându-se din nou sub stăpânirea unei halucinaţii înfrigurate; ce tot spuneţi, domnule?

— Sst! copila mea, glăsui Monte-Cristo ducând din nou degetul la buze; da, am spus otravă; da, am spus moarte şi repet cuvântul; dar, mai întâi, bea de aici. Contele scoase din buzunar un flacon cu o băutură roşie din care turnă câteva picături în pahar. Iar după ce vei fi băut, să nu mai iei toată noaptea nimic.

Valentine întinse mâna; dar abia atinse paharul şi o trase cu spaimă.

Monte-Cristo luă paharul, bău jumătate din el şi îl înfăţişă Valentinei care înghiţi, zâmbind, restul.

— O, da! spuse ea; recunosc gustul băuturilor mele nocturne, apa care îmi răcorea puţin pieptul şi îmi liniştea puţin creierul. Vă mulţumesc, domnule, vă, mulţumesc.

— Iată cum ai trăit patru nopţi, Valentine, glăsui contele. Dar cum trăiam eu? O, ce ore crude m-ai silit să trăiesc! O, chinurile groaznice pe care m-ai făcut să le sufăr când vedeam turnându-se în paharul dumitale otrava ucigătoare, când tremuram de teamă să nu bei mai înainte ca eu s-o pot arunca în cămin.

— Domnule, reluă Valentine în culmea groazei, spuneţi că aţi trecut prin chinuri nenumărate văzând cum se turna în paharul meu otrava ucigătoare? Dar dacă aţi văzut turnându-se otrava în pahar, aţi văzut, desigur şi cine o turna.

— Da.

Valentine se ridică în capul oaselor şi, potrivindu-şi peste pieptul mai palid decât zăpada cămaşa brodată, udă încă de sudoarea rece a delirului care începea să se amestece cu sudoarea şi mai rece a spaimei, repetă:

— Aţi văzut?

— Da, rosti contele pentru a doua oară.

— Cele ce îmi spuneţi sunt oribile, domnule, deoarece vreţi să mă faceţi să cred în ceva infernal. Cum, în casa tatălui meu? cum, în camera mea, pe patul meu de suferinţă, continuă să mă asasineze? Plecaţi, domnule, îmi puneţi conştiinţa la încercare, pângăriţi bunătatea divină, este cu neputinţă, nu se poate.

— Eşti oare cea dintâi pe care mâna aceasta o loveşte, Valentine? n-ai văzut căzând în jurul dumitale pe domnul de Saint-Méran, pe doamna de Saint-Méran, pe Barrois? nu l-ai fi văzut căzând pe domnul Noirtier, dacă tratamentul pe care îl urmează de aproape trei ani nu îl ocrotea, combătând otrava prin deprinderea cu otravă?

— O, Doamne! spuse Valentine; de aceea, de aproape o lună bunul meu bunic îmi cere să împart băuturile cu el?

— Iar băuturile acestea, exclamă Monte-Cristo, au un gust amar ca de coajă de portocală, pe jumătate uscată, nu e aşa?

— Da, Doamne, da!

— Îmi explic totul, glăsui Monte-Cristo; ştie şi el că în casa aceasta se otrăveşte şi ştie poate şi cine otrăveşte. Te-a întărit pe dumneata, copila lui dragă, împotriva substanţei ucigătoare. Iată cum se face că trăieşti încă, lucru pe care nu mi-l explicam după ce, acum patru zile, ai fost otrăvită cu o otravă care de obicei nu iartă.

— Dar cine-i asasinul, ucigaşul?

— La rândul meu te voi întreba: n-ai văzut niciodată pe cineva intrând noaptea în camera dumitale?

— Ba da. Mi s-a părut de multe ori că văd trecând nişte umbre, apropiindu-se, depărtându-se, dispărând; dar credeam că ele sunt vedenii ale febrei mele şi chiar adineauri, când ai intrat dumneata, mi s-a părut multă vreme sau că am delir, sau că visez.

— Aşadar, nu cunoşti persoana care vrea să-ţi răpună viaţa?

— Nu, spuse Valentine; de ce mi-ar dori cineva moartea?

— În cazul acesta ai s-o cunoşti, glăsui Monte-Cristo ciulind urechea.

— Cum? întrebă Valentine privind cu groază în jurul ei.

— Pentru că astă-seară nu mai ai nici febră, nici delir, pentru că astă-seară eşti trează, pentru că bate miezul nopţii şi pentru că aceasta e ora asasinilor.

— Doamne! Doamne! exclamă Valentine ştergându-şi cu mâna sudoarea care-i îmbrobona fruntea.

Într-adevăr, bătea miezul nopţii pe îndelete şi trist; fiecare lovitură a ciocanului de bronz părea că izbeşte în inima fetei.

— Valentine, continuă contele, adună-ţi toate forţele, stăpâneşte-ţi inima în piept, opreşte-ţi glasul în gâtlej, prefă-te că dormi şi vei vedea, vei vedea!

Valentine apucă mâna contelui.

— Mi se pare că aud zgomot, spuse ea; depărtaţi-vă.

— Adio, sau, mai bine zis la revedere, răspunse contele.

Apoi, cu un zâmbet aşa de trist şi de patern încât inima fetei fu pătrunsă de recunoştinţă, el ajunse în vârful picioarelor la uşa bibliotecii.

Dar întorcându-se mai înainte de a închide uşa:

— Nici un gest, spuse el, nici o vorbă ; să te creadă adormită! Altminteri s-ar putea să te ucidă mai înainte ca eu să am timp să-ţi vin în ajutor.

Şi, după sfatul acesta înfricoşător, contele dispăru dinapoia uşii care se închise tăcută în urma lui.

Capitolul XXVII Locusta

Valentine rămase singură; alte două pendule, în întârziere faţă de aceea de la Saint-Philippe du Roule, sunară miezul nopţii la intervale deosebite.

Apoi, în afară de huruitul câtorva trăsuri depărtate, totul recăzu în tăcere.

Atunci luarea-aminte a Valentinei se concentră întreagă asupra pendulei din camera ei.

Începu să numere secundele şi constată că ele băteau de două ori mai încet decât inima ei. Şi cu toate acestea încă se îndoia; inofensiva Valentine nu putea să conceapă că îi doreşte cineva moartea! de ce? În ce scop? ce rău făcuse ea ca să poată stârni un duşman? .

Nu era nici o teamă că va adormi.

O singură idee, o idee cumplită, îi ţinea mintea încordată: exista o persoană pe lume care încercase s-o asasineze şi care va încerca din nou.

Dar dacă, acum, sătulă să constate ineficacitatea otrăvii, fiinţa aceasta va recurge la pumnal, aşa cum spusese Monte-Cristo? dacă el nu va avea timp să alerge în ajutor? dacă nu-l va mai vedea pe Morrel?

La gândul acesta, care o acoperea totodată cu o paloare de moarte şi cu o sudoare îngheţată, Valentine stătea gata să apuce şnurul soneriei şi să cheme în ajutor.

Dar i se părea că, prin uşa bibliotecii, vede scânteind ochii contelui, ochi care apăsau pe amintirea ei şi care, când se gândea la ei, o striveau sub o ruşine aşa de mare încât se întreba dacă vreodată recunoştinţa va izbuti să şteargă efectul penibil al indiscretei prietenii a contelui.

Douăzeci de minute, douăzeci de eternităţi se scurseră astfel, apoi alte zece minute; în sfârşit pendula, înaintând cu încă o secundă, dădu o lovitură în timbrul sonor.

În momentul acela o zgârietură imperceptibilă, cu unghia, pe lemnul bibliotecii, arăta Valentinei că Monte-Cristo veghea şi că o sfătuia să vegheze.

Într-adevăr, dinspre partea opusă, adică dinspre camera lui Edouard, Valentinei i se păru că aude parchetul scârţâind; ciuli urechea, reţinându-şi respiraţia aproape înăbuşită; butonul uşii trosni şi uşa se deschise.

Valentine se săltase în cot; abia avu timp să se culce la loc în pat şi să-şi ascundă ochii sub braţ.

Apoi, tremurândă, agitată, cu inima strânsă de o spaimă de negrăit, aşteptă.

Cineva se apropie de pat şi atinse perdelele.

Valentine îşi adună toate puterile şi scoase răsuflarea aceea regulată a respiraţiei care anunţă un somn liniştit.

— Valentine! şopti o voce.

Fata se înfioră până în adâncul inimii, dar nu răspunse.

— Valentine! repetă aceeaşi voce.

Aceeaşi tăcere: Valentine făgăduise că nu se va trezi.

Pe urmă totul rămase în nemişcare.

Dar Valentine auzi zgomotul aproape nesimţit al unui lichid picurat în paharul pe care îl golise.

Atunci îndrăzni apărată de braţul întins să întredeschidă pleoapa.

Văzu o femeie în capot alb, care turna în pahar un lichid pregătit dinainte într-o fiolă.

În minutul acesta Valentine îşi reţinu, poate, răsuflarea sau făcu vreo mişcare, căci femeia se opri neliniştită şi se plecă deasupra patului ca să vadă mai bine dacă fata dormea într-adevăr: era doamna de Villefort.

Recunoscând-o pe mama ei vitregă, Valentine fu cuprinsă de un fior ascuţit care-i imprimă o mişcare.

Doamna de Villefort se trase îndată de-a lungul peretelui şi aici, adăpostită dinapoia perdelei patului, tăcută, atentă, spiona cea mai mică mişcare a Valentinei.

Aceasta îşi reaminti cuvintele cumplite ale lui Monte-Cristo: i se păru că vede sclipind, în mâna care nu mai ţinea fiola, un cuţit lung şi ascuţit. Atunci, apelând la toată puterea de voinţă, Valentine se strădui să închidă ochii; dar funcţiunea aceasta, cea mai uşoară a simţurilor noastre, funcţiune aşa de simplă de obicei, devenea acum aproape cu neputinţă de îndeplinit într-atât curiozitatea avidă căuta să îndepărteze pleoapa şi să atragă adevărul.

Totuşi, asigurată prin liniştea în care reîncepuse să se audă sunetul egal al respiraţiei Valentinei că aceasta dormea, doamna de Villefort întinse din nou braţul şi rămânând pe jumătate ascunsă de perdelele strânse la căpătâiul patului, goli în paharul Valentinei întregul conţinut al fiolei.

Pe urmă se retrase, fără ca zgomotul cel mai neînsemnat s-o

înştiinţeze pe Valentine de plecarea ei.

Văzuse dispărând braţul: braţul fraged şi rotund al unei femei de douăzeci şi cinci de ani, tânără şi frumoasă şi care picura moartea.

Nu se poate spune prin cuvinte ce a simţit Valentine în minutul şi jumătate cât doamna de Villefort rămăsese în cameră.

Zgârietura unghiei pe bibliotecă o scoase pe fată din toropeala în care era îngropată şi care semăna cu amorţeala.

Înălţă cu greu capul.

Uşa, tot tăcută, se mişcă pentru a doua oară şi contele de Monte-Cristo reapăru.

— Ei, te mai îndoieşti? întrebă contele.

— O, Doamne! murmură fata.

— Ai văzut?

— Vai, da!

Valentine scoase un geamăt.

— Da, spuse ea, dar nu pot crede.

— În cazul acesta preferi să mori şi să-l faci şi pe Maximilien să moară.

— Doamne! Doamne! repetă fata aproape rătăcită; oare să plec din casa asta, să fug?

— Valentine, mâna care te urmăreşte te va ajunge pretutindeni: cu ajutorul aurului, servitorii dumitale vor fi corupţi, iar moartea ţi se va oferi, deghizată în toate chipurile, în apa pe care o vei bea de la izvor, în fructul pe care îl vei culege din copac.

— Dar nu mi-aţi spus că măsura de precauţie a bunicului mă apără împotriva otrăvii?

— Împotriva unei otrăvi şi nu întrebuinţată în doză mare; se va schimba otrava, sau se va mări doza.

Luă paharul şi îşi muie buzele.

— Uite, ce ţi-am spus s-a întâmplat, glăsui el. Nu te mai otrăveşte cu brucină, ci cu un simplu narcotic. Recunosc gustul alcoolului în care a fost topit. Valentine, Valentine, dacă ai fi băut ceea ce doamna de Villefort ţi-a turnat în pahar, erai pierdută!

— Dumnezeule, de ce mă urmăreşte aşa? exclamă fata.

— Cum eşti aşa de blândă, de bună, de puţin încrezătoare în rău, încât n-ai înţeles, Valentine?

— Nu, spuse fata; nu i-am făcut niciodată vreun rău.

— Dar eşti bogată, Valentine; dar ai un venit de două sute de mii de lire şi acele două sute de mii de franci le răpeşti fiului ei.

— Cum aşa? Averea mea nu îi aparţine, căci o am de la părinţi.

— Fără îndoială şi de aceea domnul şi doamna de Saint-Méran au murit; pentru că dumneata îţi moşteneai părinţii; de aceea, din ziua când te-ai făcut moştenitoarea lui, domnul Noirtier a fost condamnat; de aceea, la

rândul dumitale, trebuie să mori, Valentine; pentru ca părintele dumitale să te moştenească pe dumneata şi pentru ca fratele dumitale, devenit fiu unic, să moştenească pe părintele dumitale.

— Edouard? bietul copil; pentru el se săvârşesc toate crimele?

— A, în sfârşit pricepi?

— Doamne, numai de n-ar cădea toate acestea pe capul lui!

— Valentine, eşti un înger.

— Dar s-a renunţat la uciderea bunicului meu?

— S-a făcut reflecţia că, dacă dumneata mori, averea va reveni în mod firesc fratelui dumitale şi s-a socotit că, la urma urmei, crima fiind inutilă, era un lucru de două ori periculos să o mai săvârşească.

— Şi un astfel de plan s-a născut în mintea unei femei? O, Doamne! Doamne!

— Aminteşte-ţi de Perusa, de umbrarul hanului de poştă, de omul cu manta cafenie pe care mama dumitale vitregă îl cerceta cu privire la *aqua-tofana*. Ei bine, de pe atunci infernalul proiect se plămădea în mintea ei.

— Domnule, exclamă blânda copilă izbucnind în lacrimi, văd bine că, dacă e aşa, sunt condamnată la moarte.

— Nu, Valentine, nu, căci eu am prevăzut toate comploturile; nu, căci duşmanca noastră este învinsă, deoarece e ghicită; nu, vei trăi, Valentine, vei trăi ca să iubeşti şi să fii iubită, vei trăi ca să fii fericită şi să faci fericit un suflet nobil; dar, ca să trăieşti Valentine, trebuie să ai încredere în mine.

— Porunciţi-mi, domnule, ce să fac?

— Să iei orbeşte ce-ţi voi da eu.

— Dumnezeu îmi este martor, exclamă Valentine, că dacă aş fi singură, aş prefera să mă las omorâtă.

— Nu te vei destăinui nimănui, nici măcar părintelui dumitale.

— Nu-i aşa că părintele meu nu este amestecat în complotul acesta groaznic? întrebă Valentine împreunându-şi mâinile.

— Nu şi cu toate acestea părintele dumitale, omul obişnuit cu acuzaţiile juridice, părintele dumitale bănuieşte desigur că toate aceste decese care se abat asupra casei lui nu sunt naturale. Părintele ar fi trebuit să vegheze asupra dumitale, era dator să se găsească în momentul acesta unde mă aflu eu; ar fi trebuit să golească paharul, să se ridice în contra asasinului. Spectru contra spectru, murmură el încheindu-şi fraza cu glas tare.

— Domnule, spuse Valentine, îmi voi da toată silinţa să trăiesc, deoarece există pe lume două fiinţe care ar fi gata să moară dacă eu aş muri: bunicul meu şi Maximilien.

— Voi veghea asupra lor cum am vegheat asupra dumitale.

— Bine, domnule, faceţi ce vreţi cu mine, glăsui Valentine. Apoi, în şoaptă: O, Doamne! Doamne! Ce o să se mai întâmple?

— Orice ţi s-ar întâmpla, Valentine, să nu te înspăimânţi; dacă suferi, dacă pierzi vederea, auzul, pipăitul, să nu te temi; dacă te trezeşti fără să ştii

unde te afli, să nu-ţi fie teamă, chiar dacă, trezindu-te, te-ai vedea într-un cavou sepulcral sau ţintuită într-un coşciug; fă o sforţare şi spune-ţi: "În momentul acesta un prieten, un părinte, un om care îmi vrea fericirea mea şi a lui Maximilien, veghează asupra mea".

— Vai, ce perspectivă cumplită!

— Valentine, preferi s-o denunţi pe mama dumitale vitregă?

— Aş prefera să mor de o sută de ori decât să o denunţ!

— Nu, nu vei muri şi îmi făgăduieşti că, orice ţi s-ar întâmpla, n-ai să te plângi, nu ai să pierzi speranţa?

— Mă voi gândi la Maximilien.

— Valentine, eşti fiica mea dragă; numai eu pot să te salvez şi te voi salva.

În culmea groazei, Valentine îşi împreună mâinile, (căci simţea că a venit momentul să ceară lui Dumnezeu curaj) şi se ridică să se roage, murmurând cuvinte fără şir, uitând că umerii ei albi nu aveau alt voal decât părul lung şi că inima i se vedea bătând sub dantela fină a cămăşii de noapte.

Contele puse uşurel mâna pe braţul fetei, potrivi până la gât pătura şi, cu un zâmbet părintesc, spuse:

— Copila mea, încrede-te în devotamentul meu aşa cum crezi în bunătatea lui Dumnezeu şi în iubirea lui Maximilien.

Valentine aţinti asupra lui o privire plină de recunoştinţă şi rămase supusă ca un copil.

Atunci contele scoase din buzunarul vestei cutiuţa de smarald, deschise capacul de aur şi turnă în mâna dreaptă a Valentinei o pastilă mică, rotundă ca un bob de mazăre.

Valentine o luă cu mâna cealaltă şi se uită la conte cu luare-aminte: pe trăsăturile iscusitului protector era o răsfrângere din măreţia şi puterea divină. Valentine îl întrebă din ochi.

— Da, răspunse acesta.

Valentine duse pastila la gură şi o înghiţi.

— Şi acum la revedere, copila mea, spuse el; voi încerca să dorm, căci eşti salvată.

— Duceţi-vă, glăsui Valentine; orice mi s-ar întâmpla, vă făgăduiesc că n-o să-mi fie frică.

Monte-Cristo îşi ţinu multă vreme ochii fixaţi asupra fetei care adormi încet-încet, învinsă de puterea narcoticului dat de conte.

Atunci luă paharul, îl goli pe trei sferturi în cămin ca să se creadă că Valentine a băut şi îl aşeză din nou pe masa de noapte; pe urmă, ajungând la uşa bibliotecii, mai aruncase o privire spre Valentine care adormea cu încrederea şi candoarea unui înger culcat la picioarele Domnului.

Capitolul XXVIII Valentine

Lampa continua să ardă pe căminul Valentinei, mistuind ultimele picături de ulei care pluteau încă deasupra apei ; un cerc mai roşiatic colora albastrul globului ; din flacăra devenită mai vie se desprindeau ultimele scăpărări care par să fie, la obiectele neînsufleţite, ultimele convulsii ale agoniei, comparată de atâtea ori cu agonia bietelor făpturi omeneşti ; o lumină scăzută şi sinistră colorase, cu răsfrângere de opal, perdelele albe şi aşternutul fetei.

Zgomotele străzii se stinseră de-a binelea, iar liniştea din casă era îngrozitoare.

Uşa camerei lui Edouard se deschise atunci şi un cap pe care l-am mai văzut apăru în oglinda aşezată în faţa uşii : doamna de Villefort se înapoia să vadă efectul băuturii.

Se opri în prag, ascultă pâlpâitul lămpii, singurul zgomot perceptibil în camera pe care ai fi crezut-o pustie, apoi înaintă încetişor spre masa de noapte ca să vadă dacă paharul Valentinei era golit.

Precum am spus, conţinutul paharului era încă pe sfert.

Doamna de Villefort îl luă şi îl deşertă în cenuşa pe care o mişcă pentru a înlesni absorbirea lichidului, apoi clăti cu băgare de seamă cristalul, îl şterse cu batista şi-l aşeză la loc pe masa de noapte.

Cineva, a cărui privire s-ar fi putut cufunda în interiorul camerei, ar fi putut să vadă atunci ezitarea doamnei de Villefort în a-şi aţinti ochii asupra Valentinei şi în a se apropia de pat.

Licărirea lugubră, liniştea, poezia cumplită a nopţii se îmbinau fără îndoială cu înspăimântătoarea poemă a conştiinţei sale: otrăvitoarei îi era frică de opera sa.

În sfârşit, îşi luă inima în dinţi, dădu în lături perdeaua, se rezemă de căpătâiul patului şi se uită la Valentine.

Fata nu mai respira, dinţii ei pe jumătate descleştaţi nu lăsau să mai scape nici un atom din sufletul care trădează viaţa; buzele-i albite nu se mai înfiorau; ochii, înecaţi într-un abur violet care părea că fusese filtrat sub piele, formau un relief mai alb în locul unde globul umfla pleoapa, iar genele lungi, negre, umbreau o piele mată cum e ceara.

Doamna de Villefort contemplă chipul cu o expresie elocventă în neclintirea ei: se încumetă atunci şi, ridicând pătura, îşi puse mâna pe inima fetei.

Inima era mută şi îngheţată.

Sub mâna ei bătea artera degetelor; îşi retrase mâna cu un fior.

Braţul Valentinei atârna afară din pat; părea modelat după acela dintre Graţiile lui Germain Pilon; dar antebraţul era uşor deformat de o crispare, iar pumnul de o formă aşa de pură se sprijinea uşor înţepenit, cu degetele îndepărtate, pe măsuţa de mahon.

Rădăcina unghiilor era vânătă.

Pentru doamna de Villefort nu mai încăpea îndoială: se sfârşise totul, opera cumplită, ultima, pe care trebuise s-o îndeplinească, era terminată.

Otrăvitoarea nu mai avea ce să caute în cameră; se trase înapoi cu atâta precauţiune încât era vădit că se temea de zgomotul paşilor pe covor, dar, în timp ce se trăgea înapoi, ţinea perdeaua ridicată, absorbind spectacolul morţii care poartă în sine irezistibila-i atracţie câtă vreme moartea nu e descompunere, ci numai imobilitate, câtă vreme ea rămâne un mister şi nu-i încă dezgust.

Minutele se scurgeau; doamna de Villefort nu putea să dea drumul perdelei pe care o ţinea suspendată ca un giulgiu asupra capului Valentinei.

Plăti reveriei tributul: (de bună seamă că remuşcările sunt reveria crimei).

În momentul acela scăpărările veiozei se înteţiră.

Doamna de Villefort tresări auzind zgomotul şi dădu drumul perdelei.

În clipa aceea veioza se stinse şi camera fu cufundată într-o beznă înfricoşătoare.

În mijlocul beznei, pendula se trezi şi sună orele patru şi jumătate.

Înspăimântată de zguduirile succesive, otrăvitoarea ajunse bâjbâind la uşă şi intră în apartamentul ei cu sudoarea neliniştii pe frunte.

Întunericul mai ţinu două ceasuri.

Apoi, puţin câte puţin, o lumină alburie năpădi apartamentul, filtrându-se printre storuri; apoi puţin câte puţin, lumina crescu dând culoare şi formă obiectelor şi corpurilor.

În momentul acesta răsună pe scară tusea infirmierei şi femeia intră la Valentine cu o ceaşcă în mână.

Pentru un părinte, pentru un amant, prima privire ar fi fost hotărâtoare: Valentine era moartă; pentru salariată, Valentine nu era decât adormită.

— Bun, spuse apropiindu-se de masa de noapte, a băut o parte din doctorie, paharul e pe două treimi gol.

Se duse pe urmă la cămin, reaprinse focul, se aşeză în jilţ şi, deşi abia se dăduse jos din pat, profită de somnul Valentinei ca să mai doarmă câteva clipe.

O trezi pendula bătând orele opt.

Atunci, uimită de somnul îndărătnic în care rămânea fata, înfricoşată de braţul ce spânzura din pat, înaintă spre pat şi abia atunci remarcă buzele reci şi pieptul îngheţat.

Vru să readucă braţul lângă corp, dar braţul nu se supuse decât cu înţepeneala aceea înspăimântătoare care nu putea s-o înşele pe infirmieră.

Scoase un strigăt oribil.

Apoi, alergând la uşă:

— Ajutor! strigă ea: ajutor!

— Cum, ajutor? răspunse de la piciorul scării glasul domnului d'Avrigny.

Era ora când doctorul venea de obicei.

— Cum, ajutor? strigă glasul lui Villefort năpustindu-se din cabinetul său; doctore, n-ai auzit strigându-se după ajutor?

— Ba da, ba da; să urcăm, răspunse d'Avrigny, să urcăm repede la Valentine.

Dar, mai înainte ca medicul şi părintele să fi intrat, servitorii care se aflau la acelaşi etaj, în camere sau pe coridoare, pătrunseră şi văzând-o pe Valentine palidă, nemişcată în pat, înălţau mâinile la cer şi se clătinau de parcă ar fi fost loviţi de ameţeală.

— Chemaţi-o pe doamna de Villefort! treziţi-o pe doamna de Villefort strigă procurorul regal din uşa camerei în care nu îndrăznea parcă să intre.

Dar, în loc să răspundă, servitorii îl priveau pe domnul d'Avrigny care intrase, alergase la Valentine şi o ridică în braţe.

— Şi ea! murmură el dându-i drumul. O, Doamne! Doamne! când ai să te saturi?

Villefort se năpusti în apartament.

— Ce spui? strigă el înălţând mâinile la cer. Doctore, doctore...

— Spun că Valentine a murit! răspunse d'Avrigny cu glas solemn şi cumplit în solemnitatea lui.

Domnul de Villefort se prăbuşi de parcă picioarele i-ar fi fost tăiate şi căzu cu capul pe patul Valentinei.

La auzul cuvintelor doctorului, la strigătele părintelui, servitorii buimăciţi fugiră cu exclamaţii înăbuşite; paşii lor precipitaţi se auziră pe scări şi pe coridoare, apoi o mare mişcare prin curţi şi zgomotul se stinse; de la primul până la ultimul, ei fugiseră din casa blestemată.

În momentul acela doamna de Villefort, cu braţul trecut pe jumătate prin capotul de dimineaţă, ridică perdeaua; rămase o clipă în prag, cu aerul că-i întreabă pe cei de faţă şi chemând în ajutorul său câteva lacrimi rebele.

Deodată făcu un pas sau, mai bine zis, un salt înainte, cu braţele întinse spre masă.

Îl văzu pe d'Avrigny plecându-se curios asupra mesei şi luând paharul pe care ea era sigură că l-a golit în timpul nopţii.

Paharul conţinea o treime, exact cât avusese când a aruncat conţinutul în cenuşă.

Spectrul Valentinei ridicat în faţa otrăvitoarei ar fi zguduit-o mai puţin.

Într-adevăr, era chiar culoarea băuturii pe care ea a turnat-o în paharul Valentinei şi pe care Valentine a băut-o. Era chiar otrava care nu poate înşela ochii domnului d'Avrigny şi pe care domnul d'Avrigny o priveşte atent: Dumnezeu a făcut, fără îndoială, o minune ca să rămână, în ciuda precauţiunilor asasinei, o urmă, o dovadă de denunţ al crimei.

Între timp, pe când doamna de Villefort rămăsese nemişcată ca statuia Teroarei, pe când Villefort, cu capul ascuns în păturile patului mortuar, nu vedea nimic în jurul său, d'Avrigny se apropie de fereastră ca să examineze bine cuprinsul paharului şi să guste un strop luat pe vârful degetului.

— Aha, murmură el, acum nu mai este brucină; să vedem ce o fi.

Alergă atunci la unul din dulapurile din camera Valentinei, dulap transformat în farmacie, şi, scoţând din caseta sa mică de argint un flacon de acid nitric, picură câţiva stropi în opalul lichidului care se schimbă numaidecât într-o jumătate de pahar de sânge viu.

— Aha! făcu d'Avrigny cu groaza judecătorului căruia i se arată adevărul, amestecată cu bucuria savantului căruia i se dezvăluie o problemă.

Doamna de Villefort se întoarse o clipă; ochii ei zvârliră flăcări, apoi se stinseră; căută, clătinându-se, uşa cu mâna şi dispăru.

În clipa următoare se auzi zgomotul îndepărtat al unui corp ce cădea pe parchet.

Dar nimeni nu luă seama. Infirmiera privea analiza chimică, Villefort stătea zdrobit.

Numai domnul d'Avrigny o urmărise pe doamna de Villefort din ochi şi remarcase ieşirea ei zorită.

Ridică perdeaua camerei Valentinei şi, străbătând cu privirea odaia lui Edouard, până în apartamentul doamnei de Villefort, o văzu pe aceasta lungită pe parchet.

— Du-te de-i dă ajutor doamnei de Villefort, spuse el infirmierei; doamna de Villefort se simte rău.

— Dar domnişoara Valentine? îngăimă aceasta.

— Domnişoara Valentine nu mai are nevoie de ajutor, spuse d'Avrigny, deoarece domnişoara Valentine a murit.

— A murit? a murit? suspină Villefort în paroxismul unei dureri cu atât mai sfâşietoare cu cât era nouă, necunoscută, neînchipuită pentru inima lui de bronz.

— Spuneţi că a murit? strigă al treilea glas; cine a spus că Valentine a murit?

Cei doi bărbaţi întoarseră capul şi-l zăriră în uşă pe Morrel, palid, descompus, înfricoşător.

Iată ce se întâmplase:

Morrel se înfăţişase la ora obişnuită prin portiţa care ducea la Noirtier.

Împotriva obiceiului, găsi poarta deschisă, astfel că nu mai avu nevoie să sune şi intră.

Aşteptă o clipă în vestibul, chemând un servitor care-l introducea la bătrânul Noirtier.

Dar nu răspunse nimeni; servitorii, dună cum ştiţi, părăsiseră casa.

Morrel nu avea în ziua aceea nici un motiv special de nelinişte: avea făgăduiala lui Monte-Cristo că Valentine va trăi şi, până atunci, făgăduiala

fusese respectată cu credinţă. În fiecare seară contele îi dăduse veşti bune pe care a doua zi Noirtier le confirma.

Totuşi pustietatea i se păru ciudată; strigă a doua oară, a treia oară; aceeaşi linişte.

Atunci hotărî să urce.

Uşa lui Noirtier era deschisă ca toate celelalte.

Îl văzu din primul moment pe bătrân în jilţul lui, la locul obişnuit; ochii dilataţi păreau că exprimă o spaimă interioară, confirmată şi de paloarea bizară a chipului său.

— Cum vă simţiţi, domnule? întrebă tânărul nu fără o strângere de inimă.

— Bine, făcu bătrânul clipind din ochi; bine.

Dar înfăţişarea lui păru că devine şi mai neliniştită.

— Sunteţi frământat, continuă Morrel, aveţi nevoie de ceva? Vreţi să chem un servitor?

— Da, făcu Noirtier.

Morrel apucă şnurul soneriei; dar, cu toate că trase de aproape să-l rupă, nu veni nimeni.

Se întoarse spre Noirtier.

Paloarea şi neliniştea sporeau pe chipul bătrânului.

— Doamne! Doamne! de ce n-or fi venind? glăsui Morrel. O fi cineva bolnav în casă?

Ochii lui Noirtier părură pe punctul de-a ieşi din orbite.

— Dar ce aveţi? continuă Morrel. Mă speriaţi. Valentine! Valentine!

— Da! Da! făcu Noirtier.

Maximilien deschise gura să vorbească, dar limba nu putu să articuleze nici un sunet: se clătină şi se rezemă de perete.

Apoi întinse mâna spre uşă.

— Da, da, continuă bătrânul.

Maximilien se repezi pe scara cea mică pe care o parcurse din două salturi, în timp ce Noirtier părea că îl îndeamnă din ochi:

— Mai repede! mai repede!

Un minut îi ajunse tânărului să străbată mai multe camere, pustii ca şi restul casei şi să ajungă până la odaia Valentinei.

Nu avu nevoie să împingă uşa: era dată în lături.

Primul sunet pe care îl auzi, fu un suspin. Văzu ca printr-un nor o figură neagră, îngenuncheată şi pierdută într-un morman de rufărie albă. Teama, înfricoşătoarea teamă, îl ţintuia în prag.

Atunci auzi un glas spunând:

— Valentine a murit!

Şi un al doilea glas care, ca un ecou, răspundea:

— A murit! A murit!

Villefort se ridică, aproape ruşinat că a fost surprins în accesul durerii.

Profesiunea cumplită pe care o exercita de douăzeci şi cinci de ani izbutise să facă dintr-însul mai mult sau mai puţin decât un bărbat.

Privirea-i, buimăcită o clipă, se fixă asupra lui Morrel.

— Cine eşti dumneata, domnule, care uiţi că nu se intră astfel într-o casă unde fâlfâie moartea? întrebă el.

— Pleacă, domnule, pleacă!

Dar Morrel rămânea neclintit; nu putea să-şi ia ochii de la spectacolul înfricoşător al patului mototolit şi al figurii palide, culcată într-însul.

— Pleacă, n-auzi? strigă Villefort în timp ce d'Avrigny înainta la rându-i ca să-l dea afară pe Morrel.

Acesta privi cu un aer rătăcit cadavrul, pe cei doi oameni, întreaga cameră, păru că ezită o clipă, deschise gura; apoi, negăsind nici un cuvânt pentru a răspunde, în ciuda roiului de idei fatale care-i năpădeau mintea, se întoarse, înfundându-şi mâinile în păr; astfel că Villefort şi d'Avrigny, abătuţi o clipă din gândurile lor, schimbară, după ce l-au petrecut din ochi, o privire care vroia să spună:

— Este nebun!

Dar, mai înainte de a se fi scurs cinci minute, auziră scara gemând sub o povară considerabilă, şi-l văzură pe Morrel care, cu o forţă supraomenească, ridicând în braţe jilţul lui Noirtier, îl aducea pe bătrân la primul etaj al casei.

Când ajunse în capul scării, Morrel depuse jilţul jos şi-l împinse repede până în camera Valentinei.

Întreaga operaţie fu executată cu puteri înzecite de exaltarea frenetică a tânărului.

Dar un lucru era cu deosebire înspăimântător; figura lui Noirtier, înaintând spre patul Valentinei, împins de Morrel, figura lui Noirtier în care inteligenţa îşi desfăşura toate resursele şi ai cărei ochi îşi adunau întreaga lor putere pentru a ţine locul celorlalte facultăţi.

De aceea chipul palid, cu privirea înflăcărată, fu pentru Villefort o apariţie înfricoşătoare.

Ori de câte ori se găsise în contact cu părintele său, se întâmplase ceva grozav.

— Uite ce au făcut din ea! strigă Morrel cu o mână rezemată încă de spătarul jilţului pe care-l împinsese până la pat şi cu cealaltă întinsă spre Valentine; uite, tată, uite!

Villefort se trase un pas înapoi, privindu-l cu uimire pe tânărul care-i

era aproape necunoscut şi care îi spunea lui Noirtier tată.

În momentul acela tot sufletul bătrânului păru că trece în ochii care se injectau de sânge; apoi vinele gâtului se umflară, o culoare vânătă, asemănătoare aceleia care năpădeşte pielea epilepticului, îi acoperi gâtul, obrajii, tâmplele; nu-i lipsea acestei explozii interioare a întregii fiinţe decât un strigăt.

Strigătul ieşi, pentru a spune astfel, din toţi porii, înfricoşând prin muţenia sa, sfâşiind prin tăcerea sa.

D'Avrigny se repezi spre bătrân, dându-i să respire un revulsiv violet.

— Domnule, strigă atunci Morrel, apucând mâna ţeapănă a paraliticului, mi se pune întrebarea cine sunt şi cu ce drept mă găsesc aci... Dumneavoastră care ştiţi, spuneţi-le! spuneţi-le!

Şi glasul tânărului se stinse în suspine.

Respiraţia gâfâitoare zgâlţâia pieptul bătrânului. Părea că este în prada agitaţiei care precede agonia.

În sfârşit, lacrimile ţâşniră din ochii lui Noirtier care era mai fericit decât tânărul ce suspina fără să plângă. Deoarece capul nu se putea pleca, se închiseră ochii.

— Spuneţi, continuă Morrel cu voce sugrumată, spuneţi că eram logodnicul ei!

— Spuneţi că era prietena mea nobilă, singura mea iubire pe pământ! Spuneţi, spuneţi, spuneţi că acest cadavru îmi aparţine!

Şi, înfăţişând spectacolul cumplit al unei mari forţe care se zdrobeşte, tânărul căzu greoi în genunchi, dinaintea patului pe care degetele-i crispate îl încleştară cu violenţă.

Durerea era aşa de sfâşietoare încât d'Avrigny întoarse capul pentru a-şi ascunde emoţia, iar Villefort fără să mai ceară vreo explicaţie, atras de magnetismul care ne împinge spre cei ce au iubit fiinţele deplânse de noi, îi întinse tânărului mâna.

Dar Morrel nu vedea nimic; apucase mâna îngheţată a Valentinei şi, neizbutind să plângă, muşca păturile mugind.

Câtva timp nu se auzi în cameră decât concertul suspinelor, al imprecaţiilor şi al rugăciunii. Şi totuşi un zgomot le domina pe toate: respiraţia răguşită şi sfâşietoare care părea, cu fiece înghiţire de aer, că rupe în pieptul lui Noirtier unul din resorturile vieţii.

În sfârşit, mai stăpân decât toţi, după ce, pentru a spune astfel, cedase câtva timp lui Maximilien locul său, Villefort luă cuvântul.

— Domnule, îi spuse el lui Maximilien, spui că o iubeai pe Valentine; că erai logodnicul ei; nu cunoşteam iubirea aceasta, nu ştiam de legătura aceasta; şi totuşi eu, părintele ei, te iert; căci, precum văd, durerea dumitale e mare, reală şi adevărată.

De altminteri şi durerea mea e prea mare ca să mai rămână loc în inimă pentru mânie.

Dar, după cum vezi, îngerul pe care îl nădăjduiai a părăsit pământul: nu mai are ce face cu adoraţiile oamenilor, ea care, în momentul acesta, îl adoră pe Dumnezeu; ia-ţi deci rămas bun de la tristele rămăşiţe pe care ea le-a uitat printre noi; mai ia-i pentru ultima oară mâna pe care o aşteptai şi desparte-te de ea pentru totdeauna: Valentine nu mai are nevoie acum decât de preotul care s-o binecuvânteze.

— Te înşeli, domnule, strigă Morrel ridicându-se într-un genunchi, cu inima străbătută de o durere mai puternică decât toate celelalte pe care le simţise până atunci. Te înşeli; moartă, aşa cum a murit, Valentine are nevoie nu numai de un preot, dar şi de un răzbunător. Domnule de Villefort, dumneata trimite după preot, eu voi fi răzbunătorul.

— Ce vrei să spui, domnule? murmură Villefort tremurând.

— Vreau să spun, continuă Morrel, că în dumneata, domnule, sunt doi oameni. Părintele a plâns de ajuns, procurorul regal să-şi înceapă datoria!

Ochii lui Noirtier scânteiară; d'Avrigny se apropie.

— Domnule, continuă tânărul culegând din ochii tuturor sentimentele care se zugrăveau pe chipurile celor de faţă, ştiu ce spun şi ştii tot aşa de bine ca mine ce vreau să spun: Valentine a murit asasinată!

Villefort îşi coborî capul; d'Avrigny mai înaintă un pas; Noirtier făcu da din ochi.

— Domnule, continuă Morrel, în epoca în care noi trăim, o fiinţă, chiar dacă nu ar fi tânără, frumoasă, adorabilă cum era Valentine, o fiinţă nu dispare în mod violent din lume fără să se ceară socoteală pentru dispariţia ei.

— Haide, domnule procuror regal, adăugă Morrel cu vehemenţă crescândă, nu-ţi fie milă! Eu îţi denunţ crima, dumneata caută asasinul!

Şi ochii lui neînduplecaţi îl cercetau pe Villefort care, la rându-i, solicita cu privirea când pe Noirtier, când pe d'Avrigny.

Dar, în loc să găsească ajutor în părintele său şi în doctor, Villefort nu întâlni la ei decât o privire tot aşa de neînduplecată ca şi a lui Morrel.

— Da! făcu bătrânul.

— Desigur! spuse d'Avrigny.

— Domnule, replică Villefort încercând să lupte împotriva propriei sale emoţii, domnule, te înşeli; la mine nu se săvârşesc crime; mă loveşte fatalitatea, mă pune Dumnezeu la încercare; gândul este oribil; dar nimeni nu e asasinat.

Ochii lui Noirtier se învăpăiară, d'Avrigny deschise gura să vorbească.

Morrel întinse braţul, poruncind tăcere.

— Şi eu îţi spun că aci se ucide! strigă Morrel al cărui glas scăzu fără să piardă nimic din vibraţia lui cumplită.

Îţi spun că, în patru luni de zile, aceasta e a patra victimă.

Îţi spun că se mai încercase o dată, acum patru zile, otrăvirea Valentinei şi că încercarea a fost zădărnicită graţie precauţiilor domnului

Noirtier.

Îţi spun că doza a fost dublată, sau că s-a schimbat felul otrăvii şi că, de data aceasta, încercarea a izbutit.

Îţi spun că dumneata ştii toate acestea la fel de bine, deoarece, domnule, te-a prevenit cineva şi ca medic şi ca prieten.

— Dar dumneata eşti în delir, domnule! spuse Villefort încercând zadarnic să se zbată din cercul în care se simţea prins.

— Sunt în delir? strigă Morrel. Ei bine, fac apel la domnul d'Avrigny.

Întreabă-l, domnule, dacă îşi mai aminteşte de cuvintele pe care le-a rostit în grădina dumitale, în grădina acestui palat, în seara morţii doamnei de Saint-Méran, atunci când dumneavoastră amândoi, crezându-vă singuri, discutaţi despre moartea aceea tragică în care fatalitatea despre care vorbeşti şi Dumnezeu pe care îl acuzi pe nedrept nu pot să aibă decât o vină: că l-au creat pe asasinul Valentinei!

Villefort şi d'Avrigny se priviră.

— Da, da, amintiţi-vă, spuse Morrel; cuvintele pe care le credeaţi încredinţate tăcerii şi singurătăţii au căzut în auzul meu. De bună seamă că, din seara aceea, văzând culpabila bunăvoinţă a domnului de Villefort pentru membrii familiei sale, ar fi trebuit să destăinuiesc totul autorităţii; n-aş mai fi complice, aşa cum sunt acum, al morţii tale, Valentine, scumpa mea Valentine! Dar complicele va deveni răzbunător. Această a patra crimă e flagrantă şi vădită în ochii tuturora, iar dacă părintele tău, Valentine, părintele tău te părăseşte — îţi jur că eu voi urmări pe asasin.

Şi, de data aceasta ca şi cum natura s-ar fi înduioşat în sfârşit de făptura viguroasă, gata să se zdrobească prin propria ei forţă, ultimele cuvinte ale lui Morrel se stinseră în gâtlej. Tânărul izbucni în hohote, lacrimile atât de îndelung rebele ţâşniră din ochi, se prăbuşi şi căzu în genunchi, plângând, lângă palul Valentinei.

Atunci veni rândul lui d'Avrigny.

— Mă alătur şi eu, spuse el cu voce puternică, domnului Morrel pentru a cere pedepsirea crimei; căci inima mea se răzvrăteşte la gândul că bunăvoinţa mea laşă a încurajat asasinul.

— O, Doamne! Doamne! murmură Villefort nimicit.

Morrel înălţă capul, citind în ochii bătrânului care azvârleau o flacără supranaturală:

— Priviţi, priviţi; glăsui el; domnul Noirtier vrea să vorbească.

— Da, făcu Noirtier cu o expresie cu atât mai cumplită cu cât toate facultăţile bietului bătrân neputincios erau concentrate în privirea sa.

— Îl cunoaşteţi pe asasin? întrebă Morrel.

— Da, răspunse Noirtier.

— Şi ne veţi călăuzi! exclamă tânărul. Să ascultăm! Domnule d'Avrigny, să ascultăm!

Noirtier adresă nefericitului Morrel un zâmbet melancolic, unul din

acele zâmbete blânde ale ochilor care o făcuseră de atâtea ori fericită pe Valentine şi îşi fixă atenţia.

Apoi, conducând, pentru a spune astfel, ochii interlocutorului său cu ai săi, îşi abătu privirile spre uşă.

— Vreţi să ies, domnule? exclamă îndurerat Morrel.

— Da, făcu Noirtier.

— Oh, fie-vă milă de mine, domnule!

Ochii bătrânului rămaseră fixaţi, fără înduplecare, spre uşă.

— Cel puţin voi putea să revin? întrebă Morrel.

— Da.

— Trebuie să ies singur?

— Nu.

— Pe cine să iau cu mine? Pe domnul procuror regal?

— Nu.

— Pe doctor?

— Da.

— Vreţi să rămâneţi singur cu domnul de Villefort?

— Da.

— Dar domnia sa va putea să vă înţeleagă?

— Da.

— O, fiţi pe pace, îl înţeleg foarte bine pe părintele meu! spuse Villefort aproape uşurat că ancheta se va face între patru ochi.

Şi, spunând cuvintele acestea cu expresia de uşurare pe care am semnalat-o, dinţii procurorului regal clănţăneau cu putere.

D'Avrigny îl luă pe Morrel de braţ şi îl trase în camera de alături.

Se aşternu atunci, în toată casa, o linişte mai adâncă decât aceea a morţii.

În sfârşit, după un sfert de ceas, se auzi un pas şovăitor şi Villefort apăru în pragul salonului unde d'Avrigny şi Morrel stăteau, — unul cufundat în gânduri, celălalt sufocându-se.

— Veniţi, glăsui el.

Şi-i aduse lângă jilţul lui Noirtier.

Morrel se uită atunci cu atenţie la Villefort.

Figura procurorului regal era livid; pete mari de culoarea ruginei îi brăzdau fruntea; între degete o pană răsucită scrâşnea, desfăcându-se în bucăţi.

— Domnilor, spuse el cu o voce gâtuită adresându-se lui d'Avrigny şi lui Morrel; domnilor, vă cer cuvântul de onoare că oribilul secret va rămâne îngropat între noi.

Ambii bărbaţi făcură o mişcare.

— Vă conjur! continuă Villefort.

— Dar... vinovatul? criminalul? asasinul? glăsui Morrel.

— Fii pe pace, domnule, se va face dreptate, spuse Villefort. Părintele

meu mi-a destăinuit numele vinovatului; părintele meu e însetat de răzbunare ca şi dumneavoastră şi cu toate acestea el vă conjură ca şi mine să păstraţi secretul crimei.

— Nu-i aşa, tată?

— Da, făcu Noirtier cu hotărâre.

Morrel făcu o mişcare de groază şi de neîncredere.

— O, domnule! exclamă Villefort apucându-l pe Maximilien de braţ; dacă părintele meu, omul neînduplecat pe care îl cunoşti, îţi cere asta, e pentru că el ştie că Valentine va fi răzbunată cumplit.

— Nu-i aşa, tată?

Bătrânul făcu semn că da.

Villefort continuă:

— El mă cunoaşte şi i-am dat cuvântul. Prin urmare liniştiţi-vă, domnilor, trei zile vă cer, trei zile, adică mai puţin decât v-ar cere justiţia şi, peste trei zile, răzbunarea pe care o voi obţine de la ucigaşul copilei mele va înfiora până în adâncul inimii pe cei mai nepăsători dintre oameni.

— Nu-i aşa, tată?

Şi spunând cuvintele acestea, el scrâşnea din dinţi şi scutura mâna amorţită a bătrânului.

— Domnule Noirtier, tot ce făgăduieşte se va respecta? întrebă Morrel, în timp ce d'Avrigny întreba din ochi.

— Da, făcu Noirtier cu o privire de bucurie sinistră.

— Juraţi, domnilor, spuse Villefort împreunând mâinile lui d'Avrigny şi ale lui Morrel, juraţi că vă va fi milă de onoarea casei mele şi că îmi veţi lăsa mie grija să o răzbun.

D'Avrigny se întoarse şi murmură un da foarte slab, dar Morrel îşi smulse mâna dintr-a magistratului, se repezi spre pat, îşi apăsă buzele pe buzele îngheţate ale Valentinei şi fugi cu geamătul lung al unui suflet care se îngroapă în deznădejde.

Am spus că toţi servitorii dispăruseră.

Domnul de Villefort fu deci nevoit să-l roage pe d'Avrigny să-şi asume intervenţiile aşa de numeroase şi de delicate pe care le impune moartea în oraşele mari şi mai cu seamă moartea însoţită de circumstanţe aşa de suspecte.

Era înfricoşător să vezi la Noirtier durerea fără mişcare, deznădejdea fără gesturi, lacrimile fără glas.

Villefort reintră în cabinetul său; d'Avrigny se duse la medicul primăriei care îndeplineşte funcţiunile de inspector al deceselor şi căruia i se spune cu un termen cam tare *medicul morţilor*.

Noirtier nu vru să se despartă de nepoata sa.

După o jumătate de oră, domnul d'Avrigny se înapoie cu confratele său; porţile de la stradă fuseseră închise şi, deoarece portarul dispăruse împreună cu ceilalţi servitori, se duse să deschidă Villefort.

Dar se opri pe palier; nu mai avea curaj să intre în camera mortuară.

Doctorii pătrunseră deci singuri până în odaia Valentinei.

Noirtier se afla lângă pat, palid ca moarta, nemişcat şi mut ca şi ea.

Medicul morţilor se apropie cu indiferenţa omului care îşi petrece jumătate din viaţă în apropierea cadavrelor, ridică pătura care o acoperea pe fată şi-i întredeschise numai buzele.

— Uite, biata fată este moartă de-a binelea, spuse d'Avrigny oftând.

— Da, răspunse laconic medicul dând drumul păturii care acoperea figura Valentinei.

Noirtier scoase un horcăit înăbuşit.

D'Avrigny se întoarse, ochii bătrânului scânteiau.

Bunul doctor înţelese că Noirtier cerea să-şi vadă copila; îl apropie din nou de pat şi, în timp ce medicul morţilor îşi muia în apă clorurată degetele care atinseseră buzele răposatei, dezvălui chipul calm şi palid care părea chipul unui înger adormit.

O lacrimă ivită în colţul ochiului lui Noirtier îl răsplăti pe bunul doctor.

Medicul morţilor redactă procesul-verbal pe colţul unei mese, în chiar camera Valentinei şi, după îndeplinirea acestei ultime formalităţi, ieşi însoţit de doctor.

Villefort îi auzi coborând şi se arătă în uşa cabinetului său.

Mulţumi în câteva cuvinte medicului şi întorcându-se spre d'Avrigny:

— Acum, spuse el, preotul.

— Ai vreun ecleziarh la care ţii în mod special pentru a se ruga la căpătâiul Valentinei? întrebă d'Avrigny.

— Nu, spuse Villefort, adu-l pe cel mai apropiat.

— Cel mai apropiat, glăsui medicul morţilor, e un abate italian care s-a mutat în casa de alături. Vreţi să-l înştiinţez, în trecere?

— D'Avrigny, spuse Villefort, însoţeşte-l te rog pe domnul.

— Uite cheia ca să poţi intra şi ieşi după voie.

— Adu-l pe preot şi introdu-l în camera bietei mele copile.

— Doreşti să-i vorbeşti, prietene?

— Doresc să fiu singur. Mă vei scuza, nu-i aşa? Un preot e dator să înţeleagă toate durerile, chiar durerea paternă.

Şi, dându-i lui d'Avrigny un passe-partout, domnul de Villefort salută încă o dată pe doctorul străin şi reintră în cabinetul său unde se aşează la lucru.

Pentru anumite structuri, lucrul e remediul tuturor durerilor.

În momentul când coborau în stradă zăriră un om îmbrăcat cu o sutană, care stătea în pragul porţii vecine.

— Uite-l pe cel despre care îţi vorbeam, spuse medicul morţilor lui d'Avrigny.

D'Avrigny se adresă ecleziarhului:

— Domnule, îi spuse el, aţi fi dispus să faceţi un mare serviciu unui părinte nefericit care şi-a pierdut fiica, adică domnului procuror regal Villefort?

— Da, ştiu, domnule, răspunse preotul cu un accent italienesc foarte pronunţat: moarta e în casa ei.

— În cazul acesta nu mai am nevoie să vă comunic ce anume serviciu îndrăzneşte să aştepte de la dumneavoastră.

— Eram pe punctul de a mă oferi eu, domnule, glăsui preotul; misiunea noastră e de a merge în întâmpinarea îndatoririlor.

— E o fată.

— Da, ştiu, am aflat de la servitorii pe care i-am văzut părăsind casa. Am ştiut că se numea Valentine; şi m-am şi rugat pentru ea.

— Vă mulţumesc, domnule, vă mulţumesc, glăsui d'Avrigny; şi deoarece aţi început să exercitaţi sfântul dumneavoastră rol, vă rog să-l continuaţi. Poftiţi la căpătâiul moartei şi o familie întreagă, îndoliată, vă va fi recunoscătoare.

— Mă duc, domnule, răspunse abatele şi îndrăznesc să spun că niciodată o rugăciune nu va fi fost mai fierbinte decât a mea.

D'Avrigny îl luă pe abate de mână şi, fără să dea ochii cu Villefort, care stătea zăvorât în cabinetul său, îl conduse până în camera Valentinei al cărei corp cioclii aveau să-l ia în primire abia în noaptea următoare.

Când a intrat în cameră, privirea lui Noirtier a întâlnit-o pe-a abatelui şi, fără îndoială, a citit într-însa ceva deosebit căci nu şi-a mai luat ochii de la ea.

D'Avrigny recomandă preotului nu numai pe moartă dar şi pe bătrân, iar preotul făgădui că va avea pentru Valentine rugăciuni şi pentru Noirtier îngrijiri.

Abatele se angajă solemn şi, probabil, pentru a nu mai fi deranjat în rugăciunile sale şi pentru ca nici Noirtier să nu mai fie deranjat în durerea sa, zăvorî îndată după plecarea domnului d'Avrigny nu numai uşa prin care doctorul ieşise, dar şi uşa care ducea la doamna de Villefort.

Capitolul XXX Semnătura Danglars

Ziua următoare se arătă tristă şi înnorată.

Cioclii îşi îndepliniseră în timpul nopţii meseria funebră şi cususeră corpul depus pe pat în giulgiul care drapează pe cei răposaţi, împrumutându-le — orice s-ar spune despre egalitate în faţa morţii — o ultimă mărturie a luxului pe care-l iubeau în viaţă.

Giulgiul nu era altceva decât o bucată de splendidă mătase pe care

fata o cumpărase cu cincisprezece zile mai înainte.

Seara, câţiva oameni chemaţi în mod special îl transportaseră pe Noirtier din camera Valentinei într-a lui; împotriva oricărei aşteptări, bătrânul nu se împotrivise de loc.

Abatele Busoni veghease până în zori, iar în zori se retrăsese la el fără să cheme pe nimeni.

Pe la opt dimineaţa se înapoiase d'Avrigny; îl întâlnise pe Villefort care se ducea la Noirtier şi îl însoţise ca să afle cum a petrecut bătrânul noaptea.

Îl găsiră în jilţul mare care îi servea de pat, dormind un somn blând şi zâmbitor.

Se opriră amândoi, uimiţi, în prag.

— Uite cum natura ştie să aline cele mai crâncene dureri, îi spuse d'Avrigny lui Villefort care îşi privea părintele adormit; desigur nu se va putea spune că domnul Noirtier nu-şi iubea nepoata; cu toate acestea, doarme.

— Da şi ai dreptate, răspunse Villefort cu mirare; doarme şi e un lucru ciudat, căci nemulţumirea cea mai mică îl ţine de obicei treaz nopţi în şir.

— L-a răpus durerea, glăsui d'Avrigny.

Trecură amândoi îngânduraţi în cabinetul procurorului regal.

— Uite, eu n-am dormit, spuse Villefort arătând lui d'Avrigny patul intact; pe mine durerea nu mă răpune şi, de două nopţi, nu m-am culcat; în schimb, uită-te la biroul meu; am scris în aste două zile şi două nopţi, am cercetat dosarul, am adnotat actul de acuzare al asasinului Benedetto... O, muncă! muncă! Pasiunea, bucuria, furia mea, tu îmi dobori toate durerile!

Şi strânse convulsiv mâna lui d'Avrigny.

— Ai nevoie de mine? întrebă doctorul.

— Nu, spuse Villefort; întoarce-te, însă, te rog, la unsprezece; la prânz are loc... plecarea... O, Doamne, biata mea copilă! biata mea copilă!...

Şi redevenind om, procurorul regal ridică ochii la cer şi scoase un suspin.

— Vei sta în salonul de recepţie?

— Nu, am un văr care se însărcinează cu această tristă onoare. Eu voi lucra, doctore; când lucrez, totul dispare.

Într-adevăr, doctorul nici nu ajunsese bine la uşă şi procurorul regal se apucase din nou de lucru.

Pe peron, d'Avrigny întâlni ruda despre care îi vorbise Villefort, un personaj neînsemnat în povestirea de faţă ca şi în familie, una dintre făpturile sortite să joace, de când se nasc, rolul de utilitate în lume.

Era punctual, îmbrăcat în negru, avea un zăbranic pe braţ şi venise la vărul său cu o figură pe care şi-o compusese, pe care îşi propusese s-o păstreze câtă vreme va fi nevoie şi s-o părăsească apoi.

La unsprezece trăsurile funebre huruiră pe caldarâmul curţii, iar strada din foburgul Saint-Honoré se umplu de murmurele gloatei, deopotrivă ahtiată după bucuriile sau doliul bogaţilor şi care aleargă la o înmormântare pompoasă cu aceeaşi grabă ca şi la o nuntă de ducesă.

Puţin câte puţin, salonul mortuar se umplu şi sosiră mai întâi câteva din vechile noastre cunoştinţe, adică Debray, Château-Renaud, Beauchamp, apoi toate figurile ilustre ale parchetului, literaturii şi armatei; căci domnul de Villefort ocupa, nu atât prin poziţia sa socială, cât prin meritu-i personal, unul din primele ranguri în societatea pariziană.

Vărul stătea în prag şi introducea pe toată lumea, iar pentru indiferenţi era o mare uşurare — trebuie să spunem — de a vedea acolo o figură nepăsătoare, care nu pretindea musafirilor o fizionomie mincinoasă sau lacrimi false, aşa cum ar fi făcut un părinte, un frate sau un logodnic.

Cei care se cunoşteau se chemau din ochi şi se strângeau în grupuri.

Unul din aceste grupuri era compus din Debray, Château-Renaud şi Beauchamp.

— Biata fată! spuse Debray, plătind, aşa cum fiecare făcea de altminteri, fără să vrea, un tribut, durerosului eveniment; biata fată, aşa de bogată şi de frumoasă! Ţi-ai fi putut închipui, Château-Renaud, când am venit — cât e de atunci? trei săptămâni sau o lună cel mult ca să semnăm contractul care n-a fost semnat?

— Pe legea mea, nu! spuse Château-Renaud.

— O cunoşteai?

— Am vorbit o dată sau de două ori cu ea, la balul doamnei de Morcerf; mi se părea încântătoare, deşi cam melancolică. Unde e mama vitregă? ştii?

— S-a dus să-şi petreacă ziua cu soţia domnului acesta care ne primeşte.

— Cine e ăsta?

— Care?

— Domnul care ne primeşte. Un deputat?

— Nu, spuse Beauchamp; sunt condamnat să-i văd pe onorabilii noştri în fiecare zi, dar mutra lui îmi este necunoscută.

— Ai vorbit despre moartea aceasta în ziarul dumitale?

— Nu am scris eu articolul, dar s-a vorbit; mă îndoiesc că va fi pe placul domnului de Villefort. Se spune, mi se pare, că dacă în altă parte decât în casa domnului procuror regal se înregistrau patru decese succesive, domnul procuror regal s-ar fi alarmat cu siguranţă mai mult.

— De altminteri, glăsui Château-Renaud, doctorul d'Avrigny, care e medicul mamei mele, pretinde că domnul de Villefort e foarte disperat.

— Dar pe cine cauţi, Debray?

— Caut pe domnul de Monte-Cristo, răspunse tânărul.

— L-am întâlnit pe bulevard, când veneam aci. Cred că se ducea la

bancherul lui, spuse Beauchamp.

— La bancherul lui? Bancherul lui nu e Danglars? întrebă Château-Renaud pe Debray.

— Mi se pare că da, răspunse secretarul intim uşor tulburat; dar nu lipseşte numai domnul de Monte-Cristo; nu-l văd nici pe Morrel.

— Morrel? Ce, îi cunoştea? întrebă Château-Renaud.

— Cred că fusese prezentat numai doamnei de Villefort.

— N-are a face, ar fi trebuit să vină, glăsui Debray; despre ce o să vorbească el astă-seară? Înmormântarea este evenimentul zilei. Sst, să tăcem! Uite că domnul ministru al justiţiei şi cultelor se simte obligat să ţină micul său *speech* vărului înlăcrimat.

Şi tinerii se apropiară de uşă ca să audă micul *speech* al domnului ministru al justiţiei şi cultelor.

Beauchamp spusese adevărul; răspunzând invitaţiei mortuare, el îl întâlnise pe Monte-Cristo, care se îndrepta, la rându-i, spre palatul Danglars din strada Chaussée-d'Antin.

Bancherul zărise de la fereastră trăsura contelui intrând în curte şi venise în întâmpinarea lui cu un chip întristat, dar amabil.

— Conte, vii să-mi exprimi condoleanţele dumitale, spuse el întinzând mâna lui Monte-Cristo. Într-adevăr, nenorocirea şi-a făcut cuibul în casa mea; aşa de mult încât, când te-am zărit, mă întrebam dacă nu cumva am dorit nenorocirea bieţilor Morcerfi, ceea ce ar fi justificat proverbul: cine sapă groapa altuia, cade el în ea. Pe cuvântul meu de onoare, nu doream răul lui Morcerf, era poate cam trufaş pentru un om pornit de jos, ca mine, datorând totul sieşi, ca mine; dar fiecare cu metehnele lui. Eh, conte, oamenii din generaţia noastră... Dar iertaţi-mă, dumneavoastră nu sunteţi din generaţia noastră, sunteţi un bărbat tânăr... Oamenii din generaţia noastră nu sunt fericiţi anul acesta: dovadă, procurorul regal puritan, dovadă Villefort care şi-a pierdut acum şi fiica. Recapitulează prin urmare: Villefort, precum spuneam, pierzându-şi în chip ciudat întreaga familie; Morcerf dezonorat şi ucis; eu, acoperit de ridicol din cauza mârşăviei acelui Benedetto şi apoi...

— Apoi ce? întrebă contele.

— O, nu ştii încă?

— O nouă nenorocire?

— Fiica mea...

— Domnişoara Danglars?

— Eugénie ne-a părăsit.

— O, ce tot îmi spui?

— Adevărul, dragă conte. Cât de fericit eşti dumneata că nu ai nici nevastă, nici copii!

— Crezi?

— O, da!

— Şi spui că domnişoara Eugénie...

— N-a putut să suporte ruşinea pe care ne-a făcut-o mizerabilul şi mi-a cerut permisiunea de a pleca în călătorie.

— Şi a plecat?

— Noaptea trecută.

— Cu doamna Danglars?

— Cu o rudă... Cu toate acestea o pierdem pe scumpa Eugénie; căci cu firea pe care i-o cunosc, mă îndoiesc că va mai accepta să se înapoieze vreodată în Franţa.

— Ce vrei, scumpe baroane? glăsui Monte-Cristo; necazuri de familie, necazuri care ar fi zdrobitoare pentru un nevoiaş al — cărui copil ar însemna pentru el întreaga avuţie, dar suportabile pentru un milionar. Orice ar spune filozofii, oamenii practici le vor da totdeauna o dezminţire în această privinţă: banul consolidează în multe împrejurări; şi de bună seamă că dumneata vei fi mai repede consolat decât oricine altul, dacă admiţi virtutea acestui balsam suveran; dumneata, regele finanţei, punctul de intersecţie al tuturor puterilor.

Danglars aruncă o privire piezişă contelui ca să vadă dacă îşi bătea joc, sau dacă vorbea serios.

— Da, glăsui el, de bună seamă că dacă averea consolează, se poate să fiu şi eu consolat: sunt bogat.

— Aşa de bogat, dragă baroane, încât averea dumitale seamănă cu piramidele; cei care ar vrea s-o dărâme nu îndrăznesc; cei care ar îndrăzni, nu pot.

Danglars zâmbi de încrezătoarea bonomie a contelui.

— Aceasta îmi aduce aminte, spuse el, că în momentul când aţi intrat eram pe cale să fac cinci bonuri mici; semnasem două; îmi daţi voie să le fac şi pe celelalte trei?

— Fă-le, dragă baroane, fă-le!

Urmă o clipă de tăcere, în răstimpul căreia se auzi scârţâind pana bancherului, în timp ce Monte-Cristo privea ciubucurile aurite ale plafonului.

— Bonuri spaniole, întrebă Monte-Cristo, bonuri din Haiti, sau bonuri din Neapole?

— Nu, spuse Danglars râzând cu râsul său suficient, bonuri la purtător, bonuri asupra Băncii Franţei. Priveşte, domnule conte, adăugă el, dumneata care eşti împăratul finanţei aşa cum eu sunt rege, ai văzut multe petice de hârtie de mărimea asta valorând fiecare câte un milion?

Monte-Cristo luă în mână, ca pentru a le cântări, cele cinci petice de hârtie pe care Danglars i le prezenta cu îngâmfare şi citi:

"Rog pe domnul regent al Băncii să plătească la ordinul meu, din fondurile depuse de mine, suma de un milion, valoare în cont.

— Unul, două, trei, patru, cinci! exclamă Monte-Cristo. Cinci milioane! Drace!

— Aşa fac eu afacerile, spuse Danglars.

— E minunat, dacă mai cu seamă — cum nu mă îndoiesc — suma este plătită imediat.

— Va fi, spuse Danglars.

— E frumos să ai un astfel de credit; la drept vorbind, numai în Franţa se văd astfel de lucruri. Cinci petice de hârtie valorând cinci milioane; trebuie să vezi ca să crezi.

— Te îndoieşti?

— Nu.

— Spui asta cu un accent... Uite, fă-ţi o plăcere: însoţeşte-l pe funcţionarul meu la bancă, şi-l vei vedea ieşind cu bonuri de tezaur pentru suma aceasta.

— Nu, glăsui Monte-Cristo îndoind cele cinci bilete, lucrul este prea curios, astfel că voi face experienţa singur. Creditul meu la dumneata era de şase milioane; am luat nouă sute de mii de franci; îmi mai datorezi cinci milioane o sută de mii de franci. Iau aceste cinci petice de hârtie pe care le socotesc bune, deoarece poartă semnătura dumitale, şi-ţi dau o recipisă generală de şase milioane care lichidează contul nostru. O pregătisem dinainte, căci trebuie să-ţi spun că am astăzi foarte mare nevoie de bani.

Şi Monte-Cristo puse mâna cu cele cinci hârtii în buzunar, în timp ce, cu cealaltă, întindea bancherului recipisă.

Fulgerul să fi căzut la picioarele lui Danglars şi nu l-ar fi zdrobit cu o înfricoşare mai mare.

— Cum? îngăimă el. Cum, domnule conte, iei banii? Pardon, pardon, datorez banii aceştia spitalelor, ei sunt un depozit şi făgăduisem că-l plătesc în dimineaţa asta.

— A, se schimbă lucrul! glăsui Monte-Cristo. Nu ţin neapărat la aceste cinci bilete; plăteşte-mi în alte valori; le luasem de curiozitate ca să pot spune lumii că, fără vreun aviz, fără să mi se ceară măcar un termen de cinci minute, casa Danglars mi-a plătit cinci milioane bani gheaţă. Ar fi fost deosebit! Poftim valorile; îţi repet însă, dă-mi altele.

Şi întindea cele cinci efecte lui Danglars care, livid, întinse mâna, aşa cum vulturul întinde gheara printre gratiile cuştii ca să reţină carnea ce i se răpeşte.

Deodată îşi luă seama, făcu o sforţare violentă şi se stăpâni.

Pe urmă zâmbi, iar trăsăturile chipului său descompus se rotunjiră puţin câte puţin.

— La drept vorbind, spuse el, recipisa dumitale tot bani înseamnă.

— O, da! Iar dacă ai fi la Roma, casa Thomson şi French n-ar face

mai multe dificultăţi, plătindu-ţi pe baza recipisei mele, decât ai făcut dumneata.

— Pardon, domnule conte, pardon.

— Pot deci să păstrez banii?

— Da, spuse Danglars ştergându-şi sudoarea care răsărea la rădăcina părului său; păstrează-i, păstrează-i.

Monte-Cristo băgă din nou cele cinci bilete în buzunar cu expresia aceea intraductibilă care vrea să spună:

— Gândeşte-te, dacă îţi pare rău, mai este timp.

— Nu, declară Danglars, nu. Păstrează semnăturile mele. Ştii însă că nimic nu e mai formalist decât un om de bani; destinam suma aceasta spitalelor şi mi s-ar fi părut că le jefuiesc nedându-le-o chiar pe aceasta, ca şi cum un taler nu ar valora tot atât cât şi altul. Scuză-mă.

Băgă bonurile în portmoneu.

— Te scuz şi le iau, răspunse Monte-Cristo cu graţie.

— Mai avem însă o sumă de o sută de mii de franci, spuse Danglars.

Şi începu să râdă, zgomotos, dar nervos.

— O, un fleac! glăsui Monte-Cristo. De bună seamă că schimbul se apropie de suma aceasta. Păstreaz-o şi vom fi chit.

— Conte, vorbeşti serios? întrebă Danglars.

— Eu nu râd niciodată cu bancherii, replică Monte-Cristo cu o seriozitate care se apropia de impertinenţă.

Şi se îndreptă spre uşă, exact în momentul când valetul anunţa:

— Domnul de Boville, perceptorul general al spitalelor.

— Se pare că am venit la timp ca să am favoarea semnăturilor dumitale, care sunt disputate, spuse Monte-Cristo.

Danglars se îngălbeni încă o dată şi se grăbi să-şi ia rămas bun de la conte.

Contele de Monte-Cristo schimbă un salut ceremonios cu domnul de Boville, care stătea în picioare în salonul de aşteptare şi care, după ieşirea domnului de Monte-Cristo, fu introdus imediat în cabinetul domnului Danglars.

Chipul aşa de serios al contelui fu luminat de un zâmbet fugar, văzând portofelul din mâna domnului perceptor al spitalelor.

La poartă îşi regăsi trăsura şi dădu ordin să fie dus imediat la bancă.

În vremea asta, înfrângându-şi orice emoţie, Danglars venea în întâmpinarea perceptorului general.

Se înţelege că zâmbetul şi graţia erau întipărite pe buzele lui.

— Bună ziua, scumpul meu creditor, spuse el, căci mă prind că vii în calitate de creditor.

— Aţi ghicit, domnule baron, spuse domnul de Boville; spitalele se prezintă la dumneavoastră în persoana mea; văduvele şi orfanii vin, prin mine, să vă ceară o pomană de cinci milioane.

— Şi se mai spune că orfanii sunt de deplâns! glăsui Danglars prelungind gluma; bieţii copii!

— Iată-mă deci venind în numele lor, spuse domnul de Boville. Desigur că aţi primit scrisoarea mea ieri?

— Da.

— Mă înfăţişez cu recipisa.

— Dragă domnule de Boville, spuse Danglars, văduvele şi orfanii dumneavoastră vor avea, dacă binevoieşti, bunătatea să aştepte douăzeci şi patru de ore, dat fiind că domnul de Monte-Cristo pe care l-ai văzut ieşind de aci... L-ai văzut, nu-i aşa?

— Da, şi?

— Domnul de Monte-Cristo ducea cu sine cele cinci milioane ale lor.

— Cum aşa?

— Contele avea un credit nelimitat la mine, deschis prin casa Thomson şi French din Roma. A venit să-mi ceară o sumă de cinci milioane dintr-o dată; i-am dat un bon pentru bancă; acolo sunt depuse fondurile mele, şi, înţelegi, m-aş teme ca, retrăgând din mâinile domnului regent zece milioane în aceeaşi zi, să nu i se pară ciudat. În două zile, adăugă Danglars zâmbind, nu zic ba.

— Cum? exclamă domnul de Boville cu tonul celei mai desăvârşite neîncrederi; cinci milioane domnului care ieşea adineauri şi care plecând m-a salutat ca şi cum l-aş fi cunoscut?

— Poate că te cunoaşte fără să-l cunoşti dumneata; domnul de Monte-Cristo cunoaşte pe toată lumea.

— Cinci milioane?

— Poftim recipisa lui. Fă ca Sfântul Toma: vezi şi pipăie.

Domnul de Boville luă hârtia pe care Danglars i-o prezenta şi citi:

"Am primit de la domnul baron Danglars suma de cinci milioane una sută mii franci de care d-sa se va rambursa prin casa Thomson şi French din Roma".

— Da, e adevărat, spuse acesta.

— Cunoşti casa Thomson şi French?

— Da, glăsui domnul de Boville, am făcut pe vremuri o afacere de două sute de mii de franci cu ea; de atunci însă n-am mai auzit vorbindu-se de dânsa.

— E una din cele mai bune case din Europa, spuse Danglars zvârlind cu neglijenţă pe birou recipisa pe care o luase din mâinile domnului de Boville.

— Şi el avea cinci milioane asupra dumneavoastră? O, dar contele ăsta de Monte-Cristo e un nabab!

— La drept vorbind nu ştiu cine este; avea însă trei credite nelimitate:

unul la mine, unul la Rotschild, unul la Laffite şi, adăugă Danglars cu neglijenţă — precum vezi, mi-a acordat preferinţă lăsându-mi o sută de mii de franci pentru schimb.

Domnul de Boville exprimă semnele celei mai mari admiraţii.

— Va trebui să-i fac o vizită, spuse el, ca să obţin o donaţie pioasă pentru noi.

— O, e ca şi cum ai avea-o; numai pomenile lui se urcă la peste douăzeci de mii de franci pe lună.

— Splendid; de altminteri am să-i citez exemplul doamnei de Morcerf şi al fiului ei.

— Ce exemplu?

— Au dăruit toată averea lor spitalelor.

— Ce avere?

— Averea lor, aceea a generalului de Morcerf, a defunctului.

— Şi în legătură cu ce?

— În legătură cu faptul că nu voiau o avere dobândită în chip aşa de josnic.

— Cu ce au să trăiască?

— Mama se retrage în provincie şi fiul se angajează.

— I-auzi ce scrupule! exclamă Danglars.

— Am înregistrat ieri actul de donaţie.

— Şi cât posedau?

— O, nu mare lucru: între un milion două sute, un milion trei sute de mii de franci. Dar să revenim la milioanele noastre.

— Cu plăcere, spuse Danglars în chipul cel mai natural din lume; sunteţi prin urmare grăbit în privinţa banilor?

— O, da: mâine se face verificarea caselor noastre.

— Mâine? De ce nu-mi spuneai asta numaidecât? Dar până mâine este un secol. La ce oră are loc verificarea?

— La două.

— Trimite la amiază, spuse Danglars zâmbind.

Domnul de Boville nu răspundea mare lucru; făcea *da* din cap şi-şi mişca portofelul.

— A, stai, fă ceva mai bun! spuse Danglars.

— Ce să fac?

— Recipisa domnului de Monte-Cristo are valoare; trece-o la Rotschild sau la Laffitte; au să ţi-o ia numaidecât.

— Măcar că-i rambursabilă asupra Romei?

— Desigur; te va costa numai un scont de cinci-şase mii de franci.

Perceptorul făcu un salt înapoi.

— A, nu, prefer să aştept până mâine.

— Am crezut un moment, iartă-mă, spuse Danglars cu neobrăzare supremă, că aveai de acoperit un mic deficit.

— O, exclamă perceptorul.

— Ascultă, s-a mai văzut aşa ceva şi, în atari împrejurări se face un sacrificiu.

— Slavă Domnului, nu! spuse domnul de Boville.

— Atunci pe mâine; nu-i aşa, dragă perceptorule?

— Da, pe mâine; dar negreşit?

— O, glumeşti! trimite la amiază şi banca va fi înştiinţată.

— Voi veni eu.

— Şi mai bine, deoarece astfel voi avea plăcerea să te văd.

Îşi strânseră mâna.

— A, glăsui domnul de Boville, nu vă duceţi la înmormântarea bietei domnişoare de Villefort al cărei cortegiu l-am văzut trecând pe bulevard?

— Nu, spuse bancherul, mă simt încă jenat de când cu afacerea Benedetto, astfel că stau retras.

— Faceţi rău; ce vină aveţi dumneavoastră în toată chestia asta?

— Ascultă, scumpul meu perceptor: când cineva poartă un nume nepătat ca al meu, e susceptibil.

— Vă rog să fiţi convins că toată lumea vă deplânge şi că, în special, o deplânge pe domnişoara, fiica dumneavoastră.

— Biata Eugénie! exclamă Danglars cu un oftat adânc. Ştiţi că intră la mânăstire, domnule?

— Nu.

— Din nefericire, lucrul e cât se poate de adevărat. S-a hotărât a doua zi după eveniment să plece cu o prietenă a sa, călugăriţă: caută acum o mânăstire foarte severă, în Italia sau în Spania.

— O, e grozav!

Şi domnul de Boville se retrase cu exclamaţia aceasta, adresând părintelui nenumărate condoleanţe.

Dar abia ajunse afară şi Danglars strigă cu o energie pe care o vor înţelege numai cei ce au văzut reprezentat *Robert Macaire* de Frédérik:

— Nătărăule!

Şi împăturind chitanţa lui Monte-Cristo într-un mic portomoneu:

— Vino la amiază, adăugă el, căci la amiază am să fiu departe.

Întoarse apoi zăvoarele de două ori, goli toate sertarele casei, strânse cincizeci de mii de franci în bancnote, arse diferite hârtii, puse altele în evidenţă şi începu să scrie o scrisoare pe care o pecetlui şi deasupra căreia aşternu cuvintele acestea: "Doamnei baroane Danglars".

— Am să o pun astă-seară pe toaleta ei, murmură el.

Apoi scoţând din sertar un paşaport:

— Bun, e încă valabil pentru două luni.

Domnul de Boville întâlnise într-adevăr convoiul funebru care o ducea pe Valentine la ultimul lăcaş.

Timpul era mohorât şi înnorat; un vânt călduţ încă, dar ucigător pentru frunzele îngălbenite, le smulgea din crengile puţin câte puţin despuiate şi le învârtea deasupra mulţimii imense care umplea bulevardele.

Parizian pur, domnul de Villefort socotea cimitirul Père-Lachaise ca pe singurul vrednic să primească rămăşiţele pământeşti ale unei familii pariziene; celelalte i se păreau cimitire de ţară, hoteluri ale morţii.

Numai la Père-Lachaise un răposat de bună condiţie se putea simţi ca la el acasă.

Cumpărase, precum am văzut, un teren de veci pe care se înălţa monumentul populat aşa de grabnic cu toţi membrii primei sale familii.

Pe frontonul mausoleului se citea: *Familia Saint-Méran şi Villefort*; căci aşa fusese ultima dorinţă a bietei Renée, mama Valentinei.

Aşadar, spre Père-Lachaise se îndrepta pomposul cortegiu pornit din foburgul Saint-Honoré. Străbătură întreg Parisul, apucară prin foburgul du Temple, apoi pe bulevardele exterioare, până la cimitir. Peste cincizeci de trăsuri de casă urmau douăzeci de trăsuri de doliu, iar în urma celor cincizeci de trăsuri, peste cinci sute de persoane mergeau pe jos.

Aproape toţi erau tineri; pe ei moartea Valentinei îi lovise ca un trăsnet şi, în ciuda aburului glacial al secolului şi a prozaismului epocii, sufereau influenţa poetică a frumoasei, castei, adorabilei fete răpită în floarea tinereţii.

La ieşirea din Paris văzură sosind un vehicul, zorit, tras de patru cai care se opriră brusc, încordându-şi pulpele nervoase ca nişte resorturi de oţel; era domnul de Monte-Cristo.

Contele coborî din caleaşcă şi se amestecă în mulţimea care urma carul funebru pe jos.

Château-Renaud îl zări; coborî îndată din cupeu şi se apropie de el. Beauchamp părăsi de asemeni cabrioleta de piaţă în care se găsea.

Contele privea cu luare-aminte toate golurile mulţimii; vădit lucru, căuta pe cineva.

În sfârşit nu se mai stăpâni.

— Unde e Morrel? întrebă el. Nu ştiţi careva dintre dumneavoastră unde e?

— Ne-am pus şi noi întrebarea aceasta la locuinţa moartei, spuse Château-Renaud, căci nimeni dintre noi nu l-a zărit.

Contele tăcu, dar continuă să privească în juru-i.

În sfârşit, ajunseră la cimitir.

Ochii străpungători ai lui Monte-Cristo cercetară dintr-o privire boschetele de tisă şi de pini şi, în curând, îi pieri orice nelinişte: o umbră se

strecurase pe sub carpenii negri şi Monte-Cristo recunoscuse fără îndoială pe cine căuta.

Ştiţi ce înseamnă o înmormântare în magnifica metropolă: grupuri negre, împrăştiate pe aleile albe, liniştea cerului şi a pământului tulburată de trosnetul câtorva crengi rupte, un gard afundat în jurul unui mormânt; apoi cântecul melancolic al preoţilor în care se amestecă, din când în când, un suspin desprins dintr-un tufiş de flori sub care se vede o femeie prăbuşită cu mâinile împreunate.

Umbra remarcată de Monte-Cristo păşi repede printre copacii de dinapoia mormântului Heloïsei şi al lui Abelard, luă loc împreună cu valeţii moartei în fruntea cailor care purtau corpul şi ajunse până în locul hărăzit pentru îngropăciune.

Fiecare privea la ceva.

Monte-Cristo nu privea decât umbra abia remarcată de cei din jurul său.

În două rânduri contele ieşi din şir ca să vadă dacă nu cumva mâinile omului căutau vreo armă ascunsă sub haină.

Când cortegiul stătu, se putu vedea că e Morrel care, cu redingota-i neagră încheiată până la bărbie, cu fruntea-i livid㠹 cu obrajii scofâlciţi, cu pălăria mototolită în mâinile convulsive, se rezemase de un copac aflat pe o movilă ce domina mausoleul, astfel încât să nu piardă nici unul din amănuntele ceremoniei funebre ce avea să se împlinească.

Totul se desfăşură potrivit obiceiului. Câţiva bărbaţi — şi, ca întotdeauna, ei erau cei mai puţini impresionaţi — câţiva bărbaţi rostiră discursuri. Unii deplângeau moartea prematură; alţii stăruiau asupra durerii părintelui; câţiva găsiră mijlocul să arate că fata îl solicitase de mai multe ori pe domnul de Villefort pentru vinovaţii deasupra capului cărora el ţinea paloşul justiţiei; în sfârşit, fură epuizate metaforele înflorite şi imaginile dureroase din versurile lui Malherbe către Dupérier.

Monte-Cristo nu asculta nimic, nu vedea nimic sau, mai bine zis, nu-l vedea decât pe Morrel al cărui calm şi a cărui încremenire alcătuiau un spectacol înfricoşător pentru cel care, singurul, putea să citească în adâncul inimii tânărului ofiţer.

— A, uite-l pe Morrel! îi spuse deodată Beauchamp lui Debray. Pe unde dracu s-a furişat acolo?

Şi îi atrase atenţia şi lui Château-Renaud.

— Ce palid! glăsui acesta tresărind.

— Îi e frig, replică Debray.

— Nu, spuse Château-Renaud cu ton tărăgănat; cred că este emoţionat. Maximilien e un om foarte impresionabil.

— Eh, abia dacă o cunoştea pe domnişoara de Villefort, spuse Debray. Ai declarat singur.

— Într-adevăr. Cu toate acestea mi-aduc aminte că, la balul doamnei

de Morcerf, a dansat de trei ori cu ea; ştiţi, conte, balul unde aţi produs atâta efect.

— Nu, nu ştiu, răspunse Monte-Cristo fără să-şi dea seama nici la ce şi nici cui răspundea, ocupat fiind să-l supravegheze pe Morrel ai cărui obraji se roşeau aşa cum se întâmplă celor care îşi reţin respiraţia.

— Discursurile s-au terminat cu bine, domnilor, rosti contele brusc.

Şi dădu semnalul plecării, dispărând fără să se ştie pe unde a trecut.

Ceremonia mortuară era încheiată, asistenţii porniră înapoi spre Paris.

Numai Château-Renaud îl căută o clipă pe Morrel din ochi; dar, în timp ce se uitase după contele care se depărta, Morrel îşi părăsise locul, astfel că, după ce l-a căutat zadarnic, Château-Renaud s-a luat după Debray şi Beauchamp.

Monte-Cristo se aruncase într-un tufiş şi, tăinuit dinapoia unui mormânt mare, pândea cea mai neînsemnată mişcare a lui Morrel care se apropiase, puţin câte puţin, de mausoleul părăsit de curioşi şi apoi de gropari.

Morrel privi în juru-i pe îndelete şi vag; dar, în momentul când privirea lui îmbrăţişa porţiunea opusă, Monte-Cristo se apropie cu încă vreo zece paşi fără să fie văzut.

Tânărul îngenunchie.

Cu gâtul încordat, cu ochii aţintiţi şi dilataţi, cu picioarele gata să se arunce la cel dintâi semnal, contele se apropia tot mai mult de Morrel.

Morrel îşi încovoie fruntea până pe piatră, îmbrăţişă grilajul cu ambele mâini şi murmură:

— O, Valentine!

Inima contelui fu zdrobită de explozia acestor două cuvinte; făcu încă un pas şi lovindu-l pe umăr pe Morrel:

— Dragă prietene, glăsui el, te căutam.

Monte-Cristo se aştepta la o izbucnire, la reproşuri, la învinuiri: se înşela.

Morrel se întoarse spre el şi spuse cu un calm aparent:

— Precum vedeţi, mă rugam.

Privirea cercetătoare a lui Monte-Cristo îl examină pe tânăr din creştet până în tălpi.

Pe urmă păru mai liniştit.

— Vrei să te duc la Paris? întrebă el.

— Nu, mulţumesc.

— În sfârşit, doreşti ceva?

— Lăsaţi-mă să mă rog.

Contele se depărtă fără să facă vreo obiecţie, dar se depărtă pentru a ocupa un nou post de unde nu pierdea nici un gest al lui Morrel; acesta se ridică în sfârşit, îşi şterse genunchii înălbiţi de piatră şi porni spre Paris fără să întoarcă o singură dată capul înapoi.

Coborî agale pe strada Roquette.

Dând drumul trăsurii care staţiona la Père-Lachaise, contele îl urmă de la o sută de paşi. Maximilien străbătu canalul şi intră în strada Meslay prin bulevarde.

La cinci minute după ce poarta se închise după Morrel, intră Monte-Cristo.

Julie se afla în faţa grădinii unde privea cu cea mai mare atenţie pe meşterul Penelon care, luându-şi în serios meseria de grădinar, făcea butaşi de trandafiri de Bengal.

— A, domnul conte de Monte-Cristo? exclamă ea cu bucuria pe care o manifesta de obicei fiecare membru al familiei când Monte-Cristo venea în vizită în strada Meslay.

— Maximilien s-a înapoiat, nu-i aşa, doamnă? întrebă contele.

— Mi se pare că l-am văzut trecând, glăsui tânăra femeie; dar, vă rog, chemaţi-l pe Emmanuel.

— Mă iertaţi, doamnă; trebuie să urc numaidecât la Maximilien; am a-i spune ceva de cea mai mare importanţă, răspunse Monte-Cristo.

— Duceţi-vă, spuse ea însoţindu-l cu zâmbetu-i fermecător până când el dispăru pe scară.

Monte-Cristo urcă repede cele două etaje care despărţeau parterul de apartamentul lui Maximilien; când ajunse pe palier, ascultă; nu se auzea nici un zgomot.

Ca în cele mai multe case vechi, locuite de un singur stăpân, palierul nu era închis decât printr-o uşă de sticlă.

Dar în uşa de sticlă nu era nici o cheie. Maximilien se încuiase pe dinăuntru; dincolo de uşă nu putea să se vadă însă, din cauza unei perdele roşii de mătase.

Îngrijorarea contelui se tălmăci printr-o roşeaţă vie, simptomul unei emoţii nu prea obişnuită la omul acesta netulburat.

— Ce să fac? murmură el.

Şi medită o clipă.

— Să sun? glăsui el; o, nu! De multe ori sunetul unei sonerii, adică al unei vizite, accelerează hotărârea celor aflaţi în situaţia în care Maximilien se găseşte desigur în momentul acesta şi atunci zgomotului soneriei îi răspunde alt zgomot.

Monte-Cristo se înfioră din cap până în picioare şi, deoarece hotărârile lui aveau iuţeala fulgerului, izbi cu cotul într-unul din ochiurile uşii de sticlă care zbură în ţăndări; ridică apoi perdeaua şi-l văzu pe Morrel care, la birou, cu o pană în mână, sărise de pe scaun auzind sfărâmăturile geamului.

— Nu e nimic, glăsui contele; iartă-mă, scumpe prieten, am lunecat şi, lunecând, am dat cu cotul în uşă; deoarece s-a spart, profit de ocazie ca să intru la dumneata; nu te deranja, nu te deranja.

Şi, trecând braţul prin geamul spart, contele deschise uşa.

Morrel se ridică, evident contrariat şi veni în întâmpinarea lui Monte-Cristo, nu atât pentru a-l primi, cât pentru a-i ţine calea.

— Nu zău, e vina servitorilor dumitale, spuse Monte-Cristo frecându-şi cotul; parchetele lucesc ca oglinda.

— V-aţi rănit, domnule? întrebă Morrel cu răceală.

— Nu ştiu. Dar ce făceai acolo? scriai?

— Eu?

— Ai degetele pătate de cerneală.

— Într-adevăr, răspunse Morrel, scriam; mi se întâmplă câteodată, deşi sunt militar.

Monte-Cristo înaintă câţiva paşi în cameră. Maximilien fu nevoit să-l lase, dar se luă după el.

— Scriai? reluă Monte-Cristo eu o privire obositoare prin fixitatea ei.

— Am mai avut onoarea să vă spun că da, glăsui Morrel.

Contele zvârli o privire în juru-i.

— Ai pistoale lângă călimară? întrebă el arătând cu degetul, lui Morrel, armele puse pe birou.

— Plec într-o călătorie, răspunse Maximilien.

— Prietene! exclamă Monte-Cristo cu blândeţe infinită în glas.

— Domnule!

— Prietene, dragă Maximilien, te rog nu lua hotărâri extreme.

— Eu, hotărâri extreme? întrebă Morrel înălţând din umeri. Şi vă rog, o călătorie este o hotărâre extremă?

— Maximilien, glăsui Monte-Cristo, să punem de o parte masca pe care o purtăm.

Maximilien, nu mă amăgi cu calmul dumitale de comandă mai mult decât te amăgesc eu cu solicitudinea mea frivolă.

Înţelegi, nu-i aşa, că pentru a face ce am făcut, pentru a da cu cotul în geamuri, a viola secretul camerei unui prieten, că pentru a face toate acestea, trebuia să fiu stăpânit de o nelinişte reală sau, mai bine zis, de o convingere cumplită.

Maximilien, vrei să-ţi iei viaţa!

— O, dar cum vă vin ideile astea, domnule conte? întrebă Morrel tresărind.

— Îţi spun că vrei să-ţi iei viaţa, continuă contele cu acelaşi glas şi iată dovada.

Apropiindu-se de birou ridică fila albă pe care tânărul o zvârlise peste o scrisoare începută şi luă scrisoarea.

Morrel se repezi să i-o smulgă din mâini.

Monte-Cristo prevedea însă mişcarea şi o preveni, apucându-l pe Maximilien de mână şi oprind-o, aşa cum lanţul de oţel opreşte resortul în mijlocul evoluţiei sale.

— Vezi bine că vroiai să-ţi iei viaţa, Morrel, spuse contele; e scris aici.

— Ei şi chiar dacă ar fi aşa, chiar dacă m-am hotărât să îndrept spre mine ţeava pistolului, cine mă va împiedica? strigă Morrel trecând fără tranziţie de la aparenţa calmului la expresia violenţei.

Cine va avea curajul să mă împiedice? Când voi spune:

Toate speranţele mele sunt năruite, inima mea e zdrobită, viaţa mea e stinsă, în jurul meu nu am decât doliu şi dezgust; pământul a devenit cenuşă; orice glas omenesc mă sfâşie.

Când voi spune:

E un act de milă să mă lăsaţi să mor căci, dacă nu mă lăsaţi să mor, îmi voi pierde mintea, voi deveni nebun.

Haide, spuneţi, domnule, când voi spune acestea, când se va vedea că le rostesc cu zbuciumul şi lacrimile inimii mele, mi se va mai răspunde:

Faci rău!

Voi fi împiedicat să scap de nenorocire?

Spuneţi, domnule, spuneţi, veţi avea curajul acesta?

— Da, Morrel, glăsui Monte-Cristo cu un glas al cărui calm contrasta în chip ciudat cu exaltarea tânărului; da, voi avea curajul.

— Dumneavoastră? exclamă Morrel cu o expresie crescândă de furie şi de mustrări, dumneavoastră care m-aţi amăgit cu o speranţă absurdă; care m-aţi ţinut legănat, adormit cu făgăduieli sterpe, când aş fi putut, printr-o hotărâre extremă, s-o salvez sau cel puţin s-o văd murind în braţele mele; care afectaţi toate resursele inteligenţei, toate puterile materiei; care jucaţi sau, mai bine zis, vă prefaceţi că jucaţi rolul Providenţei şi care n-aţi avut măcar puterea de a da contraotravă unei fete otrăvite? O, domnule, mi-aţi inspira milă dacă nu mi-aţi stârni oroare!

— Morrel...

— Da, mi-aţi spus să pun masca jos; ei bine, bucuraţi-vă, o pun.

Da, când m-aţi urmărit la cimitir v-am răspuns, căci am inima bună; când aţi intrat, v-am lăsat să veniţi până aici... Dar deoarece mi-aduceţi un chin nou, mie care credeam că le-am epuizat pe toate — conte de Monte-Cristo, mântuitor al lumii, bucuraţi-vă îl veţi vedea pe prietenul dumneavoastră murind.

Şi cu râsul nebuniei pe buze, Morrel se repezi pentru a doua oară spre pistoale.

Palid ca un spectru dar cu ochii scânteietori de fulgere, Monte-Cristo întinse mâna asupra armelor şi îi spuse nechibzuitului:

— Şi eu îţi repet că nu-ţi vei lua viaţa.

— Poftiţi de mă împiedicaţi, răspunse Morrel cu un ultim elan care se frânse ca şi primul de braţul de oţel al contelui.

— Te voi împiedica!

— Dar cine sunteţi dumneavoastră, în definitiv, ca să vă asumaţi

dreptul acesta tiranic asupra unor fiinţe libere şi conştiente? strigă Maximilien.

— Cine sunt eu? repetă Monte-Cristo.

Ascultă:

Eu sunt, urmă Monte-Cristo, singurul om pe lume care are dreptul să-ţi spună: Morrel, nu vreau ca fiul părintelui tău să moară astăzi!

Şi, măreţ, transfigurat, sublim, Monte-Cristo înaintă cu braţele pe piept spre tânărul agitat care, învins fără să vrea de semidivinitatea acestui om, se trase un pas înapoi.

— De ce îmi vorbiţi de părintele meu? îngăimă el; de ce amestecaţi amintirea părintelui meu cu ceea ce mi se întâmplă astăzi?

— Pentru că eu sunt cel care a salvat viaţa părintelui tău într-o zi când vroia să se omoare aşa cum tu vrei să te omori astăzi; pentru că eu sunt omul care a trimis punga surioarei tale şi *Faraonul* bătrânului Morrel; pentru că eu sunt Edmond Dantès care te-a jucat pe genunchi când erai copil!

Morrel mai făcu un pas înapoi, clătinându-se sufocat, gâfâind, strivit; apoi forţele îl părăsiră şi căzu cu un strigăt puternic în genunchi, la picioarele lui Monte-Cristo.

Pe urmă, deodată, în admirabila lui fiinţă se produse o mişcare de regenerare subită şi completă: se ridică, se năpusti din cameră şi se repezi pe scară, strigând cât îl ţinea glasul:

— Julie! Julie! Emmanuel! Emmanuel!

Monte-Cristo vru să se repeadă după el, dar Maximilien şi-ar fi dat mai degrabă viaţa decât să deschidă uşa contelui.

La strigătele lui Maximilien, Julie, Emmanuel, Penelon şi câţiva servitori alergară înspăimântaţi.

Morrel îl luă de mână şi redeschizând uşa:

— În genunchi! strigă el cu voce sugrumată de plâns: În genunchi! El e binefăcătorul, salvatorul părintelui nostru; el e...

Stătea gata să spună:

— Edmond Dantès.

Contele îl opri, prinzându-i braţul.

Julie se repezi spre mâna contelui, Emmanuel îl sărută ca pe un Dumnezeu tutelar; Morrel căzu pentru a doua oară în genunchi şi bătu parchetul cu fruntea.

Atunci omul de bronz simţi că inima i se dilată în piept, îşi înclină capul şi plânse.

Se auzi în cameră, câteva clipe, un concert de lacrimi şi de gemete sublime care, desigur, pare armonios chiar celor mai dragi îngeri ai Domnului.

Julie abia îşi reveni din emoţia profundă pe care o încercase şi se năpusti din cameră, coborî un etaj, alergă în salon cu o bucurie copilărească

şi ridică globul de cristal care ocrotea punga dată de necunoscutul din Allées de Meilhan.

În vremea asta Emmanuel îi spunea contelui cu glas întretăiat:

— O, domnule conte, cum de aţi putut sta până astăzi fără să vă divulgaţi, deşi ne-aţi auzit de atâtea ori vorbind despre binefăcătorul nostru necunoscut, deşi ne-aţi văzut înconjurând o amintire cu atâta recunoştinţă şi adoraţie? E o cruzime faţă de noi şi, aproape că aş îndrăzni să spun, domnule conte, faţă de dumneavoastră.

— Ascultă, prietene, glăsui contele şi pot să te numesc astfel căci, fără să bănuieşti, eşti prietenul meu de unsprezece ani; descoperirea acestui secret a fost pricinuită de un mare eveniment pe care nu trebuie să-l cunoşti.

Dumnezeu îmi este martor că doream să-l îngrop pentru toată viaţa în adâncul sufletului meu; fratele dumitale, Maximilien, mi l-a smuls prin violenţe de care se căieşte, sunt sigur.

Apoi, văzând că Maximilien se trântise într-un jilţ, rămânând totuşi în genunchi:

— Veghează asupra lui, adăugă Monte-Cristo în şoaptă, strângând în mod semnificativ mâna lui Emmanuel.

— De ce? întrebă tânărul uimit.

— Nu pot să-ţi spun; dar veghează asupra lui.

Emmanuel îşi roti ochii în cameră şi zări pistoalele lui Morrel.

Ochii lui se fixară înfricoşaţi asupra armelor pe care le arătă lui Monte-Cristo, ridicând încetişor degetul spre ele.

Monte-Cristo înclină din cap.

Emmanuel făcu o mişcare spre pistoale.

— Lasă-le, spuse contele.

Apoi îndreptându-se spre Morrel, îi luă mâna; pornirile tumultuoase care zgâlţâiseră un moment inima tânărului făcuseră loc unei amorţiri profunde.

Julie urcă; ţinea în mână punga de mătase şi două lacrimi strălucitoare, pline de bucurie, se rostogoleau pe obrajii ei, ca două picături de rouă matinală.

— Iată relicva, spuse ea; să nu vă închipuiţi că îmi este mai puţin scumpă de când salvatorul ni s-a destăinuit.

— Copila mea, răspunse Monte-Cristo îmbujorându-se, dă-mi voie să iau înapoi punga; din momentul când cunoşti trăsăturile chipului meu, nu vreau să fiu reamintit amintirii dumitale decât prin afecţiunea pe care te rog să mi-o acorzi.

— O, nu, nu, vă implor! spuse Julie strângând punga la inimă: s-ar putea să ne părăsiţi într-o zi; din nefericire, ne veţi părăsi într-o zi, nu-i aşa?

— Ai ghicit, doamnă, răspunse Monte-Cristo zâmbind; peste opt zile voi părăsi ţara aceasta unde atâţia oameni care meritaseră răzbunarea cerului trăiau fericiţi, în timp ce părintele meu se stingea de foame şi durere.

Anunţându-şi plecarea apropiată, Monte-Cristo îşi fixă ochii asupra lui Morrel şi observă că vorbele "voi părăsi ţara aceasta" trecuseră fără să-l scoată pe Morrel din letargie; înţelese că trebuie să dea o ultimă luptă cu durerea prietenului său şi luând mâinile Juliei şi ale lui Emmanuel într-ale sale, le spuse cu autoritatea blândă a unui părinte:

— Bunii mei prieteni, lăsaţi-mă singur, vă rog, cu Maximilien.

Pentru Julie era un mijloc de a lua cu sine relicva preţioasă despre care Monte-Cristo uită să mai vorbească.

Îl trase repede pe soţul ei.

— Să-i lăsăm, spuse ea.

Contele rămase cu Morrel care stătea nemişcat ca o statuie.

— Haide, redevii în sfârşit bărbat, Maximilien? glăsui contele atingându-i umărul cu degetul său de foc.

— Da, căci reîncep să sufăr.

Fruntea contelui se încreţi, trădând o sumbră ezitare.

— Maximilien! Maximilien! glăsui el; gândurile în care te cufunzi sunt nedemne de un creştin.

— O, liniştiţi-vă, prietene, spuse Morrel înălţând capul şi arătând contelui un zâmbet pătruns de o tristeţe nespusă, nu voi mai căuta moartea.

— Aşadar, fără arme, fără disperare! glăsui Monte-Cristo.

— Da, căci pentru a mă vindeca de durerea mea am ceva mai bun decât ţeava unui pistol sau vârful unui cuţit.

— Biet nebun! Şi ce ai?

— Durerea mea care mă va ucide.

— Dragul meu, spuse Monte-Cristo cu o melancolie egală aceleia a lui Morrel, ascultă-mă:

Dacă i s-ar fi spus părintelui tău, în momentul când îşi îndrepta ţeava pistolului spre frunte; dacă mi s-ar fi spus mie, în momentul când îndepărtam de lângă patul meu pâinea prizonierului pe care n-o atinsesem de trei zile; dacă în sfârşit, ni s-ar fi spus nouă amândurora, în momentul acela suprem:

Trăiţi! Va veni o zi când veţi fi fericiţi şi veţi binecuvânta viaţa; de oriunde ar fi venit glasul — l-am fi primit cu zâmbetul îndoielii sau cu neliniştea neîncrederii şi totuşi de câte ori, îmbrăţişându-te, părintele tău nu a binecuvântat viaţa, de câte ori, eu însumi...

— O! exclamă Morrel întrerupându-l pe conte, dumneavoastră nu aţi pierdut decât libertatea; părintele meu nu-şi pierduse decât averea; eu am pierdut-o pe Valentine.

— Priveşte-mă, Morrel, spuse Monte-Cristo cu solemnitatea aceea care, în anumite împrejurări, îl făcea aşa de mare şi de convingător; priveşte-mă; n-am nici lacrimi în ochi, nici febră în vine, nici bătăi funebre în inimă; cu toate acestea te văd suferind pe tine, Maximilien, pe care te iubesc cum l-aş fi iubit pe fiul meu; ei bine, aceasta nu îţi spune, Morrel, că

durerea e ca şi viaţa şi că totdeauna există ceva necunoscut dincolo de ea? Dacă te rog, dacă îţi poruncesc să trăieşti, Morrel, e din convingerea că îmi vei mulţumi într-o zi că ţi-am păstrat viaţa.

— Doamne, ce-mi spuneţi, conte? exclamă tânărul. Luaţi seama; poate că dumneavoastră nu aţi iubit niciodată.

— Copilule! răspunse contele.

— Vreau să spun că n-aţi iubit niciodată o femeie, reluă Morrel. Uitaţi-vă la mine: de când am devenit bărbat, sunt ostaş; am ajuns până la douăzeci şi nouă de ani fără să iubesc, deoarece nici unul dintre sentimentele pe care le-am încercat până acum nu merită numele de iubire: ei bine, la douăzeci şi nouă de ani, am văzut-o pe Valentine; de aproape doi ani o iubesc, de aproape doi ani am putut să citesc virtuţile fetei şi ale femeii, scrise chiar de mâna lui Dumnezeu în inima ei deschisă pentru mine ca o carte.

Conte, simţeam alături de Valentine o fericire infinită, imensă, necunoscută, prea mare, prea completă, prea divină pentru lumea aceasta; deoarece lumea nu mi-a dăruit-o, înseamnă, conte, că fără Valentine nu există pentru mine, pe pământ, decât deznădejde şi mâhnire.

— Ţi-am spus să nădăjduieşti, Morrel, repetă contele.

— Şi eu voi repeta să luaţi seama, spuse Morrel: căutaţi să mă convingeţi şi dacă mă convingeţi, mă veţi face să-mi pierd mintea, mă veţi face să cred că am s-o mai pot vedea pe Valentine.

Contele zâmbi.

— Prietene, tată! strigă Morrel exaltat; ia seama, îţi voi repeta pentru a treia oară, căci autoritatea pe care o ai asupra mea mă înspăimântă; ia seama la sensul cuvintelor dumitale, căci, uite, ochii mei se reînsufleţesc, inima mea se reaprinde şi renaşte; ia seama, căci mă faci să cred în lucruri supranaturale.

M-aş supune dacă mi-ai porunci să ridic piatra de pe mormântul fetei lui Iair, aş merge pe valuri ca apostolul dacă mi-ai face semn cu mâna să merg pe valuri; ia seama, m-aş supune.

— Nădăjduieşte, prietene! repetă contele.

— O, vă jucaţi cu mine! spuse Morrel recăzând din înălţimea exaltării în abisul tristeţii; faceţi ca mamele acelea bune sau, mai bine zis, ca mamele egoiste care calmează, cu vorbe mieroase, durerea copilului, deoarece strigătele lui le obosesc. Nu prietene, greşeam spunându-vă să luaţi seama; nu vă fie teamă, îmi voi îngropa durerea cu atâta grijă în străfundul pieptului meu, o voi face aşa de obscură şi de secretă, încât n-o să mai fiţi nevoit s-o compătimiţi. Apoi, prietene, adio!

— Dimpotrivă, spuse contele; din momentul acesta, Maximilien, vei trăi lângă şi cu mine, nu mă vei mai părăsi, iar peste opt zile vom fi lăsat în urma noastră Franţa.

— Şi îmi spuneţi să nădăjduiesc?

— Îţi spun să nădăjduieşti, deoarece ştiu un mijloc de vindecare.

— Conte, mă întristaţi şi mai mult dacă aceasta e cu putinţă. Nu vedeţi, ca rezultat al loviturii ce mă izbeşte, decât o durere banală şi credeţi că mă consolaţi printr-un mijloc banal: călătoria.

Şi Morrel clătină din cap cu neîncredere dispreţuitoare.

— Ce vrei să-ţi spun? reluă Monte-Cristo. Eu am încredere în făgăduielile mele. Lasă-mă să fac experienţă.

— Conte, îmi prelungiţi agonia, atâta tot.

— Vasăzică, inimă slabă ce eşti, n-ai puterea de a da prietenului tău câteva zile pentru încercarea pe care o face? Ştii tu de ce e capabil contele de Monte-Cristo? Ştii tu că el comandă multor puteri pământeşti? Ştii că el are destulă credinţă în Dumnezeu pentru a obţine minuni de la Cel care a spus că, prin credinţă, omul ar putea să clintească un munte? Ei bine, minunea pe care o nădăjduiesc, aşteapt-o, sau...

— Sau? repetă Morrel.

— Sau ia seama, Morrel, te voi socoti ingrat.

— Conte, fie-vă milă de mine!

— Mi-e atâta milă de tine, Maximilien, ascultă-mă, atâta milă încât, dacă nu te vindec într-o lună — ţine bine minte cuvintele mele, Morrel, — te voi pune eu însumi în faţa pistoalelor acestea încărcate şi a unei cupe cu cea mai sigură otravă din Italia, o otravă mai sigură şi mai promptă, credemă, decât aceea care a ucis-o pe Valentine.

— Îmi făgăduiţi?

— Da, căci sunt om, căci şi eu, după cum ţi-am spus, am vrut să mor şi de multe ori chiar după ce nenorocirea s-a depărtat de mine — am visat deliciile somnului etern.

— Conte, într-adevăr îmi făgăduiţi asta? exclamă Maximilien ameţit.

— Nu-ţi făgăduiesc, îţi jur, spuse Monte-Cristo întinzând mâna.

— Pe cuvântul dumneavoastră de onoare că, dacă peste o lună, nu sunt consolat, mă lăsaţi liber pe viaţa mea şi că, orice aş face, nu mă veţi numi ingrat?

— Peste o lună Maximilien; peste o lună şi data este sfântă, Maximilien: nu ştiu dacă tu te-ai gândit la ea: suntem astăzi în septembrie. Se împlinesc astăzi zece ani de când l-am salvat pe părintele tău care vroia să moară.

Morrel apucă mâinile contelui şi le sărută; contele îl lăsă ca şi cum înţelegea că adoraţia i se cuvenea.

— Peste o lună, continuă Monte-Cristo, vei avea pe masa în faţa căreia vom sta amândoi, arme bune şi o moarte uşoară; în schimb îmi făgăduieşti că vei aştepta până atunci şi vei trăi?

— La rândul meu, vă jur! strigă Morrel.

Monte-Cristo îl atrase pe tânăr la pieptul său şi-l ţinu îndelung.

— Şi acum, îi spuse el, începând de astăzi vei veni să locuieşti la

mine; vei ocupa apartamentul Haydéei şi fiica mea va fi înlocuită prin fiul meu.

— Haydée? întrebă Morrel. Ce-a devenit Haydée?

— A plecat azi-noapte.

— V-a părăsit?

— Nu, mă aşteaptă... Fii prin urmare gata să vii la mine, în strada Champs Elisées şi scoate-mă de aici fără să fiu văzut.

Maximilien îşi coborî capul şi se supuse ca un copil, sau ca un apostol.

Capitolul XXXII Împărţeala

În imobilul din strada Saint-Germain-des-Prés, pe care Albert de Morcerf îl alesese pentru sine şi pentru mama sa, primul etaj, compus dintr-un mic apartament complet, era închiriat unui personaj foarte misterios.

Personajul în chestiune era un bărbat a cărui figură portarul n-o putuse vedea niciodată, fie la venire, fie la plecare; căci iarna îşi afunda bărbia într-una din acele cravate roşii cum au vizitiii de casă care îşi aşteaptă stăpânii la ieşirea de la spectacole, iar vara se ştergea totdeauna la nas exact în momentul când ar fi putut să fie zărit trecând prin dreptul gheretei.

Trebuie să spunem că, spre deosebire de toate regulile, locatarul nu era spionat de nimeni şi că zvonul care circula, că incognitoul său ascundea o persoană foarte bine situată, impusese respectarea aparţiilor sale misterioase.

Vizitele îi erau de obicei fixe, deşi uneori în avans sau în întârziere; dar aproape totdeauna, iarna sau vara, îşi ocupa, cam pe la orele patru după-amiază, apartamentul în care nu rămânea niciodată noaptea.

La trei şi jumătate, iarna, focul era aprins de servitoarea discretă care avea grija micului apartament; la trei şi jumătate, vara, băuturi răcoritoare erau aduse de aceeaşi servitoare.

La orele patru, precum am spus, misteriosul personaj sosea.

După douăzeci de minute o trăsură se oprea în faţa casei. O femeie îmbrăcată în negru sau în albastru închis, dar totdeauna acoperită de un voal mare, cobora, trecea ca o umbră pe dinaintea gheretei şi urca scara fără ca o singură treaptă să se audă trosnind sub piciorul ei uşor.

Nu i se întâmplase niciodată să fie întrebată unde se duce.

Figura ei, ca şi a necunoscutului, era deci absolut străină celor doi paznici ai porţii — portari model, singurii poate capabili de o atare discreţie în imensa corporaţie a portarilor capitalei.

Se înţelege că ea nu trecea dincolo de întâiul etaj. Zgâria la o uşă, într-un mod special; uşa se deschidea, apoi se închidea ermetic şi atât.

Când părăsea casa, aceeaşi operaţie.

Necunoscuta ieşea cea dintâi, tot voalată şi se urca în trăsura ei care uneori dispărea pe la un cap al străzii, alteori pe la altul; pe urmă, după douăzeci de minute, ieşea şi necunoscutul, înfundat în cravata lui sau ascuns de batistă şi dispărea de asemeni.

În ziua următoare aceleia când contele de Monte-Cristo a făcut o vizită lui Danglars, ziua înmormântării Valentinei, locatarul misterios intră pe la zece dimineaţa în loc de, ca de obicei, patru după-amiază.

Aproape numaidecât, fără să respecte intervalul obişnuit, sosi o trăsură de piaţă şi femeia voalată urcă repede scara.

Uşa se deschise şi se închise.

Dar, mai înainte ca uşa să se fi închis, femeia exclamase:

— O, Lucien! o, dragul meu!

În chipul acesta portarul, care auzise fără să vrea exclamaţia, află atunci pentru întâia oară că locatarul său se numea Lucien; deoarece însă era un portar model, îşi făgădui să nu spună nimic nevestei sale.

— Ei, ce e, scumpă prietenă? întrebă cel al cărui nume fusese dezvăluit de tulburarea sau de graba femeii voalate; vorbeşte, spune!

— Dragul meu, pot să contez pe dumneata?

— Desigur şi ştii bine. Dar ce e? Biletul dumitale de azi dimineaţă m-a tulburat profund. Precipitarea, dezordinea din scrisul dumitale... Haide, linişteşte-mă sau înspăimântă-mă de-a binelea!

— Lucien, un mare eveniment! spuse femeia aţintind asupra bărbatului o privire cercetătoare; domnul Danglars a plecat azi noapte.

— A plecat? A plecat domnul Danglars? Şi unde s-a dus?

— Nu ştiu.

— Cum, nu ştii? A plecat pentru totdeauna?

— Fără îndoială. La zece seara, caii l-au dus la bariera Charenton; aci a găsit o berlină de poştă, pregătită gata; s-a urcat înăuntru cu valetul lui, spunându-i vizitiului că merge la Fontainebleau.

— Atunci, ce tot spuneai?

— Aşteaptă, dragul meu. Mi-a lăsat o scrisoare.

— O scrisoare?

— Da, citeşte.

Şi baroana scoase din buzunar o scrisoare dezlipită pe care o prezentă lui Debray.

Înainte de a o citi, Debray şovăi o clipă, ca şi cum ar fi căutat să ghicească ce anume conţinea ea sau, mai bine zis, ca şi cum, indiferent de conţinut era hotărât să adopte dinainte o atitudine.

Iată ce conţinea biletul care tulburase aşa de adânc inima doamnei Danglars:

"Doamnă şi prea credincioasă soţie".

Fără să vrea Debray se opri şi o privi pe baroană care se roşi până în albul ochilor.

— Citeşte, spuse ea.

Debray continuă:

"Când vei primi scrisoarea aceasta, nu vei mai avea bărbat. O, nu te alarma prea repede; nu vei mai avea bărbat, aşa cum nu vei mai avea fiică, adică mă voi afla pe unul din cele treizeci sau patruzeci de drumuri care duc dincolo de graniţele Franţei.

Îţi datorez explicaţii şi, deoarece eşti în măsură să le înţelegi perfect, ţi le voi da.

Ascultă deci:

O rambursare de cinci milioane mi-a fost reclamată azi-dimineaţă; am operat-o; alta, pentru aceeaşi sumă, a urmat-o imediat; o amân pentru mâine; plec astăzi pentru a evita acest mâine care mi-ar fi prea greu de suportat.

Înţelegi ce spun, nu e aşa, doamnă şi prea scumpă soţie?

Spun:

Înţelegi, deoarece dumneata cunoşti tot aşa de bine ca şi mine afacerile mele; le ştii chiar mai bine decât mine deoarece, dacă ar fi vorba să spun unde s-a dus jumătate din averea mea, altădată încă destul de frumoasă, n-aş fi în stare; în timp ce dumneata, dimpotrivă, ai putea să răspunzi perfect.

Căci femeile au instincte care nu dau greş; ele explică, printr-o algebră pe care au inventat-o, chiar şi minunea. Eu, care nu îmi cunoşteam decât cifrele, n-am mai ştiut nimic din ziua când cifrele m-au înşelat.

Ai admirat uneori repeziciunea prăbuşirii mele, doamnă?

N-ai fost întrucâtva uluită de topirea incandescentă a drugilor mei de aur?

Eu, mărturisesc, n-am văzut decât focul; să nădăjduim că dumneata ai mai găsit puţin aur în scrum.

Mă depărtez cu această speranţă mângâietoare, doamnă şi prea prudentă soţie, fără ca, în conştiinţa mea, să-mi reproşez câtuşi de puţin că te părăsesc.

Îţi rămân prietenii, scrumul în chestiune şi — culmea fericirii — libertatea pe care mă grăbesc să ţi-o înapoiez.

Cu toate acestea, doamnă, a venit momentul să plasez aci un cuvânt de explicaţie intimă.

Câtă vreme am nădăjduit că dumneata lucrai pentru binele casei noastre, pentru fericirea fiicei noastre, am închis cu filozofie ochii; deoarece însă ai făcut din casă o vastă ruină, nu vreau să slujesc de temelie pentru norocul altuia.

Te-am luat bogată, dar foarte puţin onorată.

Iartă-mă că îţi vorbesc cu sinceritatea aceasta; dar, pentru că probabil vorbesc numai pentru noi doi, nu văd de ce mi-aş sulemeni cuvintele.

Am sporit averea noastră, care timp de peste cincisprezece ani a mers crescând, până în momentul când catastrofe necunoscute şi încă de

neînţeles pentru mine au hotărât asupra ei, răsturnând-o fără ca eu — pot spune — să fi fost vinovat.

Dumneata, doamnă, ai lucrat numai pentru sporirea averii dumitale şi ai izbutit, sunt convins pe deplin.

Te las deci, precum te-am luat, bogată dar foarte puţin onorabilă.

Adio.

Cu începere de astăzi voi lucra şi eu pentru mine.

Te rog să crezi în recunoştinţa mea pentru exemplul ce mi-ai dat şi pe care îl voi urma.

Soţul dumitale devotat,

Baron Danglars".

Baroana îl urmărise pe Debray din ochi, în decursul lungii şi penibilei lecturi; îl văzuse pe tânăr cum, în ciuda puterii lui de stăpânire, s-a schimbat o dată sau de două ori la faţă.

După ce termină, el strânse încetişor hârtia şi îşi reluă atitudinea îngândurată.

— Ei, ce e? întrebă doamna Danglars cu o încordare firească.

— Ce să fie, doamnă? glăsui Debray maşinal.

— Ce idee îţi inspiră scrisoarea?-

— Foarte simplă, doamnă; ideea că domnul Danglars a plecat cu bănuieli.

— Fără îndoială; dar asta e tot ce ai a-mi spune?

— Nu înţeleg, declară Debray cu o răceală de gheaţă.

— A plecat, a plecat de-a binelea, a plecat pentru totdeauna!

— O, să nu crezi, baroană! glăsui Debray.

— Nu, îţi spun, nu se va mai întoarce: îl cunosc, e un om nezdruncinat în toate hotărârile care se leagă de interesul lui. Dacă m-ar fi socotit folositoare la ceva, m-ar fi luat. Mă lasă la Paris pentru că despărţirea noastră îi poate servi proiectele. Ea e deci irevocabilă, astfel că sunt liberă pentru totdeauna, adăugă doamna Danglars cu aceeaşi expresie de rugă.

Dar, în loc să răspundă, Debray o lăsă în încordata întrebare a privirii şi a gândirii.

— Cum, nu-mi răspunzi, domnule? spuse ea în sfârşit.

— N-am decât o întrebare să vă pun: ce aveţi de gând să faceţi?

— Tocmai asta vroiam să te întreb, răspunse baroana cu inima palpitândă.

— A, îmi ceri un sfat? întrebă Debray.

— Da, îţi cer un sfat, spuse baroana cu inima încleştată.

— În cazul acesta, dacă îmi ceri un sfat, răspunse tânărul cu răceală, te povăţuiesc să voiajezi.

— Să voiajez? murmură doamna Danglars.

— Desigur. Aşa cum a spus domnul Danglars, eşti bogată şi perfect liberă. O absenţă din Paris va fi absolut necesară, îmi închipui cel puţin, după dubla explozie a ruperii căsătoriei domnişoarei Eugénie şi a dispariţiei domnului Danglars.

Este nevoie numai ca toată lumea să te ştie părăsită şi să te creadă săracă; nevestei falitului nu i s-ar ierta bogăţia.

Pentru primul caz e de ajuns să rămâi numai cincisprezece zile la Paris, repetând tuturora că eşti părăsită şi povestind celor mai bune prietene ale dumitale, care apoi vor da sfoară în lume, cum s-a produs părăsirea. Apoi vei pleca din palat, vei lăsa acolo bijuteriile dumitale, vei renunţa la bunurile lăsate de bărbat şi toţi au să-ţi laude dezinteresarea şi au să-ţi cânte imnuri.

Atunci se va şti că eşti părăsită şi se va crede că eşti săracă; numai eu cunosc situaţia dumitale financiară şi sunt gata să-ţi predau conturile ca un asociat cinstit.

Palidă, înmărmurită, baroana ascultase discursul cu tot atâta spaimă şi deznădejde, câtă linişte şi indiferenţă pusese Debray în vorbele lui.

— Părăsită? repetă ea. O, tare părăsită... Da, ai dreptate domnule şi nu se va îndoi nimeni cât sunt de părăsită.

Acestea au fost singurele cuvinte pe care femeia, aşa de mândră şi de puternic îndrăgostită, le-a putut răspunde lui Debray.

— Dar bogată, foarte bogată chiar, urmă Debray scoţând din portofel şi întinzând pe masă câteva hârtii.

Doamna Danglars îl lăsă să facă ce vrea, dându-şi silinţa să-şi înăbuşe bătăile inimii şi să-şi reţină lacrimile pe care le simţea mijind în colţul pleoapelor.

Dar, în cele din urmă, sentimentul demnităţii birui; iar dacă nu izbuti să-şi înfrâneze inima, putu cel puţin să nu verse o lacrimă.

— Doamnă, spuse Debray, suntem asociaţi cam de şase luni.

Aţi oferit un capital de o sută de mii de franci.

Asociaţia noastră a luat fiinţă în luna aprilie a anului acesta.

În mai au început operaţiunile noastre.

Am câştigat, în mai, 450.000 de franci.

În iunie, beneficiul s-a urcat la 900.000.

În iulie am adăugat acestui beneficiu, 1.700.000 de franci; este, ştiţi, luna bonurilor Spaniei.

În august am pierdut, la începutul lunii, 300.000 de franci; dar la 15 ale lunii ne-am refăcut, iar la capătul ei am luat revanşa; căci conturile noastre, puse la punct din ziua asociaţiei şi până ieri, când le-am încheiat, ne dau un activ de 2.400.000 de franci, adică 1.200.000 pentru fiecare.

Acum — continuă Debray controlându-şi carnetul, cu metoda şi liniştea unui agent de schimb, găsim 80.000 de franci pentru dobânzile compuse ale sumei rămase în mâinile mele.

— Dar, întrerupse baroana, ce rost au dobânzile dacă niciodată banii nu au fructificat?

— Pardon, doamnă, spuse cu răceală Debray; aveam autorizaţia dumitale să-i fac să fructifice şi am uzat de ea.

Aşadar, patruzeci de mii de franci dobânzi partea dumitale, plus 100.000 de franci capitalul prim, adică 1.340.000 de franci dreptul dumitale.

Doamnă, continuă Debray, am avut precauţiunea să mobilizez banii dumitale alaltăieri, — nu e mult de atunci, precum vezi şi parcă aş fi bănuit că mă vei chema să predau socotelile. Banii sunt aci, jumătate în bancnote, jumătate în bonuri la purtător.

Îţi spun astea şi sunt adevărate: deoarece nu socoteam casa mea destul de sigură, deoarece nu găseam notari destul de discreţi şi pentru că proprietăţile vorbesc cu glas mai tare chiar decât notarii; deoarece, în sfârşit, nu ai dreptul să cumperi şi nici să posezi ceva în afară de comunitatea conjugală, am păstrat toată suma aceasta — astăzi singura dumitale avere — într-o casetă sigilată, în fundul acestui dulap, iar pentru mai multă siguranţă m-am transformat eu însumi în zidar.

Acum, continuă Debray deschizând mai întâi dulapul şi apoi caseta, poftim, doamnă, opt sute de bancnote a câte o mie de franci fiecare, care seamănă, precum vezi, cu un album mare legat în fier; alături un cupon de rentă de 25.000 de franci; apoi un bon la vedere asupra bancherului meu, în valoare de aproximativ 110.000 franci şi deoarece bancherul meu nu e domnul Danglars, bonul va fi plătit — poţi să fii liniştită.

Doamna Danglars luă maşinal bonul la vedere, cuponul de rente şi teancul de bancnote.

Întinsă pe masă, enorma avere părea un lucru foarte neînsemnat.

Cu ochii uscaţi dar cu pieptul năpădit de suspine, doamna Danglars o adună şi băgă caseta de oţel în poşetă, puse cuponul de rente şi bonul la vedere în portofel şi, în picioare, palidă, mută, aşteptă un cuvânt bun care s-o consoleze că este aşa de bogată.

Dar aşteptă zadarnic.

— Acum, doamnă, spuse Debray, ai o existenţă admirabilă, o rentă de aproximativ şaizeci de mii de lire, ceea ce e enorm pentru o femeie care nu va putea să ţină o casă mare măcar un an de zile. Îţi vei putea îndeplini toate fanteziile care vor putea să-ţi treacă prin minte; fără a mai pune la socoteală că dacă partea dumitale ţi se pare insuficientă, poţi să iei din a mea, doamnă; şi sunt dispus să-ţi ofer, — o, cu titlu de împrumut, bineînţeles! — tot ce posed, adică un milion şaizeci de mii de franci.

— Mulţumesc, domnule, răspunse baroana; mulţumesc; îmi dai mai mult decât îi trebuie unei biete femei care pentru multă vreme nu nădăjduieşte să mai reapară în lume.

Debray fu uimit un moment, dar îşi reveni şi făcu un gest care se

putea traduce prin formula cea mai politicoasă de-a exprima ideea:

— Cum vrei!

Poate că doamna Danglars mai nădăjduise până atunci ceva; dar când văzu gestul nepăsător care îi scăpase lui Debray şi privirea piezişe care însoţea gestul, precum şi reverenţa profundă şi tăcerea semnificativă urmate de ele, înălţă capul, deschise uşa şi fără furie, fără zguduiri dar şi fără ezitare, se năpusti pe scară, nevroind măcar să adreseze un ultim salut celui care o lăsa să plece astfel.

— Eh, frumoase proiecte! ea va rămâne în palatul ei, spuse Debray după plecarea doamnei Danglars, va citi romane şi va dansa, nemaiputând să joace la bursă.

Luă carnetul şi şterse cu cea mai mare atenţie sumele pe care le plătise.

— Mai am un milion şaizeci de mii de franci.

Păcat că domnişoara de Villefort a murit. Femeia asta îmi convenea din toate punctele de vedere şi aş fi luat-o de nevastă.

Şi, flegmatic, potrivit obiceiului său, aşteptă să treacă douăzeci de minute de la plecarea doamnei Danglars, pentru a se hotărî să plece şi el.

În intervalul acestor douăzeci de minute, Debray aşternu cifre, cu ceasul lângă el. Diabolicul personaj, pe care orice imaginaţie aventuroasă l-ar fi creat cu mai multe sau mai puţine şanse dacă Le Sage nu dobândea prioritatea în capodopera sa *Asmodeea*, care smulgea acoperişul caselor ca să vadă înăuntru, ar fi gustat un spectacol ciudat dacă smulgea, în momentul când Debray aşternea cifrele, acoperişul micului edificiu din strada Saint-Germain-des-Prés.

Deasupra camerei unde Debray împărţise cu doamna Danglars două milioane şi jumătate, era o altă cameră, populată de asemeni cu persoane pe care le cunoaştem şi care au jucat un rol destul de important în evenimentele povestite de noi, ca să nu le reîntâlnim cu oarecare interes.

În camera aceasta se aflau Mercédès şi Albert.

Mercédès era mult schimbată în ultimele zile, nu pentru că pe vremea celei mai splendide situaţii desfăşurase fastul orgolios datorită căruia nu o mai recunoşti pe femeie de îndată ce ca ţi se prezintă în veşminte mai simple; de asemeni, nu pentru că ea căzuse în starea de deprimare în care eşti nevoit să îmbraci livreaua mizeriei; Mercédès era schimbată deoarece ochii ei nu mai străluceau, deoarece gura ei nu mai zâmbea, deoarece, în sfârşit, o stânjenire perpetuă oprea pe buze cuvântul rapid, lansat altădată de o minte pregătită în permanenţă.

Nu sărăcia ofilise mintea ei şi nici lipsa de curaj nu îi făcea împovărătoare sărăcia.

Coborâtă din mediul în care trăia, pierdută în noua sferă pe care şi-o alesese, asemenea fiinţelor ce ies dintr-un salon splendid iluminat pentru a trece subit în beznă, Mercédès părea o regină coborâtă din palatul ei într-o

colibă şi care, redusă la strictul necesar, nu se mai recunoaşte nici în vasele de lut pe care e obligată să le pună singură pe masă, nici în patul prost care a luat locul patului luxos.

Frumoasa catalană sau nobila contesă nu mai avea nici privirea mândră, nici zâmbetul fermecător, deoarece, oprindu-şi ochii asupra lucrurilor înconjurătoare, nu vedea decât obiecte care o mâhneau: o cameră tapetată cu acele hârtii cenuşii pe care proprietarii economi le aleg de preferinţă, deoarece petele nu se cunosc pe ele, o podea fără covoare, mobile care atrăgeau atenţia şi sileau ochii să se oprească asupra sărăciei unui lux fals, lucruri care, în sfârşit, răneau prin tonurile lor ţipătoare armonia aşa de necesară ochilor deprinşi cu un ansamblu elegant.

Doamna de Morcerf trăia aci din ziua când părăsise palatul; mintea i se învârtea în faţa veşnicei tăceri, aşa cum se învârteşte mintea călătorului pe marginea unei prăpăstii; băgând de seamă că, în fiece minut, Albert o privea într-ascuns ca să observe starea ei sufletească, Mercédès îşi impusese un zâmbet monoton pe buze care, în absenţa luminii aşa plăcute a zâmbetului ochilor, pare o simplă răsfrângere, adică o lumină fără căldură.

La rându-i, Albert era preocupat, indispus, stingherit de un rest de lux care îl împiedica să fie aşa cum îi dicta situaţia actuală: vroia să iasă fără mănuşi şi vedea că are mâini prea albe; vroia să meargă prin oraş pe jos şi vedea că încălţămintea îi era prea strălucitoare.

Cu toate acestea, ambele făpturi, aşa de nobile şi de inteligente, reunite indisolubil prin legătura dragostei materne şi filiale, izbutiseră să se înţeleagă fără a vorbi şi să economisească toate acele preparative pe care şi le datorează prietenii în interesul stabilirii adevărului material de care depinde viaţa.

Albert a putut în cele din urmă să spună mamei sale, fără ca ea să pălească:

— Mamă, nu mai avem bani.

Niciodată Mercédès nu cunoscuse cu adevărat mizeria, vorbise de multe ori, în tinereţe, de sărăcie, dar nu este acelaşi lucru: nevoie şi necesitate sunt două sinonime între care încape o lume întreagă.

La catalani, Mercédès avea nevoie de o mie de lucruri, dar nu ducea niciodată lipsă de altele. Câtă vreme plasele erau bune, se prindea peşte; câtă vreme peştele se vindea, exista sfoară pentru repararea plaselor.

Şi apoi, izolată de prietene, neavând decât o dragoste care nu juca nici un rol în detaliile materiale ale situaţiei, fiecare se gândea la sine, numai la sine.

Din puţinul pe care îl avea, Mercédès îşi rezerva partea ei: astăzi avea de făcut două părţi din nimic.

Se apropia iarna; în camera goală şi rece, Mercédès nu avea foc, ea, a cărei casă, de la anticamere până la budoar era încălzită altădată de un calorifer cu nenumărate braţe; nu avea o biată floare, ea al cărei apartament

era o seră caldă.

Însă îl avea pe fiul ei...

Exaltarea unei îndatoriri, poate exagerată, îi susţinuse până atunci în sferele superioare.

Exaltarea e aproape entuziasm, iar entuziasmul te face să nu simţi lucrurile pământeşti.

Dar entuziasmul se domolise, astfel că trebuiseră să coboare treptat-treptat din ţara visurilor în lumea realităţilor.

Trebuiau să vorbească despre lucrurile pozitive, după ce epuizaseră tot idealul.

— Mamă, spunea Albert în momentul când doamna Danglars cobora scara, să facem, te rog, o socoteală a bogăţiilor noastre; am nevoie de un total pentru întocmirea planurilor mele.

— Total: nimic, spuse Mercédès cu un zâmbet îndurerat.

— Ba da, mamă; total: trei mii de franci mai întâi şi cu aceşti trei mii de franci am pretenţia de a putea duce împreună o viaţă încântătoare.

— Copilule! oftă Mercédès.

— Mamă dragă, glăsui tânărul, am cheltuit din păcate destui bani ca să cunosc valoarea lor.

Vezi dumneata, trei mii de franci sunt o sumă enormă şi pe ea am clădit un viitor miraculos de eternă linişte.

— Asta este părerea ta, dragul meu, continuă biata mamă; în primul rând însă, acceptăm cele trei mii de franci? întrebă Mercédès roşind.

— Dar cred că ne-am înţeles asupra acestui lucru! spuse Albert cu ton hotărât; îi acceptăm, cu atât mai mult cu cât nu-i avem, căci, după cum ştii, sunt îngropaţi în grădina căsuţei din Alées de Meilhan, din Marsilia.

Cu două sute de franci, spuse Albert, vom merge amândoi la Marsilia.

— Cu două sute de franci? întrebă Mercédès; crezi, Albert?

— În privinţa asta m-am informat la diligenţe şi la vapoarele cu aburi şi calculele mele sunt făcute.

Reţin locurile pentru Châlons în cupeu: precum vezi, mamă, te tratez ca pe o regină; treizeci şi cinci de franci.

Albert luă o pană şi scrise:

Cupeu.....35 franci

De la Châlons la Lyon, mergând cu vaporul cu aburi.....6

De la Lyon la Avignon, iarăşi vaporul cu aburi.....16

Cheltuieli de drum.....50

Total.....114 franci

Să punem 120, adăugă Albert zâmbind; după cum vezi, sunt generos,

nu-i aşa mamă?

— Dar tu, bietul meu copil?

— N-ai văzut că-mi rezerv 80 de franci? Mamă, un tânăr n-are nevoie de tot confortul; de altminteri ştiu ce înseamnă călătoria.

— Cu poştalionul şi cu valetul.

— În orice fel, mamă.

— Bine, fie! glăsui Mercédès; dar de unde luăm cei două sute de franci?

— Uite-i, plus alte două sute.

Mi-am vândut ceasul pentru o sută de franci şi brelocurile pentru trei sute. Ce noroc! Brelocuri care preţuiau de trei ori mai mult decât ceasul! Veşnica poveste a lucrului de prisos!

Suntem deci bogaţi căci, în loc de o sută patrusprezece franci care îţi trebuiau pentru călătorie, ai două sute cincizeci.

— Dar datorăm ceva în clădirea aceasta...

— Treizeci de franci, însă îi plătesc din suma mea de o sută cincizeci de franci. Ne-am înţeles; şi deoarece n-am nevoie, la urma urmei, decât de optzeci de franci pentru drum, înot, cum vezi, în lux. Dar asta nu e totul. Ce spui despre asta, mamă?

Şi Albert scoase, dintr-un carneţel cu închizătoare de aur, rămăşiţa vechilor fantezii sau poate amintirea duioasă a uneia dintre femeile misterioase şi voalate care băteau la uşa lui — Albert scoase dintr-un carneţel o hârtie de o mie de franci.

— Ce e asta? întrebă Mercédès.

— O mie de franci, mamă. O, este veritabilă!

— Dar de unde îţi vine mia de franci?

— Mamă, ascultă fără să te emoţionezi prea mult.

Şi Albert, ridicându-se îşi sărută mama pe amândoi obrajii, apoi se opri s-o privească.

— Mamă, n-ai idee cât de frumoasă îmi pari! spuse tânărul cu un sentiment profund de dragoste filială; eşti într-adevăr cea mai frumoasă, după cum eşti cea mai nobilă femeie pe care am văzut-o vreodată.

— Copil drag! spuse Mercédès încercând zadarnic să reţină o lacrimă care mijea în colţul pleoapelor.

— La drept vorbind, nu-ţi mai trebuia decât să fii nefericită pentru a schimba iubirea mea în adoraţie.

— Nu sunt nefericită câtă vreme îl am pe fiul meu, glăsui Mercédès; nu voi fi nefericită câtă vreme îl voi avea.

— Da, dar aci începe încercarea, mamă, spuse Albert; ştii ce ne-am înţeles?

— Ne-am înţeles în vreo privinţă? întrebă Mercédès.

— Da, ne-am înţeles că dumneata vei locui la Marsilia, iar eu voi pleca în Africa unde, în locul numelui pe care l-am lepădat, îmi voi face

numele pe care l-am luat.

Mercédès oftă.

— Mamă, de ieri sunt angajat la spahii, adăugă tânărul plecându-şi ochii oarecum ruşinat căci nu-şi dădea seama cât de sublimă îi era înjosirea; sau, mai bine zis, am socotit că trupul meu îmi aparţine şi că îl pot vinde; înlocuiesc de ieri pe cineva.

M-am vândut, cum se zice şi — adăugă el încercând să zâmbească — m-am vândut pe mai mult decât îmi închipuiam că merit, adică pe două mii de franci.

— Aşadar, cei două mii de franci?... spuse Mercédès tresărind.

— Mamă, aceasta este jumătate din sumă; cealaltă va veni peste un an.

Mercédès îşi înălţă ochii la cer cu o expresie pe care nimic n-ar putea s-o descrie şi cele două lacrimi oprite în colţul pleoapei răbufniră sub emoţia lăuntrică şi curseră în tăcere de-a lungul obrajilor.

— Preţul sângelui lui! murmură ea.

— Da, dacă sunt ucis, spuse Morcerf râzând; dar te asigur, buna mea mamă, că am dimpotrivă intenţia să-mi apăr cu cruzime pielea; n-am simţit niciodată mai multă poftă de viaţă decât acum.

— Doamne! Doamne! glăsui Mercédès.

— De altminteri, de ce vrei să fiu neapărat ucis, mamă? Lamoricière, acest alt Ney al Sudului, a fost ucis? Changarnier a fost ucis? Bedeau a fost ucis? Morrel, pe care îl cunoaştem, a fost ucis?

Mamă, gândeşte-te la bucuria dumitale când mă vei vedea înapoindu-mă cu uniforma brodată. Îţi declar că nădăjduiesc să fiu superb în ea şi că am ales regimentul acesta din cochetărie.

Mercédès oftă, încercând totuşi să zâmbească; mamă sfântă, ea înţelegea şi-i venea greu să lase toată povara jertfei în spatele copilului său.

— Precum vezi, mamă, reluă Albert, eşti asigurată cu peste patru mii de franci; cu aceşti patru mii de franci vei trăi doi ani cât se poate de bine.

— Aşa crezi? întrebă Mercédès.

Cuvintele îi scăpaseră contesei cu o durere aşa de adevărată încât adevăratul lor sens nu scăpă lui Albert; îşi simţi inima încleştată şi strângând cu dragoste mâna mamei într-ale sale:

— Da, vei trăi! spuse el.

— Voi trăi! exclamă Mercédès; dar nu-i aşa, copilul meu, că tu nu ai să pleci?

— Voi pleca mamă, spuse Albert cu glasul calm şi ferm; mă iubeşti prea mult ca să mă laşi să stau lângă dumneata, trândav şi inutil; de altminteri, am semnat.

— Fiul meu, tu vei face după voia ta, iar eu după voia lui Dumnezeu.

— Nu după voia mea mamă, ci după raţiune, după necesitate. Suntem două fiinţe deznădăjduite, nu-i aşa? Ce e viaţa pentru dumneata, astăzi?

Nimic. Ce e viaţa pentru mine? Prea puţin lucru fără dumneata, mamă, crede-mă; căci fără dumneata, îţi jur că viaţa aceasta ar fi încetat din ziua când m-am îndoit de părintele meu şi mi-am renegat numele. În sfârşit, trăiesc, dacă îmi făgăduieşti că vei nutri speranţe; dacă îmi laşi în seamă grija fericirii dumitale îmi sporeşti forţele. Mă voi duce la guvernatorul Algeriei — e o inimă leală şi în primul rând un ostaş — îi voi povesti istoria mea tragică, îl voi ruga să-şi îndrepte, din când în când, ochii spre locul unde eu voi fi şi dacă se ţine de cuvânt, dacă va urmări ce fac, până în şase luni sunt ofiţer sau mor. Dacă sunt ofiţer, soarta dumitale este asigurată, mamă, căci voi avea bani pentru dumneata şi pentru mine şi, în plus, un nume nou de care vom fi amândoi mândri, deoarece va fi numele dumitale adevărat. Dacă sunt ucis... Ei, bine, dacă sunt ucis, atunci dragă mamă, vei muri dacă vrei, iar nenorocirile noastre vor lua sfârşit.

— Bine, răspunse Mercédès cu privirea ei nobilă şi elocventă; ai dreptate, fiul meu; să dovedim anumitor oameni care privesc şi care aşteaptă faptele noastre ca să ne judece, să le dovedim că suntem cel puţin vrednici de a fi deplânşi.

— Dar fără idei funebre, scumpă mamă! exclamă tânărul; îţi jur că suntem sau cel puţin putem fi foarte fericiţi. Dumneata eşti o femeie înzestrată totodată cu spirit şi cu resemnare; eu am devenit simplu în gusturi şi — nădăjduiesc — fără pasiune. De îndată ce voi fi în servici, sunt bogat; de îndată ce vei fi în casa domnul Dantès, te vei linişti. Să încercăm, mamă, te rog, să încercăm!

— Da, să încercăm fiul meu, căci tu trebuie să trăieşti fericit, răspunse Mercédès.

— Prin urmare împărţeala noastră e făcută, mamă, adăugă tânărul afectând buna dispoziţie. Putem să plecăm chiar astăzi. Uite, eu mă duc să-ţi reţin, cum ne-am înţeles, locul.

— Dar al tău, fiul meu?

— Eu mai am nevoie să rămân două sau trei zile, mamă; e un început de despărţire şi avem nevoie să ne deprindem cu ea. Am nevoie de câteva recomandări, de câteva informaţii asupra Africii; te voi întâlni la Marsilia.

— Bine, să plecăm, spuse Mercédès înfăşurându-se în singurul şal pe care-l luase şi care, întâmplător, era un caşmir negru de mare preţ; să plecăm!

Albert îşi strânse în grabă hârtiile, sună pentru a plăti cei treizeci de franci pe care îi datora stăpânului casei şi, oferind mamei sale braţul, coborî scara.

Cineva cobora înaintea lor; acest cineva auzind foşnetul unei rochii de mătase, întoarse capul.

— Debray! murmură Albert.

— Dumneata, Morcef? răspunse secretarul ministrului, oprindu-se pe treapta pe care se găsea.

Curiozitatea înfrânse dorinţa lui Debray de a-şi păstra incognitoul; de altminteri, era recunoscut.

Părea nostim, într-adevăr, să regăseşti în clădirea necunoscută pe tânărul a cărei nenorocită întâmplare stârnise o senzaţie aşa de mare în Paris.

— Morcerf! repetă Debray.

Apoi, zărind în semiobscuritate, silueta tânără încă şi voalul negru al doamnei de Morcerf:

— O, iartă-mă, adăugă el cu un zâmbet: te las, Albert.

Albert înţelese gândul lui Debray.

— Mamă, spuse el întorcându-se spre Mercédès, domnul Debray, secretarul ministrului de interne, un fost prieten al meu.

— Cum fost? îngăimă Debray; ce vrei să spui?

— Spun astfel, domnule Debray, pentru că astăzi nu mai am prieteni şi nu trebuie să mai am. Îţi mulţumesc din suflet că ai binevoit să mă recunoşti, domnule.

Debray urcă două trepte şi strânse zdravăn mâna interlocutorului său.

— Crede-mă, dragă Albert, spuse el cu toată emoţia de care era capabil, crede-mă că am luat parte la nenorocirea care te-a lovit şi că îţi stau la dispoziţie în orice privinţă.

— Mulţumesc, domnule, glăsui Albert zâmbind, dar în nenorocirea noastră am rămas îndeajuns de bogaţi ca să nu avem nevoie de a recurge la cineva. Părăsim Parisul şi, în afară de cheltuielile călătoriei, ne mai rămân cinci mii de franci.

Îmbujorarea urcă pe fruntea lui Debray care avea în portofel un milion; şi oricât de puţin poetic ar fi fost, spiritul acesta exact nu se putu împiedica de a gândi că în aceeaşi casă se găseau până adineaori două femei dintre care una pe drept dezonorată pleca având un milion cinci sute de mii de franci sub haină, iar alta, pe nedrept lovită, dat sublimă în nenorocirea ei, se considera bogată cu câţiva taleri.

Paralela îi derută formulele de politeţe, filozofia exemplului îl zdrobi; îngăimă câteva cuvinte convenţionale şi coborî repede.

În ziua aceea funcţionarii ministerului, subordonaţii săi, avură de suferit mult din pricina indispoziţiei lui. Dar seara el deveni proprietarul unei case foarte frumoase, situată în bulevardul Madeleine şi producând un venit de cincizeci de mii de lire.

A doua zi, în ceasul când Debray semna actul, adică pe la cinci după amiază, doamna de Morcerf se urca în cupeul diligenţei, după ce îşi îmbrăţişase cu duioşie fiul şi după ce fusese îmbrăţişată de el cu duioşie.

Un bărbat stătea ascuns în curtea mesageriilor Laffitte, dinapoia uneia dintre ferestrele zăbrelite ale mezaninului; o văzu pe Mercédès urcând în trăsură; văzu diligenţa plecând; îl văzu pe Albert depărtându-se.

Atunci îşi trecu mâna peste fruntea înnegurată, spunând:

— O, cum am să pot reda acestor doi nevinovaţi fericirea pe care le-am răpit-o? Mă va ajuta Dumnezeu.

Capitolul XXIII Groapa cu lei

Unul din compartimentele închisorii Force, cel care cuprinde pe deţinuţii cei mai deochiaţi şi mai periculoşi, se numeşte curtea Saint-Bernard.

În limbajul lor energic, prizonierii au poreclit-o Groapa cu lei, probabil pentru că deţinuţii au dinţi care muşcă deseori gratiile şi câteodată pe gardieni.

În închisoare ea formează altă închisoare; zidurile au o grosime încă o dată mai mare decât a celorlalte. În fiecare zi, un temnicer cercetează cu grijă zăbrelele masive şi recunoşti după statura herculeană, după privirile reci şi incisive ale gardienilor, că ei au fost aleşi pentru a trona asupra poporului lor prin teroare şi prin inteligenţă.

Curtea acestei secţii e încadrată în ziduri enorme peste care soarele lunecă pieziş atunci când se hotărăşte să pătrundă în abisul urâţeniilor morale şi fizice. Pe caldarâmul acesta rătăcesc îngrijoraţi, buimaci, palizi ca nişte umbre, din zori, oamenii pe care justiţia îi ţine încovoiaţi sub cuţitul ascuţit de ea.

Îi vezi lipindu-se, ghemuindu-se de-a lungul zidului, care absoarbe şi reţine cea mai mare parte din căldură. Stau aici, vorbind doi câte doi, de cele mai multe ori izolaţi, cu ochii neîncetat îndreptaţi spre poarta care se deschide să cheme pe vreunul dintre ei sau să debordeze în abis o nouă zgură zvârlită din cuptorul societăţii.

Curtea Saint-Bernard îşi are vorbitorul ei special; o încăpere lungă, împărţită în două prin două grilaje paralele înfipte la trei picioare unul de altul, astfel ca vizitatorul să nu poată strânge mâna prizonierului sau să-i dea ceva. Vorbitorul e mohorât, umed şi oribil din toate punctele de vedere, mai cu seamă când te gândeşti la destăinuirile înfricoşătoare care s-au furişat printre gratii şi au ruginit fierul.

Totuşi, oricât de groaznic ar fi, locul acesta e paradisul unde vin să se oţelească într-o societate sperată, preţuită, oamenii ale căror zile sunt numărate: aşa de rar iese cineva din Groapa cu lei pentru a merge într-altă parte decât la bariera Saint-Jacques, la ocnă sau la carcera celulară!

În curtea pe care am descris-o şi care era pătrunsă de-o umezeală rece, se plimba, cu mâinile în buzunarele fracului său, un tânăr privit cu multă curiozitate de localnicii Gropii.

Ar fi trecut drept un om elegant, graţie croielii hainelor, dacă hainele

n-ar fi fost zdrenţuite; cu toate acestea, ele nu fuseseră uzate; postavul, fin şi mătăsos în locurile neatinse, îşi recăpăta repede luciul sub mâna dezmierdătoare a prizonierului, care încerca să facă din el un veşmânt nou.

Punea aceeaşi grijă în a încheia o cămaşă de mătase a cărei culoare se schimbase enorm de la intrarea lui în închisoare, iar peste încălţămintea de lac trecea colţul unei batiste brodată cu iniţiale care avea deasupra o coroană heraldică.

Mai mulţi pensionari ai Gropii cu lei urmăreau cu interes viu preocupările de toaletă ale prizonierului.

— Ia uite-l pe prinţul care se face frumos! spuse un hoţ.

— E foarte frumos din născare, glăsui altul şi dacă ar avea numai un pieptene şi pomadă i-ar face marţ pe toţi domnii cu mănuşi albe.

— Cu siguranţă că fracul lui a fost nou-nouţ, iar încălţămintea îi străluceşte straşnic!

— E o cinste pentru noi să avem confraţi aşa de sus-puşi; tâlharii de jandarmi sunt nişte netrebnici. Să ferfeniţească ei o astfel de toaletă...

— Se pare că e unul grozav, spuse altul; a făcut de toate... şi în stil mare. E superb să ajungă cineva aici aşa de tânăr!

Şi obiectul hidoasei admiraţii, gusta parcă elogiile sau aburul elogiilor, căci n-auzea cuvintele.

După ce îşi făcu toaleta, se apropie de ghişeul cantinei unde se afla un gardian:

— Domnule, îi spuse el, împrumută-mi douăzeci de franci; îi capeţi în curând înapoi; cu mine, nici o teamă. Am rude care posedă mai multe milioane decât taleri ai dumneata... Dă-mi douăzeci de franci, te rog, să iau o cameră separată şi să cumpăr un halat. Mi-este grozav de greu să stau mereu în haină şi cu încălţămintea în picioare. Şi ce haină e asta, domnule, pentru un prinţ Cavalcanti?

Gardianul îi întoarse spatele şi înălţă din umeri. Nici nu râse măcar de cuvintele care ar fi descreţit toate frunţile; căci omul auzise multe altele sau, mai bine zis, auzise totdeauna acelaşi lucru.

— Eşti un om fără suflet, spuse Andrea şi am să te fac să-ţi pierzi locul.

Atunci gardianul întoarse capul şi scoase un hohot zgomotos de râs.

Prizonierii se apropiară şi făcură cerc.

— Îţi spun, continuă Andrea, că cu amărâta asta de sumă am să-mi pot face rost de un halat şi de o cameră ca să primesc cum trebuie vizita ilustră pe care o aştept de pe o zi pe alta.

— Are dreptate! are dreptate! glăsuiră prizonierii. Se vede cât de colo că e un om bine!

— Atunci împrumutaţi-i voi douăzeci de franci, spuse gardianul rezemându-se pe celălalt din umerii lui uriaşi; nu sunteţi datori să faceţi asta pentru un tovarăş al vostru?

— Eu nu sunt tovarăş cu ăştia! declară tânărul cu mândrie; nu mă insulta, n-ai drept să mă insulţi.

Hoţii se priviră cu murmure înăbuşite şi o furtună stârnită de provocarea gardianului, mai mult decât de cuvintele lui Andrea, începu să mugească peste capul prizonierului aristocrat.

Având siguranţa că va şti să domolească furtuna când valurile vor deveni prea tumultuoase, gardianul îi lăsa să se înfurie din ce în ce mai mult pentru a juca o festă solicitatorului inoportun şi pentru a-şi oferi o distracţie.

Hoţii se apropiau de Andrea; unii îşi spuneau:

— Gheata! gheata!

Operaţie crudă care constă în a se năpusti, nu cu o gheată oarecare, ci una cu ţinte, asupra confratelui căzut în dizgraţia lor.

Alţii propuneau *tiparul*; alt gen de distracţie, constând în a umple cu nisip, cu pietricele, cu monede mari când le au, o basma pe care călăii o deschid peste umerii şi capul nenorocitului.

— Să-l biciuim pe frumosul domnişor! spuseră câţiva; pe domnişorul cinstit!

Dar Andrea, întorcându-se spre ei, clipi din ochi, îşi umflă obrazul cu limba şi scoase plescăitul acela de buze care echivalează cu nenumărate semne convenţionale printre bandiţii obligaţi la tăcere.

Un semn masonic pe care îl învăţase de la Caderousse.

Ei îl recunoscură ca pe unul de-al lor.

Îndată basmalele căzură; gheata ţintuită reintră în piciorul călăului principal. Câteva glasuri declarară că domnul avea dreptate, că domnul putea să fie cinstit în felul său şi că prizonierii vroiau să arate exemplul libertăţii de conştiinţă.

Răzmeriţa se potoli. Gardianul rămase aşa de buimăcit încât îl apucă îndată pe Andrea de mâini şi începu să-l percheziţioneze, atribuind unor manifestări mai semnificative decât fascinaţiei schimbarea subită a locuitorilor Gropii cu lei.

Andrea se lăsă cercetat, nu fără a protesta.

Deodată o voce răsună la ghişeu.

— Benedetto! striga un inspector.

Gardianul îşi lăsă prada.

— Sunt chemat? întrebă Andrea.

— La vorbitor! spuse vocea.

— Vezi, mi se face o vizită. Ai să vezi, scumpe domn, dacă poate să trateze cineva pe un Cavalcanti ca pe un om de rând!

Şi strecurându-se prin curte, ca o umbră neagră, Andrea se năpusti prin ghişeul întredeschis, lăsând în admiraţie pe confraţi şi chiar pe gardian.

Într-adevăr era chemat la vorbitor şi nu e locul să ne minunăm mai puţin decât se minuna Andrea; căci, de când intrase la Force, în loc să uzeze ca ceilalţi de beneficiul scrisului pentru a se face chemat, şiretul tânăr

păstrase cea mai stoică tăcere.

— De bună seamă, spunea el, că eu sunt ocrotit de o persoană atotputernică; totul îmi dovedeşte asta; averea subită, uşurinţa cu care am trecut peste toate piedicile, o familie improvizată, un nume ilustru devenit proprietatea mea, aurul planând asupra mea, legăturile cele mai minunate făgăduite ambiţiei mele! O nenorocită uitare a norocului meu, o absenţă a protectorului meu m-au pierdut — dar nu pe deplin, nu pentru totdeauna. Mâna s-a retras pentru un moment, ea se va întinde cu siguranţă spre mine şi mă va apuca din nou în momentul când am să mă cred gata de-a cădea în prăpastie.

De ce aş risca o intervenţie imprudentă? să-mi înstrăinez poate protectorul? el are două mijloace de a mă scoate din încurcătură; evadarea misterioasă cumpărată cu aur şi forţarea mâinii judecătorilor pentru a obţine o absolvire. Să aşteptăm până când mi se va dovedi că m-a părăsit cu totul şi atunci...

Andrea făurise un plan care putea fi socotit abil; ticălosul era repede la atac şi dârz la apărare. Suportase mizeria închisorii comune şi lipsurile de tot felul. Acum însă Andrea suferea că e dezbrăcat, că e murdar, că e flămând; timpul îl apăsa.

În momentul acesta de plictiseală îl strigă la vorbitor glasul inspectorului.

Andrea îşi simţi inima năpădită de bucurie. Era prea devreme pentru vizita judecătorului de instrucţie şi prea târziu ca să fie chemat de directorul închisorii sau de medic. Era deci vizita neaşteptată.

Dinapoia zăbrelelor vorbitorului, unde fu introdus, Andrea zări cu ochi dilataţi de o curiozitate avidă chipul sumbru şi inteligent al lui Bertuccio care, la rându-i, privea cu o uimire îndurerată zăbrelele, uşile zăvorâte şi umbra care se mişca dinapoia gratiilor încrucişate.

— A! făcu Andrea izbit în inimă.

— Bună ziua Benedetto, spuse Bertuccio cu voce seacă şi sonoră.

— Dumneata? dumneata? glăsui tânărul privind cu spaimă în jurul său.

— Copil nenorocit, nu mă recunoşti? spuse Bertuccio.

— Tăcere! Tăcere! şopti Andrea care cunoştea auzul fin al zidurilor: Doamne! Doamne! nu vorbi aşa de tare.

— Ai vrea să vorbeşti cu mine între patru ochi, nu-i aşa? întrebă Bertuccio.

— O, da! spuse Andrea.

— Bine.

Şi Bertuccio, scotocindu-se în buzunar, făcu semn unui gardian care se zărea dinapoia geamului de la ghişeu:

— Citeşte, spuse el.

— Ce-i asta? întrebă Andrea.

— Ordinul de a te duce într-o cameră şi de a fi lăsat să stau de vorbă cu tine.

— O! exclamă Andrea debordând de bucurie.

Şi îndată, închizându-se în sine, îşi spuse:

"Iară-i protectorul necunoscut! Nu mă uită. Şi vrea să fie secretă grija lui, deoarece ţine să vorbim într-o cameră izolată. Îi am în mână... Bertuccio a fost trimis de protector".

Gardianul se sfătui un moment cu un superior, apoi deschise uşile de fier şi-l conduse pe Andrea, care nu mai putea de bucurie, într-o cameră de la primul etaj, cu vederea spre curte.

Camera era spoită cu var, aşa cum se obişnuieşte în închisori. Avea un aspect vesel, care păru prizonierului strălucitor; o sobă, un pat, un scaun, o masă formau mobilierul ei somptuos.

Bertuccio se aşează pe scaun. Andrea se trânti pe pat. Gardianul se retrase.

— Haide, glăsui administratorul, ce ai a-mi spune?

— Dar dumneata? întrebă Andrea.

— Vorbeşti tu întâi...

— O, nu; dumneata ai multe să-mi spui deoarece ai venit la mine.

— Bine, fie. Ai continuat firul mârşăviilor tale: ai furat, ai asasinat.

— Bun; dacă pentru a-mi spune lucrurile astea m-ai adus într-o cameră specială, este păcat de osteneală. Le ştiu. Dar sunt şi altele pe care nu le ştiu. Să vorbim despre astea, te rog. Cine te-a trimis?

— Oho, mergi repede, domnule Benedetto!

— Nu e aşa? şi la ţintă. Să economisim în special vorbele de prisos. Cine te trimite?

— Nimeni.

— Cum de ştii că sunt în închisoare?

— Te-am recunoscut de mult în filfizonul obraznic care dădea pinteni cu atâta graţie unui cal pe Champs-Elysées.

— Champs-Elysées? Ia stai, să vorbim puţin de părintele meu, vrei?

— Adică de mine?

— Dumneata, bunul meu domn, eşti tatăl meu adoptiv... Dar nu dumneata, îmi închipui, ai dispus în favoarea mea de o sută de mii de franci pe care i-am mâncat în patru sau cinci luni; nu dumneata mi-ai plăsmuit un părinte italian şi gentilom; nu dumneata m-ai introdus în lume, invitându-mă la un anumit dineu unde mi se pare că mănânc şi acum, la Auteuil, în cea mai bună societate a Parisului, cu un anume procuror regal a cărui cunoştinţă, care mi-ar fi aşa de utilă în momentul acesta, îmi pare foarte rău că nu am cultivat-o; în sfârşit, nu dumneata mă garantai pentru un milion sau două când mi s-a întâmplat accidentul fatal... Haide, stimabile corsican, vorbeşte...

— Ce vrei să-ţi spun?

— Te ajut eu. Vorbeai adineauri despre Champs-Elysée, vrednicul meu părinte adoptiv.

— Ei şi?

— Ei şi pe Champs-Elysées locuieşte un domn bogat, foarte bogat.

— La care tu ai furat şi ai asasinat, nu-i aşa?

— Cred că da.

— Domnul conte de Monte-Cristo?

— I-ai spus pe nume, precum zice domnul Racine. Ascultă, trebuie să mă arunc în braţele lui şi să-l sugrum la pieptul meu strigând tată! tată! precum spune domnul Pixérécourt?

— Să nu glumim, răspunse Bertuccio cu gravitate, iar un astfel de nume nu trebuie rostit aci, aşa cum îndrăzneşti să-l pronunţi tu.

— Ei, de ce nu? exclamă Andrea uluit oarecum de solemnitatea ţinutei lui Bertuccio.

— Pentru că acela care poartă numele acesta e prea favorizat de cer pentru a fi părintele unui ticălos ca tine.

— Vorbe mari...

— Şi efecte mari, dacă nu-ţi bagi minţile în cap.

— Ameninţări... Nu mi-e teamă de ele... am să spun...

— Crezi că ai de-a face cu netrebnici de teapa ta? întrebă Bertuccio cu un ton aşa de calm şi cu o privire aşa de sigură încât Andrea fu zdruncinat până în adâncul sufletului; crezi că ai de-a face cu netrebnicii tăi din ocnă sau cu naivii din lume?... Benedetto, te găseşti într-o mână cumplită. Mâna asta vrea să se deschidă pentru tine: profită de ocazie. Să nu te joci cu trăsnetul pe care îl lasă o clipă, dar pe care îl poate reapuca dacă încerci s-o forţezi.

— Părintele meu... Vreau să ştiu cine e părintele meu! spuse încăpăţânatul. Am să pier dacă trebuie, dar voi afla. Ce-mi pasă de scandal... de bine... de reputaţie, de *reclamă*, cum zice Beauchamp, ziaristul! Voi însă, oamenii din lumea bună, aveţi totdeauna de pierdut ceva din cauza scandalului, în ciuda milioanelor şi-a blazoanelor voastre... Ascultă, cine e tatăl meu?

— Am venit să-ţi spun...

— Aha! exclamă Benedetto cu ochi scânteietori de bucurie.

Uşa se deschise în momentul acela şi temnicerul spuse, adresându-se lui Bertuccio:

— Iertaţi-mă, domnule, dar judecătorul de instrucţie îl aşteaptă pe deţinut.

— Începe interogatoriul meu, spuse Andrea administratorului. Să-l ia dracu de inoportun.

— Voi reveni mâine, spuse Bertuccio.

— Bine, făcu Andrea. Domnilor jandarmi, la dispoziţia dumneavoastră... Scumpe domn, lăsaţi zece taleri la grefă ca să mi se dea

lucrurile de care am nevoie.

— Bine, spuse Bertuccio.

Andrea îi întinse mâna. Bertuccio îşi ţinu mâna în buzunar şi zornăi numai câteva monede de argint.

— Exact asta vroiam să spun, glăsui Andrea schimonosind un zâmbet, dar subjugat de liniştea ciudată a lui Bertuccio.

"Să mă fi înşelat oare? îşi spuse el. Vom vedea".

— Aşadar, pe mâine! adăugă întorcându-se spre Bertuccio.

— Pe mâine! răspunse administratorul.

Capitolul XXXIV Judecătorul

Vă amintiţi că abatele Busoni rămăsese singur cu Noirtier în camera mortuară şi că bătrânul, dimpreună cu preotul, se constituiseră păzitorii corpului fetei.

Poate că rugăciunile creştineşti ale abatelui, poate că bunătatea lui, poate că vorba-i convingătoare au redat bătrânului curaj; căci din momentul când a putut să converseze cu preotul, în locul deznădejdii care pusese la început stăpânire pe el, totul anunţa acum o mare resemnare, un calm surprinzător pentru cei ce îşi reaminteau afecţiunea profundă nutrită de el Valentinei.

Domnul de Villefort nu-l mai văzuse pe bătrân din dimineaţa morţii. Toată casa fusese primenită: un alt valet fusese angajat pentru el, un alt servitor pentru Noirtier; două femei intraseră în serviciul doamnei de Villefort; toţi, până la portar şi vizitiu, prezentau chipuri noi care răsăriseră, pentru a zice astfel, între stăpânii casei blestemate şi care avuseseră timp să remarce relaţiile reci dintre ei. De altminteri sesiunea se deschidea peste trei zile şi, închis în cabinetul său, Villefort urmărea cu înfrigurată hărnicie procedura întocmită împotriva asasinului lui Caderousse. Afacerea aceasta, ca toate acelea în care contele de Monte-Cristo era amestecat, stârnise multă vâlvă în lumea pariziană. Dovezile nu erau convingătoare deoarece se sprijineau pe câteva cuvinte scrise de un ocnaş în agonie, fost tovarăş de ocnă cu cel pe care îl acuza şi care putea să-şi acuze tovarăşul din ură sau din răzbunare. Numai convingerea magistratului se formase; procurorul regal ajunsese la convingerea cumplită că Benedetto era culpabil şi urma să scoată din victoria aceasta anevoioasă una din acele voluptăţi de amor propriu care trezeau puţin fibrele inimii lui îngheţate.

Procesul se instruia deci, gratie muncii neîncetate a lui Villefort, care vroia să deschidă cu el sesiunea apropiată: de aceea fusese nevoit să se zăvorască mai mult decât oricând, pentru a evita să răspundă nenumăratelor

cereri de bilete pentru şedinţă.

Şi apoi se scursese aşa de puţin timp de când biata Valentine fusese depusă în mormânt, durerea casei era încă aşa de recentă, încât nu se mira nimeni că-l vede pe părinte cufundat cu atâta severitate în îndeplinirea datoriei sale, adică în unica uitare pe care o putea găsi pentru mâhnirea sa.

O singură dată — era în ziua următoare aceleia când Benedetto primise a doua vizită a lui Bertuccio, cu care ocazie acesta a fost obligat să-i comunice numele părintelui său — aşadar, în ziua următoare aceleia care era o duminică, Villefort îl zărise pe tatăl său. Era într-un moment când magistratul coborâse rupt de oboseală în grădina palatului şi, sumbru, încovoiat sub povara unui gând neînduplecat, dobora cu bastonul tulpinele lungi şi muribunde ale trandafirilor care se înălţau de-a lungul aleilor ca nişte spectre ale florilor aşa de strălucitoare în anotimpul ce se scursese.

Ajunsese de mai multe ori în fundul grădinii, adică la faimosul grilaj ce dădea spre terenul pustiu, revenind mereu pe aceeaşi alee, reluându-şi promenada cu acelaşi pas şi cu acelaşi gest — când ochii lui se îndreptară maşinal spre casa în care îl auzea jucându-se zgomotos pe fiul său care venise de la pension să-şi petreacă duminica şi lunea lângă mama sa.

Îl văzu în momentul acela, la una din ferestrele deschise, pe domnul Noirtier care ceruse să fie adus în jilţ până la fereastră ca să se bucure de ultimele raze ale unui soare călduţ încă, ce salutau florile muribunde şi frunzele ruginite ale viţei de vie de pe balcon.

Ochii bătrânului erau aţintiţi asupra unui punct pe care Villefort nu-l zărea decât vag. Privirea lui Noirtier era aşa de duşmănoasă, de sălbatică şi aprinsă, încât procurorul regal, iscusit în a prinde toate impresiile figurii aceleia pe care o cunoştea aşa de bine, se abătu puţin ca să vadă asupra cărei persoane cădeau apăsătoarele priviri.

O văzu atunci, sub un pâlc de tei cu crengile aproape desfrunzite, pe doamna de Villefort care cu o carte în mână îşi întrerupea din când în când lectura ca să-i zâmbească fiului, sau să-i trimită mingea zvârlită cu încăpăţânare de el, din salon în grădină.

Villefort îngălbeni, căci înţelegea gândul bătrânului.

Noirtier privea întruna acelaşi obiect; deodată, însă, privirea lui se îndreptă de la femeie la soţ şi acum Villefort însuşi avu de suferit atacul ochilor fulgerători care, schimbându-şi obiectul, schimbaseră şi limbajul fără a pierde totuşi ceva din expresia lor ameninţătoare.

Străină de toate aceste pasiuni, ale căror focuri încrucişate treceau pe deasupra capului ei, doamna de Villefort ţinea în momentul acesta mingea fiului, făcându-i semn cu o sărutare să vină la ea; dar Edouard se lăsă rugat îndelung: dezmierdarea maternă nu i se părea probabil o recompensă îndestulătoare pentru deranjul pe care trebuia să-l facă. Se hotărî în sfârşit, sări de pe fereastră într-un grup de heliotropi şi de ochiul-boului şi alergă la doamna de Villefort cu fruntea lac de sudoare. Doamna de Villefort îi şterse

fruntea, îşi depuse buzele pe fildeşul umed şi-l concedie pe copil care porni cu mingea într-o mână şi cu o grămadă de bomboane într-alta.

Mânat de o atracţie de neînvins, aşa cum pasărea e atrasă de şarpe, Villefort se apropie de casă: pe măsură ce se apropia, privirea lui Noirtier se cobora urmărindu-l şi focul luminilor lui căpăta parcă un grad aşa de mare de incandescenţă încât Villefort se simţea mistuit până în adâncul inimii. Într-adevăr, în privirea bătrânului se citea o mustrare sângeroasă şi totodată o ameninţare cumplită. Atunci pleoapele şi ochii lui Noirtier se ridicară spre cer ca şi cum reaminteau fiului un jurământ uitat.

— Domnule, răspunse Villefort pe sub fereastră, mai ai răbdare o zi; îmi ţin cuvântul dat!

Noirtier păru liniştit de vorbele acestea şi ochii lui se îndreptară indiferenţi într-altă parte.

Villefort îşi deschise cu violenţă redingota care îl înăbuşea, trecu o mână lividă peste frunte şi se înapoie în cabinet.

Noaptea trecu rece şi liniştită; lumea se culcă şi adormi ca de obicei, Villefort nu se culcă o dată cu ceilalţi, ci lucră până la cinci dimineaţa, revăzând ultimele interogatorii luate în ajun de magistraţii instructori, confruntând depoziţiile martorilor şi punând precizie în actul său de acuzare, unul dintre cele mai energice şi mai iscusit concepute din câte redactase până atunci.

Prima şedinţă a juraţilor urma să aibă loc a doua zi, luni. Villefort văzu ziua aceasta mijind alburie şi sinistră, iar licărirea ei vânătă scoase în relief rândurile scrise cu cerneală roşie pe hârtie. Magistratul adormise o clipă, în timp ce lampa îşi dădea ultimul suflu. Se trezi la auzul pâlpâirilor ei, cu degetele umede şi împurpurate de parcă ar fi fost muiate în sânge.

Deschise fereastra. O fâşie portocalie străbătea în zare cerul, retezând în două plopii subţiri care se profilau negri la orizont. În câmpul cu lucernă, dincolo de grilajul castanilor, o ciocârlie se înălţa la cer intonând cântul ei, limpede şi matinal.

Aerul jilav al zorilor năpădi capul lui Villefort şi-i împrospătă memoria.

— Astăzi, spuse el cu o sforţare, omul care ţine paloşul justiţiei e dator să izbească pretutindeni unde sunt vinovaţii.

Privirile lui se îndreptară atunci fără voie spre fereastra lui Noirtier unde îl văzuse pe bătrân în ajun.

Perdeaua era lăsată.

Şi cu toate acestea, imaginea părintelui său îi era într-atâta de prezentă încât se adresă ferestrei închise ca şi cum ca ar fi fost deschisă şi ca şi cum prin deschizătură l-ar fi văzut încă pe bătrânul ameninţător.

— Da, murmură el, da, fii liniştit!

Capul îi recăzu în piept şi cu capul înclinat astfel, făcu două-trei ocoluri prin cabinet, apoi se zvârli îmbrăcat pe o canapea, nu atât ca să

doarmă cât pentru a-şi mlădia mădularele înţepenite de oboseala muncii şi de frigul care-l pătrunsese până în măduva oaselor.

Treptat-treptat se trezi toată lumea. Din cabinet Villefort auzi zgomotele succesive care constituie, pentru a spune astfel, viaţa casei; uşile trântite, zornăitul soneriei doamnei de Villefort care îşi chema camerista, primele strigăte ale copilului, care se scula voios aşa cum se scoală de obicei făpturile de vârsta lui.

Villefort sună la rându-i. Valetul cel nou intră la el şi îi aduse ziarele.

O dată cu ziarele aduse şi o ceaşcă cu ciocolată.

— Ce mi-ai adus aici? întrebă Villefort.

— O ceaşcă cu ciocolată.

— N-am cerut-o. Cine se interesează de mine?

— Doamna; mi-a spus că domnul va vorbi fără îndoială mult astăzi în procesul de asasinat şi că are nevoie să prindă puteri.

Şi valetul depuse pe masa de lângă canapea, masă ca toate celelalte încărcată cu hârtii, ceaşca de argint aurit.

Valetul ieşi.

Villefort privi o clipă ceaşca, cu un aer posomorât, apoi, deodată, o luă cu o mişcare nervoasă şi sorbi dintr-o înghiţitură conţinutul ei. S-ar fi zis că nădăjduia că băutura este ucigătoare şi că el chema moartea ca să-l scape de o obligaţie ce-i poruncea un lucru mult mai greu decât acela de a muri. Se ridică apoi şi se plimbă prin cabinet, cu un zâmbet care i s-ar fi părut teribil celui ce l-ar fi privit în momentul acela.

Ciocolata era inofensivă şi domnul de Villefort nu simţi nimic.

La ora dejunului, domnul de Villefort nu se arătă la masă. Valetul intră iarăşi în cabinet.

— Doamna îl înştiinţează pe domnul, spuse el, că au sunat orele unsprezece şi că şedinţa e la amiază.

— Ei şi? exclamă Villefort.

— Doamna şi-a făcut toaleta: e gata şi întreabă dacă îl va însoţi pe domnul.

— Unde?

— La tribunal.

— De ce?

— Doamna spune că doreşte foarte mult să asiste la şedinţă.

— A, doreşte asta? spuse Villefort cu un accent aproape înfricoşător.

Servitorul se trase un pas înapoi şi spuse:

— Dacă domnul doreşte să iasă singur, îi voi comunica doamnei.

Villefort rămase o clipă tăcut; îşi scărpină cu unghiile obrazul palid, înconjurat de barba neagră ca abanosul.

— Spune doamnei, răspunse el în sfârşit, că doresc să-i vorbesc şi că o rog să mă aştepte la domnia sa.

— Da, domnule.

— Pe urmă înapoiază-te ca să mă razi şi să mă îmbraci.

— Numaidecât.

Valetul dispăru, apoi reapăru, îl bărbieri pe Villefort şi-l îmbrăcă solemn, în negru.

Pe urmă, după ce sfârşi:

— Doamna a spus că îl aşteaptă pe domnul de îndată ce termină, glăsui el.

— Mă duc.

Şi Villefort se îndreptă, cu dosarele sub braţ, cu pălăria în mână, spre apartamentul soţiei sale.

Se opri un moment la uşă, ştergându-şi cu batista sudoarea care curgea de pe fruntea-i lividă.

Apoi împinse uşa.

Doamna de Villefort stătea pe o canapea, răsfoind cu nerăbdare ziare şi broşuri pe care tânărul Edouard se amuza să le rupă înainte ca mama lui să fi avut timp de-a termina lectura. Ea era complet îmbrăcată pentru ieşire; pălăria o aştepta pe un jilţ; îşi pusese mănuşile.

— A, iată-te, domnule! glăsui ea cu vocea-i naturală şi calmă; vai, eşti palid, domnule. Ai lucrat iarăşi toată noaptea? De ce n-ai venit să dejunezi cu noi? Ascultă, mă iei, sau mă duc singură cu Edouard?

Precum vedeţi, doamna de Villefort înmulţise întrebările pentru a obţine un răspuns; dar domnul de Villefort rămăsese, la toate întrebările ei, rece şi mut ca o statuie.

— Edouard, spuse Villefort fixând asupra copilului o privire poruncitoare, du-te de te joacă în salon, dragul meu; trebuie să vorbesc mamei tale.

Văzând ţinuta lui reţinută, tonul hotărât, introducerea ciudată, doamna de Villefort tresări.

Edouard ridicase capul; se uitase la mama lui şi văzând că ea nu confirma ordinul domnului de Villefort, se apucase din nou să reteze capul soldaţilor de plumb.

— Edouard, n-auzi? strigă domnul de Villefort cu atâta asprime încât copilul sări în picioare; pleacă!

Copilul, foarte puţin obişnuit cu acest tratament, îngălbeni; ar fi fost greu să spunem dacă îngălbenise de frică sau de mânie. Părintele merse la el, îl luă de braţ şi îl sărută pe frunte.

— Du-te, copilul meu, du-te! îi spuse el.

Edouard ieşi.

Domnul de Villefort se îndreptă spre uşă şi puse zăvorul.

— O, dar ce este? exclamă tânăra femeie privindu-şi soţul până în adâncul sufletului şi schiţând un zâmbet pe care impasibilitatea lui Villefort îl îngheţă.

— Doamnă, unde pui dumneata otrava de care te serveşti de obicei?

articulă răspicat şi fără introducere magistratul, care stătea între nevastă şi uşă.

Doamna de Villefort simţi ceea ce simte, desigur, ciocârlia când vede vulturul strângând deasupra capului ei cercurile lui ucigătoare.

Un sunet răguşit, frânt, care nu era nici strigăt, nici suspin, scăpă din pieptul doamnei de Villefort; ea deveni lividă.

— Domnule, spuse ea, nu înţeleg.

Şi, ca şi cum fusese împinsă dintr-un paroxism al groazei într-un al doilea paroxism, mai puternic fără îndoială decât primul, recăzu pe pernele sofalei.

— Te întrebam, continuă Villefort cu vocea perfect calmă, unde ascundeai otrava cu care ai ucis pe socrul meu, domnul de Saint-Méran, pe soacra mea, pe Barrois şi pe fiica mea Valentine.

— Domnule, ce tot spui dumneata? exclamă doamna Villefort împreunându-şi mâinile.

— Rolul dumitale nu e să mă întrebi pe mine, ci să răspunzi.

— Soţului sau judecătorului? îngăimă doamna de Villefort.

— Judecătorului, doamnă, judecătorului!

Paloarea femeii, neliniştea privirii ei, tremurul întregului ei corp formau un spectacol înfricoşător.

— Domnule, domnule! murmură ea şi atât.

— Nu răspunzi, doamnă? strigă magistratul.

Adăugă apoi, cu un zâmbet mai grozav decât furia lui:

— E drept că nu tăgăduieşti!

Ea făcu o mişcare.

— Şi nici n-ai putea să tăgăduieşti, adăugă Villefort, întinzând mâna spre ea ca pentru a o înhăţa în numele justiţiei; ai săvârşit crimele cu o iscusinţă neruşinată, dar care nu putea să înşele decât pe oamenii dispuşi prin afecţiunea lor să fie orbi în legătură cu dumneata. A, ştiu din momentul morţii doamnei de Saint-Méran că există un otrăvitor în casa mea: domnul d'Avrigny mă prevenise; după moartea lui Barrois, Dumnezeu să mă ierte!

— bănuielile mele s-au îndreptat asupra cuiva, asupra unui înger, bănuielile mele care, chiar acolo unde nu e o crimă, veghează neîncetat, aprinse în adâncul inimii mele; dar, după moartea Valentinei, n-a mai fost îndoială pentru mine, doamnă şi nu numai pentru mine, dar şi pentru alţii; astfel crima dumitale cunoscută acum de două persoane, bănuită de mai multe, va deveni publică şi — precum îţi spuneam adineauri, doamnă — nu-ţi mai vorbeşte un soţ, ci un judecător!

Tânăra femeie îşi ascunse faţa în palme.

— O, domnule! îngăimă ea; te implor, nu da crezare aparenţelor!

— Nu cumva eşti laşă? exclamă Villefort cu dispreţ. Într-adevăr, am remarcat întotdeauna că otrăvitorii erau laşi. Eşti laşă, dumneata care ai avut groaznicul curaj de a vedea murind în faţa dumitale doi bătrâni şi o fată?

— Domnule! domnule!

— Eşti laşă — continuă Villefort cu tot mai multă exaltare — dumneata care ai numărat, unul câte unul, minutele a patru agonii, care ţi-ai făurit planurile infernale şi ţi-ai amestecat băuturile netrebnice cu o iscusinţă şi o precizie aşa de miraculoasă? Dumneata, care ai pus aşa de bine la cale totul, ai uitat cumva să calculezi un singur lucru: unde te putea duce dezvăluirea crimelor dumitale? O, aceasta este cu neputinţă; şi ai păstrat o otravă mai plăcută, mai subtilă, mai ucigătoare decât celelalte, pentru a scăpa de pedeapsa ce ţi se cuvenea... Nu e aşa că ai făcut asta?

Doamna de Villefort îşi frământă mâinile şi căzu în genunchi.

— Ştiu bine... ştiu bine, spuse el; mărturiseşti; dar mărturisirea făcută judecătorilor, mărturisirea făcută când vinovatul nu mai are încotro, nu scade întru nimic pedeapsa!

— Pedeapsa? exclamă doamna de Villefort. Pedeapsa, domnule? Ai rostit cuvântul acesta de două ori.

— Fără îndoială. Ai crezut că scapi pentru că erai de patru ori vinovată? Ai crezut că pedeapsa se va abate de la dumneata pentru că eşti femeia celui care o dă? Nu, doamnă, nu! Orice ar fi, eşafodul o aşteaptă pe otrăvitoare dacă, mai ales, cum îţi spuneam adineauri, otrăvitoarea nu a avut grijă să păstreze pentru ea câteva picături din cea mai sigură otravă a ei.

Doamna de Villefort scoase un strigăt sălbatic; groaza hidoasă şi neîmblânzită năpădi trăsăturile ei descompuse.

— O, nu te teme, doamnă, de eşafod! glăsui magistratul; nu vreau să te dezonorez, căci ar însemna să mă dezonorez pe mine; nu, dimpotrivă, dacă m-ai înţeles bine, vei înţelege că nu poţi muri pe eşafod.

— Nu, nu am înţeles; ce vrei să spui? bolborosi nenorocita femeie complet înmărmurită.

— Vreau să spun că femeia primului magistrat al capitalei nu va încărca un nume rămas fără pată cu infamia ei şi nu-şi va dezonora în acelaşi timp soţul şi copilul.

— Nu, nu!

— Doamnă, vei face o faptă bună şi pentru fapta aceasta bună îţi mulţumesc.

— Îmi mulţumeşti? Pentru ce?

— Pentru ce ai spus.

— Ce-am spus? Mi-e mintea zăpăcită; Doamne! Doamne! nu mai înţeleg nimic.

Şi se sculă cu părul răvăşit, cu buzele înspumate.

— Doamnă, ai de răspuns întrebării pe care ţi-am pus-o intrând aci: unde e otrava de care te serveşti de obicei, doamnă?

Doamna de Villefort îşi ridică braţele la cer şi îşi strânse convulsiv mâinile.

— Nu, nu! vociferă ea; nu, nu vrei asta!

— Ceea ce nu vreau, doamnă, este să pieri pe un eşafod, înţelegi? răspunse Villefort.

— Domnule, îndurare!

— Ceea ce vreau este să se facă dreptate. Eu sunt pe pământ ca să pedepsesc, doamnă, adăugă el cu o privire învăpăiată; oricărei alte femei, fie ea şi o regină, i-aş trimite călăul; cu dumneata însă voi fi milostiv. Dumitale îţi spun: nu-i aşa, doamnă, că ai păstrat câteva picături din otrava dumitale, cea mai plăcută, mai promptă şi mai sigură?

— O, iartă-mă, domnule, lasă-mă să trăiesc!

— Eşti laşă! spuse Villefort.

— Gândeşte-te că sunt soţia dumitale!

— Eşti o otrăvitoare!

— Pentru numele cerului...

— Nu!

— În numele dragostei ce mi-ai purtat...

— Nu! nu!

— În numele copilului nostru! O, lasă-mă să trăiesc pentru copilul nostru!

— Nu, nu, nu, îţi spun! Dacă o zi te-aş lăsa să trăieşti, l-ai ucide poate şi pe el ca şi pe ceilalţi.

— Eu să-mi ucid fiul? strigă mama sălbatică năpustindu-se spre Villefort; să-l ucid pe Edouard al meu? Hahaha!

Şi un râs groaznic, un râs de demon, un râs de nebună încheie fraza, pierzându-se într-un răget sângeros.

Doamna de Villefort căzuse la picioarele soţului ei.

Villefort se apropie de ea.

— Gândeşte-te, doamnă, spuse el, că dacă la întoarcerea mea nu s-a făcut dreptate, te denunţ cu propria mea gură şi te arestez cu propriile-mi mâini.

Ea asculta, clătinându-se, doborâtă, zdrobită; numai ochii trăiau într-însa, mocnind un foc cumplit.

— Mă înţelegi, glăsui Villefort; eu mă duc să cer pedeapsa cu moartea contra unui asasin... Dacă te mai găsesc în viaţă, te vei culca astă-seară la Conciergerie.

Doamna de Villefort scoate un oftat, nervii i se destinseră, se prăbuşi zdrobită pe covor.

Procurorul regal avu parcă o pornire de milă, o privi cu mai puţină severitate şi înclinându-se uşor în faţa ei:

— Adio, doamnă! spuse el tărăgănat. Adio.

Cuvântul căzu asemenea cuţitului ucigător peste doamna de Villefort. Ea leşină.

Procurorul regal ieşi şi, ieşind, încuie uşa de două ori.

Capitolul XXXV Juraţii

Afacerea Benedetto, cum se spunea pe atunci la tribunal şi în societate, stârnise o enormă senzaţie. Cunoscut la Café de Paris, pe bulevardul de Grand şi la Bois de Boulogne, falsul Cavalcanti făcuse numeroase relaţii cât stătuse la Paris în cele două-trei luni de splendoare. Ziarele istorisiseră diversele popasuri ale parvenitului în viaţa elegantă şi în viaţa de ocnă; rezulta de aci cea mai vie curiozitate, în special printre cei care îl cunoscuseră personal pe prinţul Andrea Cavalcanti; de aceea, în special aceştia erau hotărâţi să înfrunte orice pentru a-l vedea pe banca acuzaţilor pe domnul Benedetto, asasinul tovarăşului său de lanţ.

Pentru mulţi oameni Benedetto era, dacă nu o victimă, cel puţin o eroare a justiţiei: domnul Cavalcanti-tatăl fusese văzut la Paris şi se aşteptau toţi să-l vadă arătându-se din nou pentru a-şi reclama ilustrul vlăstar. Numeroase persoane care nu auziseră niciodată vorbindu-se despre faimoasa îmbrăcăminte cu care el debarcase la contele de Monte-Cristo, se simţiseră izbiţi de aerul demn, de nobleţea şi de ştiinţa într-ale lumii, pe care le arătase bătrânul patrician care — trebuie spus — părea un senior desăvârşit din toate punctele de vedere ori de câte ori nu vorbea şi nu făcea aritmetică.

În ce-l priveşte pe acuzat, mulţi îşi aminteau că l-au văzut aşa de simpatic, de frumos, încât preferau să creadă că la mijloc e maşinaţia vreunui duşman, aşa cum se găsesc atâţia în lumea asta unde marile averi ridică mijloacele de a face răul şi binele la înălţimea minunii şi puterea la înălţimea extraordinarului.

Alergară deci cu toţii la şedinţa curţii cu juri, unii să guste spectacolul, alţii să-l comenteze. De la şapte dimineaţa se făcea coadă la poartă şi, cu un ceas înainte de deschiderea şedinţei, sala era plină de privilegiaţi.

Înainte de intrarea curţii — şi de multe ori chiar după — o sală de şedinţe seamănă, în zilele marilor procese, cu un salon unde multe persoane se recunosc, se abordează când se găsesc unele lângă altele ca să nu-şi piardă locurile, îşi fac semne când sunt despărţite de un prea mare număr de asistenţi, avocaţi şi jandarmi.

Era una din acele splendide zile de toamnă care ne despăgubesc uneori de o vară absentă sau scurtă; norii pe care domnul de Villefort îi văzuse de dimineaţă brăzdând soarele se risipiseră ca prin farmec, îngăduind să strălucească în puritatea ei una din ultimele şi din cele mai plăcute zile de septembrie.

Beauchamp, unul din regii presei şi în consecinţă având-şi

pretutindeni tronul, privea când în dreapta, când în stânga. Zări pe Château-Renaud şi pe Debray care câştigaseră favorurile unui gardist şi care-l convinseseră să se aşeze dinapoia lor în loc să-i mascheze. Vrednicul agent mirosise pe secretarul ministrului şi pe milionar; se arată plin de atenţiuni pentru nobilii săi vecini, ba chiar le dădu voie să facă o vizită lui Beauchamp, făgăduind că le va păstra locurile.

— Ei, ce zici? îl vedem pe prietenul nostru? întrebă Beauchamp.

— O, da! răspunse Debray; straşnic prinţ! Să ia dracu pe prinţii ăştia italieni!

— Un om despre a cărui spiţă a scris Dante şi care se înălţa la *Divina Comedie*!

— Nobleţe de frânghie! spuse Château-Renaud flegmatic.

— Va fi condamnat, nu-i aşa? îl întrebă Debray pe Beauchamp.

— Dragul meu, răspunse ziaristul, cred că întrebarea ar trebui să ţi se pună dumitale: cunoşti mai bine decât noi acrul biroului; l-ai văzut pe prezident la ultima serată a ministrului dumitale?

— Da.

— Ce ţi-a spus?

— Un lucru care vă va uimi.

— Haide, vorbeşte repede, dragă prietene; e aşa de mult de când nu mi se mai spune ceva care să-mi stârnească mirarea!

— Ei bine, mi-a spus că Benedetto, care e privit ca un Phénix de subtilitate, ca un gigant al şireteniei, nu e decât un şnapan inferior, foarte nerod şi absolut nevrednic de experienţele care se vor face după moarte cu organele lui frenologice.

— Juca totuşi cât se poate de bine rolul unui prinţ! spuse Beauchamp.

— Pentru dumneata, Beauchamp, care îi deteşti pe nenorociţii de prinţi şi care eşti încântat să găseşti pete în soare; nu însă pentru mine care îl simt pe gentilom din instinct şi care recunosc o familie aristocrată, oricare ar fi ea, ca un adevărat copoi al blazonului.

— Aşadar, n-ai crezut niciodată în nobleţea lui?

— Te asigur totuşi, spuse Debray, că pentru oricine altul părea să treacă drept prinţ... L-am văzut la miniştri.

— A, da! glăsui Château-Renaud, straşnic se mai pricep miniştrii voştri în materie de prinţi!

— Dacă eu am vorbit cu prezidentul, spuse Debray lui Beauchamp, dumneata ai vorbit, desigur, cu procurorul regal.

— Cu neputinţă; de opt zile domnul de Villefort se zăvoreşte în casă; e foarte natural: şirul ciudat de necazuri domestice, încoronat prin moartea ciudată a fiicei sale...

— Moarte ciudată? Ce tot spui, Beauchamp?

— O, da, fă pe neştiutorul sub pretextul că toate acestea se petrec în rândurile magistraturii înalte! spuse Beauchamp, punându-şi lornionul la

ochi şi silindu-l să stea acolo.

— Scumpe domn, spuse Château-Renaud, dă-mi voie să-ţi atrag atenţia că, în ce priveşte lornionul nu eşti pe măsura lui Debray. Debray, dă-i o lecţie domnului de Beauchamp.

— Ia uite, nu mă înşel! exclamă Beauchamp.

— Dar ce e?

— Ea e.

— Care ea?

— Se spunea că-i plecată.

— Domnişoara Eugénie? întrebă Château-Renaud; s-a şi înapoiat?

— Nu, dar mama ei.

— Doamna Danglars?

— Cu neputinţă! exclamă Château-Renaud; la zece zile după fuga fiicei ei, la trei zile după falimentul soţului ei!

Debray se îmbujoră uşor şi urmări direcţia privirii lui Beauchamp.

— Haida-de! spuse el; este o femeie voalată, o doamnă necunoscută, vreo prinţesă străină, poate că mama prinţului Cavalcanti; dar spuneai sau, mai bine-zis, vroiai să spui lucruri foarte interesante, Beauchamp, dacă nu mă înşel.

— Eu?

— Da. Vorbeai despre moartea ciudată a Valentinei.

— A, da, adevărat; dar de ce nu-i aici doamna de Villefort?

— Biata femeie! spuse Debray; ea este fără îndoială ocupată să distileze apa de melisă pentru spitale şi să compună cosmetice pentru ea şi pentru prietenele ei. După cât se spune, cheltuieşte cu distracţia asta două-trei mii de taleri pe an. În definitiv, ai dreptate: de ce nu e aici doamna de Villefort? Mi-ar fi făcut multă plăcere s-o văd; ţin mult la femeia asta.

— Iar eu o detest, glăsui Château-Renaud.

— De ce?

— Habar nu am. De ce iubim? De ce urâm? O detest din antipatie.

— Sau din instinct.

— Poate... Dar să revenim la ce spuneai.

— Ei bine, reluă Beauchamp, nu sunteţi curioşi să ştiţi, domnilor, de ce se moare aşa de des în casa Villefort?

— Des, e bine zis, spuse Château-Renaud.

— Dragul meu, cuvântul se găseşte în Saint-Simon.

— Dar lucrul se găseşte la domnul de Villefort; să revenim la el.

— Întrucât mă priveşte, spuse Debray, mărturisesc că nu pierd din vedere casa aceasta tapetată de trei luni de zile cu doliu şi chiar alaltăieri doamna îmi vorbea în legătură cu Valentine.

— Care doamnă? întrebă Château-Renaud.

— Ei, nevasta ministrului!

— A, iartă-mă, spuse Château-Renaud, eu nu merg pe la miniştri; las

cinstea aceasta prinţilor.

— Nu erai decât frumos, baroane; acum devii scânteietor; fie-ţi milă de noi că altminteri ne pârjoleşti ca un alt Jupiter.

— N-am să mai spun nimic, glăsui Château-Renaud; dar, la naiba, fie-ţi milă de mine şi nu-mi da replica!

— Mai bine să încercăm să ajungem la ţelul dialogului nostru, Beauchamp; îţi spuneam deci că doamna îmi cerea alaltăieri informaţii; lămureşte-mă, ca s-o lămuresc şi eu.

— Domnilor, dacă în casa Villefort se moare aşa de des — menţin cuvântul — este pentru că în casă se găseşte un asasin.

Tinerii tresăriră, căci ideea le venise şi lor în mai multe rânduri.

— Şi cine-i asasinul? întrebară ei.

— Tânărul Edouard.

Hohotul de râs al celor doi ascultători nu-l derută câtuşi de puţin pe vorbitor, care continuă:

— Da, domnilor, tânărul Edouard, copil fenomenal care ucide de pe acuma ca un om mare.

— E o glumă?

— Câtuşi de puţin; am angajat ieri un servitor care a plecat de la domnul de Villefort: ascultaţi cu luare-aminte.

— Ascultăm.

— Şi pe care îl voi concedia mâine, deoarece mănâncă enorm pentru a-şi scoate paguba postului pe care şi-l impunea acolo din pricina groazei. Se pare că adorabilul copil a pus mâna pe un flacon de care se foloseşte din când în când împotriva celor ce îi displac. Mai întâi i-au displăcut bunicuţul şi bunicuţa de Saint-Méran şi le-a turnat câte trei picături din elixirul său: trei picături ajung; apoi a venit rândul bunului Barrois, bătrânul servitor al bunicului Noirtier, care îl bruftuia din când în când pe simpaticul ştrengar. Simpaticul ştrengar i-a turnat trei picături din elixirul său. La fel a făcut cu biata Valentine, care nu-l bruftuia, dar pe care el o pizmuia: i-a turnat trei picături din elixirul său şi ea ca şi ceilalţi s-a dus.

— Dar ce afurisită de braşoavă ne tot îndrugi? exclamă Château-Renaud.

— Da, spuse Beauchamp, o poveste de pe lumea cealaltă, nu-i aşa?

— E absurdă! spuse Debray.

— Aha! reluă Beauchamp. Începeţi să aveţi îndoieli. Întrebaţi-l pe servitorul meu sau, mai bine zis, pe cel care mâine nu va mai fi servitorul meu: el era zvonul casei.

— Dar elixirul? unde e? ce fel e?

— Copilul îl ascunde.

— Şi de unde l-a luat?

— Din laboratorul mamei sale.

— Dar ce? mama lui are otrăvuri în laboratorul ei?

— Parcă eu ştiu? Îmi pui nişte întrebări de procuror regal. Repet ce mi s-a spus, atâta tot; vi-l citez pe autor: mai mult nu pot să fac. Nenorocitul nu mai mânca de spaimă.

— De necrezut!

— Ba nu, dragul meu, nu e câtuşi de puţin de necrezut; l-aţi văzut anul trecut pe copilul din strada Richelieu care se amuza să-şi ucidă fraţii şi surorile, înfigându-le un ac în ureche în timp ce ei dormeau. Generaţia care ne urmează este foarte precoce, dragul meu.

— Dragul meu, mă prind că nu crezi o iotă din ce ne povesteşti, spuse Château-Renaud. Dar nu-l văd pe contele de Monte-Cristo; cum de nu e aci?

— El e blazat, spuse Debray; şi apoi n-o să vrea să se arate în faţa lumii, el care a fost păcălit de toţi Cavalcantii veniţi, după câte se pare, la el cu scrisori false de credit; a fost păgubit cu vreo sută de mii de franci.

— Apropo, domnule de Château-Renaud, întrebă Beauchamp, ce face Morrel?

— Am fost de trei ori la el şi nu l-am găsit. Cu toate acestea sora lui, nu mi s-a părut deloc neliniştită şi mi-a spus cu o figură foarte senină că nici ea nu l-a văzut de două-trei zile, însă că e sigură că e bine.

— Aha, înţeleg acum de ce contele de Monte-Cristo nu poate să vină în sală, spuse Beauchamp.

— De ce?

— Pentru că e actor în dramă.

— Ce, a asasinat şi el pe cineva? întrebă Debray.

— Dimpotrivă, au vrut să-l asasineze pe el. Ştii bine că bunul domn Caderousse a fost asasinat de micul lui prieten Benedetto când ieşea de la conte. Ştii bine că la el s-a găsit faimoasa vestă cu scrisoarea care a deranjat semnarea contractului. Uite, vezi faimoasa vestă? E colo, însângerată, pe birou, ca piesă doveditoare.

— Aha!

— Ssst! Domnilor, uite curtea; la locurile noastre!

Într-adevăr, se produse un zgomot mare în pretoriu; gardistul îşi chemă protejaţii printr-un *hm!* energic, iar uşierul, arătându-se în pragul sălii de deliberare, strigă cu glasul chelălăitor pe care uşierii îl aveau de pe vremea lui Beaumarchais:

— Domnilor, curtea!

Capitolul XXXVI Actul de acuzare

Judecătorii luară loc în mijlocul celei mai profunde tăceri; juraţii se

aşezară la locurile lor; domnul de Villefort, obiectul atenţiei şi aproape, am putea să spunem, al admiraţiei generale, se aşează în fotoliul său, plimbând o privire liniştită în juru-i.

Toţi se uitau cu mirare la figura gravă şi severă pe a cărei neclintire durerile paterne păreau că nu au lăsat nici o urmă, şi-l priveau cu un fel de groază pe omul acesta străin de emoţiile omenirii.

— Jandarmi, aduceţi acuzatul! spuse prezidentul.

Atenţia publicului deveni atunci mai încordată şi toţi ochii se fixară asupra uşii prin care urma să intre Benedetto.

Uşa se deschise curând şi acuzatul apăru.

Impresia fu aceeaşi asupra tuturora; pe nimeni nu-l înşelă expresia fizionomiei lui.

Trăsăturile sale nu aveau întipărită emoţia profundă care alungă sângele în inimă şi decolorează fruntea şi obrazul. Mâinile puse graţios, una pe pălărie, alta în deschizătura vestei de pichet alb, nu erau zgâlţâite de nici un fior: ochii lui erau calmi şi chiar strălucitori. De cum intră în sală, privirea tânărului începu să parcurgă rândurile judecătorilor şi ale asistenţilor, oprindu-se mai îndelung asupra prezidentului şi în special asupra procurorului regal.

Lângă Andrea se plasă avocatul său, avocat numit din oficiu (căci Andrea nu vrusese să se ocupe de aceste detalii cărora nu le-a dat, pare-se, nici o importanţă), un tânăr cu păr blond, fad, cu figura îmbujorată de o emoţie mai sensibilă de o sută de ori decât a prevenitului.

Prezidentul ceru să se citească actul de acuzare, întocmit, după cum ştiţi, de condeiul aşa de iscusit şi de neîndurător al lui Villefort.

În decursul lecturii, care dură îndelung şi ar fi fost pentru oricine altul copleşitoare, atenţia publică stătu îndreptată tot timpul asupra lui Andrea, care îi suportă povara cu voioşia sufletească a unui spartan.

Niciodată Villefort nu fusese poate mai concis şi mai elocvent; crima era înfăţişată în culorile cele mai vii; antecedentele acuzatului, transfigurarea lui, filiaţia actelor sale de la o vârstă destul de fragedă erau deduse cu talentul pe care practica vieţii şi cunoaşterea inimii omeneşti puteau să-l ofere unui spirit superior cum era acela al procurorului regal.

Numai după această introducere Benedetto era pierdut pentru de-a pururi în opinia publică, urmând să fie pedepsit în chip mai material şi de lege.

Andrea nu dădu cea mai neînsemnată atenţie şarjelor succesive care se ridicau şi cădeau asupra lui: domnul de Villefort, care îl examina deseori şi care, fără îndoială, continua asupra lui studiile psihologice pe care de atâtea ori avusese prilejul să le facă asupra acuzaţilor, nu-l putu sili măcar o dată să-şi plece ochii, oricât de aţintită şi de adâncă i-ar fi fost privirea.

În sfârşit, lectura se termină.

— Acuzat, numele şi prenumele dumitale! spuse prezidentul.

Andrea se ridică.

— Iertaţi-mă, domnule prezident, spuse el cu o voce al cărui timbru vibra perfect curat, dar văd că adoptaţi o ordine în întrebări pe care nu o pot accepta. Am pretenţia că mie îmi revine rolul să justific mai târziu că sunt o excepţie faţă de acuzaţii de rând. Vă rog deci să-mi îngăduiţi a răspunde, urmând o altă ordine; voi răspunde cu toate acestea la toate întrebările.

Prezidentul se uită cu mirare la juraţi care, la rându-le, îl priviră pe procurorul regal.

O mare uimire se manifestă în toată adunarea. Andrea nu păru însă câtuşi de puţin tulburat.

— Vârsta dumitale? spuse prezidentul. La întrebarea aceasta ai să răspunzi?

— La întrebarea aceasta ca şi la altele, am să răspund, domnule prezident, dar pe rând.

— Vârsta dumitale? repetă magistratul.

— Am douăzeci şi unu de ani sau, mai bine zis, îi voi avea peste câteva zile, deoarece sunt născut în noaptea de 27 spre 28 septembrie 1817.

Domnul de Villefort, care lua o notă, înălţă la auzul acestei date capul.

— Unde eşti născut? continuă prezidentul.

— La Auteuil, lângă Paris, răspunse Benedetto.

Domnul de Villefort ridică pentru a doua oară capul, îl privi pe Benedetto aşa cum ar fi privit capul Meduzei şi deveni livid.

Benedetto îşi trecu în chip graţios, pe buze, colţul brodat al unei batiste de mătase fină.

— Profesia dumitale? întrebă prezidentul.

— La început eram falsificator, spuse Andrea în chipul cel mai liniştit; apoi am fost hoţ şi, de curând, am devenit asasin.

Un murmur sau, mai bine zis, o furtună de indignare şi de surpriză izbucni în toate părţile sălii: judecătorii se priviră stupefiaţi, juraţii manifestară cel mai mare dezgust pentru cinismul la care se aşteptau aşa de puţin din partea unui om elegant.

Domnul de Villefort îşi puse o mână pe fruntea care, la început palidă, devenise roşie şi clocotitoare; deodată se ridică, privind în juru-i ca un om rătăcit: se înăbuşea.

— Căutaţi ceva, domnule procuror regal? întrebă Benedetto cu zâmbetul cel mai îndatoritor.

Domnul de Villefort nu răspunse nimic şi se aşeză la loc sau, mai bine zis, recăzu în fotoliu.

— Acuzat, eşti de acord acum să-ţi spui numele? întrebă prezidentul. Afectarea brutală cu care ţi-ai enumerat crimele şi pe care le califici drept profesiune, orgoliul pe care îl manifeşti şi pentru care curtea e îndreptăţită să te blameze cu severitate, în numele moralei şi al respectului datorate umanităţii, explică poate întârzierea dumitale în a-ţi spune numele. Vrei ca

numele să reiasă din titlurile care îl preced.

— E de neînchipuit, domnule prezident, cum aţi citit în taina cugetului meu! spuse Benedetto cu cea mai graţioasă intonaţie şi cu cele mai politicoase maniere; într-adevăr, în scopul acesta v-am rugat să schimbaţi ordinea întrebărilor.

Stupoarea atingea culmea; în cuvintele acuzatului nu mai era nici fanfaronadă, nici cinism; auditoriul, emoţionat, presimţea un trăsnet zguduitor în norul mohorât.

— Ei, numele dumitale! spuse prezidentul.

— Nu vă pot spune numele meu, căci nu-l cunosc; îl ştiu însă pe al părintelui meu şi vi-l pot spune.

O fulgerare dureroasă îl orbi pe Villefort; de pe obrajii săi căzură picături de sudoare pe hârtiile răsfoite de el cu o mână convulsivă, năucă.

— Spune atunci numele părintelui dumitale, reluă prezidentul.

Nici un suflu, nici o respiraţie nu tulburau liniştea imensei adunări: toată lumea aştepta.

— Tatăl meu e procuror regal, răspunse Andrea liniştit.

— Procuror regal? exclamă prezidentul cu stupefacţie, fără să remarce tulburarea figurii lui Villefort; procuror regal?

— Da şi deoarece vreţi să ştiţi numele său, vi-l voi spune: se numeşte Villefort!

Explozia, aşa de îndelung reţinută de respectul datorat justiţiei în şedinţă, îşi făcu drum ca un tunet din adâncul tuturor piepturilor; însă curtea uită să înfrâneze mişcarea aceasta a mulţimii. Interjecţiile, injuriile adresate lui Benedetto, care rămânea netulburat, gesturi energice, pornirea jandarmilor, rânjetul acelei părţi mocirloase care, în orice adunare, urcă la suprafaţă în momentele de tulburare şi de scandal durară cinci minute, până când magistraţii şi uşierii izbutiră să restabilească liniştea.

În mijlocul vacarmului se auzea glasul prezidentului, strigând:

— Acuzat, îţi baţi joc de justiţie şi îndrăzneşti să dai concetăţenilor dumitale spectacolul unei ticăloşii care, într-o epocă ce nu lasă totuşi nimic de dorit sub raportul acesta, n-are încă egal!

Zece persoane se îmbulzeau în jurul domnului procuror regal, pe jumătate zdrobit în scaunul său, oferindu-i consolări, încurajări, asigurări de zel şi simpatie.

Calmul se restabilise în sală, cu excepţia totuşi a unui punct unde un grup destul de numeros se agita şi murmura.

Se spunea că a leşinat o femeie; i s-au dat să respire săruri şi ca şi-a revenit.

În tot timpul tumultului, Andrea îşi îndreptase figura zâmbitoare spre adunare; apoi, sprijinindu-se cu o mână pe rampa de stejar a băncii, în atitudinea cea mai graţioasă:

— Domnilor, spuse el, să mă ferească Dumnezeu de a căuta să insult

curtea şi de a face în prezenţa onorabilei adunări un scandal inutil! Sunt întrebat ce vârstă am, o spun; sunt întrebat unde m-am născut, răspund; sunt întrebat cum mă cheamă, nu pot spune deoarece părinţii mei m-au părăsit. Pot spune, însă, nu numele meu, deoarece nu-l am, ci pe al părintelui meu; repet, părintele meu se numeşte domnul de Villefort şi sunt gata să dovedesc.

În accentul tânărului erau o certitudine, o convingere, o energie, care reduseră tumultul la tăcere. Privirile se îndreptară un moment asupra procurorului regal ce păstra, în scaunul său, imobilitatea unui om pe care trăsnetul l-a schimbat în cadavru.

— Domnilor, continuă Andrea impunând tăcere cu gestul şi cu glasul, vă datorez dovada şi explicaţia cuvintelor mele!

— Dar ai declarat la instrucţie că te numeşti Benedetto! strigă prezidentul iritat; ai spus că eşti orfan şi că patria dumitale e Corsica.

— Am spus instrucţiei ce mi-a convenit, căci nu vroiam să se slăbească sau să se oprească — ceea ce cu siguranţă s-ar fi întâmplat — răsunetul solemn al cuvintelor mele.

Acum vă repet că sunt născut la Auteuil, în noaptea de 27 spre 28 septembrie 1817 şi că sunt fiul domnului procuror regal de Villefort. Vreţi amănunte? Vi le voi da.

M-am născut la primul etaj al casei cu No.28 din strada Fontaine, într-o cameră tapetată cu damasc roşu. Tata m-a luat în braţe, spunând mamei că am murit, m-a înfăşurat într-un şervet cu iniţialele H. şi N. şi m-a dus în grădină unde m-a îngropat de viu.

Un fior străbătu întreaga asistenţă când se văzu că siguranţa acuzatului sporea pe măsura înfricoşării domnului de Villefort.

— Dar de unde cunoşti toate amănuntele acestea? întrebă prezidentul.

— Vă voi spune, domnule prezident. În grădina unde tatăl meu m-a îngropat se furişase, în noaptea aceea, un om care îl duşmănea de moarte şi-l pândea de multă vreme, pentru a săvârşi o răzbunare corsicană. Omul stătea ascuns printre copaci; l-a văzut pe părintele meu astupând un obiect în pământ şi l-a izbit cu o lovitură de cuţit în timpul acestei operaţii; apoi, închipuindu-şi că obiectul era o comoară, a destupat groapa şi m-a găsit încă în viaţă. Omul m-a dus la Azilul copiilor găsiţi, unde am fost înscris sub numărul 57. Peste trei luni, cumnata lui a venit de la Rogliano la Paris să mă caute, m-a reclamat ca pe fiul ei şi m-a luat.

Iată cum, deşi născut la Auteuil, am fost crescut în Corsica.

Urmă o clipă de tăcere, dar o tăcere aşa de profundă încât, dacă nu era respiraţia încordată a piepturilor, ai fi crezut că sala este goală.

— Continuă, rosti prezidentul.

— Desigur, continuă Benedetto, că puteam să fiu fericit la oamenii aceia cumsecade, care mă adorau; dar firea mea perversă a fost mai tare decât virtuţile pe care mama mea adoptivă încerca să mi le infiltreze în

inimă. Am crescut în păcat şi am ajuns la crimă. În sfârşit, într-o, zi când îl blestemam pe Dumnezeu că m-a făcut aşa de rău şi mi-a dat un destin aşa de hidos, părintele meu adoptiv a venit la mine, spunându-mi:

"Nenorocitule, nu blestema, căci Dumnezeu te-a adus pe lume fără mânie. Crima vine de la tatăl tău, nu de la tine; de la tatăl tău care te-a sortit iadului dacă mureai şi mizeriei dacă o minune te aducea la lumină!"

N-am mai blestemat din momentul acela pe Dumnezeu, ci pe părintele meu; şi de aceea am rostit aci cuvintele pe care mi le-aţi reproşat, domnule prezident; de aceea am stârnit scandalul de care freamătă încă această adunare. Dacă am săvârşit o crimă în plus pedepsiţi-mă; dar dacă v-am convins că, din ziua naşterii mele, destinul meu era fatal, dureros, amar, jalnic deplângeţi-mă!

— Dar mama dumitale? întrebă prezidentul.

— Mama mă credea mort; mama nu-i vinovată. N-am vrut să aflu numele mamei mele; nu o cunosc.

În momentul acela un strigăt ascuţit, care se sfârşi printr-un hohot, răsună în mijlocul grupului ce înconjura, după cum am mai spus, o femeie.

Femeia căzu într-un violent atac de nervi şi fu scoasă din sală; în timp ce o luau, voalul des care-i ascundea chipul se dădu în lături şi fu recunoscută doamna Danglars.

În ciuda nervilor întinşi la maximum, în ciuda vâjâiturilor din urechi, în ciuda nebuniei care-i răscolea creierul, Villefort o recunoscu şi se ridică.

— Dovezile! dovezile! spuse prezidentul. Prevenit, nu uita că ţesătura aceasta de grozăvii are nevoie să fie susţinută prin dovezile cele mai grăitoare.

— Dovezi? întrebă Benedetto râzând. Vreţi dovezi?

— Da.

— Ei bine, priviţi-l pe domnul de Villefort şi mai cereţi-mi, de vreţi, dovezi!

Toate privirile se îndreptară spre procurorul regal care, sub povara nenumăraţilor ochi aţintiţi asupra lui, înaintă în incinta tribunalului, clătinându-se, cu părul în dezordine şi cu figura învineţită de apăsarea unghiilor.

Întreaga adunare scoase un murmur prelungit de uimire.

— Tată, mi se cer dovezi! glăsui Benedetto; vrei să le dau?

— Nu, nu, îngăimă domnul de Villefort cu voce sugrumată, nu; este de prisos.

— Cum de prisos? exclamă prezidentul; ce vreţi să spuneţi?

— Vreau să spun, strigă procurorul regal, că m-aş zbate zadarnic sub încleştarea mortală care mă striveşte, domnule; mă aflu, recunosc, în mâna Dumnezeului răzbunător. Nu e nevoie de dovezi; tot ce tânărul acesta a spus este adevărat!

O linişte mohorâtă şi apăsătoare, ca aceea din preajma catastrofelor

naturii, învălui în mantia-i de plumb pe asistenţi, cărora, li se zbârlea părul pe cap.

— Domnule de Villefort, exclamă prezidentul, nu sunteţi cumva prada unei halucinaţii? Vă bucuraţi de plenitudinea facultăţilor dumneavoastră? Nu cumva o acuzaţie aşa de ciudată, de neprevăzută, de cumplită, v-a tulburat mintea? Haide, veniţi-vă în fire.

Procurorul regal clătină din cap. Dinţii îi clănţăneau cu violenţă, ca ai unui om mistuit de febră şi totuşi era de-o paloare mortală.

— Mă bucur de toate facultăţile mele, domnule, spuse el; suferă numai trupul meu şi este explicabil. Mă recunosc vinovat de tot ce tânărul acesta a rostit împotriva mea şi stau la mine acasă la dispoziţia domnului procuror regal, succesorul meu.

Pronunţând cuvintele acestea cu glas aproape înăbuşit, domnul de Villefort se îndreptă clătinându-se spre uşa pe care uşierul de serviciu i-o deschise cu o mişcare maşinală.

Întreaga adunare rămase mută şi consternată de revelaţie şi de mărturisire; ele formau un deznodământ cumplit al peripeţiilor care, de cincisprezece zile, agitaseră înalta societate pariziană.

— Să se mai spună acum că drama nu există în natură! glăsui Beauchamp.

— Pe cuvântul meu, glăsui Château-Renaud, aş prefera să încheie ca domnul de Morcerf: un foc de pistol pare un sfârşit blând faţă de o astfel de catastrofă.

— Şi apoi focul de pistol ucide, spuse Beauchamp.

— Iar eu care mă gândisem o clipă să o iau pe fiica lui de soţie! declară Debray. Biata copilă a făcut bine că a murit.

— Domnilor, şedinţa e ridicată — spuse prezidentul — şi procesul amânat pentru viitoarea sesiune! Afacerea urmează să fie instruită din nou şi încredinţată altui magistrat.

La fel de liniştit şi mult mai interesant, Andrea părăsi sala, escortat de jandarmii care se purtau, fără să vrea, cu menajamente faţă de el.

— Ce spui de toate astea, omule? întrebă Debray pe gardist strecurându-i un ludovic în palmă.

— Au să fie circumstanţe atenuante, răspunse acesta.

Capitolul XXXVII Ispăşirea

Domnul de Villefort văzu deschizându-se în faţa lui rândurile gloatei, oricât de compactă era aceasta. Durerile mari sunt într-atâta de venerabile, încât nu există exemplu, chiar în epocile cele mai nefericite, ca mişcarea

dintâi a maselor să nu fi fost o mişcare de simpatie pentru o mare catastrofă. Mulţi oameni duşmăniţi au fost asasinaţi într-o răscoală; rareori pe un nenorocit, chiar de ar fi fost criminal, l-au insultat oamenii care asistau la condamnarea lui la moarte.

Villefort străbătu, deci, şirul de spectatori, de soldaţi, de oameni de serviciu şi se depărtă, recunoscut vinovat prin propria-i mărturie, dar ocrotit de durerea sa.

Sunt situaţii pe care oamenii le sesizează cu instinctul, dar pe care nu le pot comenta cu spiritul; cel mai mare poet, în acest caz, e cel care scoate strigătul cel mai vehement şi mai natural. Mulţimea ia strigătul acesta drept o povestire întreagă şi are dreptate că se mulţumeşte cu el şi are mai multă dreptate că-l găseşte sublim când e adevărat.

De altminteri ar fi greu să arătăm starea de buimăcire în care Villefort se găsea, ieşind din palatul justiţiei, să descriem febra care făcea să-i zvâcnească fiecare arteră, să-i înţepenească fiecare fibră, să-i umfle fiecare venă şi să-i disece fiecare punct al trupului în milioane de dureri.

Villefort se târî de-a lungul coridoarelor, călăuzit numai de obişnuinţă; zvârli de pe umeri toga de magistrat, nu pentru că se gândea s-o părăsească din convenienţă, ci pentru că ea era pe umerii săi o povară copleşitoare, o cămaşă a lui Nessus, fecundă în torturi.

Ajunse, clătinându-se, până în curtea Dauphine, zări trăsura sa, îl trezi pe vizitiu deschizând singur uşa şi se trânti pe perne arătând cu degetul direcţia foburgului Saint-Honoré. Vizitiul porni.

Întreaga povară a carierei sale năruite îi căzuse pe cap; povara îl zdrobea, nu-i cunoştea consecinţele; nu le măsurase; le simţea.

Îl avea pe Dumnezeu în adâncul inimii.

— Doamne! Doamne! Doamne! murmura el fără să-şi dea seama ce spunea.

Nu-l vedea decât pe Dumnezeu înapoia năruirii sale.

Trăsura gonea cu viteză; agitându-se pe perne, Villefort simţi că-l jenează ceva.

Duse mâna la obiect; era un evantai uitat de doamna de Villefort între pernă şi spatele trăsurii; evantaiul trezi o amintire şi amintirea fu un fulger în noapte.

Villefort se gândi la nevastă...

— O! exclamă el ca şi cum un fier roşu îi străpungea inima.

Într-adevăr, de un ceas nu mai avea sub ochi decât o faţă a mizeriei sale şi iată că deodată se oferea alta, nu mai puţin grozavă.

Făcuse, faţă de femeie, pe judecătorul neînduplecat, o condamnase la moarte, iar ea, îngrozită, zdrobită de remuşcări, prăbuşită sub ruşinea pe care el i-o arătase cu elocvenţa virtuţii sale fără cusur — ea, biată femeie slabă şi fără apărare împotriva unei puteri absolute, supreme, se pregătea poate în momentul acesta să moară!

Trecuse un ceas de la condamnarea ei; fără îndoială, în momentul de faţă ea trecea în revistă toate crimele săvârşite, cerea iertare lui Dumnezeu, scria o scrisoare implorând în genunchi iertare virtuosului ei soţ, iertare pe care o plătea cu moartea.

Villefort scoase un al doilea muget de durere şi furie.

"Femeia asta nu a devenit criminală decât pentru că m-a atins pe mine! strigă el frământându-se pe perna cupeului. Din mine musteşte crima şi ea a căpătat-o, aşa cum se capătă tifosul, holera, ciuma. Iar eu o pedepsesc. Am îndrăznit să-i spun: căieşte-te şi mori... O, nu, nu, va trăi!... Mă va urma...

Vom fugi împreună, vom părăsi Franţa, vom merge încotro vom vedea cu ochii, câtă vreme pământul va putea să ne ţină. Îi vorbeam de eşafod... Dumnezeule mare, cum de am cutezat să rostesc cuvântul acesta? Dar şi pe mine mă aşteaptă eşafodul... Vom fugi... Da, mă voi destăinui ei; da, îi voi spune în fiecare zi, umilindu-mă, că şi eu am săvârşit o crimă... O, alianţa tigrului cu şarpele! O, vrednică soţie a unui soţ ca mine!... Trebuie să trăiască, trebuie ca infamia mea să o facă pe a ei să pălească!"

Şi Villefort lasă cu violenţă, în jos, geamul din faţa cupeului.

— Repede! mai repede! strigă el cu un glas care îl făcu pe vizitiu să tresară pe capră.

Caii, purtaţi de frică, zburară până acasă.

"Da, da, îşi repetă Villefort pe măsură ce se apropia de casă; da, trebuie ca femeia să trăiască, să se pocăiască şi să-l crească pe fiul meu, pe bietul meu copil, singurul care, dimpreună cu indestructibilul bătrân, a supravieţuit nimicirii familiei. Ea îl iubea; pentru el a făcut totul. Să nu deznădăjduim niciodată de inima unei mame care îşi iubeşte copilul; se va pocăi; nu va şti nimeni că a fost vinovată; crimele săvârşite la mine şi de care toată lumea se nelinişteşte, vor fi uitate cu timpul, sau dacă îşi mai amintesc de ele câţiva duşmani, ei bine, le voi lua asupra mea. Una, două, trei în plus, ce-are a face? Soţia mea va fugi, luând banii şi mai cu seamă pe fiul ei, departe de abisul unde am impresia că lumea va cădea cu mine. Va trăi, va mai fi fericită, deoarece toată iubirea ei este în fiul ei şi fiul nu o va părăsi. Voi fi făcut o faptă bună; şi fapta bună uşurează inima."

Procurorul regal respiră mai în voie, aşa cum nu mai respirase de mult.

Trăsura se opri în curtea palatului.

Villefort sări de pe scara trăsurii pe peron; observă că servitorii sunt surprinşi văzându-l înapoindu-se aşa de repede. Altceva nu citi pe fizionomia lor; nu-i spuse unul, un cuvânt; se opriră în faţa lui, ca de obicei, pentru a-i face loc să treacă; atâta tot.

Trecu pe dinaintea camerei lui Noirtier şi i se păru că zăreşte prin uşa întredeschisă două umbre, dar nu se nelinişti de persoana care era cu părintele lui; îl sfâşia neliniştea sa proprie.

— Uite, spuse el urcând scara mică ce ducea la palierul unde se găseau apartamentul soţiei sale şi camera goală a Velentinei, uite, nu s-a schimbat nimic aci.

Închise în primul rând uşa palierului.

— Nu trebuie să ne deranjeze nimeni, spuse el; trebuie să pot vorbi în voie, să mă acuz în faţa ei, să-i spun totul...

Se apropie de uşă, puse mâna pe butonul de cristal, uşa cedă.

— Nu e închisă, murmură el; bine, foarte bine!

Şi intră în salonaşul unde, seara, se punea un pat pentru Edouard; căci, deşi în pension, Edouard venea acasă în fiecare seară: mama nu vrusese să se despartă niciodată de el.

Îmbrăţişă salonaşul dintr-o ochire.

— Nimeni, glăsui el; fără îndoială e în dormitorul ei. Se năpusti spre uşă. Aci zăvorul era pus. Se opri înfiorat.

— Heloïse! strigă el.

I se păru că aude mişcându-se o mobilă.

— Heloïse! repetă el.

— Cine-i acolo? întrebă glasul celei pe care o striga.

I se păru că glasul era mai slab decât de obicei.

— Deschide! deschide! strigă Villefort; sunt eu!

Dar, în ciuda acestui ordin, în ciuda tonului neliniştit cu care era dat, uşa nu se deschise.

Villefort zvârli uşa în lături cu o lovitură de picior.

În fata camerei care dădea în budoarul ei, doamna de Villefort stătea în picioare, palidă, cu trăsăturile contractate, privindu-l cu ochi de o fixitate înfricoşătoare.

— Heloïse! Heloïse! spuse el. Ce ai? vorbeşte!

Tânăra femeie întinse spre el mâna-i ţeapănă şi livid㠖

— M-am executat, domnule, spuse ea cu un horcăit care păru că îi sfâşie gâtlejul; ce mai vrei?

Şi se prăbuşi pe covor.

Villefort alergă la ea, îi luă mâna. Mâna strângea convulsiv un flacon de cristal cu dop auriu.

Doamna de Villefort era moartă.

Ameţit de groază, Villefort se trase înapoi, până în pragul camerei şi privi cadavrul.

— Fiul meu! strigă el deodată; unde e fiul meu? Edouard! Edouard!

Numele era rostit cu un atare accent de nelinişte încât servitorii alergară.

— Fiul meu! unde e fiul meu? întrebă Villefort. Să fie scos din casă, să nu vadă...

— Domnul Edouard nu e jos, domnule.

— Desigur că se joacă în grădină; vedeţi! vedeţi!

— Nu, domnule, doamna l-a chemat pe fiul ei acum o jumătate de ceas; domnul Edouard a intrat la doamna şi n-a mai coborât.

O sudoare îngheţată năpădi fruntea lui Villefort, picioarele lui se împleticiră pe lespezi, ideile începură să se învârtească în capu-i ca resorturile dezordonate ale unui ceasornic care se sparge.

— La doamna? murmură el: la doamna?

Şi se apropie încetişor, ştergându-şi cu o mână fruntea, sprijinindu-se cu cealaltă de pereţi.

Reintrând în cameră, trebuia să revadă corpul nefericitei femei.

Ca să-l strige pe Edouard, trebuia să trezească ecoul apartamentului schimbat în sicriu; a vorbi însemna a viola tăcerea mormântului.

Villefort îşi simţi limba paralizată în gâtlej.

— Edouard! Edouard! îngăimă el.

Copilul nu răspundea; unde era copilul care, după spusele servitorilor, intrase la mama lui şi nu mai ieşise?

Villefort făcu un pas înainte.

Cadavrul doamnei de Villefort stătea lungit de-a curmezişul uşii budoarului în care, cu siguranţă, se găsea Edouard; cadavrul părea că veghează în prag, cu ochii ficşi şi deschişi, cu o ironie înspăimântătoare şi misterioasă pe buze.

Dinapoia cadavrului, prin perdeaua ridicată, se vedea o parte din budoar, un pian drept şi capătul unui divan de satin albastru.

Villefort mai înaintă câţiva paşi şi îşi zări copilul culcat pe canapea.

Fără îndoială, copilul dormea.

Nefericitul avu un elan de bucurie de negrăit; o rază de lumină curată coborî în infernul în care se zbătea.

Nu-i rămânea deci decât să treacă peste cadavru, să intre în budoar, să ia copilul în braţe şi să fugă cu el departe, cât mai departe.

Villefort nu mai era omul a cărui rafinată corupţie îl făcea să pară tipul civilizatului; era un tigru rănit de moarte care îşi lasă colţii frânţi în ultima-i rană.

Nu-i mai era frică de prejudecăţi şi de fantome. Îşi făcu vânt şi sări peste cadavru, ca şi cum ar fi fost vorba să treacă peste un jar mistuitor.

Ridică copilul în braţe, strângându-l, zgâlţâindu-l, strigându-l; copilul nu răspundea. Îşi lipi buzele lacome de obrajii lui: obrajii erau livizi şi îngheţaţi; îi pipăi mădularele ţepene; îşi puse mâna pe inima lui. Inima nu mai bătea.

Copilul era mort.

O hârtie păturită în patru căzu de pe pieptul lui Edouard.

Villefort lunecă fulgerător în genunchi; copilul îi scăpă din braţele inerte şi se rostogoli spre mama lui.

Villefort ridică hârtia, recunoscu scrisul nevestei sale şi o parcurse cu aviditate.

Iată ce conţinea hârtia:

"Ştii că eram mamă bună deoarece pentru fiul meu am devenit criminală. O mamă bună nu pleacă fără fiul ei".

Villefort nu-şi putea crede ochilor; Villefort nu-şi putea crede minţii. Se târî spre trupul lui Edouard, examinându-l încă o dată cu atenţia minuţioasă a leoaicei care îşi priveşte puiul mort.

Apoi un strigăt sfâşietor scăpă din pieptul său.

— Dumnezeu! murmură el; mâna lui Dumnezeu!

Cele două victime îl înspăimântau; simţea urcând în el grozăvia singurătăţii, populată de două cadavre.

Adineauri era susţinut de furie, imensa facultate a oamenilor tari; de deznădejde, virtutea supremă a agoniei care împingea titanii să escaladeze cerul şi pe Ajax să arate zeilor pumnul.

Villefort îşi încovoie capul sub povara durerilor; se ridică în genunchi, îşi scutură părul umezit de sudoare, zbârlit de spaimă — şi omul care n-avusese niciodată milă de cineva se duse la bătrân, la părintele său, ca să aibă în slăbiciunea sa pe cineva căruia să-i povestească nenorocirea, pe cineva lângă care să plângă.

Coborî scara pe care o cunoaştem şi intră la Noirtier.

Când Villefort intră, Noirtier părea că ascultă cu atenţia şi cu afecţiunea pe care nemişcarea sa i le permitea, pe abatele Busoni, care era calm şi rece ca de obicei.

Zărindu-l pe abate, Villefort duse mâna la frunte. În minte îi reveni trecutul, ca unul din acele valuri a căror furie stârneşte mai multă spumă decât altele.

Îşi aminti de vizita pe care o făcuse abatelui a treia zi după dineul de la Auteuil şi de vizita pe care i-o făcuse abatele în chiar ziua morţii Valentinei.

— Dumneavoastră aci, domnule? întrebă el; dar dumneavoastră nu vă arătaţi decât pentru a escorta moartea?

Busoni se ridică; văzând alterarea figurii magistratului, strălucirea sălbatică a ochilor lui, înţelese, sau i se păru că înţelege, că scena de la juraţi a avut loc; ignora restul.

— Am venit aci să mă rog lângă corpul fiicei dumitale! răspunse Busoni.

— Dar azi ce căutaţi?

— Am venit să-ţi spun că mi-ai plătit îndeajuns datoria şi că, începând din momentul acesta, îl voi ruga pe Dumnezeu să se mulţumească, aşa cum mă mulţumesc eu.

— Dumnezeule! exclamă Villefort dându-se înapoi cu înfricoşarea zugrăvită pe frunte; glasul acesta nu mai e al abatelui Busoni!

— Nu.

Abatele îşi smulse falsa tonsură, scutură capul şi păru-i lung, negru recăzu pe umeri şi îi încadră chipul viguros.

— E figura domnului de Monte-Cristo! exclamă Villefort cu ochi buimaci.

— Nu e încă nici ea, domnule procuror regal; caută mai bine şi mai departe.

— Glasul! glasul acesta, — unde l-am auzit eu pentru întâia dată?

— L-ai auzit pentru întâia dată la Marsilia, acum 23 de ani, în ziua căsătoriei dumitale cu domnişoara de Saint-Méran. Cercetează în dosar.

— Nu eşti Busoni? nu eşti Monte-Cristo? Doamne, eşti duşmanul acela tăinuit, neîndurător, ucigător! Am făcut ceva împotriva dumitale, la Marsilia — o, nenorocitul de mine!

— Da, ai dreptate, aşa este, spuse contele încrucişându-şi braţele pe pieptu-i lat; cercetează! cercetează!

— Dar ce ţi-am făcut? exclamă Villefort a cărui minte începea să plutească pe limita unde mintea se confundă cu demenţa, în negura care nu mai e vis şi care nu e încă trezire. Ce ţi-am făcut? Spune! vorbeşte.

— M-ai condamnat la moarte înceată şi hidoasă, l-ai ucis pe părintele meu, mi-ai răpit iubirea dimpreună cu libertatea şi fericirea dimpreună cu iubirea.

— Cine eşti dumneata? cine eşti?

— Eu sunt spectrul unui nenorocit pe care l-ai înmormântat în carcerile castelului If. Acestui spectru, scăpat în sfârşit din mormânt, Dumnezeu i-a pus masca lui Monte-Cristo şi l-a acoperit cu diamante şi aur ca să nu-l recunoşti decât astăzi.

— O, te recunosc! te recunosc! spuse procurorul regal; tu eşti...

— Sunt Edmond Dantès.

— Eşti Edmond Dantès? strigă procurorul regal apucându-l pe conte de mână. Atunci, vino!

Şi-l trase pe scara pe care Monte-Cristo îl însoţi, uimit, neştiind unde îl ducea procurorul regal şi presimţind o nouă catastrofă.

— Uite, Edmond Dantès, spuse acesta arătând contelui cadavrul nevestei şi trupul fiului; uite, priveşte: eşti răzbunat?

Monte-Cristo se îngălbeni în faţa năpraznicei privelişti; înţelese că a depăşit drepturile răzbunării; înţelese că nu mai putea spune:

— Dumnezeu este de partea mea şi cu mine.

Se zvârli, cu un sentiment de nelinişte extraordinară peste corpul copilului, îi redeschise ochii, îi pipăi pulsul şi fugi cu el în camera Valentinei, pe care o încuie de două ori.

— Copilul meu! strigă Villefort. A luat cadavrul copilului meu! O, blestem! nenorocire! moarte ţie!

Şi vru să se năpustească pe urma lui Monte-Cristo, dar simţi, ca într-

un vis, că picioarele sale capătă rădăcini, ochii i se dilatară de aproape să-i zdrobească orbitele, degetele înfipte în carnea pieptului se afundară treptat până când sângele îi înroşi unghiile; vinele tâmplelor se umflară de duhuri clocotitoare care ridicară bolta prea strâmtă a craniului înecându-i creierul într-un potop de foc.

Fixitatea dură câteva minute până când năpraznica zdruncinare a minţii se desăvârşi.

Scoase atunci un strigăt puternic, urmat de o lungă hohotire de râs şi se repezi pe scări.

Peste un sfert de ceas camera Valentinei se redeschise şi contele de Monte-Cristo se arătă din nou.

Palid, cu ochi posomorâţi, cu pieptul sugrumat — trăsăturile chipului său, de obicei aşa de calm şi nobil, erau descompuse de durere.

Ţinea în braţe copilul, căruia nici un ajutor n-a putut să-i redea viaţa.

Puse un genunchi pe parchet şi-l aşeză cu religiozitate lângă mama lui, cu capul pe pieptul ei.

Apoi, ridicându-se, ieşi şi întâlnind un servitor pe scară, îl întrebă:

— Unde e domnul de Villefort?

Fără să răspundă, servitorul întinse mâna în direcţia grădinii.

Monte-Cristo coborî peronul, înaintă spre locul arătat şi-l văzu pe Villefort, în mijlocul servitorilor săi, cu o cazma în mână săpând pământul cu înverşunare.

— Nu e încă aici, spunea el, nu e încă aci!

Şi săpa mai departe.

Monte-Cristo se apropie de el şi spuse în şoaptă, cu tonul aproape umil:

— Domnule, ai pierdut un fiu, dar...

Villefort îl întrerupse; nici nu ascultase, nici nu auzise.

— O, îl voi regăsi! spuse el; oricât ai pretinde că nu e aci, îl voi regăsi, chiar de ar trebui să-l caut până în ziua judecăţii din urmă.

Monte-Cristo se trase înapoi cu groază.

— E nebun! spuse el.

Şi, ca şi cum s-ar fi temut ca zidurile casei blestemate să nu se prăbuşească peste el, fugi în stradă, îndoindu-se pentru prima oară că avusese dreptul să facă ce-a făcut.

— Destul! destul! spuse el; să-l salvăm pe cel din urmă.

Înapoindu-se acasă, Monte-Cristo îl întâlni pe Morrel care rătăcea prin palatul de la Champs-Elysées, tăcut ca o umbră ce aşteaptă momentul hotărât de Dumnezeu pentru a reintra în mormânt.

— Pregăteşte-te, Maximilien, îi spuse el zâmbind; mâine părăsim Parisul.

— Nu mai aveţi nimic de făcut aci? întrebă Morrel.

— Nu, răspunse Monte-Cristo şi să dea Domnul să nu fi făcut prea

mult.

Capitolul XXXVIII Plecarea

Evenimentele care se desfăşuraseră preocupau tot Parisul. Emmanuel şi soţia sa şi le istoriseau cu o uimire foarte naturală, în salonaşul lor din strada Meslay; ei făceau o apropiere între catastrofele, deopotrivă subite şi neaşteptate, care loviseră pe Morcerf, pe Danglars şi pe Villefort.

Maximilien, care venise la ei în vizită, îi asculta sau, mai bine zis, asista la conversaţia lor, cufundat în insensibilitatea-i obişnuită.

— Într-adevăr, spunea Julie, nu s-ar părea, Emmanuel, că toţi oamenii aceştia, bogaţi şi aşa de fericiţi ieri, uitaseră — în calculul pe care îşi clădiseră norocul, fericirea şi consideraţia — rolul geniului rău şi că acesta, ca şi zânele haine din poveştile lui Perrault, neglijând să-l invite la o nuntă sau la un botez, s-a ivit deodată răzbunător?

— Câte dezastre! spunea Emmanuel, gândindu-se la Morcerf şi la Danglars.

— Câte suferinţe! spunea Julie amintindu-şi de Valentine pe care, cu instinct de femeie, nu vroia s-o numească în faţa fratelui său.

— Dacă Dumnezeu i-a lovit, glăsui Emmanuel, înseamnă că Dumnezeu, care este bunătatea supremă, n-a găsit nimic în trecutul acestor oameni care să merite uşurarea pedepsei; înseamnă că oamenii aceştia erau blestemaţi.

— Nu eşti prea cutezător în judecata ta, Emmanuel? întrebă Julie. Când tatăl meu, cu pistolul în mână, era gata să-şi zboare creierii, dacă cineva ar fi spus, cum spui tu acum: "Omul acesta şi-a meritat pedeapsa" — acest cineva nu s-ar fi înşelat?

— Da, dar Dumnezeu nu a îngăduit ca părintele nostru să sucombe, aşa cum n-a îngăduit ca Abraham să-şi jertfească fiul.

Patriarhului, ca şi nouă, el i-a trimis un înger care a retezat la jumătatea drumului aripile morţii.

Abia rostise cuvintele acestea şi clopotul sună.

Portarul anunţa că soseşte o vizită.

Aproape în aceeaşi clipă se deschise uşa salonului şi contele de Monte-Cristo apăru în prag.

Cei doi tineri scoaseră un strigăt de bucurie.

Maximilien îşi înălţă capul şi apoi îl lăsă iarăşi în piept.

— Maximilien, am venit la tine, spuse contele fără să arate că remarcă impresiile felurite pe care prezenţa sa le producea amfitrionilor.

— La mine? întrebă Morrel trezindu-se parcă dintr-un vis.

— Da, spuse Monte-Cristo; nu ne-am înţeles că te iau cu mine şi nu te-am prevenit să fii gata?

— Iată-mă, glăsui Maximilien; venisem să le spun bun rămas.

— Şi unde mergeţi, domnule conte? întrebă Julie.

— Mai întâi la Marsilia, doamnă.

— La Marsilia? repetară împreună cei doi tineri.

— Da, şi-l iau pe fratele dumitale.

— O, domnule conte, redaţi-ni-l vindecat! exclamă Julie.

Morrel întoarse capul pentru a-şi ascunde roşeaţa.

— Aşadar, aţi băgat de seamă că era suferind? întrebă contele.

— Da, răspunse tânăra femeie şi mi-e teamă să nu se plictisească cu noi.

— Îl voi distra eu, reluă contele.

— Sunt gata, domnule, spuse Maximilien. Adio, dragii mei; adio Emmanuel; adio Julie!

— Cum, adio? exclamă Julie; pleci aşa, fără pregătiri, fără paşaport?

— Amânările dublează mâhnirea despărţirilor, spuse Monte-Cristo şi sunt sigur că Maximilien a avut grijă de toate preparativele; îl sfătuisem.

— Am paşaportul, iar cuferele mele sunt făcute, declară Morrel cu liniştea-i monotonă.

— Prea bine, glăsui Monte-Cristo zâmbind; se recunoaşte exactitatea unui bun soldat.

— Şi ne părăseşti aşa, numaidecât? întrebă Julie. Nu ne dăruieşti o zi, un ceas?

— Trăsura mea aşteaptă la poartă, doamnă; trebuie să fiu la Roma peste cinci zile.

— Dar Maximilien nu merge la Roma? întrebă Emmanuel.

— Merg oriunde va vroi contele să mă ducă, spuse Maximilien cu un zâmbet trist; pentru încă o lună îi aparţin.

— O, cu ce ton spune el acestea, domnule conte!

— Maximilien mă însoţeşte, glăsui contele cu amabililatea-i convingătoare, aşa că puteţi fi liniştită în privinţa fratelui dumneavoastră.

— Adio, surioară! repetă Morrel Adio, Emmanuel!

— Îmi sfâşie inima cu nepăsarea lui, spuse Julie. Maximilien, Maximilien, tu ne ascunzi ceva.

— O să-l vedeţi înapoindu-se zglobiu şi bucuros, declară Monte-Cristo.

Maximilien zvârli lui Monte-Cristo o privire aproape dispreţuitoare, aproape iritată.

— Să plecăm! spuse contele.

— Domnule conte, înainte de a pleca — spuse Julie — îngăduiţi-mi să vă spun tot ce deunăzi...

— Doamnă, răspunse contele luându-i mâinile, tot ce îmi vei spune nu va preţui niciodată atât cât citesc în ochii dumitale, cât inima dumitale a gândit şi a mea a simţit. Asemenea binefăcătorilor din romane, ar fi trebuit să plec fără a vă mai vedea; virtutea aceasta era însă mai presus de puterile mele, deoarece eu sunt un om slab şi vanitos, deoarece privirea umedă, bucuroasă şi iubitoare a semenilor mei, îmi face, bine. Acum plec şi împing egoismul până la a vă spune: să nu mă uitaţi, dragii mei, căci probabil nu mă veţi mai vedea.

— Nu vă vom mai vedea? exclamă Emmanuel în timp ce două lacrimi mari se rostogoleau pe obrajii Juliei. Nu vă vom mai vedea? Dar pe noi nu ne părăseşte un om, ci un Dumnezeu şi înseamnă că acest Dumnezeu se urcă la cer după ce s-a arătat pe pământ pentru a face bine.

— Nu spuneţi asta, glăsui repede Monte-Cristo, dragii mei, să nu spuneţi niciodată asta; zeii nu fac niciodată rău, zeii se opresc acolo unde vor! Hazardul nu este mai tare decât ei, şi, dimpotrivă, ei stăpânesc hazardul. Nu, Emmanuel, eu sunt un om şi admiraţia dumitale este neîntemeiată, aşa cum cuvintele dumitale sunt un sacrilegiu.

Şi, apăsând pe buze mâna Juliei care se repezi în braţele lui, întinse cealaltă mână lui Emmanuel; apoi, smulgându-se din casa aceasta, cuib dulce în care fericirea era musafir, îl atrase după el, cu un semn, pe Maximilien care porni pasiv, insensibil şi consternat, aşa cum era de la moartea Valentinei.

— Redaţi fratelui meu bucuria! şopti Julie la urechea lui Monte-Cristo.

Monte-Cristo îi strânse mâna, aşa cum i-o strânsese cu unsprezece ani înainte, pe scara ce ducea la cabinetul lui Morrel.

— Te mai încrezi în Simbad marinarul? o întrebă el zâmbind.

— O, da!

— Atunci dormi în tihna şi în încrederea Domnului.

Precum am spus, trăsura aştepta; patru cai viguroşi îşi zburleau coamele şi izbeau în caldarâm cu nerăbdare.

Ali aştepta lângă peron, cu figura lucie de sudoare; părea că vine de la un drum lung.

— Ei, ai fost la bătrân? îl întrebă contele în limba arabă.

Ali făcu semn că da.

— Şi i-ai desfăcut scrisoarea sub ochi, precum îţi poruncisem?

— Da, repetă sclavul cu respect.

— Şi ce a spus sau, mai bine zis, ce-a făcut?

Ali se aşeză în bătaia lunii, astfel ca stăpânul să-l poală vedea şi, imitând cu inteligenţa-i aşa de devotată fizionomia bătrânului, închise ochii cum făcea Noirtier când vroia să spună: Da.

— Bine, acceptă, glăsui Monte-Cristo; să plecăm.

Abia scosese cuvântul acesta şi trăsura gonea, iar caii scoteau din caldarâm o pulbere de scântei. Maximilien se aşeză în ungherul său fără să rostească un cuvânt.

Trecu o jumătate de ceas. Caleaşca se opri deodată; contele trăsese de şnurul de mătase care era legat de degetul lui Ali.

Nubianul coborî şi deschise uşa.

Noaptea scânteia de stele. Se aflau pe dâmbul Villejuif, platoul de unde Parisul, ca o mare posomorâtă, îşi agita milioanele de lumini ce par valuri fosforescente; valuri într-adevăr, valuri mai zgomotoase, mai pasionate, mai mobile, mai furioase, mai lacome decât acelea ale oceanului iritat, valuri care nu cunosc calmul, aşa cum nu cunosc nici valurile mării întinse, valuri care se ciocnesc mereu, care spumegă mereu, care se afundă mereu.

Contele rămase singur şi, la un semn al lui, trăsura înaintă câţiva paşi. Atunci privi îndelung, cu braţele pe piept, cuptorul unde se topesc, se chircesc şi se modelează acele idei care ţâşnesc din abisul clocotitor ca să agite lumea.

Apoi, după ce-şi aţinti bine privirea puternică asupra Babilonului care predispune la vis pe poeţii religioşi ca şi pe materialiştii ironici:

— Oraş mare, sunt mai puţin de şase luni de când am străbătut porţile tale! murmură el înclinându-şi capul şi împreunându-şi mâinile ca şi cum s-ar fi rugat. Cred că spiritul lui Dumnezeu m-adusese aci şi el mă ia acum triumfător; am încredinţat taina prezenţei mele între zidurile tale acestui Dumnezeu care singur a putut citi în inima mea; numai el ştie că mă retrag fără ură şi fără trufie, dar nu fără regrete; numai el ştie că n-am întrebuinţat nici pentru mine, nici pentru cauze sterpe, forţa pe care mi-o încredinţase. Oraş mare, în sânul tău palpitând, am găsit ceea ce căutam; miner răbdător, ţi-am scormonit măruntaiele ca să scot la iveală răul; acum opera mea este îndeplinită, misiunea mea este terminată; acum tu nu-mi mai poţi oferi nici bucurii, nici dureri. Adio, Paris, adio!

Privirea lui se plimbă încă peste vasta câmpie, ca aceea a unui geniu nocturn, apoi, trecându-şi mâna pe frunte, se urcă din nou în trăsura care se închise şi dispăru curând în partea cealaltă a dâmbului, într-un vârtej de pulbere şi zgomot.

Făcură două leghe fără să rostească un cuvânt. Morrel visa, Monte-

Cristo se uita la el:

— Morrel, îi spuse contele, îţi pare rău că m-ai urmat?

— Nu, domnule conte; dar să părăsesc Parisul...

— Dacă mi-aş fi închipuit că fericirea te aşteaptă la Paris, Morrel, te-aş fi lăsat acolo!

— La Paris se odihneşte Valentine şi a părăsi Parisul înseamnă a o pierde pentru a doua oară.

— Maximilien, spuse contele, prietenii pe care i-am pierdut nu se odihnesc în pământ, ei sunt îngropaţi în inima noastră şi Dumnezeu a vroit astfel pentru ca noi sa fim întotdeauna însoţiţi de ei. Eu am doi prieteni care mă întovărăşesc totdeauna: unul este cel care mi-a dat viaţa, altul e cel care mi-a dat inteligenţa. Spiritul amândurora trăieşte în mine. Îi consult când mă îndoiesc de ceva, iar dacă am făcut vreun bine, datorez binele acesta sfaturilor lor. Consultă glasul inimii dumitale, Morrel şi întreab-o dacă ai dreptul să-mi arăţi figura aceasta răutăcioasă.

— Prietene, spuse Maximilien, glasul inimii mele e tare trist şi nu-mi anunţă decât nenorociri.

— Aceasta e caracteristica spiritelor slăbite; ele văd totul printr-un zăbranic; sufletul îşi făureşte singur orizonturile; sufletul dumitale este posomorât şi el îţi înfăţişează un cer furtunos.

— Poate că aveţi dreptate, glăsui Maximilien.

Şi recăzu în reveria lui.

Călătoria urmă cu acea minunată iuţeală care era una din puterile contelui; oraşele treceau ca nişte umbre; arborii scuturaţi de primele vânturi ale toamnei veneau parcă în întâmpinarea lor ca nişte uriaşi besmetici şi fugeau repede de îndată ce-i ajungeau. A doua zi dimineaţa sosiră la Châlons unde îi aştepta vaporul contelui; fără să piardă o clipă, transportară trăsura pe bord; cei doi călători se îmbarcaseră.

Vaporul era croit pentru cursă şi semăna cu o pirogă indiană; cele două roţi ale lui păreau două aripi cu care atingea suprafaţa apei ca o pasăre călătoare; Morrel avea senzaţia de beţie a vitezei; şi, uneori, vântul, care îi flutura părul, părea gata pentru un moment să-i alunge norii de pe frunte.

Pe măsură ce contele se depărta de Paris, o seninătate aproape supraomenească părea că îl învăluie ca o aureolă. Ai fi zis că e un exilat care se înapoiază în patrie.

Curând, apăru în faţa ochilor lor Marsilia, albă, călduţă, vie; Marsilia, sora mai mică a Tyrului şi a Cartaginei şi care a urmat acestora în stăpânirea Mediteranei; Marsilia, mereu mai tânără în măsura în care îmbătrâneşte. Pentru amândoi turnul rotund, fortul Saint-Nicolas, primăria, portul cu cheiuri de cărămizi, unde se jucaseră când erau copii, înfăţişa aspecte bogate în amintiri.

De aceea, de comun acord, se opriră amândoi pe Cannebière.

O navă pleca spre Alger: coletele, pasagerii îngrămădiţi pe punte,

mulţimea rudelor, a prietenilor care îşi luau bun rămas, care strigau şi plângeau, spectacol totdeauna emoţionant chiar pentru cei ce asistă zilnic la el — toate acestea nu-l putură abate pe Maximilien de la o idee care îi venise în momentul când a pus piciorul pe lespezile late ale cheiului.

— Uite, spuse el apucându-l pe Monte-Cristo de braţ, uite locul unde s-a oprit părintele meu când *Faraonul* a intrat în port; aci bunul om pe care l-aţi salvat de la moarte şi de la necinstire s-a aruncat în braţele mele; simt încă întipărirea lacrimilor lui pe chipul meu şi el nu plângea singur, ci mulţi oameni plângeau văzându-ne.

Monte-Cristo zâmbi.

— Eu mă aflam acolo, spuse el arătând lui Morrel unghiul unei străzi.

În momentul când rostea cuvintele acestea, se auzi în direcţia indicată de conte un geamăt dureros şi văzură o femeie care făcea semn unui călător de pe nava ce pleca. Femeia era voalată; Monte-Cristo o urmări din ochi cu o emoţie cu care Morrel ar fi observat-o uşor dacă, spre deosebire de conte, ochii lui ar fi fost fixaţi asupra vasului.

— Doamne, nu mă înşel! exclamă Morrel. Tânărul acela care salută, tânărul acela în uniformă, e Albert de Morcerf!

— Da, spuse Monte-Cristo; îl recunoscusem.

— Cum l-aţi recunoscut? dumneavoastră priveaţi în direcţia opusă.

Contele zâmbi, aşa cum făcea când nu vroia să răspundă.

Şi ochii lui se îndreptară iarăşi asupra femeii voalate, care dispăru la colţul străzii.

Atunci se întoarse.

— Scumpe prietene, îi spuse el lui Maximilien, n-ai nimic de făcut în oraşul acesta?

— Ba da: să plâng la mormântul părintelui meu, răspunse Morrel înăbuşit.

— Ei bine, du-te şi aşteaptă-mă acolo; voi veni să te iau.

— Mă părăsiţi?

— Da... Am şi cu de făcut o vizită pioasă.

Mâna lui Morrel căzu în mâna pe care i-o întindea contele; apoi cu o mişcare din cap, a cărei melancolie nu s-ar putea exprima, se despărţi de conte şi se îndreptă spre partea de est a oraşului.

Monte-Cristo îl lăsă pe Maximilien să se depărteze, rămânând pe loc până când acesta dispăru, apoi se îndreptă spre Allées des Meilhan pentru a regăsi căsuţa pe care începutul acestei povestiri a făcut-o, desigur, familiară cititorilor noştri.

Casa se înălţa încă la umbra marii alei de tei care serveşte de promenadă marsiliezilor, tapetată cu perdele vaste de viţă ce-şi încrucişau pe piatra îngălbenită de soarele arzător al sudului braţele înnegrite şi uscate de vârstă. Două trepte de piatră, tocite de frecarea picioarelor, duceau la poarta principală, poartă făcută din trei scânduri care niciodată nu

cunoscuseră cleiul şi vopseaua, aşteptând cu răbdare ca umezeala să le împreune din nou.

Încântătoare în ciuda vechimii, voioasă în ciuda mizeriei vădite, casa era la fel ca pe vremea când locuia într-însa bătrânul Dantès. Atât numai că bătrânul locuia la mansardă, iar contele pusese acum întreaga casă la dispoziţia lui Mercédès.

Aici a intrat femeia cu voal lung pe care Monte-Cristo a văzut-o depărtându-se de vasul ce pleca; închidea poarta în momentul când el apărea la colţul unei străzi, astfel o văzu dispărând aproape în clipa când o regăsi.

Pentru el treptele tocite erau cunoştinţe vechi; ştia mai bine decât oricine să deschidă poarta veche a cărei clanţă lăuntrică era ridicată de un piron.

De aceea intră fără să bată, fără să anunţe, ca un prieten, ca un musafir.

La capătul unei alei, pavată cu cărămizi, se deschidea, plină de căldură, de soare şi lumină, o grădiniţă — aceeaşi unde, la locul indicat, Mercédès găsise suma; din pragul porţii de la stradă se zăreau primii arbori ai grădinii.

Când ajunse în prag, Monte-Cristo auzi un oftat care semăna cu o hohotire de plâns: oftatul îi îndrumă privirea şi sub o boltă de iasomie cu frunziş des şi cu flori lungi de purpură, o zări pe Mercédès stând încovoiată şi plângând.

Ea îşi ridicase voalul şi singură în faţa cerului, cu chipul ascuns în palme, dădea frâu liber suspinelor şi hohotirilor înfrânte atâta timp de prezenţa fiului.

Monte-Cristo înaintă câţiva paşi; nisipul scârţâi sub picioarele lui.

Mercédès înălţă capul şi scoase un strigăt de spaimă văzând în faţa ei un bărbat.

— Doamnă, glăsui contele, nu mai este în puterea mea să vă aduc fericirea, însă vă ofer consolare: veţi binevoi s-o acceptaţi ca venind din partea unui prieten?

— Sunt într-adevăr tare nefericită, răspunse Mercédès. Sunt singură pe lume... Nu-l aveam decât pe fiul meu şi el m-a părăsit.

— A făcut bine doamnă, spuse contele; e o inimă nobilă. A înţeles că orice om datorează un tribut patriei: unii talentul, alţii hărnicia; unii nopţile de veghe, alţii sângele. Rămânând cu dumneavoastră şi-ar fi uzat viaţa devenită inutilă şi nu s-ar fi putut obişnui cu durerile dumneavoastră. Ar fi devenit duşmănos din neputinţă. Va deveni mare şi puternic luptând împotriva adversităţii, pe care o va schimba în fericire. Lăsaţi-l să construiască viitorul dumneavoastră, al amândorura, doamnă; îndrăznesc să vă făgăduiesc că acest viitor e în mâini sigure.

— O, eu n-am să mă bucur de fericirea despre care vorbiţi şi pe care

mă rog din adâncul sufletului, lui Dumnezeu, să i-o acorde! spuse biata femeie clătinând din cap cu tristeţe. Atâtea lucruri s-au zdrobit în mine şi în jurul meu încât mă simt aproape de mormânt. Aţi făcut bine, domnule conte, că m-aţi reapropiat de locul unde am fost aşa de fericită; oamenii trebuie să moară acolo unde au fost fericiţi.

— Doamnă, glăsui Monte-Cristo, cuvintele dumneavoastră cad amare şi arzătoare peste inima mea, cu atât mai amare şi mai arzătoare cu cât aveţi dreptate să mă urâţi; eu v-am pricinuit toate nenorocirile: de ce nu mă deplângeţi în loc să mă acuzaţi? M-aţi face în felul acesta şi mai nefericit...

— Să te urăsc, să te acuz, Edmond?... Să urăsc, să acuz pe omul care a salvat viaţa fiului meu, căci, — nu-i aşa? — în intenţia dumitale fatală şi sângeroasă era să-i ucizi domnului de Morcerf fiul cu care el se mândrea? O, uită-te la mine şi ai să vezi dacă găseşti urma unei mustrări!

Contele îşi înălţă privirea şi o opri asupra lui Mercédès care, ridicată pe jumătate, întindea spre el mâinile.

— O, uită-te la mine! continuă ca cu un simţământ de profundă melancolie. Astăzi se poate suporta strălucirea ochilor mei; nu mai e vremea când zâmbeam lui Edmond Dantès care mă aştepta la fereastra mansardei acesteia unde locuia bătrânul lui părinte... De atunci s-au scurs multe zile dureroase, care au săpat o prăpastie între mine şi vremea aceea. Să te acuz, Edmond, să te urăsc, dragul meu? Nu; pe mine mă acuz şi mă urăsc. O, ticăloasă ce sunt! exclamă ea împreunându-şi mâinile şi înălţându-şi ochii la cer. Am fost pedepsită... Aveam religia, inocenţa, iubirea, aceste întreite fericiri îngereşti — şi, ticăloasă ce sunt, m-am îndoit de Dumnezeu!

Monte-Cristo făcu un pas spre ea şi întinse mâna în tăcere.

— Nu, spuse ea retrăgându-şi mâna cu blândeţe; nu, dragul meu, nu mă atinge. M-ai cruţat şi, cu toate acestea, dintre toţi cei pe care i-ai lovit, eu eram cea mai vinovată. Ceilalţi au procedat din ură, din lăcomie, din egoism; eu, din laşitate. Ei doreau, mie mi-a fost frică. Nu, nu-mi strânge mâna Edmond; te gândeşti la un cuvânt afectuos; simt; nu-l spune: păstrează-l pentru alta, eu nu mai sunt vrednică. Uite... (îşi descoperi toată faţa) uite, nenorocirea mi-a încărunţit părul; ochii mei au vărsat atâtea lacrimi încât sunt încercuiţi de vine violete; fruntea mea se zbârceşte. Dumneata, dimpotrivă, Edmond, eşti tot tânăr, frumos, mândru, asta pentru că dumneata ai avut credinţă; pentru că ai avut forţă; pentru că te-ai sprijinit în Dumnezeu şi Dumnezeu te-a susţinut. Eu am fost laşă, am renegat; Dumnezeu m-a părăsit şi iată-mă.

Mercédès izbucni în lacrimi; inima femeii se zdrobea, asaltată de amintiri.

Monte-Cristo îi luă mâna şi o sărută cu respect; dar ea simţi că sărutul era fără ardoare, asemănător celui pe care contele l-ar fi depus pe mâna de marmură a statuii unei sfinte.

— Sunt existenţe predestinate, al căror întreg viitor e zdrobit de cea

dintâi greşeală, urmă ea. Te credeam mort, ar fi trebuit să mor şi eu; căci la ce mi-a slujit viaţa, purtând veşnic doliul dumitale în inimă? A făcut dintr-o femeie de 39 de ani, una de cincizeci, atâta tot. La ce a servit faptul că, recunoscându-te numai eu, am salvat doar viaţa fiului meu? Nu trebuia să salvez, oricât de vinovat ar fi fost şi pe omul cu care acceptasem să mă mărit? Totuşi l-am lăsat să moară; mai mult decât atât, am contribuit la moartea lui prin nesimţirea mea laşă, prin dispreţul meu, neamintindu-mi, nevroind să-mi amintesc că pentru mine devenise sperjur şi trădător. La ce serveşte, în sfârşit, că l-am însoţit pe fiul meu până aici, din moment ce îl părăsesc, din moment ce îl las să plece singur, din moment ce îl predau ţinutului mistuitor al Africii? O, îţi spun, am fost laşă; mi-am renegat iubirea şi, ca toţi renegaţii, aduc nenorocire tuturor celor care mă înconjoară.

— Nu, Mercédès, glăsui Monte-Cristo; nu; recapătă-ţi, cu privire la dumneata, o mai bună părere. Nu; eşti o femeie nobilă şi sfântă şi m-ai dezarmat prin durerea dumitale; dar, dinapoia mea, invizibil, necunoscut, supărat, se afla Dumnezeu al cărui simplu mandatar eram eu şi care n-a vroit să reţină trăsnetul pe care îl azvârlisem. O, mă rog fierbinte acestui Dumnezeu, la picioarele căruia mă prostern de zece ani, în fiecare zi, îţi jur pe acest Dumnezeu că îţi jertfisem viaţa şi, o dată cu ea, proiectele mele. Dar — îţi spun cu mândrie Mercédès — Dumnezeu avea nevoie de mine şi am trăit. Examinează trecutul, examinează prezentul, caută să ghiceşti viitorul şi vezi dacă eu nu sunt instrumentul Domnului; cele mai groaznice nenorociri, cele mai crude, suferinţe, părăsirea tuturor celor care mă iubeau, persecuţia celor care nu mă cunoşteau, iată prima parte a vieţii mele; apoi, deodată, după captivitate, singurătate, mizerie, — aerul, libertatea, o avere aşa de strălucitoare, de considerabilă, de nemăsurată încât ar fi trebuit să fiu orb pentru a nu mă gândi că Dumnezeu mi-o trimitea cu un scop mare. Din momentul acela averea mi s-a părut un sacerdoţiu; din momentul acela nici un gând al meu n-a mai fost pentru viaţa aceasta, al cărei farmec dumneata, biată femeie, l-ai găsit uneori; nici o oră de calm, nici una. Mă simţeam împins ca norul de foc ce trece pe cer pentru a se duce să ardă oraşele blestemate. Asemenea căpitanilor aventuroşi, care se îmbarcă pentru o călătorie primejdioasă, care plănuiesc o expediţie periculoasă, eu pregăteam merindele, încărcam armele, grămădeam mijloacele de atac şi de apărare, deprinzându-mi trupul cu cele mai violente exerciţii, sufletul cu izbiturile cele mai grele, instruindu-mi braţul să ucidă, ochii să vadă suferinţa, gura să zâmbească la cele mai cumplite înfăţişări; din bun, din încrezător, din uituc ce eram, am devenit răzbunător, făţarnic, rău, sau, mai bine zis, impasibil ca fatalitatea surdă şi oarbă. Atunci m-am năpustit pe drumul ce mi se deschisese, am străbătut spaţiul, am atins ţinta: nenorocire celor pe care i-am întâlnit în cale!

— Destul! destul, Edmond! spuse Mercédès. Te rog să crezi că aceea

care te-a putut recunoaşte, a putut de asemeni să te înţeleagă. Edmond, aceea care a ştiut să te recunoască, care a putut să te înţeleagă, te-ar fi admirat chiar dacă, întâlnind-o în cale, o striveai ca pe un vierme! Aşa cum o prăpastie este între mine şi trecut, tot aşa o prăpastie este între dumneata şi ceilalţi oameni, iar cel mai dureros chin pentru mine — îţi spun — e să te compar cu ei; căci nu există nimic pe lume deopotrivă cu dumneata, nimic care să-ţi semene. Acum, Edmond, spune-mi adio şi să ne despărţim.

— Înainte de a ne despărţi, ce doreşti Mercédès? întrebă Monte-Cristo.

— Nu doresc decât un lucru, Edmond: să fie fericit fiul meu.

— Roagă-te Domnului care, singur, ţine viaţa oamenilor în mână, să abată moartea de la el, iar eu am grijă de rest.

— Îţi mulţumesc, Edmond.

— Dar dumneata, Mercédès?

— Eu nu am nevoie de nimic, eu trăiesc între două morminte: unul al lui Edmond Dantès, mort de mult; îl iubeam. Cuvântul acesta nu mai stă bine pe buzele mele ofilite, dar inima mea îşi aminteşte încă şi, pentru nimic în lume, n-aş vrea să pierd această amintire a inimii. Celălalt este al unui om pe care Edmond Dantès l-a ucis; aprob crima, dar sunt datoare să mă rog pentru mort.

— Fiul dumitale va fi fericit, doamnă, repetă contele.

— În cazul acesta voi fi şi cu fericită, pe cât voi putea.

— Dar, în sfârşit, ce vei face?

Mercédès zâmbi cu tristeţe.

— Dacă ţi-aş spune că voi trăi în locurile acestea, aşa cum trăia Mercédès de altădată, adică lucrând, nu m-ai crede; nu mai ştiu decât să mă rog, însă n-am nevoie să muncesc; micul tezaur îngropat de dumneata a fost regăsit în locul pe care l-ai indicat. Că oamenii vor căuta să ştie cine sunt, că se vor întreba ce fac, că nu vor şti cum trăiesc, — ce are a face? Aceasta e o chestiune care ne priveşte pe noi, pe Dumnezeu, pe dumneata şi pe mine.

— Mercédès, spuse contele, nu te dojenesc, dar ai exagerat sacrificiul părăsind toată averea adunată de domnul de Morcerf şi din care jumătate revenea de drept economiei şi vigilenţei dumitale.

— Văd ce vrei să-mi propui; dar nu pot accepta. Edmond, fiul meu mi-ar interzice.

— De aceea mă voi feri să fac pentru dumneata ceva care să nu aibă aprobarea domnului Albert de Morcerf. Am să aflu intenţiile lui şi am să mă supun lor. Dar dacă el acceptă ceea ce vreau să fac, îl vei imita fără silă?

— Edmond, ştii că eu nu mai sunt o făptură care gândeşte; în ce priveşte hotărârea, nu am alta decât aceea de a nu lua niciodată o hotărâre. Dumnezeu m-a zguduit aşa de puternic în vijeliile lui, încât am pierdut voinţa. Mă simt în mâinile lui ca o păsărică în ghearele uliului. Devreme ce

trăiesc, înseamnă că el nu vrea să mor. Dacă îmi trimite ajutoare, înseamnă că El vrea şi le voi primi.

— Ia seama, doamnă, glăsui Monte-Cristo, nu în felul acesta poate fi adorat Dumnezeu. Dumnezeu vrea să fie înţeles şi să i se discute puterea: de aceea ne-a dat libera judecată.

— Nenorocitule, exclamă Mercédès, nu-mi vorbi astfel; dacă mi-aş închipui că Dumnezeu mi-a dat libera judecată, ce mi-ar mai rămâne ca să scap de deznădejde?

Monte-Cristo se îngălbeni uşor şi îşi coborî capul, zdrobit de violenţa durerii ei.

— Nu vrei să-mi spui la revedere? întrebă el întinzându-i mâna.

— Ba da, îţi spun la revedere, răspunse Mercédès arătându-i cerul cu solemnitate; asta îţi dovedeşte că mai nădăjduiesc.

Şi după ce atinse mâna contelui cu mâna ei înfiorată, Mercédès fugi pe scară şi dispăru din ochii lui.

Monte-Cristo ieşi atunci, încetişor, din casă şi porni iar spre poartă.

Dar Mercédès nu-l văzu depărtându-se, deşi stătea la fereastra odăiţei părintelui Dantès. Ochii căutau în zare vasul care îi ducea fiul spre oceanul imens.

E drept că glasul ei murmura în şoaptă, parcă fără de voia ei:

— Edmond! Edmond! Edmond!

Capitolul XXXIX Trecutul

Contele ieşi cu sufletul mâhnit din casa unde o lăsa pe Mercédès, probabil pentru a nu o mai vedea niciodată.

De la moartea micului Edouard, o mare schimbare se produsese în Monte-Cristo. Ajuns în culmea răzbunării, pe panta lentă şi întortocheată pe care o urmase, a văzut de partea cealaltă a muntelui prăpastia îndoielii.

Mai mult decât atât; conversaţia pe care o avusese cu Mercédès a trezit atâtea amintiri în inima sa, încât şi amintirile aveau nevoie să fie combătute.

Un bărbat de condiţia contelui nu putea să plutească multă vreme în melancolia aceasta care poate să fie prielnică spiritelor de rând, dându-le o originalitate aparentă, dar ucide sufletele superioare. Contele îşi spuse că, dacă a ajuns aproape de punctul de a se dojeni singur, înseamnă că în calculele lui s-a strecurat o eroare.

"Privesc greşit trecutul, spuse el şi nu e cu putinţă să mă fi înşelat astfel.

Cum, — continuă el — scopul pe care mi-l propusesem era un scop

nesăbuit? Cum, timp de zece ani am mers pe un drum greşit? Cum, o oră e de ajuns pentru a dovedi arhitectului că opera tuturor speranţelor sale a fost o operă, dacă nu imposibilă, cel puţin păgână?

Nu vreau să mă obişnuiesc cu ideea aceasta, ea mi-ar lua mintea. Ceea ce lipseşte judecăţilor mele de astăzi e aprecierea exactă a trecutului, deoarece îl revăd la capătul celălalt al orizontului. Pe măsură ce înaintăm, trecutul se şterge în urma noastră ca un peisaj prin care trecem. Mi se întâmplă ceea ce se întâmplă oamenilor care s-au rănit în vis: îşi privesc şi îşi simt rana, dar nu-şi aduc aminte că au primit-o.

Haida-de, omule regenerat; haida-de, bogat extravagant; haida-de, adormitule trezit; haida-de, vizionarule atotputernic; haida-de, milionarule nebiruit; priveşte pentru o clipă funesta perspectivă a vieţii jalnice şi flămânde; porneşte din nou pe drumurile pe unde te-a împins fatalitatea, te-a dus nenorocirea, te-a primit deznădejdea; prea multe diamante, prea mult aur şi prea multă fericire strălucesc astăzi pe sticlele oglinzii prin care Monte-Cristo se uită la Dantès; ascunde diamantele, pângăreşte aurul, alungă razele; bogat, regăseşte-l pe sărac; liber, regăseşte-l pe prizonier; reînviat, regăseşte cadavrul".

Şi, spunându-şi acestea, Monte-Cristo mergea pe strada Caisserie. Era strada prin care acum douăzeci şi patru de ani fusese condus de o gardă tăcută şi nocturnă; casele, cu înfăţişare zâmbitoare şi însufleţită, erau în noaptea aceea mohorâte, mute şi zăvorâte.

— Cu toate acestea sunt aceleaşi, murmură Monte-Cristo; atât numai că atunci era noapte şi azi e plină zi; soarele luminează totul şi face ca totul să fie voios.

Coborî pe chei prin strada Saint-Laurent şi înaintă spre depozit; era locul unde fusese îmbarcat. O barcă de promenadă trecea cu polog de pânză. Monte-Cristo îl chemă pe patron, care înaintă imediat spre el cu graba vâslaşilor care adulmecă un chilipir.

Timpul era minunat, călătoria a fost o sărbătoare... Soarele cobora la orizont, roşu şi învăpăiat, în valurile care se incendiau la apropierea lui; marea, netedă ca o oglindă, se brăzda uneori sub salturile peştilor care, urmăriţi de vreun duşman ascuns, zvâcneau din apă spre a cere ajutor altui element; în sfârşit, în zare se vedeau trecând, albe şi graţioase ca nişte pescăruşi călători, bărcile pescarilor care merg la Martigues, sau corăbiile comerciale încărcate pentru Corsica ori pentru Spania.

În ciuda cerului frumos, a bărcilor cu forme graţioase, a luminii aurii care inunda peisajul, contele, înfăşurat în mantaua sa, îşi reamintea, unul câte unul, toate amănuntele cumplitei călătorii; lumina unică şi izolată arzând la catalani, vederea castelului If care îi arăta unde-i dus, lupta cu jandarmii când a vrut să se năpustească în mare, deznădejdea când s-a simţit învins şi senzaţia rece a ţevii carabinei pusă pe tâmpla lui ca un inel de gheaţă.

Şi, puţin câte puţin, asemenea izvoarelor uscate de vară care, când se grămădesc norii toamnei, devin treptat-treptat jilave şi încep să mustească picătură cu picătură, contele de Monte-Cristo simţi mustind în pieptul său vechea fiere revărsată, care năpădise altădată inima lui Edmond Dantès.

Din momentul acesta dispărură pentru el cerul frumos, bărcile graţioase, lumina arzătoare; cerul se acoperi cu un zăbranic funebru, iar apariţia uriaşului întunecat care se numeşte castelul If îl făcu să tresară de parcă s-ar fi arătat deodată ochilor săi fantoma unui duşman de moarte.

Ajunseră.

Contele se trase instinctiv până la extremitatea bărcii. Oricât îi spusese patronul cu cel mai îmbietor glas: "Coborâm, domnule", Monte-Cristo îşi aminti că, în chiar locul acela, pe stânca aceea, fusese târât cu violenţă de paznicii Care-l siliseră să urce rampa, înţepându-i şalele cu vârful unei baionete.

Drumul îi păruse altădată foarte lung lui Dantès. Monte-Cristo îl găsise foarte scurt; fiecare lovitură de vâslă făcuse să ţâşnească, o dată cu pulberea umedă a mării, un milion de gânduri şi de amintiri.

De la revoluţia din iulie nu mai existau în castelul If deţinuţi; un singur post, destinat împiedicării contrabandelor, ocupa corpurile de gardă; un portar îi aştepta pe curioşi la poartă să le arate monumentul acela de groază devenit un monument de curiozitate.

Şi, cu toate acestea, deşi cunoştea toate amănuntele, când intră sub boltă, când coborî scara neagră, când fu condus la carcerele pe care ceruse să le vadă, o paloare rece îi năpădi fruntea, a cărei sudoare îngheţată ajunse până la inimă.

Contele se interesă dacă mai era acolo vreun temnicer de pe timpul Restauraţiei; toţi fuseseră scoşi la pensie sau trecuţi la alte servicii.

Portarul care îl conduse era aci numai din 1830.

Îl conduse în propria lui carceră.

Revăzu lumina alburie, filtrându-se prin ochiul îngust de geam; revăzu locul unde se afla patul care, între timp, fusese scos şi dinaintea patului — deşi astupată, dar vizibilă încă prin pietrele ei mai noi — deschizătura străpunsă de abatele Faria.

Monte-Cristo simţi că picioarele i se taie; luă un scăunel de lemn şi se aşeză.

— Se povestesc niscai întâmplări cu privire la castelul acesta, altele decât aceea a întemniţării lui Mirabeau? întrebă contele; există vreo tradiţie cu privire la locuinţele acestea lugubre unde cu greu s-ar crede că oamenii au închis vreodată un om viu?

— Da, domnule, spuse portarul şi chiar în legătură cu carcera aceasta mi-a istorisit una temnicerul Antoine.

Monte-Cristo tresări. Antoine era temnicerul lui. Aproape că îi uitase numele şi figura, dar, auzindu-i numele rostit, îl revăzu aşa cum era, cu

figura încercuită de barbă, cu vesta cafenie şi cu legătura de chei al căror zornăit i se părea că încă îl aude.

Contele întoarse capul şi avu impresia că-l vede, în umbra coridorului, devenită mai opacă din cauza luminii torţei care ardea în mâinile portarului.

— Domnul vrea să i-o povestesc? întrebă portarul.

— Da, spune-o, glăsui Monte-Cristo.

Şi îşi puse mâna pe piept ca să înfrâneze o violentă bătaie de inimă, înfricoşat că va auzi povestindu-se propria lui istorie.

— Spune, repetă el.

— Carcera aceasta, reluă portarul, a fost locuită — e mult de atunci — de un prizonier, un om foarte primejdios după câte se pare, cu atât mai primejdios cu cât era plin de iscusinţă. Un alt om se găsea în castel o dată cu el; acesta nu era rău; un biet preot nebun.

— A, da, nebun, repetă Monte-Cristo; şi cum se arăta nebunia lui?

— Oferea milioane ca să i se redea libertatea.

Monte-Cristo îşi înălţă ochii la cer, însă nu văzu cerul; între el şi firmament era un voal de piatră. Se gândi că un voal nu mai puţin des fusese între ochii celor cărora abatele Faria le oferea comori şi comorile oferite de el.

— Prizonierii puteau să se vadă? întrebă Monte-Cristo.

— O, nu, domnule, era absolut interzis; dar ei călcară interdicţia, săpând o galerie care mergea de la o carceră la alta.

— Şi care dintre amândoi a săpat galeria?

— Cu siguranţă tânărul, spuse portarul; tânărul era iscusit şi puternic, în timp ce bietul abate era bătrân şi slab; de altminteri mintea lui era prea şubredă ca să urmărească o idee.

— Orbilor! murmură Monte-Cristo.

— Fapt e că tânărul a săpat o galerie, continuă portarul; cu ce? nu se ştie; dar a săpat-o şi ca dovadă, priviţi urma, o vedeţi?

Apropie torţa de zid.

— A, da, adevărat! spuse contele cu voce înăbuşită de emoţie.

— Cei doi prizonieri comunicară deci împreună. Cât a durat legătura dintre ei, nu se ştie. Dar, într-o zi, bătrânul prizonier căzu bolnav şi muri. Ghiciţi ce a făcut tânărul? întrebă portarul întrerupându-se.

— Spune.

— L-a luat pe mort, pe care l-a culcat în propriul lui pat, cu nasul la perete, apoi a venit în carcera goală, a astupat gaura şi s-a furişat în sacul mortului. Aţi mai pomenit o astfel de idee?

Monte-Cristo închise ochii şi se simţi trecând prin toate impresiile pe care le încercase când pânza grosolană, pătrunsă încă de frigul pe care cadavrul i-o transmisese, i-a frecat faţa.

Temnicerul continuă:

— Planul lui era acesta: îşi închipuia că morţii sunt îngropaţi în castelul If şi deoarece bănuia că nu se cheltuieşte cu coşciugele pentru prizonieri, socotea că va ridica pământul cu umerii; din nefericire, însă, la castel era, un obicei care îi strica proiectul: morţii nu se îngropau; li se lega doar o ghiulea de picioare şi erau aruncaţi în mare; aşa s-a şi făcut. Omul nostru fu zvârlit în apă, de sus, de pe galerie; a doua zi adevăratul mort a fost găsit în patul lui şi s-a ghicit totul, căci cioclii spuseră atunci ceea ce încă nu îndrăzniseră: că adică, în momentul când trupul fusese zvârlit în gol, au auzit un strigăt grozav, înăbuşit pe dată de apa în care dispăruse.

Contele respira cu greu, sudoarea curgea pe fruntea lui, neliniştea îi strângea inima.

"Nu, murmură el, nu; îndoiala pe care am simţit-o era un început de uitare; dar aci inima se întăreşte din nou şi iarăşi e flămândă de răzbunare".

— Dar prizonierul? întrebă el. Nu s-a mai auzit niciodată de el?

— Bineînţeles, niciodată; din două, una: ori a căzut de-a latul şi deoarece cădea de la cincizeci de picioare, va fi murit pe dată...

— Ai spus că i se legase o ghiulea de picioare: o fi căzut în picioare.

— Ori a căzut în picioare, continuă portarul şi atunci greutatea ghiulelei l-a târât la fund, unde bietul om a rămas.

— Îl deplângi?

— O, da, măcar că era în elementul lui.

— Ce vrei să spui?

— Se zvonea că nenorocitul fusese cândva un ofiţer de marină, închis pentru bonapartism.

"Adevăr, — Dumnezeu te-a făcut să pluteşti deasupra valurilor şi a flăcărilor! murmură contele. Aşadar, bietul marinar trăieşte în amintirea câtorva povestitori; cumplita lui întâmplare e istorisită în faţa focului şi lumea se înfioară în momentul când el spintecă spaţiul pentru a cădea la fund în adânca mare".

— Nu i s-a aflat niciodată numele? întrebă contele cu glas tare.

— Cum să i se afle? glăsui gardianul; nu era cunoscut decât sub denumirea de No. 34.

— Villefort! Villefort! murmură Monte-Cristo; iată ce-ţi vei fi spus de multe ori când spectrul meu tulbura insomniile tale.

— Domnul vrea să continue vizita? întrebă portarul.

— Da, mai cu seamă dacă vrei să-mi arăţi camera bietului abate.

— A, a numărului 27?

— Da, a numărului 27, repetă Monte-Cristo.

Şi i se păru că aude încă glasul abatelui Faria, când l-a întrebat cum îl cheamă şi când acesta i-a strigat prin perete numărul.

— Veniţi.

— Stai să mai arunc o privire asupra tuturor pereţilor carcerei acesteia, spuse Monte-Cristo.

— E tocmai bine, glăsui călăuza, căci am uitat cheia de la cealaltă.

— Du-te de-o caută.

— Vă las torţa.

— Nu, ia-o.

— Dar veţi rămâne fără lumină.

— Eu văd pe întuneric.

— Întocmai ca el.

— Care el?

— Numărul 34. Se zice că se deprinsese aşa de mult cu întunericul încât ar fi văzut un ac în colţul cel mai întunecos al carcerei.

— I-au trebuit zece ani pentru asta, murmură contele.

Călăuza se depărtă cu torţa.

Contele rostise adevărul: după câteva secunde de şedere în întuneric, distinse totul ca în plină lumină.

Atunci privi în juru-i şi îşi recunoscu pe deplin carcera.

Da, spuse el, uite piatra pe care mă aşezam; uite urma umerilor mei care şi-au săpat forma în perete; uite dâra sângelui care a curs de pe fruntea mea, într-o zi când am vrut s-o zdrobesc de perete. O, cifrele acestea... mi le reamintesc... le-am făcut într-o zi când calculam vârsta părintelui meu, ca să ştiu dacă îl mai regăsesc în viaţă şi vârsta lui Mercédès, ca să ştiu dacă o mai găsesc liberă... După ce mântuisem calculul am avut o clipă de speranţă... Nu ţineam seama de foame şi de necredinţă.

Şi un râs amar scăpă din gura contelui. Îi văzuse, ca într-un vis, pe părintele său dus la groapă şi pe Mercédès mergând spre altar.

Pe celălalt perete al zidului o inscripţie îi izbi vederea; ea se desprindea, albă încă, pe peretele verzui:

"Doamne, păstrează-mi memoria!" citi Monte-Cristo.

— O, da! exclamă el; iată singura rugăciune a ultimelor timpuri trăite aci. Nu mai ceream libertatea, ceream memoria, mă temeam să nu înnebunesc şi să uit. Doamne, mi-ai păstrat memoria şi mi-am amintit! Îţi mulţumesc, îţi mulţumesc!

În momentul acela lumina torţei licări pe ziduri; ciceronele cobora.

Monte-Cristo merse în întâmpinarea lui.

— Urmează-mă, spuse el.

Şi, fără să aibă nevoie să urce spre lumină, îi porunci să-l urmeze pe un coridor subteran care-l duse la altă intrare.

Monte-Cristo fu năpădit şi aci de o lume de gânduri.

Primul lucru care îi izbi ochii fu meridianul desenat pe perete, cu ajutorul căruia abatele Faria număra orele; apoi resturile patului pe care bietul prizonier murise.

În locul neliniştilor pe care contele le încercase în carcera sa, un sentiment blând şi duios, un sentiment de recunoştinţă îi umflă aci inima şi două lacrimi se rostogoliră din ochii săi.

— Aci se găsea abatele nebun, spuse călăuza; pe aci venea la el tânărul. (Şi îi arăta lui Monte-Cristo deschizătura galeriei care, înspre partea aceasta, rămăsese căscată). După culoarea pietrei, continuă el, un savant a recunoscut că prizonierii comunicau între ei cam de zece ani. Bieţii oameni s-or fi plictisit tare mult în ăşti zece ani!

Dantès scoase câţiva ludovici din buzunar şi întinse mâna spre omul care îl deplângea fără să-l cunoască.

Portarul îi primi, crezând că e vorba de câteva monede mărunte, dar, la lumina torţei, recunoscu valoarea sumei dăruită de vizitator.

— V-aţi înşelat, domnule, îi spuse el.

— Cum adică?

— Mi-aţi dat aur.

— Ştiu.

— Cum? ştiţi?

— Da.

— Aveţi de gând să-mi daţi aurul acesta?

— Da.

— Şi pot să-l păstrez în toată liniştea?

— Da.

Portarul se uită la Monte-Cristo cu uimire.

— Şi în toată *cinstea*, rosti contele ca Hamlet.

— Domnule, reluă portarul care nu îndrăznea să-şi creadă norocului, nu înţeleg generozitatea dumneavoastră.

— Cu toate acestea este lesne de înţeles, prietene, spuse contele; am fost marinar şi povestea dumitale m-a mişcat desigur mai mult decât pe altul.

— În cazul acesta, domnule, spuse călăuza, deoarece sunteţi aşa de generos, meritaţi să vă dau ceva.

— Ce ai să-mi dai, prietene? scoici? lucruri făcute din pai? Îţi mulţumesc.

— Nu, domnule, nu; ceva în legătură cu povestea de adineauri.

— Adevărat? exclamă contele cu aprindere; ce anume?

— Să vedeţi ce s-a întâmplat, spuse portarul. Mi-am zis: totdeauna se găseşte ceva într-o cameră unde un prizonier a stat cincisprezece ani şi m-am apucat să cercetez zidurile.

— Aha! exclamă Monte-Cristo amintindu-şi de ascunzătoarea dublă a abatelui.

— Tot căutând, continuă portarul, am descoperit că, la căpătâiul patului şi sub vatra căminului, suna a gol...

— Da, da, glăsui Monte-Cristo.

— Am ridicat pietrele şi am găsit...

— O scară de frânghie, unelte? exclamă contele.

— De unde ştiţi? întrebă portarul cu uimire.

— Nu ştiu, ghicesc, spuse contele; de obicei astfel de lucruri se găsesc în ascunzătorile prizonierilor.

— Da, domnule, declară călăuza; o scară de frânghie, nişte unelte.

— Şi le mai ai? exclamă Monte-Cristo.

— Nu, domnule; am vândut obiectele astea, care erau foarte curioase, unor vizitatori; dar îmi rămâne altceva.

— Ce? întrebă contele cu nerăbdare.

— Îmi rămâne un fel de carte scrisă pe fâşii de pânză.

— O, îţi rămâne cartea aceea? strigă Monte-Cristo.

— Nu ştiu dacă e o carte, rosti portarul, dar îmi rămâne ceea ce vă spun.

— Du-te de mi-o caută, prietene, du-te! îl îndemnă contele; iar dacă este ceea ce presupun, fii liniştit!

— Alerg.

Şi călăuza ieşi.

Atunci îngenunche, pios, în faţa rămăşiţelor din care moartea făcuse pentru el un altar.

— O, al doilea părinte al meu, spuse el, tu care mi-ai dat libertatea, ştiinţa, bogăţia; tu care, asemeni făpturilor de-o esenţă superioară, posedai ştiinţa binelui şi a răului, — dacă rămâne în adâncul mormântului ceva din noi ce tresare la glasul celor care au rămas pe pământ, dacă în transfigurarea pe care o suferă cadavrul pluteşte ceva însufleţit pe locurile unde am iubit sau am suferit mult — inimă nobilă, spirit suprem, suflet profund, te implor ca, printr-un cuvânt, printr-un semn, printr-o revelaţie oarecare, în numele iubirii paterne ce-mi acordai şi al respectului filial ce-ţi arătasem, să-mi smulgi restul de îndoială care, dacă nu se schimbă în convingere, va deveni o remuşcare.

Contele coborî capul şi îşi împreună mâinile.

— Poftim, domnule! spuse o voce dinapoia lui.

Monte-Cristo tresări şi se întoarse.

Portarul îi întindea fâşiile de pânză pe care abatele Faria revărsase toate comorile ştiinţei sale. Manuscrisul era marea operă a abatelui Faria cu privire la regalitate în Italia.

Contele le luă cu grabă şi, deoarece ochii săi căzură din primul moment pe epigraf, citi:

"Vei smulge dinţii balaurului şi vei călca în picioare leii, a spus Domnul".

— O, iată răspunsul! exclamă el. Îţi mulţumesc, tată, îţi mulţumesc!

Şi, scoţând din buzunar un portofel mic, cu zece bilele de bancă a câte o mie de franci fiecare glăsui:

— Uite, ia portofelul acesta.

— Mi-l daţi?

— Da, dar cu condiţia să nu te uiţi în el decât după plecarea mea.

Şi, punând la piept relicva pe care o regăsise şi care, pentru el, avea preţul celei mai mari comori, se năpusti din subterană şi urcându-se din nou în barcă spuse:

— La Marsilia!

Apoi, depărtându-se, cu ochii aţintiţi asupra temniţei mohorâte:

— Nenorocire celor care m-au închis în închisoarea asta sumbră şi celor care au uitat că eram închis aci!

Când trecu iarăşi prin dreptul catalanilor, contele se înturnă şi, înfăşurându-şi capul în manta, murmură numele unei femei.

Victoria era completă; contele răpusese de două ori îndoiala.

Numele pe care îl pronunţa cu o expresie de afecţiune, ce era aproape iubire, numele acesta era al Haydéei.

Coborând pe uscat, Monte-Cristo se îndreptă spre cimitirul unde ştia că-l va găsi pe Morrel.

Şi el, cu zece ani înainte, căutase plin de pietate un mormânt în cimitirul acesta şi îl căutase zadarnic.

El, care se înapoia în Franţa cu milioane, n-a putut să găsească mormântul părintelui său mort de foame.

Morrel pusese o cruce pe mormântul acesta, însă crucea căzuse şi groparul făcuse foc cu ea, aşa cum fac groparii cu toate lemnele vechi ce zac în cimitir.

Vrednicul negustor fusese mai fericit: mort în braţele copiilor săi, s-a culcat, condus de ei, lângă soţia lui care îl precedase în eternitate cu doi ani.

Două lespezi mari de marmură, pe care erau scrise numele lor, stăteau întinse una lângă alta, pe un mic teren închis de o balustradă de fier şi umbrit de patru chiparoşi.

Maximilien stătea rezemat de un copac şi fixa asupra mormintelor ochii lipsiţi de privire.

Durerea lui era profundă, aproape rătăcită.

— Maximilien, îi spuse contele, nu aci trebuie să priveşti, ci colo!

Şi îi arătă cerul.

— Morţii sunt pretutindeni, glăsui Morrel; nu mi-aţi spus dumneavoastră asta când m-aţi îndemnat să părăsesc Parisul?

— Maximilien, declară contele, mi-ai cerut în timpul călătoriei să te opreşti la Marsilia câteva zile: mai stăruieşti în dorinţa dumitale?

— Nu, conte; mi se pare însă că aci şederea va fi mai puţin grea decât în altă parte.

— Foarte bine, Maximilien, căci te părăsesc şi am cuvântul dumitale, — nu e aşa?

— O, conte, am să-l uit, am să-l uit! spuse Morrel.

— Nu, nu-l vei uita deoarece, în primul rând, eşti om de onoare, Morrel, deoarece ai jurat şi vei jura din nou.

— O, conte, fie-vă milă de mine! Conte, sunt aşa de nefericit!

— Am cunoscut un om mai nefericit decât dumneata, Morrel.

— Cu neputinţă.

— O, unul din orgoliile bietei noastre omeniri, glăsui Monte-Cristo, este că fiecare se crede mai nefericit decât alt nefericit care plânge şi geme lângă el.

— Ce poate fi mai nefericit decât omul care a pierdut singurul bun pe care îl iubea şi îl dorea pe lume?

— Ascultă, Morrel şi fii atent o clipă asupra cuvintelor mele, spuse Monte-Cristo. Am cunoscut un om care, ca şi dumneata, îşi pusese toate speranţele de fericire într-o femeie. Omul acesta era tânăr, avea un părinte bătrân pe care îl iubea, o logodnică pe care o adora: era gata să o ia de soţie când, deodată, unul din capriciile soartei, capriciu care ar face să te îndoieşti de bunătatea lui Dumnezeu, dacă Dumnezeu nu s-ar înfăţişa mai târziu arătând că totul e pentru el un mijloc de a duce la unitatea lui infinită — când, deodată, un capriciu al soartei îi răpi libertatea, iubita, viitorul pe care îl visa şi îl credea al său (căci, orb ce era el, nu putea citi decât în prezent), zvârlindu-l în fundul unei carcere.

— Dintr-o carceră ieşi după opt zile, după o lună, după un an, spuse Morrel.

— El a rămas acolo paisprezece ani, Morrel! declară contele punând mâna pe umărul tânărului.

Maximilien tresări.

— Paisprezece ani? murmură el.

— Paisprezece ani, repetă contele; iar în aceşti paisprezece ani a avut şi el multe momente de deznădejde; ca şi dumneata, Morrel, crezându-se cel mai nefericit dintre oameni, a vrut să se omoare.

— Şi? întrebă Morrel.

— Şi, în momentul suprem, Dumnezeu i s-a înfăţişat printr-un mijloc omenesc; căci Dumnezeu nu mai face minuni; poate că la început ochii învăluiţi de lacrimi au nevoie de timp ca să se limpezească pe deplin. N-a înţeles milostenia infinită a Domnului; pe urmă, însă, el s-a înarmat cu răbdare şi a acceptat. Într-o zi a ieşit în chip miraculos din mormânt, transfigurat, bogat, puternic, aproape zeu; primul lui strigăt a fost pentru părinte: părintele murise.

— Şi părintele meu este mort, spuse Morrel.

— Da, dar părintele dumitale a murit în braţele voastre, iubit, fericit, onorat, bogat, cu zile; părintele lui murise sărac, deznădăjduit, îndoindu-se de Dumnezeu; iar când la zece ani de la moartea lui, fiul i-a căutat mormântul, dispăruse până şi mormântul şi nimeni nu i-a putut spune: "Aci se odihneşte întru Domnul inima care te-a iubit atâta".

— O! exclamă Morrel.

— Acela era deci un fiu mai nefericit decât dumneata Morrel, căci nu ştia măcar unde să regăsească mormântul părintelui său.

— Dar îi rămânea cel puţin femeia pe care o iubise, spuse Morrel.

— Te înşeli, Morrel; femeia aceea...

— Era moartă? exclamă Maximilien.

— Mai rău decât atât: fusese necredincioasă; se căsătorise cu unul din duşmanii logodnicului ei. Vezi, deci, Morrel, că omul acela era un logodnic mai nefericit decât dumneata.

— Şi omului acesta Dumnezeu i-a trimis mângâierea? întrebă Morrel.

— I-a trimis cel puţin liniştea.

— Şi omul acesta va mai putea să fie fericit într-o zi?

— El nădăjduieşte, Maximilien.

Tânărul îşi lăsă capul în piept.

— Aveţi făgăduiala mea, spuse el după o clipă de tăcere, întinzând mâna lui Monte-Cristo; amintiţi-vă numai că...

— Morrel, la 5 octombrie te aştept pe insula Monte-Cristo. La 4, un iaht te va aştepta în portul Bastia; iahtul se va numi *Eurus*; îi vei spune cine eşti patronului, care te va aduce la mine. Ne-am înţeles, Maximilien, nu-i aşa?

— Da, conte şi mă voi conforma; amintiţi-vă însă că la 5 octombrie...

— Copil, care nu ştie încă ce înseamnă făgăduiala unui bărbat!... ţi-am spus de douăzeci de ori că, dacă în ziua aceea ai să mai vrei să mori, te voi ajuta eu, Morrel. Cu bine.

— Mă părăsiţi?

— Da, am treburi în Italia; te las singur, singur în luptă cu nenorocirea, singur cu vulturul cu aripi puternice pe care Domnul îl trimite aleşilor săi pentru a-i transporta la picioarele lui; istoria lui Ganimede nu e o fabulă, Maximilien, e o alegorie.

— Când plecaţi?

— Chiar acum; vaporul mă aşteaptă; peste un ceas voi fi departe de dumneata; mă însoţeşti până în port, Morrel?

— Sunt cu totul la dispoziţia dumneavoastră, conte.

— Îmbrăţişează-mă.

Morrel îl însoţi pe conte până în port; fumul ieşea ca un panaş imens din coşul negru care-l zvârlea spre cer. Curând nava plecă, iar peste un ceas, aşa cum Monte-Cristo spusese, egreta de fum alburiu brăzda abia vizibilă orizontul răsăritean, posomorât de primele neguri ale nopţii.

Capitolul XL Peppino

În momentul când vaporul contelui dispărea pe după capul Morgio, un bărbat, gonind cu trăsura pe drumul de la Florenţa la Roma, trecuse de

orăşelul Aquapendente. Mergea destul de repede, căutând să străbată cât mai iute distanţa, fără totuşi să devină suspect.

Îmbrăcat cu o redingotă sau, mai bine zis, cu un surtuc, pe care se vedea, încă strălucitoare, o panglică a Legiunii de Onoare, repetată la haină, omul părea a fi francez nu numai după semnele acestea, ci şi după accentul cu care vorbea surugiului. O dovadă în plus că se născuse în ţara limbii universale e că nu cunoştea alte cuvinte italieneşti, decât acele expresii muzicale care, ca *goddamul* lui Figaro, înlocuiesc toate subtilităţile unei limbi particulare.

— *Allegro!* spunea el surugiilor la fiecare urcuş.

— *Moderato!* exclama la fiecare coborâre.

Şi numai Dumnezeu ştie câte urcuşuri sunt, de la Florenţa la Roma, pe drumul Aquapendente!

De altminteri, cele două cuvinte stârneau hazul nespus al oamenilor cărora la erau adresate.

Când ajunse în dreptul oraşului etern, adică la Storta, punctul de unde se zăreşte Roma, călătorul nu încercă sentimentul acela de curiozitate entuziastă care îi îndeamnă pe străini să se ridice din fundul trăsurii pentru a căuta să vadă faimosul dom al Sfântului Petru, ce se zăreşte cu mult înainte de a distinge altceva. Nu; el scoase numai un portofel din buzunar şi, din portofel o hârtie păturită în patru, pe care o desfăcu şi o îndoi la loc, cu o atenţie ce semăna a respect, mărginindu-se să spună:

— Bun, o am.

Trăsura trecu prin poarta del Popolo, apucă la stânga şi se opri la hotelul Spaniei.

Vechea noastră cunoştinţă, Pastrini, îl primi pe călător în prag, cu pălăria în mână.

Călătorul coborî, comandă o masă bună şi se interesă de adresa casei Thomson şi French, care-i fu indicată numaidecât, casa aceasta fiind una dintre cele mai cunoscute din Roma.

Se găsea pe via dei Banchi, lângă Sfântul Petru.

La Roma, ca şi pretutindeni, sosirea unui poştalion e un eveniment. Zece tineri urmaşi ai lui Marius şi ai Gracchilor, cu coatele găurite, dar cu mâna în şold şi cu braţul pitoresc încovoiat deasupra capului, se uitau la călători, la diligentă şi la cai; ştrengarilor oraşului li se alăturaseră vreo cincizeci de gură-cască ai statelor Sanctităţii sale, aceia care fac ronduri scuipând în Tibru de pe podul San Angelo, când Tibrul are apă.

Şi deoarece ştrengarii şi gură-cască ai Romei, mai norocoşi decât cei din Paris, înţeleg toate limbile şi în special limba franceză, ei îl auziră pe călător cerând un apartament, cerând să i se servească masa şi întrebând, în sfârşit, de adresa casei Thomson şi French.

De aceea, când noul sosit ieşi din hotel cu ciceronele de rigoare, un om se desprinse din grupul curioşilor şi, fără a fi remarcat de călător, fără să

pară a fi remarcat chiar de călăuză, merse la o mică distanţă de străin, urmărindu-l cu isteţimea unui agent de poliţie parizian.

Francezul era aşa de grăbit să meargă la casa Thomson şi French încât nu avusese timp să aştepte înhămarea cailor, trăsura urma să-l ajungă pe drum sau să-l aştepte la uşa bancherului.

Ajunseră fără ca trăsura să-i prindă din urmă.

Francezul intră, lăsând în anticameră călăuza, care legă îndată conversaţie, cu doi-trei dintre oamenii aceia, foarte ocupaţi dar fără ocupaţie, sau, mai bine zis, cu multe ocupaţii, care stau în Roma la uşa bancherilor, a bisericilor, a ruinelor, a muzeelor sau a teatrelor.

O dată cu francezul intră şi omul care se desprinsese din grupul curioşilor; francezul sună la ghişeul birourilor şi pătrunse în prima încăpere; umbra lui făcu la fel.

— Domnii Thomson şi French? întrebă străinul.

Un lacheu se ridică la semnul unui funcţionar de încredere, paznic solemn al primului birou.

— Pe cine să anunţ? întrebă lacheul pregătindu-se să meargă înaintea străinului.

— Pe domnul baron Danglars, răspunse călătorul.

— Poftiţi! spuse lacheul.

Se deschise o uşă; lacheul şi baronul dispărură. Omul care intrase după Danglars, se aşeză pe o bancă de aşteptare.

Funcţionarul continuă să scrie timp de aproape cinci minute; în aceste cinci minute omul de pe bancă păstră cea mai profundă tăcere şi cea mai strictă nemişcare.

Apoi pana funcţionarului nu mai scârţâi pe hârtie; înălţă capul, privi cu luare-aminte în juru-i şi, după ce se încredinţă că sunt singuri:

— A, tu eşti, Peppino? spuse el.

— Da, răspunse acesta laconic.

— Ai adulmecat ceva bun la dolofanul care a venit?

— Nu e cine ştie ce merit în asta, căci suntem preveniţi.

— Curiosule, aşadar ştii pentru ce a venit aci?

— Eh, a venit s-o încaseze; rămâne doar de ştiut ce sumă.

— O să ţi se spună îndată, prietene.

— Prea bine; dar să nu-mi mai dai informaţii false, ca zilele trecute.

— Ce vrei să spui şi de cine vorbeşti? Nu cumva de englezul care a ridicat deunăzi trei mii de taleri?

— Nu, acela avea într-adevăr cei trei mii de taleri şi i-am găsit. Vreau să vorbesc de prinţul rus.

— Ei şi?

— Tu ne-ai spus că are treizeci de mii de lire şi noi n-am găsit decât douăzeci şi două.

— N-aţi căutat cum trebuie.

— Percheziţia a făcut-o Luigi Vampa în persoană.

— În cazul acesta avusese, sau îşi plătise datoriile...

— Un rus?

— Ori cheltuise banii.

— La urma urmei, se poate.

— Cu siguranţă; dar lasă-mă să mă duc la postul meu de observaţie; francezul o să-şi facă treaba fără să pot şti cifra exactă.

Peppino schiţă un semn afirmativ şi, scoţând" un şirag de mătănii din buzunar, începu să mormăie o rugăciune, în timp ce funcţionarul dispărea prin uşa pe unde trecuse lacheul cu baronul.

După vreo zece minute funcţionarul reapăru radios.

— Ei? îl întrebă Peppino pe prieten.

— Repede! repede! spuse funcţionarul; suma e dolofană.

— Cinci-şase milioane, nu-i aşa?

— Da, cunoşti cifra?

— Pe baza unei chitanţe a Excelenţei sale contele de Monte-Cristo?

— Îl cunoşti pe conte?

— Şi care i-a fost creditată asupra Romei, Veneţiei şi Vienei.

— Întocmai! exclamă funcţionarul; cum de eşti aşa de bine informat?

— Ţi-am spus că fusesem înştiinţaţi dinainte.

— Atunci de ce mi te adresezi mie?

— Ca să fiu sigur că e chiar omul cu care avem a face.

— El e... Cinci milioane. Frumuşică sumă, nu e aşa, Peppino?

— Da.

— Noi n-o să avem niciodată atâta.

— Cel puţin o să avem câteva firimituri, răspunse Peppino filozofic.

— Ssst! Omul nostru!

Funcţionarul îşi reluă pana şi Peppino mătăniile: unul scria, altul se ruga, când uşa se redeschise.

Danglars apăru radios, însoţit de bancherul care îl conduse până la uşă.

După Danglars coborî Peppino.

Potrivit înţelegerii, trăsura care urma să-l ajungă pe Danglars aştepta în faţa casei Thomson şi French. Ciceronele ţinea uşa deschisă: ciceronele e o fiinţă foarte îndatoritoare, bună la orice.

Danglars sări în trăsură, sprinten ca un tânăr de douăzeci de ani.

Ciceronele închise uşa şi se urcă lângă vizitiu.

Peppino se urcă pe scaunul de dinapoi.

— Excelenţa sa vrea să vadă Sfântul Petru? întrebă ciceronele.

— De ce? răspunse baronul.

— Aşa, ca să vedeţi.

— N-am venit la Roma să văd, spuse Danglars cu glas tare. Apoi adăugă în şoaptă, cu zâmbetu-i hrăpăreţ: Am venit să încasez.

Şi atinse portofelul în care închisese o scrisoare.

— În cazul acesta, Excelenţa sa merge...

— La hotel.

— Casa Pastrini, spuse ciceronele vizitiului.

Şi trăsura porni repede ca o trăsură de casă.

Peste zece minute baronul reintrase în apartamentul său, iar Peppino se aşeza pe banca lipită de vitrina hotelului, după ce spusese câteva cuvinte la urechea unuia din urmaşii lui Marius şi ai Gracchilor pe care i-am semnalat la începutul acestui capitol şi care, coborând, porni cât îl ţineau picioarele spre Capitoliu.

Danglars era obosit, mulţumit, somnoros. Se culcă, puse portofelul sub pernă şi adormi.

Peppino avea de altminteri timp; juca *morra* cu nişte *facchini,* pierdu trei taleri şi, ca să se consoleze, bău o sticlă cu vin de Orvietto.

A doua zi Danglars se trezi târziu, măcar că se culcase devreme; de cinci sau şase nopţi dormea foarte prost, dacă totuşi dormea.

Dejună zdravăn şi, nesinchisindu-se să vadă frumuseţile oraşului etern, ceru caii de poştă pentru amiază.

Dar Danglars nu pusese la socoteală formalităţile poliţiei şi lenevia stăpânului de poştă.

Caii sosiră la orele două, iar ciceronele nu aduse paşaportul vizat decât la trei.

Pregătirile acestea strânseră în faţa uşii lui Pastrini o mulţime de gură-cască.

Nu lipseau nici urmaşii Gracchilor şi ai lui Marius.

Baronul străbătu triumfal grupurile, care îi spuneau Excelenţă ca să capete un bajocco.

Deoarece Danglars, om foarte popular precum ştim, se mulţumise până atunci să i se spună baron şi nu fusese tratat ca Excelenţă, titlul îl măguli, astfel că împărţi o duzină de monede gloatei care era gata, pentru o altă duzină, să-i spună Alteţă.

— Ce drum? întrebă surugiul pe italieneşte.

— Drumul Ancorei, răspunse baronul.

Pastrini traduse întrebarea şi răspunsul, iar trăsura porni în galop.

Danglars vroia într-adevăr să treacă prin Veneţia şi să ridice de acolo o parte din avere, apoi de la Veneţia să meargă la Viena, unde se va încasa restul.

Intenţia lui era să se fixeze în acest din urmă oraş, despre care i se spusese că e un oraş al plăcerilor.

Abia făcu trei leghe prin câmpia romană şi noaptea începu să se lase; Danglars nu-şi închipuise că va pleca aşa de târziu, altminteri ar fi rămas; îl întrebă pe surugiu cât mai e până la oraşul cel mai apropiat.

— *Non capisco*, răspunse surugiul.

Danglars făcu o mişcare din cap, care vroia să spună:

— Foarte bine!

Trăsura îşi continuă drumul.

— La prima staţie, îşi spuse Danglars, voi opri.

Danglars încerca încă un rest din buna dispoziţie pe care o simţise în ajun şi care-i dăruise o noapte aşa de bună. Stătea lungit molatec într-o caleaşcă bună, englezească, cu resorturi duble; se simţea purtat de galopul unor cai buni; cursa era de şapte leghe; ştia. Ce este de făcut atunci când eşti bancher şi ai dat un faliment fericit?

Danglars se gândi zece minute la soţia sa rămasă la Paris, alte zece minute la copila care cutreiera prin lume cu domnişoara d'Armilly; acordă alte zece minute creditorilor săi şi modului cum ei vor întrebuinţa banii; apoi, nemaiavând la ce să se gândească, închise ochii şi adormi.

Din când în când, totuşi, zgâlţâit de o zdruncinătură mai puternică decât altele, Danglars deschidea un moment ochii; se simţea purtat, cu aceeaşi viteză, pe aceeaşi câmpie romană cu apeducte sfărâmate, care par nişte giganţi de granit împietriţi în toiul goanei lor. Dar noaptea era rece, mohorâtă, ploioasă şi era mult mai bine, pentru un om pe jumătate aţipit, să rămână în fundul trăsurii, cu ochii închişi, decât să scoată capul prin uşă şi să întrebe pe un surugiu care nu ştia să răspundă altceva decât: *Non capisco*.

Danglars continuă deci să doarmă, spunându-şi c-o să aibă timp să se trezească la staţie.

Trăsura se opri; Danglars îşi închipui că a ajuns, în sfârşit, la ţelul atât de mult dorit.

Redeschise ochii, privi prin geam, aşteptându-se să se găsească în mijlocul vreunui oraş sau cel puţin în al vreunui sat; dar nu văzu decât o cocioabă răzleaţă şi trei sau patru oameni care umblau de colo până colo, asemeni unor umbre.

Danglars aşteptă o clipă ca surugiul, care îşi făcuse cursa, să vină şi să-i ceară plata; îşi propunea să profite de ocazie şi să ceară noului vizitiu câteva informaţii, dar caii fură deshămaţi şi înlocuiţi fără ca cineva să ceară călătorului bani. Danglars deschise uimit uşa; dar o mână viguroasă îl împinse îndărăt şi trăsura porni.

Baronul se trezi complet buimăcit.

— Hei, *mio caro*, spuse surugiului.

O altă expresie, de romanţă, pe care Danglars o reţinuse de pe vremea când fiica lui cânta duete cu prinţul Cavalcanti.

Dar *mio caro* nu răspunse nimic.

Danglars se mulţumi atunci să deschidă geamul.

— Ei, prietene, unde mergem? întrebă el scoţând capul prin deschizătură.

— *Dentro la testa!* strigă o voce gravă şi poruncitoare, însoţită de un gest ameninţător.

Danglars înţelese că *dentro la testa* însemna: bagă capul înăuntru.

Precum vedeţi, făcea progrese repezi în limba italiană.

Se supuse, nu fără îngrijorare; şi, deoarece îngrijorarea sporea din minut în minut, după câteva clipe mintea sa, în locul vidului pe care l-am semnalat atunci când pornea la drum şi care adusese somnul, mintea sa se pomeni năpădită de gânduri unul mai potrivit decât altul să ţină treaz interesul unui călător şi în special al unui călător aflat în situaţia lui Danglars.

Ochii săi căpătară în beznă gradul de exerciţiu pe care îl comunică în primul moment emoţiile tari şi care se toceşte mai târziu prin prea mult exerciţiu.

Înainte de a-ţi fi frică, vezi just; când ţi-e frică, vezi dublu; iar după ce ţi-a fost frică, vezi tulbure.

Danglars văzu un om înfăşurat într-o manta, care galopa în dreptul uşii din dreapta.

— Un jandarm, spuse el. Nu cumva am fost semnalat de telegrafele franceze autorităţilor pontificale?

Se hotărî să iasă din nelinişte.

— Unde mă duceţi? întrebă el.

— *Dentro la testa!* repetă aceeaşi voce, cu acelaşi accent de ameninţare.

Danglars se întoarse la uşa din stânga.

Alt om călare galopa la uşa din stânga.

— Hotărât lucru, îşi spuse Danglars cu sudoarea pe frunte, sunt prins.

Şi se aruncă în fundul trăsurii, de data asta nu pentru a dormi, ci pentru a gândi.

Peste o clipă răsări luna.

Din fundul trăsurii îşi adânci privirea în câmpie; revăzu atunci marile apeducte, fantome de piatră pe care le remarcase în treacăt; atât numai că, în loc să le aibă pe dreapta, le avea acum pe stânga.

Înţelese că făcuse stânga împrejur şi că-l readuceau la Roma.

— O, nenorocitul de mine! murmură el; au obţinut, desigur, extrădarea mea!

Trăsura continua să alerge cu aceeaşi viteză înfricoşătoare. Trecu un ceas grozav căci, cu fiecare indiciu zvârlit în cale, fugarul recunoştea în chip neîndoielnic că era adus înapoi. Revăzu, în sfârşit, o formă sumbră de care avu impresia că trăsura se va ciocni. Dar trăsura se dădu în lături, gonind de-a lungul formei sumbre care nu era altceva decât centura de metereze din jurul Romei.

— Oho, murmură Danglars, nu ne înapoiem în oraş; vasăzică nu mă arestează justiţia. Dumnezeule, nu cumva...

Părul i se zburli.

Îşi aminti de interesantele istorii cu bandiţi romani, aşa de puţin

crezute la Paris şi pe care Albert de Morcerf le povestise doamnei Danglars şi Eugéniei atunci când se discuta ca tânărul viconte să devină fiul uneia şi soţul alteia.

— Poate că sunt hoţi! murmură el...

Deodată trăsura hurui pe ceva mai tare decât solul unui drum nisipos. Danglars ridică o privire pe o parte şi pe alta a drumului; zări monumente de formă ciudată şi cugetu-i preocupat de istorisirea lui Morcerf care i se înfăţişa acum în toate amănuntele, cugetu-i spuse că se găsea desigur pe *Via Appia*.

La stânga trăsurii, într-un fel de vale, se vedea o scobitură rotundă.

Era circul lui Caracalla.

La un cuvânt al omului ce galopa lângă uşa din dreapta, trăsura se opri.

În acelaşi timp se deschise uşa din stânga.

— *Scendi!* porunci un glas.

Danglars coborî îndată; nu vorbea încă italieneşte, dar începea să înţeleagă.

Baronul privi în juru-i, mai mult mort decât viu.

Îl înconjurau patru inşi, în afară de surugiu.

— *Di qua,* spuse unul dintre cei patru oameni, coborând o cărăruie ce ducea de pe *Via Appia* spre câmpiile inegale ale câmpiei romane.

Danglars îşi urmă călăuza fără discuţie, nu avu nevoie să se întoarcă pentru a şti că era însoţit de ceilalţi trei.

I se păru totuşi că oamenii se opreau la distanţe aproape egale, ca nişte santinele.

După vreo zece minute de mers, în răstimpul cărora Danglars nu schimbă cu călăuza un singur cuvânt, se pomeni între un dâmb şi un tufiş cu ierburi; trei oameni, în picioare, tăcuţi, formau un triunghi al cărui centru era el.

Vru să vorbească; limba i se împletici.

— *Avanti,* spuse aceeaşi voce, cu accent răspicat şi poruncitor.

De data asta Danglars înţelese dublu: înţelese din cuvânt şi din gest, căci omul care mergea în urma lui îl împinse cu atâta asprime încât se ciocni de călăuză.

Călăuza era prietenul nostru Peppino, care se afundă în ierburile înalte într-o potecuţă întortocheată, ce putea fi recunoscută numai de dihori şi şopârle.

Peppino se opri în dreptul unei stânci care avea deasupra un tufiş des; prin stânca întredeschisă ca o pleoapă, tânărul dispăru, aşa cum dispar în trapele lor diavolii din feerii.

Glasul şi gestul celui ce-l urma pe Danglars porunciră bancherului să facă la fel.

Nu mai încăpea îndoială, falitul francez avea a face cu bandiţii

romani.

Danglars se execută, ca un om plasat între două primejdii cumplite şi pe care frica îl face curajos. În ciuda pântecului său nu prea dispus să pătrundă în crăpăturile Câmpiei romane, se strecură pe urma lui Peppino, lunecă închizând ochii şi căzu în picioare.

Când atinse pământul, deschise iarăşi ochii.

Drumul era larg, dar întunecos. Prea puţin preocupat să se ascundă, acum când era la el acasă, Peppino scăpără amnarul şi aprinse o torţă.

Alţi doi oameni coborâră după Danglars, formând ariergarda şi — împingându-l pe Danglars când, întâmplător, el se oprea — îl duseră pe o pantă uşoară în centrul unei răspântii sinistră la vedere.

Într-adevăr, pereţii zidurilor scobite în sicrie, suprapuse unele peste altele, păreau că deschid în mijlocul pietrelor albe ochii negri şi adânci pe care îi observăm în capetele de morţi.

O santinelă zăngăni carabina.

— Cine e? stai? strigă santinela.

— Prieten! prieten! spuse Peppino. Unde e căpitanul?

— Acolo, glăsui santinela arătând peste umăr o sală mare, săpată în stâncă, a cărei lumină se răsfrângea în coridor prin deschizături mari, ferecate.

— Bună pradă, căpitane, bună pradă! spuse Peppino în italieneşte.

Şi, apucându-l pe Danglars de gulerul redingotei, îl duse spre o deschizătură ce semăna cu o uşă şi prin care se intra în sala unde căpitanul părea a-şi fi făcut locuinţa.

— Acesta este omul? întrebă căpitanul, care citea foarte atent, din Plutarch, *Viaţa lui Alexandru.*

— El, căpitane, el.

— Foarte bine, arată-mi-l.

În urma acestui ordin destul de obraznic, Peppino apropie aşa de brusc torţa de chipul lui Danglars, încât bancherul se trase înapoi repede ca să nu i se ardă sprâncenele.

Figura descompusă prezenta toate simptomele unei spaime palide şi hidoase.

— Omul e obosit, glăsui căpitanul; să fie dus în pat.

— O, murmură Danglars, patul e probabil unul din sicriile scobite în perete; somnul e moartea ce mi-o va hărăzi unul din pumnalele pe care le văd sclipind în umbră.

Într-adevăr, în ungherele mohorâte ale imensei săli se vedeau ridicându-se din culcuşurile de ierburi uscate sau de piei de lup tovarăşii omului pe care Albert de Morcerf îl găsise citind *Comentariile lui Cezar* şi pe care Danglars îl regăsea citind *Viaţa lui Alexandru*.

Bancherul scoase un geamăt înăbuşit şi îşi urmă călăuza; nu încercă nici să se roage, nici să strige.

Nu mai avea nici forţă, nici voinţă, nici putere, nici simţire; mergea pentru că era târât.

Se izbi de o treaptă şi, înţelegând că avea o scară în faţa sa, se aplecă instinctiv ca să nu-şi zdrobească fruntea şi se pomeni într-o celulă tăiată în piatră.

Celula era curată, deşi goală; uscată, deşi situată sub pământ la o adâncime nemăsurată.

Un pat din ierburi uscate, acoperit cu piei de capre, era întins într-un colţ al celulei. Zărindu-l, Danglars avu impresia că vede simbolul radios al mântuirii sale.

— O, slavă Domnului! murmură el; e într-adevăr un pat.

Pentru a doua oară, în interval de un ceas, invoca numele lui Dumnezeu; nu i se mai întâmplase asta de zece ani.

— *Ecco*, spuse călăuza.

Şi, împingându-l pe Danglars în celulă, închise uşa în urma lui.

Un zăvor scârţâi. Danglars era prizonier.

De altminteri, chiar de nu era nici un zăvor, ar fi trebuit ca el să fie Sfântul Petru şi să aibă drept călăuză un înger din cer pentru a trece prin mijlocul garnizoanei care ocupa catacombele San-Sebastian şi care stătea strânsă în jurul şefului ei, în care cititorii noştri l-au recunoscui desigur pe faimosul Luigi Vampa.

Îl recunoscuse şi Danglars pe banditul în a cărui existenţă n-a vrut să creadă atunci când Morcerf încerca să-l naturalizeze în Franţa. Nu numai că îl recunoscuse pe el, dar recunoscuse şi celula în care a fost închis Morcerf şi care, după toate probabilităţile, era destinată străinilor.

Amintirile acestea, asupra cărora de altminteri Danglars stăruia cu oarecare bucurie, îi dădeau liniştea. Din moment ce nu-l uciseseră din capul locului, bandiţii n-aveau intenţia să-l ucidă deloc.

Îl capturaseră ca să-l jefuiască şi, deoarece nu avea asupra lui decât câţiva ludovici, vor pune un preţ pentru a-i da drumul.

Îşi reaminti că Morcerf fusese evaluat cam la patru mii de taleri; deoarece el îşi acorda un preţ mult mai mare decât Morcerf, îşi fixă singur, în minte, răscumpărarea la opt mii de taleri.

Opt mii de taleri făceau patruzeci şi opt de mii de franci.

Cu averea asta ieşi din încurcătură oriunde.

Deci, aproape sigur că va scăpa, deoarece nu există exemplu ca vreun om să fi fost taxat cândva la cinci milioane cinzeci de mii de franci, Danglars se întinse pe patul unde, după ce se răsuci de două-trei ori, adormi cu liniştea eroului a cărui istorie Luigi Vampa o citea.

Pentru orice somn, care nu e cel ce inspira temeri lui Danglars, există o trezire.

Danglars se trezi.

Pentru un parizian deprins cu perdele de mătase, cu pereţi tapetaţi, cu parfum ce urcă din pardoseala albă în cămin şi coboară din bolţi de satin, deşteptarea într-o peşteră de piatră e desigur un vis urât.

Atingând perdelele din piele de ţap ale patului, Danglars se gândea desigur la samoiezi şi laponi.

Dar, într-o împrejurare ca aceasta, o secundă ajunge ca să schimbe îndoiala cea mai robustă în certitudine.

— Da, da, murmură el, mă găsesc în mâinile bandiţilor despre care mi-a vorbit Albert de Morcerf.

Prima lui mişcare fu să respire pentru a se încredinţa că nu este rănit; găsise mijlocul acesta în *Don Quijote*, singura carte, nu pe care o citise, dar din care reţinuse ceva.

— Nu, spuse el, nici nu m-au ucis, nici nu m-au rănit; poate însă că m-au furat.

Şi duse repede mâinile la buzunare. Erau neatinse: cei o sută de ludovici pe care şi-i rezervase pentru călătoria de la Roma la Veneţia erau în buzunarul pantalonilor, iar portofelul cu scrisoarea de credit de cinci milioane cincizeci de mii de franci se afla în buzunarul redingotei.

— Curioşi bandiţi! îşi spuse el; mi-au lăsat punga şi portofelul. Aşa cum spuneam aseară la culcare, au să ceară răscumpărarea mea. Uite, am şi ceasul. Ia să vedem cât e!

Ceasul lui Danglars, o capodoperă de Bréguet, pe care îl întorsese cu grijă în ajun, înainte de a porni la drum, sună cinci şi jumătate dimineaţa. Fără el, Danglars ar fi rămas în completă nesiguranţă asupra orei, deoarece lumina nu pătrundea în celulă.

Să provoace o explicaţie a bandiţilor? să aştepte cu răbdare ca ei s-o ceară? Ultima alternativă era cea mai prudentă: Danglars aşteptă.

Aşteptă până la amiază.

În vremea asta o santinelă stătuse de pază la uşa lui. La opt dimineaţa santinela fusese schimbată.

Danglars simţi atunci dorinţa să vadă cine îl păzeşte.

Observă că, prin crăpăturile uşii prost întocmite, se strecurau câteva raze de lumină, dar nu de soare, ci de lampă; se apropie de o deschizătură exact în momentul când banditul trăgea pe gât câteva înghiţituri de rachiu care, din cauza burdufului de piele, răspândeau o duhoare respingătoare.

— Puah! făcu el trăgându-se până în fundul celulei.

La amiază, omul cu rachiul fu înlocuit de o altă santinelă. Danglars avu curiozitatea să-şi vadă noul paznic; se apropie din nou de crăpătură.

Acesta era un bandit atletic, un Goliat cu ochi mari, cu buze groase, cu nasul turtit; păru-i roşcat atârna pe umeri în şuviţe răsucite ca nişte şopârle.

— Oho! spuse Danglars, ăsta seamănă mai mult a căpcăun decât a fiinţă omenească; în orice caz, eu sunt bătrân şi destul de uscat; albul bătrân nu este bun la gust.

Precum vedeţi, Danglars avea încă poftă de glume.

În clipa aceea, ca pentru a-i dovedi că nu e căpcăun, paznicul său se aşeză în faţa celulei, scoase din tolbă pâine neagră, cepe şi brânză şi începu să înfulece.

— Să mă ia dracu! spuse Danglars zvârlind printre crăpăturile uşii o privire asupra prânzului banditului: să mă ia dracu dacă înţeleg cum de se pot mânca astfel de scârnăvii.

Şi se aşeză pe pieile lui de ţap care îi reaminteau duhoarea de rachiu a primei santinele.

Dar, orice ar fi făcut Danglars — şi secretele naturii rămân nelămurite — există o mare elocventă în anume invitaţii materiale pe care cele mai grosolane substanţe le adresează stomacului lihnit.

Danglars simţi deodată că stomacul său nu avea în momentul acesta fonduri; omul i se păru mai puţin urât, pâinea nu chiar atât de neagră, brânza ceva mai proaspătă.

În sfârşit, cepele crude, alimentaţia groaznică a sălbaticului, îi reamintiră anumite sosuri Robert şi anumite bucate cu ceapă pe care bucătarul său le executa în chip superior când Danglars îi spunea: "Domnule Deniseau, fă-mi pentru azi o mâncare bună, populară".

Se ridică şi bătu la uşă.

Banditul înălţă capul.

Danglars văzu că el stătea lungit şi bătu din nou.

— *Che cosa?* întrebă banditul.

— Ascultă, ascultă, prietene! glăsui Danglars bătând darabana cu degetul în uşă; mi se pare că ar fi timpul să mă ospătaţi şi pe mine.

Dar, fie că nu înţelese, fie că nu avea ordine cu privire la ospătarea lui Danglars, uriaşul se apucă iar să mănânce.

Danglars îşi simţi mândria umilită şi, nemaivroind să stea de vorbă cu bruta, se culcă la loc pe pieile de ţap şi nu mai suflă un cuvânt.

Trecură patru ore; uriaşul fu înlocuit printr-alt bandit. Danglars, care simţea ghiorăituri cumplite în stomac, se ridică încetişor, îşi lipi ochii de crăpăturile uşii şi recunoscu figura inteligentă a călăuzei sale.

Era într-adevăr Peppino, care se pregătea să facă de pază în chipul cel mai plăcut cu putinţă, aşezându-se în faţa uşii şi punând între picioare un castron de pământ care conţinea, caldă şi aromată, o mâncare de năut cu slănină.

Lângă castron Peppino puse un coşuleţ cu struguri de Velletri şi o

sticlă cu vin de Orvietto.

Hotărât lucru, Peppino avea gust.

Văzând preparativele gastronomice, lui Danglars îi lăsă gura apă.

— Aha, ia să vedem dacă ăsta nu e mai de înţeles decât celălalt! spuse prizonierul.

Şi bătu uşurel în uşă.

— *On y va!* spuse banditul care, frecventând casa lui Pastrini, învăţase limba franceză până în particularităţile ei.

Într-adevăr, deschise.

Danglars îşi dădu seama că acesta era cel care îi strigase în chip aşa de furios: "Bagă capul înăuntru!". Dar nu era acum momentul pentru incriminări. Luă, dimpotrivă, cea mai agreabilă figură şi spuse cu un zâmbet graţios:

— Iartă-mă, domnule, dar mie nu mi se dă de mâncare?

— Cum să nu! exclamă Peppino. Excelenţei voastre îi este foame cumva?

— Cumva e un mod încântător de-a spune, murmură Danglars; n-am mâncat de două-zeci şi patru de ore în cap. O da, domnule, adăugă el înălţând glasul; mi-e foame şi chiar mi-e foame zdravăn.

— Şi Excelenţa voastră vrea să mănânce?

— Numaidecât, dacă e cu putinţă.

— Nimic mai uşor, spuse Peppino; aci se procură orice doriţi, plătind, bineînţeles, aşa cum se obişnuieşte în lumea cumsecade.

— Se înţelege, exclamă Danglars deşi, la drept vorbind, oamenii care arestează şi închid ar trebui cel puţin să-şi hrănească prizonierii.

— O, Excelenţă, nu este obiceiul! reluă Peppino.

— Motivul e destul de şubred, glăsui Danglars, care urmărea să-şi îmblânzească paznicul prin amabilitatea sa şi totuşi mă mulţumesc cu el. Haide, să mi se dea de mâncare.

— Numaidecât, Excelentă; ce doriţi?

Şi Peppino îşi puse strachina la pământ astfel că mirodeniile urcară direct în nările lui Danglars.

— Comandaţi, spuse el.

— Păi, aveţi bucătărie aci? întrebă bancherul.

— Dacă avem bucătărie? O bucătărie perfectă!

— Şi bucătari?

— Admirabili!

— Ei bine, un pui, un peşte, vânat, orice — numai să mănânc.

— Cum va vrea Excelenţa voastră; să zicem un pui, nu-i aşa?

— Da, un pui.

Peppino, ridicându-se, strigă din adâncul plămânilor:

— Un pui pentru Excelenţa sa!

Glasul lui Peppino vibra încă sub bolţi, când un tânăr frumos, zvelt şi

pe jumătate gol, asemeni purtătorilor de peşti din antichitate, se ivi aducând puiul pe o tavă de argint.

— Parcă aş fi la *Café de Paris!* murmură Danglars.

— Poftim, Excelenţă, spuse Peppino luând puiul din mâna tânărului bandit şi depunân-du-l pe o masă putrezită care forma împreună cu un scăunel şi cu patul de piei, întregul mobilier al celulei.

Danglars ceru un cuţit şi o furculiţă.

— Poftim, Excelenţă, spuse Peppino oferind un cuţitaş cu vârful ciuntit şi o furculiţă de lemn.

Danglars luă cuţitul cu o mână, furculiţa cu alta şi vru să desfacă pasărea.

— Iertaţi-mă, Excelenţă, spuse Peppino punând o mână pe umărul bancherului; aci se plăteşte înainte de a mânca; s-ar putea ca la plecare să nu fiţi mulţumit.

— Aha, acum nu mai e ca la Paris, în afară de faptul că, probabil, mă vor jupui! glăsui Danglars; dar să ne purtăm elegant. Am auzit totdeauna vorbindu-se de ieftinătatea vieţii în Italia; desigur că un pui valorează şaizeci de centime la Roma.

— Poftim, spuse el şi îi zvârli lui Peppino un ludovic.

Peppino ridică ludovicul, Danglars apropie cuţitul de pui.

— Un moment, Excelenţă, glăsui Peppino ridicându-se; un moment; Excelenţa voastră mai îmi datorează ceva.

— Când spuneam eu că au să mă jupoaie! murmură Danglars.

Apoi, hotărât să se resemneze:

— Ei, cât îţi mai datorez pentru pasărea asta? întrebă el.

— Excelenţa voastră a dat un ludovic ca acont.

— Un ludovic ca acont pe un pui?

— Fără îndoială, ca acont.

— Bine... Haide, spune.

— Excelenţa voastră nu-mi mai datorează decât 4999 de ludovici.

Danglars făcu nişte ochi enormi la auzul giganticei glume.

— A, foarte nostim! murmură el.

Şi vru să se apuce din nou să desfacă puiul; dar Peppino îi opri mâna dreaptă cu stânga şi întinse mâna cealaltă.

— Haide, spuse el.

— Cum, nu glumeşti? întrebă Danglars,

— Noi nu glumim niciodată, Excelenţă, reluă Peppino serios ca un predicator englez.

— Cum, o sută de mii de franci puiul?

— Excelenţă, e de neînchipuit cu câtă greutate se cresc păsări în peşterile astea blestemate.

— Nu zău, gluma e foarte amuzantă, spuse Danglars; dar deoarece îmi este foame, lasă-mă să mănânc. Mai na un ludovic pentru dumneata,

prietene.

— În cazul acesta nu mai datoraţi decât 4998 de ludovici, spuse Peppino păstrând acelaşi sânge rece. Cu răbdare vom ajunge la înţelegere.

— A, nu, niciodată! spuse Danglars revoltat de stăruinţa cu care era luat în batjocură. Du-te la dracu, nu ştii cu cine ai a face!

Peppino făcu un semn, tânărul întinse mâinile şi ridică la iuţeală puiul.

Danglars se trânti pe patul de piei de ţap, Peppino încuie uşa şi se apucă să-şi mănânce năutul cu slănină.

Danglars nu putea să vadă ce făcea Peppino, dar clănţănitul dinţilor banditului nu lăsa prizonierului nici o îndoială asupra îndeletnicirii sale.

Era limpede că mânca şi că mânca zgomotos ca un om prost crescut.

— Bădăran! spuse Danglars.

Peppino se prefăcu că nu aude; şi, fără să întoarcă măcar capul, continuă să mănânce cu o înţeleaptă încetineală.

Stomacul lui Danglars i se părea acestuia găurit ca butoiul Danaidelor; nu-i venea să creadă că va izbuti să-l umple vreodată.

Cu toate acestea îşi impuse răbdare încă o jumătate de oră; se cuvine să spunem însă că jumătatea de oră i s-a părut un veac.

Se ridică şi se duse din nou la uşă.

— Ascultă, domnule, spuse el, nu mă mai necăji şi spune-mi pe dată ce vreţi de la mine?

— Excelenţă, spuneţi dumneavoastră mai bine ce vreţi de la noi... Daţi ordine şi le vom executa.

— În cazul acesta deschide-mi mai întâi.

Peppino deschise.

— Vreau, spuse Danglars, vreau să mănânc.

— Vă e foame?

— Păi ştii foarte bine.

— Ce doreşte Excelenţa voastră să mănânce?

— O bucată de pâine uscată, deoarece de pui nu te poţi apropia în beciurile astea afurisite.

— Pâine? fie! spuse Peppino. Hei, pâine! strigă Peppino.

Tânărul aduse o pâinişoară.

— Poftim, glăsui Peppino.

— Cât costă? întrebă Danglars.

— 4998 de ludovici. Doi ludovici s-au plătit înainte.

— Cum, o sută de mii de franci o pâine?

— O sută de mii de franci, spuse Peppino.

— Dar pentru un pui nu cereai o sută de mii de franci?

— Noi nu servim *à la carte*, ci cu preţ fix. Fie că se mănâncă puţin, fie că se mănâncă mult, fie că se cer zece feluri sau unul singur, cifra este aceeaşi.

— Altă glumă! Scumpe prieten, îţi declar că ceea ce spui e absurd, e stupid. Mărturiseşte-mi mai bine că vrei să mor de foame şi gata.

— O, nu, Excelenţă; dumneavoastră vreţi să vă sinucideţi. Plătiţi şi mâncaţi.

— Cu ce să plătesc, animalule? exclamă Danglars scos din fire. Crezi că am o sută de mii de franci în buzunar?

— Aveţi cinci milioane cincizeci de mii de franci, Excelenţă, spuse Peppino; ceea ce face cincizeci de pui a o sută de mii de franci şi o jumătate a cincizeci de mii.

Danglars se înfioră; legătura îi căzu de pe ochi: tot o glumă era, dar înţelegea în sfârşit.

Se cuvine să spunem însă că nu o mai găsea nesărată ca adineauri.

— Ascultă, spuse el: dacă dau o sută de mii de franci, mă socoteşti cel puţin achitat şi am să pot mânca în voie?

— Fără-ndoială, glăsui Peppino.

— Dar cum să-i dau? întrebă Danglars respirând mai liber.

— Nimic mai uşor; aveţi un credit deschis la domnii Thomson şi French, Via dei Banchi din Roma; daţi-mi un bon de 4998 ludovici asupra acestor domni şi bancherul nostru îi va lua.

Danglars vru să-şi acorde cel puţin meritul bunăvoinţei; luă pana şi hârtia prezentate de Peppino, scrise chitanţa şi semnă.

— Poftim, spuse el, bonul la purtător.

— Şi poftim puiul.

Danglars desfăcu pasărea, oftând: i se părea tare slabă pentru o sumă aşa de dolofană.

Peppino citi cu atenţie hârtia, o băgă în buzunar şi continuă să-şi mănânce năutul.

Capitolul XLII Iertarea

A doua zi lui Danglars îi fu iar foame; acrul peşterii stârnea o poftă de mâncare extraordinară; prizonierul socoti că, în ziua asta, n-o să aibă de cheltuit nimic: ca om econom, ascunsese jumătate din pui şi o bucată de pâine în ungherul celulei.

Dar abia mâncase şi i se făcu sete: la ea nu se gândise.

Luptă în contra setei până în momentul când simţi că limba uscată i se lipeşte de cerul gurii. Atunci, nemaiputând rezista focului care îl mistuia, strigă.

Santinela deschise uşa, era o mutră nouă.

Cugetă că era mai bine pentru el să aibă a face cu o cunoştinţă veche.

Îl chemă pe Peppino.

— Iată-mă, Excelenţă, spuse banditul înfăţişându-se cu o grabă care i

se păru lui Danglars un semn bun: ce doriţi?

— Să beau, spuse prizonierul.

— Excelenţă, spuse Peppino, ştiţi că vinul este extraordinar de scump în împrejurimile Romei.

— În cazul ăsta dă-mi apă, spuse Danglars.

— O, Excelenţă, apa este mai rară decât vinul; e o secetă aşa de mare!

— Haida-de, iar începem! spuse Danglars.

Şi în timp ce zâmbea ca să aibă acrul că glumeşte, nenorocitul îşi simţea tâmplele umezite de năduşeală.

— Ascultă, prietene, glăsui Danglars văzând că Peppino stătea neclintit ; îţi cer un pahar cu vin; mi-l refuzi?

— V-am mai spus, Excelenţă, răspunse Peppino cu gravitate, că noi nu vindem cu bucata.

— Atunci dă-mi o sticlă.

— Din care?

— Din cel mai ieftin.

— Au toate acelaşi preţ.

— Şi ce preţ?

— Douăzeci şi cinci de mii de franci sticla.

— Spune-mi că vrei să mă jumuleşti! exclamă Danglars cu o amărăciune pe care numai Harpagon ar fi putut-o pune în diapazonul vocii omeneşti: şi e preferabil decât să mă devorezi aşa, fâşie cu fâşie.

— Se poate ca ăsta să fie planul stăpânului, spuse Peppino.

— Şi cine e stăpânul?

— Cel la care aţi fost dus alaltăieri.

— Şi unde este el?

— Aici.

— Vreau să-l văd.

— Este simplu.

În clipa următoare Luigi Vampa se afla în faţa lui Danglars.

— M-aţi chemat? întrebă el pe prizonier.

— Domnule, dumneata eşti căpetenia persoanelor care m-au adus aici?

— Da, Excelenţă.

— Ce doreşti de la mine ca răscumpărare? Vorbeşte!

— Pur şi simplu cele cinci milioane pe care le aveţi la dumneavoastră.

Danglars simţi că un spasm năprasnic îi macină inima.

— Domnule, n-am decât atâta pe lume şi e restul unei averi imense; dacă mi-o iei, ia-mi şi viaţa.

— N-avem voie să vărsăm sângele dumneavoastră, Excelenţă.

— Şi cine nu vă dă voie?

— Cel căruia ne supunem.

— Aşadar, vă supuneţi cuiva?

— Da, unui şef.

— Credeam că dumneata eşti şeful.

— Eu sunt şeful acestor oameni; însă alt om e şeful meu.

— Şi şeful acesta se supune cuiva?

— Da.

— Cui?

— Lui Dumnezeu.

Danglars rămase o clipă îngândurat.

— Nu te înţeleg, spuse el.

— Se poate.

— Şi şeful acesta ţi-a spus să mă tratezi astfel?

— Da.

— Ce urmăreşte el?

— Nu ştiu.

— Dar punga mea se va slei.

— Probabil.

— Ascultă, spuse Danglars, vrei un milion?

— Nu.

— Două milioane?

— Nu.

— Trei milioane? patru? Ascultă, patru? Ţi le dau, cu condiţia să mă laşi să plec.

— De ce ne oferiţi patru milioane pentru ceea ce valorează cinci? întreabă Vampa; asta e speculă, seniore bancher.

— Ia tot, ia tot şi ucide-mă! exclamă Danglars.

— Haide, haide, liniştiţi-vă, Excelenţă; vă veţi tulbura sângele şi veţi căpăta o poftă de mâncare de un milion pe zi. La naiba, fiţi mai econom!

— Dar când n-o să mai am bani ca să vă plătesc? exclamă Danglars scos din fire.

— Atunci veţi flămânzi.

— Voi flămânzi? întrebă Danglars îngălbenindu-se.

— Probabil, răspunse Vampa flegmatic.

— Dar spui că nu vrei să mă ucizi?

— Nu.

— Şi vrei să mă laşi să mor de foame?

— Nu e acelaşi lucru.

— Ei bine, ticăloşilor, vă voi dejuca socotelile infame. Mi-e totuna că mor; prefer să isprăvesc pe dată. Chinuieşte-mă, ucide-mă, dar semnătura mea n-ai s-o capeţi.

— Cum veţi vrea, Excelenţă! spuse Vampa.

Şi ieşi din celulă.

Danglars se aruncă, mugind, pe pieile de ţap.

Cine erau oamenii aceştia? cine era şeful invizibil? ce proiecte

urmăreau ei cu privire la el? Şi când toată lumea putea să se răscumpere, de ce el nu putea?

O, desigur, moartea, o moarte urgentă şi violentă era un mijloc bun de a-şi înşela vrăjmaşii înverşunaţi care păreau să nutrească împotriva lui o răzbunare de neînţeles!

Da, dar să moară.

Poate pentru întâia oară în cariera sa aşa de lungă Danglars se gândea la moarte cu dorinţa şi, totodată, cu teama de a muri; dar venise pentru el momentul de a-şi opri privirea asupra spectrului neînduplecat ce trăieşte înlăuntrul oricărei făpturi şi care, la fiece pulsaţie a inimii, spune: Ai să mori!

Danglars semăna cu acele fiare pe care vânătoarea le însufleţeşte, apoi le aruncă în deznădejde şi care, din cauza deznădejdii, izbutesc uneori să scape.

Danglars se gândi la o evadare.

Dar pereţii erau însăşi stânca; dar la singura ieşire ce ducea din celulă, un om citea, iar la spatele acestui om se vedeau trecând, de colo până colo, umbre înarmate cu puşti.

Hotărârea lui de a nu iscăli dură două zile, după care ceru alimente şi oferi un milion.

I se servi un prânz splendid şi i se luă milionul.

Din momentul acela viaţa nenorocitului prizonier fu o divagaţie perpetuă. Suferise atât de mult încât nu mai vroia să se expună suferinţei şi îndura toate cerinţele; după douăsprezece zile, într-o după-amiază, când prânzise ca în zilele cele bune, făcu socoteala şi constată că dăduse atâtea tratate la purtător încât nu-i mai rămâneau decât cincizeci de mii de franci.

Se produse atunci într-însul o reacţie ciudată: el, care părăsise cinci milioane, încercă să salveze cele cincizeci de mii de franci ce-i mai rămâneau; decât să dea aceste cincizeci de mii de franci, preferă să ducă din nou o viaţă de lipsuri şi avu licăriri de speranţă care erau vecine cu nebunia; el care, de atâta timp, îl uitase pe Dumnezeu, se gândi la el spunându-şi că uneori Dumnezeu făcuse minuni: că peştera putea să se scufunde; că ostaşii pontificali puteau să descopere cuibul blestemat şi să-i vină în ajutor; că, atunci, îi vor rămâne cincizeci de mii de franci; că cincizeci de mii de franci erau o sumă îndestulătoare pentru a împiedica un om să moară de foame: se rugă lui Dumnezeu să-i păstreze cele cincizeci de mii de franci şi, rugându-se, plânse.

Trecură astfel trei zile în răstimpul cărora numele lui Dumnezeu fu permanent, dacă nu în inima lui, cel puţin pe buzele lui; avea din când în când clipe de delir când i se părea că vede, prin ferestre, într-o odaie săracă, un bătrân agonizând pe-un pat.

Bătrânul acesta murea şi el de foame.

În a patra zi nu mai era un om, ci un cadavru viu; culesese de pe jos

ultimele firimituri ale prânzurilor de mai înainte şi începuse să mănânce rogojina care acoperea solul.

Atunci îl imploră pe Peppino, aşa cum cineva îşi implora îngerul păzitor, să-i dea ceva de mâncare; îi oferi o mie de franci pentru un dumicat de pâine.

Peppino nu răspunse.

În a cincea zi se târî la uşa celulei:

— Dar dumneata nu eşti creştin? spuse el ridicându-se în genunchi; vrei să asasinezi un om care, în faţa lui Dumnezeu, ţi-e frate?

"O, prietenii de altădată, prietenii de altădată!" murmură el.

Şi căzu cu faţa la pământ.

Apoi, ridicându-se cu deznădejde:

— Şeful! strigă el; şeful!

— Iată-mă, spuse Vampa ivindu-se deodată; ce mai doriţi?

— Ia ultimii mei bani, bolborosi Danglars întinzând portofelul şi lasă-mă să trăiesc aci, în peştera aceasta; nu mai cer libertate, nu cer decât să trăiesc.

— Aşadar, suferiţi mult? întrebă Vampa.

— O, da, sufăr şi sufăr îngrozitor!

— Cu toate acestea sunt oameni care au suferit mai mult decât dumneavoastră.

— Nu cred.

— Ba da; cei care au murit de foame.

Danglars se gândi la bătrânul pe care îl vedea în ceasurile de halucinaţie, prin ferestrele bietei lui odăi, gemând în pat.

Se izbi cu fruntea de pământ scoţând un geamăt.

— Da, e adevărat, unii au suferit mai mult decât mine, dar cel puţin aceia erau martiri.

— Dar te căieşti măcar? spuse un glas sumbru şi solemn care zbârli părul pe capul lui Danglars.

Privirea lui slăbită încercă să distingă obiectele şi văzu dinapoia banditului un bărbat înfăşurat într-o manta, pierdut în umbra unui pilastru de piatră.

— De ce să mă căiesc? îngăimă Danglars.

— De răul pe care l-ai făcut, spuse acelaşi glas.

— O, da, mă căiesc! mă căiesc! strigă Danglars.

Şi se izbi în piept cu pumnul său slăbit.

— Atunci te iert, spuse omul zvârlind mantaua şi înaintând un pas pentru a se aşeza în lumină.

— Contele de Monte-Cristo! spuse Danglars mai palid de groază decât era cu o clipă înainte din cauza foamei şi a mizeriei.

— Te înşeli; nu sunt contele de Monte-Cristo.

— Dar cine eşti?

— Sunt cel pe care l-ai vândut, l-ai trădat, l-ai dezonorat; sunt cel a cărui logodnică ai prostituat-o; sunt cel peste care ai călcat pentru a te ridica până la avere; sunt cel pe al cărui părinte l-ai silit să moară de foame; sunt cel care te condamnase să mori de foame şi care totuşi te iartă pentru că are şi el nevoie să fie iertat; sunt Edmond Dantès.

Danglars nu scoase decât un strigăt şi căzu prosternat.

— Ridică-te, spuse contele; viaţa îţi este salvată; norocul acesta nu s-a întâmplat celorlalţi doi complici ai dumitale: unul e nebun, altul e mort. Păstrează cei cincizeci de mii de franci ce-i mai ai; ţi-i dăruiesc; cele cinci milioane furate spitalelor au şi fost înapoiate acestora de o mână necunoscută. Şi acum mănâncă şi bea; astă-seară eşti invitatul meu. Vampa, după ce omul acesta se va sătura, va fi liber!

Danglars rămase prosternat, în timp ce contele se depărta; când înălţă capul nu mai văzu decât o umbră care dispărea pe coridor şi în faţa căreia bandiţii se înclinau.

Aşa cum contele poruncise, Danglars fu servit de Vampa care îi trimise cel mai bun vin şi cele mai frumoase fructe din Italia şi care, după ce-l urcă în poştalion, îl lăsă pe drum, rezemat de-un copac.

Rămase acolo până la ziuă, neştiind unde este.

În zori băgă de seamă că se află lângă un pârâu: îi era sete; se târî până la el.

Când se plecă să bea, observă că părul îi devenise alb.

Capitolul XLIII 5 Octombrie

Era pe la orele şase seara; o lumină de culoarea opalului, în care un soare frumos de toamnă îşi infiltra razele aurii, cădea din cer pe marea albăstruie.

Căldura zilei se stinsese treptat şi începeai să simţi adierea aceea uşoară care seamănă cu respiraţia naturii ce se trezeşte după siesta dogorâtoare a amiezii — suflu delicios ce răcoreşte coastele Mediteranei şi poartă de la un ţărm la altul mireasma arborilor, amestecată cu mirosul pătrunzător al mării.

Pe lacul imens care se întinde de la Gibraltar la Dardanele şi de la Tunis la Veneţia, un iaht uşor, cu formă pură, elegantă, luneca în primele neguri ale serii. Mişcarea lui era aceea a lebedei ce-şi deschide aripile în vânt şi pare a luneca pe apă. Înainta zorit şi graţios totodată, lăsând în urma lui o brazdă fosforescentă.

Puţin câte puţin soarele, ale cărui ultime raze le-am salutat, dispăruse în zarea apuseană; dar, ca pentru a da dreptate visurilor strălucitoare ale

mitologiei, luminile indiscrete, arătându-se din nou pe creasta fiecărui val, păreau să dezvăluie că zeul focului se ascunsese în sânul Amphitritei, care încerca zadarnic să-şi tăinuiască amantul în cutele mantiei azurii.

Iahtul înainta repede, măcar că, în aparenţă, vântul abia ajungea să fluture pletele cârlionţate ale unei copile.

În picioare, la proră, un bărbat înalt de statură, cu tenul bronzat, cu ochii măriţi, vedea venind spre el pământul sub forma unei mase sumbre, ca un con şi ieşind din mijlocul valurilor ca o pălărie imensă de catalan.

— Acolo e Monte-Cristo? întrebă cu glas grav străbătut de o tristeţe profundă călătorul la ale cărui ordine micul iaht părea pentru moment pus la dispoziţie.

— Da, Excelenţă, răspunse patronul; ajungem.

— Ajungem! murmură călătorul cu un accent de melancolie care nu se poate exprima.

Adăugă apoi, în şoaptă:

— Da, acolo va fi portul.

Şi se cufundă iar în gândurile ce se tălmăcesc printr-un zâmbet mai trist decât lacrimile.

După câteva minute se zări pe uscat lumina unei flăcări care se stinse îndată şi detunătura unei arme răzbi până la iaht.

— Excelenţă, spuse patronul, iată semnalul de pe pământ. Vreţi să răspundeţi şi dumneavoastră?

— Ce semnal? întrebă acesta.

Patronul întinse mâna spre insula din marginile căreia urca, răzleţ şi alburiu, un ghemotoc de fum care se destrămă, lăţindu-se.

— A, da, spuse el deşteptându-se parcă dintr-un vis: dă-mi arma.

Patronul îi întinse o carabină încărcată; călătorul o luă, o ridică încetişor şi trase în aer.

Peste zece minute se strângeau pânzele şi se zvârlea ancora la cinci sute de paşi de un mic port.

Barca se şi afla pe mare, cu patru vâslaşi şi cu un cârmaci; călătorul coborî, dar în loc să se aşeze la pupa împodobită pentru el cu un covor albastru, rămase în picioare cu braţele pe piept.

Vâslaşii aşteptau cu vâslele ridicate pe jumătate ca nişte păsări care îşi usucă aripile.

Cele opt lopeţi recăzură în mare cu o singură lovitură, fără să împroaşte un singur strop de apă; apoi, cedând impulsului, barca lunecă repede.

— Haidem! glăsui călătorul.

Ajunseră cât ai clipi într-un mic golf, format de o scobitură naturală; barca înaintă pe un fund de nisip fin.

— Excelenţă, spuse cârmaciul, urcaţi-vă pe umerii a doi dintre oamenii noştri; ei vă vor duce pe uscat.

Tânărul răspunse invitaţiei cu un gest de completă indiferenţă, coborî din barcă şi se lăsă să lunece în apa care i se urcă până la brâu.

— Excelenţă, faceţi rău şi o să ne certe stăpânul, murmură cârmaciul.

Tânărul continuă să înainteze spre ţărm după doi mateloţi care pipăiau fundul.

După vreo treizeci de paşi ajunseră la ţărm; tânărul îşi scutură picioarele pe un teren uscat şi căută din ochi, în jurul său, drumul probabil care i se va indica, deoarece se întunecase complet.

În momentul când întorcea capul, o mână se aşeză pe umărul lui şi un glas îl făcu să tresară.

— Bună seara, Maximilien, spuse glasul; îţi mulţumesc, eşti punctual.

— Dumneavoastră, conte? exclamă tânărul cu o pornire care semăna a bucurie şi strângând cu ambele mâini mâna lui Monte-Cristo.

— Da, precum vezi, exact ca dumneata; dar eşti lac de apă, dragul meu: trebuie să te schimbi, cum ar spune Calypso lui Telemac. Vino; e prin părţile acestea o locuinţă pregătită pentru dumneata şi unde ai să uiţi de osteneli şi frig.

Monte-Cristo băgă de seamă că Morrel întorcea capul; aşteptă.

Într-adevăr, tânărul vedea cu uimire că nici un cuvânt nu fusese rostit de cei care îl aduseseră, că nu plătise şi că totuşi ei plecaseră. Se şi auzea plescăitul vâslelor bărcii care se înapoia spre micul iaht.

— A, da, spuse contele; îţi cauţi mateloţii?

— Fără îndoială, nu le-am dat nimic şi totuşi au plecat.

— Nu te ocupa de asta, Maximilien, spuse Monte-Cristo râzând; eu am o înţelegere cu marina pentru ca accesul la insula mea să fie scutit de orice taxă de transport şi de călătorie. Sunt abonat, cum se zice în ţările civilizate.

Morrel îl privi pe conte cu mirare.

— Conte, îi spuse el, nu mai sunteţi la fel cu acela de la Paris.

— Cum adică?

— Da, aci râdeţi.

Fruntea lui Monte-Cristo se posomorî deodată.

— Faci bine că-mi aduci aminte, Maximilien, spuse el; revederea dumitale era o fericire pentru mine şi uitam că orice fericire e trecătoare.

— O, nu; nu, conte! strigă Morrel apucând din nou mâinile prietenului său; dimpotrivă, râdeţi, fiţi fericit şi dovediţi-mi prin indiferenţa dumneavoastră că viaţa nu e rea decât pentru cei care suferă. O, sunteţi caritabil; sunteţi bun, sunteţi mare şi afectaţi voioşia aceasta pentru a-mi da curaj!

— Te înşeli, Morrel, spuse Monte-Cristo; eram într-adevăr fericit.

— În cazul acesta pe mine mă uitaţi; cu atât mai bine.

— Cum adică?

— Da, căci ştiţi, prietene, că, aşa cum gladiatorul spunea împăratului

intrând în circ, eu vă spun dumneavoastră: "Cel care va muri te salută".

— Nu eşti consolat? întrebă Monte-Cristo cu o privire ciudată.

— O, aţi crezut într-adevăr că aş putea să fiu? spuse Morrel cu o privire plină de amărăciune.

— Ascultă, glăsui contele; mă înţelegi bine, nu-i aşa, Maximilien? Nu mă iei drept un om de rând, o morişcă ce scoate sunete vagi şi lipsite de sens. Când te întreb dacă eşti consolat, îţi vorbesc ca unul pentru care inima omenească nu mai are secrete; Morrel, să coborâm împreună în adâncul inimii dumitale şi s-o examinăm. Mai e într-însa neastâmpărul înflăcărat al durerii care sileşte trupul să se năpustească aşa cum se năpusteşte leul înţepat de ţânţari? Mai e într-însa setea mistuitoare care nu se stinge decât în mormânt? Mai e idealismul, regretul care îl aruncă pe cel viu dincolo de viaţă, în urmărirea morţii? Ori e numai toropeala curajului sleit, sila care înăbuşe raza de speranţă cea ar vrea să lucească? E pierderea memoriei care aduce neputinţa lacrimilor? O, dragul meu prieten, dacă este aşa, dacă nu mai poţi plânge, dacă îţi crezi moartă inima amorţită, dacă nu mai ai putere decât în Dumnezeu, priviri decât pentru cer, — dragul meu, să lăsăm la o parte cuvintele prea strâmte pentru sensul ce li-l dă sufletul nostru. Maximilien, nu te mai plânge, eşti consolat.

— Conte, spuse Morrel cu glasu-i blând şi totodată ferm; conte, ascultaţi-mă aşa cum e ascultat un om care vorbeşte cu degetul întins spre pământ şi cu ochii înălţaţi la cer: am venit la dumneavoastră ca să mor în braţele unui prieten. Desigur sunt fiinţe pe care le iubesc: o iubesc pe sora mea Julie, îl iubesc pe soţul ei Emmanuel; dar am nevoie să mi se deschidă braţe puternice şi să mi se zâmbească în ultimele clipe; sora mea ar izbucni în lacrimi şi-ar leşina; aş vedea-o suferind şi a suferit destul; Emmanuel mi-ar smulge arma din mână şi ar umple casa cu strigăte. Dumneavoastră conte, al cărui cuvânt îl am, dumneavoastră, care sunteţi mai mult decât un om, pe care l-aş numi un zeu dacă nu aţi fi muritor, mă veţi însoţi cu blândeţe şi cu dragoste — nu-i aşa? — până la porţile morţii.

— Prietene, glăsui contele, mai am o îndoială: atât de slab eşti dumneata încât îţi înfăţişezi durerea cu orgoliu?

— Nu, vedeţi, sunt simplu! spuse Morrel întinzând mâna contelui; iar pulsul meu nu bate nici mai tare, nici mai încet decât de obicei. Nu, mă simt la capătul drumului; nu, mai departe nu merg. Mi-aţi spus să aştept şi să nădăjduiesc; ştiţi ce aţi făcut, înţelept nefericit ce sunteţi? Am aşteptat o lună, adică am suferit o lună. Am nădăjduit (omul e o făptură amărâtă şi jalnică). Am nădăjduit, — ce? nu ştiu; ceva necunoscut, absurd, nesăbuit. Un miracol... Care? Numai Dumnezeu poate să spună, el care a pus în judecata noastră nebunia aceea ce se numeşte speranţă. Da, am aşteptat; da, am nădăjduit, conte, şi, de un sfert de oră de când vorbim, mi-aţi zdrobit de o sută de ori, fără să ştiţi, mi-aţi chinuit inima, căci fiecare cuvânt al dumneavoastră mi-a arătat că pentru mine nu mai este speranţă. O, conte, aş vrea să mă odihnesc cu blândeţe şi cu voluptate în moarte!

Morrel rosti ultimele cuvinte cu o explozie de energie care îl făcu pe conte să tresară.

— Prietene, continuă Morrel văzând că Monte-Cristo tăcea, mi-aţi fixat ziua de 5 octombrie ca termen al amânării ce îmi cereaţi... Prietene, astăzi e 5 octombrie.

Morrel scoase ceasul.

— E ora nouă; mai am de trăit trei ore.

— Fie, vino încoace, răspunse Monte-Cristo.

Morrel îl urmă pe conte, maşinal şi intrară în peştera pe care Maximilien nu o observase încă.

Găsi covoare sub picioarele sale; se deschise o uşă, îl învăluiră parfumuri, o lumină îi izbi ochii.

Morrel se opri, şovăind să înainteze; se temea de enervantele delicii care îl înconjurau.

Monte-Cristo îl atrase încetişor.

— Nu se cuvine oare, spuse el, să întrebuinţăm cele trei ore ce ne rămân asemenea vechilor romani care, condamnaţi de Nero, împăratul şi moştenitorul lor, se aşezau la masă încununaţi cu flori, aspirând moartea o dată cu mireasma heliotropilor şi-a trandafirilor?

Morrel zâmbi.

— Cum veţi vrea, spuse el; moartea e tot moarte, adică uitare, adică odihnă, adică absenţa vieţii şi, în consecinţă, a durerii.

Se aşeză. Monte-Cristo luă loc în faţa lui...

Se găseau în minunata sală de mâncare pe care am mai descris-o, unde statui de marmură ţineau pe cap coşuri totdeauna pline cu flori şi fructe.

Morrel privise totul în chip nedesluşit şi probabil nu văzuse nimic.

— Să vorbim ca nişte bărbaţi, spuse el privindu-l ţintă pe conte.

— Vorbeşte, răspunse acesta.

— Conte, reluă Morrel, dumneavoastră sunteţi sinteza tuturor cunoştinţelor omeneşti şi îmi păreţi descins dintr-o lume mai avansată şi

mai învăţată decât a noastră.

— E ceva adevărat în cele ce spui, Morrel, declară contele cu zâmbetul melancolic care îl făcea aşa de frumos; am descins dintr-o planetă care se numeşte durere.

— Cred tot ce îmi spuneţi, conte, fără a căuta să aprofundez sensul; şi dovada este că mi-aţi spus să trăiesc şi am trăit; că mi-aţi spus să nădăjduiesc şi aproape am nădăjduit. Voi cuteza deci să vă întreb, conte, ca şi cum aţi mai fi murit o dată: Conte, e o faptă rea să mori?

Monte-Cristo îl privea pe Morrel cu o afecţiune de negrăit.

— Da, spuse el; da, fără îndoială e o faptă rea dacă zdrobeşti cu brutalitate învelişul muritor care îţi cere cu încăpăţânare să trăieşti; dacă îţi faci carnea să strige sub dinţii imperceptibili ai unui pumnal; dacă străpungi cu un glonte neinteligent şi totodată gata să se rătăcească în drum, creierul dumitale pe care cea mai mică izbitură îl îndurerează, — desigur că vei suferi şi vei părăsi în chip odios viaţa ce ţi se va părea, în timpul agoniei deznădăjduite, mai bună decât un repaus cumpărat aşa de scump.

— Da, înţeleg, spuse Morrel; moartea ca şi viaţa are tainele ei de durere şi voluptate: esenţialul e să le cunoşti.

— Întocmai, Maximilien, ţi-ai rostit cuvântul adevărat. Moartea este, după grija cu care căutăm să ne punem bine sau rău cu ea, o prietenă care ne leagănă tot aşa de blând ca o doică, sau o duşmancă ce ne smulge cu violenţă sufletul din corp. Într-o zi când lumea noastră va mai fi trăit o mie de ani, când va fi devenit stăpână pe toate forţele nimicitoare ale naturii, punându-le în serviciul binelui general al omenirii; când omul va fi aflat, cum spuneai adineauri, tainele morţii, moartea va deveni la fel de plăcută şi voluptuoasă ca somnul gustat în braţele iubitei noastre.

— Dar dacă dumneavoastră aţi vrea să muriţi, conte, aţi şti să muriţi astfel?

— Da.

Morrel îi întinse mâna.

— Înţeleg acum, spuse el, de ce mi-aţi dat întâlnire aci, pe insula pustie, în mijlocul unui ocean, în palatul acesta subteran, mormânt care ar stârni invidia unui faraon: pentru că mă iubiţi, nu-i aşa conte? pentru că mă iubiţi îndeajuns ca să-mi daţi una din acele morţi despre care îmi vorbeaţi adineauri, o moarte fără agonie, o moarte care să-mi permită să mă sting rostind numele Valentinei şi strângându-vă mâna.

— Da, ai ghicit, Morrel! glăsui contele cu simplitate.

— Vă mulţumesc; gândul că mâine nu voi mai suferi e încântător pentru biata mea inimă.

— Nu regreţi nimic? întrebă Monte-Cristo.

— Nu, răspunse Morrel.

— Nici pe mine nu mă regreţi? întrebă contele cu o emoţie profundă.

Morrel se opri; ochii lui, aşa de limpezi, se umbriră deodată, apoi

strălucire cu o lumină neobişnuită; o lacrimă mare ţâşni din ei şi se rostogoli, săpând o brazdă argintie pe obraz.

— Cum, îţi mai rămâne un regret pe pământ şi mori? glăsui contele.

— O, vă implor! exclamă Morrel cu glas slăbit; nu mai rostiţi un cuvânt, conte, nu-mi mai prelungiţi chinul!

Contele avu impresia că Morrel şovăia.

Credinţa de o clipă reînvie într-însul îndoiala oribilă pe care o mai doborâse o dată la castelul If.

"Mă silesc, gândi el, să-l redau pe omul acesta fericirii; privesc înapoierea aceasta ca o greutate zvârlită în balanţă pentru a ţine cumpănă părţii celeilalte unde am lăsat să cadă răul. Acum, dacă m-aş înşela, dacă omul acesta nu era îndeajuns de nefericit ca să merite fericirea — oh, ce s-ar întâmpla cu mine care nu pot să uit răul decât gândindu-mă la binele făcut?

— Ascultă, Morrel, spuse el, durerea dumitale este imensă, văd; cu toate acestea crezi în Dumnezeu şi nu vrei să primejduieşti mântuirea sufletului.

Morrel zâmbi cu tristeţe.

— Conte, ştiţi că eu nu fac poezie calculată, glăsui el; vă jur însă că sufletul nu-mi mai aparţine.

— Ascultă, Morrel, glăsui Monte-Cristo. Eu nu am nici o rudă pe lume, ştii asta. M-am obişnuit să te privesc ca pe fiul meu; ei bine, ca să-mi salvez fiul mi-aş jertfi viaţa şi cu atât mai mult averea.

— Ce vreţi să spuneţi?

— Vreau să spun, Morrel, că vrei să părăseşti viaţa deoarece nu cunoşti toate desfătările pe care ea le îngăduie unei averi mari. Morrel, eu posed aproape o sută de milioane: ţi le dăruiesc; cu o astfel de avere vei putea să ajungi la toate rezultatele pe care ţi le vei propune. Eşti ambiţios? Îţi vor fi deschise toate carierele. Răscoleşte lumea, schimbă-i faţa, dedă-te la practici nechibzuite, fii criminal dacă trebuie, dar trăieşte!

— Conte, am cuvântul dumneavoastră, răspunse Morrel cu răceală; şi — adăugă el scoţând ceasul — sunt orele unsprezece şi jumătate.

— Morrel, gândeşte-te: sub ochii mei, în casa mea?

— Atunci lăsaţi-mă să plec, spuse Maximilien posomorându-se; altminteri voi crede că nu mă iubiţi pentru mine, ci pentru dumneavoastră.

Şi se sculă.

— Bine, glăsui Monte-Cristo al cărui chip se lumină la aceste cuvinte; vrei, Morrel şi eşti inflexibil; da, eşti profund nefericit şi, precum ai spus, numai o minune ar putea să te vindece; ia loc, Morrel şi aşteaptă.

Morrel se supuse; Monte-Cristo se ridică la rându-i şi scoase dintr-un dulap închis cu luare-aminte, a cărui cheie atârnată de un lanţ de aur o purta la el, o casetă mică de argint splendid sculptată şi cizelată, cu colţuri care înfăţişau patru figuri cambrate, asemănătoare unor cariatide, cu elanuri

deznădăjduite, figuri de femei, simboluri de îngeri ce năzuiesc la cer.

Puse caseta pe masă.

Apoi, deschizând-o, scoase din ea o cutiuţă de aur al cărui capac se ridica prin apăsarea unui resort secret.

Cutiuţa conţinea o substanţă uleioasă, pe jumătate solidă, cu o culoare ce nu se putea defini din cauza răsfrângerii aurului lucios, a safirelor şi smaraldelor care căptuşeau cutia.

Era parcă o licărire de azur, de purpură şi aur.

Contele scoase o cantitate mică din substanţa aceasta, cu o lingură de aur argintat şi o oferi lui Morrel fixând asupra lui o privire lungă.

Se putea vedea atunci că substanţa era verzuie.

— Iată ce mi-ai cerut, spuse el, iată ce ţi-am făgăduit.

— În viaţă fiind încă, glăsui tânărul luând lingura din mâna lui Monte-Cristo, vă mulţumesc din adâncul inimii.

Contele mai luă o lingură şi scoase pentru a doua oară din cutia de aur.

— Ce vreţi să faceţi, prietene? întrebă Morrel oprindu-i mâna.

— Dumnezeu să mă ierte, Morrel, îi spuse el zâmbind, dar cred că şi eu sunt tot aşa de sătul de viaţă ca şi dumneata şi deoarece prilejul se iveşte...

— Opriţi-vă! strigă tânărul; o, dumneavoastră, care iubiţi, care sunteţi iubit, care aveţi credinţa speranţei, nu faceţi ce fac eu; din partea dumneavoastră ar fi o crimă. Adio, nobilul şi generosul meu prieten! Am să-i spun Valentinei tot ce aţi făcut pentru mine.

Şi, încetişor, fără altă ezitare decât apăsarea mâinii stângi pe care o întindea contelui, Morrel înghiţi sau, mai bine zis, savură substanţa misterioasă oferită de Monte-Cristo.

Atunci amândoi tăcură. Ali aduse, tăcut şi atent, tutunul şi narghilele, servi cafeaua şi dispăru.

Treptat-treptat, lămpile păliră în mâinile statuilor de marmură care le susţineau şi mireasma împrăştiată în cameră îi păru lui Morrel mai puţin pătrunzătoare.

Aşezat în faţa lui Monte-Cristo, îl privea în umbră şi Morrel nu vedea decât strălucirea ochilor contelui. O durere imensă puse stăpânire pe tânăr; simţea că narghileaua îi scapă din mâini; obiectele îşi pierdeau, pe nesimţite, forma şi culoarea; ochii tulburaţi vedeau deschizându-se parcă, în perete, uşi şi perdele.

— Prietene, spuse el, simt că mor; mulţumesc.

Făcu o sforţare pentru a-i întinde încă o dată mâna, dar mâna recăzu, moale, alături.

Atunci i se păru că Monte-Cristo zâmbea, dar nu râsul lui ciudat şi înfricoşător care îl lăsase de multe ori să întrevadă misterele acestui suflet profund, ci cu binevoitoarea compasiune pe care părinţii o au pentru

copilaşii lor care aiurează.

În acelaşi timp contele creştea în ochii lui; statura lui aproape încă o dată mai mare se desena pe tapetele roşii, îşi zvârlise pe spate părul negru şi se arăta, în picioare, mândru ca unul din îngerii aceia cu care sunt ameninţaţi păcătoşii în ziua Judecăţii din Urmă.

Răpus, toropit, Morrel se răsturnă în jilţ: o moleşeală voluptuoasă i se furişă în vine. Alte idei îi mobilară, pentru a spune astfel, fruntea, aşa cum o nouă întocmire de desene mobilează caleidoscopul.

Culcat, nervos, gâfâind, Morrel nu mai simţea viu într-însul decât visul acesta: i se părea că intră în delirul vag care precede celălalt necunoscut ce se numeşte moartea.

Încercă încă o dată să întindă contelui mâna, dar de data aceasta mâna nu i se mai mişcă; vru să articuleze un suprem adio, limba i se rostogoli în gâtlej, ca o piatră care ar astupa un mormânt.

Ochii lui încărcaţi de moleşeli se închiseră fără vrere: cu toate acestea, dinapoia pleoapelor, se mişca o imagine pe care o recunoscu în ciuda întunericului de care se credea învăluit.

Contele deschisese o uşă.

Îndată o lumină imensă care strălucea într-o cameră vecină sau, mai bine zis, într-un palat din basme, năpădi sala unde Morrel se lăsa în voia agoniei plăcute.

Atunci văzu venind în pragul sălii, la limita dintre ambele camere, o femeie minunat de frumoasă.

Palidă şi blândă, surâzătoare, ea părea îngerul îndurării, alungând îngerul răzbunărilor.

— Se şi deschide cerul pentru mine? gândi muribundul; îngerul acesta seamănă cu cel pe care l-am pierdut.

Monte-Cristo arătă tinerei femei, cu degetul, sofaua unde se odihnea Morrel.

Ea înaintă spre el, cu mâinile pe piept, cu zâmbetul pe buze.

— Valentine! Valentine! strigă Morrel din adâncul sufletului.

Dar gura lui nu rosti un sunet; şi, ca şi cum toate forţele lui erau unite în această emoţie lăuntrică, scoase un suspin şi închise ochii.

Valentine se repezi spre el.

Buzele lui Morrel mai făcură o mişcare.

— Te cheamă, spuse contele; te cheamă din adâncul somnului său, acela căruia ţi-ai încredinţat soarta şi moartea a vrut să vă despartă: din fericire, însă, eu eram prezent şi-am învins moartea. Valentine, de acum încolo nu trebuie să vă mai despărţiţi pe pământ; căci, pentru a te regăsi, el se năpusteşte în mormânt. De nu eram eu, aţi fi murit amândoi; vă redau unul altuia, deie Domnul să se ţină seamă de aceste două existenţe pe care le salvez!

Valentine apucă mâna lui Monte-Cristo şi, într-un elan de irezistibilă

bucurie, o duse la buze.

— O, mulţumeşte-mi i spuse contele; repetă-mi întruna, repetă-mi că te-am făcut fericită! Nu-ţi dai seama câtă nevoie am de această certitudine!

— Da, da, vă mulţumesc din tot sufletul! spuse Valentine; iar dacă vă îndoiţi că mulţumirile mele sunt sincere, întrebaţi-o pe Haydée, cercetaţi-o pe sora mea dragă Haydée care, de la plecarea noastră din Franţa m-a ajutat să aştept cu răbdare — vorbindu-mi despre dumneavoastră — ziua fericită care luceşte astăzi pentru mine.

— Aşadar o iubeşti pe Haydée? întrebă Monte-Cristo cu o emoţie pe care se străduia zadarnic s-o tăinuiască.

— O, din tot sufletul.

— Atunci ascultă, Valentine, glăsui contele; îţi cer o favoare.

— Dumnezeule, mie? Sunt oare aşa de fericită?

— Da, ai numit-o pe Haydée sora dumitale: să fie într-adevăr sora dumitale, Valentine; dă-i ei tot ce crezi că-mi datorezi mie. Ocrotiţi-o, Morrel şi dumneata, căci (glasul contelui fu gata să se stingă în gâtlej), căci de acum încolo ea va fi singură pe lume.

— Singură pe lume? repetă o voce dinapoia contelui; şi de ce?

Monte-Cristo se întoarse.

Haydée stătea palidă şi îngheţată privindu-l pe conte cu un gest de ucigătoare încremenire.

— Pentru că mâine, copila mea, vei fi liberă, răspunse contele; pentru că îţi vei relua în lume locul ce ţi se cuvine; pentru că nu vreau ca destinul meu să-l întunece pe al tău. Fiică de prinţ, îţi redau bogăţiile şi numele părintelui tău!

Haydée se îngălbeni, desfăcu mâinile-i diafane, aşa cum face fecioara care se încredinţează Domnului şi întrebă cu glas răguşit de lacrimi:

— Aşadar, stăpâne, mă părăseşti?

— Haydée! Haydée! eşti tânără, eşti frumoasă; uită chiar şi numele meu şi fii fericită.

— Bine, spuse Haydée, ordinele tale vor fi executate, stăpâne; voi uita chiar şi numele tău şi voi fi fericită.

Şi făcu un pas înapoi pentru a se retrage.

— O, Doamne! exclamă Valentine sprijinind capul amorţit al lui Morrel pe umărul ei; nu vedeţi cât de palidă e, nu înţelegeţi cât suferă?

Haydée îi spuse cu o expresie sfâşietoare:

— Surioară, de ce vrei să mă înţeleagă? El e stăpânul meu şi eu sunt sclava lui; are dreptul să nu vadă nimic.

Contele se înfioră la accentele glasului care trezi cele mai tainice fibre ale inimii sale; ochii lui îi întâlniră pe ai fetei şi nu putură să suporte strălucirea lor.

— Dumnezeule! Dumnezeule! e adevărat oare ce mă lăsaseşi să bănuiesc? întrebă Monte-Cristo. Haydée, ai fi tu fericită dacă nu m-ai

părăsi?

— Sunt tânără, răspunse ea cu blândeţe, mi-e dragă viaţa pe care mi-ai făcut-o aşa de plăcută şi aş regreta să mor.

— Prin urmare, asta înseamnă că dacă te-aş părăsi, Haydée...

— Da, aş muri stăpâne!

— Dar mă iubeşti?

— O, Valentine, el întreabă dacă îl iubesc! Valentine, spune-i tu dacă îl iubeşti pe Maximilien!

Contele simţi că pieptul i se lărgeşte şi că inima i se dilată; deschise braţele, Haydée se aruncă scoţând un strigăt.

— O, da, te iubesc! spuse ea! te iubesc aşa cum cineva iubeşte părintele, fratele, soţul. Te iubesc aşa cum cineva îşi iubeşte viaţa, cum îşi iubeşte Dumnezeul, căci tu eşti pentru mine cea mai frumoasă, cea mai bună şi cea mai mare dintre fiinţele create!

— Facă-se atunci precum vrei, înger drag! spuse contele. Dumnezeu care m-a stârnit împotriva duşmanilor mei şi m-a făcut învingător, Dumnezeu, — văd bine — nu vrea să pună căinţa la capătul victoriei; vroiam să mă pedepsesc, Dumnezeu vrea să mă ierte. Iubeşte-mă, Haydée; cine ştie, poate că iubirea ta mă va face să uit ce trebuie să uit.

— Dar ce tot spui, stăpâne? întrebă fata.

— Spun că un cuvânt al tău, Haydée, m-a luminat mai mult decât douăzeci de ani de înţelepciune lentă; nu te am decât pe tine în lume, Haydée. Prin tine îmi răscumpăr viaţa, prin tine pot să sufăr, prin tine pot să fiu fericit.

— Îl auzi Valentine? strigă Haydée; spune că prin mine poate să sufere! Prin mine, care mi-aş da viaţa pentru el!

Contele se reculese o clipă.

— Am întrevăzut oare adevărul? glăsui el. O, Doamne, n-are a face! Răsplată sau pedeapsă, primesc destinul acesta. Vino, Haydée, vino...

Şi, zvârlindu-şi braţul pe după mijlocul fetei, strânse mâna Valentinei şi dispăru.

Aproape un ceas trecu, în răstimpul căruia, suspinând, fără glas, cu ochii aţintiţi, Valentine rămase lângă Morrel. În sfârşit, ea simţi cum inima lui bate, o adiere imperceptibilă îi deschise buzele şi înfiorarea uşoară care anunţă revenirea vieţii trecu prin trupul tânărului.

În sfârşit, ochii lui se redeschiseră, dar aţintiţi şi rătăciţi mai întâi; pe urmă vederea lui reveni, precisă, reală; o dată cu vederea, simţirea; o dată cu simţirea, durerea.

— O, exclamă el cu accentul disperării, mai trăiesc? Contele m-a înşelat!

Întinse mâna spre masă şi apucă un cuţit.

— Dragul meu, spuse Valentine cu zâmbetul ei adorabil, trezeşte-te şi uită-te spre mine.

Morrel scoase un strigăt puternic şi delirând, plin de îndoială, orbit ca de o arătare cerească, se prăbuşi în genunchi...

A doua zi, în zori, Morrel şi Valentine se plimbau braţ la braţ pe ţărm, Valentine povestind lui Morrel cum apăruse Monte-Cristo în camera ei, cum i-a destăinuit totul, cum a făcut-o să pipăie crima cu degetul şi, în sfârşit, cum a salvat-o ca prin minune de la moarte, lăsând să se creadă că era moartă.

Găsiseră deschisă uşa peşterii şi ieşiră; pe cer luceau, în azurul matinal, ultimele stele ale nopţii.

Atunci Morrel zări, în penumbra unui grup de stânci, un bărbat care aştepta un semn să înainteze; îl arătă Valentinei.

— A, e Jacoppo, căpitanul iahtului.

Şi îl chemă, cu un gest, spre ea şi spre Maximilien.

— Ai ceva să ne spui? întrebă Morrel.

— Aveam să vă înmânez scrisoarea asta din partea contelui.

— A contelui? murmurară împreună cei doi tineri.

— Da, citiţi.

Morrel deschise scrisoarea şi citi:

"Dragul meu Maximilien,

Este ancorată pentru voi o corabie mică. Jacoppo vă va duce la Livorno, unde domnul Noirtier îşi aşteaptă nepoata pe care vrea s-o binecuvânteze mai înainte ca ea să te urmeze la altar. Tot ce se găseşte în peştera aceasta, prietene, casa mea de pe Champs-Elysées şi castelul meu mic de la Tréport, sunt darul de nuntă pe care Edmond Dantès îl face fiului patronului său, Morrel.

Domnişoara de Villefort va binevoi să ia jumătate, căci o rog să dea săracilor din Paris toată averea ce-i revine de la părintele ei devenit nebun şi de la fratele ei decedat în luna septembrie, o dată cu mama ei vitregă.

Spune îngerului care va veghea asupra vieţii voastre, Morrel, să se roage din când în când pentru un om care, asemeni lui Satan, s-a crezut o clipă egalul Domnului şi care a recunoscut, cu toată smerenia unui creştin, că numai în mâinile lui Dumnezeu stau puterea supremă şi înţelepciunea infinită.

Rugăciunile acestea vor alina, poate, remuşcarea pe care o poartă în adâncul inimii sale.

Întrucât te priveşte, Morrel, iată întreg secretul purtării mele faţă de dumneata; nu există nici fericire, nici nenorocire pe lumea aceasta.

Există comparaţia unei stări cu alta. Atâta tot.

Numai cel care a încercat nefericirea extremă e capabil să resimtă fericirea extremă.

Trebuie să fi vrut să mori, Maximilien, ca să ştii cât de plăcut e să trăieşti.

Trăiţi deci şi fiţi fericiţi, copii dragi ai inimii mele şi nu uitaţi niciodată că, până în ziua când Dumnezeu va binevoi să dezvăluie omului viitorul, întreaga înţelepciune omenească se va cuprinde în aceste cuvinte:

Aşteaptă şi nădăjduieşte!

Prietenul vostru,

Edmond Dantès conte de Monte-Cristo".

În timpul lecturii scrisorii care-i comunica nebunia părintelui şi moartea fratelui, moarte şi nebunie de care nu ştia, Valentine se îngălbeni, un oftat dureros scăpă din pieptul ei şi lacrimi care, deşi tăcute, nu erau mai puţin sfâşietoare, se rostogoliră pe obrajii ei; fericirea ei o costa foarte scump.

Morrel privi în juru-i cu nelinişte.

— Ei nu, contele exagerează generozitatea sa, spuse el; Valentine se va mulţumi cu averea mea modestă. Unde e contele, prietene? Du-mă la el.

Jacoppo întinse mâna în zare.

— Cum? ce vrei să spui? întrebă Valentine. Unde e contele? Unde e Haydée?

— Priviţi, spuse Jacoppo.

Ochii celor doi tineri se fixară asupra liniei indicată de marinar şi, pe linia de un albastru închis care despărţea la orizont cerul de Mediterana, zăriră un voal alb ca o aripă de pescăruş.

— El a plecat! exclamă Morrel; a plecat! Adio, prietene, părinte!

— Ea a plecat! murmură Valentine. Adio, prietenă! Adio, surioară.

— Cine ştie dacă i-om mai vedea vreodată, glăsui Morrel ştergându-şi o lacrimă.

— Dragul meu, spuse Valentine, nu ne-a spus oare contele că înţelepciunea omenească se cuprinde întreagă în cuvintele:

Aşteaptă şi nădăjduieşte!

Sfârşitul romanului

* * *

{1} Căutând pe cine să-l mănânce – (lat.).